ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΦΟΥΚΑΔΑΚΗΣ
ΘΕΟΛΟΓΟΣ

ΑΓΙΟΣ ΠΟΡΦΥΡΙΟΣ
Ο ΚΑΥΣΟΚΑΛΥΒΙΤΗΣ

Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ

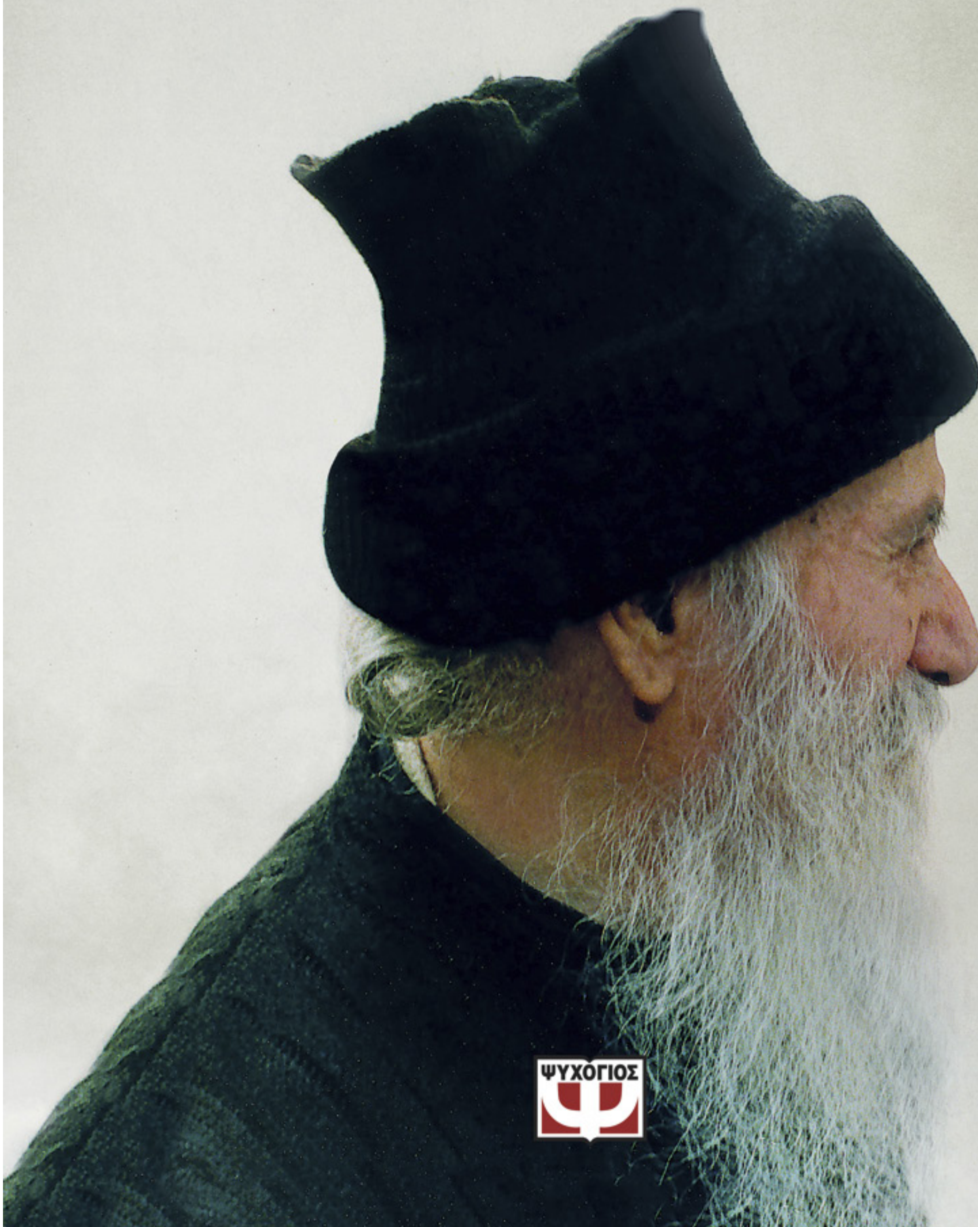

ΨΥΧΟΓΙΟΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΦΟΥΚΑΔΑΚΗΣ
ΘΕΟΛΟΓΟΣ

ΑΓΙΟΣ ΠΟΡΦΥΡΙΟΣ
Ο ΚΑΥΣΟΚΑΛΥΒΙΤΗΣ

Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: Άγιος Πορφύριος ο Καυσοκαλυβίτης – Η ζωή του και το έργο του
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Γεώργιος Ν. Φουκαδάκης
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Γιώργος Κασαπίδης
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Δημήτρης Χαροκόπος
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχωτά

Πρώτη ηλεκτρονική έκδοση: Ιούνιος 2020

ISBN 978-618-01-3499-5

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
Από το 1979
΄Εδρα: Τατοΐου 121
144 52 Μεταμόρφωση
Βιβλιοπωλείο: Εμμ. Μπενάκη 13-15
106 78 Αθήνα
Τηλ.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

http://blog.psichogios.gr

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.
Publishers since 1979
Head office: 121, Tatoiou Str.
144 52 Metamorfossi, Greece
Bookstore: 13-15, Emm. Benaki Str.
106 78 Athens, Greece
Tel.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr
http://blog.psichogios.gr

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΦΟΥΚΑΔΑΚΗΣ
ΘΕΟΛΟΓΟΣ

ΑΓΙΟΣ ΠΟΡΦΥΡΙΟΣ
Ο ΚΑΥΣΟΚΑΛΥΒΙΤΗΣ

Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ

Πρόλογος: Φώτιος Γ. Παπαγεωργίου, θεολόγος

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ e-books

Σας ευχαριστούμε
που αγοράσατε αυτό το e-book
από τις Εκδόσεις Ψυχογιός.

Γραφτείτε στο newsletter μας
ώστε να ενημερώνεστε για νέες εκδόσεις,
προσφορές μόνο για τα μέλη μας,
αλλά και εκδηλώσεις σχετικές
με τα e-books και τις εφαρμογές μας.

Εγγραφείτε εδώ

ή επισκεφθείτε μας στην παρακάτω διεύθυνση:

http://www.psichogios.gr/site/Content/newslettersubscribe?prm=ebooks

Στη σύζυγό μου Ιωάννα και στον γιο μου Νικόλαο

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

«Μέγιστον εις ψυχήν ωφέλειαν, βίος γενναίων και φιλοθέων ανδρών»[1]

Με βαθύτατο αίσθημα συγκίνησης και ευθύνης αποδέχτηκα την τιμητική πρόταση να προλογήσω με την αδύναμη γραφή μου την ευλογημένη προσπάθεια του εκλεκτού εκπαιδευτικού Γεώργιου Ν. Φουκαδάκη να παραδώσει εις ωφέλειαν ψυχών, –μετά την πανθολογουμένως επιτυχή έκδοσιν περί του βίου του Αγίου Παϊσίου του Αγιορείτου– το νέο βιβλίο του, αφιερωμένο εις τον Άγιον του καιρού μας και των χρόνων μας, τον Γέροντα Πορφύριον τον Καυσοκαλυβίτην, τον Άγιον της Ομόνοιας.

Είναι ένα νέο εγχείρημα που έρχεται μετά από μεγάλη προετοιμασία του συγγραφέως και φωτισμό της Θείας Χάριτος, που βοηθάει τον αδύναμο βηματισμό μας να πλησιάσουμε βιωματικά αυτές τις φωτισμένες και αγιασμένες ψυχές. Και το επιτρέπει αυτό η αγάπη του Θεού, το ενθαρρύνει η πατερική μας παράδοση και διδασκαλία για τη δική μας πνευματική καθοδήγηση, πρόοδο και αναγέννηση.

Στη μακρά πορεία της ιστορίας, εξεχόντως στη ζωή του ιερού σώματος της Εκκλησίας επιβεβαιώνεται ο Αγιογραφικός λόγος κατά τον οποίον είναι: «θαυμαστός ο Θεός εν τοις Αγίοις Αυτού» και επιμαρτυρείται η πίστις μας ότι η αγάπη του Θεού δεν εγκαταλείπει τα πλάσματά Του, πολύ δε περισσότερο σε εποχές δύσκολες· εποχές σαν τις δικές μας που αρκετοί μιλούν για σημεία «θεοεγκατάλειψης». Δεν είναι και δεν ήταν ποτέ θετική αυτή η ενατένιση της ζωής. Η αγάπη του Θεού είναι πάντα ζωοδότρα και στις εποχές της «θεοαποστασίας» εκ μέρους των ανθρώπων στέλνει λαμπάδες έμψυχες και φώτα να μας φωτίσουν για να αντλούμε ελπίδα και θάρρος μέσα από τη ζωή τους.

Μία από αυτές τις ευλογημένες λαμπάδες –δόξα τω Θεώ– τις πάρα πολλές των χρόνων μας είναι ο βιογραφούμενος στις σελίδες αυτού του βιβλίου Άγιος Πορφύριος ο Καυσοκαλυβίτης. Ένας Άγιος, μία πνευματοφόρα μορφή που με τη ζωή του την ένθεη και τη σωματική του βιωτή σε μία –εν πολλοίς– απονευματοποιημένη εποχή, μας αποκαλύπτει

το άπειρον έλεος της αγάπης του Θεού και όπως λέγουν σεβάσμιοι γέροντες, εκεί στο Άγιον Όρος, είναι η μυστική φωνή του Ουράνιου Πατέρα που μας λέγει: «…παιδιά μου, μη δειλιάζετε· θα σας στηρίξω· κοιτάτε φώτα γύρω σας και δίπλα σας…»

Η φωτισμένη και χαρισματούχος προσωπικότητα του Αγίου Πορφυρίου και όλων των Αγίων «των πάλαι τε και νυν» μας καλούν και μας βοηθούν να προσεγγίσουμε με ευλάβεια το μέγα μυστήριον και το θαύμα της Χάριτος του Θεού. Και ο Άγιος Πορφύριος από μικρό παιδάκι είχε την ευλογία αυτής της Χάριτος· μέσα στην ευλογημένη οικογένειά του· οικογένεια ευσεβών γονέων· οικογένεια πολύτεκνη· ζωή δύσκολη κατά τα ανθρώπινα κριτήρια· ζωή, όμως, προσανατολισμένη σταθερά στην πίστη προς τον Σωτήρα Κύριον.

Το νιώθουμε αυτό στις σελίδες αυτού του βιβλίου. Σε όλη την πορεία του, από τα πρώτα βήματα προς το Άγιον Όρος μέχρι την πνευματοφόρα δράση του ως πνευματικός πατέρας και καθοδηγητής ψυχών μέσα στον κόσμο.

Μικρό παιδάκι στο Άγιον Όρος έδειχνε «σημάδια» χωρίς πολλές φορές και ο ίδιος να το νιώθει, οι γύρω του, όμως, οι πνευματικοί του πατέρες και οι άλλοι μοναχοί άρχισαν να καταλαβαίνουν ότι αυτό «το καλογεράκι» είχε «τη σφραγίδα της δωρεάς» και πάνω σ’ αυτό το καλό χωράφι δούλεψαν με πολλή αγάπη και φροντίδα οι Άγιοι Πατέρες του, προς τους οποίους ο ίδιος αναφέρει στην πνευματική του διαθήκη, έκανε «άκρα υπακοή». Η αγάπη του Θεού, το μυστήριο του Θεού του «δώρησε» –μέσα από περιπέτεια της υγείας του, την οποία ο Άγιος θεωρούσε ευλογία– σε όλους εμάς.

Ήθελε ο Θεός να φυτέψει έναν Άγιο μέσα στην καρδιά της Αθήνας. Ποια χρονολογία; Το 1940 εν όψει αυτής της μεγάλης εθνικής και παγκόσμιας περιπέτειας.

Αυτή τη θαυμαστή και ευεργετική για αναρίθμητες ψυχές πορεία με πολλή χαρά και υπερπλεονάζοντα σεβασμό, παρακολουθεί ο αναγνώστης σ’ αυτό το βιβλίο.

Από το ροδοχάραγμα της γέννησης του Αγίου μέχρι την ευλογημένη ώρα που άνοιξε την αγκαλιά του ο Ουρανός να τον δεχθεί στην Ουράνια Βασιλεία του Θεού· εκεί στα Άγια και Ιερά χώματα· στο περιβόλι της Παναγίας μας, στην Ιερά Καλύβη του Αγίου Γεωργίου στα Καυσοκαλύβια.

Και κατακλείων αυτή την προλογική γραφή για το εξαιρετικό αυτό σύγγραμμα «Άγιος Πορφύριος ο Καυσοκαλυβίτης» του Γ. Ν. Φουκαδάκη κρίνω πνευματικά χρήσιμο να καταστήσω τους αναγνώστες κοινωνούς ενός

κειμένου που γράφει ο πατήρ Γεώργιος (Αλευράς) ο Καυσοκαλυβίτης που έζησε κοντά στον Άγιό μας και αξιώθηκε μαζί με άλλους πατέρες να υπηρετήσουν το θαύμα της αναχωρήσεώς του από «τα εντεύθεν προς τα εκείθεν». Εκεί, λοιπόν, στα Καυσοκαλύβια, λίγο πριν φύγει, μάζεψε τα καλογεροπαίδια του και τους είπε: «Αν σας ρωτήσουν –ακούμε ύψος και βάθος ταπείνωσης– αν ερωτηθεί κάποιος από εσάς για τη ζωή του Γέροντα να απαντήσετε κοφτά: Ήταν ένας καλογερόπαπας Ορθόδοξος. Αυτό θα πείτε για μένα» και ακολούθως: «Δεν έχω τίποτα να πω σε κανέναν· ένα μόνον προς όλους. Σαν από εδώ κάτω στη Γη δεν ενωθούμε με τον Τριαδικό Θεό, δεν ελπίζουμε να έχουμε καμία σχέση μαζί Του».

Μεγάλη είναι η ελπίδα μας ότι το βιβλίο αυτό των καταξιωμένων στο αναγνωστικό κοινό Εκδόσεων ΨΥΧΟΓΙΟΣ να βοηθήσει πάρα πολλούς να γνωρίσουμε με τον ισάγγελο Άγιο του καιρού μας, τον Άγιο Πορφύριο τον Καυσοκαλυβίτη, γιατί όπως σημειώνει ο πολυσέβαστος Γέροντας Προηγούμενος της Ιεράς Μονής Ιβήρων πατήρ Βασίλειος (Γοντικάκης) «…ο Άγιος Πορφύριος παραμένει για τον πολύ κόσμο ένας άγνωστος. Δεν έχει ακόμα το φως του αστεριού του φθάσει σε εμάς. Δεν έχουμε κατανοήσει τον λόγο του…»

Ευχή και προσευχή μας, η ευλογία και η αγάπη του Θεού και Πατρός διά πρεσβειών της Υπεραγίας Θεοτόκου των Αγίων και του Αγίου Γέροντός μας, Πορφυρίου του Καυσοκαλυβίτου να σκέπει και να προστατεύει πάντας ημάς, την αγωνιζομένη νεολαία μας, τις οικογένειες και το φιλόχριστον γένος των Ελλήνων απανταχού της Γης.

Φώτιος Γ. Παπαγεωργίου
Θεολόγος

1. Λόγος εις τον Άγιον Σπυρίδωνα. (Σ.τ.Σ.)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο Άγιος Πορφύριος είναι ένα «δώρο του Θεού» στον άνθρωπο του εικοστού αιώνα. Ο Θεός τον κράτησε κοντά μας (μικρόσωμο, με γαλανά μάτια και γλυκό χαμόγελο) για ογδόντα έξι χρόνια, αλλά πνευματικά στο διηνεκές! Υπήρξε ένα φως που έλαμψε στην εποχή μας και δέσποσε σχεδόν σε όλο τον αντιφατικό εικοστό αιώνα (1906-1991). Μια εξαιρετική ευλογία του Θεού για τη σύγχρονη ελληνική κοινωνία, η οποία προσπαθεί να ανορθωθεί προς ένα μέλλον που φαινόταν νεφελώδες.

Το μεγαλύτερο μέρος της μακράς ζωής του το πέρασε εκτός του Αγίου Όρους, παραμένοντας όμως παντού, ακόμα και στο θορυβώδες κέντρο της Αθήνας, ένας Αγιορείτης μοναχός. Η διακονία του στην Αθήνα συνέπεσε με την περίοδο της Κατοχής, του Εμφυλίου και τα περισσότερα χρόνια της Δικτατορίας. Παρέμεινε κοντά στην Αθήνα, στα Καλλίσια, στην αρχή και ύστερα στο Μήλεσι Ωρωπού, μέχρι το 1991, οπότε αναχώρησε οριστικά για το «κύκνειο άσμα» του στο Άγιο Όρος.

«Αυτά που διαβάζουμε στα συναξάρια, στους βίους των αγίων και μένουμε κατάπληκτοι, τα ζούσαμε, συνέβαιναν δίπλα μας, διότι ο γέρων Πορφύριος ήταν ένας ζωντανός άγιος», είχε πει το πνευματικό του παιδί, ο ιερομόναχος Δανιήλ Γούβαλης. Πόσα άραγε να οφείλει ο κόσμος, πέρα από τη σωματική, στην πνευματική παρουσία του, στις προσευχές του!

«Αφορισμένος εκ κοιλίας μητρός», επιλεγμένος από τον Θεό για τη μεγάλη αποστολή του! Ο Ευάγγελος Μπαϊρακτάρης δέχτηκε «παιδιόθεν» στην Εύβοια την άνωθεν κλήση του. Άρχισε και ολοκλήρωσε τον μοναχικό του βίο στον ίδιο τόπο, στην καλύβη του Αγίου Γεωργίου της Σκήτης των Καυσοκαλυβίων. Η ζωή του υπήρξε «πολυκύμαντη». Στο πρόσωπό του συγκεντρώνονταν τα χαρακτηριστικά που συναντούμε σε όλους του αγίους της Εκκλησίας: αγάπη, ταπείνωση, πίστη, διάκριση. Τον διέκρινε η απλότητα και ζούσε με εξαιρετική λιτότητα. Δεν του άρεσε η δημοσιότητα, ασχέτως ότι άθελά του έγινε εν ζωή γνωστός σχεδόν σε όλο τον κόσμο.

Για τα «θαυμαστά γεγονότα» του βίου του προηγήθηκε ένας πραγματικός

αγώνας. «Εγώ έχω κάνει στην έρημο. Έχω αγωνιστεί. Νηστείες, κακουχίες, αγρυπνίες, γυμνότητα. Και όλα αυτά για την αγάπη του Χριστού. Εγώ είχα χύσει αίμα!»[2], ανέφερε αργότερα.

Η ζωή του Αγίου Πορφυρίου αποτελεί μια συνεχή έκπληξη, ανεξαρτήτως αν γνωρίζουμε πολλά ή λίγα γι' αυτήν. Έζησε στις μέρες μας, τα εβδομήντα εννιά χρόνια του εκτός του Αγίου Όρους, και πολλοί συνάνθρωποί μας τον γνώρισαν. Περπάτησε ανάμεσά μας, στο κέντρο της Αθήνας, τριάντα τρία χρόνια! «Παπά μου, δε σε είδαμε, δε σε γνωρίσαμε. Πω, πω, πω, εμείς να σ' έχουμε τόσα χρόνια και να μη σε ξέρουμε!» του είχε πει ο καθηγητής της Ιατρικής Αθηνών Κωνσταντίνος Αλιβιζάτος, μόλις τον γνώρισε και άρχισε να τον συμβουλεύεται. Πάντα μπορούσες να τον συναντήσεις με ευκολία. Η αγκαλιά του ήταν ανοιχτή για όλους. Πήγαινε όπου υπήρχε ανάγκη: να βρει νερό και να σβήσει τη δίψα των άλλων. Δε φοβόταν να πάει ακόμα και στους οίκους ανοχής για να μεταφέρει και εκεί το φως του Χριστού: «Φῶς Χριστοῦ φαίνει πᾶσι», για να τελέσει ακόμα και ακολουθίες της Εκκλησίας (ευχέλαιο, αγιασμός). Κανείς δεν τον παρεξηγούσε, τα ίδια τα κορίτσια των οίκων έλεγαν πως είναι ο «δικός μας παπάς»!

Ο Άγιος Πορφύριος ο Καυσοκαλυβίτης (κατά κόσμον Ευάγγελος Μπαϊρακτάρης) από τον Άγιο Ιωάννη Αλιβερίου στην Εύβοια, δωδεκάχρονος, κρυφά από τους γονείς του, οι οποίοι για επτά χρόνια τον νόμιζαν νεκρό, με ένα «ψέμα» και τον «θείο» γέροντά του Παντελεήμονα, βρέθηκε το 1918 στο Άγιο Όρος, στη δύσβατη Σκήτη των Καυσοκαλυβίων, στην καλύβη του Αγίου Γεωργίου. Δυο χρόνια μετά έγινε μοναχός και του δόθηκε το όνομα Νικήτας. Στα δεκαέξι του χρόνια έλαβε από τον Θεό το διορατικό χάρισμα μέσα στο κυριακό της σκήτης. Σχεδίαζε να μείνει για πάντα στα Καυσοκαλύβια, μόνος ενώπιον του Θεού και των αυστηρών γερόντων του, όπως το μοναχικό αηδονάκι που άκουσε να υμνεί τον Δημιουργό του στο υδάτινο πέρασμα με τους φοίνικες, ανεβαίνοντας προς την Κερασιά.

Μια σοβαρή αρρώστια όμως τον ανάγκασε να εγκαταλείψει την αγαπημένη του έρημο. Κάνοντας υπακοή στον «νευρικό και αψίθυμο» παπα-Ιωαννίκιο, για να μαζέψει όσο γινόταν περισσότερα σαλιγκάρια κατά τα πρωτοβρόχια του 1925, αναρριχήθηκε στις ψηλές κορυφές του βουνού στον Άγιο Νήφωνα. Εκεί κινδύνευσε θανάσιμα από τα βράχια που εξαιτίας

της βροχής άρχισαν να κυλούν προς τη θάλασσα. Φορτωμένος με τον βρεγμένο σάκο του και με τον παγωμένο αέρα να κατεβαίνει από τον Άθω, αρρώστησε από υγρά πλευρίτιδα. Η παραμονή του ήταν αδύνατη εκεί όπου στερούνταν τα βασικά για τη διατροφή τους. Η έξοδός του από το Άγιο Όρος για το χωριό του στην Εύβοια είναι συγκινητική. Ο Θεός τον στέλνει στον κόσμο, στα «απολωλότα πρόβατά Του», σε εμάς!

Από την Εύβοια θα καταλήξει λίγο πριν από την έκρηξη του Ελληνοϊταλικού Πολέμου το 1940 στο κέντρο της Αθήνας. «Εκεί όπου με είχε φέρει ο Θεός», τριάντα τρία χρόνια στην Ομόνοια, στο πιο πολύβουο μέρος της Αθήνας, στην εκκλησία της Πολυκλινικής Αθηνών, στην οδό Πειραιώς, μέσα στον πόνο από τις αρρώστιες και τον θάνατο. Με αυτοθυσία θα διακονήσει τους άρρωστους και τους πονεμένους. «Ήταν μεγάλος γιατί ήταν πονεμένος και ταπεινός!» (Μωυσής Αγιορείτης).

Στα Καλλίσια της Πεντέλης άρχισαν να τον επισκέπτονται πολλοί, αλλά πάλι μια νέα αρρώστια, το «έμφραγμα του μυοκαρδίου» που υπέστη, θα τον αναγκάσει εξαιτίας του κακού κλίματος να μην ξαναπάει εκεί. Στο Μήλεσι του Ωρωπού θα ιδρύσει το ησυχαστήριό του, ένα όνειρο ζωής, όπου απάλυνε τον πόνο αναρίθμητων επισκεπτών. Πολλές φορές θα «ταξιδεύει» και θα μιλά για τα αγαπημένα του Καυσοκαλύβια. Αν και πολλοί πίστευαν ότι οι αρρώστιες και το γήρας δε θα του επέτρεπαν να επιστρέψει εκεί, ο ίδιος σχεδίασε με πολλούς τρόπους την οριστική του επιστροφή. Γι’ αυτό άρχισε να πηγαίνει στην Αχλαδερή της Εύβοιας, σε κλίμα παρόμοιο με τα Καυσοκαλύβια, για να κάνει τις «προπονήσεις» του. Περίμενε ένα «πράγμα» ακόμα να του δώσει ο Θεός: να επιστρέψει στα Καυσοκαλύβια για να ζήσει εκεί, όχι για να πεθάνει!

Ο λόγος του Αγίου Πορφυρίου είναι γλυκός, βαθύτατα θεολογικός, ποιητικός, «σαν μυθιστόρημα». Περιέγραφε «ωραίες αναμνήσεις», «γεγονότα» πάρα πολλά απ’ τη ζωή του! «Όλη μου η ζωή είναι με τέτοια, που δεν μπορώ και να τα θυμηθώ». *Ευφραινόμαστε* από τον λόγο του! «Παιδιά, μη με παρεξηγήσετε. Αν θέλετε, ακούστε τα. Και όχι μόνο να τα ακούσετε, αλλά να τα θυμόσαστε». «Και θέλω να πω: εκμεταλλευτείτε με, παιδιά μου. Τι να σας πω; Ντρέπομαι που το λέω αυτό. Εγώ δεν άφηνα τον γέροντά μου»[3]!

Ο Θεός πάντοτε, σε κάθε εποχή, έχει τους «δικούς Του ανθρώπους» για να τους βλέπουν οι άλλοι «ως πυξίδα» και να λένε: «Να, υπάρχει Θεός»! Αυτό που είχε πει για άλλους αγίους, αποδείχθηκε πλέον περίτρανα πως

ίσχυε και για τον ίδιο τον Άγιο Πορφύριο. Ήθελε να γίνουμε «ποιητές», γιατί ο Θεός δε θέλει κοντά Του «χοντρές ψυχές»!

Ο Άγιος Πορφύριος υπήρξε η «εντυπωσιακότερη» οσιακή ύπαρξη της εποχής μας! Πρόσωπο «ιερό», όχι απλώς επειδή υπήρξε μοναχός και ιερέας, αλλά γιατί ο Θεός τού δώρισε το εκπληκτικό χάρισμά του! «Εγώ δεν είμαι άξιος, δεν έγινα καλός. Να ιδείς θαύματα! Το χέρι του Θεού ολοφάνερο». Το παραδεχόταν ότι είχε το διορατικό και προορατικό χάρισμα, αλλά έλεγε: «Αυτό το χάρισμα μου το έδωσε ο Θεός, για να γίνω καλός»! Μοναδική περίπτωση! Δύσκολο να βρεθεί κάτι παρόμοιο ακόμη και στους βίους των αγίων. Το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον γίνονταν γνωστά, η ίδια η ψυχή του ανθρώπου. Αποκάλυπτε στους επισκέπτες του το όνομά τους και τις δυσκολίες τους. Περιέγραφε το μέρος τους σαν να το είχε επισκεφτεί πολλές φορές. *Έβλεπε* ανθρώπους που είχαν ζήσει πολλά χρόνια πριν, τόπους μακρινούς, κάτω από τη γη κρυμμένους θησαυρούς, πηγές νερού, την πίσω πλευρά του φεγγαριού, μελλοντικά γεγονότα με μεγάλη ακρίβεια!

Το χάρισμά του ποτέ δεν το χρησιμοποίησε για τον ίδιο. Δε ζήτησε από τον Θεό να θεραπεύσει κάποιες από τις πολλές αρρώστιές του, να τον κάνει καλά. Ήταν «απίστευτα ασθενής και παρέμεινε αθεράπευτος μέχρι τέλους!»[4] Απεναντίας, παρακάλεσε με τη δυνατή προσευχή του τον Θεό σε πολλές περιπτώσεις επισκεπτών του ασθενών να τους κάνει καλά. Μικρό παιδί στο χωριό του είχε ζητήσει από τον Χριστό να πεθάνει ο ίδιος και να ζήσει η βαριά άρρωστη αδελφή του. Αυτό το ζήτησε από τον Θεό σε αρκετές περιπτώσεις επισκεπτών του σοβαρά ασθενών: να πάρει ο ίδιος τη σοβαρή αρρώστιά τους! Η αγάπη άλλωστε αποτέλεσε το κέντρο της ζωής του, την οποία εξέφρασε ως συμμετοχή στον πόνο και στις δυσκολίες του άλλου.

Με απερίγραπτη χαρά δεχτήκαμε στις 7 Νοεμβρίου 2017 την πρόταση των Εκδόσεων Ψυχογιός να ετοιμάσουμε βιβλίο για τον Άγιο Πορφύριο. Ήταν μια πρόκληση να επιτύχουμε κάτι διαχρονικό, πληρέστερο των προηγούμενων δημοσιεύσεων. Επρόκειτο όμως για μεγάλο εγχείρημα, όπως διαπιστώναμε εμβαθύνοντας στον βίο και στο έργο του.

Ενθυμούμαι με συγκίνηση την πρώτη μέρα μου στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας, στο τμήμα της Θεολογίας. Ο πρώτος συμφοιτητής που γνώρισα

στον διάδρομο προς το αμφιθέατρο ήταν ο Σταύρος Μπαϊρακτάρης, από τον Άγιο Ιωάννη Αλιβερίου, το χωριό του Αγίου Πορφυρίου, συγγενής του. Έτσι η πορεία μου στη Θεολογία έμελλε να αρχίσει ακούγοντας πρώτη φορά για το χωριό του Αγίου, το οποίο σύντομα επισκέφτηκα με τον συμφοιτητή μου. Για να ολοκληρωθεί η φοίτησή μου στη Θεολογία το 2014, με τη διπλωματική εργασία μου για το μάστερ, με θέμα της την ασθένεια και τον θάνατο κατά τον Άγιο Πορφύριο (παράλληλα με τον Άγιο Παΐσιο Αγιορείτη και τον Άγιο Ιάκωβο Τσαλίκη). Φαίνεται πως όλα προετοίμαζαν τη μεγάλη ευθύνη αυτής της νέας συγγραφής για τον βίο και το έργο του Αγίου Πορφυρίου.

Σε κάθε σελίδα του βιβλίου για τον βίο του Αγίου Πορφυρίου πορευόμαστε από έκπληξη σε έκπληξη! Ο βίος του και ιδίως το χάρισμά του υπερβαίνουν, κατά τη γνώμη μας, τους βίους και τα χαρίσματα όλων των αγίων ασκητών, όπως περιγράφονται στο Γεροντικό και στους Βίους των Αγίων! Άλλοι άγιοι του καιρού μας (Άγιος Παΐσιος, γέροντας Σωφρόνιος του Έσεξ, γέροντας Εφραίμ ο Κατουνακιώτης κτλ.) που τον γνώρισαν, το διαπίστωσαν. Χαίρονταν για την αγιότητά του! Καυχιόνταν για τον Άγιο Πορφύριο, γιατί οι άγιοι δεν έχουν μικρότητες και ανταγωνισμούς.

Είδαμε τον Άγιο Πορφύριο περισσότερο ως προς την ανθρώπινη πλευρά του, κι αυτό όσο ο ίδιος μας το φανέρωσε. Δεν είναι εύκολο να καταγραφεί η ζωή του, το μεγαλείο του! Δεν περιγράφεται εύκολα η «απερίγραπτη πνευματική ζωή» του σύγχρονου αγίου. Κανένας δεν μπορεί να εκφράσει με ακρίβεια, όσες φορές κι αν τον είδε και τον άκουσε, τη «μυστική» ζωή του, την αγιότητά του και τα μεγάλα «κατορθώματά» του ενώπιον του Θεού και των ανθρώπων! Η διαρκής παρουσία του θα αποκαλύπτει για πάντα σε όλο τον κόσμο τη δόξα του κοντά στον θρόνο του Θεού. Δεν μπορέσαμε να ανέβουμε περισσότερο, για να φτάσει περισσότερο φως του σε εμάς. Ως άνθρωπος του κόσμου, ήθελα να αποταθώ –μέσω των Εκδόσεων Ψυχογιός– στους ανθρώπους του κόσμου, ομοιοπαθείς.

Σταθήκαμε με ευλάβεια απέναντι στον υπέροχο βίο του και στο έργο του. Συχνά συγκινηθήκαμε! Σε πολλά σημεία ο βίος του προκαλεί δέος και κατάνυξη, όπως εύκολα μπορείτε να διαπιστώσετε. Δεν μπορείς να μείνεις απαθής. Πάντα όμως παίρνεις δύναμη, πολλή δύναμη! Αυτά που γράφουμε είναι τα «σημάδια της αγίας βιοτής του, αποδείξεις της παρουσίας του Αγίου Πνεύματος στη ζωή μας και υποθήκες για ολόκληρη τη γενιά μας»[5]!

Ο Άγιος Πορφύριος δεν άφησε κάποιο δικό του γραπτό κείμενο, αν και μίλησε πολύ και σε πολλούς για τη ζωή του. Σε μοναχό της συνοδείας του υπαγόρευσε στα Καυσοκαλύβια, στις 17 Ιουνίου 1991, λίγους μήνες πριν από την κοίμησή του, αποχαιρετιστήρια επιστολή προς τα πνευματικά του παιδιά, ως είδος πνευματικής διαθήκης. Υπάρχουν πολλές μαρτυρίες από αυτόπτες και αυτήκοους μάρτυρες. Στηριχθήκαμε αρκετά στις ηχογραφημένες διηγήσεις του. Πολλοί που άγγιξαν τον Άγιο και περπάτησαν μαζί του μας μεταφέρουν την εμπειρία τους. Αντλήσαμε πληροφορίες απ' όσα κατέγραψαν οι μοναχές Θεολήπτη και Θεοφρόνη, οι οποίες επί τρεις δεκαετίες έμειναν κοντά του και στη συνέχεια εγκαταβίωσαν στη Μονή Χρυσοπηγής στα Χανιά. Επίσης, πήραμε αρκετά στοιχεία από ένα συνέδριο με αφορμή τα εκατό χρόνια από τη γέννησή του, από τις 10 έως τις 12 Μαΐου 2007 στα Χανιά, με εκλεκτούς ομιλητές πνευματικά παιδιά του απ' όλο τον κόσμο.

Τα όσα με ακρίβεια, ύστερα από πολύ κόπο και χωρίς κάποια επεξεργασία, η οποία θα τα αλλοίωνε, κατέγραψαν άλλα πνευματικά του παιδιά τα οποία συνδέονταν με το ησυχαστήριο Μεταμόρφωσης του Σωτήρος στο Μήλεσι και ανακοινώθηκαν με την παρέλευση πολλών χρόνων από την κοίμησή του, αποτέλεσαν την κύρια πηγή του έργου μας. Όλους όσοι κατέγραψαν στοιχεία του βίου του και τους λόγους του, ανεκτίμητο θησαυρό, εξαρχής τους ευχαριστούμε θερμότατα. Ήδη έλαβαν από τον Θεό και τον Άγιό Του μισθό «εκατονταπλασίονα». Σε όσα χρησιμοποιήσαμε από αυτά, έχουμε υποσελίδιες παραπομπές και τα αναφέρουμε και στη βιβλιογραφία.

Πληροφορίες για το τελευταίο διάστημα της ζωής του στα Καυσοκαλύβια μας παρείχαν ο ιερομόναχος Γεώργιος Καυσοκαλυβίτης και ο μοναχός Ακάκιος Καυσοκαλυβίτης, οι οποίοι ήταν στην τελευταία συνοδεία του Αγίου στην καλύβη του Αγίου Γεωργίου, καλύβη της μετανοίας του. Έζησαν κοντά του, πριν ακόμα γίνουν μοναχοί, πολλά σημαντικά γεγονότα, όπως το τελευταίο διάστημα της ζωής του, την κοίμησή του, καθώς και την ανακομιδή των αγίων λειψάνων του. Τον πατέρα Γεώργιο είχαμε γνωρίσει πριν από πολλά χρόνια στο Παγκράτι και τον συναντήσαμε μετά το Πάσχα του 2018 στην καλύβη της Ζωοδόχου Πηγής στα Καυσοκαλύβια. Με τον πατέρα Ακάκιο γνωριστήκαμε στο κελάκι του Αγίου Πορφυρίου στα Καυσοκαλύβια και τελευταία συνομιλήσαμε για τον Άγιο. Ο καθηγητής Καρδιολογίας και γιατρός του Γεώργιος Παπαζάχος με μια σημαντική

επιστολή του στη *Σύναξη*, σαράντα μέρες μετά την κοίμησή του, καθώς και με πολλά άλλα κείμενά του μας δίνει σημαντικές πληροφορίες για τον Άγιο και τις ασθένειές του.

Επιδιώξαμε το βιβλίο για τον Άγιο Πορφύριο να έχει πληρότητα και εγκυρότητα, να αποτελέσει σημείο αναφοράς και να μην περιλαμβάνει αμφίβολης σημασίας προσωπικές ιστορίες. «Έχουμε χρέος να μεταφέρουμε αυτούσια, σχεδόν αυτολεξεί, τα λόγια του» (μακαριστός μητροπολίτης Ιεραπύτνης Ευγένιος). Κάναμε προσεκτική επιστημονική και δημοσιογραφική έρευνα πολλών χρόνων στις πηγές, για την αλήθεια και την ιστορική ακρίβεια του βίου του. Η έρευνα αυτή δεν ήταν εύκολη. Μελετήσαμε ό,τι έχει γραφτεί για τον Άγιο και ακούσαμε τους πιο σημαντικούς λόγους για τον Άγιο από διάφορους που τον γνώρισαν. Συναντήσαμε αυτά τα χρόνια πολλά πνευματικά του παιδιά και συνομιλήσαμε για τον Άγιο. Προσπαθήσαμε να μη χαθεί τίποτα σημαντικό από τον βίο και το έργο του, ούτε κάτι να παραποιηθεί και να αλλοιωθεί. Ο ίδιος ο Άγιος είχε αναφερθεί στο ότι υπήρχαν πολλοί που παραποιούσαν όσα τους έλεγε: «Μου έρχονται μερικοί εδώ, παιδί μου, και ενώ εγώ τους λέω άλλα, αυτοί πάνε και λένε άλλα πράγματα. Άλλοι εκμεταλλεύονται το όνομά μου. Άλλοι λένε υπερβολικά πράγματα για μένα. Να, ότι είμαι μάγος, τρελός, ότι πετάω στον αέρα, ότι βρίσκομαι και εδώ και αλλού… αυτόν τον είδαμε να μην πατάει στη γη. Μισό μέτρο πάνω από το χώμα, είναι άγιος, και διάφορα άλλα τέτοια που τους παγιδεύει ο Πονηρός. Τι πράγματα είναι αυτά που πάνε και λένε»[6]!

Ατέλειωτα βράδια προσπαθήσαμε –παρά την αναξιότητά μας– να παρακολουθήσουμε τη ζωή του Αγίου για να την καταγράψουμε όσο γίνεται ακριβέστερα: στα Καυσοκαλύβια, συνοδοιπορώντας στον Άθω, στην Εύβοια, στην Πολυκλινική Αθηνών, στα Καλλίσια, στο Μήλεσι, στην Αχλαδερή της Εύβοιας κτλ. Επιστρέφοντας κάθε φορά στη γήινη πραγματικότητά μας, είχαμε την αίσθηση πως επιστρέφουμε από έναν άλλο κόσμο. Δεν είναι καθόλου εύκολο να γράφεις για τους αγίους! Συχνά, εδώ και πολλά χρόνια, είχαμε διαπιστώσει πως οι μαθητές και οι συνάδελφοί μας στα λύκεια που διδάσκαμε στην Αθήνα και στην Κρήτη, ενώ γνώριζαν πολλά για τον Άγιο Παΐσιο, τους ήταν τελείως άγνωστος ο Άγιος Πορφύριος. Αυτό ισχύει και για τους περισσότερους. Ο Άγιος Πορφύριος παραμένει για τον πολύ κόσμο ένας άγνωστος. «Δεν έχει ακόμα το φως του αστεριού του φτάσει σε εμάς. Δεν έχουμε κατανοήσει πλήρως τον λόγο

του»[7]!

Ολοκληρώνοντας τον εισαγωγικό λόγο μας για τον Άγιο Πορφύριο, θα θέλαμε να εκφράσουμε εν πρώτοις τις θερμότατες ευχαριστίες μας και την ευγνωμοσύνη μας στον εκδότη κύριο Αθανάσιο Ψυχογιό και στα παιδιά του, τους συνεχιστές του σπουδαίου έργου του, που πριν από λίγες μέρες γιόρτασαν τα σαράντα χρόνια προσφοράς και εκπληκτικής πορείας στον εκδοτικό χώρο, καθώς και στην υπεύθυνη των Εκδόσεων κυρία Αγγέλα Σωτηρίου, για τη συνέχιση της συνεργασίας μας δυο χρόνια μετά την έκδοση του βιβλίου για τον Άγιο Παΐσιο τον Αγιορείτη. Ευχαριστώ επίσης όσους συνέβαλαν (με την επιμέλεια, το εξώφυλλο, τις φωτογραφίες, τη σελιδοποίηση, την προώθηση, στην αρτιότητα αυτού του βιβλίου για τον Άγιο Πορφύριο).

Ευχαριστώ ακόμα εκ βάθους καρδίας τον καθηγητή και πρόεδρο του τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας και Θρησκειολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, δρα Σωτήρη Δεσπότη, καθηγητή μου στο μεταπτυχιακό τμήμα του ΕΑΠ, για τη μεγάλη και πολύπλευρη αγάπη του προς όλους εμάς που υπήρξαμε φοιτητές του και για το ότι με έφερε κοντά στους μοναδικούς ανθρώπους των Εκδόσεων Ψυχογιός.

Ευχαριστώ τους συγγενείς και συγχωριανούς του Αγίου, Κωνσταντίνο Μπαϊρακτάρη, ογδόντα πέντε χρονών, πατέρα του συμφοιτητή μου Σταύρου, και τον Βασίλειο Μπαϊρακτάρη και την ενενηντάχρονη μητέρα του Κυπαρισσία, πρώτη εξαδέλφη του Αγίου, για τις πληροφορίες που μου έδωσαν για τον Άγιο Πορφύριο, για το χωριό τους τον Άγιο Ιωάννη, τις γιορτές και τα έθιμά τους. Επίσης, ευχαριστώ τον ιερέα Ελευθέριο Σταμπέλο από τη Μητρόπολη Καρυστίας για τις ακριβείς πληροφορίες που μας έδωσε για το πέρασμα του Αγίου Πορφυρίου από την Κύμη και τη χειροτονία του σε διάκονο και πρεσβύτερο.

Θερμές ευχαριστίες για τη μεγάλη τιμή να μιλήσουμε πολλές φορές για τον Άγιο Πορφύριο απευθύνω στον θεολόγο κύριο Φώτη Παπαγεωργίου, ψάλτη στην εκκλησία του Αγίου Γερασίμου της Πολυκλινικής Αθηνών στα χρόνια που λειτουργούσε εκεί ο Άγιος Πορφύριος, από το 1958 έως το 1973.

Ευχαριστώ τη σύζυγό μου Ιωάννα και τον γιο μου Νικόλαο για την αγάπη τους και την υπομονή τους σε όλο το μακρύ διάστημα της συγγραφής

αυτού του βιβλίου. Μόνο κάποιες φορές ο μικρός, μην μπορώντας άλλο να περιμένει, με τράβαγε από το χέρι και μου έλεγε: «Έλα να παίξουμε»!

Έπειτα από εργασία πολλών χρόνων, έχοντας περπατήσει σε όλα τα μέρη όπου έζησε και μεγαλούργησε ο Άγιος, παραδίνουμε στον άνθρωπο του κόσμου τον βίο και το έργο ενός που αγάπησε πολύ τον κόσμο, που τον παρηγόρησε και τον έκανε να αγαπήσει περισσότερο τον Χριστό. Είναι ο Άγιος του καιρού μας, ο Άγιος Πορφύριος ο Καυσοκαλυβίτης.

Θέλουμε με αυτό το βιβλίο να γίνει περισσότερο γνωστός ο Άγιος Πορφύριος στον άνθρωπο του κόσμου. Ο πολύς κόσμος περιμένει τον Άγιο Πορφύριο!

Αθήνα 5 Ιουνίου 2019

2. Βλ. Ευάγγελου Χρ. Καραδήμου, *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* Εκδόσεις Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Μήλεσι 2011, σ. 132-133.

3. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου Καυσοκαλυβίτου, Θα σας πω…, Ηχογραφημένες διηγήσεις του αγίου για την ζωή του*, Εκδόσεις Ιερού Ησυχαστηρίου Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Μήλεσι [2]2015, σ. 106, 123.

4. Βλ. Θανάση Ν. Παπαθανασίου, *Ένας ησυχαστής του Αγίου Όρους στην καρδιά της πόλης. Όσιος Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης*, Εκδόσεις Εν πλω, Αθήνα 2014, σ. 24, 27, 31.

5. Βλ. Γεωργίου Παπαζάχου, «Δεκατέσσερα χρόνια κοντά του», *Σύναξη* 41 (1992), σ. 93.

6. Βλ. Αναστασίου Σ. Τζαβάρα, *Αναμνήσεις από τον Γέροντα Πορφύριο, τον διορατικό και προορατικό πνευματικό μας πατέρα*, Εκδόσεις Επτάλοφος α.β.ε.ε., Αθήνα [4]1993, σ. 90 και Αγαπίου μοναχού, *Η θεϊκή φλόγα που άναψε στην καρδιά μου ο Γέρων Πορφύριος*, Εκδόσεις Ιερού Γυναικείου Ησυχαστηρίου Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Αθήναι [3]2000, σ. 62.

7. Βλ. Βασιλείου, προηγουμένου Ι. Μονής Ιβήρων, «Ο Γέροντας Πορφύριος ως Αγιορείτης» στο *Γέροντας Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης, Ορόσημο αγιότητος στο σύγχρονο κόσμο*, Εκδόσεις Ιεράς Μονής

Χρυσοπηγής, Χανιά 2008, σ. 79.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ – Ο ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΤΟΥ ΚΑΥΣΟΚΑΛΥΒΙΤΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ – Ο ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΩΣ ΚΟΣΜΙΚΟΥ (1906-1918)

1. Η παιδική ηλικία του Αγίου Πορφυρίου στον Άγιο Ιωάννη της Εύβοιας (1906-1912) – Οι γονείς του

Γεννήθηκε στον Άγιο Ιωάννη της Εύβοιας
Ο Άγιος Πορφύριος ο Καυσοκαλυβίτης[8] (κατά κόσμον Ευάγγελος Μπαϊρακτάρης) γεννήθηκε την Τετάρτη 7 Φεβρουαρίου 1906 στο χωριό Άγιος Ιωάννης, κοντά στο Αλιβέρι της Εύβοιας.

Οι πρόγονοι του Αγίου Πορφυρίου από το γένος του πατέρα του κατάγονταν από το χωριό Μεταμόρφωση του Σουλίου. Πέντε με έξι οικογένειες βοσκών από το Μαρούσι Αττικής είχαν θεμελιώσει οικισμό στην Εύβοια από το 1470 με την ονομασία Καλοστούμαλο, στο μέρος όπου αργότερα μετοίκησαν οι πρόγονοί του. Τα σπίτια τους τα έφτιαχναν μικρά και χαμηλά (χαμόσπιτα), όσο τους το επέτρεπαν οι Τούρκοι. Η παλιά εκκλησία στη Μονή του Αγίου Νικολάου Κορακιών είχε πολύ χαμηλή είσοδο, για να μην μπαίνουν οι Τούρκοι με τα άλογά τους. Ο συνοικισμός ονομάστηκε μετά το τέλος των εχθροπραξιών με τους Τούρκους Κουτσουμάλο (μικρή πεδινή έκταση). Με την άφιξη των Σουλιωτών, είτε από αναγραμματισμό είτε λόγω της διαφορετικής ενδυμασίας τους, μετονομάστηκε σε Κουστουμάλου («άλλο κοστούμι»). Τους Σουλιώτες τους έλεγαν Μπαϊρακταραίους. Το όνομα Μπαϊρακτάρης σημαίνει σημαιοφόρος, δηλαδή οι νέοι κάτοικοι σήκωσαν μπαϊράκι, σημαία.

Στην κεντρική πλατεία του Αγίου Ιωάννη, στο πιο ψηλό σημείο του χωριού, υπήρχε ορθογώνιος ψηλός πύργος, παρατηρητήριο, από τα χρόνια της Ενετοκρατίας (1204), ο οποίος σωζόταν έως το 1905. Τον κατεδάφισαν το 1920 και τα υλικά του χρησιμοποιήθηκαν για την ανέγερση της εκκλησίας του Αγίου Δημητρίου (αφιερωμένη ακόμα στον Άγιο Ιωάννη τον Πρόδρομο και στον Άγιο Νικόλαο), η οποία είχε θεμελιωθεί το 1897 και ολοκληρώθηκε το 1927.

Στο χωριό Άγιος Ιωάννης, από τον 11ο αιώνα υπήρχε η παλιά εκκλησία του Αγίου Δημητρίου, ρυθμού μονόκλιτης βασιλικής. Σ' αυτή την εκκλησία ήταν ψάλτης ο πατέρας του Αγίου Πορφυρίου. Στον Άγιο Δημήτριο βαπτίστηκε ο μικρός Ευάγγελος και εκεί τον έπαιρνε ο πατέρας του στις λειτουργίες. Το σπίτι τους είναι ακριβώς απέναντι από την εκκλησία. Το χωριό είχε δυο ενορίες και δυο κοιμητήρια. Η άλλη εκκλησία του χωριού, αφιερωμένη στη Μεταμόρφωση του Σωτήρα, στολίδι της περιοχής, και το κοιμητήριο οικοδομήθηκαν όταν οι κάτοικοι του Αγίου Ιωάννη και του Κουστουμάλου ενώθηκαν σε έναν οικισμό. Η εκκλησία της Μεταμόρφωσης του Σωτήρα θεμελιώθηκε το 1894 σε κτήμα της Μονής του Αγίου Νικολάου Κορακιών, το οποίο το αγόρασαν κάτοικοι του χωριού από τον τσιφλικά Αλέξανδρο Κοντόσταυλο και το δώρισαν στην Κοινότητα. Η αποπεράτωσή της έγινε το 1899, λίγα χρόνια πριν από τη γέννηση του Αγίου[9].

Οι γονείς του

Οι γονείς του Αγίου Πορφυρίου ήταν ο Λεωνίδας Μπαϊρακτάρης και η Ελένη Λάμπρου-Μπαϊρακτάρη, κόρη του Αντωνίου Λάμπρου. Διακρίνονταν για την ευσέβειά τους. Ασχολούνταν με τη γεωργία και είχαν λίγα ζώα. Παρά την εργατικότητά τους, δυσκολεύονταν να συντηρήσουν την πολύτεκνη οικογένειά τους.

Ο Λεωνίδας Μπαϊρακτάρης από μικρός ήθελε να γίνει μοναχός. Μεγαλώνοντας, ανέλαβε ψάλτης στο χωριό του, στην εκκλησία του Αγίου Δημητρίου. Γνώρισε τον Άγιο Νεκτάριο κατά τα έτη 1890-1893 όταν, έχοντας εγκαταλείψει την Αλεξάνδρεια, βρισκόταν στην Εύβοια και είχε μάλιστα τη μεγάλη ευλογία να είναι ο ψάλτης του σε αρκετές λειτουργίες.

Ο πατέρας του δεν έχανε ευκαιρία να διδάσκει στον μικρό Ευάγγελο τους ύμνους της Εκκλησίας και την Παράκληση της Παναγίας. Του μάθαινε ακόμα κείμενα από αρχαίους Έλληνες συγγραφείς και ιστορίες που περιλαμβάνονταν στην *Ελληνική Χριστομάθεια*. Το βιβλίο αυτό είχε εκδοθεί από το Υπουργείο των Εκκλησιαστικών και Δημοσίας Εκπαιδεύσεως. Η έκδοση του 1900, την οποία χρησιμοποιούσε ο πατέρας του, διασώζεται στο ησυχαστήριο στο Μήλεσι. (Αργότερα ο Άγιος, γέροντας πια, θυμόταν ορισμένες από αυτές τις ιστορίες σε μια μετακίνησή του με το πλοίο από τον Ωρωπό προς την Ερέτρια).[10]

Ο πατέρας του έλεγε ακόμα κάποιες φράσεις στα γαλλικά, όπως το

«Αγάπα τον Θεό» (θυμόταν αργότερα ο Άγιος πώς του πρόφερε το Dieu)[11].

Κατά τα έτη 1910-1915, πολλοί κάτοικοι του Αγίου Ιωάννη έφυγαν για την Αμερική, όπου εργάστηκαν στην κατασκευή της Διώρυγας του Παναμά. Ο Λεωνίδας Μπαϊρακτάρης, εξαιτίας της μεγάλης φτώχειας της οικογένειάς του, αναγκάστηκε να τους ακολουθήσει. Εκεί όμως δεν τα πήγε καλά και ύστερα από λίγο καιρό επέστρεψε στο χωριό του.

Οι γονείς του είχαν αυστηρή συμπεριφορά προς τον γιο τους Ευάγγελο. Στο σπίτι του δεν τον επιβράβευαν ποτέ[12].

Η Ελένη Λάμπρου, η μητέρα του, συνήθως τον «μάλωνε» πιο πολύ. Ο Ευάγγελος τότε «έβγαζε λίγα δάκρυα». Έλεγε αργότερα ότι αυτός ο τρόπος τον ωφέλησε πολύ. Η μητέρα του ήταν «στενόχωρη» και συνήθως δεν άφηνε τον Ευάγγελο και τα αδέλφια του να βγαίνουν έξω. Αν δεν την άκουγαν και έβγαιναν έξω, μόλις επέστρεφαν, τα χτυπούσε. Η μητέρα του ήταν επίσης πολύ «άστατη», είχε μιαν «αστάθεια». Άλλες φορές, όταν έκανε κάποια δουλειά και δεν ήθελε τα παιδιά της να είναι στα πόδια της, τους έλεγε πως στέκουν γύρω της «σαν άγγελοι που θέλουν να πάρουν την ψυχή της». Τους ζητούσε να πάνε έξω να παίξουν, να πάνε στα αλώνια, να γυρίζουν όπως όλα τα παιδάκια. Τα μάλωνε για να πάνε έξω! Δηλαδή δεν μπορούσες να καταλάβεις τι ήθελε[13].

Η μητέρα του αργότερα, όταν ο γιος της είχε γίνει πια μοναχός και βρισκόταν στα Καλλίσια, νοσηλεύτηκε σε δύσκολη κατάσταση στην Πολυκλινική Αθηνών. Οι γιατροί έλεγαν πως γρήγορα θα γινόταν καλά. Ο ίδιος όμως «έβλεπε» με τη Χάρη του Θεού πως όχι μόνο δε θα θεραπευόταν η μητέρα του, αλλά δε θα έβγαινε ζωντανή από την Πολυκλινική. Μια μέρα πέρασε να τη δει ο αδελφός του Αντώνης (κοιμήθηκε το 1990). Οι γιατροί τον πληροφόρησαν ότι η μητέρα του πάει θαυμάσια και την επομένη θα έπαιρνε εξιτήριο, το οποίο μάλιστα ετοίμαζαν. Ο Αντώνης επέστρεψε στο σπίτι του χαρούμενος. Μόλις άρχισε να τρώει, χτύπησε το τηλέφωνο. Ήταν ο γέροντας και του ζήτησε να πάνε αμέσως στην Πολυκλινική, γιατί η μητέρα τους πεθαίνει και να προλάβουν να πάρουν την ευχή της. Απόρησε, γιατί οι γιατροί τού είχαν πει πως πήγαινε καλά. Ο γέροντας επέμενε να πάνε γρήγορα για να την προλάβουν ζωντανή. Πράγματι, έφτασαν γρήγορα κοντά στη μητέρα τους και μόλις που πρόλαβαν να πάρουν την ευχή της! Έπειτα από λίγο η μητέρα του κοιμήθηκε στην Πολυκλινική Αθηνών[14].

Έλεγε ο Άγιος Πορφύριος αργότερα, αναφερόμενος στους γονείς, ότι ο

κάθε άνθρωπος έχει πάρει τα βιώματα των γονιών του, ιδίως της μητέρας του. Το πώς ζούσε η μητέρα όταν κυοφορούσε το έμβρυο, αν στενοχωριόταν, αν είχε χαρά, θλίψη ή μελαγχολία. Το νευρικό σύστημα της μητέρας επηρεάζει εκείνο του εμβρύου της. Στην ψυχή του παιδιού δημιουργείται μια «κατάσταση» που την κουβαλάει σε όλη του τη ζωή και αφήνει ίχνη μέσα του. «Μεγαλώνει, μορφώνεται, αλλά δε διορθώνεται»[15].

Τα αδέλφια του

Ο Ευάγγελος Μπαϊρακτάρης μεγάλωσε μέσα σε πολύτεκνη οικογένεια. Ήταν το τέταρτο από τα πέντε παιδιά της οικογένειας. Τη μεγαλύτερη αδελφή του Βασιλική δεν τη γνώρισε, γιατί πέθανε σε ηλικία ενός έτους. Η άλλη αδελφή του (μητέρα της ανιψιάς του Ελένης, της σημερινής ηγουμένης Φεβρωνίας στο ησυχαστήριο του Μήλεσι) αρρώστησε με τύφο. Οι γιατροί είπαν ότι θα πεθάνει, γιατί τότε δεν υπήρχαν τα κατάλληλα φάρμακα. Η μητέρα του κλαίγοντας τον έστειλε να πάει στο περιβόλι τους. Στον δρόμο του πέρασε από την εκκλησία της Αγίας Σωτήρας (Μεταμόρφωση του Σωτήρα). Μπήκε μέσα, προσκύνησε, γονάτισε και προσευχήθηκε. Έκλαιγε και παρακαλούσε να πεθάνει ο ίδιος και να ζήσει η αδελφή του! Δεν ξέχασε ποτέ αυτή την «αυταπάρνηση και την αγάπη» του[16].

Με τα άλλα τρία αδέλφια του βοηθούσε τους γονείς του στις διάφορες εργασίες τους. Πότιζαν τον κήπο και τα δέντρα, εργάζονταν στα λίγα χωράφια της οικογένειας, φύλαγαν στο βουνό τα λίγα πρόβατά τους και φρόντιζαν τα βόδια τους. Έκοβαν ξύλα, τα οποία μετέφεραν με τα ζώα στο σπίτι. Άλλα ξύλα τα πουλούσαν στο Αλιβέρι και στην Αθήνα.

Σε ένα κοντινό μέρος του χωριού του, σε απόσταση οκτακοσίων μέτρων, στη Μουρτερή (πήρε το όνομα από τις πολλές μυρτιές που υπάρχουν εκεί), στο «Κτήμα του Λεωνίδα», του πατέρα του, έμεινε με τους γονείς και τα αδέλφια του για μεγάλο διάστημα. Ήταν ένα όμορφο καταπράσινο μέρος, με τρεχούμενα νερά και πάρα πολλά πλατάνια[17]. Εκεί πέρασε τον περισσότερο χρόνο της παιδικής του ζωής. Έλεγε: «Εκεί μεγάλωσα εγώ, στη Μουρτερή, εκεί πέρα… μεγάλωσα μέσα στους κήπους». Πιο πάνω ήταν η Σκοτεινή ή Παραμπόλι. Από το περιβόλι τους έβγαζαν πατάτες, ντομάτες, κολοκύθια, αγγούρια, παντζάρια, κρεμμύδια, μαρούλια.

Από παιδί ο Ευάγγελος αγαπούσε πολύ τα πουλάκια. Του άρεσε να αναζητά τις φωλιές τους. Έπιανε τα πουλάκια μόλις ετοιμάζονταν να

πετάξουν και τα έβαζε σε κλουβί. Πήγαιναν οι μητέρες και τα τάιζαν από μια τρυπούλα. Μεγάλωναν και γίνονταν ωραία πουλιά που κελαηδούσαν. (Η αγάπη του για τα πετεινά συνεχίστηκε με το χάρισμα που αργότερα έλαβε από τον Θεό στο Άγιο Όρος και κατανοούσε τις φωνές τους! Όταν έπαψε να βλέπει, του άρεσε πάλι να τον πηγαίνουν σε μέρη όπου υπήρχαν πουλιά, όπως στις αετοφωλιές στην Αχλαδερή της Εύβοιας)[18].

Στο δημοτικό σχολείο

Πήγε στο δημοτικό σχολείο του Αγίου Ιωάννη Αλιβερίου («Αγιάννη») για δυο χρόνια, στην πρώτη και στη δευτέρα τάξη. Το σχολείο στεγαζόταν στον νάρθηκα της εκκλησίας του Αγίου Δημητρίου. Τέλειωσε μόνο την πρώτη τάξη του δημοτικού, γιατί, όταν πήγαινε στη δευτέρα τάξη, ο δάσκαλος του σχολείου αρρώστησε βαριά[19]. Έτσι βίωσε την ασθένεια στο πρόσωπο του δασκάλου του, όπως είχε βιώσει τον θάνατο στο πρόσωπο της αδελφής του Βασιλικής. Ως παιδί δε μιλούσε πολύ και ήταν ντροπαλός. Ακόμα και να ήθελε κάτι, δεν το ζητούσε, γιατί ντρεπόταν.

Στο δημοτικό σχολείο έμαθε πολύ λίγα γράμματα, γιατί, όπως έλεγε, είχε «πάρα πολύ περιορισμένο μυαλό» και δεν ήταν έξυπνος. Στην πρώτη τάξη του δημοτικού σχολείου έμαθε τα φωνήεντα, τα σύμφωνα και τη δευτέρα κλίση. Από γεωγραφία δεν έμαθε κάτι και από την αριθμητική μόνο την πρόσθεση. Δεν μπορούσε να μάθει τη διαίρεση, τον πολλαπλασιασμό. (Αργότερα όμως έμαθε τα μαθηματικά με τον «δικό του τρόπο». Μελέτησε με επιμέλεια όσα διδάσκονταν τα παιδιά στο δημοτικό και στο γυμνάσιο. Επίσης, διάβασε θεολογικά βιβλία για να μάθει τι διδάσκονταν οι θεολόγοι. Είχε δει όλα τα βιβλία τους)[20].

Η μελέτη στο βουνό του Βίου του Αγίου Ιωάννη του Καλυβίτη

Από την ηλικία των επτά χρόνων, ο Ευάγγελος ανέβαινε πολλές φορές μόνος στο βουνό Σερβούνι, τρία χιλιόμετρα δυτικά του χωριού του, και έβοσκε τα δεκαοκτώ πρόβατά τους. Στον δρόμο του συναντούσε πολλά ποτάμια. Όταν ήθελε να περάσει ένα ποταμάκι, πήγαινε κοντά και υπολόγιζε το πλάτος του. Κατόπιν έπαιρνε φόρα και προσπαθούσε να φτάσει ένα με δυο μέτρα πέρα από την όχθη του. Η δύναμή του ήταν τέτοια, ώστε πετύχαινε τον στόχο του.

Στο μέρος όπου έβοσκε τα πρόβατά τους, υπήρχε μια ξερή ελιά η οποία δεν είχε πέσει και ήταν κούφια. Είχε κάνει μια κοιλότητα που έμοιαζε με

μικρή σπηλιά και η βροχή δεν πέρναγε μέσα. Μια μέρα μπήκε εκεί. Κάθισε και έβγαλε τη «φυλλάδα» που του είχε δώσει ο εξάδελφός του Γρηγόρης Μπαϊρακτάρης και περιείχε τον Βίο του Αγίου Ιωάννη του Καλυβίτη. Εκεί διάβασε για πρώτη φορά, συλλαβίζοντας, τον βίο του αγαπημένου αγίου του. Ο Βίος του Αγίου Ιωάννη του Καλυβίτη ενέπνευσε την παιδική του ψυχή, «μια ψυχή πλασμένη ξεχωριστά τρυφερή, με οξύτητα αισθητηρίων, τέτοιων που να προσλαμβάνουν τα θεϊκά καλέσματα»[21].

Καθώς διάβαζε, φώναζε: «Θεέ μου, Θεέ μου, αξίωσέ με να γίνω άγιος!» Διάβασε ακόμα και τον Βίο του Αγίου Αντωνίου. Με το που διάβασε τους βίους «αυτών των μεγάλων ασκητών», τους αγάπησε και ήθελε να τους μιμηθεί. Στην ψυχή του δημιουργήθηκε ο ζήλος να γίνει μοναχός. Ακόμα όμως δεν είχε επισκεφτεί μοναστήρι και δεν είχε συναντήσει μοναχό. Διάβασε εκεί, μέσα στην ελιά, με μεγάλη δυσκολία το Ευαγγέλιο, την Αγία Επιστολή, την Αποκάλυψη του Χριστού και την Αποκάλυψη της Παναγίας. Μάζευε βιβλιαράκια που περιείχαν βίους αγίων και τα διάβαζε[22].

Ήταν όμως ένα «χωριατόπαιδο». Αν και πολύ ευλαβής, έλεγε πως δεν ήξερε από πνευματικά πράγματα και δεν εξομολογούνταν. Άκουγε στο χωριό του, στον Άγιο Ιωάννη, τη Μεγάλη Εβδομάδα τον παπά να χτυπάει την καμπάνα του ναού του Αγίου Δημητρίου ή της Μεταμόρφωσης του Σωτήρα για να πάνε οι πιστοί να εκκλησιαστούν και να εξομολογηθούν. Πήγαιναν κάποιοι γέροι και γριές που «φτάνανε σε καιρό» και ετοιμάζονταν για να πάνε στον Παράδεισο. Νέοι και παντρεμένοι δεν πήγαιναν να εξομολογηθούν[23].

Σε μικρή ηλικία στο χωριό του, για κάποιο μικρό διάστημα χρησιμοποιούσε τη φράση: «Στον Διάβολο». Ο εξάδελφός του Γρηγόρης Μπαϊρακτάρης του έλεγε πως δεν είναι σωστό και δεν έχουμε δικαίωμα να στέλνουμε κανέναν στον Διάβολο. Είναι μεγάλη αμαρτία και τον παρακάλεσε να σταματήσει. Του είπε να προσέχει και να μην το λέει κάθε μέρα, κι αν περάσει μέρα που δεν το έχει πει, να ευχαριστεί τον Θεό που τα κατάφερε. Αν περάσουν τρία Σάββατα και δεν το έχει πει, δεν πρόκειται πια να το ξαναπεί. Θα μπορούσε σε κάθε δυσκολία του να λέει: «Άι στην ευχή». Πράγματι, μόλις πέρασαν οι μέρες που του είχε πει ο εξάδελφός του, δεν το ξαναείπε. Το δύσκολο ήταν να κρατήσει τα τρία Σάββατα[24].

Στο χωριό του, στον Άγιο Ιωάννη, είχαν μία άλλη εκκλησία που την έλεγαν Νέα Τρίτη και τη γιόρταζαν την Τρίτη μετά το Πάσχα. Επρόκειτο για γιορτή της Παναγίας, διαφορετική από τη γιορτή της Ζωοδόχου Πηγής.

Η γιορτή της Νέας Τρίτης καθιερώθηκε τη μέρα που είχαν βρει την εικόνα της Παναγίας. Γινόταν μεγάλο πανηγύρι. Μαζευόταν όλο το χωριό. Έβαζε άλλος το κατσίκι, άλλος το αρνί, άλλοι έφερναν το ψωμί και το κρασί. «Μα τι γινότανε!» έλεγε. Ερχόταν κόσμος από το Αλιβέρι, από τον Άγιο Λουκά, από το Βέλος, απ' όλα τα μέρη. Έβλεπες εκατό αρνιά στη σούβλα, ψωμιά, κρασί. Ήταν τότε «όλο το σιτάρι». Μετά την εκκλησία έβγαιναν έξω και έπιαναν έναν μεγάλο χορό. Ένας νέος περίμενε τον ιερέα να βγάλει, μετά τη Θεία Λειτουργία, τα άμφιά του και να έρθει να ευλογήσει τον χορό. Ήθελαν να αγιάσουν και αυτό τον χορό της χαράς. Έβγαινε ο παπάς και με ένα μαντιλάκι έπιανε στον χορό και έφερνε γύρω γύρω μια ή τρεις βόλτες, χωρίς να χορεύει. Ύστερα πήγαινε απέναντι που υπήρχε μια ελιά και καθόταν εκεί σε ένα τραπέζι μαζί με άλλους. Όλοι κρατούσαν μαντιλάκια και οι κοπελίτσες φορούσαν «ένα φουστάνι μέχρι κάτω». Τις έβλεπες ως Παναγίτσες[25]!

Τη γιορτή της Ανάληψης υπήρχε στο χωριό του το έθιμο του «ξαναγυρίσματος των νεκρών». Πίστευαν ότι οι νεκροί επιστρέφουν και οι κάτοικοι μπορούν να τους δουν, αρκεί να πάρουν έναν καθρέφτη και να πάνε σε ένα πηγάδι. Εκεί έσκυβαν και κοίταζαν το νερό κρατώντας τον καθρέφτη προς τον ουρανό. Στις δώδεκα η ώρα πίστευαν ότι περνούσαν οι νεκροί, πότε χαρούμενοι και πότε λυπημένοι[26]!

Ο Άγιος Ιωάννης (Κουστουμάλου), το χωριό του Αγίου, είχε δυο ενορίες, του Αγίου Δημητρίου και της Μεταμόρφωσης, δυο κοιμητήρια και δυο ιερείς. Ο παπα-Σταύρος, ιερέας στην εκκλησία του Αγίου Δημητρίου, ήταν «αγιότατος», σοβαρός και ευθύς. Ο γέροντας τον γνώριζε από μικρό παιδί και τον ξανασυνάντησε όταν επέστρεψε από το Άγιο Όρος. (Αργότερα, όταν είχε πια κοιμηθεί ο παπα-Σταύρος, έλεγε σε κάποιους από τον Άγιο Ιωάννη ότι ο παπάς τους ήταν άγιος, γι' αυτό να βρουν μια φωτογραφία του και να του κάνουν εικόνα). Απεναντίας ο άλλος παπάς, ο παπα-Σπύρος, από την ενορία της Μεταμόρφωσης, ήταν νευρικός και διαμαρτυρόταν που έφευγαν από την ενορία του και πήγαιναν στον Άγιο Δημήτριο, στον παπα-Σταύρο. «Γιατί πηγαίνετε όλοι κάτω, να μαζεύεστε εδώ»[27]!

2. Στο ανθρακωρυχείο: «Μικρό παιδί έμπαινα μέσα στις γαλαρίες»

Λίγο πριν από τα επτά του χρόνια, το 1912, ο Ευάγγελος Μπαϊρακτάρης άρχισε να εργάζεται στο ανθρακωρυχείο του Αγίου Λουκά, δυο

χιλιόμετρα από το χωριό του, στην εταιρεία ΠΙΡΕΣ, για να βοηθήσει τους φτωχούς γονείς και τα αδέλφια του. Τα χρήματα από την εργασία του πατέρα του στον Παναμά και όσα έβγαζαν από το περιβόλι τους στη Μουρτερή ή από τα λίγα ζώα τους δεν αρκούσαν για να ζήσει η πολυμελής οικογένεια.

«Μικρό παιδί έμπαινα μέσα στις γαλαρίες», έλεγε. Οι άνθρωποι του ανθρακωρυχείου ήταν «κουτοί» που έβαζαν εκεί μικρά παιδιά να εργάζονται, να βγάζουν έξω τα βαγόνια. Τους ενδιέφερε μόνο να πληρώνουν ελάχιστα. Του έδιναν μεροκάματο δεκαπέντε λεπτά: μια δεκάρα και μια πεντάρα. Μέσα στις γαλαρίες των ανθρακωρυχείων φόρτωνε με κάρβουνο το βαγόνι και το έβγαζε έξω. Η γαλαρία ήταν εκατό μέτρα. Το μέρος όπου εργαζόταν το έλεγαν Φιδέ. Εκεί είχε πολλά χώματα και τα τραβούσε κάτω με την τσάπα, για να τα φορτώσει στο καρότσι. Τα άλλα παιδιά που ήταν μαζί του, όποτε δεν έβλεπαν επάνω τον επιστάτη, κρύβονταν και σταμάταγαν τη δουλειά. Του ζητούσαν να κάνει το ίδιο για «να μην τους ντροπιάσει», αν έρθει ο επιστάτης, γιατί όλα μαζί είχαν αναλάβει την εργασία. Εκείνος όμως, ευαίσθητος και συνεπής καθώς ήταν, δεν τα άκουγε και συνέχιζε να εργάζεται. Με το που γέμιζαν το βαγόνι με άνθρακα, το έσπρωχνε για να το βγάλει έξω από τη γαλαρία. Όπου ήταν κατηφορικά, ανέβαινε στο βαγόνι και το φρέναρε για να μην αναπτύξει μεγάλη ταχύτητα[28].

Σ' αυτή την ηλικία, στα επτά του χρόνια, είχε αρχίσει να βγάζει γένια! Για να μην τον κοροϊδεύουν τα άλλα παιδιά, τα ξύριζε με ένα μαχαίρι που είχε ακονίσει ή και με έναν σουγιά! Είχε πρόωρη ανάπτυξη και φαινόταν μεγαλύτερος από την ηλικία του. Όλοι στο χωριό τού έλεγαν: «Το καλογεράκι μας, το καλογεράκι μας»[29].

3. Στη Χαλκίδα στα επτά του χρόνια, για να εργαστεί σε παντοπωλείο (1913-1914)

Στα επτά του χρόνια, το 1913, ο Ευάγγελος Μπαϊρακτάρης αναγκάστηκε να φύγει από το χωριό του, εξαιτίας της μεγάλης φτώχειας της οικογένειας, για να τη βοηθήσει περισσότερο. Η μητέρα του τον έστειλε στη Χαλκίδα, όπου εργάστηκε δυο χρόνια σε παντοπωλείο.

Στο παντοπωλείο πουλούσαν τρόφιμα (ζάχαρη, ρύζι, καφέ, πιπέρι κτλ.) και σιδηρικά: κλειδιά, βίδες, κλειδαριές κτλ. Εργαζόταν μαζί με άλλα δυο

παιδιά, τον Αρίστο και τον Τάσο. Πριν πάει εκεί ο Ευάγγελος, εναλλάσσονταν στο σκούπισμα, στο πότισμα των λουλουδιών και στις άλλες εργασίες. Όταν όμως πήγε, τον έβαζαν να κάνει όλες τις δουλειές. Πήγαινε όπου του έλεγαν, χωρίς να διαμαρτύρεται. (Αργότερα στο Μήλεσι, αναφερόμενος στα παιδιά, ενθυμούμενος αυτή τη συμπεριφορά τους, θα πει ότι δε συμφωνούσε με όσους λένε: «Βάλε τα παιδιά να διευθύνουν. Βάλε τα παιδιά να κανονίζουν. Ό,τι θέλουνε τα παιδιά». Τα παιδιά δεν έχουν δει τη ζωή και δεν έχουν πείρα).

Μια μέρα στη Χαλκίδα, ενώ σκούπιζε, είδε να έχουν πέσει κάτω δεκαπέντε σπυριά καφέ. Τα μάζεψε και πήγε να τα βάλει στο τσουβάλι τους. Τον είδε όμως ο καταστηματάρχης και εκτίμησε πολύ την ενέργειά του. Πήρε τα σπυριά του καφέ και κάλεσε τα άλλα παιδιά να δουν το καλό που έκανε ο Ευάγγελος.

Ο καταστηματάρχης με τη γυναίκα του τον αγάπησαν και τον καλούσαν στο σπίτι τους, όπου τον έβαζαν να ψέλνει τα τροπάρια που είχε μάθει από τον πατέρα του. Έμεινε κοντά τους εργαζόμενος για δυο χρόνια[30].

4. Στον Πειραιά στα εννιά του χρόνια, στον νονό του για εργασία (1915-1918) – Η αναχώρησή του για το Άγιο Όρος

Ο Ευάγγελος Μπαϊρακτάρης ήταν εννιά χρονών το 1915, όταν πήγε στον Πειραιά για να συνεχίσει την εργασία του στο μπακάλικο του νονού του. Το κατάστημα βρισκόταν στην οδό Τσαμαδού, στο κέντρο του Πειραιά, και λειτουργούσε και ως ταβέρνα. Πήγαιναν πολλοί πελάτες για να ψωνίσουν και μερικοί κάθονταν στην ταβέρνα για να φάνε και να πιούνε κάτι.

Μια μέρα πήγαν στο μαγαζί δυο γέροντες και παρήγγειλαν λίγο κρασί. Ο Ευάγγελος τους πήγε το κρασί και τους έβαλε μεζέ σαρδέλες από κονσέρβα. Ο ένας, ο μπαρμπα-Αντώνης από την Καλλονή της Μυτιλήνης, καθώς έπινε το κρασί του, θυμήθηκε ένα ωραίο αγιορείτικο κρασί (μονοξυλίτικο, από το μετόχι Μονοξυλίτης της Μονής Διονυσίου) που ως νέος είχε πιει στο Άγιο Όρος. Είχε πάει για να γίνει μοναχός, αλλά δεν κατάφερε να μείνει και μεγάλος πλέον στενοχωριόταν γι’ αυτό. Είδε αγίους ασκητές, ερημίτες να προσπαθούν να αγαπήσουν τον Θεό και να αγωνίζονται στην έρημο με νηστεία, προσευχή, μέσα σε κακουχίες. Πάντα τα θυμόταν και λυπόταν που δεν έμεινε εκεί, αλλά επέστρεψε στον κόσμο,

όπου βασανίστηκε πολύ με την οικογένειά του και εξουθενώθηκε από τις «στενοχώριες της ζωής». Ο μικρός άκουγε με προσοχή όσα διηγούνταν ο μπαρμπα-Αντώνης, γιατί πρώτη φορά άκουγε για το Άγιο Όρος. Έβαλε αμέσως στο μυαλό του να πάει να γίνει ερημίτης στο Άγιο Όρος. Πώς όμως να φύγει που ήταν μικρός και δεν είχε καθόλου χρήματα; Ο νονός του δεν πλήρωνε τον ίδιο, αλλά έδινε τα χρήματα για την εργασία του στον πατέρα του[31].

Ο Ευάγγελος δεν είχε μάθει «κοινωνική συμπεριφορά», γιατί είχε μεγαλώσει στο βουνό, όπου φύλαγε τα ζώα. Δε γνώριζε ακόμα πώς κρατάνε το πιρούνι και το κουτάλι! Τα κορίτσια του νονού του του έβαζαν το φαγητό και ανέβαινε στη μικρή σοφίτα, όπου έμενε μόνος, έτρωγε λίγο και κοιμόταν. Το υπόλοιπο φαγητό το έδινε στα γατάκια. Στη σοφίτα όπου έμενε τα βράδια, με ένα κλεφτοφάναρο και συλλαβίζοντας, επειδή δε γνώριζε να διαβάζει καλά, ξαναδιάβασε τον Βίο του Αγίου Ιωάννη του Καλυβίτη που είχε αγοράσει από ένα μικρό βιβλιοπωλείο. Ενθουσιάστηκε πάλι με τον βίο του οσίου και πήρε την απόφαση να γίνει μοναχός.

Έπειτα από δυο μέρες ήρθε πάλι στην ταβέρνα ο μπαρμπα-Αντώνης, γιατί ήταν πελάτης τους και έμενε εκεί κοντά. Ο Ευάγγελος τον πλησίασε κρυφά και του ζήτησε να του πει περισσότερα για το Άγιο Όρος. Εκείνος όμως δε θέλησε να του μιλήσει εκείνη τη στιγμή. Μία άλλη μέρα που πήγε πάλι στο μαγαζί ο μπαρμπα-Αντώνης, ο μικρός Ευάγγελος του ξαναζήτησε κρυφά να του μιλήσει για το Άγιο Όρος. Και πράγματι, εκείνη τη φορά τού εξιστόρησε όσα γνώριζε γι' αυτό[32]!

Πρώτη απόπειρα για το Άγιο Όρος

Όσα άκουσε για το Άγιο Όρος στο παντοπωλείο όπου εργαζόταν, έκαναν τον μικρό Ευάγγελο σκυθρωπό και σκεφτικό. Ο νονός του πρόσεξε ότι δεν ήταν καλά και τον ρώτησε τι είχε. Ο μικρός Ευάγγελος αναγκάστηκε να του πει ένα ψέμα: φεύγοντας από το μαγαζί και πηγαίνοντας να φέρει λίγα τρόφιμα, συνάντησε κάποιον από το χωριό του, ο οποίος του μετέφερε ότι η μητέρα του ήταν άρρωστη. Εξέφρασε την επιθυμία του να πάει να τη δει. Ο νονός του τον πίστεψε. Του έδωσε χρήματα για το εισιτήριο, τρόφιμα για τη μητέρα του και τον αποχαιρέτησε.

Ο Ευάγγελος όμως αντί να ξεκινήσει για το χωριό του, επιχείρησε να πραγματοποιήσει το όνειρό του να πάει στο Άγιο Όρος, για να γίνει μοναχός. Πήρε από τον Πειραιά το πλοίο για Χαλκίδα, Λίμνη Εύβοιας,

Βόλο, Θεσσαλονίκη, Άγιο Όρος. Με το που ξεκίνησε το πλοίο, άρχισε να σκέφτεται τους γονείς του που θα στενοχωριούνταν, μη γνωρίζοντας πού βρίσκεται. Δεν άντεξε και όταν έφτασαν στη Λίμνη της Εύβοιας, αποφάσισε να σταματήσει το ταξίδι του. Με ένα άλλο πλοίο επέστρεψε στον Πειραιά. Στον νονό του είπε πως η μητέρα του είχε γίνει καλά[33].

Δεύτερη απόπειρα για το Άγιο Όρος

Μετά το αποτυχημένο πρώτο ταξίδι του, ο Ευάγγελος εργαζόταν, αλλά μέσα του προσευχόταν και αναρωτιόταν πώς θα έβρισκε τον τρόπο να γίνει ασκητής. Ήταν συνεχώς σκεφτικός και προσευχόταν πολύ. Του έβαζαν το μεσημέρι το φαγητό για να το πάρει στη σοφίτα όπου έτρωγε μόνος του, αλλά έτρωγε πολύ λίγο και το περισσότερο συνέχιζε να το δίνει στις γάτες. Με τη νηστεία, τις μετάνοιες και την άσκησή του αδυνάτισε. Ο νονός του που τον αγαπούσε, πρόσεξε ότι είχε αδυνατίσει πολύ και τον έστειλε πάλι στο χωριό του, για να δει τους γονείς του. Του ζήτησε, όταν με το καλό επέστρεφε από την Εύβοια, να φέρει μαζί του άλλο ένα καλό παιδί για να εργαστεί στο μαγαζί και να έχει δύο υπαλλήλους. Του έδωσε χρήματα, τρόφιμα, γλυκά, λικέρ. Πήγαν μαζί και του έβγαλε εισιτήριο για τη Χαλκίδα με το πλοίο «Αθήναι», που το δρομολόγιό του ήταν Χαλκίδα, Αιδηψός, Βόλος, Θεσσαλονίκη, Άγιο Όρος (Δάφνη), Χίος, Μυτιλήνη.

Το πλοίο «Αθήναι», με τον μικρό Ευάγγελο ανάμεσα στους επιβάτες του, αναχώρησε για το μακρύ ταξίδι του. Ταξίδευαν όλη τη νύχτα και το πρωί έφτασαν στη Χαλκίδα. Οι ναύτες φώναξαν σε όσους πήγαιναν στη Χαλκίδα να κατέβουν, αλλά ο Ευάγγελος είχε κρυφτεί σε μια γωνιά. Φτάνοντας στην Αιδηψό, οι ναύτες που έκαναν τον έλεγχο στα εισιτήρια τον ανακάλυψαν και τον ρώτησαν γιατί δεν κατέβηκε στη Χαλκίδα. Τους είπε πως κοιμόταν και ότι θα συνέχιζε για τη Θεσσαλονίκη. Του ζήτησαν να πληρώσει. Τα χρήματα που είχε ήταν λίγα, πεντάρες και δεκάρες που όλα μαζί θα συμπλήρωναν μια δραχμή. Τελικά, οι ναύτες τον άφησαν, δίχως να του πάρουν χρήματα και χωρίς άλλο εισιτήριο, να συνεχίσει το ταξίδι του.

Το πλοίο παρέμεινε για λίγες ώρες στον Βόλο και όσοι επιβάτες θέλησαν, βγήκαν έξω. Όταν κατέβηκε ο Ευάγγελος από το πλοίο, τον έπιασε πάλι στενοχώρια που εγκατέλειπε τον κόσμο. Άρχισε να κλαίει, γιατί σκεφτόταν –όπως στο πρώτο του ταξίδι– τους γονείς του και τα αδέλφια του, το χωριό, «τους πάντες». Ήθελε να γυρίσει πίσω. Τη νύχτα έμεινε σε ένα βουνό,

έκλαιγε και προσευχόταν στον Θεό.

Την επομένη πήρε από τον Βόλο ένα άλλο πλοίο που πήγαινε για τη Θεσσαλονίκη. Επειδή είχαν τελειώσει τα λίγα χρήματά του και δεν είχε εισιτήριο, κρυβόταν στην πρύμνη. Για δεκαπέντε λεπτά που γινόταν ο νέος έλεγχος των εισιτηρίων, έμεινε μέσα σε κάτι σακιά με κουκιά. Οι ναύτες όμως τον ανακάλυψαν και τον μάλωσαν. Έπειτα πήγε στο αριστερό μέρος του πλοίου, κάθισε σε έναν πάγκο και κοίταζε το πέλαγος. Έψαλλε σιγανά τον ειρμό που ψάλλεται το ψυχοσάββατο και του είχε μάθει ο πατέρας του, όταν ήταν μικρός στο χωριό του στην Εύβοια: «Τοῦ βίου τὴν θάλασσαν ὑψουμένην καθορῶν…» Και έκλαιγε. Ζήτησε από τον Θεό να τον οδηγήσει σε ένα λιμάνι όπου θα είναι ο Ίδιος η ειρήνη, για να ησυχάσει η ψυχή του, αυτός ο μικρός ταξιδιώτης της φουρτουνιασμένης θάλασσας της ζωής. Να τον προστατέψει από την τρικυμία, από τη φθορά που έχει ο κόσμος, η ζωή αυτή. Μια κυρία τού πρόσφερε λίγες μαρίδες με ένα κομμάτι ψωμί περνώντας τον για «αλητόπαιδο». Ο μικρός Ευάγγελος χάρηκε έτσι όπως τον αποκάλεσε, γιατί αισθάνθηκε «αλήτης της αγάπης του Χριστού»!

Στη Θεσσαλονίκη κατέβηκε από το πλοίο, πήγε και προσκύνησε στον ναό του Αγίου Δημητρίου και έκλαψε. Γονάτισε και παρακάλεσε τον άγιο να μπορέσει να πραγματοποιήσει το όνειρό του και να γίνει ερημίτης. Μετά ανέβηκε σε κάποιο λόφο, σε ένα ξωκλήσι, που το βρήκε όμως κλειστό. Έμεινε όλη τη νύχτα απ’ έξω, σ’ ένα παγκάκι. Έκλαιγε πολύ και επαναλάμβανε ορισμένα λόγια από τον παρακλητικό κανόνα προς την Παναγία, τα οποία επίσης του είχε μάθει παλιότερα ο πατέρας του: «Μὴ καταπιστεύσης μὲ ἀνθρωπίνη προστασία» και «Μή μοῦ παρίδης τὴν δέησιν, τὸ συμφέρον ποίησον». Λέγοντας αυτά, μαζεύτηκε μπρούμυτα για να μην κρυώσει η πλάτη του και τον πήρε ο ύπνος.

Το πρωί που ξύπνησε, πήγε στο λιμάνι της Θεσσαλονίκης και, μην μπορώντας να συνεχίσει το ταξίδι του για το Άγιο Όρος, πήρε ένα άλλο πλοίο και έφτασε μέχρι τη Χαλκίδα. Στη Χαλκίδα βγήκε από το πλοίο με την επιθυμία να πάει στους γονείς του, στον Άγιο Ιωάννη. Κάθισε κάτω από ένα πεύκο, εκεί όπου βρίσκονταν τα δικαστήρια. Αγόρασε λίγο ψωμί και ένα παστό σκουμπρί και τα έφαγε. Σκεφτόταν να πάρει το λεωφορείο για το Αλιβέρι και να πάει στο χωριό του, στους γονείς του. Σκέφτηκε πολύ, στενοχωρήθηκε και έκλαψε! Κατέληξε ότι, αν πήγαινε στο χωριό του, θα άρχιζαν τα κλάματα οι δικοί του και θα κατάφερναν να τον κρατήσουν εκεί. Οπότε, πάλι θα το μετάνιωνε, γιατί πάλι θα ήθελε να φύγει. Ήταν σε μία

«ακαταστασία πραγματική», με μεγάλη αγωνία!

Αποφάσισε τελικά να επιστρέψει στην εργασία του στον Πειραιά. Είχε «ναυαγήσει» και η δεύτερη προσπάθειά του να φύγει για το Άγιο Όρος. Δεν είχε χρήματα. Μπήκε στο τρένο και έφυγε από τη Χαλκίδα για τον Πειραιά[34].

Οριστική αναχώρηση για το Άγιο Όρος (1918)

Αφού πέρασε λίγο διάστημα στον Πειραιά, εργαζόμενος στο μαγαζί του νονού του, ο Ευάγγελος Μπαϊρακτάρης πήρε την οριστική απόφασή του να φύγει για τρίτη και τελευταία φορά για το Άγιο Όρος. Καθώς ετοιμαζόταν να φύγει κρυφά, καθόταν και υπολόγιζε πώς θα έβρισκε εκεί τρόπους να έχει λάδι για να ανάβει το λυχνάρι, πώς θα έβρισκε βιβλία και άλλα μικροπράγματα της ασκητικής ζωής.

Ήταν δώδεκα χρονών, όταν έφυγε με το πλοίο από τον Πειραιά, με σταθερή απόφαση αυτή τη φορά να μη βγει από το πλοίο μέχρι να φτάσει στον προορισμό του, στο Άγιο Όρος. Έφτασε στη Θεσσαλονίκη την Παρασκευή αργά το βράδυ. Το Σάββατο ήταν σχεδόν όλα τα καταστήματα κλειστά, επειδή το 1918 η πόλη ήταν εβραιοκρατούμενη και αυτή τη μέρα οι εβραίοι δεν εργάζονται. Το πλοίο παρέμεινε στο λιμάνι, περιμένοντας να περάσει η μέρα για να συνεχίσουν το ταξίδι. Όλοι οι άλλοι επιβάτες βγήκαν από το πλοίο. Ο Ευάγγελος παρέμεινε όμως, φοβούμενος μήπως αντιμετωπίσει πάλι κάποιο πειρασμό και δεν καταφέρει να φτάσει στον προορισμό του. Έδωσε λίγα χρήματα, δεκαπέντε λεπτά, σε έναν συνεπιβάτη του Κρητικό και του έφερε λίγο ψωμί με σκουμπρί. Είχε φέρει και σε άλλους να φάνε, αλλά τους είπε ότι το μόνο που βρήκε, χωρίς ο Ευάγγελος να καταλάβει αμέσως σε τι αναφερόταν, ήταν «κουραδάκι»: ψητό, φρικασέ, καπαμά κτλ. (Αργότερα έμαθε πως έτσι λένε στην Κρήτη το αρνάκι)[35].

Το Σάββατο το απόγευμα είδε μια βάρκα με μοναχούς να πλησιάζει στο πλοίο τους, επειδή οι εβραίοι βαρκάρηδες αυτή τη μέρα δεν εργάζονται. Ανέβηκαν στο πλοίο αρκετοί μοναχοί να ταξιδέψουν για το Άγιο Όρος.

Ο Ευάγγελος βρισκόταν κοντά στη σκάλα του πλοίου και κοίταζε με θαυμασμό όλους όσοι ανέβαιναν στο πλοίο. Για πρώτη φορά έβλεπε μοναχούς με τα καλογερικά ενδύματά τους, σεβάσμιους, με άσπρα γένια. Πρώτος ανέβηκε ο μοναχός Ανανίας, από τη Σκήτη του Αγίου Παντελεήμονος της Μονής Κουτλουμουσίου. Ρώτησε τον Ευάγγελο πού

πάει και αυτός του απάντησε στο Άγιο Όρος. Έπειτα από λίγο ανέβηκε ένας δεύτερος γέροντας πολύ σεβάσμιος, με τα δισάκια του, ψηλός, με μακριά άσπρα γένια. Πήγε δίπλα στον Ευάγγελο και τον ρώτησε πού πηγαίνει. Ο Ευάγγελος του είπε ένα μικρό ψέμα: ότι πάει στο Άγιο Όρος για να εργαστεί!

Ο γέροντας, ο οποίος ονομαζόταν Παντελεήμων, κάθισε σε έναν πάγκο και του ζήτησε να καθίσει κοντά του. Τον κάλεσε να πάει μαζί του στα Καυσοκαλύβια, στην ερημική καλύβη του Αγίου Γεωργίου, όπου έμενε με τον κατά σάρκα αδελφό του, παπα-Ιωαννίκιο, για να δοξάζουν τον Χριστό. Αν ήθελε να εργαστεί κοντά τους, θα τον πλήρωναν κανονικά. Αργότερα, μπορεί να τον έκαναν και καλόγερο! Μειδίασε ο Ευάγγελος, μόλις το άκουσε. Στην ερώτησή του τι βιβλία διαβάζει, ο Ευάγγελος απάντησε: την επιστολή του Χριστού, την αποκάλυψη της Παναγίας, τον Βίο του Αγίου Ιωάννη του Καλυβίτη και ότι γνωρίζει λίγα γράμματα. Συνεχίζοντας ο γέροντας Παντελεήμων, τον πληροφόρησε πως δεν επιτρέπεται σε παιδιά να μπαίνουν στο Άγιο Όρος και να μη στενοχωρηθεί, αν δεν τα καταφέρει. Θα μπορούσαν όμως να πούνε ένα «μικρό ψέμα» το οποίο, επειδή αγαπά τον Χριστό και θέλει να Τον λατρέψει στο Άγιο Όρος, ο Θεός θα τους το συγχωρέσει. Σε όποιον τους ρωτά, θα λένε ότι ο γέροντας είναι θείος του, ο Ευάγγελος είναι παιδί της αδελφής του, η οποία πέθανε και έμεινε ορφανός. Ο γέροντας του έδωσε λίγο ψωμί να φάει. Οι άλλοι μοναχοί κάθισαν κοντά ο ένας στον άλλο και έβγαλαν τα φαγητά τους[36].

Το βράδυ του Σαββάτου αναχώρησε το πλοίο από τη Θεσσαλονίκη για το ταξίδι του στο Άγιο Όρος. Ο μικρός Ευάγγελος και ο γέροντας Παντελεήμων μετακινήθηκαν σε μια γωνιά του πλοίου. Πολλοί ρωτούσαν τον γέροντα τι το έχει το παιδί και εκείνος απαντούσε όσα συμφώνησαν με τον Ευάγγελο: ήταν το ανιψάκι του.

Το πρωί της Κυριακής 15 Σεπτεμβρίου 1918, στις δέκα η ώρα, έφτασε το πλοίο έξω από το λιμάνι του Αγίου Όρους, τη Δάφνη. Οι μοναχοί πήραν τα δισάκια τους με τα ψώνια που είχαν κάνει στη Θεσσαλονίκη για τα εργόχειρά τους και άρχισαν να κατεβαίνουν από τη σκάλα του πλοίου για να μπουν στη βάρκα που τους περίμενε, για να τους μεταφέρει στη σκάλα της Δάφνης. Ο γέροντας Παντελεήμων προηγήθηκε από τους άλλους μοναχούς ως γνωστός πνευματικός, ο οποίος είχε φήμη αγίου στο Άγιο Όρος, και πήρε μαζί του τον Ευάγγελο. Μόλις όμως βγήκαν στο λιμάνι της Δάφνης και καθώς απομακρύνθηκε λίγο ο γέροντας για να μεταφέρει πιο

πέρα τα πράγματά του, ένας ψηλός σερδάρης (φύλακας του Αγίου Όρους, με άσπρη φουστανέλα και κόκκινο φέσι με μαύρη φούντα) άρπαξε τον Ευάγγελο, ο οποίος άρχισε να κλαίει, και τον έβαλε πάλι στη βάρκα που επέστρεφε στο πλοίο για να μεταφέρει τους υπόλοιπους. Ο σερδάρης τού είπε: «Απαγορεύεται σε παιδιά να μπαίνουν στο Άγιο Όρος». Η βάρκα άρχισε να φεύγει και ο μικρός Ευάγγελος έκλαιγε. Εκείνη τη στιγμή τον είδε ο γέροντας Παντελεήμων, έτρεξε και τους φώναξε: «Το παιδί είναι δικό μου» και τους ζήτησε να γυρίσουν αμέσως πίσω το παιδί, γιατί είναι ορφανό ανιψάκι του και κινδυνεύει να χαθεί στον κόσμο. Γύρισε η βάρκα και έβγαλαν τον Ευάγγελο έξω. Ο γέροντας είπε στον σερδάρη ότι αν κάποιοι θελήσουν να τον τιμωρήσουν που άφησε το παιδί να μπει στο Άγιο Όρος, θα μιλούσε ο ίδιος στους υπεύθυνους γέροντες και δε θα τον τιμωρούσαν.

Ο Άγιος Πορφύριος έβλεπε και σε αυτό το περιστατικό το «χέρι του Θεού» που τον προστάτευε, στέλνοντάς του τον γέροντα Παντελεήμονα, έναν άγιο γέροντα, άγιο πνευματικό, χάρη στον οποίο κατόρθωσε να μπει και να μείνει σε μικρή ηλικία, στα δώδεκα χρόνια του, στο Άγιο Όρος. Γιατί κανονικά απαγορευόταν στα παιδιά, στα «αγένεια», ακόμα και να μπουν στο Άγιο Όρος. Ο Ευάγγελος Μπαϊρακτάρης ήταν μικρό παιδί, τελείως άβγαλτο, που δε γνώριζε γράμματα, «γεωγραφία και γραφή», και θα χανόταν, αν δεν έβρισκε έναν τέτοιο γέροντα. Ο Θεός όμως φρόντισε να πάει στο πιο όμορφο μέρος του Αγίου Όρους, στο πιο ασκητικό, στα Καυσοκαλύβια. Γι’ αυτό και αγάπησε πάρα πολύ ετούτη την έρημο[37].

Θυμόταν αργότερα ο Άγιος Πορφύριος αυτά τα δώδεκα πρώτα χρόνια της ζωής του, «τις μέρες τις αργές» που δε ζούσε κοντά στον Θεό. Υπήρχαν και στη ζωή του –ζωή ενός Αγίου–, όπως ο ίδιος έλεγε, «άδειες μέρες»! Μπορεί να ήταν μικρό παιδί, αλλά έζησε δώδεκα χρόνια «μακράν του Θεού», «τόσο πολλά χρόνια»[38]!

8. Η Αγία και Ιερά Σύνοδος του Οικουμενικού Πατριαρχείου της Κωνσταντινούπολης, στις 27 Νοεμβρίου 2013, έγραψε στο εορτολόγιο της Ορθόδοξης Εκκλησίας τον Άγιο Πορφύριο τον Καυσοκαλυβίτη και καθόρισε να τιμάται η μνήμη του στις 2 Δεκεμβρίου, ημέρα της κοίμησής του.

9. Συνέντευξη από τον Κωνσταντίνο Μπαϊρακτάρη, ογδόντα πέντε

χρονών, συγγενή και συγχωριανό του Αγίου Πορφυρίου, ψάλτη στην εκκλησία του Αγίου Δημητρίου, όπου ψάλτης είχε κάνει παλιότερα ο πατέρας του Αγίου Πορφυρίου, στις 12-6-2019 στον Άγιο Ιωάννη Αλιβερίου.

10. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 562-563.

11. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 24-25 και *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 197.

12. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 61.

13. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 233-234.

14. Βλ. *Αγίου Πορφύριου Καυσοκαλυβίτου, Ανθολόγιον θαυμάτων*, Εκδόσεις Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Μήλεσι 2017, σ. 257-258.

15. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου Καυσοκαλυβίτου*, *Βίος και Λόγοι,* Εκδόσεις Ιεράς Μονής Ζωοδόχου Πηγής-Χρυσοπηγής, Χανιά [11]2013, σ. 369-370.

16. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 29.

17. Συνέντευξη από τον Βασίλειο Μπαϊρακτάρη, συγγενή και συγχωριανό του Αγίου Πορφύριου (η μητέρα του Κυπαρισσία ενενήντα χρονών ήταν εξαδέλφη του αγίου), στις 12-6-2019, Κουστουμάλου (Άγιος Ιωάννης) Αλιβερίου.

18. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 30-32.

19. Συνέντευξη από τον Κωνσταντίνο Μπαϊρακτάρη, συγγενή και συγχωριανό του Αγίου Πορφυρίου, στις 12-6-2019, Άγιος Ιωάννης Αλιβερίου.

20. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 26, 47 και *Αγίου Πορφύριου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 664.

21. Σπυρίδων Κοντογιάννης, «Ο Γέρων Πορφύριος – Οδοδείκτης της μοναστικής ζωής», στο *Γέροντας Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης, Ορόσημο*

αγιότητος στο σύγχρονο κόσμο, Εκδόσεις Ιεράς Μονής Χρυσοπηγής, Χανιά 2008, σ. 349

22. Βλ. *Αγίου Πορφύριου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 197.

23. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…* σ. 55.

24. Συνέντευξη από τον Κωνσταντίνο Μπαϊρακτάρη, συγγενή και συγχωριανό του Αγίου Πορφυρίου, στις 12-6-2019, Άγιος Ιωάννης Αλιβερίου και *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 108.

25. Συνέντευξη από τον Κωνσταντίνο Μπαϊρακτάρη, συγγενή και συγχωριανό του Αγίου Πορφυρίου, στις 12-6-2019, Άγιος Ιωάννης Αλιβερίου.

26. Συνέντευξη από τον Κωνσταντίνο Μπαϊρακτάρη, συγγενή και συγχωριανό του Αγίου Πορφυρίου, στις 12-6-2019, Άγιος Ιωάννης Αλιβερίου.

27. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 586.

28. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 33-34 και *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 65.

29. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 90.

30. Βλ. *Αγίου Πορφύριου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 31-33.

31. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Βίος και Λόγοι,* σ. 34-35 και *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 33-35, 52-53.

32. Βλ. *Αγίου Πορφύριου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 34-36.

33. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 36-37 και *Αγίου Πορφύριου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 36.

34. Βλ. *Αγίου Πορφύριου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 37-41 και *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 37-43, και *Βίος και Πολιτεία του Οσίου*

Γέροντος Πορφυρίου, σ. 50-52.

35. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…* σ. 43-44 και *Αγίου Πορφύριου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 41.

36. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 43-48 και *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 54-55 και *Αγίου Πορφύριου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 41-43.

37. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 43-50 και *Αγίου Πορφυρίου, Βίος και Λόγοι,* σ. 43-45.

38. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Βίος και Λόγοι,* σ. 235.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ – Ο ΟΣΙΟΣ ΠΟΡΦΥΡΙΟΣ Ο ΚΑΥΣΟΚΑΛΥΒΙΤΗΣ ΩΣ ΜΟΝΑΧΟΣ ΣΤΟ ΑΓΙΟ ΟΡΟΣ (1918-1925)

1. Στα Καυσοκαλύβια (καλύβη Αγίου Γεωργίου) ως δόκιμος μοναχός στα δώδεκα χρόνια του

Τα Καυσοκαλύβια: Ιστορία, Όσιος Μάξιμος και Όσιος Ακάκιος

Τα Καυσοκαλύβια του Αγίου Όρους είναι ένας ασκητικός οικισμός, ένα πολύ ερημικό μέρος, το οποίο αποτελείται από σαράντα καλύβες και βρίσκεται ανάμεσα σε απόκρημνους βράχους, με χαμηλή βλάστηση.

Η Σκήτη των Καυσοκαλυβίων οφείλει το όνομά της στον Όσιο Μάξιμο τον Καυσοκαλυβίτη (1270-1365), από τη Λάμψακο του Ελλησπόντου. Ο Όσιος Μάξιμος έγινε μοναχός στο Όρος Γάνο της Θράκης, πέρασε από το Παπίκιο Όρος και την Κωνσταντινούπολη, όπου έμεινε κοντά στον ναό των Βλαχερνών. Εκεί, για να αποφύγει τη δόξα των ανθρώπων, άρχισε να προσποιείται τον «διά Χριστόν σαλό». Έφυγε για το Άγιο Όρος και εντάχθηκε στη Μονή Μεγίστης Λαύρας. Μετά την εμφάνιση της Παναγίας, έλαβε την ευλογία του γέροντά του και άρχισε να περιφέρεται στον Άθω ανυπόδητος. Έφτιαχνε πρόχειρες καλύβες και, φεύγοντας για να πάει αλλού, τις έκαιγε, θέλοντας να χάνεται από τους ανθρώπους και να ασκείται στην ακτημοσύνη. Γι’ αυτό ονομάστηκε Καυσοκαλύβης ή Καυσοκαλυβίτης. Ακούγοντας αργότερα τη συμβουλή του Οσίου Γρηγορίου του Σιναΐτη, έφτιαξε μια μόνιμη καλύβη κάτω από σπήλαιο, για να τον βρίσκουν οι άνθρωποι και να ωφελούνται από τα χαρίσματά του. Έμεινε σ’ αυτή την καλύβη δεκαπέντε χρόνια. Κοιμήθηκε σε ένα κελάκι στη Μονή της Μεγίστης Λαύρας.

Η οργάνωση του μοναχισμού των Καυσοκαλυβίων σε ιδιόρρυθμες καλύβες μιας σκήτης έχει την αρχή της στον Όσιο Ακάκιο τον Καυσοκαλυβίτη (1630-1730), με καταγωγή από το χωριό Γκόλιτσα των Αγράφων. Ο όσιος ήρθε το 1660 ψηλά στην περιοχή της Μεταμόρφωσης,

στα Καυσοκαλύβια. Το 1680, κατέβηκε στο μέρος όπου βρίσκεται σήμερα η Σκήτη των Καυσοκαλυβίων. Εδώ, με θαυματουργικό τρόπο ανέβλυσε νερό στην άνυδρη αυτή γη. Το 1700, οργάνωσε τη μοναστική κοινότητα σε σκήτη και αφιέρωσε τη σκήτη στην Αγία Τριάδα. Πολύ γρήγορα, το 1745, χτίστηκε το πρώτο κυριακό της σκήτης. Το 1804, χτίστηκε ο νάρθηκας και το 1820 έγιναν οι τοιχογραφίες του καθολικού.

«Εγώ μεγάλωσα στα Καυσοκαλύβια από μικρό παιδί»
Ο Ευάγγελος Μπαϊρακτάρης έφτασε το 1918 στο Άγιο Όρος. Κατέβηκε με τον γέροντα Παντελεήμονα στη Δάφνη, στο λιμάνι του Αγίου Όρους. Στη Δάφνη περίμεναν μια βάρκα από τη Σκήτη της Αγίας Άννας, με την οποία θα μεταφέρονταν στα Καυσοκαλύβια. Οι βάρκες εκείνη την εποχή ήταν χωρίς μηχανές. Τις είχαν τα μοναστήρια και κάποιοι μοναχοί. Πήγαιναν με κουπιά ακόμα και στα πιο μακρινά μέρη, έχοντας δύο βαρκάρηδες. Όταν κουράζονταν, τους αντικαθιστούσαν κάποιοι άλλοι.

Μπήκαν στη βάρκα της σκήτης, η οποία γέμισε με μοναχούς. Ο Ευάγγελος ήταν ντροπαλός και δε μίλαγε. Ήθελε συνεχώς να είναι δίπλα στον μετέπειτα γέροντά του Παντελεήμονα. Μόλις ξεκίνησαν από τη Δάφνη, όλοι έκαναν τον σταυρό τους. Κοίταζε με προσοχή τους μοναχούς. Όλα τα έβλεπε με μεγάλη περιέργεια. Το ταξίδι προς τα Καυσοκαλύβια ήταν πολύ κουραστικό. Έμειναν πολλές ώρες στον καυτό ήλιο. Πέρασαν από τον αρσανά (λιμάνι) της Μονής Σίμωνος Πέτρας, όπου κατέβασαν έναν προσκυνητή. Κάποια στιγμή ο Ευάγγελος είδε μέσα στη βάρκα έναν μοναχό να χασμουριέται και να σταυρώνει το στόμα του. Κάποιος άλλος μοναχός είπε σε έναν άλλο: «Πάτερ Διονύσιε! Νερό, μωρέ, ήθελα λίγο νερό, σε παρακαλώ». Του έβαλε νερό από ένα κανάτι. Ο μοναχός έκανε «έναν μεγάλο καλό σταυρό» και είπε: «Ευλογείτε, πατέρες». Γύρισε προς τη θάλασσα και ήπιε το νερό. Στον Ευάγγελο προκάλεσαν εντύπωση όλα αυτά. «Πώς προσκυνούσανε τον Θεό σε κάθε τους κίνηση. Πάντα με τον Θεό». Από μακριά είδε στον αρσανά των Καυσοκαλυβίων μία άλλη βάρκα γεμάτη μοναχούς. (Τα θυμόταν αργότερα και συγκινούνταν).

Μόλις πλησίασαν στον αρσανά της Σκήτης των Καυσοκαλυβίων, ο γέροντας Παντελεήμων του λέει: «Να, το βλέπεις εκείνο το σπίτι εκεί πέρα; Εμείς εδώ τα σπιτάκια αυτά τα λέμε καλύβες. Έτσι λέγονται εδώ πέρα, γιατί είναι ασκητές». Του είπε ακόμα πως έμενε εκεί με τον κατά σάρκα αδελφό του, παπα-Ιωαννίκιο, και δοξάζουν τον Χριστό και την Παναγία.

«Εκεί θα πάμε»!

Κατέβηκαν στον αρσανά των Καυσοκαλυβίων και πήραν, φορτωμένοι με τα δισάκια τους, την ανηφόρα προς την καλύβη, που ήταν όλο στροφές, επικίνδυνη, «αν γλιστρούσες, πήγαινες χαμένος, έπεφτες κάτω στη θάλασσα»! Μόνο άνθρωποι και μουλάρια πέρναγαν από τον δρόμο αυτό. Ο Ευάγγελος ήταν κατά τη διαδρομή κοντά στον γέροντα Παντελεήμονα. «Φοβόμουνα να μη χαθώ», έλεγε αργότερα. Έβλεπε μοναχούς και ενθουσιαζόταν, αλλά παράλληλα ντρεπόταν. «Μου φαινόντουσαν πως ήσαν πολύ άγιοι. Και εζήλευα και ευχαριστιόμουνα ψυχικά. Απλό παιδί ήμουνα, μικρός». Όσοι κατέβαιναν προς τον αρσανά της σκήτης, μόλις τους συναντούσαν, έλεγαν στον γέροντα Παντελεήμονα: «Άγιε πνευματικέ» και του φιλούσαν το χέρι. Κάποιοι τον ρώταγαν για τον μικρό Ευάγγελο: «Τι είναι αυτό; Καλογεράκι θα το κάνεις;» Ο γέροντας απαντούσε πως είναι το ορφανό ανιψάκι του. Ο Ευάγγελος δε μίλαγε και έσκυβε το κεφάλι του.

Ο παπα-Ιωαννίκιος, ο αδελφός του γέροντα Παντελεήμονα, είδε πως έφτασε από τη Δάφνη η βάρκα στον αρσανά και άρχισε να κατεβαίνει. Τους πρόφτασε χαμηλά στην ανηφόρα. Πήρε τα δισάκια από τον γέροντα και τον ρώτησε για τον Ευάγγελο: «Ποιος είναι αυτός;» Ο γέροντας του απάντησε: «Δικό μας παιδί είναι». Χαιρέτησε τον Ευάγγελο και το παιδί ντροπαλά του φίλησε το χέρι. Έφτασαν στην καλύβη του Αγίου Γεωργίου. «Εδώ μένουμε», του είπε ο γέροντας Παντελεήμων[39].

Στην καλύβη του Αγίου Γεωργίου

Ο παπα-Ιωαννίκιος πήγε τον Ευάγγελο στο εκκλησάκι του Αγίου Γεωργίου για να προσκυνήσει. «Προσκύνηση, σάματις ήξερα και να προσκυνήσω, δεν ήξερα. Ούτε εξομολόγηση ήξερα ούτε τίποτα». Του έφερε ο παπα-Ιωαννίκιος μια «φανέλα χνουδιαστή» για να αλλάξει, γιατί είχαν ιδρώσει από την ανάβαση προς την καλύβη. Ο Ευάγγελος ντράπηκε περισσότερο.

Ξαπόστασαν λίγο στην καλύβη του Αγίου Γεωργίου, στα Καυσοκαλύβια και κάθισαν να φάνε: ο παπα-Ιωαννίκιος είχε μαγειρέψει στον ξυλόφουρνο αποξηραμένα μανιτάρια. Ο Ευάγγελος δεν κατάλαβε τι φαγητό είχαν. Σκέφτηκε ότι ενώ του έλεγαν πως στο Άγιο Όρος νηστεύουν και δεν τρώνε κρέας, του έβαλαν να φάει συκωτάκια! Ήταν πεινασμένος από το μακρύ ταξίδι. Χωρίς να προσέξει, έφαγε πολύ γρήγορα. Οι γέροντες το

παρατήρησαν και το θεώρησαν πολύ καλό. Άκουσε τον παπα-Ιωαννίκιο να λέει στον άλλο γέροντα: «Καλός είναι, έφαγε γρήγορα, φαίνεται ότι θα είναι γρήγορος και στα άλλα»! Αν δεν είσαι «εντάξει» (αποφασισμένος για συνεπή μοναχικό βίο, για σωματική και πνευματική άσκηση), δε σε κρατούν στο Άγιο Όρος ως δόκιμο[40].

Τον ανέβασε ο παπα-Ιωαννίκιος στον χώρο όπου θα ήταν το κελάκι του, εκεί το έλεγαν κάβια. Δεν είχε κρεβάτι και του έστρωσε κάτω ένα «χράμι» (κουβέρτα) μάλλινο, χωριάτικο, που κράταγαν από το χωριό τους, τον Μεσενικόλα Καρδίτσας. «Χάμου κοιμόντουσαν κι εκείνοι»! Του είπε ο παπάς: «Να ξεκουραστείς, παιδί μου, που είσαι απ’ τον δρόμο». Ο Ευάγγελος δεν ήθελε να ξεκουραστεί, αλλά ήδη έκανε υπακοή σε ό,τι του έλεγαν, χωρίς να μιλά. Έκανε τον σταυρό του και για λίγο κοιμήθηκε.

Το πρώτο βράδυ του στα Καυσοκαλύβια πήγαν στο εκκλησάκι του Αγίου Γεωργίου για να κάνουν τον Εσπερινό και το Απόδειπνο. Ο Ευάγγελος στην αρχή ήταν «πολύ απλός και πολύ αγράμματος». Δε γνώριζε, όπως έλεγε, ότι οίκος σημαίνει σπίτι. Οι γέροντές του δεν ήξεραν πως δεν είχε μάθει να διαβάζει. Ο παπα-Ιωαννίκιος τον έβαλε να διαβάσει τον 1ο ψαλμό από το Ψαλτήρι. Εκείνος άρχισε με ντροπή να διαβάζει, συλλαβίζοντας. Ο παπα-Ιωαννίκιος τον σταμάτησε, φόρεσε τα γυαλιά του και, χαμογελώντας με αγάπη, άρχισε το διάβασμα: «Μακάριος ἀνήρ, ὃς οὐκ ἐπορεύθη ἐν βουλῇ ἀσεβῶν…» Ο Ευάγγελος τον άκουγε με προσοχή. Αυτό όμως το περιστατικό τον έκανε να ντραπεί και πήρε την απόφαση να μάθει να διαβάζει. Καθώς στην αρχή είχε πολύ ελεύθερο χρόνο, άρχισε να μελετά ακόμα και τη νύχτα το Ψαλτήρι, την Καινή Διαθήκη και τους Κανόνες, για να μάθει να διαβάζει με άνεση. Μάλιστα, από τις πολλές φορές που διάβασε το Ψαλτήρι, το έμαθε απέξω. Τα βιβλία της Εκκλησίας είναι «μέγας θησαυρός». Αργότερα είδε τα μεγαλεία του Θεού και ενθουσιάστηκε. Αγάπησε το Άγιο Όρος, τον Θεό, τους αγίους, τους γέροντές του[41].

Η Σκήτη των Καυσοκαλυβίων το 1918

Στη Σκήτη των Καυσοκαλυβίων, το 1918, υπήρχαν εκατόν είκοσι επτά ασκητές. Οι είκοσι επτά ήταν δόκιμοι μοναχοί. «Μόλις πατούσες εκεί, έπρεπε να αγωνιστείς για αγιότητα βίου, ήταν έτσι το περιβάλλον, έτσι το παράδειγμα, γινόσουνα όντως, άκρα υπακοή»[42].

Αναφερόμενος στις «εκατόν είκοσι επτά ψυχές» της σκήτης, έλεγε: «Όλοι

οι μοναχοί των Καυσοκαλυβίων και οι δόκιμοι ήσαν άγιοι»! «Ουράνια πολιτεία»! «Να δεις υπακοές, να δεις ωραία, παραδείσια ζωή». «Τι ζωή! Τι ευλάβεια! Τι αγάπη! Τι υπακοή! Τι λαχτάρα! Τι προσευχή! Οι αδελφοί! Πώς μιλούσε ο ένας στον άλλο! Με το μειδίαμα, με αγάπη». Όταν ένας δόκιμος γινόταν μοναχός, μαζεύονταν όλοι οι άλλοι μοναχοί για να ακούσουν «τα γράμματα» της ακολουθίας της μοναχικής κουράς. Να ξαναθυμηθούν τι είχαν υποσχεθεί οι ίδιοι. Σε ένα σημείο αυτής της ακολουθίας, διαβάζει ο ιερέας μια ευχή και οι παρευρισκόμενοι λένε το «Κύριε ελέησον». Το έλεγαν όμως κλαίγοντας. Ήταν ένα μοιρολόι, ένα κλάμα. «Τι ωραία που τα λέγανε και έκλαιγα»[43]!

Ο Ευάγγελος Μπαϊρακτάρης ήταν δώδεκα χρονών, «τρυφερό βλαστάρι στην εφηβεία», όταν πρωτοπήγε την Κυριακή 15 Σεπτεμβρίου του 1918 στο Άγιο Όρος, στη Σκήτη των Καυσοκαλυβίων, «στα άγια των αγίων της ερήμου του Αγίου Όρους». Στην καλύβη του Αγίου Γεωργίου, όπου ανέβηκε με τον γέροντα Παντελεήμονα, είχε ζήσει παλιότερα, από το 1828 έως το 1848, ο ονομαστός γέροντας Χατζη-Γεώργης[44] και είχε αναπτυχθεί μία αυστηρή μοναχική παράδοση. Έλεγε: «Κατόρθωσα και ήρθα στην έρημο του Αγίου Όρους, βαθιά εκεί στην Αγία Τριάδα, στα Καυσοκαλύβια του Αγίου Όρους. Πολύ ερημικό μέρος εκείνη την εποχή»[45].

Ο γέροντας Παντελεήμων εγκαταβίωνε στην καλύβη μαζί με τον κατά σάρκα μικρότερο αδελφό του παπα-Ιωαννίκιο. Η πνευματική οικογένειά τους άρχισε τη δράση της από τη Μονή Παντελεήμονος (Ρωσικό) στο Άγιο Όρος. Γέροντάς τους ήταν ο πατέρας Νικήτας, ο οποίος είχε τη φήμη μεγάλου πνευματικού στο Άγιο Όρος και πολλοί επιφανείς της εποχής τον είχαν πνευματικό οδηγό τους. Ανάμεσά τους, γύρω στα τέλη του 19ου αιώνα, και η τσαρική οικογένεια. Φεύγοντας από το ρωσικό μοναστήρι, ο γέροντας Νικήτας εγκαταστάθηκε στην καλύβη του Αγίου Δημητρίου στην Κερασιά, εξάρτημα της Μονής Βατοπεδίου. Αργότερα, με τους γέροντες Παντελεήμονα και Ιωαννίκιο εγκαταστάθηκαν στην καλύβη του Αγίου Γεωργίου, της Σκήτης της Αγίας Τριάδας των Καυσοκαλυβίων[46].

Πιο κάτω από την καλύβη τους στα Καυσοκαλύβια, στην καλύβη του Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου, έμενε ένας γεροντάκος μοναχός, ο πατέρας Γεράσιμος. Είχε έρθει στα Καυσοκαλύβια από τη Μονή του Αγίου Γερασίμου του Ιορδανίτη στα Ιεροσόλυμα. Από εκεί είχε αρχίσει να νηστεύει αυστηρά. Όλη τη Μεγάλη Τεσσαρακοστή δεν έτρωγε τίποτα, παρά μόνο τη Θεία Κοινωνία, λίγο αντίδωρο και αγιασμό! «Όλη την

Τεσσαρακοστή και τον έβλεπες –πω! πω! πω!– μόνο που τον έβλεπες, αισθανόσουνα δέος», έλεγε αργότερα. Αυτός ο άνθρωπος πήγε εκατόν εννιά χρονών. «Πού να τον ευρείς αυτόν σήμερα; Πάνε αυτές οι μορφές. Αυτό είναι Χάρις Θεού, δεν είναι ανθρώπινο πράγμα»[47]!

Με τον γερο-Μιχαήλ από την καλύβη του Ευαγγελισμού είχε αδελφική φιλία. Τον γνώριζε από παιδί στα Καυσοκαλύβια και τον θεωρούσε χαρισματικό άνθρωπο. Έλεγε γι’ αυτόν: «Ο γερο-Μιχαήλ ήταν άγιος, με αληθινά οράματα για τον Χριστό και την Παναγία». Τον σέβονταν όλοι στη σκήτη. Κάποτε πήγαιναν για να λειτουργήσει στον Άγιο Νήφωνα και του είπε ο μικρός ότι εδώ αποκάτω έχει νερό. Ο γερο-Μιχαήλ είχε κι αυτός χάρισμα Θεού και επιβεβαίωσε ότι εκεί υπήρχε νερό.

Είχε μιλήσει και για έναν άλλο μοναχό: «Είδα έναν ασκητή στο Άγιο Όρος, ο οποίος είχε έρωτα, πάθος, αγάπη με τον Θεό. Έτρεχε εκεί στην υπακοή του όλο φωτιά! Είδε έναν δαιμονισμένο και τον λυπήθηκε. Λέει στο δαιμόνιο: ‟Έβγα από τον άνθρωπο”. ‟Πού να πάω;” ‟Έλα σ’ εμένα”. Έφυγε το δαιμόνιο από τον άνθρωπο και πήγε στον ασκητή. Έμεινε δέκα μέρες και μετά λέει στον ασκητή: ‟Δεν μπορώ άλλο, θα φύγω. Με κούρασες”! ‟Φύγε, μήτε όταν ήρθες, σε κατάλαβα, μήτε τώρα που φεύγεις, σε καταλαβαίνω”». Και συνέχισε ο άγιος: «Γιατί ο ασκητής είχε έρωτα, πάθος, αγάπη στον Θεό»[48]!

Ο μοναχός γεννιέται πνευματικά από τότε που πηγαίνει στο μοναστήρι. Γι’ αυτό οι μοναχοί, όταν πηγαίνουν με τη σειρά να κοινωνήσουν, δεν πηγαίνουν σύμφωνα με την ηλικία, αλλά σύμφωνα με τη σειρά που προσήλθαν στο μοναστήρι. Ο Ευάγγελος είχε πάει ως δόκιμος μοναχός στην ηλικία των δώδεκα χρόνων στη Σκήτη των Καυσοκαλυβίων. Έπειτα από αυτόν ήρθε στη σκήτη ως δόκιμος μοναχός ένας στρατηγός. Όταν έμπαιναν στη σειρά για να κοινωνήσουν, ο στρατηγός πήγαινε πίσω του. Ο Ευάγγελος θεωρούνταν μεγαλύτερός του[49]!

Ο μικρός Ευάγγελος αγάπησε από την αρχή τα Καυσοκαλύβια και η καρδιά του έκλεισε για τον κόσμο. Είπε: «Εδώ θα κατοικήσω πια, εδώ θα αφοσιωθώ στον Κύριό μου». Θα έκανε υπακοή στους γέροντές του και δε θα έφευγε από κοντά τους. Το όνειρό του μέρα και νύχτα ήταν, αν ο Θεός τούς «καλούσε», αν έφευγαν πρωτύτερα από τον ίδιο για την αιωνιότητα, θα έφευγε από το μέρος αυτό. Θα πήγαινε «πιο ψηλά, μέσα σε πιο βαθιά έρημο», στο Καρμήλιο Όρος του προφήτη Ηλία, στον Άγιο Βασίλειο, στην Κερασιά του Αγίου Όρους[50].

Η πρώτη του αγρυπνία στο Άγιο Όρος
Λίγες μέρες μετά τον ερχομό του στο Άγιο Όρος, την Παρασκευή 20 Σεπτεμβρίου 1918, γιορτή του Αγίου Ευσταθίου, θα γινόταν αγρυπνία στο κυριακό της Σκήτης των Καυσοκαλυβίων, στον ναό της Αγίας Τριάδας. Ο γέροντας Παντελεήμων με τον γέροντα Ιωαννίκιο πήγαν από το βράδυ στην εκκλησία της Αγίας Τριάδας και άφησαν τον Ευάγγελο στο κελί του, στην καλύβη, μήπως δεν αντέξει έως το πρωί που θα κράταγε η αγρυπνία.

Τη νύχτα, λίγο μετά τα μεσάνυχτα, έρχεται ο παπα-Ιωαννίκιος και του χτυπά την πόρτα σιγανά, λέγοντας: «Δι' ευχών των Αγίων Πατέρων ημών». Ο Ευάγγελος δεν ήξερε ακόμα γι' αυτό τον μοναχικό τρόπο επικοινωνίας («Εγώ ούτε "Δι' ευχών" ήξερα, ούτε τίποτα», έλεγε αργότερα). Του μίλησε ο παπάς πιο απλά: «Άνοιξέ μου, παιδί μου, αύριο είναι γιορτή. Σε βάλαμε να κοιμηθείς, να ξεκουραστείς λίγο, γιατί εμείς από το βράδυ εδώ έχουμε αγρυπνία». Ξύπνησε, σηκώθηκε και σε τρία λεπτά έφτασαν στο κυριακό της Αγίας Τριάδας[51].

Ο Ευάγγελος είχε στο κυριακό την «πρώτη του εμπειρία», η οποία χαράχθηκε βαθιά μέσα του και δεν την ξέχασε ποτέ. Ήταν η πρώτη φορά που πήγαινε σε πανηγυρική Θεία Λειτουργία στο κυριακό της σκήτης, όπου ήδη βρίσκονταν οι μοναχοί από τις διάφορες καλύβες. Οι πολυέλαιοι με τα κεριά και τα καντηλάκια φώτιζαν τα πάντα: τις εικόνες, τους τοίχους, τα προσκυνητάρια. Το θυμίαμα σκορπούσε ευωδία, οι ψαλμωδίες προκαλούσαν κατάνυξη στην «απόκοσμη ομορφιά της νύχτας». Ο παπα-Ιωαννίκιος του ζήτησε να προχωρήσει στον ναό και να προσκυνήσει τις εικόνες. Ο Ευάγγελος φοβήθηκε και μόνο κρατώντας σφιχτά το χέρι του γέροντα, μπόρεσε να προσκυνήσει[52].

2. Οι γέροντές του στα Καυσοκαλύβια: Γέροντας Παντελεήμων και παπα-Ιωαννίκιος – Τα διακονήματα και το εργόχειρό του

Ο μικρός Ευάγγελος αγαπούσε πολύ τους γέροντές του Παντελεήμονα και Ιωαννίκιο και τους έκανε απόλυτη υπακοή με χαρά και αγάπη. Ήταν γι' αυτόν και οι δυο «θεοί», «Χριστοί»!

Ο γέροντάς του Παντελεήμων ο Καυσοκαλυβίτης
Ο Ευάγγελος πιο πολύ «ακουμπούσε» στον πνευματικό του, τον γέροντα Παντελεήμονα, ο οποίος, αν και ογδόντα πέντε χρονών, δεν το έβαζε

κάτω και αγωνιζόταν πολύ. Έκανε ακόμα και «στρωτές μετάνοιες», αφού εκεί ως πρώτη τους «δουλειά» ήταν οι μετάνοιες και η πολλή άσκηση. «Η άσκηση είναι ζωή», έλεγαν.

Για τον γέροντά του Παντελεήμονα έλεγε: «Κολλήθηκε η καρδιά μου πάνω στην καρδιά του» και ήταν «πολύ μεγάλος άγιος»! «Αυτός με αγίασε». (Εξηγούσε μάλιστα αργότερα: «Κάποια δύναμις (με έσπρωχνε) να κολλάω όπου βρίσκω το άγιο»). Τον παρακολουθούσε για να μαθαίνει και να τον μιμείται. «Πώς τον αισθανόμουνα!» Τον αγαπούσε και τον ευλαβείτο. Εκείνη την εποχή στα Καυσοκαλύβια όλοι οι δόκιμοι και οι υποτακτικοί αγαπούσαν τους γέροντές τους. Μετά τον Θεό ήταν η γνώμη του γέροντα. Αν έλεγε κάτι ο γέροντας και δεν το έκανες, ήταν μεγάλη παρακοή και δεν μπορούσες «ούτε να μεταλάβεις».

Και μόνο που έβλεπε τον γέροντά του, του αρκούσε και τον ωφελούσε. Ο Άγιος Πορφύριος είχε αναφέρει αργότερα μια ιστορία από το Γεροντικό, για τους μοναχούς που είχαν επισκεφτεί έναν ερημίτη, τον Μέγα Αντώνιο, και τον ρωτούσαν διάφορα. Ένας όμως καθόταν και δε μιλούσε. Μόνο κοίταζε το πρόσωπό του! Όταν τον ρώτησε ο αβάς αν και αυτός έχει κάποια ερώτηση ή απορία, του απάντησε ότι δεν ήθελε τίποτα. Ότι ευχαριστιόταν και μόνο να τον βλέπει! Τον απολάμβανε χαριτωμένα, τον ρουφούσε, έπαιρνε τη Χάρη του Θεού.

Ποτέ ο γέροντας Παντελεήμων δεν του είπε από πού κατάγεται, το επίθετό του, για τους γονείς και τα αδέλφια του. Παρέμενε σιωπηλός ή προσευχόταν και ήταν πράος. Και αν θύμωνε κάποια φορά, ο θυμός και η οργή του ήταν «πλαστά». Ο Ευάγγελος δεν ενδιαφερόταν να μάθει για την καταγωγή του γέροντά του. Εξομολογούνταν σ’ αυτό τον «μεγάλο γέροντα». Ό,τι και αν του έλεγε, δεν το μετέφερε πουθενά, ούτε και στον κατά σάρκα αδελφό του. Ήταν «πολύ εχέμυθος».

Ο γέροντας Μεθόδιος που έμενε τότε στην καλύβη του Αγίου Νείλου, πιο ψηλά από τα Καυσοκαλύβια, έλεγε για τον γέροντά του: «Ο Παντελεήμων ήταν άγιος άνθρωπος, ήταν πρόβατο του Χριστού». Ο γέροντας Παντελεήμων εξομολογούσε όλους τους πατέρες της καλύβης του Αγίου Νείλου και πολλές φορές έπαιρνε μαζί του και τον μικρό Ευάγγελο. Μικρό παιδάκι, τον πήγε και τον άφησε ο γέροντάς του για ένα μικρό χρονικό διάστημα στον Άγιο Νείλο, μέχρι να μεγαλώσει στην ηλικία, να μεγαλώσουν περισσότερο και τα γένια του, για να μπορεί να ζει νόμιμα στα Καυσοκαλύβια, επειδή απαγορεύονταν «τα αγένεια»[53].

Ο γέροντας Παντελεήμων ήταν ένας «πνευματικός πρίγκιπας» της σκήτης, έγραψε ο μακαριστός Χερουβείμ (Καράμπελας), ηγούμενος της Μονής Παρακλήτου στον Ωρωπό, στις «Νοσταλγικές αναμνήσεις του» από το Περιβόλι της Παναγίας. Ήρθε πολύ νέος στα Καυσοκαλύβια και τον ακολούθησε ο αδελφός του παπα-Ιωαννίκιος. «Υποδειγματικός ιερομόναχος» ο Παντελεήμων, με αδρά τα χαρακτηριστικά της ασκητικής του ζωής. Σιωπηλός, σοβαρός, αλλά και γλυκός στις εκδηλώσεις του, προξενούσε σε όλους τον σεβασμό. Μελετούσε πολύ και ήταν ενημερωμένος στα εκκλησιαστικά και στα κοινωνικά ζητήματα. Συχνά έβγαινε από το Άγιο Όρος για να προσφέρει τις υπηρεσίες του στον κόσμο με το Μυστήριο της Εξομολόγησης. (Σε μια τέτοια έξοδό του τον συνάντησε ο μικρός Ευάγγελος στη Θεσσαλονίκη, στο πλοίο προς το Άγιο Όρος). Πολλοί άνθρωποι, μετά την εξομολόγησή τους στον γέροντα Παντελεήμονα, άλλαξαν τρόπο ζωής[54].

Ο παπα-Ιωαννίκιος

Ο παπα-Ιωαννίκιος (στο Άγιο Όρος όλους τους αποκαλούν πατέρες, αλλά αν κάποιος έχει την ιεροσύνη, για να τον διακρίνουν τον αποκαλούν παπά), ο αδελφός του γέροντα Παντελεήμονα, ο οποίος «εκ φύσεως ήτανε πολύ νευρικός, αψίθυμος»[55], ασχολούνταν κυρίως με το εργόχειρο και έβγαινε σπάνια έξω από την καλύβη για τις άλλες δουλειές τους. Πήγαινε στον κήπο και πότιζε με τον Ευάγγελο. Τον είχαν για «λεπτεπίλεπτο». Ο μεγάλος γέροντας, ο Παντελεήμων, με τον Ευάγγελο έκαναν όλες τις δουλειές, ενώ ο παπάς έκανε την πιο λεπτή εργασία στην ξυλογλυπτική. Όταν πήγαιναν όλοι μαζί για κάποια εργασία, ο παπα-Ιωαννίκιος έκανε υπακοή στον μεγάλο γέροντα και δε μίλαγε.

Η επίμονη σκέψη των γονιών του

Στην αρχή της παραμονής του στα Καυσοκαλύβια, ο Ευάγγελος άρχισε να σκέφτεται συνεχώς τους γονείς του. Τους λυπόταν, γιατί έφυγε κρυφά και δε γνώριζαν πού βρίσκεται. «Αισθανόμουνα και λαχταρούσα», έλεγε. Το βράδυ έκανε τον κανόνα της προσευχής του και τους νοσταλγούσε. Ενώ έπρεπε πολύ πρωί να σηκωθεί και να πάει στον Όρθρο, είχε ένα «μπλέξιμο». Κουνούσε το κεφάλι για να συνέλθει, για να καταλάβει πως βρισκόταν στο Άγιο Όρος. (Άλλωστε, και ο αγαπημένος του Άγιος Ιωάννης ο Καλυβίτης, 460-478 μ.Χ., ο οποίος τον ενέπνευσε, είχε μεγάλη

αγάπη προς τους γονείς του και αναγκάστηκε, ύστερα από τρία χρόνια παραμονής στη Μονή Ακοιμήτων στην Κωνσταντινούπολη, να την εγκαταλείψει. Έφτιαξε την καλύβα του έξω από το σπίτι των γονιών του, χωρίς να τους πει ποιος είναι. Λίγες μέρες πριν από την κοίμησή του, τους αποκάλυψε ότι ήταν ο γιος τους). Μόνον όταν ο Ευάγγελος εξομολογήθηκε στον γέροντα Παντελεήμονα για την επίμονη σκέψη των γονέων του και του διάβασε τη συγχωρητική ευχή, ο πειρασμός αυτός έφυγε[56].

Με την αγάπη του προς τους γέροντές του, έπαψε να τον βασανίζει η νοσταλγία των γονιών του. Ο μικρός Ευάγγελος τους θυμόταν με αγάπη και τρεις φορές τη μέρα προσευχόταν στον Θεό για τη σωτηρία τους. Δε σκεφτόταν πια τους φίλους του, τους γνωστούς του, τον κόσμο. «Πάνε και γονείς και συγγενείς και κόσμος και κοσμοκράτορες». Όλα έγιναν προσευχή, υπακοή και χαρά.

Με το που άρχιζε να χαλαρώνει την άσκησή του, ερχόταν στον δόκιμο μοναχό η ενθύμηση των γονιών και των αδελφών του. Άρχισε να νηστεύει περισσότερο και να αγωνίζεται με μεγαλύτερο ενθουσιασμό, θέλοντας να ευχαριστεί τους γέροντές του. Του έλεγαν κάτι και αμέσως το έκανε. Του είπαν να πλένει τα χέρια του πριν από το φαγητό και κάθε φορά που πηγαίνει στην εκκλησία και το τηρούσε με ευλάβεια. Ντρεπόταν τους γέροντες και όταν έτρωγαν μαζί, επειδή δεν είχε μάθει τρόπους συμπεριφοράς στο βουνό όπου μεγάλωσε, έκανε ό,τι κι εκείνοι. Αναφερόταν σε μοναχούς που μισούσαν τους γέροντές τους και επιχείρησαν να τους δηλητηριάσουν ή να τους σκοτώσουν! Ο Ευάγγελος όμως έτρεφε μεγάλο σεβασμό προς τους γέροντές του, σαν να έβλεπε την εικόνα του Χριστού[57]!

Η έκφραση ευγνωμοσύνης προς έναν εξάδελφό του στο χωριό

Ο Ευάγγελος, ύστερα από ενάμιση χρόνο παραμονής στα Καυσοκαλύβια, άκουσε μια Κυριακή από το Κυριακοδρόμιο του Νικηφόρου Θεοτόκη την ερμηνεία στο Ευαγγέλιο της Κυριακής. Ανέλυε ότι πρέπει να ευγνωμονούμε πολύ εκείνους που μας βοήθησαν να γνωρίσουμε τον Χριστό.

Θυμήθηκε αμέσως έναν εξάδελφό του από το χωριό, συνομήλικό του, τον Γρηγόρη Μπαϊρακτάρη, ο οποίος τον είχε βοηθήσει να γνωρίσει τον Χριστό. Αυτός του είχε δώσει να διαβάσει τον Βίο του Αγίου Ιωάννη του

Καλυβίτη. Αισθανόταν ευγνωμοσύνη απέναντί του και ήθελε να τον «σώσει». Ένιωθε ότι είχε χρέος να πάει στο χωριό του, στον Άγιο Ιωάννη στην Εύβοια. Θα τον περίμενε σε ένα σημείο απ' όπου ήξερε ότι περνούσε για να πάει στον κήπο του και θα κρυβόταν πίσω από έναν θάμνο. Μόλις θα πέρναγε από εκεί, θα πεταγόταν και θα του έλεγε: «Γρηγόρη, εύρηκα»! Μετά θα τον αγκάλιαζε και θα τον φιλούσε. Ο εξάδελφός του θα έβλεπε πως έχει φορέσει τα ράσα. Θα τον έπαιρνε μαζί του στο Άγιο Όρος, για να δει τα μεγαλεία του Θεού, την «ξένη ζωή», το ξένο θέαμα των Καυσοκαλυβίων.

Από το Άγιο Όρος, ο μικρός Ευάγγελος ήξερε μόνο τα Καυσοκαλύβια. Δε γνώριζε για άλλα μοναστήρια, γιατί οι γέροντές του δεν τον άφηναν να πηγαίνει. Διαρκώς έλεγε μέσα του, μετά την απόφασή του να πάει για λίγο στον Γρηγόρη, στο χωριό του, ότι θα φύγει. Με μανία οργάνωνε το σχέδιο της φυγής του! Ρωτούσε για τη Δάφνη, το λιμανάκι του Αγίου Όρους, για την Κερασιά, τη Σκήτη της Αγίας Άννας, τη Μονή της Σιμωνόπετρας. Φοβόταν όμως ότι όπου κι αν πήγαινε, θα του ζητούσαν τα χαρτιά του, τα οποία, επειδή ήταν μικρός, δεκατριάμισι χρονών, δεν είχε βγάλει. Και έκλαιγε. Βασανιζόταν με αυτές τις σκέψεις και δυσκολευόταν στον καθημερινό κανόνα του και στην εκκλησία της καλύβης. Αυτούς τους λογισμούς του δεν τους είχε φανερώσει στον γέροντά του. Αναρωτιόταν τι να κάνει.

Μια μέρα όμως πλησίασε τον γέροντα Παντελεήμονα και του ζήτησε να πάνε αμέσως στην εκκλησία του Αγίου Γεωργίου. Πήγαν και εκεί του είπε πως σκεφτόταν να φύγει για το χωριό του. Ο γέροντας κατάλαβε ότι επρόκειτο για νέο πειρασμό, ο οποίος τον είχε πολύ ταλαιπωρήσει. Τον συμβούλεψε πως αν έχει πίστη, μπορεί να φροντίσει να γίνει πιο καλός, ένθεος, και να παρακαλέσει τον Άγιο Γεώργιο να πάει με το άλογό του να φέρει τον εξάδελφό του! Ο Ευάγγελος του φίλησε το χέρι και ο γέροντας του διάβασε την ευχή. Αμέσως «έσβησαν όλα». Άρχισε να προσεύχεται για τον εξάδελφό του, να του δίνει φώτιση ο Θεός. Πλημμύρισε με χαρά η καρδιά του. Άλλωστε, κάθε φορά που εξομολογούνταν κάτι που τον βασάνιζε, του έφευγε αμέσως, ηρεμούσε και μετά ένιωθε μεγάλη χαρά. (Αυτό το πίστευε πολύ και συνεχίστηκε σε όλη τη διάρκεια του βίου του)[58].

Τα διακονήματα και το εργόχειρό του

Τον πρώτο καιρό οι γέροντές του δεν τον έβαζαν να κάνει βαριές

εξωτερικές εργασίες και έκανε μόνο διάφορες δουλειές μέσα στο σπίτι. Είχε αναλάβει την επίβλεψη της καλύβης. Έλεγε πως με τη χάρη του Θεού, κατά την άσκηση αυτού του διακονήματος, δεν έσπασε ποτέ ποτήρι ή πιάτο. Τα έπλενε γρήγορα και απλά με αλισίβα, γιατί δεν είχαν σαπούνια. Ήταν «αυτοσυγκεντρωμένος, σβέλτος, πρόθυμος, ακριβής, υπάκουος».

Μαγείρευε για τους γέροντές του. Τη Δευτέρα, ημέρα αφιερωμένη στους αγγέλους, οι φέροντες το αγγελικό σχήμα μοναχοί νηστεύουν και το λάδι. Αυτό το τηρούσαν και στην καλύβη τους, όπως κρατούσαν το αλάδωτο την Τετάρτη και την Παρασκευή. Όταν μαγείρευε φασολάκια, τα έβαζε να πάρουν μια βράση και έχυνε το νερό. Μετά είχε έτοιμα κρεμμύδια και τα έβαζε πάνω στα φασόλια μαζί με μια χούφτα κάστανα και μια χούφτα μανιτάρια. Γίνονταν φασόλια με «συκωτάκια αρνίσια». Με τα κάστανα, έλεγε, είναι σαν να βάζεις μέλι στα φασόλια. Το κάστανο έχει μια γλύκα που νομίζεις ότι τα φασόλια είναι γλυκά. Έλεγε: «Πως τα έχει ευλογήσει η Παναγία! Εκεί πάνω είναι το Άγιο Όρος για τους καλογήρους»!

Άλλοτε ο Ευάγγελος έβαζε στην κατσαρόλα κουκιά, πρόσθετε φρέσκα κρεμμυδάκια, μάραθο και στο τέλος έβαζε λίγο βούτυρο από ξινόγαλο. Το μεσημέρι σερβίριζε τους γέροντές του. Τον ρώταγαν αν έχει κι άλλο φαγητό για να τους βάλει! Τα κουκιά είχαν πάρει «μια ξινίλα», σαν να είχαν άφθονο λεμόνι. Άλλα φαγητά που μαγείρευε ήταν οι φτέρες, που τις έβραζε και μετά τις τηγάνιζε με αλεύρι. Επίσης, μαγείρευε άγρια λάχανα, παραπούλια και το καλοκαίρι αγριάδα[59].

Ο Άγιος Νήφων είναι σπουδαίο μέρος, «το περιβόλι μας», έλεγε. Όλο τον χειμώνα από εκεί μάζευαν διάφορα χόρτα. Υπήρχαν ραδίκια, μεγάλα πράσα και «όλα τα μεγαλεία του Θεού». (Αργότερα, με το χάρισμά του υπέδειξε στους γέροντες το δέντρο κάτω από το οποίο βρισκόταν το σκήνωμα του Αγίου Νήφωνα).

Ένα μεσημέρι τέλειωσε τις δουλειές που είχε στην κουζίνα. Μετά έβαλε σε ένα «πιατέλο» όσα προορίζονταν για το γατάκι και βγήκε στην αυλή να το ταΐσει. Σε λίγο πήγε να μπει στην καλύβη, αλλά η πόρτα δεν άνοιγε, ήταν κλειδωμένη. Προσπάθησε ξανά, αλλά τίποτα. Είδε στην πόρτα από μέσα τον γέροντα Παντελεήμονα που του φώναζε δυνατά: «Να μπεις από εκεί που βγήκες». Έτσι πήγε γύρω γύρω με το πιάτο στο χέρι και μπήκε στην καλύβη από την κεντρική είσοδο. Ο γέροντας του μίλησε αυστηρά: «Όσο περνά ο καιρός, αντί να καλυτερεύεις, χάνεις το μυαλό σου. Ξέχασες

από πού βγήκες; Αφού η πόρτα είναι κλειδωμένη». Ο Ευάγγελος τον πίστεψε και δεν αντιμίλησε. «Συγχωρέστε με», είπε μόνο. Από μέσα του έλεγε: «Κύριε, φώτισον μου το σκότος. Πω, πω, πόσο απρόσεκτος είμαι να μην καταλάβω από πού βγήκα»! (Αργότερα θυμόταν αυτό το γεγονός και το αντιλαμβανόταν ως μια «παιδαγωγία», για να δουν οι γέροντές του αν θα θυμώσει, αν θα αντιμιλήσει και για να καλλιεργηθεί στην ταπείνωση)[60].

Το βράδυ έτρωγαν πολύ λίγο και διάβαζαν όλοι μαζί το Απόδειπνο. Δεν τηρούσαν με ακρίβεια αυτή την τάξη, γιατί ο γέροντας Παντελεήμων μερικές φορές είχε υπηρεσία και βρισκόταν σε κάποια καλύβη ή και έξω στον κόσμο. Οπότε, αυτός με τον παπα-Ιωαννίκιο διάβαζαν, έτρωγαν και έκαναν το Απόδειπνο. Μετά πήγαινε στο κελί του, όπου έψελνε λίγο και προσευχόταν. Αναπαυόταν πάνω σε ένα στρωσίδι που του είχε δώσει ο γέροντας και από κάτω ήταν γεμάτο σκορπιούς. Τη Μεγάλη Εβδομάδα το σήκωνε και έβλεπε τις ουρές τους έτοιμες να του επιτεθούν. Ποτέ όμως δεν τον τσίμπησαν[61]!

Οι γέροντές του στην αρχή δεν τον άφηναν να βγαίνει έξω από την καλύβη. «Ήταν «έγκλειστος». Τον έβαζαν στο κελί του να διαβάζει το Ψαλτήρι ή πήγαινε στο εκκλησάκι του Αγίου Γεωργίου, όπου έψαλλε με την ωραία του φωνή πολύ κατανυκτικά. Είχε μεγάλη αγάπη στον Χριστό. «Το λένε τα αηδονάκια μέσα στα ρέματα πως σ' αγαπώ, Χριστέ μου, δεν είναι ψέματα», έλεγε. Αργότερα άρχισε να ποτίζει τον κήπο, να τον σκάβει και να περιποιείται τις λίγες ελιές, τα άλλα δέντρα και τα λίγα κηπευτικά τους.

Έπειτα από λίγο καιρό άρχισε να βοηθά στο εργόχειρό τους, στα ξυλόγλυπτα. Οι γέροντές του τόνιζαν πόσο σημαντικό είναι να μάθει το εργόχειρο, γιατί με αυτό θα αγοράσουν το παξιμάδι και τα άλλα αναγκαία για την παραμονή τους στην καλύβη, επειδή δεν είχαν αμπέλια, σταφίδες, φρούτα. Όσα του έλεγαν, τα μάθαινε με ακρίβεια, γιατί δεν ήθελε να τους στενοχωρεί. Τα δούλευε στο μυαλό του ακόμα και τη νύχτα που πήγαινε για ύπνο και τα μάθαινε απέξω. Το έκανε με χαρά. Έφτιαχναν ξύλινα κουτάλια. Εργάζονταν γρήγορα μαζί με τον γέροντα Παντελεήμονα, για να προλάβουν τον αρχιτεχνίτη παπα-Ιωαννίκιο που έβγαζε τα ξυλόγλυπτα. Είχε ακούσει τον λόγο: «πάντα εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω» (*Α΄ Κορ.* 14, 40) και είχε στον νου του ότι η τάξη είναι σπουδαίο πράγμα. Γι' αυτό, μόλις παραλάμβανε το ξυλόγλυπτο, σκεφτόταν πώς θα εργαστεί, τι θα κάνει πρώτο, τι δεύτερο, για να μην τα μπερδεύει και χάνει χρόνο.

Πάντοτε στις εργασίες που έκανε, ο Ευάγγελος είχε «μέθοδο», «σύστημα». Με φόβο Θεού, εφάρμοζε όσα του έλεγαν οι γέροντες: να σαπουνίζει τα χέρια και να κόβει τα νύχια του, να μην έχει λάδια στα δάχτυλα, ώστε να μη χαλάσουν τα βιβλία της εκκλησίας και να μη λερωθούν τα εργόχειρα από λευκό ξύλο. Αν επρόκειτο για λεπτή εργασία, φορούσε μιαν άσπρη ποδιά. Με τον σεβασμό και την ντροπή που είχε προς τους γέροντες και με όλη την προσπάθειά του, μπήκε μέσα στη σκέψη τους. Ήταν «τόσο γρήγορος», ώστε τέλειωνε σύντομα την εργασία του στο εργόχειρο. Μετά έκανε όλες τις εργασίες του γέροντά του, κι εκείνος πήγαινε στον κήπο για να φέρει χώμα (αγωνιζόταν κι αυτός, αν και ήταν ογδόντα πέντε χρονών). Και κατόρθωσε με τον τρόπο του να τα προλαβαίνει όλα και ο γέροντας δεν είχε τι να κάνει. Έλεγε μάλιστα ο γέροντας στον παπά ότι ο δόκιμος τον «έδιωξε».

Εκεί όπου εργάζονταν στα ξυλόγλυπτα, είχε και την Αγία Γραφή. Διάβαζε από το Ευαγγέλιο: «Βίβλος Γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ…» (*Ματθ.* 1, 1). Μετά εργαζόταν και το έλεγε από μέσα του πολλές φορές και το μάθαινε. Το επαναλάμβανε, γιατί του άρεσε και δεν τον κούραζε. Τον ενδιέφερε να έχει στον νου του άγια λόγια, τίποτε άλλο[62].

Οι γέροντες δεν του είχαν δείξει όλη τη δουλειά που χρειαζόταν το εργόχειρο, γιατί φοβούνταν μήπως τη μάθει πλήρως και τους εγκαταλείψει. Μια μέρα που έλειπαν από την καλύβη, πήρε ένα ωραίο άσπρο ξύλο και έφτιαξε ένα κοτσύφι σε κίνηση, με τα φτερά του πίσω, να τσιμπά ένα τσαμπί σταφύλι που κρεμόταν από μια κληματαριά με δυο-τρία φύλλα. Μετά το πέρασε με γυαλόχαρτο. Με το που επέστρεψαν οι γέροντες, έδειξε το ξυλόγλυπτο πρώτα στον παπα-Ιωαννίκιο. Εκείνος γούρλωσε τα μάτια και του έβαλε τις φωνές, επειδή το έφτιαξε χωρίς να τους ρωτήσει. «Το έσπασε και μου το κοπάνησε στο στήθος», έλεγε! Ο Ευάγγελος στενοχωρήθηκε και ζήτησε συγγνώμη. Εκείνος τον έστειλε στον μεγάλο γέροντα. Ο γέροντας Παντελεήμων του είπε ότι χωρίς ευλογία δε γίνεται να κάνει το παραμικρό, γιατί μπορεί να πέσει σε πλάνη και να στερηθεί τη Χάρη. Του έβαλε μετάνοια, και ζήτησε από τον γέροντά του να τον συγχωρέσει. Δεν αντέδρασε όμως. Μάλιστα, θεώρησε ότι έπρεπε να του φερθούν πιο αυστηρά! Όλο το βράδυ δεν κοιμήθηκε και έκλαιγε. Προσευχόταν στον Θεό να τον συγχωρέσει, γιατί στενοχώρησε τους γέροντές του[63]!

Μία άλλη φορά βρισκόταν με τον παπα-Ιωαννίκιο εκεί όπου είχαν τον

ξυλόφουρνό τους, τον οποίο είχε αναλάβει και διατηρούσε πάντα καθαρό. Ο παπάς τον ρώτησε: «Μα δεν έχεις μάθει κανένα τραγουδάκι;» Ο Ευάγγελος, ως πολύ ειλικρινής και υπάκουος, δεν μπορούσε να πει ψέματα. Για λίγο κόμπιασε, ξεροκατάπιε και ντράπηκε. Ο παπάς επέμενε να μάθει και αναγκάστηκε να του κάνει υπακοή. Του είπε ότι είχε μάθει το τραγούδι «Σαμιώτισσα». Ο παπάς τον παρότρυνε να το τραγουδήσει όπως το ήξερε και δε θα τον κοίταζε για να μην ντρέπεται. Πράγματι, ο Ευάγγελος άρχισε να τραγουδά: «Σαμιώτισσα… με τις ελιές και με τα μαύρα μάτια…» Ακούγοντάς τον όμως ο παπάς, τον επέπληξε γιατί ήξερε «τέτοια» και του είπε να πάει αμέσως να το πει στον μεγάλο γέροντα[64]!

Όσο ήταν πολύ μικρός, οι γέροντές του δεν τον έπαιρναν μαζί τους όταν πήγαιναν σε άλλες καλύβες. Πήγαιναν σε πανηγύρια στις καλύβες των Καυσοκαλυβίων ή στην Κερασιά –του έλεγαν ότι θα πάνε στον Άγιο Μεθόδιο, στον Άγιο Ιωάννη τον Θεολόγο ή σε άλλα μέρη– και τον άφηναν στην καλύβη τους. Έβγαινε όμως στον κήπο και πήγαινε μέχρι τον Άγιο Νήφωνα για να φέρει χώμα[65].

Μετά το Πάσχα πήγε στην καλύβη τους ένας γέροντας μεγάλος στην ηλικία, «εξευγενισμένη μορφή», πολύ καθαρός, με τα χέρια του πολύ μαλακά. Είχαν μαγειρέψει φασόλια. Καθώς έτρωγαν, ο επισκέπτης μοναχός άρχισε να τους διηγείται πώς ο πατέρας του έψησε μια φορά στο χωριό το πασχαλινό αρνί. Πώς άναψαν τη φωτιά, πώς το έβαλαν στη σούβλα και άρχισε σιγά σιγά να ψήνεται. Με τι το άλειψαν, όταν άρχισε να ανοίγει. Την ωραία μυρωδιά του! Το περιέγραφε με έναν τρόπο «πολύ ορεκτικό». Ο παπα-Ιωαννίκιος έκανε πέρα τα γένια του και αστειευόμενος είπε πως είχε μείνει λίγο από το κρέας που έτρωγαν! Τότε όλοι γέλασαν. Ο μικρός όμως Ευάγγελος παρέμεινε σοβαρός και δε γέλασε[66].

Τηρούσε με ακρίβεια τις εντολές των γερόντων του. Μόλις άρχισε να βγαίνει από την καλύβη και να περπατά μόνος στα Καυσοκαλύβια, του έλεγαν να μη λέει σε άλλους μοναχούς τι κάνουν και ποια τάξη έχουν στην καλύβη τους. Όταν συναντά άλλο μοναχό, να τον χαιρετάει και να του λέει: «Ευλογείτε», με ευλάβεια και αγάπη Χριστού. Αν είναι γέροντας, να του φιλάει το χέρι. Να μην ανοίγει συζήτηση για τους γέροντές του. Αν τον ρωτούσαν τι κάνουν, να τους λέει: «Καλά δι’ ευχών σας» και ότι μπορούσαν να ρωτήσουν τους ίδιους, αν ήθελαν κάτι. Να μην τους ακούει, αν του λένε ότι δεν είναι καλό το εργόχειρό τους και του μιλάνε για το δικό τους εργόχειρο αγιογραφίας ή μουσικής που είναι καλύτερο. Να πηγαίνει

στον δρόμο του, γιατί υπάρχουν καλοί και άγιοι καλόγεροι, υπάρχουν όμως και άλλοι όχι καλοί, που φορούν ράσα αλλά είναι «σουρτούκηδες», δηλαδή γυρίζουν από εδώ και από εκεί σε σκήτες και σε μοναστήρια.

Μια φορά στον δρόμο προς τον Άγιο Νήφωνα συνάντησε τρεις κοσμικούς. Τους χαιρέτησε με τον αγιορείτικο χαιρετισμό «Ευλογείτε» και απομακρύνθηκε βιαστικά. Όπως τον είδαν «απεριποίητο παιδί», άλουστο, με σκισμένα ράσα, είπε ο ένας στους άλλους ότι το καημένο δεν είναι καλά, τρελό θα είναι! Ο Ευάγγελος είχε προσπεράσει, αλλά τους άκουσε, γιατί είχε δυνατή ακοή. Τον είχαν περάσει για «άγριο» άνθρωπο[67]!

Σε μια καλύβη κοντά στη δική τους ήταν ένας γέροντας ο οποίος είχε φρικτούς πόνους και μιλούσε ελάχιστα. Κάποτε ζήτησε από τον Ευάγγελο να ανέβει στην πλάτη του και να τον πατήσει, για να ισιώσει η πλάτη του και να μπορέσει να ξεκουραστεί. Πράγματι ο μικρός ανέβηκε, αλλά ύστερα από λίγο του φώναξε να κατέβει, γιατί είπε πως ήθελε να πάει κάπου. Του είχε σπάσει δυο πλευρά! Γι’ αυτό του ζήτησε να κατέβει. Έδεσε την πλάτη του με μια ζώνη για να μην πονάει πολύ και δεν του είπε το παραμικρό[68]!

Τα εκκλησιαστικά γράμματα: Η μελέτη τους

Οι γέροντές του δεν τον άφηναν να διαβάσει τους μεγάλους Πατέρες της Εκκλησίας (Μέγα Βασίλειο, Γρηγόριο Θεολόγο, Ιωάννη Χρυσόστομο), ούτε αυτούς που διακρίνονταν από «αυστηρότητα» (Εφραίμ, Ισαάκ Σύρο, Ιωάννη Κλίμακας, Συμεών Νέο Θεολόγο, Ευεργετινό και άλλους). Θεωρούσε τον εαυτό του «πολύ στερημένο» όσον αφορά το διάβασμα των Πατέρων, προσπαθώντας να κάνει υπακοή σε αυτά που του έλεγαν οι γέροντές του.

Διάβαζε μόνο βίους αγίων (από τον *Συναξαριστή* του Δουκάκη) και τα βιβλία της Εκκλησίας: Ψαλτήρι, Παρακλητική, Μηναία. Έλεγε αργότερα για το πόσο «έξυπνοι άνθρωποι» ήταν οι γέροντές του. Τον έβαζαν να διαβάζει από τον *Συναξαριστή* για τους αγίους, οσίους, μάρτυρες, αναχωρητές, ασκητές, ερημίτες και δεν του έδιναν οι ίδιοι καμιά συμβουλή. Του άρεσαν πολύ οι Τριαδικοί Κανόνες και όσα έχουν θείο έρωτα. Γι’ αυτό πήγαινε στο εκκλησάκι του Αγίου Γεωργίου στην καλύβη, στο χτίσιμο του οποίου και ο ίδιος βοήθησε, και έψαλλε. Του έρχονταν δάκρυα χαράς. Αν και ήθελε να μάθει τη βυζαντινή μουσική, οι γέροντές του δεν τον άφησαν και στερήθηκε αυτές τις γνώσεις. Ενώ στην έρημο είναι ωραίο να ψάλλεις, γιατί είσαι ανεπηρέαστος από το να σε ακούει το εκκλησίασμα[69].

«Πολύ αγιάζει ο άνθρωπος, όταν ακούει τα γράμματα. Πολύ! Αγιάζεις χωρίς να κοπιάσεις! Αγαθύνεται η ψυχή σου, αποκτάς πραότητα, αγάπη, χαρά, ειρήνη, μακροθυμία· αποκτάς υπακοή, ταπείνωση μόνο που ακούς εκεί. Βγαίνεις έξω προσευχή, όλες οι δουλειές προσευχή· πας στην εκκλησία, διαβάζεις τον Εσπερινό, σηκώνεσαι το πρωί, κάνεις τον κανόνα, πας στον Όρθρο, και πάλι ανακύκλωση»[70]. Ο μοναχός, έλεγε, πηγαίνει στον Εσπερινό και ακούει για παράδειγμα έναν ψαλμό. Τον ακούει και αύριο, μεθαύριο, όλο τον χρόνο. Κάποιος, όταν τον ακούει ξανά, μπορεί να τον πάρει ο ύπνος, γιατί παθαίνει κορεσμό. Εκείνος όμως μπορούσε να τον λέει όλη μέρα, γιατί αγαπούσε τα λόγια αυτά και τα αισθανόταν. Επαναλαμβάνοντας το Ψαλτήρι και τους Κανόνες, «έμαθε γράμματα». Μάλιστα, τις περισσότερες συμβουλές που έλεγε τις είχε μάθει από εκεί, από τους Κανόνες των αγίων και των οσίων που έχει γράψει ο Θεοφάνης και οι διάφοροι άγιοι. Ήθελε οι πιστοί να διαβάζουν τους αγίους με ενδιαφέρον[71].

Καθώς προσευχόταν, έδινε περισσότερο χρώμα σ’ αυτά που έλεγε. Πρόφερε τις λέξεις ανά μία, αργά αργά, και τόνιζε περισσότερο το «ελέησόν με». Επέμενε στον ορθό τονισμό, τον νοηματικό, κατά την ανάγνωση των κειμένων. Ευφραινόταν από μικρός με το διάβασμα του Κανόνα του αγίου. Όταν τον διάβαζε, τα αισθανόταν όλα. «Πήγαινε» στο γεγονός που είχε μπροστά του, το ζούσε, ενθουσιαζόταν και έκλαιγε. Του άρεσε πολύ το περιστατικό με τον Προφήτη Ηλία και τον μαθητή του Ελισαίο. Το διάβαζε στην καλύβη του Αγίου Γεωργίου με μεγάλη λαχτάρα. Ο Ηλίας ρώτησε τον μαθητή του τι θα ήθελε να του δώσει πριν αναληφθεί. Ο Ελισαίος του ζήτησε: «Γενηθήτω δὴ τὸ πνεῦμα τὸ ἐπὶ σοι δισσῶς ἐπ’ ἐμέ» (να έλθει σ’ εμένα διπλάσια η χάρη που υπάρχει σ’ εσένα)[72]!

Ένας γέροντας της σκήτης που έμενε σε μια καλύβη πίσω από τη δική τους, αν και είχε γίνει μοναχός σε μεγάλη ηλικία, ήταν «πολύ φλογερός». Απέδειξε πως ο έρωτας για τον Θεό δεν είναι θέμα ηλικίας. Όλη μέρα διάβαζε με φοβερή δίψα την Αγία Γραφή και τους Πατέρες. Τον άκουσε ο Ευάγγελος να λέει κλαίγοντας: «Κρίμα που έχασα τόσα χρόνια μακριά από τον Χριστό! Κρίμα που δε διάβασα τα άγια λόγια να χορτάσει η ψυχή μου!» Επίσης, ο μικρός Ευάγγελος ήθελε να μοιάσει στον γερο-Αντώνιο, έναν μοναχό που έμενε στη διπλανή τους καλύβη της Υπαπαντής. Τον θεωρούσε άγιο, ήθελε να τον βλέπει συνεχώς, τον «τραβούσε», και έλεγε ότι έχει «τα μέτρα των μεγάλων αγίων»[73].

Η πρώτη παρακοή του

Ο γέροντας Παντελεήμων του είχε ζητήσει να μην πειράξει ένα πολύ μεγάλο βιβλίο με χοντρά φύλλα που βρισκόταν ψηλά στο ράφι της καλύβης. Θα το διάβαζε μεγαλώνοντας, όταν θα είχε γίνει πιο καλός και ταπεινός. Πράγματι, ούτε που το κοίταζε.

Μια μέρα που έφυγαν οι γέροντές του για την Κερασιά, από περιέργεια στάθηκε και κοίταζε αυτό το βιβλίο. Δεν το έφτανε, έτσι πήρε ένα σκαμνάκι και το κατέβασε για να δει τι λέει. Ήταν χειρόγραφο, με «τα γράμματά του μπερδεμένα, σαν ξένη γλώσσα». Είδε ότι ήταν ένα βιβλίο του Αγίου Συμεών του Νέου Θεολόγου. Δεν μπόρεσε να το διαβάσει και το έβαλε πάλι στο ράφι. Αλλά έκανε μία «ανυπακοή ενσυνείδητη», η οποία του προκάλεσε «στενοχώρια, ταραχή, λύπη». Δεν μπορούσε ούτε να εργαστεί, ούτε να πάει στην εκκλησία για να κάνει την προσευχή του. Βγήκε έξω, κάθισε στο πεζούλι και κοίταζε στενοχωρημένος το Αιγαίο Πέλαγος. Δεν ήθελε να πει ούτε την ευχή του Ιησού. Δεν του άρεσε που παράκουσε την εντολή των γερόντων του!

Το βράδυ επέστρεψαν οι γέροντες από την Κερασιά, αλλά δεν μπόρεσε αμέσως να τους πει τι είχε κάνει, γιατί ντρεπόταν. Πήγαν στην εκκλησία και έκαναν τον Εσπερινό. Έφαγαν και διάβασαν το Απόδειπνο. Ανέβηκε στην κάβια (κελί), αλλά δεν μπορούσε να κάνει τον κανόνα του, τις μετάνοιες και το κομποσχοίνι του. Ήταν πολύ στενοχωρημένος και συγκλονισμένος για την «πρώτη παρακοή» του. Ξάπλωσε και σκεφτόταν πώς θα είναι όταν θα πεθάνει!

Το πρωί χτύπησε το καμπανάκι και κατέβηκε στην εκκλησία. Διάβασε τα αναγνώσματα και έκαναν τον Όρθρο. Τέλειωσαν και έφυγαν για να πάνε στην τράπεζα και να πάρουν το πρωινό τους οι γέροντες. Έφυγε μπροστά ο παπα-Ιωαννίκιος, πίσω ο γέροντας Παντελεήμων και τους ακολούθησε ο Ευάγγελος. Όταν πήγαν να στρίψουν στη γωνία όπου είναι μια κατωφέρεια, τράβηξε λίγο από το ράσο τον γέροντά του Παντελεήμονα και του ζήτησε να επιστρέψουν στην εκκλησία. Εκεί του είπε για την παρακοή με το βιβλίο που δεν έπρεπε να διαβάσει και του ζήτησε συγχώρεση. Ο γέροντας του είπε να προσέχει και να μην κάνει άλλη φορά παρακοή. Με το που του διάβασε τη συγχωρητική ευχή, πέρασε η άσχημη κατάσταση και του ήρθε μεγάλη χαρά. Πίστευε ότι όσα εξομολογούνταν, τα έλεγε στον Θεό. (Αργότερα έλεγε: «Αλλά και τώρα, όταν εξομολογηθώ, αισθάνομαι χαρά. Ξελαφρώνω αμέσως. Το ’χω πάρει έτσι με πίστη αυτό το μυστήριο»!) Όλοι

οι μοναχοί στα Καυσοκαλύβια εξομολογούνταν πολύ τακτικά. Υπήρχε μάλιστα η παράδοση να κοινωνούν κάθε Σάββατο[74].

Το πρώτο του κομποσχοίνι

Ύστερα από αρκετές μέρες παραμονής στα Καυσοκαλύβια, ο γέροντας Παντελεήμων κάλεσε τον μικρό Ευάγγελο και του έδωσε το πρώτο του κομποσχοίνι. Του ζήτησε να του βάλει μετάνοια, να του φιλήσει το χέρι, να φιλήσει τον σταυρό που έχει το κομποσχοίνι και μετά του έδωσε την ευλογία του για να τον βοηθήσει ο Θεός. Του είπε να λέει κάθε βράδυ την ευχή του Ιησού, το «Κύριε Ιησού Χριστέ, ελέησόν με». Δεν του έδωσε άλλη εξήγηση, ούτε του έκανε κάποια διδασκαλία.

Πήρε το κομποσχοίνι του, το έβαλε στην τσέπη και ανέβηκε για να πάει στο κελί του. Πηγαίνοντας να βγάλει το μαντίλι, του έπεσε κάτω το κομποσχοίνι. Ο παπα-Ιωαννίκιος το είδε. Κάποιες φορές τον ειρωνευόταν. Αυτή τη φορά τον ρώτησε πού βρήκε το κομποσχοίνι και αν ο γέροντας του είπε ότι σε κάθε κόμπο του έπρεπε να λέει: «Κρύωσα, Χριστέ». Του απάντησε ότι δε θυμόταν τι ακριβώς του είπε ο γέροντας, αλλά δεν του είχε πει κάτι τέτοιο. Κατέβηκε και βγήκε έξω στην αυλή όπου βρήκε τον γέροντα να καίει ξύλα στον φούρνο. Τον ρώτησε αν έπρεπε να λέει «Κύριε Ιησού Χριστέ» και να αλλάζει κόμπο ή να λέει αυτό που του είπε ο παπα-Ιωαννίκιος. Ο γέροντας του εξήγησε τότε ότι ο παπάς τού το είπε στα αστεία και να λέει με το κομποσχοίνι την ευχή προς τον Ιησού όπως του είπε εκείνος. Αφού ξεκαθάρισε τι έπρεπε να λέει, έφυγε. Λίγο μετά, ενώ ο Ευάγγελος ήταν μαζί με τον παπά, ήρθε ο μεγάλος γέροντας και «αγρίεψε» τον αδελφό του γι’ αυτά που είπε στο παιδί να λέει, γιατί το παιδί δε γνωρίζει από τέτοια αστεία. Ο Ευάγγελος άρχισε σιγά σιγά να μαθαίνει να προσεύχεται με το κομποσχοίνι[75].

Ευχή της ρασοφορίας

Έπειτα από λίγο ακόμα χρόνο παραμονής στα Καυσοκαλύβια, στην καλύβη του Αγίου Γεωργίου, ο γέροντας Παντελεήμων τον κάλεσε μια μέρα και τον ρώτησε αν του άρεσε η ζωή εκεί και αν θα έμενε. Ο Ευάγγελος Μπαϊρακτάρης απάντησε ότι του άρεσε πολύ και ήθελε να μείνει. «Να δούμε αν αρέσεις εσύ σ’ εμάς», του είπε ο γέροντας[76]. Ο Ευάγγελος γεμάτος χαρά είχε πάρει τη μεγάλη και οριστική απόφασή του: να γίνει μοναχός και να μείνει για πάντα στην έρημο των

Καυσοκαλυβίων. Έβαλε μετάνοια στον γέροντά του, γιατί στο Άγιο Όρος δεν μπορείς να πας πουθενά, ούτε να κάνεις το παραμικρό χωρίς μετάνοια.

Ο γέροντας Παντελεήμων πήγε και του έφερε ένα ζωστικό, παλιό δικό του μπαλωμένο ράσο, το οποίο είχε για να μεταφέρει τα χώματα στον κήπο και για τις άλλες δουλειές. Το ράσο ήταν γεμάτο μπαλώματα και πολύ κουρελιασμένο. Ήταν φθαρμένο, ώστε φαινόταν το αρχικό του ύφασμα, και πολύ βρόμικο στον λαιμό από τον ιδρώτα!

Ως παιδί, περίμενε με λαχτάρα αυτή την ώρα, την αρχή της αφιέρωσής του στον Κύριο, και είχε κάνει τα όνειρά του. Σκεφτόταν τα ωραία και καινούργια ράσα που θα φόραγε, όπως έβλεπε να είναι ντυμένα άλλα μικρά καλογεράκια στο κυριακό της σκήτης. Όταν είδε το «χιλιομπαλωμένο, λιγδιάρικο, κουρελιασμένο, γεμάτο ιδρώτα, σκόνη και χώμα» ζωστικό, για πέντε λεπτά στενοχωρήθηκε, αισθάνθηκε μια δυσφορία. Προσπάθησε να το δει θετικά. Σκέφτηκε ασκητές που φόραγαν τρίχινα ζωστικά, χωρίς να τα πλένουν ποτέ, χωρίς να τα βγάζουν από πάνω τους. Αμέσως συνήλθε, δεν άφησε τον εαυτό του να επηρεαστεί, δεν το έβαλε κάτω. Έλαβε τότε, λίγο μετά τα δώδεκα χρόνια του, τη ρασοευχή και έγινε ρασοφόρος από τον γέροντά του Παντελεήμονα, στο εκκλησάκι του Αγίου Γεωργίου, στην καλύβη τους.

Μετά τη ρασοφορία του πήγε πάνω στο κελί για να κάνει το εργόχειρό του. Μόλις τον είδε με αυτό το ζωστικό ο παπα-Ιωαννίκιος, έβαλε τα γέλια. Άρχισε να τον τραβάει από εδώ και από εκεί. «Βρε, αυτά είναι σάπια. Τέτοια σου ’δωσε;» Έκαναν το εργόχειρο και κατέβηκαν για τον Εσπερινό. Ο δόκιμος μοναχός πήγε στο Ψαλτήρι. Του έδωσαν να διαβάσει την Α΄ Επιστολή του Ιωάννη. «Θεέ μου, μου μίλησες! Θεέ μου, μου μίλησες πολύ», έλεγε αργότερα γι’ αυτή τη μέρα. «Νέοι ορίζοντες, δάκρυα χαράς και ευφροσύνης»[77]!

3. Η άσκησή του στα Καυσοκαλύβια – Η υπακοή του – Η «μνήμη θανάτου»

«Εγώ έχω κάνει στην έρημο. Έχω αγωνιστεί. Νηστείες, κακουχίες, αγρυπνίες, γυμνότητα. Και όλα αυτά για την αγάπη του Χριστού… Εγώ είχα χύσει αίμα!» έλεγε αργότερα ο Άγιος Πορφύριος[78]. Ξυπόλυτος χειμώνα-καλοκαίρι, χωρίς κρέας, αυγά, τυρί. Με ένα κοντό ράσο

τριμμένο έως το γόνατο, μέσα στις λάσπες. Πολύ κουραζόταν στο σώμα, αλλά η ψυχή του πετούσε! Είχε πάντα χαρά[79].

Από μικρός στο Άγιο Όρος είχε μεγάλη αγάπη στην Παναγία. Τη λάτρευε, Την είχε «καλύτερα από μάνα». Είχε μια εικονίτσα Της κάτω από το μαξιλάρι του. Την ασπαζόταν πρωί και βράδυ. «Μ’ αυτή ζούσα νύχτα-μέρα», έλεγε. Κατέφευγε στην Παναγία, ό,τι και αν του συνέβαινε. Δεν ήθελε τίποτε άλλο. Τα είχε όλα[80].

Ο δόκιμος Ευάγγελος είχε τη συνήθεια στο κελί του, για άσκηση, να βγάζει τα ρούχα του από τη μέση και πάνω, ακόμα και στα κρύα του χειμώνα, και να κοιμάται, το λίγο που κοιμόταν, σε μια κουβέρτα στο πάτωμα. Από την υπέρμετρη άσκηση που έκανε, πόναγε σε όλο το σώμα του[81]. Περίμενε ακόμα να χιονίσει στα Καυσοκαλύβια και να ανοίξει το παράθυρό του για να τον σκεπάσουν τα χιόνια. Και να κάνει τη ζωή της ερήμου, και μάλιστα της ερήμου στη χιονισμένη Σιβηρία[82]!

Στο κελί του, πάνω στην κουβέρτα που του είχε δώσει ο γέροντας Παντελεήμων, έκανε τις μετάνοιές του. «Εγώ μικρός έκανα τρεις χιλιάδες μετάνοιες την ημέρα και δεν κουραζόμουνα, ήμουνα πολύ σκληραγωγημένος. Χωρίς άσκηση δε γίνεται τίποτα». Αν και παίδευε και περιφρονούσε το σώμα του, ήταν πολύ γερός. «Είχα τόση φωτιά μέσα μου! Τόση φωτιά!» ανέφερε. Στην κουβέρτα στεκόταν όρθιος για να μην τον πάρει ο ύπνος. Κοιμόταν λίγο, καθιστός, γιατί ήθελε να αγρυπνεί για να προσεύχεται «αδιαλείπτως». Θυμόταν αυτό που είχε διαβάσει στον Βίο του Αγίου Ιωάννη του Νηστευτή, ότι καθώς προσευχόταν, είχε κοντά του μια λαμπάδα δεμένη σε ένα καρφί. Ο ύπνος του διαρκούσε μόνον όσο άναβε η λαμπάδα και μέχρι να φτάσει στο σημείο που την είχε δέσει στο καρφί. Τότε έπεφτε κάτω η λαμπάδα, σε μια λεκάνη με νερό που είχε εκεί κοντά και με τον κρότο που έκανε, ξύπναγε, για να συνεχίσει την προσευχή του[83].

Στην καλύβη του Αγίου Γεωργίου οι γέροντές του άναβαν φωτιά για να ζεσταίνονται. Ο δόκιμος Ευάγγελος δεν ήθελε να είναι κοντά στη φωτιά. Δεν την πλησίαζε, γιατί δεν ήθελε να τη συνηθίσει. Γι’ αυτό πήρε ευλογία από τους γέροντές του να κάθεται πιο πέρα, μακριά τους. Φοβόταν τη φωτιά να μην τον «χαλάσει». Αν μάθεις στη φωτιά, έλεγε, δεν μπορείς μετά να σκληραγωγηθείς. Οι γέροντες όπως τον έβλεπαν, τον χαίρονταν. Στα Καυσοκαλύβια σπάνια πάθαιναν κρύωμα ή γρίπη. Ενώ δεν έπινε τσάι ή καφέ, αν κάποια φορά είχε κρυώσει, έπινε δυο με τρία πιάτα της σούπας ζεστό τσάι. Πήγαινε μετά στο κελί του, έκανε πεντακόσιες με εξακόσιες

μετάνοιες και ξάπλωνε λίγο! Με αυτό τον τρόπο γινόταν τελείως καλά[84].

Η άσκησή του έξω από την καλύβη

Με το που πέρασε λίγος καιρός και μεγάλωσε ακόμα περισσότερο, άρχισαν να τον στέλνουν οι γέροντές του έξω από την καλύβη. Επειδή δεν είχαν χώμα για τις καλλιέργειές τους, αναγκάζονταν να το μεταφέρουν στον ώμο από πολύ μακριά. Καθώς πήγαινε να φέρει χώμα και βάδιζε προς το Σπήλαιο του Αγίου Νήφωνα, αποστήθιζε την Αγία Γραφή, το Ψαλτήρι και τους Κανόνες, για να αποκτήσει «καθαρότητα νοός». Τα μάθαινε όλα αυτά από αγάπη στον Θεό και όχι για να τα χρησιμοποιήσει σε ομιλίες του αργότερα στον κόσμο. Γιατί ποτέ δεν του πέρασε από τον νου ότι θα εγκατέλειπε την έρημο. «Αισθανόμουν ότι εκεί θα έμενα κι εκεί θα απέθνησκα», έλεγε.

Κάποια άλλη φορά πήγε να φέρει χώμα από τον Άγιο Νήφωνα και από μέσα του έλεγε ένα απόσπασμα από το Ευαγγέλιο του Ιωάννη. Κοίταζε προς το Αιγαίο Πέλαγος, το οποίο απλωνόταν μπροστά του. Στάθηκε σε έναν βράχο, μύρισε το θυμάρι και άφησε κάτω το τσουβάλι που είχε για να μεταφέρει το χώμα. Σήκωσε το χέρι του και έκανε κήρυγμα στην έρημο, στη θάλασσα, σε όλο τον κόσμο: για το «Φως» που ήρθε στον κόσμο, αλλά οι άνθρωποι αγάπησαν το σκοτάδι (*Ιω*. 3, 19-20). Μετά πήρε το τσουβάλι και άρχισε να τρέχει, όπως έκανε πάντα. Μία άλλη μέρα, από κάποια αφορμή, είπε στους γέροντες απέξω όλο το πρώτο κεφάλαιο από το κατά Ιωάννη Ευαγγέλιο. Οι γέροντές του τον «μάλωσαν», γιατί το έμαθε χωρίς να πάρει την ευλογία τους[85]!

Κάποτε έφυγαν με τον γέροντα Παντελεήμονα από τα Καυσοκαλύβια και ανέβηκαν στην περιοχή Κρύα Νερά, για να κόψουν πουρνάρια. Το ξύλο από το ήμερο πουρνάρι είναι άσπρο και αποτελούσε το καλύτερο ξύλο για το εργόχειρό τους. Το έλεγαν γκίνια και το πουλούσαν την Πρωτοχρονιά. Συνάντησαν πολλές καστανιές, αλλά οι περισσότερες δεν είχαν κάστανα, γιατί είχαν πέσει και τα είχαν φάει τα αγριογούρουνα. Την εποχή εκείνη στο Άγιο Όρος είχε πολλά αγριογούρουνα, ολόκληρα κοπάδια. Μια καστανιά όμως ήταν γεμάτη με καρπούς, αλλά ήταν πολύ ψηλή. Είχε αδύνατο κορμό και άνοιγε ψηλά τα κλαδιά της. Δεν μπορούσε να πιαστεί από κάπου, αλλά ήθελε πολύ να ανέβει και να ρίξει τα κάστανά της. Ο γέροντάς του δεν του είπε τίποτα, δεν τον εμπόδισε. Ο Ευάγγελος έβγαλε το ζωστικό του και αγκάλιασε τον κορμό της καστανιάς. Έσφιγγε τα γόνατα στο δέντρο,

σήκωνε το στήθος με τα χέρια, μάζευε τα πόδια, τα έσφιγγε και ανέβαινε. Ανέβηκε με δυσκολία και έριξε όλα τα κάστανα. Το κατέβασμα όμως ήταν ακόμα πιο δύσκολο. Αυτό το πράγμα που έκανε ήταν η αγάπη προς τον γέροντά του και η Χάρη του Θεού που του μεταδιδόταν από τον γέροντα[86].

Μια άλλη φορά ανέβηκαν στο βουνό με τον γέροντα Παντελεήμονα για να κόψουν πάλι πουρνάρια. Σε όλο τον δρόμο δεν αντάλλαξαν ούτε λέξη. Ο γέροντας του έδειχνε το πουρνάρι που θα έκοβε με το πριόνι και εκείνος, αφού καθάριζε το δέντρο για να μπορέσει να βάλει το πριόνι, το έκοβε. Αισθανόταν τη Χάρη του Θεού να εκπέμπεται από τον γέροντά του. Του αρκούσε μόνο να τον βλέπει! (Αργότερα θα θυμηθεί τον Άγιο Συμεών τον Νέο Θεολόγο που ομολογούσε ότι πήρε και αυτός τη Χάρη από τον γέροντά του)[87].

Δεν ήθελε να κάθεται. Έλεγε: «Ο κόπος είναι χαρά». «Βάζοντας μετάνοια» στον γέροντά του και παίρνοντας την ευλογία του, πήγαινε για πότισμα, να κόβει ξύλα και για τις άλλες εργασίες. Αυτό τον τρόπο, με τη μετάνοια, μπορεί να τον βλέπουν άνθρωποι μορφωμένοι και να τον κατακρίνουν. Τον θεωρούσε όμως πάρα πολύ σπουδαίο. Δεν είναι ούτε υπερβολικός, ούτε «σκλαβικός», αλλά η Χάρη του Θεού. Βάζεις μετάνοια για να πας οπουδήποτε, γιατί στον δρόμο δεν ξέρεις τι μπορεί να σου συμβεί. Να μην πάθει κάτι ο υποτακτικός και δεν είναι εντάξει με τον γέροντά του. Ένα «μεγάλο μυστήριο» κρύβεται σε αυτή την τάξη!

Ο δόκιμος Ευάγγελος πηγαίνοντας στις διάφορες δουλειές δεν περπατούσε, αλλά έτρεχε. Επειδή όμως ντρεπόταν να τον βλέπουν οι γέροντες να τρέχει, περπατούσε αργά στην αρχή και όσο απομακρυνόταν, άρχιζε να τρέχει. Θεωρούσε τη ζωή του στα Καυσοκαλύβια «Ζωή χαρισάμενη, όντως αγγελική». Πήγαινε στο βουνό και κουραζόταν. Οι γέροντες τον έβλεπαν παιδί και δεν υπολόγιζαν τον κόπο του. Επέστρεφε από το βουνό ύστερα από τρεις ώρες δρόμο και τον έστελνε ο παπα-Ιωαννίκιος να φέρει κλαδιά για να ζυμώσουν την άλλη μέρα. Έπαιρνε το σκοινί και πήγαινε πάλι στο βουνό για τα κλαδιά. Το έκανε αρκετές φορές, σε απότομο δρόμο.

Κάποια φορά ήταν πάρα πολύ κουρασμένος, γιατί είχαν πάει πάλι στα Κρύα Νερά να κόψουν με τον γέροντα Παντελεήμονα πουρνάρια για το εργόχειρο και γύρισαν το βράδυ. Ο παπα-Ιωαννίκιος αμέσως τον έστειλε να φέρει ξύλα για να ζυμώσουν. Πήρε το σκοινί και πήγε στο κάτω κτήμα τους, όπου είχε κόψει ξύλα. Φορτώθηκε ένα πολύ μεγάλο δεμάτι. Καθώς

επέστρεφε, είχαν πέσει φύλλα από πουρνάρια και γλιστρούσε. Φορούσε τσαρούχια από δέρμα βοδιού, τα οποία ήταν γυαλιστερά από κάτω. Ο δρόμος ήταν στενός και, όπως ήταν φορτωμένος με το δεμάτι, δυσκολευόταν να περπατήσει. Έλεγε τους Χαιρετισμούς στην Παναγία. Ξαφνικά, γλίστρησε, έπεσε κάτω και τον πλάκωσε το δεμάτι! Το πόδι του χτύπησε σ' ένα «σουβλερό λιθάρι» και έτρεχε πολύ αίμα γιατί είχε βρει σε φλέβα. Ενώ ήταν κάτω από το δεμάτι και εξακολουθούσε να λέει τους Χαιρετισμούς, άρχισε να φωνάζει τη Δ΄ Στάση των Χαιρετισμών: «Τεῖχος εἶ τῶν Παρθένων…» («εκφώνως», όπως όταν τους διαβάζει ο ιερέας). Προσπαθούσε να ελευθερωθεί από το δεμάτι. Έβγαλε το μαντίλι του και το έσφιξε στο σημείο που είχε χτυπήσει. Σήκωσε το δεμάτι πάνω σε έναν βράχο, το φορτώθηκε και επέστρεψε στην καλύβη.

Με τα βαριά φορτία που μετέφερε, άρχισαν να πονούν η μέση και τα γόνατά του. Αν κάποια φορά κατά τη μεταφορά καθόταν στο πεζούλι για να ξεκουραστεί λίγο ή αν ένιωθε πολύ το βάρος, απειλούσε τον εαυτό του λέγοντας: «Παλιογαϊδούρι, θα σου δείξω εγώ»! Δε λυπόταν το σώμα του και όταν πονούσαν η μέση και τα γόνατά του από την κούραση, ήθελε να εκδικηθεί τον κακό εαυτό του! Και έβαζε ακόμα μεγαλύτερο φορτίο. Φορτωνόταν εβδομήντα οκάδες[88] βάρος (89,74 κιλά) και το μετέφερε σε μεγάλη απόσταση. Με την αγάπη όμως γινόταν «αεικίνητος»[89].

Από το καλοκαίρι άρχιζε να μεταφέρει ξύλα για τη θέρμανσή τους τον χειμώνα. Το βράδυ που τέλειωναν τις άλλες δουλειές, πεταγόταν και έφερνε ένα φορτίο ξύλα. Στα Καυσοκαλύβια δεν είχαν εκείνα τα χρόνια, το 1919, μουλάρια. Είχαν μόνο στην Κερασιά, στην καλύβη των Αγίων Δημητρίου και Μηνά, όπου είχε ζήσει ως μοναχός μετά τα Καυσοκαλύβια ο ονομαστός Χατζη-Γεώργης και πήγαιναν οι γέροντές του. Από εκεί έρχονταν λίγες φορές μοναχοί με τα μουλάρια τους για να φέρουν πατάτες και άλλα τρόφιμα. Ο γέροντας Νέστορας είχε ένα ωραίο μουλάρι. Όλοι οι μοναχοί όμως μετέφεραν τα ξύλα μόνοι τους, στον ώμο, γιατί τους ήταν απαραίτητα για τη φωτιά. «Είχανε σκληρό δέρμα, με ρόζους στα δάχτυλα από το δικέλιον και το τρικέλιον και το τσαπίον και το τσεκούριον»! Ήταν «ασκητές», όνομα και πράγμα. Με την άσκηση είχαν υγεία και Χάρη[90].

Στα δεκαπέντε του χρόνια ήταν πολύ δυνατός. Κατάφερνε να μεταφέρει στους ώμους του, από τον αρσανά των Καυσοκαλυβίων μέχρι την καλύβη τους, κάτι «μπούρδες» (σακιά μεγάλα) που είχαν αλεύρι και ζύγιζαν ογδόντα οκάδες (102,56 κιλά). Επειδή ήταν πολύ το βάρος και μεγάλη η

ανηφόρα προς την καλύβη, δεν τα πήγαινε με τη μία, αλλά τα άφηνε για λίγο στα πεζούλια που υπήρχαν στη διαδρομή. Μετέφερε ακόμα στον ώμο από το λιμάνι ξύλα και χώμα για να φυτέψουν κολοκύθια και ντομάτες, αφήνοντάς τα κι αυτά για λίγο στα πεζούλια[91].

Είχαν ένα χωράφι με λίγες ελιές και στο πίσω μέρος του ήταν η θάλασσα με μια μικρή αμμουδιά. Κάποτε έβαλε στην πλάτη ένα τσουβάλι γεμάτο με ψιλή άμμο για να το μεταφέρει στην καλύβη τους. Η θάλασσα ήταν ήρεμη και δεν είχε κύματα. Ξαφνικά, όμως, ακούστηκε ένα βουητό. Το νερό με ορμή χτύπησε στο στηθαίο και πήγε να τον ρουφήξει στον βυθό. Δεν ήταν κάποιος πειρασμός, αλλά ένα φυσικό φαινόμενο. Σηκώνονταν εκεί θεόρατα κύματα και τράβαγαν τα πάντα στον βυθό! Επειδή ήταν φορτωμένος με το τσουβάλι, δεν τον πήρε το νερό. Με δυσκολία επέστρεψε στην καλύβη[92].

Ήθελε να ζήσει μυστικά, όπως πολλοί μοναχοί στο Άγιο Όρος που έζησαν και πέθαναν εκεί χωρίς να τους γνωρίζει κανένας. Να ζει ως ερημίτης και να μην εξαρτάται από τον κόσμο. Γι’ αυτό ανέβαινε στο βουνό το καλοκαίρι. Καθόταν εκεί τον Ιούνιο και τον Ιούλιο και έτρωγε αγριάδες (τα χόρτα που βγαίνουν στα χωράφια). Τις μασούσε καλά και τις κατάπινε. Το έκανε για άσκηση. Του άρεσε η αναρρίχηση στα βουνά, στα δύσκολα και δύσβατα μέρη όπου πήγαινε για να προσευχηθεί. Πριν πιαστεί από τον επόμενο βράχο, τον κουνούσε δυνατά και μετά στηριζόταν. Έτσι έβαζε τον εαυτό του σε κίνδυνο, αλλά αυτή τη δύσκολη άσκηση την είχε για την εγρήγορσή του. Ήθελε να ζήσει μόνος, όπως ο αγαπημένος του Άγιος Ιωάννης ο Καλυβίτης. Το είπε στον γέροντα και εκείνος το θεώρησε πλάνη. Έκανε αμέσως υπακοή στον γέροντά του[93].

Το Πάσχα, μετά την Αναστάσιμη Λειτουργία, πήγε μόνος του στην Κερασιά και από εκεί ανέβηκε προς τον Σταυρό, απ’ όπου ένας δρόμος οδηγεί προς την κορυφή του Άθω. Πήρε τον δρόμο προς την κορυφή και έφτασε σε υψόμετρο οκτακοσίων μέτρων. Όλα προσεύχονταν αυτή την «Ἀναστάσεως ἡμέρα». Όλα έψαλλαν το Χριστός Ανέστη: η γη, ο ουρανός, τα αστέρια, τα λουλούδια που ευωδίαζαν, τα ρυάκια που έρεαν, τα γάργαρα νερά, τα αηδόνια που κελαηδούσαν, οι πεταλούδες που πετούσαν. Έβλεπε τον γαλάζιο ουρανό, την απέραντη θάλασσα, τα δέντρα, τα πουλιά, τις ομορφιές. Είχε ενθουσιαστεί και φώναζε από χαρά δυνατά: «Χριστός Ανέστη». «Είχα πάθει τρέλα!» έλεγε. Με λαχτάρα άνοιξε τα χέρια του και έμεινε ακίνητος. Είχε μαζί του την Παλαιά Διαθήκη και την άνοιξε για λίγο για να διαβάσει τον λόγο της. Έπεσε σ’ ένα κείμενο από τη Σοφία

Σολομώντος, στο οποίο ο συγγραφέας απευθύνεται στον Θεό και ανάμεσα στα άλλα γράφει: «Δός μοι τὴν τῶν σῶν θρόνων πάρεδρον σοφίαν καὶ μὴ μὲ ἀποδοκιμάσῃς ἐκ παίδων σου. Ὅτι ἐγὼ δοῦλος σὸς καὶ υἱὸς τῆς παιδίσκης σου, ἄνθρωπος ἀσθενὴς καὶ ὀλιγοχρόνιος καὶ ἐλάσσων ἐν συνέσει κρίσεως καὶ νόμων» (*Σοφ. Σολ.* 9, 1)[94].

Η άκρα υπακοή του: Αντίθετες εντολές

Έκανε στους γέροντές του «άκρα υπακοή, αγία υπακοή». Επειδή ήταν μικρός, δεν είχε την πονηρία και δεν καταλάβαινε πόσο ακραία ήταν. Ζητούσε μάλιστα από τους γέροντές του να είναι «πιο αυστηροί»! Τον εκπαίδευαν με πολλούς και αυστηρούς τρόπους. Ποτέ δεν τον επαίνεσαν, ούτε του είπαν μπράβο ή ότι έκανε ωραία κάτι. Αν και δεν το ήθελε. Ήθελε να τον παιδεύουν οι γέροντές του, να τον μαλώνουν, να του φέρονται σκληρά. Αν δεν το έκαναν, στενοχωριόταν! Έλεγε μέσα του ότι δε βρήκε καλούς γέροντες. Τότε δεν καταλάβαινε πόσο αυστηροί ήταν, γιατί τους αγαπούσε και δεν ήθελε να τους αποχωριστεί.

Η υπακοή του γινόταν από αγάπη και τον ωφέλησε πολύ. Τον άλλαξε, τον έκανε έξυπνο, γρήγορο, δυνατό στο σώμα και στην ψυχή. Χάρη στην υπακοή, έλεγε ότι του δόθηκε από τον Θεό το προορατικό χάρισμα. Ό,τι του ζητούσαν οι γέροντες, έλεγε ότι «το έκανα χωρίς να κλοτσάω μέσα μου». Η υπακοή του ιδίως στον γέροντα Ιωαννίκιο, ο οποίος αναφέρεται στο μοναχολόγιο της σκήτης ως πολύ δύσκολος χαρακτήρας (το ανέφεραν κι άλλοι, όπως ο γέροντας Θεόκλητος Διονυσιάτης), ήταν μεγάλο κατόρθωμα. Έδωσε μεγάλη σημασία στην υπακοή, γιατί από πολύ μικρός διάβαζε βίους αγίων που είχαν επιδοθεί στην υπακοή και επιθυμούσε να τους μιμηθεί. Τον ευχαριστούσε. Πίστευε πως ο Θεός τού έδωσε μεγάλη δύναμη και χαρά για να κάνει άκρα υπακοή σε δυο γέροντες, μαζί με τους οποίους, όπως έμαθε στα Καυσοκαλύβια, δεν μπορούσε κανείς άλλος μοναχός να μείνει! Όλοι έφευγαν!

Πολλές φορές τον διέταζε «προ πάντων ο νέος», ο παπα-Ιωαννίκιος. Αν ο γέροντας ο μεγάλος δεν ήθελε αυτό που του είχε αναθέσει ο παπάς, τον διέταζε αμέσως να το χαλάσει. Μια μέρα βρισκόταν κάτω στο κτήμα τους και έσκαβε. Αν και πολύ κουρασμένος, μετέφερε στην καλύβη ένα πολύ βαρύ ξύλο. Άλλαξε την ιδρωμένη φανέλα του και πήγε στο εργαστήριο για το εργόχειρο. Ο παπα-Ιωαννίκιος που ήταν εκεί του είπε να πάρει τις πέτρες από τον κρυολόγο (μια τρύπα στη γη από την οποία έβγαινε κρύος

αέρας και τη χρησιμοποιούσαν ως φυσικό ψυγείο) και να τις πάει πενήντα μέτρα πιο μακριά. Να τις βάλει στη γωνία, εκεί όπου ήθελαν να ανοίξουν τον δρόμο για να κατεβαίνουν. Ήταν πολλές και μεγάλες. Τις πήγαινε εκεί που του υπέδειξε και είχε μεταφέρει τις μισές. Εκείνη τη στιγμή επέστρεψε φορτωμένος από τον Άγιο Νήφωνα ο γέροντας Παντελεήμων και είδε τον Ευάγγελο να μεταφέρει τις πέτρες. Θύμωσε μαζί του και του είπε: «Τον στραβό τον άνθρωπο»! Χρησιμοποίησε τη φράση που έλεγε σε τέτοιες περιπτώσεις, όταν θύμωνε με τον υποτακτικό του. Ενώ όταν έκανε κάποιο σφάλμα ο παπα-Ιωαννίκιος και θύμωνε μαζί του, έκανε ένα «γκουχ» για να εκφράσει την αγανάκτησή του και έλεγε: «Γκε! Λέρα όλως διόλου»! (Με τη φράση αυτή αναφερόταν στα φύλλα των δέντρων που έπεφταν και τα μάζευαν για λίπασμα). Αφού εξήγησε στον Ευάγγελο ότι δεν τις χρειάζονται τις πέτρες εκεί όπου τις πήγαινε, του ζήτησε να τις πάρει και να τις πάει εκεί όπου βρίσκονταν πριν. Ο μικρός «κοκκίνισε από την ντροπή του»! Πήρε τις πέτρες και τις πήγε πίσω στον κρυολόγο.

Έπειτα από δυο μέρες ο παπα-Ιωαννίκιος πηγαίνοντας προς τις ελιές, πέρασε από τον κρυολόγο και είδε εκεί όλες τις πέτρες. Φώναξε απότομα στον Ευάγγελο να πάει κοντά του, γιατί ήταν λίγο νευρικός, και τον ρώτησε γιατί δεν πήγε τις πέτρες εκεί που του είχε πει. Μόνο αφού του εξήγησε ότι είχε πάει τις μισές, πριν του ζητήσει ο μεγάλος γέροντας να τις πάει πίσω, σιώπησε. Γιατί ο παπα-Ιωαννίκιος, όταν μίλαγε ο μεγάλος γέροντας, του έκανε αμέσως υπακοή[95].

«Ήμουν ένα αγρίμι του δάσους, ένας άγριος άνθρωπος», έλεγε. Έτρεχε ξυπόλυτος μέσα στα χιόνια και στα κρύα. Περπάταγε ξυπόλυτος στα βράχια και κοκκίνιζαν οι φτέρνες και τα πόδια του. Το έκανε με χαρά. Οι γέροντές του δεν πήγαιναν ξυπόλυτοι, ούτε του το επέβαλλαν. Μόνος του το ήθελε και εκείνοι δεν τον εμπόδιζαν. Απεναντίας, τον χαίρονταν και γι' αυτό. Στην εκκλησία όμως φόραγε κάλτσες και παπούτσια και όχι τα τσαρούχια. Μία άνοιξη τον έστειλε ο γέροντας Παντελεήμων στην Κερασιά, όπου είχε χιονίσει. Καθώς έτρεχε, έβγαλε τα τσαρούχια του μέσα στην παγωνιά και έμεινε ξυπόλυτος. Ήθελε τα πόδια του να κάνουν τα δικά τους «τσαρούχια»[96]!

Στην καλύβη τους ξυπνούσαν τη νύχτα χωρίς ρολόι, μόλις ερχόταν η ώρα του κανόνα τους, της άσκησής τους, και σηκώνονταν αμέσως όλοι. Ακόμα και κουρασμένος να ήσουν από το βράδυ και να είχες καθυστερήσει να κοιμηθείς αυτό το λίγο, αμέσως πεταγόσουν επάνω. Είναι πάντως μια καλή

συνήθεια, μόλις ξυπνήσεις, να πεταχτείς αμέσως όρθιος και να μη γυρίσεις από την άλλη και σε πάρει ο ύπνος. Τις ώρες της νύχτας μπαίνεις ευκολότερα στην προσευχή. Ακόμα και αν ξυπνήσεις ξαφνικά τη νύχτα, να μην ξανακοιμηθείς αμέσως. Είναι μια «ευκαιρία» που σου δίνει ο Θεός να προσευχηθείς, όσο μπορείς, μέσα στην ησυχία[97].

Στο εκκλησάκι του Αγίου Γεωργίου έψαλλε κατανυκτικά τροπάρια. Άνοιγε την Παρακλητική του Σαββάτου που έχει πιο πολλά και τα έψαλλε. Του άρεσε το Ευχολόγιο. Έκανε την Παράκληση της Παναγίας. Έψαλλε ακόμα τον Κανόνα του Ιησού με κατάνυξη και αγάπη. Δεν τα χόρταινε. «Ἥμαρτον εἰς σέ, Σωτήρ, ὡς ὁ ἄσωτος Υἱός, δέξαι μέ, Πάτερ, μετανοοῦντα καὶ ἐλέησόν με ὁ Θεός» (έλεγε μάλιστα πως στην κηδεία του θα ήθελε να βάλουν να ακούγεται από κασέτα αυτός ο Κανόνας). Καθώς οι γέροντές του αρκετές φορές έφευγαν το πρωί και επέστρεφαν το βράδυ, αφιερωνόταν στην προσευχή. Έλεγε την ευχή, το «Κύριε Ιησού Χριστέ, ελέησόν με» και άνοιγαν «νέοι ορίζοντες». Από τα μάτια του κυλούσαν δάκρυα χαράς και ευφροσύνης. Με λαχτάρα στον Κύριο και με την καρδιά του έλεγε τις λέξεις της ευχής. Είχε «ωραία φωνή και πιο ευλύγιστη». Τα αισθανόταν ως ερωτικά τραγούδια στον Χριστό, αλλά, όπως τα έψαλλε, έμοιαζαν με μοιρολόγια!

Έντονη «μνήμη θανάτου» πριν γίνει μοναχός

Πριν γίνει μοναχός, έλεγε ότι είχε «μανία με τον νεκρό και με την κόλαση». Μάθαινε «περί μνήμης θανάτου». Διάβαζε πολλές φορές τη Νεκρώσιμη Ακολουθία. Ξάπλωνε κάτω και αισθανόταν ότι είναι νεκρός. Πίεζε τον εαυτό του με τη βία του θανάτου! Επιζητούσε να έχει μνήμη θανάτου, μνήμη Κόλασης. Αυτά όμως είναι καλά μόνο για τους αρχάριους, θα πει αργότερα.

Στεκόταν σε ένα σημείο της Νεκρώσιμης Ακολουθίας προς ιερείς: «Συνοδεύσατε φίλοι, τοῖς θνήσκουσι, καὶ σπουδῇ πρὸς τὸ μνῆμα προφθάσατε… Πάσα ἡ νεότης ἐκεῖ διαρρέει, πάσα ἡλικία ἐκεῖ ἐμαράνθη…» Επίσης, διάβαζε την ευχή προς ψυχορραγούντα, όπου μιλά ένας και λέει: «Παιδιά μου, να μη με διαβάσετε στην εκκλησία, αλλά όταν πεθάνω, να με πιάσετε από το πόδι, να με σβαρνίσετε και να με πετάξετε στο ρέμα. Εκεί πέρα να με πετάξετε, στα σκυλιά να ρίψετε το σώμα μου, να με φάνε τα σκυλιά»[98]! Με όλα αυτά ευφραινόταν. Τόσο πολύ μάλιστα, που δεν έτρωγε. Με τον χρόνο, διαβάζοντας τη Γραφή και προσευχόμενος,

άρχισε να ξεφεύγει από αυτά. Δεν τα περιφρονούσε: «Αυτά είναι στην αρχή. Πρέπει να πέσουμε στην αγάπη του Θεού. Οπότε, πάνε όλα αυτά! Δεν υπάρχει θάνατος!»[99]

Οι αγρυπνίες στο Άγιο Όρος
Μικρό παιδί τον πήραν οι γέροντές του και πήγαν στην πανήγυρη στο Σπήλαιο του Αγίου Νείλου του Μυροβλύτη (12 Νοεμβρίου), όπου είναι και ο τάφος του. Το Σπήλαιο βρίσκεται σε ένα δύσβατο μέρος στον δρόμο από τα Καυσοκαλύβια προς τη Μονή της Μεγίστης Λαύρας. Για να κατέβεις στην πολύ μεγάλη σπηλιά, κρεμιόσουν από τα βράχια. Αν πήγαινες στην άκρη και κοίταζες κάτω, έβλεπες ένα χάος τριακοσίων μέτρων και από κάτω τη θάλασσα. Το λιμάνι λέγεται Καραβοστάσι, επειδή εκεί πήγαιναν παλιά τα πλοία για να πάρουν άγιο μύρο που έτρεχε άφθονο από τον τάφο του αγίου. Γι' αυτό ο άγιος ονομάστηκε Μυροβλύτης. Μέσα στο Σπήλαιο έκαναν τη λειτουργία. Έψελναν δυο ψάλτες: «κορυφαίοι, πολύ καλοί, με ωραίες φωνές». Εναλλάσσονταν. Ανέβαινε στο ψαλτήρι ο ένας, μετά κατέβαινε και πήγαινε ο άλλος. «Κελαηδούσαν σαν αηδόνια»! Ο μικρός Ευάγγελος βρισκόταν σε μιαν άκρη και παράλληλα κοιτούσε το βάραθρο κάτω. (Θυμόταν αργότερα με νοσταλγία αυτή την πανήγυρη στον Άγιο Νείλο. Ποτέ δεν ξέχασε αυτή τη «μελωδία των ψαλτών», τα «τόσο σπουδαία πράγματα» που συνέβησαν)[100]!

Οι αγρυπνίες στο Άγιο Όρος, έλεγε, είναι «μεγάλο πράγμα, πολύ μεγάλο πράγμα». Ανοίγει ο ουρανός, μιλά ο άνθρωπος με τον Θεό. Ως δόκιμος μοναχός στις αγρυπνίες, μέχρι τις δώδεκα τα μεσάνυχτα νύσταζε λιγάκι, έκλειναν τα μάτια του. Μετά, έλεγε, «άνοιγε ο νους μου, τη ζούσα την προσευχή ως το πρωί». Μόλις τέλειωνε η αγρυπνία, είχε τόση διάθεση, που θα ήθελε να υπήρχε τρόπος να άρχιζε πάλι. Στην καλύβη τους διάβαζαν καθαρά, με νόημα τον Κανόνα του αγίου, ενώ, αν οι αγρυπνίες γίνονταν στο κυριακό της Αγίας Τριάδας, έψελναν τον Κανόνα[101].

Κάθε νύχτα στις δυο η ώρα γινόταν «ξεσηκωμός» στο Άγιο Όρος και η προσευχή προς τον Χριστό «έσειε τον τόπο». «Ω, τι γίνεται στο Άγιο Όρος τη νύχτα! Ευωδία, λιβάνι, άγγελοι, προσευχές… Οι άγγελοι παίρνουν τις προσευχές των αγίων και τις πηγαίνουν στον Θεό. Μυστήριο!» Του άρεσαν η προσευχή και οι αγρυπνίες. Στην εκκλησία του Αγίου Γεωργίου ή στο κυριακό της σκήτης, όταν καθόταν για λίγο στο στασίδι, προσπαθούσε

πολύ να ακούει τα λόγια και δεν ακουμπούσε ποτέ πίσω. Γιατί μόλις ακουμπούσε, από τη μεγάλη κούρασή του αποκοιμιόταν! Κάθε φορά που κοινωνούσε (συνήθως στα Καυσοκαλύβια κοινωνούσαν το Σάββατο) έλεγε ένα τροπάριο από τον Αναστάσιμο Κανόνα: «Ὦ Πάσχα τὸ μέγα καὶ ἱερώτατον, Χριστέ,/ Ὦ σοφία καὶ Λόγε τοῦ Θεοῦ καὶ δύναμις,/ δίδου ἡμῖν ἐκτυπώτερον σοῦ μετασχεῖν/ ἐν τῇ ἀνεσπέρῳ ἡμέρᾳ τῆς βασιλείας σου». Αυτό το «ἐκτυπώτερον» έχει σπουδαία έννοια. Σημαίνει «δυνατότερα, εντονότερα»[102].

Μια μέρα ως δόκιμος μοναχός είδε στο Άγιο Όρος κάτι που του άρεσε πολύ. Μέσα σε μια βάρκα βρίσκονταν μοναχοί και κρατούσαν διάφορα αντικείμενα. Κατάγονταν από διαφορετικούς τόπους, αλλά έλεγαν: «Αυτό είναι δικό μας» και όχι δικό μου[103].

4. Η μοναχική κουρά του και ως μεγαλόσχημος μοναχός

Η μοναχική κουρά του δούλου του Θεού Νικήτα

Ο δόκιμος μοναχός Ευάγγελος Μπαϊρακτάρης, ύστερα από δυο χρόνια στην καλύβη του Αγίου Γεωργίου στα Καυσοκαλύβια, στα δεκατέσσερά του χρόνια, το 1920, πήρε την ευλογία από τον γέροντά του να διαβάσει την Ακολουθία της μοναχικής κουράς και να προετοιμαστεί για το μεγάλο γεγονός που από παιδί λαχταρούσε. Μέσα σε δεκαπέντε μέρες έμαθε απέξω όλη την Ακολουθία. Το έκανε από έρωτα στον Χριστό. Πάντα ήθελε να μαθαίνει το καθετί «σε όλο το βάθος και το πλάτος»[104].

Την προηγούμενη μέρα της μοναχικής του κουράς, πήγαν με τον γέροντα Παντελεήμονα στη Μονή της Μεγίστης Λαύρας, στην οποία υπάγεται η Σκήτη των Καυσοκαλυβίων, ώστε να πάρουν την άδεια για την κουρά. Όταν πέρναγαν από το ασκητήριο του Αγίου Νείλου του Μυροβλύτη, εκεί όπου είχε βιώσει ανεπανάληπτες στιγμές στην πανήγυρη στο Σπήλαιο του Αγίου, αισθάνθηκε για πρώτη φορά μια ευωδία, ένα «θείο άρωμα». Τον πλημμύρισε «το άρωμα το ουράνιο». (Για δεύτερη φορά επαναλήφθηκε στα λείψανα του Αγίου Χαραλάμπους). Το είπε στον γέροντα και εκείνος το άκουσε με απλότητα. Του είπε ότι το αισθάνονται πολλοί και λένε πως κάποιος άγνωστος άγιος έχει ταφεί κάπου εκεί πάνω και μυρίζουν τα λείψανά του. Χωρίς να του πει τίποτε άλλο, συνέχισαν τον δρόμο προς τη Μεγίστη Λαύρα. Ο ηγούμενος της μονής, ο οποίος έδωσε την άδεια και την ευλογία του για την κουρά του, ήταν «άγιος». Μετά επέστρεψαν με τον

γέροντά του στην καλύβη τους[105].

Το βράδυ που θα γινόταν η κουρά, οι μοναχοί απ' όλες τις καλύβες της Σκήτης των Καυσοκαλυβίων συγκεντρώθηκαν στο κυριακό της σκήτης, στον ναό της Αγίας Τριάδας. Η αγρυπνία έγινε μέσα σε κλίμα κατάνυξης. Ο δόκιμος μοναχός Ευάγγελος Μπαϊρακτάρης με λευκές κάλτσες και χωρίς υποδήματα, έβαλε μετάνοια σε όλους τους παρευρισκόμενους μοναχούς και προσκύνησε τις εικόνες. Απάντησε στις ερωτήσεις που απευθύνουν σε όσους προσέρχονται στον μοναχισμό και άκουσε τις ευχές που διαβάζονται σ' αυτή την ακολουθία: «Ποθεῖς ἀξιωθῆναι τοῦ ἀγγελικοῦ σχήματος, καὶ καταταγῆναι ἐν τῷ χορῷ τῶν μοναζόντων;… Ὑπομένεις πᾶσαν θλίψιν καὶ στενοχωρίαν τοῦ μονήρους βίου διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν; Ναί, τοῦ Θεοῦ συνεργοῦντος μοί, τίμιε πάτερ». «Ἅγιε Κύριε τῶν δυνάμεων, ὁ Πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εὐλόγησον τὸν δοῦλον σου Νικήτα… Ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν Νικήτας κείρεται τὴν κόμην τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ». Ήταν συγκινημένος και από τα μάτια του έτρεχαν πολλά δάκρυα. Ο Ευάγγελος έλαβε κατά την κουρά του το όνομα Νικήτας. Το όνομα του δόθηκε προς τιμήν του γέροντα Νικήτα, του πατέρα της πνευματικής οικογένειας των γερόντων του και μεγάλου πνευματικού του Αγίου Όρους. Εκείνη την ώρα ο νέος μοναχός Νικήτας επιθυμούσε τη σιωπή, για να είναι μόνος με τον Θεό και να ακούει καθαρά τη φωνή Του.

Ο γέροντας Παντελεήμων, επειδή είχε περάσει τα ογδόντα πέντε και ήταν πολύ μεγαλύτερος από τον κατά σάρκα αδελφό του Ιωαννίκιο, τον άφησε να είναι ο ανάδοχός του και να κάνει αυτός μοναχό τον μικρό Νικήτα. Με τη σκέψη ότι, αν πέθαινε πρώτος ως πολύ μεγαλύτερος, ο μοναχός Νικήτας να έχει γέροντά του τον παπα-Ιωαννίκιο, για να είναι υποτακτικός και να προστατεύεται[106]. Ήταν δεκατεσσάρων χρονών ο Ευάγγελος Μπαϊρακτάρης όταν έγινε μοναχός με το όνομα Νικήτας. Επιθυμούσε να ζήσει την «Ξένη Ζωή» του μοναχού, αυτό που είναι γραμμένο με ένα Ξ και ένα Ζ στο μοναχικό σχήμα. Στην έρημο, μακριά απ' όλους και απ' όλα[107].

Από τότε που έγινε μοναχός, αισθανόταν μεγάλη χαρά. Πρωτύτερα σκεφτόταν τον θάνατο, ότι είναι νεκρός, ότι είναι στην Κόλαση. Με τη μνήμη θανάτου απέβλεπε στο να έχει δάκρυα και να αγωνίζεται περισσότερο. Μετά τη μοναχική του κουρά άνοιξαν «νέοι ορίζοντες». Τα προηγούμενα δάκρυα έγιναν δάκρυα χαράς και ευφροσύνης για την αγάπη και τη θυσία του Χριστού. Από τότε κατάλαβε την έννοια της Εκκλησίας. Προσπαθούσε να δοθεί στην αγάπη και στη λατρεία του Θεού, έχοντας

πάντα αίσθηση της ταπεινότητας και της αμαρτωλότητάς του. Αυτή την αίσθηση την είχε με ελπίδα, χωρίς να αποθαρρύνεται. Έλεγε: «Ο απελπισμένος χάνει την προθυμία του. Ο ελπίζων προχωρεί»[108].

Μεγαλόσχημος μοναχός

Δυο χρόνια αργότερα, το 1922, στα δεκαέξι του χρόνια ο μοναχός Νικήτας έγινε μεγαλόσχημος μοναχός και συνέχισε με εντονότερη άσκηση. Το πρόσωπό του ήταν «άλλο πράγμα», έλαμπε και έγινε αγγελικό! Έγινε πιο όμορφος. Ζώντας τη ζωή του Χριστού στο Άγιο Όρος είχε ομορφύνει και εξωτερικά η όψη του. Αυτό το λέει και η Αγία Γραφή: «καρδίας εὐφραινομένης πρόσωπον θάλλει» (*Παροιμ.* 15, 13). Ο γέροντας Παντελεήμων είχε κρεμάσει στο παράθυρο του κελιού του ένα ράσο του. Μια μέρα που ως νέος μοναχός πέρασε από το παράθυρο, χωρίς να το θέλει, είδε το πρόσωπό του. Είχε πολλά χρόνια να το δει, γιατί εκεί δεν είχαν καθρέφτη. Ήταν «σαν πρόσωπο αγγέλου»! Φοβήθηκε. Έλεγε στον Θεό και στην Παναγία να τον συγχωρέσουν που κοίταξε το πρόσωπό του[109]!

Στα δεκαέξι του χρόνια αισθανόταν πολύ χαρούμενος μετά τη Θεία Κοινωνία, ώστε έβγαινε στο δάσος και φώναζε με δάκρυα: «Δόξα σοι, Κύριε! Ήρθες ολόκληρος μέσα μου· σ’ εμένα, τον μικρό αμαρτωλό· εσύ ο Χριστός μου που σταυρώθηκες και πόνεσες για μένα και σήκωσες τις αμαρτίες μου. Κι εγώ τι κάνω για σένα; Ποιον πόνο υποφέρω για σένα; Κύριε, στείλε μου έναν καρκίνο! Χριστέ μου, χάρισέ μου έναν καρκίνο, να υποφέρω κι εγώ μαζί Σου»! Αυτή την προσευχή έκανε συνεχώς και μετά το εξομολογήθηκε στον γέροντά του. Ο γέροντας Παντελεήμων του συνέστησε να μην το επαναλάβει, γιατί εκπειράζει τον Θεό. Ο Θεός ξέρει τι θα κάνει. Και δεν την ξανάκανε αυτή την προσευχή. (Ο Θεός όμως, θα πει ο ίδιος, δε λησμόνησε το αίτημά του και του έστειλε την αρρώστια του καρκίνου, σχεδόν εξήντα οκτώ χρόνια αργότερα στο Μήλεσι).

Σ’ αυτή την ηλικία των δεκαέξι χρόνων, παρακαλούσε τον Θεό να τον βάλει στον Παράδεισο και συνεχώς ονειρευόταν τον Παράδεισο. Ένα βράδυ στα Καυσοκαλύβια είδε στο όνειρό του ότι βρισκόταν στον Παράδεισο και ο Θεός τον ρώτησε αν είναι ευχαριστημένος. Ο μοναχός Νικήτας Του απάντησε: «Όχι έτσι, εμένα μόνο, πρέπει να (τους) βάλεις όλους»!

Μια Κυριακή άκουσε το Ευαγγέλιο των Δέκα Λεπρών (*Ιω*. 17, 11-19),

στο κυριακό των Καυσοκαλυβίων. Μετά διάβασαν από το Κυριακοδρόμιο του Νικηφόρου Θεοτόκη την ερμηνεία σ’ αυτό το ανάγνωσμα, όπου τονιζόταν πόσο μεγάλο καλό είναι να προσφέρει κάποιος βοήθεια και παρηγοριά σε ανθρώπους που πάσχουν από λέπρα, φυματίωση, καρκίνο και άλλες σοβαρές αρρώστιες. Με αυτά που άκουσε, άναψε μέσα του ο ζήλος, αν μπορέσει κάποτε, να υπηρετήσει αυτούς τους ανθρώπους, να βρεθεί εκεί όπου ζουν οι λεπροί και να τους παρηγορήσει για την αρρώστια τους. Επιθύμησε προς στιγμή να πάει σε ένα «Ίδρυμα πόνου»[110].

5. Ο Ρώσος γερο-Δημάς και το διορατικό χάρισμα

Στο κυριακό της Σκήτης των Καυσοκαλυβίων, όπου πήγαινε για τις αγρυπνίες και τις άλλες ακολουθίες, γνώρισε αγίους ανθρώπους. Τον αγαπούσε πολύ ο γέροντας της Αγίας Άννας, ο παπα-Παύλος ο Μιαούλης από την Αίγινα. Εκεί γνώρισε και έναν «άγιο ζωντανό», τον Ρώσο γερο-Δημά.

Ο γερο-Δημάς («Ποτέ δεν είδα τέτοιο άνθρωπο»!)
Ο γερο-Δημάς, το 1922, είχε υπερβεί πια τα ενενήντα του χρόνια. Ενώ ως Ρώσος αξιωματικός «έχαιρε μεγάλης εκτιμήσεως στον κόσμο», έφυγε από την πατρίδα του τη Ρωσία, αφήνοντας τους συγγενείς του και τα πάντα, για να έρθει σε μιαν άκρη του κόσμου, στο Άγιο Όρος, στα ερημικά Καυσοκαλύβια, και να γίνει μοναχός. Χωρίς να γνωρίζει τη γλώσσα – μόνο με νοήματα επικοινωνούσε. Εγκαταστάθηκε σε μια πρωτόγονη λίθινη καλύβη, στο «ξεροκάλυβο» του Τιμίου Προδρόμου, η οποία βρισκόταν πολύ πιο ψηλά από την καλύβη του Αγίου Γεωργίου. «Σε τι έρημο μέρος καθότανε!» έλεγε γι’ αυτόν. Ήταν πολύ δύσκολο να κατέβεις από εκεί. Αν ήθελες να πας κάπου και θυμόσουν την ανηφόρα για να ανέβεις επιστρέφοντας, το σκεφτόσουν καλά και δεν πήγαινες.

Ζούσε και σε ένα άλλο έρημο μέρος στην Κερασιά, στο Κάτε-Κάτω, με βουνά γύρω του. Ήταν πολύ δύσκολο να ανέβεις και σ’ αυτό το μέρος. Ο γερο-Δημάς έμεινε άγνωστος σε όλη του τη ζωή, γιατί επρόκειτο για «μυστικό αγωνιστή». Ένας αγωνιστής που δεν είχε κανέναν να του πει τι αισθάνθηκε στον αγώνα του. «Και πέθανε άγνωστος και τον πετάξανε». Ποιος ξέρει αν ήταν χειμώνας όταν πέθανε, ύστερα από πόσες μέρες ή μήνες θα το μάθανε. Πολλές φορές αυτούς τους ερημίτες τούς βρίσκουνε

έπειτα από ένα, δύο, τρεις μήνες. Ένας «άγνωστος άγιος»! «Ποτέ δεν είδα τέτοιον άνθρωπο! Είδα έναν άγιο ζωντανό»![111]

«Κοσμογονικά γεγονότα εν σιγή»[112] στα Καυσοκαλύβια

Μια Κυριακή του χειμώνα, λίγο μετά τα μεσάνυχτα, ο γέροντας Παντελεήμων και ο παπα-Ιωαννίκιος άναψαν τα λαδοφάναρά τους και αναχώρησαν για να λειτουργήσουν στην καλύβη του Αγίου Δημητρίου στην Κερασιά. Η καλύβη βρίσκεται στους πρόποδες του Άθω, σε υψόμετρο επτακοσίων μέτρων, με άγρια βλάστηση και πολλά νερά. Εκεί ήταν το ιστορικό κελί του γέροντα Χατζηγιώργη και έζησαν πολλοί ακόμα άγιοι, όπως ο γέροντας Αυξέντιος και ο παπα-Νεόφυτος ο Πνευματικός. Ήταν το δεύτερο σπίτι όλης της συνοδείας, μετά την καλύβη του Αγίου Γεωργίου στα Καυσοκαλύβια. Οι γέροντές του άφησαν τον μοναχό Νικήτα μόνο στην καλύβη του Αγίου Γεωργίου, για να πάει στο κυριακό της σκήτης, στον ναό της Αγίας Τριάδας, για τη Θεία Λειτουργία και για να κοινωνήσει. Αφού προσευχήθηκε αρκετά στην καλύβη, έφυγε για το κυριακό, χωρίς να κοιτάξει το ρολόι.

Ήταν τρεισήμισι η ώρα μετά τα μεσάνυχτα, όταν ο μοναχός Νικήτας έφτασε στο κυριακό της σκήτης. Δεν είχε χτυπήσει ακόμα το σήμαντρο και εκείνη την ώρα δε βρισκόταν άλλος στον ναό της Αγίας Τριάδας. Η εκκλησία ήταν κλειστή και παρέμεινε στον ανοιχτό νάρθηκα του κυριακού, στο δυτικό μέρος του, εκεί όπου υπάρχει ένα παράθυρο και ένα μικρό πεζούλι για κάθισμα. Πήγε στη γωνία, σε απόσταση ένα με δυο μέτρα από το παράθυρο. Κάθισε εκεί και έλεγε την ευχή του Ιησού με το κομποσχοίνι του. Έξω είχε ένα φεγγάρι σαν να ήταν μέρα.

Ύστερα από λίγη ώρα άνοιξε η πόρτα της εκκλησίας της Αγίας Τριάδας και μπήκε μέσα στον νάρθηκα ένας ψηλός ηλικιωμένος μοναχός, ο γερο-Δημάς. Κοίταξε αριστερά και δεξιά και δεν είδε κανέναν, γιατί ο μοναχός Νικήτας περίμενε στη γωνία και βρισκόταν στη «σκιά του φεγγαριού». Έβγαλε από την τσέπη του ένα κομποσχοίνι και άρχισε να προσεύχεται και να κάνει πολλές, γρήγορες, στρωτές, έως κάτω, μετάνοιες. Ακουγόταν να λέει: «Πρεσφιατάγια Μπογκορόντιτσε, σπασί νας» (Υπεραγία Θεοτόκε, σώσον ημάς). Όπως έσκυβε να κάνει τη μετάνοια, στεκόταν στα γόνατα και άνοιγε τα χέρια του σε σχήμα σταυρού. Κινήσεις «αγάπης και λατρείας, θείου έρωτος, θείας αγάπης και αφοσίωσης». Έπεσε σε «έκσταση»! Ήταν μέσα στη Χάρη του Θεού και έλαμπε «μέσα στο φως»! Ήταν «κατάληψις

υπό του Θεού»! Αυτό γινόταν χωρίς να το θέλει. Αμέσως ο μοναχός Νικήτας μπήκε στη «δική του ατμόσφαιρα». Από τα μάτια του άρχισαν να τρέχουν «ποτάμι τα δάκρυα» και δεν μπορούσε να καταλάβει γιατί. Δεν αισθανόταν κάτι άλλο. Δεν του ήρθε κατάνυξη, «μια ιδέα ή μια ανάταση ή συγκίνηση». Ο Ρώσος μοναχός έκανε τις μετάνοιες και ο μοναχός Νικήτας έκλαιγε. Δεν μπορούσε να θυμηθεί αν εκείνη τη στιγμή ο ίδιος έλεγε το «Κύριε Ιησού Χριστέ». Πάντως, ο γερο-Δημάς του μετέδωσε τη χάρη, το χάρισμα της ευχής και τα πνευματικά του χαρίσματα[113].

Στις τέσσερις η ώρα, λίγο πριν ξημερώσει, ακούστηκε ο νεωκόρος, ο εκκλησιαστικός Μακάριος. Τον φώναζαν Μακαρούδα και έμενε δίπλα, στην καλύβη του Ευαγγελισμού. Καταγόταν όπως και ο γέροντάς του Νεόφυτος από τη Χίο. Είχε έναν αδελφό μοναχό που τον έλεγαν Στέφανο. Στις Ακολουθίες φόραγε τον μανδύα του και έκανε μετάνοιες αριστερά και δεξιά για να πάρει το βιβλίο και να κανοναρχήσει. Τι ωραία που άναβε τα καντήλια και τον πολυέλαιο, τι ωραία που θύμιαζε με το κατζίο! Ήταν γρήγορος και γλυκομίλητος, «καλογεράκι χαρούμενο». «Ήτανε ένας άγγελος». Ο μοναχός Νικήτας έβλεπε τον Μακάριο και ζήταγε από τον Θεό να τον αξιώσει να γίνει μια μέρα σαν κι αυτόν! Το σκεφτόταν και θεωρούσε εγωισμό να το ζητά, γιατί πίστευε ότι δεν ήταν άξιος για κάτι τέτοιο. (Μάλιστα, αργότερα, όταν είχε φύγει από το Άγιο Όρος και έμαθε πως ο μοναχός Μακάριος δε ζούσε πια, ήθελε να ψάξει να βρει τα λείψανά του, την κάρα του). Ο Μακαρούδας ήταν «καντηλανάφτης και κωδωνοκρούστης και αναγνώστης». Ανέβηκε πρώτα στο καμπαναριό και άρχισε να χτυπά τις καμπάνες της Αγίας Τριάδας, στο κυριακό της σκήτης.

Ο γερο-Δημάς έκανε λίγες μετάνοιες ακόμα και κάθισε σε ένα πεζούλι στον πρόναο. Έπειτα από λίγο ο μοναχός Μακάριος κατέβηκε από το καμπαναριό και ήρθε στον νάρθηκα. Με μια «μεγάλη κλείδα», ξεκλείδωσε τον κυρίως ναό και έκλεισε την πόρτα, επειδή ήταν χειμώνας και είχε πολύ κρύο. Ο γερο-Δημάς μπήκε στον κυρίως ναό και τακτοποιήθηκε στο στασίδι του, νομίζοντας πως δεν είχε δει κανένας την «έκστασή του»!

Ο μοναχός Νικήτας τον ακολούθησε κρυφά και δειλά στον κυρίως ναό. Προσκύνησε την εικόνα της Αγίας Τριάδας και πήγε στο πίσω μέρος της εκκλησίας, εκεί όπου ο γέροντάς του Παντελεήμων είχε το δικαίωμα να βάζει τον υποτακτικό του. Ήταν «περίβλεπτος θέση» και φαίνονταν και οι δυο χοροί των ψαλτών. Τα έβλεπε όλα με «άγρυπνο μάτι». Δεν κάθισε καθόλου, ούτε στα αναγνώσματα που συνήθως κάθονταν. Από τα μάτια του

διαρκώς έτρεχαν δάκρυα, χωρίς να κλαίει. Πρώτη φορά έβγαζε τόσα δάκρυα. Λίγο πριν κοινωνήσει, προσκύνησε τις εικόνες και έβαλε μετάνοια στους μοναχούς ζητώντας συγχώρεση, όπως ήδη είχαν κάνει άλλοι πατέρες. Είχαν έρθει για την Κυριακάτικη Λειτουργία στο κυριακό πολλοί μοναχοί από τις διάφορες καλύβες. Οι λίγοι ιερείς της σκήτης, τις Κυριακές και τις μεγάλες γιορτές, έφευγαν από τις καλύβες τους και πήγαιναν να λειτουργήσουν σε μακρινές καλύβες στην Κερασιά. Τη στιγμή που ο μοναχός Νικήτας έλαβε τη Θεία Κοινωνία, είπε πως «όλη η κατάστασή μου μεταβλήθηκε σε χαρά. Μου ήρθε μια χαρά υπερβολική»! Ένας ενθουσιασμός! Δε θυμόταν αν πήρε αντίδωρο ή αγιασμό[114].

Μετά τη Θεία Λειτουργία, ο δεκαεξάχρονος μοναχός Νικήτας έτρεχε χαρούμενος μέσα στο δάσος και, λέγοντας νοερά την ευχή μετά τη Θεία Ευχαριστία, προχωρούσε προς την καλύβη του Αγίου Γεωργίου. Εκεί κοντά, κάτω από το σπίτι του παπα-Νικάνορα, που είναι «κάτι σαν δέντρο», «που ανεβαίνουμε σαν σκαλί, από πάνω, προχωρώντας προς το σπίτι απ’ το πάνω μέρος. Εκεί πέρα». Εκεί του ήρθε πάλι μια χαρά υπερβολική, ένας ενθουσιασμός! Αμέσως άνοιξε τα χέρια του και έγιναν κόκαλο, ξύλο. Ήταν ξερά και ανοιγμένα ίσια. Το σώμα του ήταν σε σημείο Σταυρού, στραμμένο προς το κυριακό. Φαίνονταν τα βράχια απέναντι στη σπηλιά, στην αμυγδαλιά. Άρχισε να φωνάζει πολύ δυνατά: «Δόξα Σοι ο Θεός. Δόξα Σοι ο Θεός. Εσύ ο Πανάγιος, το δεύτερο πρόσωπο της Αγίας Τριάδος, ήρθες πάλι και μπήκες ολόκληρος μέσα μου, μέσα σ’ εμένα, τον φτωχό Νικήτα»! Αν ήταν κάποιος στην αμυγδαλιά, θα τον άκουγε. Τα χέρια του παρέμεναν έτσι και το στήθος του είχε κάποια κίνηση. Το κεφάλι ήταν όρθιο, σηκωμένο προς τον ουρανό. Το μέρος όπου είναι η καρδιά πήγαινε να πετάξει. Αν κάποιος τον φωτογράφιζε, θα έβλεπε το σώμα του να κάνει σταυρό. Δεν ήξερε πόση ώρα έμεινε εκεί. Αν έμεινε ένα, δυο, τρία, πέντε, δέκα λεπτά. Περιέγραφε ο ίδιος το μεγάλο γεγονός της ζωής του: «Σε μια στιγμή, λοιπόν, νιώθω να περπατώ, όχι όπως περπατούμε εδώ στη γη, αλλά όπως οι αστροναύτες· να πατώ εδώ και να βρίσκομαι πέρα, δέκα μέτρα μακριά. Ένιωθα σαν να μην είχα βάρος, σαν να ήμουν από βαμβάκι. Τρόμαξα κι εγώ ο ίδιος»[115]!

Μόλις συνήλθε, κατέβασε τα χέρια του και σιωπηλός, με μουσκεμένα μάτια, ξεκίνησε για την καλύβη. Έφτασε στην καλύβη, όπου συνήθιζαν να τρώνε κάτι μετά τη Θεία Κοινωνία, όπως ψωμί, ελιές, κρεμμύδι, ντομάτα. Δεν έφαγε τίποτε, αλλά αμέσως πήγε στο εκκλησάκι του Αγίου Γεωργίου.

Αντί να ψάλει διάφορα κατανυκτικά τροπάρια που συνήθιζε, κάθισε στο στασίδι και έλεγε την ευχή, το «Κύριε Ιησού Χριστέ, ελέησόν με». Αυτή τη φορά την έλεγε με δάκρυα, γιατί από εκείνη τη στιγμή που άρχισαν το πρωί και μέχρι το βράδυ δεν είχαν σταματήσει! Πέρασε όλη τη μέρα του στο εκκλησάκι[116].

Οι γέροντές του, κάθε φορά που λειτουργούσαν στην καλύβη του Αγίου Δημητρίου στην Κερασιά, έτρωγαν εκεί και μετά το φαγητό, φορτωμένοι με τους «τρουβάδες» (σάκους) τους, κατέβαιναν προς την καλύβη τους, στα Καυσοκαλύβια. Εκείνη τη μέρα που έλαβε από τον Θεό το διορατικό χάρισμα, βγήκε από την καλύβη και κάθισε σε ένα πεζούλι στο σημείο όπου έπεφτε το νερό και έπλεναν, όπου και άφηνε σε μια πλάκα το φαγητό για τον γάτο τους, τον Αράπη. Κοίταζε προς τη θάλασσα. Κάποια στιγμή κοίταξε πέρα, μήπως έρχονταν οι γέροντές του από το σπίτι του γέροντα Γαβριήλ ή του γέροντα Νικάνορα. Ο μοναχός Νικήτας γνώριζε την ώρα που συνήθως επέστρεφαν και έτρεχε προς τα πάνω, σε κάτι πέτρινα σκαλιά, ανέβαινε κάτι απότομα βράχια, προς τη φτωχική καλύβη όπου σήμερα μένει ο γέροντας Γεράσιμος, πνευματικό παιδί του γέροντα Σίμωνα του Αρβανίτη. Τους έπαιρνε τα δισάκια από τον ώμο, για να τους ξεκουράσει και για να τους δείξει τον σεβασμό του.

Ενώ κοίταζε και έλεγε την ευχή του Ιησού, ξαφνικά «είδε» μακριά τους γέροντές του να κατεβαίνουν κάτι μαρμάρινα σκαλιά, να είναι πάνω σε μεγάλες μαρμάρινες πλάκες σε μια τοποθεσία ψηλά, λίγο πιο κάτω από τον Τίμιο Σταυρό. Ενώ βρίσκονταν πίσω από το βουνό, τους είδε με τη Χάρη του Θεού, γιατί αυτός ο τόπος ήταν μακρινός. Κανονικά δε θα έπρεπε να τους δει, αλλά «το βουνό ήταν σαν τζάμι»! Πρώτη φορά τού συνέβαινε αυτό. Έφυγε τρέχοντας από την καλύβη του Αγίου Γεωργίου για να τους προφτάσει. Εκείνοι απόρησαν πώς κατάλαβε πού βρίσκονταν και έτρεξε πολύ ψηλά για να τους συναντήσει. Τους πήρε τα δισάκια και έτρεξε πάλι προς την καλύβη τους.

Την άλλη μέρα αποκάλυψε στον γέροντα Παντελεήμονα αυτό που «έπαθε». Του το είπε μυστικά, για να μην το μάθει ο παπα-Ιωαννίκιος. Ο γέροντας του είπε να μην το πει πουθενά, ούτε να το θυμάται. Ότι πρέπει να είναι ταπεινός και να προσέχει, διότι ο Πονηρός παρακολουθεί κάτι τέτοια[117]. Η απάντηση του δεκαεξάχρονου μοναχού Νικήτα ήταν: «Ναι, γέροντα, θα είμαι ταπεινός»!

Ο γερο-Δημάς είχε μεταδώσει –με τη Χάρη του Θεού– στον μοναχό

Νικήτα το χάρισμα της ευχής και το διορατικό χάρισμα. Έλεγε: «Αυτό που έπαθα ποτέ δεν το είχα σκεφτεί, ούτε ποτέ το επιθύμησα. Και όταν το έλαβα, ούτε προσπάθησα να το περιποιηθώ, να το προχωρήσω». Οι γέροντες δεν του είχαν μιλήσει γι' αυτά τα χαρίσματα. Ο ίδιος τα είχε διαβάσει στους βίους των αγίων. Αυτό που δεν είχε ποτέ σκεφτεί, του παρουσιάστηκε ξαφνικά και ποτέ δεν του έδωσε «σημασία»[118].

Οι καρποί του διορατικού χαρίσματος

Μετά τα «κοσμογονικά γεγονότα» τα οποία συνέβησαν στο κυριακό της Σκήτης των Καυσοκαλυβίων με τον γερο-Δημά, ο μοναχός Νικήτας έλεγε πως «όντως άλλαξα». Ο Θεός τού έδωσε την «των όντων γνώσιν». «Έπαθε» αυτά που αναφέρουν ο Άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος και ο σοφός Σολομών. Η ζωή του έγινε γεμάτη χαρά και αγαλλίαση. Πέταγε από χαρά. Έλεγε: «Ζούσα μες στ' άστρα, μες στο άπειρο, στον ουρανό».

Τα άλλα χαρίσματά του πολλαπλασιάστηκαν. Έγινε «έξυπνος». «Έβλεπε» με τη Χάρη του Θεού πολλά πράγματα, αλλά δεν είχε «πληροφορία» να τα πει. Όλα τα έβλεπε, όλα τα ήξερε. «Άνοιξε» η μύτη του και μύριζε τα πάντα. «Άνοιξαν» τα μάτια και τα αυτιά του. Καταλάβαινε τα ζώα και τα πουλιά από τη φωνή τους. Όταν άκουγε να κελαηδεί ένα πουλί, καταλάβαινε από μακριά αν είναι καρδερίνα ή αηδόνι ή κοτσύφι ή σπουργίτι ή κομπογιαννίτης ή τσίχλα ή κάποιο άλλο. Καθώς ξημέρωνε, χαιρόταν τη συναυλία που έκαναν τα αηδόνια και τα κοτσύφια.

Τα λουλούδια τα καταλάβαινε από τη μυρωδιά τους και αισθανόταν από πολύ μακριά το άρωμά τους. Είχε πολύ καλή όσφρηση. Αισθανόταν την ευωδιά των δέντρων. (Αργότερα ασχολήθηκε περισσότερο με τα αρώματα, έφτιαξε ωραίες συνθέσεις και γέμισε ένα τετράδιο με συνταγές αρωμάτων για το λιβάνι που κατασκεύαζε). Ήξερε για τα αρώματα τη μυρωδιά και την ένταση, δηλαδή την οξύτητά τους. Παρατηρούσε τα δέντρα και τα νερά. Μιλούσε με τα βράχια και του έλεγαν όσα είχαν δει, όλα τα μυστικά των Καυσοκαλυβίων! Συγκινούνταν με όλα αυτά και του προκαλούσαν κατάνυξη. Του άρεσε να περπατά ανάμεσα στις πέτρες και στους σκίνους, κάτω από μικρά και μεγάλα δέντρα. Περπατούσε και νόμιζε πως δεν ήταν στη γη. Μόνο που άκουγε να διαβάζουν κάτι ή να ψέλνουν, το μάθαινε! Έμαθε τους Τριαδικούς Κανόνες και το Ψαλτήρι απέξω[119].

Το καλοκαίρι εκείνο του 1922, μετά τα όσα συνέβησαν με τον γερο-Δημά, πήγε με τους γέροντές του σε μια πανήγυρη πάνω στο βουνό,

ανεβαίνοντας από τα Καυσοκαλύβια προς την Κερασιά. Ήταν εκεί εβδομήντα μοναχοί. Έγινε αγρυπνία και το πρωί, μετά τη λειτουργία, ακολούθησε η τράπεζα (το φαγητό). Οι μισοί μοναχοί κάθισαν από τη μια μεριά και οι άλλοι μισοί από την άλλη. Εκεί βρισκόταν και ο γερο-Δημάς ο Ρώσος, ο οποίος, όπως συνήθιζε, κάθισε στο τέλος του τραπεζιού. Ο μοναχός Νικήτας κάθισε στο τέλος, απέναντί του. Το φαγητό που είχαν ήταν σαλιγκάρια και στην άκρη της πιατέλας είχαν βάλει λίγο λεμόνι. Είχαν και λίγο κρασί. Ο Νικήτας δεν ήθελε το λεμόνι και το άφησε στην άκρη, όπως του το έβαλαν. Ο γερο-Δημάς τον κοίταξε και με νόημα τον ρώτησε αν ήθελε το λεμόνι. Αφού απάντησε πως δεν το ήθελε, το πήρε και το έστυψε στο δικό του κρασί. Όταν χτύπησε το καμπανάκι με το οποίο επιτρεπόταν να πιουν το κρασί τους, σήκωσε το κύπελλό του, έκανε τον σταυρό του και ήπιε λίγο. Ο μικρός Νικήτας δεν καταλάβαινε γιατί ο γερο-Δημάς το έκανε αυτό με το λεμόνι: μάλλον για να «χαλάσει» το κρασί και να μην αισθανθεί τη γεύση του. Ίσως για να το εμπλουτίσει, επειδή το λεμόνι έχει πολλές βιταμίνες τις οποίες στερούνταν. Άλλωστε, ζούσε στο βουνό χωρίς κρέας, αυγά, γάλα.

Μία άλλη φορά ο μοναχός Νικήτας άκουσε τον γερο-Δημά, στο κυριακό όπου τον έβαλαν να ψάλει, να ψέλνει στη γλώσσα της πατρίδας του το «Χριστός Βοσκρέσε» («Χριστός Ανέστη») και στο τέλος ακούστηκε επίμονα το «ταριβόνσι, ταριβόνσι» («χαρισάμενος»). Είπε ακόμα το «Πρεσφιατάγια Μπογκορόντιτσε, σπασί νας» («Υπεραγία Θεοτόκε σώσον ημάς»)[120].

Μια μέρα συνάντησε πάλι τον γερο-Δημά, καθώς ανέβαινε από τα Καυσοκαλύβια προς την Κερασιά για να μαζέψει σαλιγκάρια. Εκεί γύρω είχε πολλά. Ο Ρώσος γέροντας τον κοίταξε με ένα γλυκό χαμόγελο και του φώναξε: «Οτσινίκ, οτσινίκ» (μαθητή, καλογεράκι, υποτακτικέ). Υπήρχε σχέση δασκάλου και μαθητή.

Άλλες φορές πήγαινε να προσευχηθεί σε μια κορυφή δίπλα από το «ξεροκάλυβο» του Τιμίου Προδρόμου όπου διέμενε ο Ρώσος ασκητής. Ο νέος μοναχός επιζητούσε πολλές φορές να είναι κοντά του και έβρισκε διάφορους τρόπους, έχοντας την ευλογία των γερόντων του. Ο γερο-Δημάς είχε μακριά γενειάδα και ως ηλικιωμένος περπατούσε με μικρά βήματα. Ήταν «πολύ μυστικός» στη ζωή του. Κατέβαινε στο κυριακό, μεταλάμβανε, του έδιναν οι άλλοι πατέρες ντομάτες, κολοκύθια, πατάτες –που μάλλον δεν τα μαγείρευε και τα έτρωγε ωμά– και έπαιρνε τον δύσκολο δρόμο για

να ανέβει στην καλύβη του[121].

Ο μοναχός Δημάς Καυσοκαλυβίτης, ο γερο-Δημάς, από τον οποίο με τη Χάρη του Θεού ο μοναχός Νικήτας έλαβε στα δεκαέξι του χρόνια το διορατικό χάρισμα, κοιμήθηκε στην καλύβη του Τιμίου Προδρόμου στις 24 (11π.η.) Ιανουαρίου 1929.

6. Το αηδόνι στα Καυσοκαλύβια που υμνούσε τον Δημιουργό του

Ένα πρωινό, ο μοναχός Νικήτας έφυγε από την καλύβη του Αγίου Γεωργίου και πήρε τον δρόμο προς την Κερασιά. Εκεί όπου άρχιζε να περνά το ρυάκι, στην πηγή που στρίβουμε προς την Κερασιά, απ’ όπου έρχονταν οι σωλήνες που τους έφερναν το νερό στη σκήτη, υπήρχε μία ανωφέρεια. Στην καναλιά (υδάτινο πέρασμα) με τις βαγιές και τα άλλα δέντρα, υπήρχαν πάρα πολλά αηδόνια. Ίσως άλλοι μοναχοί να μην τα είχαν προσέξει. Ο μοναχός Νικήτας τα άκουγε και έλεγε την ευχή, το «Κύριε Ιησού Χριστέ». Εκεί υπήρχε ένα δέντρο με λίγο κοκκινωπό ξύλο, το έλεγαν ίστρια. Από αυτό έφτιαχναν κουτάλες και μπορεί να υπάρχει ακόμα.

Στον δρόμο πιο πάνω, είδε ένα αηδονάκι που κελαηδούσε. Πήγε και κάθισε σε έναν βράχο, σε τρία μέτρα απόσταση. Ο βράχος είχε γλιστρήσει από ψηλά και κάποια μέρα που είχαν περάσει με τον γέροντα Παντελεήμονα, τον είχαν σπρώξει στο δεξιό μέρος του δρόμου. Συνέχιζε να λέει την ευχή και το κοίταζε. Το αηδονάκι έκανε «κάτι λαρυγγισμούς». Φούσκωνε ο λάρυγγάς του και πετιόταν προς τα έξω. Εκείνο το μικροσκοπικό πουλάκι «να κάνει αυτή τη φωνάρα», να κάνει πίσω τα φτερά του και να τεντώνεται με όλη τη δύναμη που είχε. «Τι μυστήριο»! Φιλοσοφούσε μόνος του. «Γιατί το αηδονάκι έψαλλε αυτό τ’ ωραίο άσμα; Γιατί να ξελαρυγγιάζεται; Ποιος ο σκοπός;» Ήξερε ότι το άκουγε κάποιος; Μέσα όμως στα «κρυφά μέρη», στον λόγκο, στη ρεματιά, όπου είναι νύχτα και μέρα, βράδυ και πρωί, ποιος το ακούει; Όπως όλα τα άλλα αηδονάκια, στη μοναξιά, στην ησυχία, στην ερημιά, στη σιωπή, ήθελε να τα ακούει ο Πλάστης των πάντων. Αυτός που τους έδωσε πνοή και ζωή. Και έκανε το «καθήκον» του, την «προσευχή» του προς τον Θεό.

Ετούτη τη φιλοσοφία την είχε αποκτήσει μετά τα όσα συνέβησαν με τον γερο-Δημά. Με αυτό τον λογισμό τού ήρθαν πάλι –για δεύτερη φορά– δάκρυα, όπως εκείνα στο κυριακό στα Καυσοκαλύβια. Έλεγε το «Κύριε

Ιησού Χριστέ, ελέησόν με». Το αηδονάκι αφού κελάηδησε για αρκετή ώρα, έφυγε. Έμεινε μόνος να ακούει τα άλλα αηδόνια[122].

Πόσα δεν του δίδαξε το αηδονάκι! «Των αηδονιών ο τρόπος, ο σκοπός». Έλεγε ύστερα από αυτό: «Μου ήρθε ότι πρέπει να φύγω, ότι πρέπει να χαθώ, πρέπει να μην υπάρχω». Να φύγει στην έρημο, με την ευλογία του γέροντά του και με έναν σάκο παξιμάδια. Να υμνεί και να δοξάζει συνεχώς τον Θεό, ανιδιοτελώς, χωρίς κενοδοξία. Έκανε τέτοια σχέδια. Θα έτρωγε χόρτα, θα πήγαινε «ρακένδυτος και άγνωστος» σε κάποιο μοναστήρι για να του δώσουν λίγο παξιμάδι, χωρίς να λέει ποιος είναι και πού μένει. Το εφάρμοσαν όσοι πήγαν στην έρημο και αφιερώθηκαν στη λατρεία του Θεού. Προσεύχονταν πρώτα για όλους τους άλλους και μετά για τον εαυτό τους.

Ο μοναχός Νικήτας, φτάνοντας στην Κερασιά, σκέφτηκε ότι δεν μπορούσε να φύγει στην έρημο, γιατί ακόμα δεν είχε μάθει το εργόχειρο. Οι γέροντές του δεν του είχαν δείξει όλα τα στάδια του εργόχειρου. Η γνώση του εργόχειρου είναι «οξυγόνο» για τον μοναχό, γιατί μπορεί να εξασφαλίσει το παξιμάδι του. Μετά τα νέα «δάκρυα» και την επίσκεψη του Θεού, επέστρεψε στην καλύβη τους στα Καυσοκαλύβια.

Εξομολογήθηκε στον γέροντα Παντελεήμονα το όνειρό του να φύγει στην έρημο. Ο γέροντας μειδίασε. «Δεν είσαι καλά, παιδί μου», του είπε. Το θεώρησε πλάνη, πειρασμό. Του ζήτησε να το βγάλει αμέσως από το μυαλό του, γιατί θα έχανε την προσευχή, όλη την πνευματική κατάσταση που είχε αποκτήσει[123].

Σκεφτόταν, πάντως, πως το φέρσιμο του αηδονιού έχει «μεγάλο βάθος» για την πνευματική ζωή. Δείχνει πώς σβήνει, πώς εξαφανίζεται, πώς πεθαίνει κανείς για τον κόσμο. Πώς ησυχάζει και ηρεμεί. Πώς εργάζεται προσευχόμενος. Στο βάθος της ψυχής υπάρχει κάτι, αυτό που ενθυμείσαι, το πρόσωπο που αγαπάς, ο Θεός, που Τον αγαπάς, που Τον ερωτεύεται η ψυχή σου και, όπου κι αν είσαι, μυστικά, έχεις ένα δέος προς Αυτόν[124]!

Με αυτό τον τρόπο ζούσε ο χαρισματικός μοναχός Νικήτας ως υποτακτικός στον επίγειο παράδεισο του Αγίου Όρους. Χωρίς ποτέ να σκέφτεται ότι μπορεί να φύγει από τα αγαπημένα του Καυσοκαλύβια.

7. Τα σαλιγκάρια και η σοβαρή αρρώστια του

Μια βροχερή μέρα, τον Σεπτέμβριο του 1924, ο δεκαοκτάχρονος πλέον

μοναχός Νικήτας βρισκόταν στην καλύβη με τον παπα- Ιωαννίκιο και έκανε το εργόχειρό του, τα ξυλόγλυπτα. Εκείνη τη μέρα έβρεχε από το πρωί μέχρι το μεσημέρι και μετά σταμάτησε. Με το που σταμάτησε η βροχή, έβλεπαν κάτω από το παράθυρό τους στον δρόμο πολλούς μοναχούς από άλλες καλύβες να πηγαίνουν προς τον Άγιο Νήφωνα για να μαζέψουν σαλιγκάρια.

Οι γέροντές του πάντοτε τον έστελναν να μαζεύει σαλιγκάρια. Ο μοναχός Νικήτας ξεκίνησε για να πάει, αλλά ο γέροντας Παντελεήμων που τον είδε, δεν του έδωσε την ευλογία του και τον γύρισε πίσω. Του είπε πως είναι πρωτοβρόχια και υπάρχει ο κίνδυνος να πέσει κάποιος βράχος από το βουνό και να τον παρασύρει. Ο παπα-Ιωαννίκιος όμως στενοχωριόταν που έβλεπε τους άλλους μοναχούς να πηγαίνουν για σαλιγκάρια και του είπε: «Πήγαινε, μωρέ. Έχει πολλά σαλιγκάρια σήμερα». Ο μοναχός Νικήτας του απάντησε πως, ενώ είχε ξεκινήσει να πάει, τον γύρισε πίσω ο μεγάλος γέροντας. Είναι ευκαιρία, επέμεινε ο παπα-Ιωαννίκιος, γιατί με αυτή τη βροχή θα έβρισκε πολλά σαλιγκάρια. Του ζήτησε να του κάνει υπακοή και να φύγει αμέσως να πάει! Ο μοναχός Νικήτας, άλλωστε, ήταν συνηθισμένος να κάνει υπακοή πότε στον έναν γέροντα και πότε στον άλλο.

Πήρε τον τρίχινο ντορβά (σάκο) του και έβαλε μετάνοια στον παπα-Ιωαννίκιο λέγοντάς του: «Ευλόγησον, γέροντα». Έφυγε γρήγορα, χωρίς να τον δει ο γέροντας Παντελεήμων. Πέρασε από μια σάρα (πλαγιά πολύ κατηφορική, με βράχια που έχουν κατρακυλήσει από το βουνό για να καταλήξουν στη θάλασσα) με πλάτος περίπου δέκα μέτρα. Πήγε απέναντι σε ένα μέρος με κάτι απότομα βράχια, χωρίς να φαίνεται ότι έχει κουνηθεί κάποιος βράχος. Άρχισε να ανεβαίνει ψηλά, πιστεύοντας ότι εκεί θα έβρισκε πολλά σαλιγκάρια. Γιατί στα ψηλά μέρη δεν πηγαίνουν τα αγριογούρουνα, τα οποία, όταν βρέξει, μαζεύονται και τρέχουν να φάνε τα σαλιγκάρια. Τα σαλιγκάρια αρέσουν πολύ και στα τσακάλια και στις αλεπούδες. Ο μοναχός Νικήτας είχε μάθει από μικρός να σκαρφαλώνει στα βράχια. Πράγματι, στα ψηλά αυτά μέρη βρήκε πολλά σαλιγκάρια και χάρηκε. Έλεγε την ευχή του Ιησού και τα μάζευε. Ήθελε να μαζέψει όσο περισσότερα μπορούσε για να ευχαριστήσει τους γέροντές του! Επί τρεις ώρες μάζευε και γέμισε τον ντορβά του[125].

Λίγο πριν βραδιάσει, καταϊδρωμένος καθώς ήταν, αποφάσισε να πάρει τον δρόμο της επιστροφής για την καλύβη τους. Ο ντορβάς του είχε γίνει

περισσότερο από ογδόντα οκάδες (102,63 κιλά). Ο παγωμένος αέρας που φύσαγε από τον Άθω προς τη θάλασσα και ο βρεγμένος ντορβάς του από τα σάλια των σαλιγκαριών πάγωσαν την πλάτη του. Καθώς κατέβαινε μέσα από δύσβατα μέρη, βρέθηκε πάλι στη σάρα, σε αυτό το άγριο μέρος με τα λιανολίθαρα, απ' όπου είχε περάσει νωρίτερα. Ενώ βρισκόταν στο μέσον της, η σάρα άρχισε να υποχωρεί, μοιάζοντας με ποτάμι που έφερνε νερό από την κορυφή του βουνού σε πλάτος δεκαπέντε με είκοσι μέτρα, παρασέρνοντας πέτρες και βράχια! Τα πόδια του βούλιαξαν μέχρι τα γόνατα μέσα στα λιανολίθαρα και δεν μπορούσε να προχωρήσει. Καθώς κινδύνευε να σκοτωθεί, φώναξε το όνομα της Παναγίας. Τη στιγμή που φώναζε την Παναγία, είδε έναν βράχο να κατεβαίνει από ψηλά προς τη σάρα! Ενώ έτρεμε η καρδιά του, αμέσως αισθάνθηκε μια δύναμη η οποία τον πέταξε είκοσι μέτρα μακριά, στην απέναντι πλευρά της χαράδρας, σε κάτι μεγάλα βράχια που ήταν έτοιμα να κυλήσουν! Τα πόδια του γέμισαν αίματα και τα τσαρούχια έμειναν μέσα στη σάρα.

Κάποιοι μοναχοί που επέστρεφαν από τον Άγιο Νήφωνα, είδαν όσα είχαν συμβεί και φώναξαν να δουν μήπως ήταν κάποιος στη σάρα. Ενώ ήθελε να μιλήσει, έτρεμε η καρδιά του και δεν μπορούσε να απαντήσει στους μοναχούς, γιατί είχε φοβηθεί και ντρεπόταν. Μόλις συνήλθε, άρχισε σιγά σιγά να κατεβαίνει από τα βράχια. Εκεί όμως αντιμετώπισε έναν άλλο κίνδυνο. Δίπλα σε ένα φυτό που το λένε γαλατζήθρα ή γαλακά ή φλόμο, υπήρχε ένα πολύ μεγάλο φίδι, «ολόκληρο θηρίο», που άρχισε να σφυρίζει και ξετυλίχθηκε μπροστά του. Η καρδιά του χτύπησε δυνατά. Ξυπόλυτος, κατηφόρισε δίπλα από τη σάρα.

Έφτασε στην καλύβη τρομαγμένος, με σκισμένα και ματωμένα τα πόδια του. Ο ντορβάς όμως δεν είχε πέσει από την πλάτη του, γιατί τον είχε δεμένο. Διηγήθηκε στους γέροντές του όσα πέρασε και κάποια στιγμή έπεσε κάτω, εκεί στο αρχονταρίκι όπου μερικές φορές κοιμόταν. Ο γέροντας Παντελεήμων στενοχωρήθηκε πολύ και έβαλε τις φωνές στον παπα-Ιωαννίκιο, γιατί δεν τον άκουσε και έστειλε το παιδί έξω και κόντεψε να σκοτωθεί. Τον τιμώρησε μάλιστα και του έβαλε κανόνα να μην τελέσει τη Θεία Λειτουργία για πολλούς μήνες. Έκλαιγε και ο παπα-Ιωαννίκιος για όσα είχε προκαλέσει και ζήταγε από τον γέροντα Παντελεήμονα να τον συγχωρέσει. Ο μοναχός Νικήτας είχε λυπηθεί πολύ για όσα συνέβησαν και επειδή στενοχωρήθηκαν οι γέροντές του, γιατί ήταν «καλοί άνθρωποι και αγνοί»[126].

Από αυτό το κρυολόγημα όμως ο μοναχός Νικήτας αρρώστησε σοβαρά. Έπαθε υγρά πλευρίτιδα. Έλεγε πως δεν αρρώστησε από τον υπερβολικό κόπο, αλλά «μάλλον από εγωισμό», για να μαζέψει όσο το δυνατόν περισσότερα σαλιγκάρια μέσα στη βροχή και να ευχαριστήσει τους γέροντές του[127]. Το βράδυ δε θέλησε να φάει και ξάπλωσε. Την άλλη μέρα είχε υψηλό πυρετό. Του έδωσαν και ήπιε τσάι.

Έπειτα από δυο μέρες κάλεσαν από την καλύβη των Οσίων Αγιορειτών Πατέρων τον πατέρα Αντώνιο, έναν ψηλό και αγιότατο ασκητή με μακριά γένια. Ήταν αυστηρός και ευλογημένος και είχε ως υποτακτικό του έναν πατέρα Παΐσιο. Ο γέροντας Αντώνιος εκτελούσε χρέη γιατρού. (Ίσως, όταν βρισκόταν στον κόσμο, να είχε κάνει νοσοκόμος, γιατί σε κάθε αρρώστια των μοναχών στα Καυσοκαλύβια αυτόν καλούσαν). Και ο μοναχός Αντώνιος είχε πάει από μικρό παιδί στη σκήτη. Οι γέροντές του τον είχαν αντιμετωπίσει με μεγάλη αυστηρότητα. Θέλοντας να δουν αν είχε τη δύναμη να αντέξει στον σκληρό μοναχικό βίο, τον έβριζαν και τον κακομεταχειριζόταν. Έφτασαν στο σημείο να του εκφράσουν απειλές για τη ζωή του! Ο μικρός Αντώνιος όμως δεν έφυγε από κοντά τους. Είχε νιώσει πως τον αγαπούσαν και είχε πιστέψει ότι θα τον οδηγούσαν στον σωστό δρόμο της καλογερικής, γιατί ακολουθούσαν την καθαρή, πνευματική και απόλυτη μορφή του[128].

Αφού εξέτασε ο πατέρας Αντώνιος τον άρρωστο μοναχό Νικήτα, τον άφησε ξαπλωμένο στο αρχονταρίκι και έτρεξε στην καλύβη του για να πάρει ένα εκδόριο[129] (έμπλαστρο). Το τοποθέτησε στο αριστερό μέρος της πλάτης του, για να μαζεύει όλη τη νύχτα τα υγρά της.

Την επόμενη μέρα, γύρω στις δέκα η ώρα, πήγε πάλι ο πατέρας Αντώνιος και είδε τον μοναχό Νικήτα. Κάτω από το εκδόριο είχε σχηματιστεί μια μεγάλη φουσκάλα γεμάτη με υγρό. Πήρε ένα ψαλίδι, το απολύμανε με οινόπνευμα και έκοψε το εκδόριο. Έβγαλε μισό πιάτο της σούπας υγρό. Αυτό προκάλεσε αφόρητο πόνο στον μοναχό Νικήτα και λιποθύμησε. Οι γέροντές του λυπήθηκαν πάρα πολύ, ιδίως μόλις τον είδαν να λιποθυμάει. Αφού τον συνέφεραν λίγο, τον έβαλαν και ξάπλωσε στο κρεβάτι του. Ύστερα κέρασαν τον πατέρα Αντώνιο καφέ και λουκούμι. Πήρε την ευλογία τους, ευχήθηκε περαστικά στον υποτακτικό τους και έφυγε για την καλύβη του.

Ο μοναχός Νικήτας, μόλις συνήλθε λίγο, ένιωσε χαρά γιατί μπορούσε να προσεύχεται. Εκείνη τη στιγμή αισθάνθηκε ότι οι γέροντές του και

προπάντων ο παπα-Ιωαννίκιος, παρόλο που ποτέ δεν του το είχαν πει, τον αγαπούσαν πολύ. Άρχισε να ψάλλει με την ωραία του φωνή, αργά, από τον μικρό Παρακλητικό Κανόνα προς τη Θεοτόκο: «Ἀπὸ τῶν πολλῶν μου ἁμαρτιῶν, ἀσθενεῖ τὸ σῶμα, ἀσθενεῖ μου καὶ ἡ ψυχή». Πήγε κοντά του ο παπα-Ιωαννίκιος, τον αγκάλιασε και τον φίλησε στο μέτωπο και του ζήτησε να τον συγχωρέσει. Τον αγκάλιασε σφιχτά και ο μεγάλος γέροντας και έκλαψαν και οι τρεις! Ξάπλωσε πάλι καθώς ήταν εξαντλημένος. Ήταν όμως τόσο αδύναμο το στομάχι του από την προηγούμενη άσκησή του, ώστε δεν μπορούσε να φάει τίποτα[130].

8. Η φυγή από το Άγιο Όρος στα δεκαεννιά χρόνια του (1925)

Στα Καυσοκαλύβια, ο μοναχός Νικήτας πάντα παρακαλούσε τον Θεό να του δώσει μια σοβαρή αρρώστια για να υποφέρει, όπως ο Κύριος υπέφερε τόσα από τους ανθρώπους. «Θεέ μου, όχι να με βγάλεις από το Άγιο Όρος», έλεγε. «Με άκουσε, αλλά όχι και καλά στο θέλημά μου». Εξαιτίας της αρρώστιας του έφυγε. «Με διώξανε»! Γιατί εκεί δεν υπήρχαν αυγά, κρέας, τυρί κτλ. να φάει.

Ο μοναχός Νικήτας έτρωγε λίγο φιδέ σούπα και τα άλλα καλογερικά φαγητά που του μαγείρευαν. Κινδύνευε να πεθάνει. Ο οσιοπατερίτης πατέρας Αντώνιος είπε στους γέροντές του ότι ο μοναχός Νικήτας χρειαζόταν αμέσως φάρμακα. Το στομάχι του είχε εξασθενήσει και ήταν βέβαιο, όσο παρέμενε στα Καυσοκαλύβια, ότι η υγεία του θα χειροτέρευε. Οι γέροντές του φοβήθηκαν να μην πεθάνει και τους κατηγορήσουν οι άλλοι μοναχοί. Αναγκάστηκαν λοιπόν να τον στείλουν πίσω στον κόσμο. Του είπαν ότι έπρεπε να φύγει, να πάει στο χωριό του, στους γονείς του που μπορούσαν να του προσφέρουν λίγο κρέας, γάλα, αυγά, ό,τι χρειαζόταν. (Από τα δώδεκα χρόνια του, άλλωστε, τα είχε στερηθεί. Και το σώμα του, κατά την ανάπτυξή του από τα δώδεκα έως τα είκοσι, τα είχε ανάγκη).

Όταν του είπαν ότι έπρεπε να φύγει από τα Καυσοκαλύβια, άρχισε να κλαίει! «Όχι, δε θα πάω, γέροντες, κάντε μου τη χάρη», τους έλεγε. Οι γέροντες του ζήτησαν να κάνει υπακοή. Τον έπεισαν να φύγει για το χωριό του, για τους γονείς του. Έβγαλαν τα χαρτιά από τον δίκαιο της σκήτης και του έδωσαν άδεια να επιστρέψει για δυο μήνες στο χωριό του, ώστε να συνέλθει και να επανέλθει ο οργανισμός του.

Την άλλη μέρα ξύπνησαν πολύ πρωί. Ο γέροντας Παντελεήμων τον

έστειλε να ανέβει γρήγορα στην κάβια, στο κελί του, για να μαζέψει τα πράγματά του και να προλάβουν τη βάρκα. Έτρεξε και πήρε τρεις μάλλινες φανέλες, δυο ζωστικά, το μεγάλο μοναχικό σχήμα, το πολυσταύρι, το ράσο, το καμηλαύκι, το επανωκαμήλαυκο. Του έδωσε για το ταξίδι από τα λίγα χρήματα που είχαν, αν και ήταν πολύ φτωχοί. Τον έστειλε πάλι στην κάβια να πάρει για τον δρόμο και μια μάλλινη κουβέρτα. (Την κράτησε για κειμήλιο. Ήταν η πιο καλή του κουβέρτα. Αργότερα, την είχε στο δωμάτιό του και έκανε τις μετάνοιες, την προσευχή του και αποκοιμιόταν για λίγο πάνω της στο πάτωμα). Κατέβηκε στην εκκλησία του Αγίου Γεωργίου «πολύ συντετριμμένος και λυπημένος». Προσκύνησε όλες τις εικόνες με συντριβή καρδιάς. Βγήκε έξω από την καλύβη όπου βρισκόταν ο γέροντάς του, του έβαλε μετάνοια και του φίλησε πολύ θερμά τρεις φορές το χέρι. Εκείνος δεν του μιλούσε καθόλου. Μόνον όταν έφευγαν με τον παπα-Ιωαννίκιο για να προλάβουν τη βάρκα, του είπε συντετριμμένος και με λυπημένη φωνή: «Στο καλό, παιδί μου»!

Ήταν ακόμα πρωί, ο ήλιος δεν είχε βγει. Πήγε πιο πέρα και έριξε μια ματιά σε όλη τη Σκήτη των Καυσοκαλυβίων. Είδε το κυριακό της Αγίας Τριάδας και όλες τις καλύβες. Τα είδε όλα «με λαχτάρα», σαν να ήθελε να τα κλείσει μέσα στην ψυχή του για να μην τα ξεχάσει, για να τα θυμάται στον κόσμο. Καθώς κατέβαιναν και οι δυο συντετριμμένοι προς τον αρσανά της σκήτης, έκλαιγε, αλλά δεν ήθελε να το καταλάβει ο παπα-Ιωαννίκιος, για να μη στενοχωρηθεί. Προσευχόταν προς τους Αγίους Καυσοκαλυβίτες (Μάξιμο, Ακάκιο, Νήφωνα, Ρωμανό, Νείλο), οι οποίοι τόσα χρόνια τον προστάτευαν, τον παρηγορούσαν και τον καθοδηγούσαν, να προστατέψουν τον «ταπεινό και ανάξιο δούλο».

Στον αρσανά τούς περίμεναν οι μοναχοί με μια βάρκα με κουπιά και μπήκαν μέσα. Ταξίδευαν τρεις ώρες σιωπηλοί για τη Δάφνη. Πέρασαν από έναν βράχο που τον λένε Γουρούνι και κοιτάζοντας προς τα πάνω, φάνηκαν τα Κατουνάκια. Πιο πέρα συνάντησαν τη μικρή και τη μεγάλη Αγία Άννα, τη Νέα Σκήτη, τη Μονή του Αγίου Παύλου, τη Μονή Διονυσίου. Όλα τα κοίταζε με λαχτάρα. Άνοιγε τα μάτια του, τον νου του, σαν να ήθελε να έχει «φωτογραφίες ανεξίτηλες». Έφτασαν ύστερα από τρεις ώρες στη Δάφνη. Έπειτα από λίγο τον έπιασαν φρικτοί πόνοι στα νεφρά και έκλαψε. Έκλαψε και ο παπα-Ιωαννίκιος και του είπε: «Μην κλαις, παιδί μου, θα γίνεις καλά». Ο μοναχός Νικήτας είχε κάνει υπακοή σε έναν τόσο δύσκολο άνθρωπο και με τη μεγάλη αγάπη του είχε καταφέρει να λυγίσει την

ακατάστατη καρδιά του! Ο ένας τώρα παρηγορούσε τον άλλο ότι σύντομα θα γινόταν καλά και θα επέστρεφε. «Μην κλαις, γέροντα, θα ξαναγυρίσω», κι εκείνος του απαντούσε: «Το ξέρω, παιδί μου»! «Όμως αυτός εγνώριζε ότι δε θα ξαναγύριζα. Ήμουν πολύ φιλάσθενος πλέον».

Ο παπα-Ιωαννίκιος τον πήγε στο ταχυδρομείο της Δάφνης και τον ξάπλωσε σε ένα δωμάτιο, γιατί δεν μπορούσε να σταθεί όρθιος. Έμεινε μόνος του. Άρχισε να θυμάται τα Καυσοκαλύβια και έλεγε: «Δε θα φύγω από δω. Φεύγω με το σώμα, μα, Θεέ μου, θέλω η ψυχή μου να είναι δω, να προσεύχομαι… Βοήθησέ με να γίνει αυτό το πράγμα, να μην αισθανθώ ότι έφυγα από τα Καυσοκαλύβια». Ο παπα-Ιωαννίκιος τον έβαλε με κλάματα στο πλοίο, τον φίλησε στο μέτωπο, είπε σε κάποιους μοναχούς που ταξίδευαν να τον προσέχουν και κλαίγοντας αποχωρίστηκαν[131].

Μέσα στο πλοίο όλα φαίνονταν «αλλιώτικα» στον μοναχό Νικήτα. Έβλεπε γυναίκες και παιδιά που είχε επτά χρόνια να δει! Είχε πάει στο Άγιο Όρος δώδεκα χρονών και τώρα είχε κλείσει τα δεκαεννιά. Κοίταζε έξω και όλο έκλαιγε. Το πλοίο έφευγε, μα όσο έφευγε, τόσο η ψυχή του ρίζωνε στα Καυσοκαλύβια! Έλεγε: «Θεέ μου, φύλαξέ με να μην αισθανθώ καθόλου τον κόσμο». Ήταν κουρασμένος, κάθισε σε έναν πάγκο και όλο κοίταζε το Άγιο Όρος. Στο τελευταίο κομμάτι της Χαλκιδικής που χανόταν και δε θα έβλεπε πλέον το Άγιο Όρος, σηκώθηκε όρθιος. Το κοίταζε με ευλάβεια και το αποχαιρετούσε. Θυμόταν την εξορία του πρωτόπλαστου Αδάμ από τον Παράδεισο: «Ἐκάθισεν Ἀδάμ ἀπέναντι τοῦ παραδείσου καὶ ὠδύρετο θρηνῶν». Έλεγε ακόμα μέσα του: «Όχι. Εγώ δε θα φύγω, εγώ είμαι στα Καυσοκαλύβια, στη σκέπη της Παναγίας, στη σκέπη και στις πρεσβείες των Οσίων Καυσοκαλυβιτών»! Σιγά σιγά χάθηκε το Άγιο Όρος. Κάθισε και άρχισε να λέει την ευχή του Ιησού, το «Κύριε Ιησού Χριστέ, ελέησόν με», και να «μεταφέρεται» στο εκκλησάκι του Αγίου Γεωργίου στην καλύβη τους, μαζί με τον γέροντά του Παντελεήμονα! Τον βρήκε γονατιστό να προσεύχεται για να τον προστατεύει ο Θεός. «Εγονάτισα και εγώ δίπλα του και προσευχόμουνα μαζί του, όμως δε με αντιλήφθηκε»[132]!

Έγινε μοναχός στα Καυσοκαλύβια, όπου έδωσε τις μοναχικές υποσχέσεις στον Θεό και ποτέ δεν του πέρασε από το μυαλό ότι κάποτε θα έφευγε. «Ποτέ!» Δε φαντάστηκε ποτέ ότι θα έβγαινε από την έρημο. «Αισθανόμουνα ότι εκεί θα έμενα, εκεί και θα απέθνησκα». (Προς το τέλος της ζωής του θα πει: «Και επιδιώκω και τώρα να πάω να πεθάνω εκεί πάνω»). Χωρίς όμως να το θέλει, βγήκε από το Άγιο Όρος.

«Αν δεν ασθενούσα, δε θα έβλεπα τον κόσμο», επαναλάμβανε. Ήταν μεγάλη η επιθυμία του να μείνει στο Άγιο Όρος. Αυτό που λένε κάποιοι πως έφυγε από τους γέροντές του επειδή ήταν ζηλωτής μοναχός, το χαρακτήριζε ο ίδιος αργότερα ως «κουτσομπολιά, πολύ γελοίο». Φάνηκε λοιπόν πως άλλη ήταν η γνώμη του και η προετοιμασία του και αλλιώς οικονόμησε ο Θεός[133].

Ο Θεός, θα πει για τον μοναχό Νικήτα ο προηγούμενος της Μονής Ιβήρων, πατέρας Βασίλειος Γοντικάκης, «τον βλέπει ικανό για την εκτέλεση δύσκολης αποστολής. Τον στέλνει σε άλλους χαμένους, στα απολωλότα πρόβατά Του στον κόσμο. Τον στέλνει σ' εμάς»[134]!

39. Βλ. *Όσιος Πορφύριος, Μαρτυρίες-Διηγήσεις-Νουθεσίες*, Εκδόσεις Ενωμένη Ρωμιοσύνη, Θεσσαλονίκη [2]2017, σ. 203-206.

40. Βλ. Πορφυρίας μοναχής (Σπυριδούλας Μόσχου), *Μαθητεία στον Άγιο Πορφύριο*, Εκδόσεις Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Μήλεσι [4]2017, σ. 64-65. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…*, σ. 165-166.

41. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 51-52, 170 και *Αγίου Πορφυρίου, Βίος και Λόγοι,* σ. 49-50.

42. Βλ. *Όσιος Πορφύριος, Μαρτυρίες-Διηγήσεις…,* σ. 206-207.

43. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 142-143, 174.

44. Βλ. Γέροντος Παϊσίου Αγιορείτου, *Ο Γέρων Χατζη-Γεώργης ο Αθωνίτης 1809-1886*, Εκδόσεις Ιερού Ησυχαστηρίου Ευαγγελιστής Ιωάννης ο θεολόγος, Σουρωτή Θεσσαλονίκης [4]1996, σ. 25, 67-71.

45. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 197.

46. Βλ. Γεωργίου Καυσοκαλυβίτου, *Πνευματική Ολυμπιάδα*, έκδοση του ίδιου, Αθήνα, 2004, σ. 72.

47. Βλ. *Όσιος Πορφύριος, Μαρτυρίες…,* σ. 206-207.

48. Συνέντευξη από το πνευματικό παιδί του αγίου, θεολόγο Εμμανουήλ

Ρουσάκη, στις 2-6-2019.

49. Βλ. *Μαθητεία στον Άγιο Πορφύριο*, σ. 62.

50. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 198.

51. Βλ. *Όσιος Πορφύριος, Μαρτυρίες…,* σ. 205-206.

52. Βλ. *Αγίου Πορφύριου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 50-51.

53. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 81, 116, 119, 123-124, 160 και *Αγίου Πορφυρίου, Βίος και Λόγοι,* σ. 56.

54. Βλ. Αρχιμ. Χερουβείμ, *Από το Περιβόλι της Παναγίας. Νοσταλγικές αναμνήσεις*, Εκδόσεις Ιεράς Μονής Παρακλήτου, Ωρωπός [6]1997, σ. 240-241.

55. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 59, 223.

56. Βλ. Νεκτάριου Κωστόπουλου, *Ο όσιος Ιωάννης ο Καλυβίτης «ό διά Χριστόν πτωχός»*, έκδοση του ίδιου, Αθήνα 2000, σ. 31. και Μιχαήλ Γαλανού, *Οι Βίοι των Αγίων*, Εκδόσεις Αποστολικής Διακονίας, τόμος 1, Αθήνα [4]1999, σ. 63-64.

57. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 52, 124, 174-175 και *Αγίου Πορφυρίου, Βίος και Λόγοι,* σ. 52-56.

58. Βλ. *Αγίου Πορφύριου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 51-52 και *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 105-107.

59. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 165-167 και *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 98.

60. Βλ. Αγαπίου μοναχού, *Η θεϊκή φλόγα που άναψε στην καρδιά μου ο Γέρων Πορφύριος*, Εκδόσεις Ιερού Γυναικείου Ησυχαστηρίου Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Αθήναι [3]2000, σ. 86-87.

61. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 182 και *Βίος και Πολιτεία*

του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου, σ. 98.

62. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Βίος και Λόγοι,* σ. 58-60, 63 και Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 56, 66, 68, 157, 164-165 και *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 121.

63. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Βίος και Λόγοι,* σ. 68-69 και *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 116.

64. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 76-77.

65. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 73.

66. Βλ. Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου, σ. 112-113.

67. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 65-66 και *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 64, 70-71, 154.

68. Βλ. *Μαθητεία στον Άγιο Πορφύριο*, σ. 81-82.

69. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 74, 573 .

70. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 592-593

71. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 158-159.

72. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 96-97.

73. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 551 και *Πνευματική Ολυμπιάδα*, σ. 122.

74. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 160-164 και *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 69-71.

75. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 63, 74.

76. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 61-63.

77. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 77-78 και *Βίος και Πολιτεία*

του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου, σ. 88.

78. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 132-133.

79. Βλ. *Μαθητεία στον Άγιο Πορφύριο*, σ. 80.

80. Βλ. *Αγίου Πορφύριου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 574.

81. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 220.

82. *https://www.pemptousia.gr/video/pnevmatikes-empiries-ke-didagmata-apo-ton-vio-tou-osiou-porfiriou-tou-kafsokaliviti/* (ανάκτηση 20-5-2019).

83. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 358 και *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 132 και *Όσιος Πορφύριος, Μαρτυρίες…*, σ. 227.

84. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 66 και *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 89, 185.

85. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 61-62, 75 και *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 156-157.

86. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 72-73, 120 και *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 94-95.

87. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 56-58.

88. Η μία οκά αντιστοιχούσε με 1.282 γραμμάρια.

89. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 62-64 και *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 139-140, 151-152, 189.

90. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 150-151, 153, 168.

91. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 176.

92. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 91-93.

93. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 72-73 και *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 35.

94. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 179-180. Η μετάφρασή του: «Δος μου τη Σοφία (τον Θεό) που στέκεται δίπλα στον θρόνο Σου και μη με απορρίψεις από τους δούλους Σου· διότι εγώ είμαι δούλος Σου, γιος της δούλης Σου, άνθρωπος αδύναμος και ολιγόχρονος και μειονεκτώ στην ορθή κρίση και στη γνώση των νόμων Σου».

95. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 57-59, 73, 135-136, 187 και *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 79-80.

96. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 103.

97. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 354-355.

98. «Ἀλλὰ σύραντες ἔξω, κυσὶ ρίψατε. Ἴσως διερχόμενοι, ξένοι βλέποντες ὀστά, ὑπὸ κυνῶν συρόμενα, κατανυγέντες κράζουσιν ἐκ ψυχῆς: Βοήθησον, Δέσποινα, τῇ ψυχῇ τοῦ ἀθλίου τούτου σώματος».

99. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 60-61, 311 και *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 173, 473-475.

100. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 169-170.

101. Βλ. Αγαπίου, *Η θεϊκή φλόγα…*, σ. 65.

102. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 647 και *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 77-78, 584.

103. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 385.

104. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 59-60.

105. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 76-77 και *Αγίου*

Πορφυρίου, Θα σας πω…, σ. 144.

106. Βλ. *Πνευματική Ολυμπιάδα*, σ. 77.

107. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 342.

108. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 143-144, 475-476.

109. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 130.

110. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 277-279, 473-474.

111. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 129, 149.

112. Η φράση είναι του γέροντα Βασιλείου Γοντικάκη, προηγουμένου της Μονής Ιβήρων.

113. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 79-83, 145 και *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 78-80.

114. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 85-87 και Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 155 και *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 81.

115. Βλ. Γεωργίου Παπαζάχου, «Για τον Γέροντα Πορφύριο», στο Κλείτου Ιωαννίδη, *Γεροντικόν του εικοστού αιώνος,* Εκδόσεις Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Μήλεσι [2]2008, σ. 87.

116. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 86-89 και *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 81-82.

117. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 92-95.

118. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 82-83.

119. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 84-85 και *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 98-99, 101-102, 111, 155.

120. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 147-148.

121. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 150 και Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 148-149.

122. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 104-108.

123. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 106-111, 116 και *Αγίου Πορφυρίου, Βίος και Λόγοι,* σ. 87-90.

124. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 127-128.

125. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 199-201 και *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 90-91.

126. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 201-203 και *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 91-92.

127. Βλ. Αγαπίου, *Η θεϊκή φλόγα…*, σ. 56-57.

128. Βλ. Αρχιμ. Χερουβείμ, *Από το Περιβόλι της Παναγίας. Νοσταλγικές αναμνήσεις*, Εκδόσεις Ιεράς Μονής Παρακλήτου, Ωρωπός [6]1997, σ. 241-242.

129. Το εκδόριο είναι έμπλαστρο που κολλά στο δέρμα και προκαλεί ορώδη έκκριση με αφαίρεση τμήματος της επιδερμίδας.

130. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 203-204, 222 και *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 92-93.

131. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Βίος και Λόγοι,* σ. 93-94 και Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 177, 185-186, 205, 207-211.

132. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 211-212, 224 και *Πνευματική Ολυμπιάδα*, σ. 77.

133. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 155-156, 168, 176, 199,

466.

134. Βλ. Βασιλείου, προηγουμένου Ι. Μονής Ιβήρων, «Ο Γέροντας Πορφύριος ως Αγιορείτης», στο *Γέροντας Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης, Ορόσημο αγιότητος στο σύγχρονο κόσμο*, Εκδόσεις Ιεράς Μονής Χρυσοπηγής, Χανιά 2008, σ. 72.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ – Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΩΣ ΜΟΝΑΧΟΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ: ΣΤΗΝ ΕΥΒΟΙΑ (1925-1940)

1. Στο χωριό του, στον Άγιο Ιωάννη στην Εύβοια, ως μοναχός

Ο μοναχός Νικήτας ο Καυσοκαλυβίτης (ο μετέπειτα Άγιος Πορφύριος) αναγκάστηκε το 1925, ύστερα από επτά χρόνια παραμονής στο Άγιο Όρος, να φύγει για πρώτη φορά από εκεί. «Έκλαιγα, έκλαιγα», έλεγε. Ενώ πριν αρρωστήσει ήταν «πάρα πολύ όμορφος και κόκκινος», τώρα είχε γίνει ένας «καλογεράκος αδύνατος, πετσί και κόκαλο».

Από τη Δάφνη του Αγίου Όρους έφτασε στη Χαλκίδα. Από εκεί πήγε στο Αλιβέρι, όπου συνάντησε έναν γνωστό του που ονομαζόταν Μαρωνίτης. Του έδωσε λίγα χρήματα για να τον μεταφέρει στο χωριό του, στον Άγιο Ιωάννη.

Πέρασε από το «Κτήμα του Λεωνίδα», το οποίο απείχε οκτακόσια μέτρα από το χωριό του, όπου βρήκε τον γαμπρό του Νίκο, τον πατέρα της ανιψιάς του Ελένης. Ο γαμπρός του δεν τον γνώρισε, γιατί είχε μακριά μαλλιά και γένια, καθώς από τότε που πήγε στο Άγιο Όρος δεν τα είχε κόψει. Τα μαλλιά του τα έβαζε συχνά μέσα από το ζωστικό, γιατί ντρεπόταν να φαίνονται έξω από το ράσο. Ρώτησε για τον Λεωνίδα Μπαϊρακτάρη, τον πατέρα του. Ο γαμπρός του είπε πως βρισκόταν εκεί κοντά ο μπαρμπα-Λεωνίδας και η πεθερά του Ελένη. Φώναξε τον πατέρα του και σε λίγο ήρθε κοντά τους. Στην ερώτηση του άγνωστου ακόμα μοναχού για το ποιανού είναι τα χωράφια, ο πατέρας του απάντησε πως είναι δικά του[135].

Ο μοναχός Νικήτας είπε στον πατέρα του πως πέρασε από εκεί γιατί πήγαινε πιο πάνω σε ένα χωριό, για τα χαρούπια. Ο γιος του Βαγγέλης Μπαϊρακτάρης ήταν φίλος του, αλλά πέθανε στον Πειραιά! Του είχε υποσχεθεί πως αν ζούσε, θα πέρναγε να πληροφορήσει τους γονείς του. Ο πατέρας του δεν τον γνώρισε, γιατί από τα δώδεκα χρόνια του είχε να τον δει και είχε πια κλείσει τα δεκαεννιά. Συγκινήθηκε με αυτό που άκουσε.

Του είπε πως και ο ίδιος είχε ακούσει από κάποιους ότι πέθανε ο γιος του, ο Άγγελος (Ευάγγελος). Μάλιστα, του είχαν κάνει και μνημόσυνο! Φώναξε τη γυναίκα του και συγκλονισμένος της είπε πως ο καλόγερος αυτός γνώριζε τον γιο τους. Ήταν μαζί στον Πειραιά και ότι είχε πεθάνει.

Ο πατέρας του, όσο πέρναγε η ώρα και τον παρατηρούσε καλύτερα, έβλεπε πως ο καλόγερος αυτός έμοιαζε με τον χαμένο γιο του Άγγελο. Ο μοναχός Νικήτας δεν μπόρεσε να κρυφτεί περισσότερο. Ράγισε η καρδιά του! Τους αποκάλυψε πως είναι ο Άγγελος, ο γιος τους, και ξεκίνησαν όλοι μαζί για το σπίτι τους.

Το νέο της επιστροφής του Ευάγγελου Μπαϊρακτάρη έφτασε στο χωριό του. Το έμαθαν όλοι στον Άγιο Ιωάννη, αλλά και στο Αλιβέρι. Διαδόθηκε πως ο γιος του Λεωνίδα Μπαϊρακτάρη, που τον είχαν νεκρό, είχε γυρίσει από το Άγιο Όρος, όπου είχε γίνει ασκητής. Την άλλη μέρα ήρθε στο σπίτι τους πολύς κόσμος για να τον δει. Κάποιοι πήγαν από περιέργεια, άλλοι από ενδιαφέρον. Αυτός ντρεπόταν πολύ και δε μιλούσε. Όλοι έκαναν λόγο για τα μαλλιά του, τα οποία έφταναν κάτω από τη μέση του. Έχοντας φτάσει στο Άγιο Όρος σε άκρα ταπείνωση και θέλοντας να αποφύγει τον θαυμασμό του κόσμου για τα μαλλιά του, για να μην τα κόψει – ακολουθώντας το τυπικό να μην κόβουν οι μοναχοί τα μαλλιά και τα γένια τους– τα έβαλε σε μια κατσαρόλα με νερό και τα έβρασε για να πέσουν.

Η μητέρα του ντρεπόταν για τον γιο της επειδή είχε γίνει καλόγερος. Έκλαιγε και θρηνούσε για το παιδί της και δεν ήθελε να τον βλέπει. Ο πατέρας του όμως χαιρόταν και της έλεγε: «Δεν ντρέπεσαι;»[136]

Στο χωριό του, ύστερα από επτά χρόνια απουσίας στο Άγιο Όρος, φαίνονταν όλα ξένα στον μοναχό Νικήτα. Άκουγε όλο το χωριό νύχτα και μέρα. (Στο Άγιο Όρος, στα Καυσοκαλύβια, άκουγε μόνο τα αηδονάκια και αργά τη νύχτα τα κοτσυφάκια και από κάτω τα κύματα της θάλασσας. Αυτά ήταν η συντροφιά του). Την Κυριακή πήγε στην παλιά εκκλησία του χωριού, στον ναό του Αγίου Δημητρίου, όπου έψαλλε ο πατέρας του. Φόραγε, όπως έκανε στο Άγιο Όρος, το μοναχικό του σχήμα –κάτι σαν πετραχήλι που το φοράνε οι μοναχοί από μέσα, με χρώματα και κεντημένες νεκροκεφαλές– το οποίο φαινόταν μέσα από το κοντό ράσο του. Μόλις τον είδε ο κόσμος στην εκκλησία, άρχισε να γελά και να τον κοροϊδεύει!

Ο γαμπρός του Νίκος την άλλη μέρα πήγε στη δουλειά του: έσπαγε πέτρες για την ασβεστοκάμινο. Άρχισαν να τον κοροϊδεύουν όλοι εκεί! Επιστρέφοντας, το είπε στην πεθερά του. Με όλα αυτά, η μητέρα του Αγίου

δεν ήθελε πλέον ούτε να δει τον γιο της! Έτσι ο μοναχός Νικήτας αναγκάστηκε να μείνει μόνο λίγες μέρες στο σπίτι με τους γονείς του. Πολλοί στο χωριό, μόλις είδαν τον μοναχό Νικήτα να τον έχουν «διώξει» από το Άγιο Όρος, ύστερα από επτά χρόνια παραμονής ως μοναχός, και να ξαναγυρίζει σοβαρά άρρωστος σπίτι του, νόμισαν ότι έχει κάποια «κακή αρρώστια, μεταδοτική»! Γι' αυτό η μητέρα του τον «έδιωξε» από το σπίτι, για να μην κολλήσει κι άλλους! Τον έστειλε να μείνει στη Μουρτερή, οκτακόσια μέτρα από το χωριό, στο «Περιβόλι του Λεωνίδα». Τον «μάζεψε» μετά μια θεία του και του έδινε καλό φαγητό (γάλα, τυρί, αυγά, κρέας) για να συνέλθει. Έλεγε: «Τι να έκανα εκεί στον Πύργο;» Αισθανόταν πως δεν είχε προσφέρει κάτι στους γονείς και στους συγγενείς του και καθώς είχε επιστρέψει σοβαρά άρρωστος, δεν ήθελε να τον περιποιηθούν[137].

Μόλις έφτασε στο χωριό του, θέλησε να δει τον Γρηγόρη Μπαϊρακτάρη, τον εξάδελφό του. Αυτός του είχε δώσει να διαβάσει τον Βίο του Αγίου Ιωάννη του Καλυβίτη και τον είχε συγκλονίσει ο ασκητικός βίος του, ενώ είχε σκεφτεί να φύγει από τα Καυσοκαλύβια για να τον πάρει μαζί του στο Άγιο Όρος. Έμαθε από κάποιους χωριανούς του πως είχε πεθάνει. Εκφράζοντας την ευγνωμοσύνη του προς τον εξάδελφό του και ενθυμούμενος τα παιδικά του χρόνια στο χωριό, είπε: «Ο Θεός να τον συγχωρέσει. Ευχαριστώ τον Θεό, επειδή αυτός στάθηκε η αιτία να γνωρίσω το Άγιον Όρος με τον Βίο του Αγίου Ιωάννου του Καλυβίτου που μου έδωσε»[138].

Μερικοί νέοι από το χωριό του, με το που έμαθαν πως επέστρεψε από το Άγιο Όρος, τον συνάντησαν για να συζητήσουν διάφορα θέματα που τους απασχολούσαν. Ένας τον ρώτησε αν είναι αμαρτία να παίζεις χαρτιά. Ο Νικήτας τους είπε πολλά γι' αυτό το πάθος και μετά έφυγαν. Επειδή γνώριζε για το πάθος ετούτο, πίστεψαν πως κάπου γύριζε και χαρτόπαιζε. Μάλιστα, οι νέοι αυτοί είπαν στον πατέρα του ότι ο γιος του ήξερε χαρτιά και ήταν βέβαιοι ότι έπαιζε[139]!

Ο μοναχός Νικήτας ήρθε από τα Καυσοκαλύβια «πολύ ζηλωτής». Κάποια φορά που στο σπίτι τους είδε τον πατέρα του να διαβάζει ένα «ερμηνευμένο Ευαγγέλιο», του το έσκισε! (Αργότερα θα πει: «Πόσο άδικο είχα! Δεν πρέπει να έχουμε φανατισμό»)[140].

Ένας ιερέας από το Αλιβέρι, ο παπα-Γιάννης Παπαβασιλείου, τηλεφώνησε στην Κύμη, στον μητροπολίτη Καρυστίας, και τον ενημέρωσε

για έναν μοναχό που είχε έρθει από το Άγιο Όρος. Ο δεσπότης τού είπε να τον κρατήσει να μη φύγει και να του ζητήσει να πάει να μείνει στη Μονή του Αγίου Χαραλάμπους Λευκών, κοντά στο Αυλωνάρι. Ο παπα-Γιάννης μετέφερε στον Λεωνίδα Μπαϊρακτάρη την επιθυμία του μητροπολίτη Καρυστίας να πάει τον άρρωστο γιο του στη Μονή του Αγίου Χαραλάμπους. Ο μοναχός Νικήτας δεν μπορούσε να μείνει περισσότερο στο χωριό με όσα συνέβαιναν εκεί. Ο πατέρας του τον ετοίμασε να φύγουν για το μοναστήρι. Φεύγοντας από το σπίτι του, θέλησε να φιλήσει το χέρι της μητέρας του και να πάρει την ευχή της, αλλά εκείνη θυμωμένη το τράβηξε πίσω και δεν τον άφησε να το φιλήσει!

2. Μονή του Αγίου Χαραλάμπους Λευκών (1925-1938): «Πορφύριος ιεροδιάκονος»

Η Μονή του Αγίου Χαραλάμπους Λευκών βρίσκεται στην κεντρική Εύβοια, έξι χιλιόμετρα βορειοανατολικά του Αυλωναρίου, κρυμμένη μέσα σε πλατάνια και πανύψηλες λεύκες, στη δυτική πλευρά του Όρους Οκτωνιά, στον λόφο Καλλιμάνι και σε υψόμετρο 460 μέτρων. Πλούσια σε καρποφόρα δέντρα και λουλούδια. Με πολλά άγια λείψανα και τμήμα από το ξύλο όπου μαρτύρησε ο Άγιος Χαράλαμπος. Το μοναστήρι απείχε εκείνη την εποχή τέσσερις με πέντε ώρες από το χωριό του. Το μέρος ήταν κατάλληλο για να ησυχάσει και να έχει όσα του χρειάζονταν για τη θεραπεία του.

Ο μοναχός Νικήτας πήγε τον Οκτώβριο του 1925 στη Μονή του Αγίου Χαραλάμπους Λευκών. Ηγούμενος της μονής ήταν ο πατέρας Ιάκωβος Σταμούλης και υπήρχαν ακόμα τρεις ηλικιωμένοι μοναχοί, ο πατέρας Παύλος, ο πατέρας Σπυρίδων και ο παπα-Γρηγόρης. Ο ηγούμενος Ιάκωβος ο «κατσαρομάλλης», ο «άγριος», ο «Γιαγκούλας», όπως τον έλεγαν, είχε κάνει αντάρτης με τον Παύλο Μελά. Μάλιστα, κάποτε τον συνέλαβαν με άλλους αντάρτες και οι φρουροί είπαν μεταξύ τους στα αρβανίτικα ότι λίγο πιο κάτω, μόλις θα πέρναγαν μια βρύση, θα τους σκότωναν. Ο «Γιαγκούλας» γνώριζε αρβανίτικα και κατάλαβε όσα είπαν. Τους είπε στη γλώσσα τους ότι και αυτοί είναι πατριώτες που αγωνίζονται για κάποιο σκοπό και είναι άνθρωποι του Θεού. Οπότε, θα μπορούσαν να πουν στους ανωτέρους τους ότι τους σκότωσαν. Αυτοί θα γίνονταν «άφαντοι» και δε θα το έλεγαν πουθενά. Μιλώντας τους στη γλώσσα τους, τους συγκίνησε και

τους άφησαν να φύγουν.

Ο μοναχός Νικήτας μίλησε στον ηγούμενο Ιάκωβο για το πώς έγινε μοναχός στο Άγιο Όρος, για το πώς αρρώστησε και την τωρινή δύσκολη κατάσταση της υγείας του. Ο ηγούμενος τον δέχτηκε με χαρά. Τον αγάπησε τόσο πολύ, ώστε του μαγείρευε ιδιαίτερο φαγητό. Στην αρχή ο μοναχός Νικήτας δεν είχε καθόλου όρεξη. Με τον καιρό όμως άρχισε να πίνει γάλα και να τρώει γιαούρτι. Έπειτα από ενάμιση μήνα στη μονή συνήλθε[141].

Μια μέρα καθόταν κάτω από έναν πρίνο στη Μονή του Αγίου Χαραλάμπους και σκεφτόταν να φύγει από το μοναστήρι. Θεωρούσε «σκάνδαλο» και ντρεπόταν να τρώει αυγά, κρέας, να πίνει γάλα, ενώ οι ηλικιωμένοι πατέρες να τρώνε φακές, φασόλια, ρεβίθια και άλλα παρόμοια. Εκείνη τη στιγμή πέρασε ο γέροντας Παύλος κρατώντας ένα χοντρό βιβλίο, «παλιό, με χοντρό χαρτόνι». Είχε βάρος τέσσερα με πέντε κιλά. Περιείχε όλη την Παλαιά και την Καινή Διαθήκη. Επέστρεφε από το κοντινό δάσος, όπου είχε πάει να το μελετήσει. Πριν του αναφέρει τον λογισμό του ο μοναχός Νικήτας, του είπε ότι γνώριζε πως είναι ασθενής και το στομάχι του δε χώνευε αυτά που έτρωγαν. Του πρότεινε να φτιάχνει το φαγητό στο δωμάτιό του και να κάνει μια δίαιτα με γάλα κι αυγά, αφού ήταν άρρωστος. Θα ζητούσε μάλιστα να του δώσουν άδεια. Αυτά που είπε προέρχονταν από τη Χάρη του Θεού[142].

Επιστροφή στο Άγιο Όρος ύστερα από δύο μήνες στην Εύβοια

Με το που έγινε καλά ο μοναχός Νικήτας, το έβαλε «στα πόδια» για το Άγιο Όρος. Χάρηκαν που τον είδαν οι γέροντές του. Στην καλύβη τους στα Καυσοκαλύβια εξακολουθούσαν να μην έχουν γάλα και αυγά. Το φαγητό τους ήταν λίγος φιδές. Την Τετάρτη και την Παρασκευή του επέτρεπαν να βάζει λίγο λάδι. Σε δώδεκα με δεκατρείς μέρες έκλεισε πάλι η όρεξή του και δεν μπορούσε να φάει το παραμικρό. Άρχισε πάλι να αρρωσταίνει. Μόλις τον είδαν οι γέροντες σε αυτή την κατάσταση, τον ρώτησαν γιατί έφυγε από την Εύβοια. Τους απάντησε ότι είχε λήξει η δίμηνη άδεια που του είχαν δώσει και επέστρεψε στα Καυσοκαλύβια, γιατί δεν έκανε στον κόσμο[143].

Νέα είσοδος στον κόσμο: στην Εύβοια

Νέα τρίμηνη άδεια από τον γέροντά του Παντελεήμονα, για να επιστρέψει στον κόσμο, έχοντας μείνει λιγότερο από έναν μήνα στα

Καυσοκαλύβια. Πέρασε τον Ιανουάριο του 1926 για λίγο από το χωριό του και επέστρεψε στη Μονή του Αγίου Χαραλάμπους Λευκών για δεύτερη φορά.

Το μοναστήρι είχε χίλια γίδια. Ο μοναχός Νικήτας πήγαινε τα γίδια τον χειμώνα στα Κόσκινα και στον Άγιο Χαράλαμπο. Το καλοκαίρι τα πήγαινε σε βουνό: «Από του Λύρου τη βρύση κάτω από τη Βασιλική». Το γάλα που άρμεγαν καθημερινά ξεπερνούσε τις τριακόσιες οκάδες (385 κιλά). Είχαν και μια μηχανή που την έλεγαν «διάβολο» και τη χρησιμοποιούσε ο Νικήτας. Με αυτήν καθάριζαν το γάλα, έβγαζαν το βούτυρο και έκαναν ένα πολύ λευκό τυρί. Με το βούτυρο και τα αυγά που έτρωγε και με το γάλα που έπινε, συνήλθε. Έτρεχε πάνω-κάτω. Ο ηγούμενος του είχε δώσει τα κλειδιά της μονής για να εξυπηρετεί τους άλλους μοναχούς και τους εργάτες. Έβγαινε στους κήπους και βοηθούσε στις άλλες δουλειές.

Του άρεσε πολύ το δάσος έξω από τη μονή. Τη νύχτα, ιδίως τα «φεγγαρόλουστα βράδια», έτρεχε στο δάσος ό,τι ώρα και να ήταν και έλεγε το Ψαλτήρι «νοερώς όμως, όχι εκφώνως». Ήξερε όλους τους Ψαλμούς. Αποστήθιζε και την Καινή Διαθήκη. Παίδευε το μυαλό του.

Έπειτα από τρεις μήνες, μόλις τέλειωσε η άδεια που του είχε δώσει ο γέροντας Παντελεήμων, αποφάσισε να επιστρέψει στη μονή της μετανοίας του, στην καλύβη του Αγίου Γεωργίου, στο Άγιο Όρος. Όσο και αν προσπάθησε ο μητροπολίτης Καρυστίας και πολλοί άλλοι να τον μεταπείσουν να μη φύγει, δεν τα κατάφεραν. Με «πόνο ψυχής» τον άφησαν να φύγει[144].

Επιστροφή στο Άγιο Όρος για δεύτερη και τρίτη φορά

Άλλες δύο φορές ο μοναχός Νικήτας επέστρεψε στην καλύβη του Αγίου Γεωργίου στα Καυσοκαλύβια. Μόνο που είχε εξασθενήσει ο οργανισμός του πολύ και σύντομα αρρώσταινε.

Την τρίτη φορά που επέστρεψε στο Άγιο Όρος, στην καλύβη της μετανοίας του στα Καυσοκαλύβια, ύστερα από δώδεκα με δεκατρείς μέρες, αρρώστησε πάλι. Οι γέροντες του έδωσαν μια τελευταία μόνιμη άδεια να φύγει για τον κόσμο και να μην επιστρέψει στο Άγιο Όρος. Του είπαν πως δεν μπορούσαν να τον κρατήσουν άλλο. Τρεις φορές τού έδωσαν την ευκαιρία και τον δέχτηκαν, αλλά δεν μπορούσε να αντέξει τη σκληρή ζωή των Καυσοκαλυβίων. Φοβούνταν μην πεθάνει εκεί και οι άλλοι μοναχοί τούς κατακρίνουν που κράτησαν ένα σοβαρά άρρωστο παιδί. Του

εξέφρασαν πόσο τον αγαπούσαν και ότι, αν ο Θεός τον βοηθούσε να γίνει καλά, ήθελαν να επιστρέψει. Θα μπορούσε να φέρει ακόμα και τα ξαδέλφια του, για τα οποία πολλές φορές τούς είχε μιλήσει[145].

Έξοδος για τρίτη φορά στη Μονή του Αγίου Χαραλάμπους

Ο μοναχός Νικήτας άφησε οριστικά τα Καυσοκαλύβια και πήγε για τρίτη φορά στη Μονή του Αγίου Χαραλάμπους Λευκών, κοντά στο Αυλωνάρι, καταλαβαίνοντας πως δεν μπορούσε πια να μείνει στο Άγιο Όρος εξαιτίας της σοβαρής αρρώστιάς του. Μέσα στην καρδιά του είχε «κλείσει» το Άγιο Όρος. Είχε παρακαλέσει τον Θεό να φύγει μόνο με το σώμα και η ψυχή του να είναι εκεί, στη μονή της μετανοίας του. «Όχι. Εγώ δε θα φύγω, εγώ είμαι στα Καυσοκαλύβια, στη σκέπη της Παναγίας».

Στη Μονή του Αγίου Χαραλάμπους άρχισε πάλι να τρώει καλύτερο φαγητό και η υγεία του συνεχώς βελτιωνόταν. Ξανάρχισε την παλιά αγιορείτικη άσκησή του, την έντονη προσευχή του. Σε έναν πρίνο που είχε ύψος δυόμισι μέτρα, έφτιαξε ένα κρεβάτι με σκίνα που τα είχε πλέξει με τα κλαδιά του. Ανέβαινε εκεί. Ένα αγιόκλημα είχε ζώσει το «κρεβάτι» του και το είχε γεμίσει με πολλά λουλούδια. Έβαζε πάνω την κουβέρτα των γερόντων του από το Άγιο Όρος, την οποία ποτέ δεν αποχωρίστηκε σε όλη του τη ζωή, και τυλιγόταν. Ήταν εκεί «όλο προσευχή», με το «Κύριε Ιησού Χριστέ» και το Ψαλτήρι. «Ὃν τρόπον ἐπιποθεῖ ἡ ἔλαφος ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων, οὕτως ἐπιποθεῖ ἡ ψυχή μου πρὸς σὲ ὁ Θεὸς» (*Ψαλμ*. 41, 2), έλεγε. Ήταν ένας Αγιορείτης του κόσμου. Σηκωνόταν όρθιος στο «κρεβάτι» του και έλεγε νοερά το Απόδειπνο.

Μια νύχτα με φεγγάρι, καθώς «έψαλλαν» τα αηδονάκια που μόλις είχαν ξυπνήσει από τον βραδινό ύπνο τους, έκανε προσευχή προς την Παναγία, με το «Υπεραγία Θεοτόκε, σώσον ημάς». Στη στιγμή «έφτιαξε» μια εικόνα Της (πάντα ήθελε να φτιάχνει «εικόνες»). Η Παναγία πάνω σε έναν ωραίο υψηλό θρόνο και γύρω Της όλα τα Τάγματα των Αγγέλων, των Προφητών, των Οσίων, των Δικαίων, των Μαρτύρων. Γονάτισε και ο ίδιος πιο μακριά, αισθανόμενος την αναξιότητά του μπροστά σ’ εκείνο το μεγαλείο, σε αυτό το άγιο περιβάλλον. Άρχισε πάλι να προσεύχεται. Αισθανόταν μία «ακτίνα φωτεινή», που ερχόταν από την Παναγία, να τον λούζει και να τον χτυπά! Άρχισε τότε να φωνάζει: «Ἄσπιλε, ἀμόλυντε, ἄφθορε, ἄχραντε, ἁγνὴ Παρθένε, Θεόνυμφε Δέσποινα…»

Με το που τέλειωσε αυτή την έντονη προσευχή προς την Παναγία,

άκουσε έναν θόρυβο κάτω από τον πρίνο και πρόβαλε ένας άνθρωπος. Ήταν πεινασμένος και του ζήτησε κάτι να φάει. Του έδωσε τρία πρόσφορα. Είχε έρθει από την Αμερική και είχε σκοτώσει τη γυναίκα του! Σε ένα γράμμα τού έγραψαν ότι είχε φίλο, κι εκείνος, από «φιλότιμο και ντροπή», έκανε το κακό. Είχε μετανιώσει όμως. Μόλις ξημέρωσε, έφτασε η αστυνομία ψάχνοντάς τον. Ο γέροντας τους είπε πως δεν είχε δει τίποτα[146].

Ο μητροπολίτης Καρυστίας και Σκύρου Παντελεήμων Φωστίνης
Ο μητροπολίτης Καρυστίας και Σκύρου Παντελεήμων Φωστίνης[147] αγαπούσε πολύ τους θεολόγους και τους μοναχούς και τους περιέθαλπε στην Κύμη, στην έδρα της Μητρόπολής του. Πριν από το φαγητό ή ύστερα από αυτό, συζητούσαν διάφορα θεολογικά θέματα, όπως για παράδειγμα, ποια είναι η πιο μεγάλη αρετή.

Ένα βράδυ κάθονταν στη Μητρόπολη για φαγητό ο μητροπολίτης Παντελεήμων με κάποιους μοναχούς και με δεκαπέντε νέους. Μετά το φαγητό η συζήτηση στράφηκε στον μοναχισμό. Ο μητροπολίτης αναστέναξε και τους είπε πως αυτό που ήθελε πολύ ήταν να του πάνε καλόγερους και θα μπορούσε να κάνει πολλά. Ένας τελειόφοιτος φοιτητής Θεολογίας, ο Δημήτρης από τα Κόκλα των Θηβών, ο οποίος έμενε στην Κύμη για τις πτυχιακές εξετάσεις του στο πανεπιστήμιο, ζήτησε τον λόγο. Απευθυνόμενος στον μητροπολίτη Παντελεήμονα, ανέφερε πως στη Μονή του Αγίου Χαραλάμπους Λευκών είχε έρθει από το Άγιο Όρος ένας μοναχός πολύ αδύνατος, άρρωστος, και ο «Γιαγκούλας» (ηγούμενος Ιάκωβος) τον έβαζε να κάνει πολλές δύσκολες δουλειές. Ο μητροπολίτης τού ζήτησε να πάει την επόμενη μέρα και να τον φέρει στην Κύμη. Του έδωσε μια επιστολή του προς τον ηγούμενο και του ζητούσε να στείλει αμέσως στη Μητρόπολη τον νέο μοναχό.

Πράγματι, ο ηγούμενος Ιάκωβος έστειλε τον μοναχό Νικήτα στην Κύμη. Ο μητροπολίτης Παντελεήμων τον ευλόγησε, τον ρώτησε από πού είναι και πώς βρέθηκε στη Μονή Λευκών. Μετά τον σταύρωσε και τον φίλησε. Ο μοναχός Νικήτας του μίλησε για την ασκητική ζωή του στα Καυσοκαλύβια, την αγάπη του στον Χριστό, την αρρώστια του και πώς οι γέροντές του τον έστειλαν στον κόσμο. Ο μητροπολίτης τον αγάπησε και του έφερε τον καλύτερο γιατρό της Κύμης για να τον εξετάσει, ο οποίος του έδωσε πολλά φάρμακα. (Τότε, ως νέος μοναχός, είχε θετική άποψη για τα φάρμακα. Αργότερα, με όσα πέρασε από τους γιατρούς και τα φάρμακα, έλεγε: «Οι

γιατροί με χαλάσανε»). Θέλησε μάλιστα να τον κρατήσει στη Μητρόπολη.

Μια μέρα επισκέφτηκε τη Μονή του Αγίου Χαραλάμπους Λευκών ο μητροπολίτης Καρυστίας Παντελεήμων. Μίλησε στην εκκλησία της Μονής και ο μοναχός Νικήτας εντυπωσιάστηκε από το κήρυγμά του. Πρώτη φορά άκουγε ιεροκήρυκα.

Ο μοναχός Νικήτας πήγε στην Κύμη να ευχηθεί στον δεσπότη Παντελεήμονα κατά την εορτή του Αγίου Παντελεήμονα. Ένας «μεγάλος της Κύμης» πήγε κι αυτός στη γιορτή με την πολύ όμορφη δεκαοκτάχρονη κόρη του. Η κοπέλα φίλησε το χέρι του δεσπότη και αυτός τη χτύπησε απαλά στο μάγουλο, την ευλόγησε και τη φίλησε στο μέτωπο.

Την Κυριακή, μετά τη Θεία Λειτουργία στον Άγιο Αθανάσιο της Κύμης, ξεκίνησαν με τον μητροπολίτη Παντελεήμονα για να πάνε με τα πόδια στη Μητρόπολη. Κατέβηκαν μερικά σκαλιά και είδαν ένα κορίτσι έως έξι χρονών. Ο δεσπότης τού έπιασε το κεφαλάκι και το φίλησε στο μέτωπο, ρωτώντας το τι κάνουν οι γονείς και τα αδέλφια του. Πιο κάτω συνάντησαν ένα αγοράκι. Το φίλησε στο μέτωπο, χάιδεψε το μαγουλάκι του, το ρώτησε για τους δικούς του και έφυγαν. Στον μοναχό Νικήτα δεν άρεσε αυτή η συμπεριφορά. «Τότε ήμουνα πολύ φανατικός», έλεγε. Ο δεσπότης όμως δεν είχε πονηρία, «ήτανε η ψυχή του αυτή».

Ο μοναχός Νικήτας, παρότι ο μητροπολίτης τού είχε ζητήσει πολλές φορές να μείνει κοντά του, δεν ήθελε. Ντρεπόταν να ζει στη Μητρόπολη, γιατί ήταν ένας ερημίτης, ένας Αγιορείτης. Είχε συνηθίσει στη μοναξιά και ήθελε να είναι μόνος του. Προτιμούσε την ερημιά στη Μονή του Αγίου Χαραλάμπους Λευκών[148].

Ο αρχιεπίσκοπος Σινά, Φαράν και Ραϊθώ Πορφύριος Γ΄

Ο αρχιεπίσκοπος Σινά, Φαράν και Ραϊθώ Πορφύριος Γ΄ (1878-1968)[149], ο οποίος καταγόταν από την Κύμη, επισκέφτηκε το 1927 τη Μονή του Αγίου Χαραλάμπους όπου γνώρισε τον Αγιορείτη μοναχό Νικήτα. Του έκανε εντύπωση και του ζήτησε να περπατήσουν μαζί ανάμεσα στις λεύκες για μια μικρή ανάβαση στο βουνό Καλλιμάνι, για να μιλήσουν. Ο μοναχός Νικήτας, με το διορατικό του χάρισμα, του είπε «κάτι» που τον εντυπωσίασε. Του ανέφερε γεγονότα από τη Μονή Σινά. «Πανιερώτατε, τώρα κάτω στο Σινά δυο μοναχοί τα ’χουν κάνει άνω-κάτω. Τσακωθήκανε και δημιούργησαν σοβαρό πρόβλημα»! Στην ερώτηση του αρχιεπισκόπου Σινά πού το ξέρει, απάντησε: «Μου το αποκάλυψε ο Κύριος»! (Ίσως είναι

η πρώτη φορά που ο Άγιος αποκαλύπτει, πέρα από τον γέροντά του Παντελεήμονα στο Άγιο Όρος, ότι είχε λάβει από τον Θεό το διορατικό χάρισμα). Του περιέγραψε όλη την περιοχή του Σινά, τη φυσιογνωμία των δύο μοναχών και του είπε τα ονόματά τους! Ο αρχιεπίσκοπος Σινά του είπε τότε: «Παιδί μου, ο Θεός σού έδωσε πολλή Χάρη, να τη χρησιμοποιήσεις για το καλό της Εκκλησίας»!

Ο αρχιεπίσκοπος Πορφύριος Γ΄, επιστρέφοντας στην Κύμη, ανέφερε στον μητροπολίτη Παντελεήμονα όσα συνέβησαν με τον μοναχό Νικήτα. Του πρότεινε να τον κάνουν ιερέα. Ως ιερέας, με το Μυστήριο της Εξομολόγησης θα βοηθούσε πολύ κόσμο να σωθεί. Ο μητροπολίτης που τον είχε γνωρίσει αρκετά, το δέχτηκε τελικά, παρά την αρχική του δυσκολία ως προς το νεαρό της ηλικίας του, αφού ήταν μόλις είκοσι ενός χρονών. Τι σκεφτόταν όμως ο Αγιορείτης μοναχός Νικήτας;

Ο μοναχός Νικήτας τους έβλεπε όλους, μοναχούς και ιερείς, σαν αγίους. Περισσότερο τους επισκόπους. Όλοι αυτοί «βαλθήκανε» να με κάνουν παπά, έλεγε. Τρεις μητροπολίτες συνεννοήθηκαν να τον κάνουν ιερέα «διά της βίας». (Πρόκειται, πέρα από τον αρχιεπίσκοπο Σινά Πορφύριο Γ΄ και τον Καρυστίας Παντελεήμονα, για τον Ηλείας Αντώνιο, ο οποίος είχε βοηθήσει τους κομμουνιστές). Ο μοναχός Νικήτας δεν ήθελε να γίνει ιερέας, γιατί θεωρούσε «μέγα και υψηλό το αξίωμα της ιεροσύνης» και δεν ήξερε «πολλά γράμματα». Έλεγε: «Το σωστό είναι να γίνεις μοναχός… Αλλά να κυνηγάς να γίνεις παπάς και δεσπότης; Πρέπει να σου το λένε και να φεύγεις. Αυτό ήξερα, αυτό είχα διαβάσει εκεί»! Οι επίσκοποι όμως ήταν γι’ αυτόν «σαν τον Χριστό».

Ήθελε να φύγει από τη Μονή Αγίου Χαραλάμπους Λευκών και την Κύμη, για να αποφύγει την ιεροσύνη, αλλά δεν είχε χρήματα για να το επιχειρήσει. Επίσης, οι δεσπότες εκείνα τα χρόνια είχαν μεγάλη εξουσία και αν έφευγες μόνος σου, τηλεφωνούσαν στη Χαλκίδα και σε έπιανε η αστυνομία[150]!

Για να αποφύγει την ιεροσύνη, έπρεπε να έχει κάποιο «κώλυμα», μια σοβαρή αμαρτία. Επειδή όμως δεν υπήρχε κάποιο εμπόδιο που θα μπορούσε να αποτρέψει τον αρχιεπίσκοπο Σινά να τον κάνει ιερέα, προσπάθησε να βρει «κάτι». Σκεφτόταν να κρυφτεί σε ένα μέρος και την ώρα που θα επέστρεφαν οι χωριατοπούλες από τον θερισμό, να «ριχνόταν» σε μία και να προσπαθούσε να τη φιλήσει! Θα τον κατηγορούσαν για ανήθικη συμπεριφορά και θα τον απέκλειαν από την ιεροσύνη! Έλεγε: «Ας

ντροπιαζόμουνα. Εγώ αυτό ήθελα, να ντροπιαστώ για να μη γίνω παπάς». Αλλά την ώρα που περνούσαν οι κοπέλες, δεν μπόρεσε να κάνει ό,τι είχε σχεδιάσει[151].

«Πορφύριος ιεροδιάκονος»: Ιερέας και πνευματικός

«Ἡ εἰς διάκονον χειροτονία μου ἐγένετο ἐν τῷ ἐν Κύμῃ Ἱερῷ Ὀρφανοτροφειακῷ Ναῷ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος ὑπό τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Καρυστίας Κυροῦ Παντελεήμονος τῇ 26η Ἰουλίου 1927 καὶ ἡ εἰς πρεσβύτερον τὴν ἑπομένην ἤτοι 27ην Ἰουλίου 1927 ὑπό τοῦ παρεπιδημοῦντος ἐκεῖ ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου Σινά Κυροῦ Πορφυρίου». (Αἴτησις Ἀρχιμ. Πορφυρίου Λεων. Μπαϊρακτάρη, ἐφημερίου ἱεροῦ ναοῦ Ἁγίου Γερασίμου Πολυκλινικῆς Ἀθηνῶν, Πειραιῶς 3, περὶ χορηγήσεως πιστοποιητικοῦ προϋπηρεσίας αὐτοῦ παρᾷ τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει Καρυστίας καὶ Σκύρου. Ἐν Ἀθήναις τῇ 9/2/1970 †Πορφύριος Μπαϊρακτάρης)[152].

Την Τρίτη 26 Ιουλίου 1927, γιορτή της Αγίας Παρασκευής, ο μοναχός Νικήτας, σε ηλικία είκοσι ενός χρονών, χειροτονήθηκε διάκονος από τον μητροπολίτη Καρυστίας και Σκύρου Παντελεήμονα Φωστίνη, ο οποίος φώναξε το νέο του όνομα: «Πορφύριος ιεροδιάκονος». Το όνομα Πορφύριος του δόθηκε προς τιμήν του αρχιεπισκόπου Σινά Πορφυρίου Γ΄, ο οποίος καταγόταν από την Κύμη και είχε προτείνει την είσοδό του στην ιεροσύνη. Η χειροτονία του στον πρώτο βαθμό της ιεροσύνης έγινε στην Κύμη, στην εκκλησία του Αγίου Παντελεήμονα, παρεκκλήσι του Ιερού Τάγματος του Αγίου Παντελεήμονα, όπου βρισκόταν και η Μητρόπολη Καρυστίας.

Την επόμενη μέρα, Τετάρτη 27 Ιουλίου 1927, γιορτή του Αγίου Παντελεήμονος, πάλι στο «εκκλησάκι το μικρό» της Κύμης, στο παρεκκλήσιο του επισκοπείου, ο αρχιεπίσκοπος Σινά Πορφύριος Γ΄, συμπροσευχομένου του εγχώριου Μητροπολίτη Καρυστίας Παντελεήμονα, έκανε τη χειροτονία του σε πρεσβύτερο, έχοντας ήδη λάβει το δικό του όνομα, Πορφύριος. Αυτό ήταν και το όνομα της αγιοκατάταξής του και με αυτό έχει γίνει παγκοσμίως γνωστός.

Ως ιερέας στα διάφορα χωριά της Εύβοιας

«Ἐχειροτονήθην ἱερεὺς τῇ 27ην Ἰουλίου καὶ ἐτοποθετήθην ἀμέσως (1 Αυγούστου 1927) ὡς ἐφημέριος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Χαραλάμπους

Λευκῶν ἐξυπηρετῶν συγχρόνως καὶ τὰ χωρία Τσακαίοι καὶ Ὀχτωνιά – «Κάτω-Ὀχτωνιά», κατὰ διαστήματα, ἐπὶ ἑπταετίαν ὅλην» (Ἐν Ἀθήναις τῇ 9/2/1970 †Πορφύριος Μπαϊρακτάρης).

Λίγες μέρες μετά τη χειροτονία του σε πρεσβύτερο, τον Αύγουστο του 1927, ο γέροντας Πορφύριος τοποθετήθηκε ως εφημέριος στα χωριά Τσακαίοι και Αυλωνάρι. Εξακολούθησε όμως να μένει στη Μονή Λευκών.

Στο χωριό του, στον Άγιο Ιωάννη, έφτασε ένα γράμμα από το Άγιο Όρος προς τη μητέρα του, από μια καλύβη στον Άγιο Νείλο. Ο γέροντας Ιωακείμ έλεγχε με αυστηρό τρόπο τη μητέρα του για τη σκληρή συμπεριφορά της προς τον γιο της, επειδή είχε γίνει μοναχός στο Άγιο Όρος. Της έγραφε πως και τα άγρια θηρία αγαπούν τα παιδιά τους και άλλα πολύ «κτυπητά και βαριά». Με αυτά που της έγραψε, «πολύ την ετσάκισε» και τη συνέτριψε.

Η μητέρα του, λίγο καιρό μετά την οριστική του επιστροφή στην Εύβοια, μετάνιωσε για τη συμπεριφορά της. Άρχισε να πηγαίνει στη Μονή του Αγίου Χαραλάμπους Λευκών, όπου μόναζε ο γιος της. Τον έβλεπε και παρέμενε για λίγο κοντά του. Μόλις έγινε ιερέας, πολλές φορές καθόταν απέναντί του και τον κοίταζε που λειτουργούσε. Δεν έπαιρνε τα μάτια της από πάνω του. Στεκόταν στο μέσον της εκκλησίας, τον κοίταζε που ήταν στο ιερό και σταύρωνε τα χέρια της. Την έβλεπαν να κλαίει. Πολλές φορές την είδε και ο ίδιος να κλαίει. Έγινε η «μεταβολή» της. Αφοσιώθηκε στην Εκκλησία. Στο χωριό Τσακαίοι που λειτούργησε κάποια φορά και την είχε πάρει μαζί του, την έλεγαν παπαδιά και της φιλούσαν το χέρι. Εκείνη καμάρωνε. Έλεγε μάλιστα ότι το είχε πάρει «στραβά» και μακάρι όλα τα παιδιά της να γίνονταν καλόγεροι[153]!

Κάποιες φορές τον έστελνε ο μητροπολίτης Παντελεήμων και λειτουργούσε στο χωριό του, στον Άγιο Ιωάννη Αλιβερίου. Στο χωριό του άρχισαν οι συγχωριανοί του να τον τιμούν ιδιαίτερα. Πολλοί σηκώνονταν όρθιοι όταν περνούσε από τα καφενεία του χωριού! Τους ευλογούσε και τους χαιρετούσε και εκείνοι του μιλούσαν με σεβασμό. Παράλληλα όμως τους ντρεπόταν. Τη μητέρα του άρχισαν να τη φωνάζουν και εκεί παπαδιά κι εκείνη καμάρωνε. Της έλεγαν ακόμα οι συγχωριανοί της πως όλα τα δικά τους πράγματα είναι και δικά της. Θα μπορούσε να πάει όπου ήθελε, στα χωράφια τους ή στις αυλές τους, και να μαζέψει ό,τι ήθελε[154].

Στο Αυλωνάρι, ο γέροντας Πορφύριος, πέρα από το σπουδαίο πνευματικό του έργο, χρησιμοποίησε τα νερά τους και παρήγαγε ηλεκτρικό ρεύμα για να φωτίσει ένα τμήμα του χωριού. Έβαλε μια λάμπα διακοσίων βατ και είχε

φως τη νύχτα στο Αυλωνάρι, εκείνα τα χρόνια που τα περισσότερα χωριά δεν είχαν ηλεκτρικό ρεύμα.

Ίδρυσε ακόμα έναν σύλλογο για τους νέους, για αγόρια και κορίτσια, με το όνομα «Άγιος Ιωάννης». Έρχονταν κοντά του όλες οι κοπέλες του Αυλωναρίου, κι όταν τον έβλεπαν, φώναζαν χαρούμενες: «Ο πατήρ Πορφύριος, ο πατήρ Πορφύριος!» Οι πιο μεγάλες γυναίκες τον είχαν σαν πατέρα τους και φύτεψαν πολλά λουλούδια στην αυλή της εκκλησίας. Ο ίδιος φύτεψε χίλιες πεντακόσιες τριανταφυλλιές, πεντακόσιες αρωματικές πικροδάφνες, μυρτιές, αγράμπελες. Φοβόταν όμως μη θεωρήσουν οι γονείς ότι επηρέαζε τα κορίτσια τους. Γι’ αυτό, μόλις προσκυνούσαν στην εκκλησία του χωριού, τους έλεγε να πάνε στα σπίτια τους. «Θησαυρός κορίτσια»! Ήταν εκεί και ο παπα-Γιάννης ο Καγκέλης, συγγενής του από την Αχλαδερή, με τον γιο του Μήτσο Λούστρο, ο οποίος έμενε πολλά χρόνια στις Καρυές της Εύβοιας. Πήγαινε και ο γέροντας Παύλος από τη μονή του Αγίου Χαραλάμπους.

Όλοι στο Αυλωνάρι «κρέμονταν από τα χείλη του»! Όταν περνούσε ο γέροντας Πορφύριος από την πλατεία του χωριού, αν και μόλις είκοσι δύο χρονών, από σεβασμό και αγάπη σηκώνονταν όλοι όρθιοι! Ο κόσμος τον έκανε διαρκώς να κλαίει από την αγάπη που του έδειχνε.

Κατέβαινε στα Χάνια για να πάρει το λεωφορείο για τη Χαλκίδα και από εκεί για την Αθήνα. Αναγκαζόταν να περνά από τον έξω δρόμο κρυφά, γιατί ντρεπόταν τις τιμές που του απέδιδαν: «Τιμή πατριάρχη, όχι δεσπότη»! Ένα απόγευμα που κατέβαινε, κάθονταν μερικές γυναίκες και συζητούσαν. Με το που τον είδαν, φώναξαν: «Ο παπα-Πορφύριος» και σηκώθηκαν όρθιες. Τις ευλόγησε και προχώρησε. Μια γυναίκα άρχισε να κλαίει επειδή δεν μπορούσε να σηκωθεί, γιατί ήταν ανάπηρη! Της είπε πως δεν πειράζει που δε σηκώθηκε και συνέχισε τον δρόμο του[155].

Ως ιερέας υπηρέτησε και στο χωριό Ποταμιώνα. Δίπλα του βρίσκονται η Καψάλα, τα Μεσοχώρια και ο Άγιος Ιωάννης ο Θεολόγος. Μια Κυριακή απόγευμα συγκέντρωσε στον Ποταμιώνα τους χωριανούς και τους ζήτησε να φυτέψουν δέντρα: αχλαδιές, βερικοκιές, μηλιές, δαμασκηνιές, κερασιές, μουριές, μανταρινιές, πορτοκαλιές. Θα έβαζε τον μισθό του για να πάει σε δεντροκομείο στη Χαλκίδα, να τα αγοράσει πιο φτηνά. Οι κάτοικοι θα άνοιγαν τους λάκκους. Ένας γέρος, ο μπάρμπα-Γιάννης, του είπε: «Δε μας μιλάς για τον Χριστό, παπά; Αυτά τα λένε οι γεωπόνοι»! Τότε του εξήγησε πως φυτεύοντας ένα δέντρο στην αυλή του, δε θα αναγκαστεί να κλέψει τον

γείτονά του. Με το να είναι ο γονιός τεμπέλης, αμελής, νωθρός και να μην έχει λίγα δέντρα, τα παιδιά του ίσως αναγκαστούν να κλέψουν. Έτσι συνηθίζει το παιδί να παίρνει τα πράγματα του άλλου. Στο χωριό τους που έχουν όλοι ελιές, δεν πάει κανένας να κλέψει τις ελιές του άλλου. Στον Ποταμιώνα μιλούσαν αρβανίτικα. Πολλές φορές περνούσε από την αγορά και τους χαιρετούσε. Αν ήταν μαζί τους κάποιος ξένος επισκέπτης, έλεγαν στα αρβανίτικα: «Αυτός είναι καλός παπάς». Όταν πήγαινε σε κάποιο χωριό, πριν φτάσει, παρατηρούσε τα κτήματα, τα δέντρα, πώς τα είχαν κλαδέψει, πώς τα είχαν περιποιηθεί, πώς τα είχαν καλλιεργήσει. Από αυτά καταλάβαινε το χωριό, τι άνθρωποι είναι[156]!

Το χωριό Μεσοχώρια είναι δίπλα στους Τσακαίους, όπου ήταν ιερέας. Ο μητροπολίτης Παντελεήμων τον πήρε κάποια φορά μαζί του σε μια περιοδεία σε έξι γειτονικά χωριά και το βραδάκι κατέληξαν στα Μεσοχώρια. Πριν μπουν στο χωριό, τα κορίτσια είχαν στρώσει χαλιά και πάνω είχαν απλώσει αρωματικά φυτά (ρουσφάκι). Πρόσφεραν ανθοδέσμες στον δεσπότη από άσπρα και κόκκινα γαρίφαλα. Οι καμπάνες χτυπούσαν δυνατά. Μπήκαν αμέσως στην εκκλησία και ο δεσπότης κάθισε στο δεσποτικό και έσκυψε το κεφάλι, γιατί ήταν πολύ κουρασμένος, αφού είχε μιλήσει σε έξι χωριά και είχε κάνει μεγάλη πορεία.

Στα Μεσοχώρια δεν ήξεραν ελληνικά. Τα παιδιά δεν πήγαιναν στον στρατό και στο σχολείο. Ο δεσπότης άρχισε να τους μιλά στα αρβανίτικα. Ο κόσμος κοίταζε τον ομιλητή με θαυμασμό και έκλαιγε. Ο γέροντας Πορφύριος στεκόταν στην Ωραία Πύλη και δεν καταλάβαινε τι τους έλεγε ο δεσπότης. Βλέποντας τον κόσμο να κλαίει, συγκινήθηκε και ο ίδιος. Ο δεσπότης συγκρατιόταν, αλλά σε μια στιγμή άρχισε να κλαίει κι αυτός. «Τι ωραίο πράγμα!» Ήταν ωραίος ο δεσπότης, έλεγε, πολύ εξευγενισμένη ψυχή και με εξευγενισμένο πρόσωπο. Το βράδυ πήγαν για φαγητό στο σπίτι ενός χωριανού, του Αδάμ, και ο δεσπότης έφτιαξε μόνος του το φαγητό: έβαλε στο τζάκι να ψηθούν μελιτζάνες, πιπεριές, ντομάτες και πρόσθεσε λίγο λάδι[157].

Ο μητροπολίτης Παντελεήμων πήγαινε κάθε χρόνο στο πανηγύρι του Αγίου Ιωάννη του Κεσκεσά και έκανε πολύ ωραίο κήρυγμα. Ο γέροντας μια φορά τον ακολούθησε. Όλη τη νύχτα οι κάτοικοι έβραζαν πενήντα μεγάλα καζάνια, όπου είχαν βάλει κρέας, κρεμμύδια και σιτάρι. Αυτό που φτιάχνουν το λένε κεσκέσι. Προσέρχονταν πολλοί και από τα γύρω χωριά για το τραπέζι[158].

Μία άλλη φορά, ο γέροντας Πορφύριος πήγε μόνος του για κάποιο διάστημα σε ένα γειτονικό χωριό όπου δεν είχαν παπά και είχαν στερηθεί τις λειτουργίες. Τους είπε: «Παιδιά μου, είμαστε όλοι μια οικογένεια. Να είμαστε όλοι ενωμένοι». Τους ζήτησε, αν και πολύ νέος τότε, να τον αισθάνονται σαν πατέρα τους. Κάθε βράδυ και κάθε πρωί που θα χτυπούσε την καμπάνα της εκκλησίας, θα προσευχόταν γι’ αυτούς. Να κάνουν τον σταυρό τους μόλις ακούν την καμπάνα, όπου και αν βρίσκονται. Με αυτό τον τρόπο θα αισθάνεται πως «όλη η οικογένεια» είναι μαζί του στην εκκλησία. Έλεγε ακόμα: «Θα αισθάνομαι πως σας έχω όλους στην αγκαλιά μου, όλους, παιδιά μου»[159]!

Ως εξομολόγος στη Μονή Λευκών και στα χωριά της Εύβοιας
Τον επόμενο χρόνο, τη μέρα της γιορτής του Αγίου Παντελεήμονα, την Παρασκευή 27 Ιουλίου 1928, ο μητροπολίτης Καρυστίας Παντελεήμων τον έκανε πνευματικό, με «κεκανονισμένη ἐνταλτήρια ἐπιστολή», και του έδωσε την ευλογία της Εκκλησίας από τα είκοσι δύο του χρόνια να εξομολογεί τους πιστούς.

Στη Μονή του Αγίου Χαραλάμπους εξομολογούσε ασταμάτητα, μέρα και νύχτα! Είχε «μανία» με την Εξομολόγηση και δεχόταν όλο τον κόσμο. Μια σκάλα οδηγούσε προς το βορειοανατολικό κελί του. Στα σκαλοπάτια κάθονταν και περίμεναν όλη τη νύχτα πολλοί που έρχονταν για να εξομολογηθούν.

Κατά την Εξομολόγηση, δεν τους κοίταζε στα μάτια, για να μην αισθάνονται άβολα. Τους έριχνε μόνο μια ματιά καθώς έμπαιναν και μετά έσκυβε το κεφάλι. Τους ρωτούσε πόσων χρονών είναι, με ποιον μένουν, τι έχουν σπουδάσει, πόσο καιρό έχουν να μεταλάβουν. Τους ενθάρρυνε να λένε ό,τι θέλουν και όπως το αισθάνονταν. Μετά, αναλόγως με το τι του έλεγαν, τους μιλούσε λίγο και τους ρωτούσε να του πουν τι θυμούνται, αν κάτι βαραίνει τη συνείδησή τους, τα παραπτώματα και τις αμαρτίες τους. Πολλές φορές, πριν αρχίσουν να μιλούν, τους έλεγε: «Κοίταξε, από το χαρτάκι που έγραψες, μόνο το τρία και το πέντε είναι αμαρτίες· τα άλλα δεν είναι αμαρτίες. Πες μου λοιπόν γι’ αυτά και άμα μείνει χρόνος, μου λες και για τα άλλα»! Όταν έφευγαν από την Εξομολόγηση, έλεγαν ο ένας στον άλλο: «Πω, πω, ένας παπάς καρδιογνώστης»!

Όλη τη νύχτα δεν κοιμόταν. Συνέχιζε κάθε πρωί με τη Θεία Λειτουργία και κοιμόταν λίγο μετά. Ο μοναχός Σπυρίδων και οι άλλοι μοναχοί που τον

έβλεπαν, απορούσαν πώς αντέχει[160]!

Άρχισαν να εξομολογούνται στον γέροντα νέοι, γέροι, παιδιά και τους διάβαζε τη συγχωρητική ευχή. Επίσης, πήγαινε και εξομολογούσε στην Αχλαδερή, στην Οκτωνιά, στο Μπούζι, στη Νικολέτα, στο Νεοχώρι, στα Λέπουρα, στο Αλιβέρι, στο Ρολόι[161].

Τον πρώτο καιρό που άρχισε να εξομολογεί, ήταν πολύ αυστηρός προς τους εξομολογούμενους. Έλεγε: «τους εζεματούσα»! Είχε το Εξομολογητάριο του Αγίου Νικοδήμου του Αγιορείτη και εφάρμοζε με ακρίβεια όσα έγραφε μέσα. Του έλεγαν κάτι σοβαρό, κοίταζε μέσα στο κείμενο και τους απέκλειε από τη Θεία Κοινωνία για χρόνια! Έρχονταν ύστερα από καιρό πολλοί απογοητευμένοι. Του έλεγαν ότι δεν μπορούσαν να εφαρμόσουν αυτά που τους είχε ζητήσει και είχαν χρόνια να μεταλάβουν. Τότε «σωφρονίστηκε» και σιγά σιγά άλλαξε. Στηρίχθηκε σε έναν κανόνα του Μεγάλου Βασιλείου: «Μὴ χρόνῳ κρῖνε, ἀλλὰ τρόπῳ τὰ ἐπιτίμια»[162]. Άλλαξε τους κανόνες (επιτίμια) που έβαζε. Ζητούσε τώρα προσευχή, λίγες μετάνοιες, μελέτη της Αγίας Γραφής. «Έπαιρναν φόρα» μόνοι τους και ήθελαν να νηστεύουν και να αγωνίζονται για να γνωρίσουν τον Χριστό. Γιατί αν ένας αγαπήσει τον Χριστό και αγαπηθεί από τον Χριστό, όλα είναι χαρούμενα, όλα καλά, όλα άγια[163].

Κάποιοι που εξομολογούνταν, ήθελαν να αφήνουν χρήματα, αλλά δεν τα κρατούσε. Μερικές γυναίκες όμως από τα χωριά επέμεναν από «ιδιοτροπία» να αφήνουν χρήματα μετά την εξομολόγησή τους, μία δεκάρα ή λίγες δεκάρες ή και μια δραχμή, «για να πιάσει η ευχή σου», όπως έλεγαν. Αυτά τα χρήματα που άφηναν, τα έδινε σε έναν νέο που σπούδαζε Θεολογία και τον έλεγαν Θεόδωρο Μπαϊρακτάρη. Ήταν εξάδελφός του. Το καλοκαίρι ερχόταν και έμενε στη μονή. Είχε ωραία φωνή και τον είχαν διορίσει ψάλτη στην Αθήνα. Έπαιρνε έναν μικρό μισθό και με τη βοήθεια του γέροντα σπούδαζε.

Μια φορά ο Θεόδωρος είχε πάει στην παλιά Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Αθηνών και έκλεψε ένα βιβλίο. Του άρεσε αυτό το βιβλίο, αλλά δεν είχε χρήματα για να το αγοράσει. Ο γέροντας Πορφύριος τον «είδε» με το χάρισμά του από την Εύβοια! Πήγε στο Αυλωνάρι και τον πήρε τηλέφωνο. Του ζήτησε την επομένη να το επιστρέψει. Έπειτα από αυτό ο Θεόδωρος φοβόταν ότι ο εξάδελφός του τα «βλέπει» όλα! Έτσι τον αγάπησε περισσότερο. Ανέβαιναν μαζί σε βουνά και ο γέροντας κατέβαινε στις σπηλιές. Μάζευαν ένα βότανο, «θρούμπι», το οποίο έριχναν στη

σαλάτα τους. Ο Θεόδωρος έψελνε όσο βρισκόταν στη μονή. Εκεί όπου εργαζόταν το καλοκαίρι, είχε ένα βιβλίο και έγραφε αυτά που του έλεγε ο γέροντας. (Αργότερα πήρε το βιβλίο κάποιος άλλος και κατάλαβε ότι «αυτόν τον θησαυρό» τον παρέδωσε ο γέροντας Πορφύριος)[164].

Τέσσερις κάτοικοι από το χωριό Βίρα (Αργυρό), νότια της Δύστου, επισκέφτηκαν τη Μονή των Λευκών. Ο γέροντας Πορφύριος καθόταν σε ένα πεζούλι, στον περίβολο. Πήγαν και κάθισαν κοντά του. «Μίλησε» στον καθένα και του είπε για την οικογένειά του και για τα παιδιά του. Τα έχασαν! «Τι είναι αυτά;» έλεγαν. Τους είπε πως με τη Χάρη του Θεού τα «έβλεπε» (από εδώ και πέρα αρχίζει να αποκαλύπτει περισσότερο στον κόσμο το χάρισμα που έλαβε από τον Θεό) και ότι πρέπει να γίνουμε όλοι καλοί. Ήρθαν στη Θεία Λειτουργία, εξομολογήθηκαν, τους έκανε αγιασμό και έφυγαν.

Την επόμενη Κυριακή ήρθαν πενήντα άτομα από το χωριό Βίρα και τον έψαχναν για να εξομολογηθούν. Ο ηγούμενος Ιάκωβος («ο άγριος») έλεγε: «Τι έπαθαν αυτοί»! Ρώτησε τον ίδιο τι γίνεται[165]. Χιλιάδες ψυχές γονάτισαν κάτω από το πετραχήλι του. Έλεγε: «Ο Θεός να με συγχωρέσει»!

Ο γέροντας Πορφύριος δεν ενδιαφερόταν μόνο για τους κατοίκους των χωριών κοντά στο μοναστήρι του. Του έφερναν στη μονή την εφημερίδα *Πρωινή* και παρακολουθούσε τη ζωή του κόσμου. Προσευχόταν για όλο τον κόσμο.

Θαυματουργίες στη Μονή Λευκών

Στη Μονή του Αγίου Χαραλάμπους έρχονταν γυναίκες που δεν έκαναν παιδιά, για να τους διαβάσει μια ευχή ο γέροντας Πορφύριος. Πίστευαν ότι θα συλλάβουν παιδί με την ευχή και την προσευχή του. Πολλά ζευγάρια που απέκτησαν παιδιά, τους έδιναν το όνομα Πορφύριος.

Μια φορά πήγε μια κυρία, η γυναίκα του Χατζη-Γκιζελή που είχε σιδεράδικο στην Αχλαδερή, καβάλα στο γαϊδούρι της. Κατέβηκε και του είπε πως ο δεκαοκτάχρονος γιος της Γιάννης δεν μπορούσε να μιλήσει. Ο γέροντας πήρε το πετραχήλι και κατέβηκε στο χωριό. Το παιδί πράγματι δε μιλούσε. Σε μια καρέκλα έβαλαν μια πετσέτα και ένα πιάτο. Άρχισε να διαβάζει την ακολουθία του Αγιασμού. Διάβασε την ευχή με όλη του την καρδιά, με όλη του την ψυχή. Μόλις τέλειωσε τον Αγιασμό, άρχισε να τον ραντίζει λέγοντας: «Σώσον Κύριε τον λαόν σου…» Μετά τον άγγιξε με τον σταυρό και με τον βασιλικό και τον ρώτησε πώς τον λένε. Το παιδί τού

είπε: «Γιάννης. Σ' ευχαριστώ πολύ» και του φίλησε το χέρι. Ο γέροντας το χαρακτήρισε «μέγα θαύμα» και τον φίλησε. Ο Γιάννης τον αγάπησε πολύ. Πήγαινε στο μοναστήρι και ήθελε να μείνει εκεί. Αργότερα, βάφτισε ένα παιδί του και του έδωσε το όνομα Πορφύριος. (Το 1986, ο γέροντας πήγε πάλι στην Αχλαδερή και ύστερα από πενήντα χρόνια συνάντησε το παιδί στο οποίο είχαν δώσει το όνομά του και του εξήγησε πώς είχε γίνει αυτό).

Η Χρυσαυγή, η κόρη του παπα-Χρήστου από τις Πετριές, ο οποίος είχε μετακινηθεί στον Βαρνάβα, για τρεις μήνες δε μιλούσε. Καθώς πήγε ένα σούρουπο να λύσει από κάποια βάτα την κατσίκα τους, είδε «κάτι» και έμεινε βουβή. Ο γέροντας έκανε και σε αυτήν αγιασμό. Από την εικόνα του Αγίου Χαραλάμπους κυλούσαν σταγόνες σε όλο το ασήμι του, σαν ιδρώτας. Έλεγε: «Ένα μεγάλο θαύμα, πολύ μεγάλο θαύμα. Πρώτη φορά το είδα κι εγώ»! Η κοπέλα με το που ήπιε τον αγιασμό, μίλησε και απευθύνθηκε στον πατέρα της και του έδειξε τις σταγόνες επάνω στην εικόνα. Έκαναν όλοι τον σταυρό τους[166].

Στις αρχές του 1938, η ανδρική Μονή Λευκών στο Αυλωνάρι μετατράπηκε από τον μητροπολίτη Καρυστίας Παντελεήμονα σε γυναικεία. Ο τελευταίος ηγούμενος της Μονής Λευκών ήταν ο αρχιμανδρίτης Παύλος Βενέκας, ένας λόγιος και πολύ δραστήριος μοναχός.

Στη Μονή Λευκών ο γέροντας Πορφύριος είχε αντιμετωπίσει τη σοβαρή ασθένειά του, η οποία τον ανάγκασε να φύγει από το Άγιο Όρος. Στη μονή αυτή έζησε ως μοναχός, ιερέας και πνευματικός. Στις 10 Φεβρουαρίου 1938, του απονεμήθηκε από τον μητροπολίτη Καρυστίας το «ὀφίκιο τοῦ ἀρχιμανδρίτη»: «Πρὸς βράβευσιν τῶν ὑπηρεσιῶν σου, ἃς ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας προσήνεγκας μέχρι σήμερον ὡς Πνευματικὸς Πατὴρ καὶ διὰ τὰς χρηστὰς ἐλπίδας, ἃς τρέφει εἰς σὲ ἡ Ἁγία ἡμῶν Ἐκκλησία» (υπ. Αριθμ. 92/10-2-1938)[167].

Ο γέροντας Πορφύριος, ύστερα από δώδεκα χρόνια άσκησης και προσφοράς ως ιερέας και πνευματικός στη Μονή του Αγίου Χαραλάμπους Λευκών στο Αυλωνάρι και στα γύρω χωριά, ευγνώμων για όσα πέρασε, αναγκάστηκε να την εγκαταλείψει, αναζητώντας τον νέο τόπο της άσκησής του.

3. Μονή Αγίου Νικολάου στην Άνω Βάθεια της Εύβοιας (1938-1940)

Ο γέροντας Πορφύριος, μετά την αναχώρησή του από τη Μονή του Αγίου

Χαραλάμπους Λευκών στην Εύβοια, αναζητούσε έναν νέο τόπο «περισυλλογής». Αισθανόταν σαν ένα «κατατρεγμένο πουλί»! Έτρεξε για να βρει «καταφύγιο» στην αγκαλιά του Πατέρα, στη θαλπωρή του Χριστού, στην ένωση με τον Θεό. Ένιωθε μεγάλη χαρά και αγαλλίαση. Ήρθε, τον χειμώνα του 1938, στη Μονή του Αγίου Νικολάου στην Άνω Βάθεια της Εύβοιας, κοντά στο χωριό του, με την ωραία θέα της προς τον Ευβοϊκό Κόλπο και την απέναντι περιοχή του Ωρωπού και την Πάρνηθα.

Στην αρχή έμεινε στη Μονή του Αγίου Νικολάου για δέκα μέρες. Συνάντησε τέλεια ερημιά, το έρημο, το αβοήθητο. Υπήρχαν κάποια κελιά ερειπωμένα, γεμάτα ποντίκια. Έμενε μέσα στο φτωχό και αγιογραφημένο εκκλησάκι του Αγίου Νικολάου. Καθόταν στο στασίδι και έριχνε μια ματιά στα γύρω βουνά. Ήταν γεμάτα κουμαριές, δάσος. Μόνο κάτω στον κάμπο υπήρχαν χωριά, όπως η Βάθεια (Αμάρυνθος). Το εκκλησάκι το είχαν αγιάσει πριν από χρόνια άνθρωποι που τους «έβλεπε» με το χάρισμά του! Τους αισθανόταν να «σκύβουν μπροστά στους Αγίους και να ξεκλειδώνουν τις καρδιές τους».

Για δέκα μέρες έβρεχε ασταμάτητα. Η βροχή χτυπούσε στους τοίχους και στα τζάμια σαν να ήταν χαλάζι. Ο άνεμος φύσαγε με μανία και τα κλαδιά ενός μεγάλου πλατάνου ακούγονταν να χτυπάνε. Έσπαζε θάμνους, ακόμα και δέντρα. Δυο μέρες είχε μεγάλη θαλασσοταραχή. «Όλα τα στοιχεία της φύσης εμούγκριζαν»! Έτρεμε ο «κουμπές» (τρούλος) και οι τοιχογραφίες!

Ο γέροντας μπήκε στο εκκλησάκι του Αγίου Νικολάου και άρχισε να διαβάζει, να προσεύχεται. Αυτό του απέσπασε τη σκέψη. Ένιωθε εκεί μέσα ασφαλής, παρηγορημένος και αναπαυμένος. Δεν τον ένοιαζε η φουρτούνα, η καταιγίδα του κόσμου. Η ψυχή του ζητούσε κάτι «πιο άγιο, πιο υψηλό, πιο τέλειο»: την αγκαλιά του Θεού. Ήθελε τη δυσκολία και τη δυστυχία. Τα θεωρούσε ευκαιρίες για προσευχή, για πλησίασμα στον Θεό. Για να καταργηθεί ο χρόνος, η αίσθηση του χρόνου. Το μυστικό για τον άνθρωπο του Θεού είναι πώς θα τα κάνει όλα προσευχή. Κανείς δεν περνούσε από εκεί. Κάποιες φορές μόνο ερχόταν ένας Βαγγέλης Κιούσης, ο οποίος βοηθούσε και έμενε στη μονή[168].

Στη Μονή του Αγίου Νικολάου ο γέροντας κατασκεύασε ένα σύστημα ραδιοφωνικής λήψης χωρίς τη χρήση ηλεκτρικού ρεύματος. Πήγε στην Αθήνα, ανεβαίνοντας την οδό Σταδίου αριστερά, σε ένα γωνιακό μαγαζί, όπου ανάμεσα στα άλλα είδη που πουλούσε ήταν ένα ραδιοφωνάκι χωρίς ηλεκτρικό ρεύμα. Ζήτησε να το αγοράσει, αλλά όταν τους είπε ότι το ήθελε

για την Εύβοια, του είπαν ότι δε θα είχε σήμα εκεί και θα έχανε τα χρήματά του, γιατί ήταν ακριβό. Επέμενε, λέγοντας ότι θα το αγόραζε από περιέργεια, για να το δει. Στην Εύβοια έκανε πειράματα και χρησιμοποίησε μια κεραία τριακοσίων μέτρων και κατόρθωσε να πιάνει όχι μόνο τον ραδιοφωνικό σταθμό της Ελλάδας, αλλά και άλλους σταθμούς του εξωτερικού (Ουγγαρία, Κάιρο)[169].

Είναι ιδιαίτερα εντυπωσιακό πώς ο γέροντας Πορφύριος θαύμαζε το ότι ο Θεός έδωσε στον άνθρωπο την ικανότητα να κάνει ανακαλύψεις. Ο ίδιος αξιοποιούσε πολύ τις εφευρέσεις και την τεχνολογία. Συνιστούσε στα πνευματικά του παιδιά να χρησιμοποιούν την τεχνολογία. «Επιτρέπεται, έλεγε, να βοηθά ο Θεός τον άνθρωπο να κάμνει τόσες εφευρέσεις και να τις χρησιμοποιεί ο Διάβολος, ενώ εμείς οι χριστιανοί να μη τις χρησιμοποιούμε;»[170]

Στη Χαλκίδα με το κάρο

Μια μέρα πέρασε από τη γέφυρα του σιδηροδρομικού σταθμού της Χαλκίδας. Στο σημείο που ο δρόμος πάει προς τα Χάνια, είδε έναν καροτσέρη που είχε φορτώσει στο κάρο του καφάσια με σταφύλια και βλαστημούσε την Παναγία. Με το που άκουσε τον καροτσέρη να βλασφημεί την Παναγία, του κακοφάνηκε. Τόσα χρόνια στο Άγιο Όρος «λάτρευε» την Παναγία και είχε την εικόνα Της κάτω από το μαξιλάρι του. Την επικαλέστηκε με λύπη και είπε: «Παναγίτσα, κάν’ τον αυτόν τον άνθρωπο που σε βλαστημάει να επικαλείται με λαχτάρα το όνομά Σου»! Στη γέφυρα του σταθμού, πάνω από τις γραμμές του τρένου, το άλογό του σταμάτησε να προχωρά. Το τρένο σφύριζε και αυτός βιαζόταν να περάσει.

Ο καροτσέρης συνέχιζε να βλασφημεί, έδερνε και έσπρωχνε το άλογο. Ξάφνου, το άλογο αφήνιασε και άρχισε να τρέχει. Το κάρο πήγε να αναποδογυρίσει και έσπασε η ρόδα του, γιατί πήρε όλο το βάρος. Ο άξονας της ρόδας τρύπησε ένα μεγάλο βαρέλι γεμάτο μούστο. Το άλογο έφυγε και κάποιοι έτρεξαν να το πιάσουν. Τελικά, το κάρο αναποδογύρισε και ο καροτσέρης καταπλακώθηκε από το βαρέλι με τον μούστο! Ο καροτσέρης έπιασε το κεφάλι με τα δυο χέρια του και άρχισε να φωνάζει το όνομα της Παναγίας. Ο γέροντας εντυπωσιάστηκε με ό,τι συνέβη! Αυτό που είχε ζητήσει, σε μισό λεπτό ο καροτσέρης άρχισε να το φωνάζει. Πάντως, το θεώρησε «κακία» του, ότι προήλθε από αυτό που είχε ζητήσει από την Παναγία. (Αργότερα πήγε σε πνευματικό και μετά δακρύων το

εξομολογήθηκε)[171].

Στην Εύβοια, στη Μονή του Αγίου Νικολάου στην Άνω Βάθεια, έμεινε τρία χρόνια, έως το 1940, οπότε και έφυγε για την Αθήνα. Αν είχε μείνει εκεί, θα τον είχαν σκοτώσει! Μόλις έφτασε στην Αθήνα, ξέσπασε ο Ελληνοϊταλικός Πόλεμος και έπεσε πάνω στην Κατοχή.

135. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 227-228.

136. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Βίος και Λόγοι,* σ. 97-99 και *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 230-231.

137. Συνέντευξη από τον Κωνσταντίνο Μπαϊρακτάρη, συγγενή και συγχωριανό του Αγίου Πορφυρίου, στις 12-6-2019, Άγιος Ιωάννης Αλιβερίου. Η άποψη αυτή από τον ογδονταπεντάχρονο συγγενή του, ο οποίος ζούσε στο χωριό, ακούγεται για πρώτη φορά. Η μητέρα του δεν τον άφησε να της φιλήσει το χέρι. Όταν είδε πως θεραπεύτηκε, άρχισε να τον επισκέπτεται συχνά στη Μονή Λευκών στο Αυλωνάρι.

138. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 108.

139. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 206, 208.

140. Βλ. Αναστασίου Σ. Τζαβάρα, *Αναμνήσεις από τον Γέροντα Πορφύριο, τον διορατικό και προορατικό πνευματικό μας πατέρα*, Εκδόσεις Επτάλοφος α.β.ε.ε., Αθήνα [4]1993, σ. 25.

141. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 231-232 και *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 211.

142. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 218-219.

143. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 232-233.

144. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 235-236.

145. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 236-237.

146. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 257-263.

147. Ο μητροπολίτης Παντελεήμων Φωστίνης (1888-1962), από το Κρανίδι Ερμιονίδος, πτυχιούχος Θεολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών (1912), χειροτονήθηκε μητροπολίτης Καρυστίας και Σκύρου το 1922. Το 1927 ίδρυσε το Ιερό Τάγμα του Αγίου Παντελεήμονος, με έδρα την Κύμη, όπου λειτουργούσε νοσοκομείο, αρτοποιείο, ξυλουργείο, μηχανουργείο, υποδηματοποιείο, υφαντουργείο, και φιλοξένησε πολλά ορφανά παιδιά. Επίσης, λειτουργούσε σχολή για την εκπαίδευση μοναχών στην εκκλησία του Αγίου Αντωνίου, οι οποίοι παρέμεναν μέσα στο ίδρυμα, και σχολή υποψήφιων ιερέων. Πήρε μέρος στους Βαλκανικούς Πολέμους και στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Το 1943 παραιτήθηκε από τη Μητρόπολή του και ανέλαβε μητροπολίτης των Ενόπλων Δυνάμεων. Παραιτήθηκε από τη θέση αυτή το 1946, οπότε εξελέγη μητροπολίτης Χίου, Ψαρών και Οινουσσών. Κοιμήθηκε στη Χίο το 1962. Το 2017 έγινε η ανακομιδή του λειψάνου του.

148. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 241-246.

149. Ο αρχιεπίσκοπος Σινά, Φαράν και Ραϊθώ Πορφύριος Γ΄ (κατά κόσμον Αριστείδης Παυλινός) γεννήθηκε στην Κύμη το 1878. Από μικρή ηλικία πήγε στη Μονή Αγίας Αικατερίνης στο Σινά, όπου έγινε μοναχός. Ήταν πτυχιούχος της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης (1904). Στις 5 Σεπτεμβρίου 1926, χειροτονήθηκε αρχιεπίσκοπος Σινά. Συνδέθηκε αδελφικά με τον μητροπολίτη Καρυστίας Παντελεήμονα. Κοιμήθηκε στις 24 Νοεμβρίου 1968 στο Κάιρο.

150. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 247-251 και *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 224.

151. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 243-244, 249.

152. Η αίτηση του Αγίου Πορφυρίου παραμένει στο αρχείο της Μητροπόλεως Καρυστίας, στην Κύμη της Εύβοιας. Και πάλι ευχαριστώ τον πατέρα Ελευθέριο Σταμπέλο για τις πληροφορίες που με ακρίβεια και πολλή προθυμία μού έδωσε.

153. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 234-235.

154. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 232.

155. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 236-239.

156. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 233-235, 551.

157. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 239-240.

158. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 240-241.

159. Βλ. *Αγίου Πορφύριου, Θα σας πω…,* σ. 276-277.

160. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 251-252 και Γεωργίου Παπαζάχου, «Για τον Γέροντα Πορφύριο», στο Κλείτου Ιωαννίδη, *Γεροντικόν του εικοστού αιώνος,* Εκδόσεις Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Μήλεσι [2]2008, σ. 88.

161. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 245.

162. Οὐ γὰρ πάντως τῷ χρόνῳ κρίνομεν τὰ τοιαῦτα, ἀλλὰ τῷ τρόπῳ τῆς μετανοίας προσέχομεν, Μ. Βασιλείου, *Επιστ.* 217, 84.

163. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 255-256.

164. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 229-230.

165. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 253-254.

166. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 258-260, 262-263.

167. Βλ. *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 30-31.

168. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Βίος και Λόγοι,* σ. 114-115.

169. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 272-276.

170. Βλ. Αρχιμ. Δανιήλ Γούβαλης, στο *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 91.

171. Βλ. *Αγίου Πορφύριου, Θα σας πω…,* σ. 279, 282-283.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ – ΠΟΛΥΚΛΙΝΙΚΗ ΑΘΗΝΩΝ (1940-1973)

1. Η πρόσληψη του Αγίου Πορφυρίου στην Πολυκλινική Αθηνών, στην εκκλησία του Αγίου Γερασίμου στην Ομόνοια

Η Αθήνα του 1940, παραμονές του Ελληνοϊταλικού Πολέμου, με τα ποικίλα προβλήματά της δε θα μπορούσε να αποτελέσει τον κατάλληλο τόπο διαμονής για έναν φιλέρημο ιερομόναχο. «Ο Θεός ήθελε να φυτέψει έναν Άγιο μέσα στην καρδιά της Αθήνας, ενόψει των φοβερών γεγονότων τα οποία ακολούθησαν κατά τη δεκαετία του 1940 και επέκεινα», μας ανέφερε ο ψάλτης του στην εκκλησία του Αγίου Γερασίμου της Πολυκλινικής Αθηνών[172]. Η διακονία του Αγίου Πορφυρίου στο κέντρο της Αθήνας συνέπεσε με τα γεγονότα της γερμανικής κατοχής (1941-1944), τον Εμφύλιο Πόλεμο (1946-1949) και το μεγαλύτερο μέρος της Δικτατορίας (1967-1974). Έλεγε ο Άγιος Πορφύριος: «Εγώ ο ερημίτης, ο οποίος ζούσα στην έρημο και ονειρευόμουνα πιο βαθιά έρημο, να με πετάξει στην Ομόνοια!» Από τη Μονή του Αγίου Νικολάου στην Άνω Βάθεια της Εύβοιας, έφυγε για να υπηρετήσει τους άρρωστους και τον δοκιμαζόμενο λαό.

Σε ίδρυμα πόνου

Η επιθυμία του γέροντα Πορφυρίου να υπηρετήσει σε ένα ίδρυμα πόνου τού δημιουργήθηκε στα Καυσοκαλύβια, όταν μια Κυριακή άκουσε την ερμηνεία από το Κυριακοδρόμιο του Νικηφόρου Θεοτόκη στο Ευαγγέλιο των Δέκα Λεπρών (*Ιω*. 17, 11-19).

Στο ίδρυμα για τους λεπρούς όπου πήγε για να τον προσλάβουν, είχαν πάρει άλλον παπά. Από έναν γνωστό του έμαθε ότι στο σανατόριο της Πάρνηθας, το οποίο ήταν γεμάτο με άρρωστους από φυματίωση, είχαν ανάγκη από έναν ιερέα. Αλλά με το που πήγε, έμαθε από τον διευθυντή ότι και εκεί είχαν πάρει άλλον. Κατέβηκε στην Αθήνα και συναντήθηκε με έναν Αγιορείτη μοναχό, τον πατέρα Ματθαίο, ο οποίος λειτουργούσε στον

Σταυρό, στα Σπάτα. Ο Αγιορείτης του είπε πως ήθελαν να τον προσλάβουν σε ένα νοσοκομείο, στην Πολυκλινική Αθηνών, αλλά εντέλει ο ίδιος δεν πήγε. Αν ενδιαφερόταν για τη θέση αυτή, θα μπορούσε να μιλήσει στον καθηγητή της Θεολογίας Αμίλκα Αλιβιζάτο (1887-1969), πρόεδρο της Πολυκλινικής.

Στην Πολυκλινική Αθηνών, στην οδός Πειραιώς 3 και Σωκράτους στην Ομόνοια, πήγε με τον Αγιορείτη πατέρα Ματθαίο. Είδε πολύ κόσμο και άκουσε πολύ θόρυβο. Ο γέροντας Πορφύριος του είπε ότι δε θα κατάφερνε να μείνει εκεί μέσα. Συνάντησαν τον καθηγητή Αμίλκα Αλιβιζάτο, ο οποίος καταγόταν από την Κεφαλονιά, και του ζήτησε να περάσει την επόμενη μέρα από το σπίτι του.

Πράγματι, την άλλη μέρα πήγε στο σπίτι του καθηγητή Αμίλκα Αλιβιζάτου και επειδή έλειπε, τον έβαλαν να καθίσει να τον περιμένει στο σαλόνι. Έβγαλε ένα μικρό βιβλίο της Καινής Διαθήκης και διάβαζε για να μην πηγαίνει χαμένος ο χρόνος του. Ήρθε ο καθηγητής και τον είδε που διάβαζε. Τον ρώτησε τι διαβάζει και αν είναι θεολόγος. Του έδειξε την Καινή Διαθήκη και απάντησε ότι είχε πάει μέχρι τη δευτέρα τάξη του δημοτικού. Τα γράμματα που γνωρίζει τα έμαθε στο Άγιο Όρος. Ο καθηγητής τον ρώτησε αν ήξερε να ψάλλει. Του είπε ακόμα ότι ήθελε έναν παπά, γιατί όσους προσλάμβανε, έφευγαν.

Ο γέροντας Πορφύριος του είπε για την επιθυμία του που δημιουργήθηκε στο Άγιο Όρος, και μάλιστα τότε που δε σκεφτόταν να φύγει από εκεί. Του άρεσε ως ιδέα και την έζησε μυστικά. Ο Θεός τον αξίωσε να πραγματοποιήσει αυτό που είχε επιθυμήσει. Στην ερώτηση του καθηγητή πόσα βιβλία έχει η Καινή Διαθήκη, απάντησε πως η Καινή Διαθήκη έχει είκοσι επτά βιβλία και του τα κατονόμασε. Σε άλλη ερώτησή του σε ποιον μητροπολίτη έχει κάνει, είπε πως έχει ζήσει κοντά στον μητροπολίτη Καρυστίας Παντελεήμονα Φωστίνη. Ο καθηγητής ευχαριστήθηκε που γνώριζε για τα βιβλία της Καινής Διαθήκης και του είπε: «Μπράβο! Εύγε! Πήγαινε και θα σου απαντήσω». Πέρασε στο δωμάτιο και τηλεφώνησε στον δεσπότη Παντελεήμονα (το έμαθε αργότερα από τον πρωτοσύγκελό του, πατέρα Σπυρίδωνα, που ήταν πνευματικό παιδί του γέροντα) και εκείνος του είπε: «Η Πολυκλινική ηύρε τον παπά της. Αυτός αγαπάει πολύ τους ασθενείς. Να τον πάρετε. Αυτός εκεί μέσα θα ευχαριστηθεί». Ο Αμίλκας Αλιβιζάτος χαιρόταν αργότερα γι’ αυτή την επιλογή του και έλεγε: «Βρήκα παπά τέλειο, όπως τον θέλει ο Χριστός»!

Ο καθηγητής Θεολογίας ζήτησε από τον γέροντα να λειτουργήσει στον Άγιο Γεράσιμο, για να τον δει ως λειτουργό, και επέμεινε να γίνει αμέσως, την επόμενη μέρα, χωρίς την άδεια της Αρχιεπισκοπής Αθηνών. Στενοχωρήθηκε ο γέροντας, αλλά υπάκουσε. Τον έβαλαν πολύ πρωί, ξημερώματα, να τελέσει τη Θεία Λειτουργία στον Άγιο Γεράσιμο. Με το που τέλειωσε η λειτουργία, του είπαν ότι θα τον κρατήσουν.

Στο εκκλησάκι του Αγίου Γερασίμου της Πολυκλινικής Αθηνών ήθελε να πάει ένας θεολόγος με σπουδές στο Λονδίνο, ο αρχιμανδρίτης Γεώργιος Βελέτζας. Ο Αμίλκας Αλιβιζάτος όμως κανόνισε και προσέλαβαν τον γέροντα Πορφύριο ως ιερέα. Από τις 12 Οκτωβρίου 1940, του ανατέθησαν καθήκοντα προσωρινού εφημέριου στο παρεκκλήσι του Αγίου Γερασίμου της Πολυκλινικής Αθηνών. Ο αρχιμανδρίτης Γεώργιος θύμωσε που δεν τον προσέλαβαν και το είπε στον πρωτοσύγκελο της Αρχιεπισκοπής Αθηνών, πατέρα Γερβάσιο Παρασκευόπουλο. Ο πρωτοσύγκελος μόλις έμαθε πως είχε λειτουργήσει στην Πολυκλινική χωρίς άδεια από την Αρχιεπισκοπή Αθηνών, τον «μάλωσε πολύ».

Ο γέροντας Πορφύριος μετέφερε στον Αμίλκα Αλιβιζάτο όσα συνέβησαν με τον πρωτοσύγκελο και εκείνος τον πήρε και τον πήγε στον αρχιεπίσκοπο Αθηνών, πρώην μητροπολίτη Τραπεζούντος, Χρύσανθο Φιλιππίδη (1881-1949). Ο μακαριότατος άκουσε από τον καθηγητή ότι ο πατέρας Πορφύριος «γνωρίζει το Ευαγγέλιο απέξω». Πράγματι, όταν τον πρόσταξε να απαγγείλει το Ευαγγέλιο, άρχισε με άνεση να το απαγγέλλει και αμέσως του είπε: «Φτάνει». Τον ρώτησε τι γράμματα γνωρίζει. Όταν έμαθε πως είχε πάει μέχρι τη δευτέρα δημοτικού, εξέφρασε την αντίρρησή του στο να τον προσλάβουν, γιατί εκεί είναι Ομόνοια, μέσα στο κέντρο της διαφθοράς και θα τους παρεξηγήσει ο κόσμος. Θα προτιμούσε να πάρουν έναν μορφωμένο ιερέα, για να μπορεί να μιλά και να διδάσκει τον κόσμο. Υποχώρησε όμως επειδή τον ήθελε πολύ ο καθηγητής. Από τον γέροντα ζήτησε να κρατήσει τουλάχιστον ένα ύφος. Ο γέροντας έβαλε μετάνοια στον αρχιεπίσκοπο, τους άφησε με τον καθηγητή να συνεχίσουν τη συζήτηση και έφυγε. Την επόμενη μέρα τού ζήτησαν, μετά τη Θεία Λειτουργία, να τελέσει ένα μνημόσυνο, χωρίς να έχουν πάρει πάλι άδεια από την Αρχιεπισκοπή Αθηνών. Ο πρωτοσύγκελος το έμαθε και θύμωσε πολύ[173]!

Στον θόρυβο της Ομόνοιας

Το 1940, στην Ομόνοια ήταν το κέντρο της αγοράς. «Χάλαγε ο κόσμος»! Το «αξεπέραστο» ήταν αυτό που συνέβη στον γέροντα Πορφύριο κατά τη δεύτερη Θεία Λειτουργία του στον Άγιο Γεράσιμο. Από τα μαγαζιά που βρίσκονταν απέναντι και πούλαγαν δίσκους γραμμοφώνου, ακούγονταν πολύ δυνατά μουσικές από τα χωνιά που είχαν τα γραμμόφωνα. «Δεν ήταν μόνο ένα! Το έβαζε ο ένας καταστηματάρχης πιο δυνατά από τον άλλο για να διαφημίσει την πραμάτεια του»[174]. Έξω από την πόρτα της εκκλησίας περνούσαν τα λεωφορεία και ακούγονταν δυνατά κορναρίσματα. Η λειτουργία ήταν πολύ «τεταραγμένη»!

Μετά το τέλος της Θείας Λειτουργίας, πήγε απέναντι σε ένα από τα μαγαζιά με τα γραμμόφωνα και βρήκε τον ιδιοκτήτη, τον κύριο Κουρέτα. Του είπε πόσο τον ενοχλούν και τον στενοχωρούν τα ερωτικά τραγούδια την ώρα της λειτουργίας, γιατί ακούγονται μέσα στην εκκλησία. Θα μπορούσε να μη βάζει το γραμμόφωνο, όταν τον έβλεπε στην Αγία Τράπεζα, γιατί φαινόταν από το μαγαζί του. Ο καταστηματάρχης όμως δεν το δέχτηκε. Του είπε πως έχει παιδιά και πληρώνει ενοίκιο. Ο γέροντας σκεφτόταν να φύγει από την εκκλησία. Τι να έκανε εκεί ένας που είχε έρθει από την έρημο, από την απόλυτη ησυχία, σε αυτό τον θόρυβο; Τι θα έλεγε όμως στον μακαριότατο και στον καθηγητή Αμίλκα Αλιβιζάτο, που από αγάπη τον είχαν βάλει εκεί;

Το βράδυ πήγε στο σπίτι όπου έμενε στον Λυκαβηττό, στην οδό Δοξαπατρή. Ήταν πολύ στενοχωρημένος και δεν ήθελε να φάει. Ξάπλωσε και σκεφτόταν πόσο είχε χαρεί που πήγε να εργαστεί στην Πολυκλινική Αθηνών, όπου θα έβλεπε τους άρρωστους, θα τους μιλούσε, θα τους εξομολογούσε και θα τους κοινωνούσε. Σε αυτό το «φοβερό πρόβλημα» που αντιμετώπιζε, σκέφτηκε: «Ό,τι πει ο Θεός». Δεν ήθελε να του μιλήσει ο Θεός, ούτε κάποιο σημείο ή θαύμα Του, αλλά «κάτι απλό» που θα τον έκανε να καταλάβει αν έπρεπε να μείνει ή να φύγει. Αποφάσισε να νηστέψει και το έκανε για τρεις μέρες. Λειτουργούσε κάθε μέρα[175].

Στην τέταρτη λειτουργία του στον Άγιο Γεράσιμο της Πολυκλινικής ήρθε ένας μαθητής στο ιερό της εκκλησίας και τον βοήθησε. (Ο νέος αυτός ήθελε να πάει στο Πολυτεχνείο, αλλά τελικά έγινε οδοντίατρος και άνοιξε το ιατρείο του στην οδό Ακαδημίας). Μετά τη λειτουργία έκανε κατάλυση στη Θεία Κοινωνία και κάθισε. Είχαν περάσει οι τρεις μέρες της νηστείας και ο Θεός δεν του είχε δείξει κάτι «απλό». Φοβόταν να δει «φώτα» από τον Θεό. Σκεφτόταν τι να κάνει και πήγε να φύγει. Απέναντι από την

προσκομιδή, σε ένα κομοδίνο, ο μαθητής είχε ξεχάσει τις σημειώσεις του από το μάθημα της Φυσικής. Τις πήρε και από περιέργεια τις κοίταξε. Είδε πως αναφέρονταν σε ηχητικά κύματα: «Ρίχνουμε σε μια λίμνη δυο πέτρες, μια μικρή και μια μεγάλη. Η μεγάλη κάνει μεγάλα κύματα και σβήνουν τα μικρά κύματα. Όταν μιλά ένας πολύ δυνατά, τα κύματα του δυνατού πνίγουν τα κύματα του αδύνατου και δεν ακούγεται η φωνή του». Εκείνη τη στιγμή τού ήρθε στον νου η εξής σκέψη: Αν όταν λειτουργούσε είχε τον νου του στον Χριστό, κανένας δεν μπορούσε να τον βλάψει.

Η προετοιμασία του για τη Θεία Λειτουργία είχε να κάνει με τη διάθεσή του να δοθεί περισσότερο στην αγάπη του Χριστού, να τελέσει με «μεγαλύτερη πνευματική ένταση» το φρικτό δράμα του Γολγοθά! Πράγματι, έκανε όλη τη λειτουργία δοσμένος στον Θεό, με μεγάλη αφοσίωση. Η εκκλησία του Αγίου Γερασίμου ήταν γεμάτη κόσμο και απ' έξω ακούγονταν δυνατά τα γραμμόφωνα. Η λειτουργία του όμως ήταν τόσο ωραία! «Στο τέλος της λειτουργίας άλλαξε όλο τον ιματισμό του από τον ιδρώτα και τα δάκρυα της προσευχής»! Η δύναμη της προσευχής του γέροντα έφερε άμεσο αποτέλεσμα. «Την επόμενη Κυριακή σίγησαν τα πάντα»[176]!

Στον ναό του Αγίου Γερασίμου στην Ομόνοια

Στον Άγιο Γεράσιμο πήγαινε πολύς κόσμος για να παρακολουθήσει τη Θεία Λειτουργία. Όλοι εμπνέονταν. Είχε το χάρισμα της εκφώνησης των ευχών «μετ' ήθους». Με την ωραία του φωνή, διάβαζε τις ευχές της λειτουργίας και των άλλων ακολουθιών αργά, δυνατά και καθαρά. Την ώρα που έλεγε τις ευχές του μεγάλου αγιασμού ή της γονυκλισίας («Ἄναρχε, Ἀόρατε, Ἀκατάληπτε»), έτρεμε! Ερχόταν σε μιαν άλλη κατάσταση. Άλλαζε και η φωνή του. Έλεγε: «Έκανα κάτι ελιγμούς! Αυτό ήταν η πιο μεγάλη τέχνη. Και δεν ήταν υποκρισία, διότι όντως ήτανε κάτι το οποίο το έβγαζα από μέσα μου. Πάρα πολύ συγκινητικό, πάρα πολύ ωραίο». Τα λόγια έβγαιναν από την καρδιά του και άγγιζαν την καρδιά όλων. (Ακόμα και αργότερα, στο ησυχαστήριό του στο Μήλεσι, όταν είχε σταματήσει να λειτουργεί, θυμόταν το εκκλησάκι της Πολυκλινικής. Έλεγε: «Εγώ δε βλέπω όνειρα. Μόνο καμιά φορά βλέπω ότι λειτουργώ στον Άγιο Γεράσιμο της Πολυκλινικής»[177])!

Πήγαιναν στον ναό της Πολυκλινικής άνθρωποι απλοί, αγράμματοι, αλλά και καθηγητές πανεπιστημίου και καθηγητές του Ωδείου Αθηνών, που

βρισκόταν δίπλα, με τις οικογένειές τους. «Μέσα ασφυξία. Ο ένας έλιωνε τον άλλονε. Μιλιά. Εγώ όμως ήμουνα αλλού. Δεν ήμουνα εκεί»! Λειτουργούσε «πολύ αφοσιωμένα» και του άρεσε. Αυτό άλλωστε συνέβαινε από τότε που άρχισε να λειτουργεί.

Ο καθηγητής Αμίλκας Αλιβιζάτος (1887-1969) πήγαινε κοντά του και τον χαιρόταν. Τον έβλεπαν ότι καμάρωνε. Κάθε φορά που του έδινε στο ιερό του ναού κάτι, έσκυβε και του φιλούσε το χέρι. Φιλούσε το χέρι του μικρόσωμου και «αγράμματου» –όπως έλεγε ο ίδιος– γέροντα. (Ο Αμίλκας Αλιβιζάτος κοιμήθηκε στις 12 Αυγούστου 1969, ενώ ήταν εν ενεργεία Πρόεδρος της Ακαδημίας Αθηνών. Είχε ζητήσει η νεκρώσιμη ακολουθία να τελεστεί στην εκκλησία του Αγίου Γερασίμου από τον γέροντα Πορφύριο, σε πολύ κλειστό κύκλο, και να ανακοινωθεί ο θάνατός του μετά την ακολουθία. Ο καθηγητής ήταν πολύ ταπεινός. Είχε σημειώσει ποιοι θα παρευρίσκονταν στην εξόδιο ακολουθία του: κάποιοι εκπρόσωποι από τα διάφορα τμήματα της Πολυκλινικής, λίγοι από τον εξωνοσοκομειακό χώρο και ο ψάλτης της εκκλησίας Φώτης Παπαγεωργίου. Ο Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος παρευρέθη ως «ισάδελφος φίλος» και όχι με την ιδιότητα του γραμματέα της Ακαδημίας Αθηνών. Μας ανέφερε ο ψάλτης του Αγίου Πορφυρίου: «Πιο συγκλονιστική κηδεία δεν έχω δει»)[178]!

Ο θρησκειολόγος και πρύτανης του Πανεπιστημίου Αθηνών Λεωνίδας Φιλιππίδης (1898-1973) πήγαινε στην Πολυκλινική και ευλαβείτο τον γέροντα. Ο σπουδαίος ιερέας Άγγελος Νησιώτης (1890-1970), ο οποίος λειτουργούσε στην οδό Ακαδημίας, στον ναό της Ζωοδόχου Πηγής, τον αγαπούσε πολύ, «τον πίστευε», τον «κήρυττε» και τον θεωρούσε άγιο. Οι γείτονές του παπάδες της Αγίας Ειρήνης, του Αγίου Δημητρίου, του Σταυρού και άλλων ενοριών τον σέβονταν.

Ο γέροντας σε κάθε έργο που αναλάμβανε επιδιδόταν με ζήλο. Προσπαθούσε να είναι συνεπής στις υποχρεώσεις που είχε αναλάβει στην εκκλησία, στη λειτουργία, στην εξομολόγηση. Έτρεχε «με ζήλο και με ευχαρίστηση». Δεν είχε προσωπικό χρόνο να διαβάσει ούτε την ευχή της Θείας Μετάληψης[179].

Ο ψάλτης του, κύριος Φώτης Παπαγεωργίου, πήγε για πρώτη φορά ως πρωτοετής φοιτητής της Θεολογικής Σχολής Αθηνών στην εκκλησία του Αγίου Γερασίμου. Μας έλεγε: «Εμείς τότε δεν καταλαβαίναμε το Μυστήριο. Ήμασταν παιδιά από διάφορα μέρη. Εκείνο που νιώθαμε ήταν ότι η λειτουργία είχε άλλη χάρη! Ακούγαμε πολλές ιστορίες αγνών

ανθρώπων τότε. Μέσα στην καρδιά της Ομόνοιας να λειτουργεί ένας Αγιορείτης γέροντας, να μπαίνουν και να βγαίνουν άνθρωποι κάθε μορφωτικής και ποιοτικής προέλευσης και να μεταβάλλονται αυτομάτως σε προβατάκια του Θεού, να κάθονται, να προσεύχονται και να φεύγουν με μια χαροποιό διάθεση! Σταδιακά, αυτό το εισπράξαμε!» Πολλές φορές ο γέροντας καλούσε τον νέο φοιτητή στο ιερό λίγο πριν από το Κοινωνικό, στο «Στῶμεν καλῶς», και του έλεγε: «Φωτεινέ, δε θα πεις δυο λόγια;» Ο Φώτης δυσανασχετούσε επειδή δεν του έλεγε νωρίτερα ότι θα μιλήσει, για να προετοιμαστεί κατάλληλα, ή να του το πει από την προηγούμενη μέρα ή και το πρωί, στον Όρθρο. «Μάθημα σου κάνει ο γέροντας», του εξήγησε ο Νίκος ο Σέρβος, ένας σπουδαίος άνθρωπος. (Ο γέροντας τότε δε μίλαγε. Απεναντίας, το ζήταγε από τον γέροντα Παΐσιο: «Είσαι πλασμένος να βγεις έξω για να μιλάς». Αργότερα ο γέροντας Πορφύριος, κατά τα τελευταία χρόνια της ζωής του, έλαβε από τον Θεό την ευλογία να μιλά και έχουμε πολλές ηχογραφήσεις του λόγου του, με την ευλογία του, για τα μεγάλα γεγονότα της ζωής του)[180].

Μια Παρασκευή, λίγο πιο πάνω από την Πολυκλινική Αθηνών, στη Θεολογική Σχολή, στο παλιό κτίριο του πανεπιστημίου, ο καθηγητής Κωνσταντίνος Μουρατίδης είχε κάνει δυο ώρες μάθημα στους φοιτητές του, προσπαθώντας να τους αναλύσει τι σημαίνει «άνθρωπος του Θεού». Την Κυριακή πήγε στην εκκλησία του Αγίου Γερασίμου ένας συμφοιτητής του Φώτη, ο Φάνης Πλαστήρας. Όταν τέλειωνε η λειτουργία, ανέβαιναν τα σκαλάκια του διαδρόμου και στο βάθος υπήρχε ένα μικρό τραπεζάκι, όπου κάθονταν και έπιναν καφέ. Από την πορτούλα του ιερού έβγαινε ο γέροντας και καθόταν στη θέση του. Άλλοτε μίλαγαν, άλλοτε υπήρχε απόλυτη σιγή! Μπορεί για είκοσι ή τριάντα ή σαράντα λεπτά να μη μίλαγε κανένας. Ήταν ωραία όταν άκουγαν τον γέροντα να σπάει αυτές τις σιωπές. Ο Φάνης ενθουσιασμένος είπε: «Τώρα που θα πάω στον καθηγητή, θα του πω πως πάλεψε δυο ώρες να μας εξηγήσει τι σημαίνει άνθρωπος του Θεού και εγώ δεν κατάλαβα πολλά πράγματα. Αν θέλει να μάθει τι είναι ο άνθρωπος του Θεού, να πάει στην Πολυκλινική Αθηνών να δει έναν γέροντα και τότε θα καταλάβει τι είναι ο άνθρωπος του Θεού»! Πράγματι, την ερχόμενη Παρασκευή πήρε το θάρρος και μπροστά στους άλλους φοιτητές μίλησε στον καθηγητή Μουρατίδη για τον γέροντα Πορφύριο, τον άνθρωπο του Θεού, και ότι εκεί κατάλαβε αυτό που δεν μπόρεσε να καταλάβει στο μάθημά του. Ο καθηγητής αφιέρωσε τις δυο ώρες του μαθήματος στον Άγιο

γέροντα Πορφύριο, τον άνθρωπο του Θεού, γιατί τον γνώριζε καλά και συνδέονταν. Άλλωστε, όχι μόνο αυτός αλλά και πολλοί άλλοι καθηγητές, το «έζησε» ο Φώτης, πήγαιναν στην Πολυκλινική για να τους λύσει ο γέροντας «βαθιά θεολογικά ζητήματα»[181]!

Με το που διάβαζε ο γέροντας στην εκκλησία το Ευαγγέλιο ή κάτι άλλο για τον Χριστό, συγκινούνταν. Είχε «προσήλωση»[182]! Έβλεπε την ιστορία, έβλεπε τον Χριστό που περνούσε και πώς Τον υποδέχονταν όλοι με λαχτάρα. Πολλές φορές που διάβαζε το Ευαγγέλιο, έλεγε: «Έβλεπα την εικόνα του Χριστού και μου κοβότανε η φωνή μέσα στην εκκλησία, χωρίς να το θέλω!»[183]

«Η Μεγάλη Εβδομάδα», μας έλεγε πάλι ο ψάλτης του κύριος Φώτης Παπαγεωργίου, «ήταν ανεπανάληπτη. Ερχόταν πολύς κόσμος, κάθονταν και έξω από την εκκλησία για να ακούσουν. Όταν ο Άγιος γέροντας έβγαινε με τον Σταυρό και έλεγε το "Σήμερον κρεμᾶται ἐπὶ ξύλου", ήταν πάντα πολύ συγκινημένος. Ο κόσμος έκλαιγε! Μετέδιδε αυτή τη δική του εσωτερική συγκλονιστική συγκίνηση στην ψυχή όλων! Το ζούσαμε κάθε Μεγάλη Εβδομάδα! Τον πρώτο καιρό ψέλναμε από πάνω, από τον γυναικωνίτη. Μια Μεγάλη Δευτέρα άκουσα μια ωραία φωνή από κάτω. Ήταν ο μακαριστός Νίκος ο Σέρβος, με εξήντα έξι χρόνια στο αναλόγιο, και τον κάλεσα στο ψαλτήρι. Του παραχώρησα τη θέση μου και αυτός στην αρχή δεν ήθελε. Όταν έψαλε: "Τοῦ κρύψαντος", το έλεγε σαν να άνοιγε έναν λάκκο και να έκρυβε στη γη το τάλαντο, "τὸν τάλαντον", με τον τρόπο που το έλεγε, ήταν σαν να το άφηνε κάτω και να έτρεχε ως ένα άλογο να φύγει! Ο γέροντας Πορφύριος βγήκε και αυτή τη φορά συγκινημένος στην Ωραία Πύλη και μας κοίταζε κατάματα! Μόλις τέλειωσε η λειτουργία, του είπε: "Άκου, παιδί μου Φωτεινέ. Όταν λες τα λόγια της Μεγάλης Εβδομάδας και όλα τα λόγια της Εκκλησίας και δε νιώθεις τη συγκίνηση που ένιωσες όταν τα πρωτοάκουσες και τα είπες, θα πεις: Φωτεινέ, δεν είναι η μέρα σου σήμερα! Και θα φωνάξεις έναν από κάτω και θα του πεις: Διάβασε τούτα τα λόγια"»[184]!

Μια Μεγάλη Πέμπτη το βράδυ, κατά την Ακολουθία του Όρθρου της Μεγάλης Παρασκευής, εκκλησιάστηκαν στον Άγιο Γεράσιμο τέσσερις καθηγητές πανεπιστημίου, ανάμεσά τους ο Γεράσιμος Κονιδάρης και ο Αμίλκας Αλιβιζάτος. Ο γέροντας διάβαζε το Ευαγγέλιο. Όταν έφτασε στο σημείο όπου ο Κύριος έβγαλε την κραυγή «Ἠλὶ ἠλί, λαμὰ σαβαχθανί; Τοῦτ᾽ ἔστι, Θεέ μου Θεέ μου, ἱνατὶ μὲ ἐγκατέλιπες;» (*Ματθ*. 27, 46), είδε

μπροστά του «ολοζώντανη» τη φοβερή σκηνή της Σταύρωσης του Κυρίου. Ο Κύριος με το ακάνθινο στεφάνι, τα καρφιά στα χέρια και στα πόδια, την πλευρά ματωμένη από τη λόγχη του στρατιώτη. Κόπηκε η φωνή του και δεν μπορούσε να συνεχίσει την ανάγνωση του Ευαγγελίου. Αμέσως, γύρισε στην Αγία Τράπεζα, προχώρησε και ασπάστηκε το Ευαγγέλιο που βρισκόταν εκεί και έβαλε μια άλλη εικόνα μέσα του. Είδε την Ανάσταση. Επέστρεψε στο εκκλησίασμα με «άλλο πρόσωπο». Ζήτησε συγγνώμη γιατί «παρασύρθηκε» και συνέχισε την ανάγνωση του Ευαγγελίου. Το είπε καλά, δυνατά και ωραία, χωρίς να συγκινηθεί έντονα αυτή τη φορά[185].

Επίσης, τη Μεγάλη Παρασκευή το πρωί στην Πολυκλινική διάβασε την ευχή της Θ΄ Ώρας: «Δέσποτα Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ μακροθυμήσας» και τη ζούσε έντονα. Την άλλη μέρα ο καθηγητής της Ιατρικής Κωνσταντίνος Αλιβιζάτος, ανιψιός του Αμίλκα, μέσα στο χειρουργείο, έλεγε στους φοιτητές του για το πόσο ωραία ήταν η ανάγνωση της ευχής από τον γέροντα και ότι πρέπει να είναι Άγιος. Ο γέροντας εξήγησε στον καθηγητή πως διαβάζοντας αυτή την ευχή, ζητούσε το έλεος του Θεού και η ψυχή του συγκινήθηκε. Ήταν μια «νεύση του Θεού». Θεωρούσε «καλλιτέχνημα» τη συγκεκριμένη ευχή και ζητούσε να τη διαβάζουν «πάλι και πάλι». Όπως και την ευχή της Θείας Μετάληψης, ο πιο αμαρτωλός να τη διαβάσει, μπορεί να αγιάσει[186].

«Η Αναστάσιμη Λειτουργία άλλαζε το πρόσωπό του. Δεν έβλεπες πρόσωπο. Έβλεπες λάμπα. Γύρω γύρω ένα φως. Στο ψαλτήρι, με τον αγκώνα ο ένας σκούνταγε τον άλλο, γιατί εκεί δε μίλαγαν. Και όσοι βρίσκονταν κάτω, σκούνταγαν ο ένας τον άλλο γι’ αυτό που έβλεπαν. Έκανα αυτό που μου έλεγε ο Σπύρος Χίος, ο άλλος ψάλτης: Κράταγε για τον εαυτό σου», μας έλεγε ο ψάλτης του[187]. Την ώρα που διάβαζε τον Κατηχητικό Λόγο του Αγίου Ιωάννη του Χρυσοστόμου, δημιουργούνταν πρωτοφανής συγκίνηση σε όλο το εκκλησίασμα. Τον λόγο αυτό τον υπεραγαπούσε. Τον απάγγελλε από στήθους, αργά, επιβλητικά, επίσημα, ωραιότατα, χωρίς να κρατά το βιβλίο, αλλά κρατώντας μόνο την πασχαλινή λαμπάδα του. Το αποκορύφωμα ήταν η στιγμή που έλεγε τις φράσεις: «Ὁ ᾅδης φησίν, ἐπικράνθη, συναντήσας σοι κάτω. Ἐπικράνθη καὶ γὰρ κατηργήθη». Το εκκλησίασμα επαναλάμβανε το «ἐπικράνθη»[188].

Στον Άγιο Γεράσιμο, μετά τη Θεία Λειτουργία, τελούσε κάποιες φορές μνημόσυνα. Τα ζητούσαν αρκετοί από τη μοναχή που διακονούσε στην Πολυκλινική. Της φίλαγαν το χέρι και της έδιναν λίγα χρήματα. Αν της

είχαν δώσει εκατό δραχμές, έδινε στον γέροντα δεκαπέντε ή κάποιες φορές είκοσι δραχμές και τα άλλα χρήματα τα άφηνε στην εκκλησία. Τον βοηθούσε από το 1963 και η Άννα: έπειτα από λίγα χρόνια έγινε μοναχή στο ησυχαστήριο στο Μήλεσι με το όνομα Φιλοθέη[189].

Ο γέροντας, επειδή δεν είχε τα τυπικά προσόντα, λάμβανε πολύ χαμηλές μηνιαίες αποδοχές, οι οποίες δεν επαρκούσαν για τη συντήρησή του, των γονιών του και κάποιων συγγενών που είχε αναλάβει την προστασία τους. Από την Πολυκλινική δεν έπαιρνε μισθό. Ήταν πολύ οικονόμοι αυτοί που διαχειρίζονταν τα οικονομικά της. Από το εκκλησάκι του Αγίου Γερασίμου του έδιναν 1.182 δραχμές τον μήνα. Με το που ήρθε η Κατοχή, δεν πληρωνόταν καθόλου[190].

Ήταν άγνωστος και αφανής τα πρώτα χρόνια στην Πολυκλινική. Ήξεραν πως είχε έρθει στην Αθήνα ένας καλόγερος από το Άγιο Όρος και τη Μονή Λευκών της Εύβοιας. (Με την πάροδο του χρόνου κατάλαβαν όλοι τι συνέβαινε). Δεν είχε γνωριστεί με κανέναν επίσημο, γι’ αυτό ήταν «πολύ περιφρονημένος». Στην εκκλησία διοικούσαν άλλοι και δεν ήξερε πολλά. Το μεσημέρι, αν ήταν πολύ κουρασμένος και είχε πολλή εργασία το απόγευμα, δεν πήγαινε στο σπίτι του στα Τουρκοβούνια. Έμενε εκεί, στην Πολυκλινική, και δεν του έδινε κανένας σημασία. Πήγαινε σε ένα μικρό δωμάτιο και κρυβόταν. Κοιμόταν λίγο, χωρίς να τον πάρει κανένας είδηση[191]!

Ο γέροντας είχε, όπως το ζούσε ο ψάλτης του Φώτης Παπαγεωργίου στην εκκλησία του Αγίου Γερασίμου της Πολυκλινικής Αθηνών, μια «απεραντοσύνη» στην αγάπη του, ένα πνεύμα ενότητας του ανθρώπινου γένους. Οι άνθρωποι είναι πλασμένοι από τον Θεό και δεν μπαίνουμε εμείς κριτές. «Οὗ δὲ ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις». Είχε ακόμα έντονο το αίσθημα της χαράς. Του έλεγες: «Εὐλογεῖτε, γέροντα», σου απαντούσε σαν αποχαιρετισμό: «Χαίρετε ἐν Κυρίω πάντοτε»[192]!

Ο ψάλτης του Αγίου Πορφυρίου μας είπε πως ο Άγιος γέροντας ποτέ δεν τους έκανε παρατηρήσεις στη Θεία Λειτουργία, ακόμα και αν, όπως συμβαίνει με πολλούς ψάλτες, έκαναν κάποιο λάθος στο τυπικό και έλεγαν άλλο τροπάριο. «Ποτέ! Και το έχω πει σε πολλούς κληρικούς. Εμείς με αυτό τον τρόπο ζούσαμε τον Άγιο Πορφύριο. Ήταν να πούμε για παράδειγμα το ‟Προστασία τῶν Χριστιανῶν ἀκαταίσχυντε” και εμείς λέγαμε ένα άλλο της Παναγίας, νομίζοντας πως ήταν αυτό. Ο γέροντας μας έλεγε: ‟Ποτέ δε θα διακόπτετε, θα τελειώνετε το πρώτο τροπάριο και θα

συνεχίζετε με το κανονικό τροπάριο που έχει η τυπική διάταξη. Θα κοιτάτε από το πρωί την τυπική διάταξη, αλλά να σταματήσετε το τροπάριο που αρχίσατε στη μέση και να αρχίσετε ένα άλλο, όχι". Και δεν έκανε ποτέ παρατήρηση. Ποτέ! Ποτέ! Δε διέκοπτε το Μυστήριο της Θείας Λειτουργίας. Μια αφωνία ήτανε ως προς όλα που γίνονταν εκεί μέσα. Που βγαίνουν σήμερα οι ιερείς στο ιερό και φωνάζουν για παράδειγμα "Προστασία τῶν Χριστιανῶν" ή "Ἐξ ὕψους κατῆλθες", για να διορθώσουν το λάθος που ακούγεται. Να τελειώσει το πρώτο και μετά θα σου έλεγε ο γέροντας με τον τρόπο του ή και καθόλου, τίποτα, και θα συνέχιζε αυτά που θα έλεγε ως ιερέας. Ο μυσταγωγικός χαρακτήρας της Θείας Λειτουργίας δεν ηλλοιούτο με καμία έξωθεν παρέμβαση. Με καμία. Γι' αυτό και ζούσαν όλοι αυτό το Μυστήριο της Θείας Λειτουργίας. Όλοι»[193]!

Ως εξομολόγος στην Πολυκλινική

Στον Άγιο Γεράσιμο, όπως και τότε που ήταν στην Εύβοια, εξομολογούσε μέρα και νύχτα. Είχε ζήλο. Εξομολογούσε ιερείς, αρχιμανδρίτες, καθηγητές πανεπιστημίου, απλούς ανθρώπους. Ο λογοτέχνης και ζωγράφος Φώτης Κόντογλου (1896-1965) εξομολογούνταν στον γέροντα, στην Πολυκλινική. Ήταν τα χρόνια που αγιογραφούσε πολλές εκκλησίες στο κέντρο της Αθήνας: Άγιο Κωνσταντίνο της Ομόνοιας, Άγιο Ανδρέα και Άγιο Νικόλαο στα Πατήσια κτλ.

Ο γέροντας, κατά την Εξομολόγηση, άφηνε τον εξομολογούμενο να πει ό,τι ήθελε. Την ώρα που εκείνος μίλαγε, «εγώ έβλεπα τι ψυχή είναι αυτή». Καταλάβαινε την κατάστασή του και στο τέλος του έλεγε κάτι για να τον ωφελήσει. Όλοι τον αγαπούσαν επειδή τους μιλούσε και τους άφηνε ελεύθερους να πούνε ό,τι θέλουν. Αν ερχόταν ένας που δεν είχε σχέση με την πίστη και έλεγε κάποιο σοβαρό παράπτωμα, δεν αναφερόταν πολύ σ' αυτό. Στο τέλος της Εξομολόγησης, του έλεγε κάτι για το σοβαρό αμάρτημά του. Έλεγε ακόμα στον εξομολογούμενο πως όλα όσα είπε, ο Θεός τού τα συγχώρεσε. Του ζήταγε να προσεύχεται για να τον ενισχύσει ο Θεός και ύστερα από κάποιες μέρες να πάει για να κοινωνήσει. Τον έβλεπαν άλλοι ιερείς που εξομολογούσε τόσο κόσμο και έλεγαν: «Τον ευλογημένο, δεν κουράζεται; Μια ώρα να εξομολογήσω… έπειτα δεν μπορώ, ετούτος όμως μέρα νύχτα»[194]!

Αγιασμός ενώπιον του πρωθυπουργού Γεωργίου Τσολάκογλου

Τον κάλεσαν το 1942 στην οδό 3ης Σεπτεμβρίου στην Ομόνοια, για να κάνει αγιασμό στον Σταθμό Πρώτων Βοηθειών του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού. Αρνήθηκε στην αρχή, γιατί ο Σταθμός δε βρισκόταν στην περιοχή της εκκλησίας του Αγίου Γερασίμου αλλά σε άλλη ενορία. «Όχι, πρέπει να έρθεις, γιατί θέλουνε εσένα», επέμεναν. Πήρε το επανωκαμήλαυκο, τον σταυρό του στήθους, το πετραχήλι και τον σταυρό του αγιασμού.

Την ώρα που ανέβαινε τη σκάλα για τον Σταθμό, του είπαν για τους επισήμους. Θα παρευρίσκονταν ο πρωθυπουργός της Ελλάδας Γεώργιος Τσολάκογλου (1886-1948), ο οποίος είχε κάνει την ανακωχή με τους Γερμανούς, ο πρώην υπουργός Εξωτερικών και Οικονομικών Γεώργιος Πεσματζόγλου (1890-1984), καθηγητές πανεπιστημίου, και πολλοί άλλοι επιφανείς. Μόλις άκουσε ότι θα είναι ο πρωθυπουργός και οι άλλοι επίσημοι, για λίγο τα έχασε. Αλλά είχε το καλό, με την προσευχή και την «επίσκεψη του Θεού», να αλλάζει αμέσως τη διάθεσή του.

Έκανε έναν «πολύ ωραίο αγιασμό» και κατά τη συνήθειά του άνοιξε τα χέρια του και διάβασε πολύ ωραία τη μεγάλη ευχή του αγιασμού. Τους ευλόγησε και έβγαλε τον σταυρό του. Ένας σπουδαίος καθηγητής πανεπιστημίου, θεολόγος και φιλόσοφος, τον πλησίασε, τον χαιρέτησε και του ασπάστηκε το χέρι. Τον ρώτησε αν είναι θεολόγος. Τον συνεχάρη για τον αγιασμό και απλώς του επισήμανε ένα μικρό λάθος στην ανάγνωση του Ευαγγελίου, όπου είπε για τον παράλυτο «ὑγιὴς ἐγίνετο» και όχι το ορθό «ὑγιής ἐγένετο». Του είπε ακόμα πως το λάθος του δεν το κατάλαβε κανένας, αλλά είναι σημαντικό. Ο γέροντας τα έχασε με το «μεγάλο τραπέζι», γιατί σε καιρό Κατοχής είδε πολυτέλεια, μεζέδες, χαβιάρι, δίσκους με επιδόρπια[195].

2. Η διακονία του στους άρρωστους της Πολυκλινικής Αθηνών, στην Ομόνοια και σε οίκους ανοχής: Οι δικές του δυσκολίες

Η φροντίδα του για τους άρρωστους της Πολυκλινικής ήταν καθημερινή. «Έπαιρνε καιρό» και τελούσε τη Θεία Λειτουργία στον ναό του Αγίου Γερασίμου. Μετά ανέβαινε στους θαλάμους της Πολυκλινικής, μεταλάμβανε δυο ή τρεις άρρωστους που βρίσκονταν σε δύσκολη κατάσταση και ύστερα τους επισκεπτόταν όλους. Μάθαινε από τι έπασχαν οι ασθενείς, πώς εξελισσόταν η θεραπεία τους, άκουγε τα

βάσανά τους, προσευχόταν για την υγεία τους, τους παρηγορούσε, τους εξομολογούσε και τους κοινωνούσε. Σε όσους έρχονταν κοντά του, ο γέροντας έβρισκε τον τρόπο και τους «μίλαγε». Πολλοί άφηναν σημειώματα στην εκκλησία του Αγίου Γερασίμου για να προσευχηθεί για κάποια ανάγκη τους. Κατά τις 12.00 το μεσημέρι, έβγαζε το πετραχήλι του, έπαιρνε μια τσάντα και πήγαινε στην αγορά απ' όπου ψώνιζε διάφορα πράγματα για το πλεκτήριο που είχε με τους συγγενείς του[196].

«Παντού», έλεγε, «μαθαίνουμε και πολλά πράγματα μας μιλάνε. Όλα μιλάνε! Να μην αφήσετε καμία ευκαιρία. Ό,τι σας μιλάει, να το ακούτε». Μια γυναίκα που κρατά το παιδί στην αγκαλιά της, μία άλλη που το θηλάζει, μια που το κρατά από το χέρι, ο δάσκαλος ή η δασκάλα που πάει τα παιδιά εκδρομή, οι νοσοκόμες που πάνε για την υπηρεσία τους. Οι νοσοκόμες πολλές φορές τον έκαναν να κλάψει! Τις αγαπούσε πολύ. Η λευκή στολή τους τον συγκινούσε. Η νοσοκόμα είναι η αδελφή του ελέους, της αγάπης, που πάει να λειτουργήσει στον ναό της αγάπης του Θεού. «Ο άγγελος, ο λευκός άγγελος»! Πολλά πράγματα μπορούν να μας ωφελήσουν και εμείς τα παραβλέπουμε[197].

Μια κοπέλα είκοσι πέντε χρονών έπασχε από σοβαρή ψυχική ασθένεια και ο γιατρός που της έκανε την ένεση δεν πήγε το βράδυ. Η μητέρα της φοβήθηκε πολύ. Ο γέροντας, ο οποίος είχε μελετήσει πώς γίνονταν οι υποδόριες και ενδομυϊκές ενέσεις, ζήτησε να της κάνει την ένεση. Δεν ήθελε όμως να τον δει η κοπέλα, για να μη λέει ότι ο παπάς μού έκανε την ένεση. Θα της έλεγε η μητέρα της πως πήγε ο γιατρός, θα τη σκέπαζε με το σεντόνι και ο γέροντας θα έκανε την ένεση. Της έκανε την ένεση και την ευλόγησε. Η κοπέλα, νομίζοντας πως ο γιατρός τής έκανε την ένεση, ευχαρίστησε τον γιατρό Κλεάνθη, έναν ήσυχο και ευγενή άνθρωπο[198].

Η νεωκόρος στην Πολυκλινική πόναγε στον δεξιό άνω γομφίο και κράταγε το δεξί μάγουλό της. Ο γέροντας της είπε ότι είναι χαλασμένος ο αριστερός γομφίος. Εκείνη επέμενε για το αντίθετο, αλλά όταν γύρισε από τον οδοντίατρο, του είπε ενθουσιασμένη ότι είχε δίκιο. Η ακτινογραφία έδειξε πως η βλάβη ήταν αριστερά, αλλά αισθανόταν τον πόνο δεξιά επειδή ήταν στο ίδιο νευροτόμιο. (Αργότερα θα το χρησιμοποιήσει ως παράδειγμα για να απαντήσει σ' ένα ερώτημα του γιατρού του Γεωργίου Παπαζάχου: πώς ήξερε ότι το χάρισμά του είναι από τον Θεό και όχι από κάποιον πειρασμό. «Του Θεού η ενέργεια δε σφάλλει», του είπε, ενώ αν ήταν από τον Πονηρό, η «προόραση» θα βασιζόταν στη λανθασμένη αίσθηση του

ασθενή)[199].

«Οι μεγάλοι χειρουργοί της Πολυκλινικής κατέβαιναν στον γέροντα»
Ήταν «συνήθης εικόνα» καθηγητές πανεπιστημίου από τη Θεολογική Σχολή και από άλλες σχολές του Πανεπιστημίου Αθηνών να πηγαίνουν στον γέροντα, μας μεταφέρει ο ψάλτης του Αγίου Πορφυρίου κύριος Φώτης Παπαγεωργίου.

«Συγκλονιστικές ήταν οι στιγμές όταν έβλεπες τους μεγάλους χειρουργούς της Πολυκλινικής Αθηνών, να κατεβαίνουν στον γέροντα και να ζητάνε την ευχή και την οδηγία του! Πολύ τακτικός ήταν ο Λεκκός, ένας από τους μεγάλους γιατρούς της Πολυκλινικής και μέγας διδάσκαλος στο φιλοσοφικό της Στοάς. Εκείνον να βλέπατε πώς ερχόταν! Μια φορά ο Λεκκός κατέβηκε να δει τον γέροντα. Ο γέροντας του είπε: "Άνοιξε την παλάμη σου. Όχι, βρε αδελφέ, αυτός είναι αντανακλαστικός πόνος. Από εκεί (του έδειξε στο χέρι) θα πας". Τότε δεν είχαν τα κατάλληλα μηχανήματα για να βρίσκουν την πηγή του πόνου. Ο μεγάλος χειρουργός Οικονόμου, από τους πρώτους που έκανε εγχειρήσεις στο κεφάλι, «άνοιγε κεφάλια», δεν έκανε εγχείρηση, αν δεν κατέβαινε να φιλήσει το χέρι του γέροντα και να πάρει την ευχή του! Επίσης, πήγαιναν στον γέροντα ο Καμηλάρης, ο Αναστασόπουλος, ο Κωνσταντίνος Αλιβιζάτος και άλλα μεγάλα ονόματα της Ιατρικής[200]!

»Ο καθηγητής Χαρακόπουλος, κάθε καλοκαίρι που ερχόταν από την Αμερική, πήγαινε στην Πολυκλινική για να συναντήσει τον γέροντα. Ήταν ψηλός και αριστοκράτης. Μας έκανε εντύπωση! Σε κάποιες συζητήσεις επέτρεπε σε δυο-τρεις από μας να τους ακούμε, επειδή ήταν ψυχωφελή τα όσα έλεγαν. Ήταν μεγάλος επιστήμονας, ο οποίος πίστευε ότι πριν από την έρευνα για τις σωματικές ασθένειες, πρέπει να αναζητήσεις σε πάρα πολλές τις γενεσιουργές ασθένειες της ψυχής, του έσω κόσμου. Κουβέντιαζαν ατέλειωτα το 1960 γι' αυτό το θέμα. Ερχόταν από την Αμερική για να πει τα πορίσματά του στον γέροντα και να πάρει από εκείνον ό,τι είχε να του πει από την εμπειρία του και από τα πολλά που είχε αντιμετωπίσει στην καθημερινότητά του και στην εξομολόγηση».

Σύμφωνα με τον ψάλτη του Αγίου στην Πολυκλινική, ο μεγάλος χειρουργός Καμηλάρης και οι παλιοί γιατροί καλούσαν συχνά τον γέροντα στο χειρουργείο, κατά τη διάρκεια των εγχειρήσεων. Είχαν συμφωνήσει να αφήνουν ανενόχλητο τον γέροντα και να μην καταπιάνονται με την

παρουσία του. (Ο Άγιος Πορφύριος όμως και μετά την κοίμησή του «φανερωνόταν» στους γιατρούς της Πολυκλινικής, στα χειρουργεία! «Έβλεπαν οι νεότεροι χειρουργοί έναν γέροντα στο χειρουργείο και έλεγαν τι είναι αυτός εδώ ο παππούλης»![201])

Ο καθηγητής της Ιατρικής Αθηνών Κωνσταντίνος Αλιβιζάτος (1905-1997), συγγραφέας πολλών λημμάτων στη Μεγάλη Εγκυκλοπαίδεια, ανιψιός του Αμίλκα Αλιβιζάτου, θα έκανε μια διάλεξη στην Πολυκλινική Αθηνών. Συγκεντρώθηκαν στο αμφιθέατρο γιατροί και νοσοκόμες για να τον παρακολουθήσουν. Ο γέροντας πήγε, αφού και αυτός ήταν «άνθρωπος του νοσοκομείου», και κάθισε στο τέλος. Πριν αρχίσει η διάλεξη, ο καθηγητής έστειλε μια νοσοκόμα να του πει να βγει έξω, γιατί δεν επιτρεπόταν να παρακολουθήσει. Έφυγε χωρίς αντίρρηση. (Αργότερα, όταν γνώρισε τον γέροντα, πήγε και τον βρήκε για να του ζητήσει συγγνώμη. «Παπά, δε σε είδαμε, δε σε γνωρίσαμε. Πω, πω, πω, εμείς να σ' έχουμε τόσα χρόνια και να μη σε ξέρομε! Τώρα ακούω πράγματα "φρικτά". Χίλια συγγνώμη, παπά μου». Μάλιστα, όταν τιμήθηκε ο Κωνσταντίνος Αλιβιζάτος από τους μαθητές του για τα πενήντα χρόνια της ακαδημαϊκής ζωής του και παρουσίασαν έναν τιμητικό τόμο στην Ιατρική Σχολή, ο γέροντας Πορφύριος ήταν επίσημος προσκεκλημένος! Ο καθηγητής θεωρούσε πάντοτε τιμή και ευλογία να έχει την παρουσία του γέροντα)[202].

Από τον πρωτοσύγκελο της Αρχιεπισκοπής Αθηνών, πατέρα Γερβάσιο Παρασκευόπουλο, έμαθε ο γέροντας ότι ο καθηγητής της Χειρουργικής Κωνσταντίνος Αλιβιζάτος είχε αρχίσει να τον θεωρεί Άγιο. Ο πρωτοσύγκελος είχε έρθει κάποια στιγμή στην Πολυκλινική και του ζήτησε συγγνώμη που τον είχε «μαλώσει» παλιότερα, επειδή χωρίς άδεια από την Αρχιεπισκοπή τον είχαν βάλει να λειτουργήσει στην εκκλησία της Πολυκλινικής και να τελέσει ένα μνημόσυνο[203]. Μία άλλη φορά, ο καθηγητής τού είπε πως στερεί μεγάλη περιουσία και παρηγοριά από τους γιατρούς, με τη φροντίδα του προς τους ασθενείς! «Να πηγαίνεις, να πηγαίνεις, γιατί ακούω καλά λόγια».

Ο καθηγητής της Ιατρικής Κωνσταντίνος Αλιβιζάτος είχε προγραμματίσει να κάνει εγχείριση κήλης και πέρασε για να τον δει. Ο γέροντας του είπε να αφήσει την κήλη του, γιατί προέρχεται από άλλη αιτία και δεν πρέπει να κάνει την εγχείρηση, γιατί μπορεί να γίνει μετάσταση. Έπειτα από δεκαπέντε μέρες πέρασε η γυναίκα του και τη ρώτησε αν έκανε τελικά την εγχείρηση. Του απάντησε πως τον άκουσε και δεν την έκανε. Έκανε

μάλιστα τον σταυρό της και του είπε: «Εσύ θα τον κάνεις χριστιανό»[204].

Αρκετοί γιατροί στην Πολυκλινική Αθηνών, είχε πει ο καθηγητής της Ιατρικής Ηλίας Κουρούμαλης, είχαν αρχίσει να αντιλαμβάνονται τα σπουδαία χαρίσματα που διέθετε από τον Θεό ο γέροντας. Τον σέβονταν και συχνά του ζητούσαν να προσευχηθεί για μια δύσκολη εγχείρηση ή τον καλούσαν σε ιατρικά συμβούλια, όταν επρόκειτο για δύσκολες διαγνώσεις! Κατά τον καθηγητή, παρά τα όσα συνέβαιναν, ο γέροντας Πορφύριος δεν εκτιμήθηκε σωστά από τους τότε «συναδέλφους» του που τον γνώρισαν. «Μπορώ όμως να πω, χωρίς τον κίνδυνο της υπερβολής, ότι ήταν ο καλύτερος όλων τους. Ήταν και είναι ο καλύτερος όλων μας»[205]!

Στον θάλαμο της απομόνωσης

Στην Πολυκλινική Αθηνών, όσοι δεν είχαν ελπίδα ζωής, τους έβαζαν στον Θάλαμο 3 της απομόνωσης. Έκλειναν καλά την πόρτα και απ' έξω έγραφε: «Απαγορεύεται». Δεν μπορούσε να μπει κανένας. Ο γέροντας όμως κατάφερνε να μπαίνει και να βλέπει τους ετοιμοθάνατους. Παρακολουθούσε με δέος την έξοδο της ψυχής από το σώμα. Έλεγε: «Εγώ έβλεπα την ψυχή που έβγαινε από τον άνθρωπο. Ήτανε φωτεινή ή σκοτεινή… Έτσι, μία δύναμις που εξήρχετο. Δεν έβλεπα κάτι έμμορφο, αλλά κάτι άμορφο, άλλοτε σκοτεινό και βρομερό κι άλλοτε φωτεινό»! Κατέβαινε αμέσως και γονάτιζε στο ιερό του Αγίου Γερασίμου, όπου προσευχόταν στον Θεό γι' αυτή την ψυχή, να τη συγχωρέσει και να αξιωθεί της παρουσίας Του[206].

Κάποια μέρα μπήκε κρυφά στον Θάλαμο 3 της απομόνωσης με τον συγγενή ενός νέου που είχε πάθει βαριά διάσειση εγκεφάλου. Τον είχαν γυμνό και σκεπασμένο με ένα άσπρο σεντόνι. Όπως στέκονταν εκεί, ο νέος άφησε ξαφνικά το σπέρμα του. Μόλις το είδε ο γέροντας, είπε στον συγγενή του ότι ο νέος πεθαίνει και βγήκε γρήγορα έξω να βρει μια νοσοκόμα. Δε βρήκε κάποια εκεί κοντά και έτρεξε ρωτώντας ποια νοσοκόμα είναι στο 3, στον Θάλαμο Απομόνωσης, για να τρέξει γιατί πεθαίνει το παιδί. Η νοσοκόμα πήγε αμέσως, αλλά ο νέος είχε ξεψυχήσει. Εξήγησε ο γέροντας: «Γιατί το έκανε αυτό; Ήθελε να αφήσει απογόνους. Το κάνουνε για τη ζωή, να αφήσουν απογόνους! Επειδή καταλαβαίνουν»[207].

Το δωμάτιο των σκύλων

Στην Πολυκλινική χρησιμοποίησαν έναν σκύλο ως πειραματόζωο, για

επεμβάσεις καρδιάς. Ο γέροντας τον αγαπούσε αυτό τον σκύλο, «σκύλο θεριό». Την ημέρα της εγχείρησης ο γέροντας έλειπε. Το επιστημονικό προσωπικό τον «βασάνιζε» για πέντε ώρες! Δεν κατόρθωσαν να τον επαναφέρουν και ο σκύλος υπέκυψε.

Ο γέροντας μόλις επέστρεψε στην Πολυκλινική, δεν είδε τον σκύλο. Πήγε πάνω και ρώτησε τις νοσοκόμες τι έγινε ο σκύλος. Του είπαν να πάει στην ταράτσα, στο δωμάτιο των σκύλων, όπου τον είχαν πετάξει. Στο δωμάτιο αυτό πήγαιναν τους νεκρούς σκύλους, κάτω είχε σιδερένια σκάρα για να καθαρίζουν τις ακαθαρσίες. Ανέβηκε ο γέροντας, είδε τον σκύλο νεκρό και του λέει: «Ε, ρε, τι σου κάνανε;» Ο σκύλος ο καημένος κούνησε την ουρά του. «Ω, ρε, λέω, τι έπαθα»! Μετά του ξαναμίλησε, αλλά δεν αντέδρασε[208].

Η Κατοχή

Στην Κατοχή, ιδίως τον χειμώνα του 1941-1942 με το βαρύ ψύχος, η πείνα μάστιζε περισσότερο τους ανθρώπους στην Αθήνα. Ο γέροντας Πορφύριος πηγαίνοντας κάθε μέρα στην Πολυκλινική, τα έβλεπε όλα αυτά. Λυπόταν τους ανθρώπους που έπεφταν στον δρόμο από την πείνα και την αβιταμίνωση.

Στο Δημαρχείο της Αθήνας υπήρχαν πολλά σκουπίδια και κάποιος είχε πετάξει λίγα κόκαλα πριν από πολλές μέρες. Μερικά παιδιά τα βρήκαν και τα ρούφηξαν! Ούτε σκυλιά να ήταν! Τρώγανε το βρόμικο μεδούλι. Άλλα παιδιά έγλειφαν χαλασμένα ψάρια.

Ο γέροντας πήγε στο εστιατόριο Αϊδίνης στην Ομόνοια, όπου του έβγαλαν λίγο ψωμί. Σε άλλους που είχαν περισσότερα χρήματα, τους έδιναν λίγο φαγητό. Πέρασε κάποιος από το τραπέζι του και, αφού του άρπαξε το καρβέλι, πήγε σε μιαν άκρη. Τα παιδάκια έρχονταν γύρω και μόλις τέλειωναν οι παρέες το φαγητό, έπαιρναν τα κόκαλα![209] Από το χωριό του του έστελναν λίγο λάδι που το έριχνε στο ψωμί ή στο πρόσφορο και έτρωγε. Δεν είχε ούτε ψάρια, ούτε κάτι άλλο για φαγητό.[210]

Κάποια Χριστούγεννα της Κατοχής, μετά την εκκλησία, ετοιμαζόταν να πάει στο εστιατόριο Ευρώπη για να φάει κάτι, γιατί τις προηγούμενες σαράντα μέρες είχε νηστέψει πολύ. Έξω από το κέντρο Μέγας Αλέξανδρος, στην πλατεία της Ομόνοιας, είδε μια μικρούλα οκτώ χρονών γεμάτη μυξούλες. Της σκούπισε τη μυτούλα με το φορεματάκι της. Τη ρώτησε το όνομά της. Ήταν πολύ πεινασμένη. Την πήρε μαζί του στο εστιατόριο. Εκεί ήταν δύο νεαροί, ο Ελευθέριος και ο Αντώνης, ο οποίος ήταν παιδί ιερέα.

Είχαν πολλά χρήματα και τα ξόδευαν. Έβρισκαν όμορφα κορίτσια και τα πήγαιναν για φαγητό και μετά έφευγαν για έρωτες. Έλεγε: «Δεν ήμουν άνθρωπος να ελέγξω τον άνθρωπο, επειδή πήγε και ηύρε μια κοπέλα και την πήγαινε για να κάνουν έρωτα». Τον είδαν με το μικρό κορίτσι, αλλά δεν παρεξήγησαν, γιατί όλοι τον γνώριζαν από την Πολυκλινική και τον σέβονταν. Ο γέροντας τους είπε πως και αυτός έφερε το «κορίτσι» του, στο οποίο πρόσφερε φαγητό και γλυκό. Μόλις έφαγαν και έκαναν την προσευχή τους, το αποχαιρέτησε. Κοίταζε το παιδί να φεύγει συγκινημένος από τον πόνο του[211]!

Μια μέρα, πάλι στην Κατοχή, περπατούσε προς την περιοχή του Λυκαβηττού. Καθώς βάδιζε, βρέθηκε μπροστά σε μια συγκλονιστική σκηνή. Ένας Γερμανός στρατιώτης φερόταν βίαια σε μια κοπέλα και προσπαθούσε να την ατιμάσει. Στο πρόσωπό της ήταν ζωγραφισμένη η οδύνη, ενώ από το στόμα της έβγαιναν αδύναμες κραυγές αγωνίας και πόνου. Στη γειτονιά πήραν είδηση το γεγονός και κοίταζαν από τα παράθυρα και τις πόρτες, αλλά φοβούνταν να κάνουν οτιδήποτε και περίμεναν να δουν τι θα γίνει. Αψηφώντας τον μεγάλο κίνδυνο, ο γέροντας κινήθηκε προς το μέρος του προσευχόμενος έντονα. Μόλις πλησίασε, σήκωσε τα χέρια του ψηλά σαν να παρακαλούσε τον Γερμανό ή σαν να ζητούσε το έλεος του Θεού! Το θέαμα ενός ιερέα με τα χέρια υψωμένα, η φωτεινή του μορφή και η δύναμη της προσευχής του έκαναν το θαύμα τους. Ο Γερμανός ηρέμησε και άφησε ελεύθερη την κοπέλα. Οι άνθρωποι που παρακολούθησαν όσα είχαν συμβεί, παρά τη δύσκολη εποχή, άρχισαν να επευφημούν τον γέροντα[212].

Στο Ωδείο

Για να φύγει λίγο ο νους του απ’ όσα έβλεπε στην Κατοχή στους δρόμους της Αθήνας, για να διώχνει τη στενοχώρια και τη θλίψη του, μόλις τέλειωνε την εργασία του στην Πολυκλινική, άρχισε να πηγαίνει στο Ωδείο. Γιατί η μουσική σε θέλει ολόκληρο. Όταν ψάλλεις μουσικά, δεν μπορείς να θυμηθείς τίποτε άλλο, γιατί, αν φύγει ο νους σου, χάνεις το μέτρο.

Ο γέροντας ήθελε να μάθει μουσική για να μάθει τα βασικά και να μη στενοχωρεί τη χορωδία του ναού, η οποία ήταν η επίσημη του Βασιλικού Θεάτρου. Αργότερα στη θέση της χορωδίας ανέλαβε ως ψάλτης ο βαθύς γνώστης της βυζαντινής μουσικής Σπυρίδων Περιστέρης (1900-1966), ο

οποίος παρέμεινε στην εκκλησία του Αγίου Γερασίμου μέχρι το 1951, οπότε έγινε πρωτοψάλτης στον Μητροπολιτικό Ναό των Αθηνών. Ο γέροντας ζήτησε να μάθει και αρμόνιο, για να ψάλλει με αυτό (το έβαλε αργότερα στο σαλόνι του ιερού ησυχαστηρίου που οικοδόμησε, εκεί όπου γίνονταν οι συζητήσεις και οι διάφορες διδασκαλίες). Εκεί όμως δεν είχαν αρμόνιο, γι' αυτό τον έβαλαν να μάθει πιάνο.

Στο Ωδείο τον αγάπησαν επειδή ήταν σεμνός και του έδωσαν την καλύτερη καθηγήτρια, μία αγιότατη κοπέλα, όμορφη, που ντρεπόταν να σου μιλήσει! Μια μέρα που είχε λειτουργήσει, του είχαν πάει κάποιοι νοικοκυραίοι οι οποίοι είχαν σιτάρι ένα ωραίο πρόσφορο. Ήταν ό,τι πιο πολύτιμο στην Κατοχή, εποχή πείνας. Είχε περισσέψει στην εκκλησία και το πήγε στη δασκάλα του πιάνου. Εκείνη δεν ήθελε να το πάρει, για να μην του το στερήσει. Μόνο μετά την επιμονή του, αφού της είπε ότι θα στενοχωρηθεί και την παρακάλεσε, το κράτησε.

Μελετούσε μόνος του στο Ωδείο, μέχρι που πήγαιναν οι υπεύθυνοι και του έλεγαν πως σε λίγο θα κλείσουν. Τόση «αφοσίωση» είχε. Παντού όμως, με ό,τι και αν ασχολούνταν! Αυτό το απέκτησε από τον μοναχισμό, από την υπακοή που έκανε. Δεν ήθελε να στενοχωρεί την καλή του δασκάλα. Πήγαινε το βράδυ στο σπίτι του και μετά την προσευχή του, μέχρι να κοιμηθεί, επαναλάμβανε τα μαθήματα του πιάνου, λέγοντας τις νότες και κουνώντας τα δάχτυλά του σαν σε πιάνο[213].

Σε σχολή υφαντουργίας

Ένα απόγευμα πήγε στην οδό Καραγεώργη Σερβίας στο Σύνταγμα, για να γραφτεί σε μια σχολή υφαντικής. Είπε στον διευθυντή της σχολής ότι σκέφτεται να κάνει ένα μοναστήρι και οι μοναχές θα ήθελε να ασχοληθούν όχι μόνο με την προσευχή αλλά και με την εργασία. Να ζουν από την εργασία τους. Ο διευθυντής έδωσε εντολή να μην του πάρουν χρήματα, ως ευλογία για τη σχολή.

Ο γέροντας αγόρασε αργαλειούς. Ήθελε να φτιάχνει ωραία υφάσματα. Γιατί ένα ύφασμα μπορεί να μοιάζει με ένα άλλο, αλλά να έχει μεγάλη διαφορά στην ποιότητα[214].

Λίγο αργότερα έστησε ένα πλεκτήριο με τρεις μηχανές, όπου εργάζονταν ο ίδιος και οι συγγενείς του. Ήθελε να συγκεντρώσει χρήματα και να φτιάξει το μοναστήρι του. Η εργασία του πήγαινε πολύ καλά. Κάποιοι τον ρωτούσαν πώς πάνε οι δουλειές, αλλά «εγώ δεν ήθελα να πω σε κανένανε,

γιατί ήξερα ότι οι άνθρωποι είναι πονηροί». Τους βοηθούσαν, πέρα από τους συγγενείς, και κάποιες γειτόνισσες. Έλεγε: «Έκανα σχέδια επί σχεδίων, τότε που το έλεγε η καρδιά»!

Απέναντι από το φαρμακείο του Μπακάκου, που βρίσκεται στην πλατεία της Ομόνοιας, σε μια πολυκατοικία στην οδό Αγίου Κωνσταντίνου, υπήρχε στο υπόγειό της ένα οίκημα που το πουλούσαν για επαγγελματική στέγη. Ήθελε να το αγοράσει, αλλά δεν είχε όλα τα χρήματα. Προμήθευε πλεκτά στο πολυκατάστημα Μινιόν, αλλά τότε «έπεσε έξω» για πρώτη φορά και ο γέροντας έχασε τα χρήματά του. Η αδελφή του στενοχωρήθηκε. Τον είχαν για προστάτη, αδελφό, πατέρα, και τις «βασάνισε»!

Για να αντιμετωπίσουν τη δυσκολία που είχαν στην πώληση των υφασμάτων, ένας φίλος του παπάς, τίμιος και άγιος, πήγε μετά στο Μπουένος Άιρες, του πρότεινε να αναλάβει την πώλησή τους ένα καλό παιδί, ο ανιψιός του Γιώργος. Ο γέροντας τον προσέλαβε, του έδειξε τα πλεκτά που έβγαζαν, τα μαγαζιά όπου θα πήγαινε να ρωτά αν χρειάζονται πλεκτά και να τα προμηθεύει. Είχαν βάλει και κάποια γραμμάτια. Στην αρχή ο Γιώργος τα πήγαινε μια χαρά με τις πωλήσεις. Έπειτα από λίγο όμως έμαθε τα μυστικά της δουλειάς και αγόρασε δικές του μηχανές ύφανσης! Κι έτσι άρχισε να τροφοδοτεί τα μαγαζιά που προηγουμένως προμήθευε ο γέροντας. «Δηλαδή μας πήρε τη δουλειά. Πω, να δείτε στενοχώρια, μας γονάτισε το παιδί αυτό»! Είχε πουλήσει πολλά προϊόντα με γραμμάτια και ο γέροντας έχασε πάλι τα χρήματά του[215].

Ήθελε να σπουδάσει και πτηνοτροφία. Εκεί συνάντησε κάποιον που σπούδαζε μελισσοκομία και πήγε για να ακούσει ένα μάθημα. Ο καθηγητής ήταν από την Κέρκυρα. Στο τέλος του μαθήματος τον πλησίασε ο καθηγητής και του είπε: «Εσύ είσαι για τη μελισσοκομία». Το είδε στο μάτι του, στην προσοχή του. Ο γέροντας του απάντησε: «Σωστό είναι, θα μιλάω με τις μέλισσες και θα πηγαίνω στην κυψέλη τη νύχτα να ξενυχτάω, θα τις ακούω που θα βουίζουνε, που ξυπνάνε, που κάνουνε αέρα για να αερίσουνε όταν κάνει ζέστη έξω. Δημιουργούνε αέρα με τα φτεράκια τους. Αλλά το καμηλαύκι και το ράσο μού πάει»[216]!

Γάμος στο σπίτι του στον Λυκαβηττό

Με το που τέλειωσε ο γέροντας τη λειτουργία στην Πολυκλινική, τον βρήκε μια ευλαβέστατη κυρία και του μίλησε για τη ζωή της. Στα είκοσι πέντε της χρόνια αγάπησε κάποιον στη Γαλλία και συγκατοίκησαν. Ο

σύζυγός της είχε γεννηθεί στη Γαλλία από ορθόδοξους γονείς και μεγάλωσε εκεί. Όταν άλλαξαν σπίτι, παρουσιάστηκαν στο νέο περιβάλλον σαν σύζυγοι. Ζούσαν με πολλή αγάπη και τρυφερότητα. Απέκτησαν δυο κόρες, οι οποίες ήταν μεγάλες πλέον και σπούδαζαν. Από τότε που βάφτισαν τα παιδιά τους, μελέτησαν ορθόδοξα βιβλία και γνώρισαν τη θρησκεία. Ο σύζυγός της έγινε ψάλτης. Εργάστηκε αργότερα στο Δημαρχείο και πέρασε στο Ληξιαρχείο τα ονόματά τους σαν εγγάμων.

Η κυρία ήθελε να κάνει τον γάμο της στην εκκλησία. Γι’ αυτό πήγε σε πολλούς ιερείς, αλλά όσοι άκουγαν την ιστορία της, την έδιωχναν και δε δέχονταν να τελέσουν το Μυστήριο του γάμου. Ο γέροντας της είπε πως είναι «βαρύ αυτό το πράγμα, δεν επιτρέπεται». Επειδή όμως όλοι οι ιερείς την απόπαιρναν, ήθελε να πάρει την πρωτοβουλία και να τελέσει το Μυστήριο. Έβαλε το χέρι στο στήθος του και είπε: «Θεέ μου, ενεργώ ως ιερέας αυτή τη στιγμή».

Ήρθαν για τον γάμο στο μικρό δωμάτιο όπου έμενε στην οδό Δοξαπατρή στον Λυκαβηττό με την αδελφή του τη Χαρίκλεια. Φόρεσε το πετραχήλι και τα άλλα άμφια, έφερε το αντιμήνσιο και τέλεσε τον γάμο. Η γυναίκα και ο σύζυγός της δόξασαν τον Θεό. Ήταν πολύ καλοί και ευσεβείς. Μετά τον γάμο τον κάλεσαν στο σπίτι τους στην οδό Εϋνάρδου, κοντά στην πλατεία του Αγίου Παντελεήμονα Αχαρνών. Οι κόρες τους έβαλαν νερό σε μια λεκάνη για να του πλύνουν τα πόδια. Αν και Κατοχή, στην οικογένεια αυτή είχαν χαβιάρι, γραβιέρα και πολλά άλλα, γιατί η κυρία γνώριζε τέλεια γαλλικά και οι Γερμανοί την είχαν για μαγείρισσά τους. Επέμεναν να πάει στο σπίτι τους να μείνει. «Εγώ είμαι καλόγερος, τα έχω πετάξει όλα αυτά», τους είπε[217].

Σε οίκους ανοχής: Ιστορίες απίστευτες

«Θέλω να σας πω τι πράγματα έχω δει στη ζωή μου... Ο βίος μου εκεί μέσα ήτανε μες στην οδό Σωκράτους, μες στην Ομόνοια, μες στην πηγή του κακού. Μέσα στα καμπαρέ, μέσα στα καφέ, μέσα στα υπόγεια, μέσα στην κλοπή, μέσα στην απάτη, μέσα στην κόλαση»[218]. Έλεγε ακόμα ο μετέπειτα Άγιος Πορφύριος: «Παντού μπορεί ν’ αγιάσει κανείς. Και στην Ομόνοια μπορεί ν’ αγιάσει, αν το θέλει»[219].

Η εκκλησία του Αγίου Γερασίμου στην Πολυκλινική ήταν ανάμεσα στους οίκους ανοχής της Ομόνοιας. Στην οδό Σωκράτους, στην οδό Αθηνάς και

στους άλλους δρόμους γύρω υπήρχαν οίκοι ανοχής και εκεί ζούσε ο Άγιος Πορφύριος. Είχε «ανακατευτεί» πολύ με τις κοπέλες. Μόλις γίνονταν βομβαρδισμοί, πήγαιναν στην εκκλησία και έκλαιγαν, έκαναν μετάνοιες και προσκύναγαν τις εικόνες. Οι περισσότερες από τις κοπέλες αυτές ήταν συναισθηματικές, «πολύ λεπτές, ευαίσθητες, δειλές». Άλλες ήταν «πολύ σκληρές και άγριες και κακεντρεχείς». Πολλές αισθάνονταν αμαρτωλές και γι’ αυτό εξομολογούνταν. Φοβούνταν μήπως πέσουν οι βόμβες και τις σκοτώσουν[220]!

1. Ο ιερέας του ναού του Αγίου Παύλου, επί της οδού Ψαρών στην Πλατεία Βάθης, ζήτησε από τον γέροντα Πορφύριο να αναλάβει τον Φωτισμό στην οδό Ψαρών, στην οδό Μαιζώνος και σε κάποιους άλλους δρόμους της ενορίας του για τα Θεοφάνια του 1941. Ήθελε να βοηθήσει τον γέροντα, επειδή στην Κατοχή δεν πληρωνόταν και δεν είχε «τυχερά» στην Πολυκλινική. Τον κατάφερε να πάει.

Την παραμονή των Θεοφανίων του 1941 (Κυριακή 5 Ιανουαρίου), πήγε για τον Φωτισμό. Ανέβαινε στις πολυκατοικίες και χτυπούσε τις πόρτες. Μόλις του άνοιγαν να μπει, έλεγε πιο δυνατά το «Ἐν Ἰορδάνῃ βαπτιζομένου Σου, Κύριε». Στην οδό Μαιζώνος άνοιξε μια σιδερένια πόρτα και βρέθηκε σε ένα διώροφο σπίτι με υπόγειο. Η αυλή είχε μανταρινιές, πορτοκαλιές και άλλα εσπεριδοειδή. Από μια εξωτερική σκάλα ανέβηκε στον επάνω όροφο και χτύπησε την πόρτα. Ήρθε μια κυρία και του άνοιξε. Ο γέροντας έψαλε. Η κυρία προσπάθησε να τον σταματήσει. Μέσα από τα δωμάτια, δεξιά και αριστερά, βγήκαν στον διάδρομο δέκα κοπέλες με τις χρωματιστές φούστες τους. Είχαν «εξωραΐσει» το σπίτι τους λόγω των Θεοφανίων! Κατάλαβε πως βρισκόταν σε οίκο ανοχής.

Η κυρία τού ζήτησε πάλι να φύγει, «αυτές δεν κάνει να φιλήσουν τον σταυρό». Ο γέροντας πήρε άλλο ύφος. Είπε πως δεν μπορούσε να φύγει, είναι παπάς και ήρθε για να αγιάσει. «Ήρθε ο Χριστός στο σπίτι σας εδώ, να σας ευλογήσει για την ημέρα που είναι αύριο. Γιατί δεν είναι εντάξει, γιατί δεν είναι άξιες; Και τι ξέρεις εσύ;» Η κυρία επέμενε πως δεν κάνει να φιλήσουν οι κοπέλες τον σταυρό. Αν τον ρώταγε ο Θεός, μπορεί να έλεγε πως οι κοπέλες έκανε να φιλήσουν τον σταυρό, ενώ η κυρία όχι. Αυτές είναι άξιες να φιλήσουν τον σταυρό του Χριστού, γιατί ο Χριστός ήρθε και γι’ αυτές στον κόσμο.

Η κυρία κοκκίνισε και έκανε νεύμα στα κορίτσια να προχωρήσουν και να φιλήσουν τον σταυρό. Ο γέροντας έψαλε πιο μελωδικά το «Ἐν Ἰορδάνη», γιατί αισθάνθηκε χαρά που ο Θεός φρόντισε να πάει εκεί. Τους είπε: «Στη γραμμή όλες» και έριξε πολύ αγιασμό, πραγματικά τις κατάβρεξε! Φίλησαν όλες τον σταυρό. Τους μίλησε: «Ο Θεός σάς αγαπάει όλες! Μας αγαπάει όλους. Όλοι τον έχουμε Πατέρα και για όλους μας ενδιαφέρεται ο Θεός, μόνο να φροντίζουμε να Τον γνωρίσουμε, να Τον αγαπήσουμε. Είναι πολύ καλός! Για όλους βρέχει και για όλους βγαίνει ο ήλιος... Εδώ ο Χριστός για μας ήρθε, μήπως εγώ είμαι καλός; Εγώ παπάς είμαι, αλλά είμαι αμαρτωλός και επικαλούμαι τον Θεό». Τα κορίτσια ευχαριστήθηκαν πολύ.

Ύστερα κατέβηκε και πήγε σε άλλα σπίτια. «Εκ διαλειμμάτων» έρχονταν αυτά τα κορίτσια στην εκκλησία της Πολυκλινικής και τον έβλεπαν πολλές φορές. «Τι μυστήρια υπάρχουν!»[221]

2. Ένα μεσημέρι τον επισκέφτηκε στην εκκλησία του Αγίου Γερασίμου στην Ομόνοια μια περιποιημένη κοπέλα με άσπρη ποδιά, που φαινόταν πως κάπου ήταν υπηρέτρια. Του ζήτησε να πάρει αμέσως το πετραχήλι του και να πάει στο σπίτι τους, για να κάνει αγιασμό και να διαβάσει ευχές σε μια κοπέλα που πέθαινε! Πράγματι, πήρε το πετραχήλι, το έβαλε μέσα από το ράσο και ξεκίνησε για το τέρμα της οδού Σωκράτους, πιο κάτω από την Ομόνοια. Σε μια στοά, αριστερά όπως βγαίνουμε, κοντά στην οδό Αριστείδου, του έδειξε μια πόρτα. Αμέσως κατάλαβε πως ήταν οίκος ανοχής.

Δεξιά και αριστερά της πόρτας κάθονταν λούστροι με τα κασελάκια τους. Κράτησε το πετραχήλι στο χέρι του. Ανέβηκε εκείνη την ξύλινη σκάλα και την ακολούθησε. Σε ένα δωμάτιο είχαν μαζευτεί δεκαπέντε κορίτσια και περιποιούνταν μια κοπέλα που είχε λιποθυμήσει και την είχαν ξαπλώσει κάτω.

Η διευθύντρια του οίκου είπε τι είχε συμβεί: Ένας Έλληνας πήγαινε συχνά, έβλεπε την κοπέλα και την είχε αγαπήσει. Εκείνη την ημέρα ήρθε και την περίμενε να τον δεχτεί. Εμφανίστηκε όμως ένας Ιταλός και ήθελε να μπει πρώτος. Ο Έλληνας όμως είχε σειρά και έσπρωξε την πόρτα να μπει. Μπήκε και ο Ιταλός. Ο Ιταλός έβγαλε την ξιφολόγχη του για να καρφώσει τον Έλληνα. Η κοπέλα το είδε και λιποθύμησε. Ο Έλληνας και ο Ιταλός αντάλλαξαν μπουνιές και έφυγαν.

Ο γέροντας ζήτησε από τα κορίτσια νερό και καρβουνάκια, είχε στην τσέπη του το λιβάνι. Τους ζήτησε να γονατίσουν και έκανε τον αγιασμό. Ράντισε τη λιπόθυμη κοπέλα και της διάβασε μια ευχή. «Χάρηκα που ήρθα εδώ. Περισσότερο χάρηκα που ήρθε ο σταυρός», είπε σε όλες. Ευχήθηκε να τις φωτίζει ο Θεός, γιατί προσπαθούν να Τον γνωρίσουν και όλο περνούν από την εκκλησία του Αγίου Γερασίμου. Επειδή έχουν τόσο καλή ψυχή, να δώσει ο Θεός να Τον αγαπήσουν περισσότερο απ' όσο Τον αγαπά ο ίδιος. «Ξέρεις, την τάξη τη δική σας ο Χριστός πολύ την έχει αγαπήσει. Φροντίστε να γνωρίστε κι εσείς τον Χριστό, να αισθανθείτε αυτά που αισθάνθηκαν οι γυναίκες εκείνες που φιλούσαν τα πόδια του Χριστού και τα ράντιζαν με μύρα και τα σκούπιζαν με τα μαλλιά τους τα μακριά»! Τους ευχήθηκε περαστικά. Ευχαριστημένες, τον συνόδεψαν έως την πόρτα και του φίλησαν όλες το χέρι[222].

3. «Η πιο ωραία πόρνη» της Ομόνοιας, η Ειρήνη, μια όμορφη κοπέλα από τη Μυτιλήνη, ψάρευε πελάτες στην οδό Σωκράτους. Ήταν μια κοπέλα «μπερδεμένη». Κάποιος την είχε αγαπήσει και τον αγάπησε και εκείνη. Αυτός όμως ήταν τεμπέλης. Την έβαλε στον οίκο ανοχής για να μαζέψουν χρήματα και να αγοράσουν ένα σπίτι. Την έβαλε εκεί και δεν την ξαναπήρε. Ο γέροντας Πορφύριος τη γνώριζε και την αγαπούσε, γιατί μερικές φορές ερχόταν στην εκκλησία και έμενε στη λειτουργία. Προσκυνούσε τις εικόνες και φιλούσε το χέρι μιας καλογριούλας που ήταν στην Πολυκλινική, μιας ευγενέστατης ψυχής με πρόσωπο άγιο. Και η καλόγρια την αγαπούσε πολύ.

Η Ειρήνη του ζήτησε να πάει να μεταλάβει τη μητέρα της στο Νοσοκομείο Ευαγγελισμός, γιατί μόνο αυτόν ήθελε. Της απάντησε πως έχει εκεί παπά και έφυγε. Εκείνη όμως τον ακολούθησε και περπατούσε δίπλα του. Πέρασαν έξω από του Κερασόπουλου και μετά προσπέρασαν ένα φαρμακείο, όπου βρίσκονταν πολλοί λούστροι με τα κασελάκια τους. Τον γνώριζαν, γιατί περνούσε από μπροστά τους δυο φορές τη μέρα. Πήγε μαζί του μέχρι πιο πάνω, στο εστιατόριο Μέγας Αλέξανδρος. Πέρασαν από την οδό Αθηνάς. Δεν την έδιωξε από κοντά του, δε φοβήθηκε μήπως τον παρεξηγήσουν. Εκείνη «το έργο της δεν το είχε για αισχρό».

Μία άλλη φορά που ο γέροντας στεκόταν στο βορινό στασίδι της εκκλησίας του Αγίου Γερασίμου, ήρθε η όμορφη Ειρήνη. Γονάτισε

μπροστά στην Ωραία Πύλη, στο πιο κάτω σκαλί της. Άνοιξε τα χέρια της και προσευχόταν. Μετά πήγε να φύγει. Ο γέροντας της είπε πως τη βλέπει βιαστική και τη ρώτησε πού πάει. «Στη δουλειά μου πάω», του απάντησε. Του εξήγησε ότι είναι «μεγάλη δουλειά», γιατί θα μπορούσαν να γίνουν πολλά κακά από τους άντρες που έχουν ανάγκη από γυναικεία συντροφιά. Το έργο της είναι να παρηγορεί ανθρώπους, «θείο έργο… σκληρό έργο. Είμαστε εμείς που αντιμετωπίζομε πολύ φοβερά και σκληρά πράγματα στο έργο μας»!

Όπως έμπαινε στην εκκλησία η ωραία Ειρήνη, δεξιά και αριστερά ήταν φτωχοί, δυο-τρεις από κάθε πλευρά, και τους έδινε από εκατό δραχμές. Άνοιγε η καρδιά τους μόλις την έβλεπαν και αυτή μοίραζε αλόγιστα, σαν να είχε χαρτιά! Η κοπέλα στο τέλος αρρώστησε με αφροδίσιο νόσημα, αλλά δεν είχε πια χρήματα για τη θεραπεία της. Δεν την είχαν ασφαλίσει και βρέθηκε στον δρόμο. Την πήγε ο γέροντας στους γιατρούς και άρχισε τη θεραπεία της. Πέρασαν τα κάλλη και η ομορφιά της. «Σκέψου δηλαδή, αν αυτή ζει και φτιάξω μοναστήρι, θα την πάρω. Πολύ καλή ψυχή!»[223].

4. Στην Κατοχή είχε έρθει μόνη της από την επαρχία μια κοπέλα είκοσι δύο χρονών για να πιάσει δουλειά στην Αθήνα. Ένα πρωινό που πήγε ο γέροντας Πορφύριος στην Πολυκλινική, την είδε να τον περιμένει απ' έξω παγωμένη. Πήγε στο ιερό και μετά βγήκε έξω. Του είπε: «Έμπλεξα με απατεώνες και με γεμίσανε αρρώστιες γυναικείες». Της ζήτησε να περιμένει, γιατί θα πήγαινε να μεταλάβει κάποιον, θα εξομολογούσε έναν άλλο και θα έκανε κάπου παράκληση.

Στις έντεκα η ώρα πήρε την κοπέλα και την πήγε στο Νοσοκομείο Ανδρέας Συγγρός, όπου ήταν ένας γνωστός του καθηγητής Δερματολογίας. Τον βρήκε με δεκαπέντε φοιτητές. Τον άκουσε να τους λέει: «Έχει έρθει κι άλλη φορά αυτός ο παπάς. Είναι από τους καλούς. Κληρικός εκλεκτός. Δεν είναι μορφωμένος, αλλά είναι ευσεβής». Μετά τον συνάντησε στο γραφείο μόνο του και του μίλησε για την κοπέλα. Ο καθηγητής τού είπε να φέρει την κοπέλα. Η κοπέλα πέρασε μέσα και ο νοσοκόμος την οδήγησε σε ένα δωμάτιο όπου την εξέτασε ο καθηγητής. Μετά του είπε: «Πάτερ, μου δίνεις την αφορμή να κάνουμε μια καλοσύνη, όπως και εσύ. Ευχαριστούμε πολύ»! Ο γέροντας χαιρέτησε την κοπέλα, της είπε να μη φοβάται και όταν βγει έξω, να πάει στην εκκλησία του Αγίου Γερασίμου να τον βρει[224].

5. Κάποια άλλη φορά, κάλεσαν πάλι τον γέροντα Πορφύριο σε οίκο ανοχής για να τελέσει ευχέλαιο! «Να πας στον δικό μας παπά», είπαν στην κοπέλα που έστειλαν στην Πολυκλινική. Ο γέροντας δεν ήθελε να πάει, επειδή δεν ήταν η ενορία του. Πήγε τελικά και έβαλε τα κορίτσια να διαβάσουν τα αποστολικά αναγνώσματα του Μυστηρίου του Ευχελαίου. Μετά το Ευχέλαιο κάθισε λίγο και τους είπε ωραία λόγια. Τους μίλησε για τον Χριστό. Όποιος θα άκουγε όσα τους είπε, θα έκλαιγε! Ο ίδιος δεν μπορούσε να τα επαναλάβει, γιατί συγκινούνταν και έκλαιγε[225].

Θεωρούσε τον εαυτό του «παραβάτη» με αυτά που έκανε. Πήγε όμως για να κάνει μια ευχή: να φωτίσει ο Θεός τις κοπέλες αυτές των ελευθέρων ηθών να Τον γνωρίσουν. Αν έπαιρναν έναν άλλο παπά και τον πήγαιναν στον οίκο ανοχής, θα έλεγε στις κοπέλες πως είναι αμαρτωλές, δε θα ήθελε να διαβάσει καμιά ευχή και θα σηκωνόταν να φύγει. Θα έλεγε ο άλλος παπάς: Τι, να ευλογήσεις αμαρτωλές και αυτές να συνεχίζουν να αμαρτάνουν[226];

Στο φτωχικό σπίτι του στα Τουρκοβούνια

Από το 1948, ο γέροντας Πορφύριος έμενε στα Τουρκοβούνια, σε ένα μικρό λιθόκτιστο σπίτι, ασοβάτιστο και πολύ φτωχικό, χωρίς τις στοιχειώδεις ανέσεις. Ήταν τότε «δύσκολοι καιροί». Στην Εύβοια υπήρχε πείνα. Γι’ αυτό έφερε τους γονείς και όλη την οικογένειά του στα Τουρκοβούνια. Είχε μαζί του τον πατέρα του και τη μητέρα του, την αδελφή του Χαρίκλεια και τα άλλα δυο αδέλφια του και τα τρία ανίψια του: τη Δήμητρα, την Ελένη και τον Βαγγέλη. Προτιμούσε να μένει μόνος, αλλά οι συγγενείς του είχαν την ανάγκη του.

Σηκωνόταν πολύ πρωί. Πλενόταν, έκανε τον σταυρό του και κατέβαινε στη στάση Παπαστράτος για να πάρει το λεωφορείο. Από τη στιγμή που ξεκινούσε, προσευχόταν με το «Κύριε Ιησού Χριστέ», αντί για την ευχή της Θείας Μετάληψης και τις άλλες ακολουθίες.

Μια φορά πήρε ένα ταξί από τα Τουρκοβούνια για να κατέβει στην Πολυκλινική. Είπε στον ταξιτζή για το σπίτι του, τη γυναίκα και τα παιδιά του. Όταν άρχισε να του μιλάει γι’ αυτά, ο ταξιτζής γύρισε τον κοίταξε και έκανε τον σταυρό του! Του λέει: «Εσύ δεν είσαι άνθρωπος»! Ο γέροντας του απάντησε πως είναι ένας πολύ αμαρτωλός καλόγερος. Έφτασε στον προορισμό του και σταμάτησαν. Ο ταξιτζής τον ρώτησε πού θα τον βρει για να του «πει» για την κόρη του[227].

Από την Ομόνοια επέστρεφε πολλές φορές με τα πόδια στα Τουρκοβούνια. Όταν ήταν νέος, περπατούσε πολύ και του άρεσε. «Από ασκητήρια ήμουνα και ήθελα πάντα να ασκούμαι»[228].

Κάποια φορά βρισκόταν στα Τουρκοβούνια, σε έναν κατηφορικό δρόμο. Στην αρχή του δρόμου υπήρχε ένα ίσιωμα και εκεί «έκαναν γειτονιά» μερικές γυναίκες και συζητούσαν. Ανάμεσά τους ήταν και η μητέρα του Νίκου. Στο τέλος της κατηφόρας ο γιος της έπαιζε με άλλα παιδιά. Σε μια στιγμή ο Νίκος άρχισε να τρέχει στην ανηφόρα και μόλις έφτασε κοντά στη μητέρα του, έπεσε στην ποδιά της και έβαλε τα κλάματα. Της είπε: «Με χτύπησε ο γιος του Μανωλιά». Τη στιγμή που βρέθηκε στην αγκαλιά της μητέρας του, σταμάτησε να κλαεί. (Κάτι ανάλογο θεωρούσε ο γέροντας ότι μπορεί να κάνει ο άνθρωπος την «ώρα του πειρασμού». Να στραφεί προς τον Θεό. Να κοιτάξει προς τα εκεί ζωηρά και επιθυμητά και θα έρθει αμέσως η δύναμη, το καλό)[229].

Εργάζονταν όλοι στην οικογένεια. Μόλις επέστρεφε από την Πολυκλινική, βοηθούσε και ο ίδιος. Έπλεκαν πουλόβερ, ζακέτες για να συντηρούνται. Έδινε τα εργόχειρα και έπαιρνε τρόφιμα σε χονδρική τιμή από την οδό Σωκράτους όπως πήγαινε προς τη Διπλάρειο Σχολή, όπου τους έκανε τον αγιασμό.

Κάποιες φορές μαγείρευε ο ίδιος στο σπίτι του και έκανε ωραία φαγητά. (Είχε μάθει στα Καυσοκαλύβια ως δόκιμος μοναχός). Έφτιαχνε ψάρια: τα καθάριζε, τα έπλενε και τα έβαζε στο ταψί με λίγο μαϊντανό, σκόρδο, ντομάτα και όχι πολύ νερό. Είχε πάρει γκιαζιέρα με καθαρό πετρέλαιο και έβαζε εκεί το ταψί με το ψάρι. Ευωδίαζε το δωμάτιο[230]!

Ο γέροντας έλεγε: «Πάντα ασθενής ήμουνα» και «δεν είμαι υγιής άνθρωπος». Από τότε που έφυγε από το Άγιο Όρος, ήταν πάντα ασθενής! Από τη μεταφορά βαριών φορτίων στο σπίτι του στα Τουρκοβούνια επιδεινώθηκε η κήλη του, από την οποία ταλαιπωρήθηκε σε όλη τη ζωή του. Έκανε διάφορα, αλλά ήταν ασθενής και πολύ αδύνατος. Άλλες φορές, μόλις επέστρεφε στο σπίτι του, πήγαινε αμέσως στο κρεβάτι. Του έφερναν το φαγητό και το έτρωγε ξαπλωμένος[231]!

Μια άλλη μέρα περπατούσε στην οδό Αιόλου, όταν είδε ένα συνεργείο να σκάβει. Σταμάτησε ξαφνικά και είπε στον εργάτη να σκάψει αριστερά, γιατί σε ένα μέτρο βάθος υπήρχαν δυο σπαθιά. Μια κοπέλα της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας του ζήτησε να τους αφήσει ήσυχους και να πάει στη δουλειά του. Ο γέροντας επέμενε όμως. Η αρχαιολόγος για να την αφήσει ήσυχη,

είπε στον εργάτη και έσκαψε. Πράγματι, βρήκαν δυο σπαθιά[232]!

Το σπάσιμο στο πόδι και το μπαστούνι του Αγίου Γερασίμου

Ένα πρωινό Κυριακής κατέβαινε από το σπίτι του στα Τουρκοβούνια για να πάει να λειτουργήσει στην Πολυκλινική Αθηνών. Καθώς περπάταγε σε έναν πολύ άσχημο δρόμο, με μεγάλη κατωφέρεια, γλίστρησε και έσπασε το πόδι του. Τον άκουσαν που βογκούσε κάποιοι που έμεναν εκεί. Βγήκαν έξω και τον είδαν πεσμένο καταγής. Κάλεσαν και τον παρέλαβε ένα ασθενοφόρο. Είχε συντριπτικό κάταγμα στην κνήμη. Πολύς κόσμος τον περίμενε στην εκκλησία του Αγίου Γερασίμου για τη λειτουργία. Μόλις έμαθαν ότι δε θα πήγαινε, έφυγαν στενοχωρημένοι. Τον μετέφεραν στην Πολυκλινική. Πονούσε πολύ. Οι γιατροί προσπάθησαν αμέσως να τον περιποιηθούν. Του έβαλαν το πόδι στον γύψο και τον κράτησαν ακίνητο στο κρεβάτι του.

Έπειτα από δεκαπέντε μέρες, ενώ ήταν ξαπλωμένος και προσευχόταν, «είδε» με το χάρισμά του ότι οι γιατροί είχαν τοποθετήσει στραβά το πόδι του στον γύψο. Άρχισε να φωνάζει τους γιατρούς να πάνε να τον δουν. Ενημερώθηκε ο καθηγητής και γέλασε γιατί ο παπάς δεν κοίταζε την εκκλησία του, κι ενώ το πόδι του το είχαν φτιάξει καλά και του έβγαλαν ακτινογραφία, τους παιδεύει άδικα. Ο γέροντας όμως επέμενε να δούνε το πόδι του, γιατί αν το άφηναν να δέσει, θα έμενε στραβό. Το μεσημέρι τού πήγαν φαγητό και δεν το έφαγε. Ο καθηγητής τού συνέστησε να κοιτάζει την ιεροσύνη του. Δεν έφαγε ούτε το βραδινό του.

Την επομένη, ο καθηγητής έδωσε εντολή να του βγάλουν νέα ακτινογραφία. Την κοίταξε και πράγματι το κόκαλο ήταν στραβά τοποθετημένο, και μάλιστα είχε θρέψει στραβά. Έπρεπε να το σπάσουν. Του είπαν πως θα πονέσει πολύ. Έβγαλαν τον γύψο. Ταλαιπώρησαν τον γέροντα. Του έσπασαν πάλι το κόκαλο που είχε αρχίσει να θρέφει. Βάλθηκε να φωνάζει από τον πόνο. Τον ξάπλωσαν στο ακτινολογικό και τέντωσαν το πόδι του για να το επαναφέρουν. Αυτή τη φορά έβαλαν σωστά τον γύψο και τον έστειλαν στο δωμάτιό του. Έμεινε στο κρεβάτι περισσότερο από δύο μήνες.

Έπειτα από τρεις μήνες άρχισαν να τον βάζουν να κάθεται. Του έδωσαν πατερίτσες για να περπατά. Ο γέροντας δεν τις ήθελε, γιατί φοβήθηκε μήπως τις συνηθίσει και μετά δεν μπορέσει να τις αφήσει. Κατόρθωσε να ισορροπεί μόνος του. Ο καθηγητής που τον είδε, του είπε να πάρει

μπαστούνι, γιατί αν πέσει, θα θρυμματιστούν όλα τα κόκαλά του, όχι μόνο το πόδι του! Του ζήτησε να κάνει υπακοή, να μην είναι «ανυπότακτος παπάς»! Με τις πατερίτσες κατέβηκε το μεσημέρι από την Πολυκλινική στην εκκλησία του Αγίου Γερασίμου. Ζήτησε από την αδελφή του να πάει να του αγοράσει ένα μπαστούνι. Εκείνη όμως έφευγε για την αγορά, για άλλες επείγουσες δουλειές, και θα επέστρεφε στο σπίτι τους. Θα πήγαινε την επόμενη μέρα το μεσημέρι να του το αγοράσει.

Την άλλη μέρα στις έντεκα το πρωί κατέβηκε ο γέροντας στην εκκλησία του Αγίου Γερασίμου με τις πατερίτσες. Βρήκε την αδελφή του να ετοιμάζεται να φύγει, για να του αγοράσει το μπαστούνι. Στάθηκαν για λίγο στα στασίδια, δίπλα στο παγκάρι. Είδαν να μπαίνει στην εκκλησία μια κυρία από τον συνοικισμό Προμπονά, στο τέρμα της οδού Πατησίων, κρατώντας ένα μπαστούνι. Ρώτησε μια μοναχή αν εκεί είναι ο Άγιος Γεράσιμος και πού είναι η εικόνα του. Της έδειξε το κουβούκλιο του αγίου, όπου είχαν μια μικρή εικόνα του. Η γυναίκα γονάτισε μπροστά στην εικόνα και με δάκρυα προσευχόταν στον άγιο. Δε γνώριζε για τον Άγιο Γεράσιμο, αλλά της εμφανίστηκε στον ύπνο της και της ζήτησε να του πάει το πρωί το μπαστούνι που είχε αγοράσει στα Ιεροσόλυμα! Αφού ρώτησε πολλούς, βρήκε πού είναι ο ναός του. Άφησε το μπαστούνι στο κουβούκλιο. Πήγε κοντά στον γέροντα και στην αδελφή του και τους ρώτησε τι το ήθελε το μπαστούνι ο Άγιος Γεράσιμος. Η μοναχή που την είδε, της εξήγησε ότι ο άγιος έχει τον υπηρέτη του, που οι γιατροί τού είπαν να χρησιμοποιήσει απαραίτητα ένα μπαστούνι. Το παρέδωσε στον γέροντα συγκινημένη και του φίλησε το χέρι. Ο γέροντας πήρε το μπαστούνι και άφησε τις πατερίτσες.

«Το μπαστούνι του Αγίου Γερασίμου» που έφτασε θαυματουργικά στον γέροντα, το αγάπησε. Το έδινε και σε άλλους που είχαν σπάσει το πόδι τους. Έλεγε πως όταν πόναγε κάποιος στο πόδι ή κάπου αλλού, τον χτύπαγε με αυτό και γινόταν καλά! Το πρόσεχε πολύ να μην του το κλέψουν, να μην το χάσει. Θα ήθελε, αν γινόταν, να το τοποθετήσουν στον τάφο του! Το είχε πάντα κοντά του και προσκυνούσε τον Άγιο Γεράσιμο, τη «βακτηρία των αρρώστων»[233].

Η σοβαρή πάθηση στα νεφρά

Προς το τέλος της υπηρεσίας του στην Πολυκλινική Αθηνών, διαπιστώθηκε σοβαρή πάθηση στα νεφρά του. Είχε «επίσχεση ούρων» για

τέσσερις μέρες. Δε λειτουργούσαν τα νεφρά του και του είχαν πει να πίνει χαμομήλι για να λειτουργήσουν. Ήπιε, αλλά χωρίς αποτέλεσμα και πρήστηκαν τα μάτια του.

Ο καθηγητής Ιατρικής που τον εξέτασε, του είπε πως είχε πολύ υψηλή ουρία. Φώναξε πως ο παπάς κινδυνεύει. Τον πήγαν όπως ήταν για ακτινογραφία και είδαν πως όλο το σώμα του ήταν γεμάτο νερό και ότι είχε πέτρα στον ουρητήρα. Τον έβαλαν σε φορείο και τον πήγαιναν στο χειρουργείο. Στο ασανσέρ ένας καθηγητής που δε συμπαθούσε τον γέροντα, άρχισε να ψάλλει «στραβά» το αιωνία η μνήμη. Τον ακολούθησαν και άλλοι στην ψαλμωδία. Ο γέροντας αισθανόταν ότι δεν είχε έρθει ακόμα η ώρα του να πεθάνει. «Ήμουνα απαθής», έλεγε.

Μέσα στο χειρουργείο μερικοί γιατροί συνέχισαν να ψάλλουν τη νεκρώσιμη ακολουθία άτεχνα, με λάθη. Η κατάστασή του επιδεινώθηκε και ειδοποιήθηκαν οι συγγενείς του για τον επερχόμενο θάνατό του. Έπρεπε να γίνει αμέσως η εγχείρηση. Του έβαλαν τη μάσκα για να του κάνουν τη νάρκωση. Τους ζήτησε να τον αφήσουν λίγο να κάνει την προσευχή του. Τον άφησαν πέντε λεπτά, αλλά ήταν δύσκολο να προσευχηθεί. Ο χειρουργός τού αφαίρεσε την πέτρα. Ο γέροντας τελικά επέζησε, παρά τις αντίθετες προβλέψεις των γιατρών[234].

Η αδελφή του Χαρίκλεια, η μετέπειτα ηγουμένη Πορφυρία, βρισκόταν δίπλα του καθ' όλη τη διάρκεια της νοσηλείας του. Στενοχωριόταν με αυτά που άκουγε από τους γιατρούς: «Λίγο λίγο πέφτει σε κώμα και σβήνει η ζωή του». Μια μέρα ο γέροντας «έβγαλε μια κραυγή», σαν κάτι να είδε! Από εκείνη τη στιγμή άρχισε να κινείται και να βελτιώνεται η κατάσταση της υγείας του. Πέρασαν αρκετές μέρες μέχρι να συνέλθει. Όταν επανήλθε και άρχισε να μιλά, τον ρώτησε η αδελφή του τι είχε δει εκείνη τη μέρα που έβγαλε την κραυγή. «Την Παναγία είδα. Περνούσε από ψηλά πάνω σε ένα λευκό σύννεφο με χιλιάδες αγγέλους και Την παρακαλούσα να με πάρει μαζί Της. Αλλά η Χάρη Της με θεράπευσε, αφού με ευλόγησε φεύγοντας, ενώ οι άγγελοι υμνούσαν και δοξολογούσαν δεξιά και αριστερά. Εγώ προσπαθούσα να πάω κοντά Της, γι' αυτό κινήθηκα και φώναξα. Όμως Εκείνη με σταύρωσε και έφυγε», είπε ο γέροντας[235]!

Συχνά έλεγε στους γιατρούς της Πολυκλινικής, που πολλοί ήσαν πνευματικά του παιδιά: «Ωχ, ρε παιδιά, τι μου κάνετε; Μα όλη την ώρα τα έχετε βάλει με τις αρρώστιές μου; Και πού να ξέρατε τι καλή παρέα μού κάνουν!» Είχε χαρά στους πόνους και στις δοκιμασίες του! Και ζητούσε

από πολλούς που δεν μπορούσαν να βαστάξουν τις δικές τους αρρώστιες, να του τις δώσουν: «Δώστε σ' εμένα», έλεγε[236]!

Για ένα διάστημα της ασθένειας και της νοσηλείας του, τον αντικατέστησε στον ναό του Αγίου Γερασίμου ο ιερέας Μεθόδιος Γερακιαννάκης. Μόλις έγινε καλά ο γέροντας και επέστρεψε στον ναό, ο πατέρας Μεθόδιος, ο οποίος σπούδαζε Θεολογία και ήταν αρκετά μορφωμένος, ευχαρίστως παρέδωσε τη θέση του στον γέροντα Πορφύριο λέγοντάς του: «Ήμουν προσωρινός· η θέση σου είναι εδώ. Εγώ κάπου αλλού θα τακτοποιηθώ». Ο γέροντας αργότερα αναφερόταν πολλές φορές στην αρχοντιά και στην αξιοπρέπεια του Κρητικού ιερέα[237].

3. Τα ταξίδια του: Μήλος, Όσιος Λουκάς και Δελφοί, Βραΐλα, Αμυγδαλιά, Χάνια, Μάζι Φθιώτιδας, Φράγμα του Μέγδοβα, Σπέτσες

Στη Μήλο: Γνωριμία με τον πρύτανη του Πανεπιστημίου Αθηνών Λεωνίδα Φιλιππίδη

Ο γέροντας ταξίδευε με το πλοίο προς τη Μήλο για πρώτη φορά. Βρισκόταν στο κατάστρωμα και κοίταζε από μακριά το νησί. Μόλις χάραζε και άρχιζε να φέγγει. Ο Σάββας, ένας αξιωματικός της Πυροσβεστικής, τον πλησίασε. Στην ερώτησή του από πού είναι και αν υπάρχει νερό εκεί, του απάντησε πως είναι από τη Μήλο και ότι δεν υπάρχει νερό ή πηγή. Ο γέροντας του έδειξε ένα μέρος στο βουνό, σε κάτι κοκκινωπά κλαδιά, όπου υπήρχε «μια βρύση». Μετά του έδειξε αριστερά σε έναν λόφο και του είπε ότι «βλέπει» στον λόφο αρχαίους ανθρώπους να περιφέρονται. «Έβλεπε» έναν συνοικισμό αρχαίας εποχής, που οι αρχαιολόγοι είχαν ανακαλύψει. Ο αξιωματικός είπε: «Δεν ξέρω τι γέροντας είναι αυτός!»

Ο θρησκειολόγος και πρύτανης του Πανεπιστημίου Αθηνών Λεωνίδας Φιλιππίδης (1898-1973) βρισκόταν πιο πίσω και τους άκουγε. Κάποια στιγμή πλησίασε. Ο πρύτανης τον κάλεσε να καθίσουν σε έναν πάγκο στο κατάστρωμα. Του είπε ότι είναι καθηγητής πανεπιστημίου και ξέρει πως έχει κάνει ασκητής. Γιατί μόνο ένας ασκητής που έχει τη Χάρη του Θεού θα μπορούσε να γνωρίζει ότι υπάρχει αυτός ο αρχαίος οικισμός και να τον «δει».

Ο πρύτανης Λεωνίδας Φιλιππίδης ήταν έμπλεος αγάπης, την οποία εξέπεμπε έντονα. Ο γέροντας σκλαβωνόταν από την αγάπη του! Γι' αυτό

δεν τον ακολουθούσε, αν και συχνά τον καλούσε, γιατί δεν μπορούσε να ανταποκριθεί. Αισθανόταν και αρκετά «αμόρφωτος». Είχε σε μικρά βιβλιαράκια, σε φυλλάδια, τους λόγους που είχε εκφωνήσει ο πρύτανης για την προσευχή. Ο πρύτανης ήξερε να κάνει προσευχή. Μια φορά έστειλε τον γέροντα στο Πεδίο του Άρεως, να κάνει ένα ευχέλαιο σε μια τυφλή χήρα που έμενε με μια κοπέλα. Όπως έκανε το ευχέλαιο ο γέροντας, αισθανόταν πίσω του μια δύναμη. Συνέχισε να διαβάζει. Ξαφνικά γύρισε και είδε τον πρύτανη να του χαμογελά[238].

Στο Αρχαιολογικό Μουσείο Αθηνών, στον Όσιο Λουκά και στους Δελφούς
Μια Κυριακή μεσημέρι περνούσε έξω από το Αρχαιολογικό Μουσείο, είχε λίγο ελεύθερο χρόνο και μπήκε. Προχώρησε στις αίθουσες κοιτάζοντας τα αγάλματα. Σε κάποια αίθουσα, μια ξεναγός μιλούσε σε μια ομάδα επισκεπτών και ο γέροντας πλησίασε. Ρώτησε αν μπορούσε να παρακολουθήσει αυτά που έλεγαν. Αυτός ο παπάς δε φάνηκε στην ξεναγό σαν τους άλλους και του επέτρεψε να την ακούσει. Είδαν διάφορα αγάλματα και μια στιγμή στάθηκαν σε ένα άγαλμα του Δία: ο Δίας καθόταν στον θρόνο του και έριχνε τον κεραυνό του. Η ξεναγός ρώτησε τον γέροντα πώς βλέπει αυτό το άγαλμα. Της είπε πως θαυμάζει το έργο του καλλιτέχνη και το πλάσμα του Θεού που τόσο τέλεια το δημιούργησε. Ο καλλιτέχνης έχει μεγάλη αίσθηση του θείου. Ο Δίας, ενώ ρίχνει τον κεραυνό του, έχει γαλήνιο πρόσωπο! Δεν είναι οργισμένος, αλλά απαθής[239].

Μια γνωστή του ξεναγός, πολύ πιστή, τον πήρε μαζί της σε μια εκδρομή στον Όσιο Λουκά στη Βοιωτία και στους Δελφούς. Το λεωφορείο ήταν γεμάτο με κορίτσια από την Ισπανία, όλες νοσοκόμες στην πατρίδα τους, και είχαν έρθει εκδρομή στην Ελλάδα. Η κοπέλα τον έλεγε κάθε λίγο «πατερούλη» και όλες οι νοσοκόμες άρχισαν να τον φωνάζουν έτσι. Τα κορίτσια τού φιλούσαν το χέρι και χαίρονταν μαζί του. Ο γέροντας προσευχόταν και έστελνε την ευλογία του προς «πάντα άνθρωπο»[240].

Βραΐλα, Αμυγδαλιά, Χάνια
Μια μέρα ο γέροντας Πορφύριος κατέβηκε πολύ πρωί στην εκκλησία του Αγίου Γερασίμου, αλλά δεν είχε πάει ακόμα η νεωκόρος και ήταν κλειστή. Πήγε και κάθισε δίπλα σε ένα γαλακτοπωλείο. Ο γαλακτοπώλης ονομαζόταν Θανάσης. Δεν ήταν άλλος μέσα στο μαγαζί και κάθισαν στο

ίδιο τραπέζι. Λίγο μετά μπήκε ένας πελάτης και αγόρασε γάλα.

Ο Θανάσης ήταν πολύ στενοχωρημένος και άυπνος. Ο γέροντας είπε στον γαλακτοπώλη ότι η γυναίκα του έχει πέτρα στο δεξί νεφρό και όλη τη νύχτα είχε μια τάση «προς ούρησιν και αποπάτησιν». Πονούσε και δεν μπορούσε να μένει ξαπλωμένη, ούτε να είναι όρθια. Ο Θανάσης επιβεβαίωσε ότι ήταν όπως τα είπε ο γέροντας. «Αυτά τα πράγματα» πριν ακούσει τον γέροντα να του τα λέει, δεν τα πίστευε. Τώρα όμως «θαυμάζει τη Χάρη του Θεού».

Παλιότερα είχαν έρθει στο μαγαζί του τρεις Αρβανίτες και περίμεναν τον γέροντα να έρθει στην εκκλησία του Αγίου Γερασίμου για να τον πάρουν να τους δείξει πού θα βρουν νερό στη Βραΐλα, στο χωριό τους. Γελούσε που περίμεναν όλη μέρα και πήγαιναν στη νεωκόρο και κάθε λίγο τη ρωτούσαν αν έχει έρθει. Έφυγαν όμως άπρακτοι, γιατί εκείνη τη μέρα δεν πήγε στην Πολυκλινική. Ο Θανάσης τους είχε αποκαλέσει «Κουτοαρβανίτες» που περίμεναν τον παπά να τους βρει νερό! Μετά τα όσα άκουσε για τη γυναίκα του, τον κάλεσε να πάει στο χωριό του να τους βρει νερό και να τον πληρώσουν. Ο γέροντας του είπε πως δε θέλει χρήματα, αλλά έχει την εκκλησία και δεν μπορεί να λείψει.

Έπειτα από τρεις μέρες ήρθε ο πρόεδρος του χωριού Βραΐλα και κάθισε στο γαλακτοπωλείο του Θανάση. Ο πρόεδρος κάλεσε τον γέροντα και του είπε ότι θα έκανε μεγάλο καλό αν πήγαινε στο χωριό του, γιατί εκεί δυστυχούν. Οι γυναίκες κατεβαίνουν να πάρουν νερό και κουράζονται να το κουβαλάνε με τα σταμνιά. Ο γέροντας είπε στον πρόεδρο ότι είναι αλήθεια πως κάτω από το χωριό έχει μια πηγή! Τον έπεισαν να πάει να τους βρει το νερό.

Ήταν καλοκαίρι του 1948 και ξεκίνησαν για το χωριό Βραΐλα Φωκίδας, το οποίο βρίσκεται στις νότιες προεκτάσεις της οροσειράς Βαρδούσια, 65 χλμ. μακριά από την Άμφισσα. Πέρασαν διάφορα χωριά και μόλις έφτασαν στο Μαλανδρίνο, το οποίο απέχει 25 χιλιόμετρα από το χωριό τους, ο πρόεδρος του είπε πως απέναντι είναι η Βραΐλα, το χωριό τους. Ο γέροντας τους έδειξε ένα άσπρο σπίτι όπου πιο πάνω πέρναγε το νερό. (Πράγματι, αυτό το μέρος το έλεγαν οι κάτοικοι το «Βουισμένο νερό», γιατί μία άνοιξη κοιμήθηκε ένας βοσκός και αισθάνθηκε από κάτω να περνά νερό και να βουίζει καθώς κυλούσε). Ο πρόεδρος και όσοι τον συνόδευαν χάρηκαν. Ο γέροντας τους παρακάλεσε να μην πουν σε κανέναν πως πήγε στο χωριό τους για να τους βρει νερό. Επέμενε και το θεώρησε απαραίτητο να μην το μάθει κανένας. Πήγαν στο σπίτι του παπά του χωριού και έμεινε λίγο μαζί

του.

Ανέθεσαν σε έναν πυροσβέστη από την Πάτρα που είχε πάει στη Βραΐλα, το χωριό της γυναίκας του, για να παραθερίσει, να τον οδηγήσει με το αυτοκίνητό του ψηλά στο «Βουισμένο νερό». Το αυτοκίνητο που τον μετέφερε δεν είχε λάστιχα με αέρα και κινούνταν με κάρβουνο. Είχε πίσω ένα βαρέλι με κάρβουνα και ο οδηγός του κατέβαινε κάθε λίγο και τα ανακάτευε. Το αμάξι προχωρούσε με το αέριο του ξυλοκάρβουνου. Ο δρόμος δεν ήταν άσφαλτος, αλλά γεμάτος με μεγάλες πέτρες και λακκούβες. Έφτασαν στο σημείο όπου είχε το νερό και ο γέροντας έβαλε στο σημείο πέτρες για να το αναγνωρίσουν και να το αντλήσουν!

Καθώς κατηφόριζαν, ο Κώστας πήγαινε μπροστά και ο γέροντας τον ακολουθούσε. Εκεί που βάδιζαν, ο γέροντας έκανε τον σταυρό του κρυφά και τον «κοίταξε». Είδε στο δεξιό του στήθος να έχει περάσει φυματίωση. «Σου βρίσκω μία αρρώστια εδώ». Συνέχισε ο γέροντας για το «θαύμα» που έβλεπε. Ο δεξιός πνεύμονάς του είχε θεραπευτεί πλήρως και, με το ασβέστιο που μαζεύτηκε πάνω του, έγινε πιο γερός από τον άλλο. Ο Κώστας ευχαριστήθηκε που του μίλησε γι’ αυτό και έλαμψε το πρόσωπό του. Ήθελε να τον φιλήσει, γιατί τον έτρωγε η ιδέα πως είναι φυματικός.

Όλη τη μέρα ταξίδευαν και το σούρουπο επέστρεψαν στο χωριό. Ο γέροντας είχε πολύ ταλαιπωρηθεί από τον δρόμο. Πόναγαν τα νεφρά, το στομάχι, τα εντόσθιά του. Το βράδυ πήγαν πάλι στο σπίτι του παπά. Ο παπάς τού εξέφρασε τα παράπονά του για τους κατοίκους: δεν πάνε στην εκκλησία και μόνος του κάνει τον Εσπερινό, τον Όρθρο και τη Θεία Λειτουργία. Έρημος. Ούτε στις γιορτές πάνε. Μόνο στα μνημόσυνα μαζεύονται όλοι στην εκκλησία. Του είπε ακόμα ότι ο δάσκαλος του χωριού μίλησε γι’ αυτόν στο καφενείο. Του τα είπε όλα ο Θανάσης, ο γνωστός του γαλακτοπώλης από την Αθήνα. Σε λίγο μαζεύτηκε πολύς κόσμος έξω από το σπίτι του παπά, που βρισκόταν στην πλατεία του χωριού. Γέμισε η πλατεία! Είπε στον παπά να τους μεταφέρει πως ο γέροντας είναι πολύ κουρασμένος και θα έρθει μιαν άλλη μέρα. Δυσκολεύτηκε να τους διώξει. Το βράδυ έφαγε στο σπίτι του παπά. Ο παπάς είχε έξι παιδιά και το ένα, αν και μεγάλο στην ηλικία, δεν μπορούσε να μιλήσει. Του είπε ο γέροντας ότι το παιδί το έπαθε ως έμβρυο. Πράγματι, το είχαν πάει σε πολλούς γιατρούς και είπαν αυτό που είδε ο γέροντας. Κοιμήθηκε στο σπίτι του παπά.

Πριν ξημερώσει, γέμισε πάλι η πλατεία από τον κόσμο. Ο παπάς τού είπε πως ήρθαν από την Αμυγδαλιά, το χωριό στον απέναντι λόφο. Ο κόσμος

ήταν συγκινημένος. Ένα ωραίο θέαμα! Μόλις βγήκε στην πόρτα, σήκωσαν όλοι τα χέρια ψηλά. Του φώναζαν «γέροντα!» και άλλος «το παιδί μου… τον άντρα μου… τη μάνα μου». Ο γέροντας ήταν πολύ κουρασμένος. Ο Κώστας είχε φέρει τη γυναίκα του για να της πει κάτι. «Εξηρεύνησα και είδα τη γυναίκα του». Όταν εκείνος πήγε να φέρει σταφύλια από ένα χωράφι πιο κάτω που τρυγούσαν, είπε ότι η γυναίκα του είναι πολύ στενόχωρη και έχει μια φοβία. Όλο το κακό βάζει στο μυαλό της και έχει την ιδέα ότι το σπίτι της θα πάρει φωτιά. Μόλις επέστρεψε, του φώναξε ότι της τα είπε όλα.

Κατέβηκαν στα Χάνια, όπου είχε μόνο τρία σπίτια. Από μακριά είδε πολύ κόσμο. Το είχαν μάθει τη νύχτα στα γειτονικά χωριά και μαζεύτηκαν για να τον δούνε. Μόλις κατέβηκε, έπεσαν όλοι πάνω του. Ήθελαν να του μιλήσουν και του ζήτησαν να εξομολογηθούν μέσα σε έναν μύλο που είχε εκεί κοντά. Τους είπε πως ήταν πολύ κουρασμένος και θα πήγαινε μία άλλη φορά. Εκεί που περίμενε το λεωφορείο από το Λιδωρίκι, τον τράβηξε ένας από το ράσο και του ζήτησε να του δείξει πού έχει νερό. Ο γέροντας του είπε: «Εδώ έχει νερό». Αργότερα έσκαψαν και βρήκαν νερό και το λένε το μέρος «Στου παπά το πηγάδι».

Το λεωφορείο από το Λιδωρίκι έφτασε στα Χάνια. Τους είπαν να περιμένουν λίγο έναν καλόγερο που βρίσκει νερό. Ήρθε γρήγορα και ξεκίνησαν. Ο εισπράκτορας καθόταν πίσω από τον οδηγό και άρχισε να κοροϊδεύει τον γέροντα σε όλη τη διαδρομή και να του λέει: «Εκεί έχει νερό; Εδώ έχει νερό;» Ο γέροντας μέσα του προσευχόταν και δεν ταράχθηκε. Αυτός όμως τον «κουρέλιασε». Ο επιβάτες ήταν από το Λιδωρίκι και γέλαγαν. (Πού να ήξεραν ότι κάποιοι άλλοι πιο πριν έκλαιγαν και τον τίμησαν με μεγάλη ευλάβεια).

Στο χωριό Αγία Ευφημία σταμάτησαν σε ένα καφενείο για να πιουν, όσοι επιβάτες ήθελαν, λίγο νερό. Ο γέροντας δεν πήγε στο καφενείο και τράβηξε πιο πέρα, προς το αριστερό μέρος όπως πήγαιναν για την Αθήνα, για να δει αν έχει νερό. Μια κυρία από την Αγία Ευφημία, την οποία γνώριζε στην Αθήνα, έλεγε ότι στην περιοχή αυτή δεν υπάρχει νερό. Τον πλησίασε ο εισπράκτορας. Του είπε πως θα φύγει το λεωφορείο και τον ρώτησε τι κοιτάζει. Για νερό; Ο γέροντας του απάντησε: «Έλα εδώ, έλα να σου πω. Θα με ακούσεις;» Ο εισπράκτορας του είπε ότι θα τον ακούσει. Ο γέροντας του έδειξε προς τα κάτω, στο σώμα του, και του είπε: «Νομίζεις πως έχεις γίνει καλά τώρα εκεί;» Ο εισπράκτορας κοκκίνισε, του ζήτησε συγχώρεση

και του είπε ότι είχε περάσει ένα σοβαρό αφροδίσιο νόσημα και ο γιατρός τού είπε πως έγινε καλά. Άφησε τον γέροντα και έτρεξε προς τον οδηγό και του είπε τι του είχε φανερώσει. Είναι άγιος και αυτός τον κορόιδευε σε όλο τον δρόμο και ήταν τώρα πολύ στενοχωρημένος! Μπήκε και ο γέροντας στο λεωφορείο και πολλοί τον ρώταγαν διάφορα, αλλά ήταν κουρασμένος και δεν τους είπε κάτι. Έμαθαν όμως από τον ίδιο πού έμενε. Έπειτα από λίγο καιρό ήρθαν μερικοί στην Πολυκλινική και τον συνάντησαν[241].

Οι δυο εγχειρήσεις που είδε με το χάρισμά του στο Μάζι Φθιώτιδας
Ένα πνευματικό παιδί του γέροντα, ο Μιχάλης Α., του ζήτησε, το 1954, να πάει στο χωριό του, στο Μάζι Φθιώτιδας, σε ένα χωράφι του για να του δείξει σε ποιο μέρος υπάρχει νερό. Ο γέροντας δεν ήθελε να αφήνει την εκκλησία του στην Πολυκλινική για να πηγαίνει να βρίσκει νερό. Πήγαινε όμως όταν ο Θεός τού φανέρωνε ότι υπάρχει ανάγκη. Ήταν το «έλεος του Θεού στη φτωχή Ελλάδα»[242].

Ο γέροντας Πορφύριος δέχτηκε να πάει στο Μάζι, αλλά ζήτησε από το πνευματικό του παιδί να μην πάρει άλλον μαζί του στο χωράφι. Με το αυτοκίνητό του Μιχάλη έφυγαν από τη Αθήνα για το χωράφι του στο χωριό του. Δεν τήρησε όμως αυτό που του είπε ο γέροντας και πήρε μαζί του στο χωράφι έναν εξάδελφό του, τον Βασίλη. Έκανε τη σκέψη πως αν ο γέροντας δε βρει νερό στο δικό του χωράφι, θα μπορούσε να βρει στο χωράφι του εξαδέλφου του, το οποίο ήταν δίπλα στο δικό του, και να το μοιραστούν.

Ο Βασίλης όταν είδε στο χωράφι τον γέροντα, εξαγριώθηκε και του είπε ειρωνικά να πάει και στο χωράφι του να βρει νερό. Άρχισε να του μιλά άσχημα και με υβριστικές εκφράσεις! Του φώναζε: «Α! Παπά μου, επιτρέπεται σ’ εσένα που είσαι ιερεύς να ασχολείσαι με αυτά τα πράγματα και να προσπαθείς να κοροϊδεύεις τον κόσμο μ’ αυτά που κάνεις; Αν τα μάθει ο δεσπότης αυτά που κάνεις, θα σου ξυρίσει τα γένια. Αλίμονό σου!» Νόμιζε πως ο γέροντας πήγαινε να ξεγελάσει τον εξάδελφό του, και μάλιστα να του πάρει χρήματα.

Ο γέροντας του είπε πως δεν κάνει κάτι κακό, γιατί ο Μιχάλης, το πνευματικό του παιδί, τον παρακάλεσε και δεν του το αρνήθηκε. Ο Θεός τού έχει δώσει το χάρισμα και με αυτό μπορεί να βρίσκει νερό, να βλέπει με τα μάτια της ψυχής του πίσω από αυτό το βουνό, κάτω από τη γη και πάνω από τον ουρανό! Το πνευματικό του παιδί όμως άρχισε να κλονίζεται

και να αλλάζει γνώμη για τον γέροντα με αυτά που έλεγε ο εξάδελφός του. Τότε ο Κύριος αποκάλυψε στον γέροντα «κάτι» για τον Βασίλη. Ο γέροντας του λέει: «Σήκωσε τη φανέλα σου να δούμε τις δυο εγχειρήσεις που έκανες. Διότι, όπως ξέρω ότι εσύ έκανες δυο εγχειρήσεις, έτσι ξέρω κι αν σ' αυτό το χωράφι έχει ή δεν έχει νερό»! Μόλις το άκουσε αυτό ο εξάδελφος του πνευματικού του παιδιού, θύμωσε περισσότερο και έλεγε πως είναι ψέματα και ότι ποτέ δεν έχει κάνει εγχείρηση. Το πνευματικό παιδί του συμφωνούσε με τον εξάδελφό του, ότι δεν έχει κάνει ποτέ εγχείρηση. Ο Βασίλης όμως δε δεχόταν να σηκώσει τη φανέλα του.

Κάποια στιγμή ο γέροντας όρμησε με δύναμη πάνω του και του ανασήκωσε τη φανέλα. Φάνηκε μια τομή από εγχείρηση, η οποία ήταν από το στέρνο προς τα κάτω και μία άλλη τομή πάλι από εγχείρηση στην κοιλιά, κάτω χαμηλά. Ο Βασίλης είχε πάει πριν από έναν χρόνο να εργαστεί στην Αμερική. Εκεί έπαθε διάτρηση στομάχου και οι τροφές βγήκαν στο περιτόναιο. Τον μετέφεραν επειγόντως στο νοσοκομείο και υπεβλήθη σε εγχείρηση. Ύστερα από λίγες μέρες προκλήθηκε περιτονίτιδα και του έκαναν δεύτερη εγχείρηση. Στο χωριό του, όταν επέστρεψε από την Αμερική, απέκρυψε τις δυο εγχειρήσεις, γιατί δεν είχε κάνει οικογένεια και σ' αυτά τα χωριά οι κοπέλες δεν παντρεύονταν άντρες που ήταν άρρωστοι ή είχαν κάνει εγχειρήσεις.

Μόλις του σήκωσε τη φανέλα ο γέροντας και φάνηκαν οι δυο τομές, γονάτισε μπροστά του και άρχισε να κλαίει. Αγκάλιαζε τα πόδια του γέροντα και φώναζε: «Πες μου ποιος άγιος είσαι, γιατί εσύ δεν είσαι άνθρωπος, είσαι άγιος». Κλαίγοντας και τρέχοντας με πολύ φόβο, έφυγε για το χωριό του. Μεταστράφηκε σε μια στιγμή! Χτύπησε τις καμπάνες, πήγε στα καφενεία, μάζεψε τους κατοίκους και τους είπε να πάνε όλοι μαζί λίγο έξω από το χωριό για να δουν έναν άγιο. Τους διηγήθηκε τι είχε συμβεί και τους έδειξε τις τομές του από τις εγχειρήσεις για τις οποίες του είχε μιλήσει. Στο τραπεζάκι μιας αυλής, συζητούσε εκείνη τη στιγμή με δυο μεγαλύτερους συγχωριανούς του ο Αναστάσιος Τζαβάρας, όταν άκουσαν τον Βασίλη να ξεσηκώνει το χωριό για έναν άγιο. Λίγα χρόνια αργότερα ως αντισμήναρχος έγινε πνευματικό παιδί του γέροντα.

Ο γέροντας έμεινε με τον Μιχάλη στο χωράφι, ο οποίος πίστεψε το χάρισμα του γέροντα. Του είπε πως δεν έχει «ούτε σταγόνα νερό», όσο βάθος και να φτάνει το πηγάδι που ανοίγει. Σε ένα άλλο μέρος του χωριού που λέγεται Βοίβο έχει πάρα πολύ νερό, αλλά δεν πίνεται γιατί είναι πολύ

αλμυρό. Στην ερώτησή του πώς ξέρει ότι είναι αλμυρό, απάντησε: «Μα αφού το δοκίμασα και ήταν αλμυρό»!

Σε λίγο ήρθε στο χωράφι όλο το χωριό, με τα εξαπτέρυγα να πηγαίνουν μπροστά, τον ιερέα και τον δάσκαλο να προπορεύονται! «Με πήραν λοιπόν στο χωριό και κάθισα εκεί μια βδομάδα και εξομολόγησα ολόκληρο το χωριό», κατέληξε ο γέροντας[243].

Στο Φράγμα του Μέγδοβα, στην Καρδίτσα

Το 1956, κατασκεύαζαν το Φράγμα του Μέγδοβα στην Καρδίτσα και θα σχηματιζόταν η λίμνη Πλαστήρα.

Στην περίοδο της Κατοχής υπήρχαν στην περιοχή δυνάμεις των ανταρτών και τα στρατηγεία των Μεγάλων Δυνάμεων, γι’ αυτό με αεροπλάνα τούς έριχναν πολλά χρήματα. Επειδή οι Γερμανοί τους καταδίωκαν, αναγκάζονταν να κρύβουν τα χρήματα και να φεύγουν. Από το 1950, μετά το τέλος του Εμφυλίου Πολέμου, οι περισσότεροι είχαν επιστρέψει στα χωριά τους. Κάποιοι κομμουνιστές είχαν φύγει στην Τασκένδη.

Κάποιος ομογενής από την Τασκένδη έστειλε ένα γράμμα στη γυναίκα του και της έλεγε πως σε ένα χωράφι τους, σε ένα συγκεκριμένο δέντρο, υπάρχουν δυο βαρέλια με «κίτρινο καλαμπόκι». Η γυναίκα δεν αντιλήφθηκε πως αναφερόταν σε δυο βαρέλια με λίρες. Ο αδελφός του άντρα της όμως που ζούσε στην περιοχή και είδε το γράμμα, το κατάλαβε.

Πολύ σύντομα άρχισε να ψάχνει για τις λίρες. Η περιοχή όμως είχε αλλάξει, τα δέντρα είχαν μεγαλώσει και δεν μπόρεσε να βρει το συγκεκριμένο δέντρο. Ενώ έψαχνε, τον συνέλαβαν, νομίζοντας ότι έψαχνε για όπλα, αφού γνώριζαν πως ήταν αριστερών πεποιθήσεων. Τον οδήγησαν σε έναν λοχαγό, ο οποίος ήταν ο υπεύθυνος διοικητής της περιοχής, και αναγκάστηκε να του ομολογήσει τι ακριβώς έψαχνε, δείχνοντας μάλιστα το σχετικό γράμμα που είχε περιέλθει στα χέρια του. Ο λοχαγός, αφού του έκανε τις σχετικές παρατηρήσεις, τον άφησε ελεύθερο, έχοντας όμως δει το γράμμα και την τοποθεσία του θησαυρού.

Ο λοχαγός προσπάθησε να βρει ανθρώπους να ψάξουν για τα βαρέλια με τα χρήματα. Έπρεπε όμως να γίνει άμεσα, πριν σχηματιστεί η λίμνη. Συνεννοήθηκε με έναν δάσκαλο, που υπήρξε αντάρτης του Ζέρβα, και με ένα τρίτο πρόσωπο που καταγόταν από τον Μέγδοβα, αλλά εργαζόταν στο ξενοδοχείο Κύπρος, το οποίο βρισκόταν στην Πλατεία Κοτζιά, στην Αθήνα. Έφεραν ανιχνευτικά μηχανήματα, αλλά δεν κατάφεραν να βρουν το

ακριβές σημείο. Το ίδιο έτος, το 1956, έμαθαν πως στην Πολυκλινική της Αθήνας υπηρετούσε ένας ιερέας, ο οποίος είχε το χάρισμα να βρίσκει νερό και κρυμμένα χρήματα. Συνάντησαν τον γέροντα Πορφύριο και του διηγήθηκαν το περιστατικό. Ο γέροντας, ο οποίος με το χάρισμά του μπορούσε να μεταφέρεται και να ελέγχει μακρινούς τόπους, αν και βρισκόταν στην Αθήνα, «είδε» τον τόπο και τους δήλωσε ότι πραγματικά υπάρχουν χρήματα πολλά και πρέπει, αν είναι δυνατόν, να βρεθούν. Έπειτα από πολλές επισκέψεις στην Πολυκλινική, κατάφεραν να τον πείσουν να πάει μαζί τους στην περιοχή αυτή.

Πήραν λοιπόν οι τρεις τους, ο λοχαγός, ο δάσκαλος και ο ξενοδοχοϋπάλληλος, τον γέροντα και τον πήγαν στην Καρδίτσα, όπου υπάγεται ο Μέγδοβας, στην περιοχή του Μεσενικόλα (στο μέρος απ' όπου κατάγονταν οι πρώτοι γέροντές του στα Καυσοκαλύβια, Παντελεήμων και Ιωαννίκιος). Ο γέροντας Πορφύριος έμεινε το βράδυ στην Καρδίτσα, στο ξενοδοχείο Άρνη, και οι τρεις άλλοι πήγαν στα σπίτια τους. Το πρωί θα πήγαιναν στον Μέγδοβα για να βρουν τα χρήματα.

Ο γέροντας, πολύ πρωί, πήρε το πρώτο λεωφορείο της γραμμής από την Καρδίτσα για να επιστρέψει στην Αθήνα. Οι τρεις συναντήθηκαν και πήγαν στο ξενοδοχείο, αλλά διαπίστωσαν πως ο γέροντας έλειπε. Από το πρακτορείο των λεωφορείων πληροφορήθηκαν πως ο πατήρ Πορφύριος Μπαϊρακτάρης είχε φύγει για την Αθήνα. Στενοχωρήθηκαν με την αναχώρησή του και αναρωτιούνταν τι είχε συμβεί. Κατέληξαν πως μάλλον ο γέροντας αποφάσισε να τους αποφύγει, επειδή δεν είχαν σχέση με πνευματικά θέματα και όλο για χρήματα συζητούσαν.

Σκέφτηκαν λοιπόν να στείλουν κάποιον που είχε σχέση με τα θεολογικά πράγματα, για να μάθει τι είχε συμβεί και να προσπαθήσει να τον πείσει να ξαναπάει στον Μέγδοβα. Βρήκαν έναν εξάδελφο του τρίτου της παρέας, που εργαζόταν στο ξενοδοχείο της Πλατείας Κοτζιά, τον Νικόλαο Χαρίση, ο οποίος ήταν θεολόγος καθηγητής στα Τρίκαλα, και τον έστειλαν τον Σεπτέμβριο του 1956 στον γέροντα.

Ο θεολόγος Νικόλαος Χαρίσης συνάντησε τον γέροντα στην εκκλησία του Αγίου Γερασίμου, στην Πολυκλινική Αθηνών, με φωτεινό πρόσωπο, με κάτι «εξαίσιο», την ώρα της Θείας Λειτουργίας. Μετά την απόλυση, αφού έκανε την κατάλυση των Τιμίων Δώρων, του είπε: «Βρε, Νίκο! Πώς σε κατάφεραν αυτοί και σ' έστειλαν εδώ σήμερα;» Ο θεολόγος τα έχασε που ο γέροντας τον προσφώνησε με το όνομά του και γνώριζε τον σκοπό της

επίσκεψής του. Και ο γέροντας συνέχισε: «Άκου να σου πω. Δεν είναι καλοί άνθρωποι αυτοί. Θα σου είπαν πως δέχτηκα και πήγα μαζί τους. Έφτασα μέχρι την Καρδίτσα. Πλην όμως, το βράδυ που έμεινα στο ξενοδοχείο κι εκείνοι πήγαν στο σπίτι τους, ένας απ' αυτούς είχε σκεφτεί την επομένη που θα πηγαίναμε να βρούμε τα χρήματα, μετά την εξεύρεση να με σκοτώσει, κι έτσι, πίστευε, θα μπορούσαν να διασφαλίσουν περισσότερο τα χρήματα για τον εαυτό τους και δε θα τους πρόδιδα σε κάποια αρχή, να τους συλλάβουν. Σκέφτηκα, λοιπόν, εκείνη τη στιγμή αν ήταν σωστό για τα χρήματα να κολαστεί μία ψυχή. Γι' αυτό αποφάσισα, πρωί πρωί πήρα το πρώτο λεωφορείο και επέστρεψα».

Μετά τη συνάντηση αυτή ο Νικόλαος Χαρίσης ενημέρωσε τους τρεις πως ο γέροντας δε δεχόταν «επ' ουδενί λόγω», ενημερώνοντας μόνο τον εξάδελφό του για τα πραγματικά αίτια της αναχώρησής του από την Καρδίτσα. Σε λίγες μέρες που συναντήθηκαν οι τρεις τους και αναφέρθηκαν στη ματαίωση του σχεδίου, τους είπε ο δάσκαλος: «Καλά σκέφτηκα εγώ και είπα ότι ο παπάς θα μας επρόδιδε στην αστυνομία και είχα σκεφτεί, μόλις θα βρίσκαμε τα χρήματα, να του κόψω το κεφάλι»! Ο δάσκαλος συνέχισε να ψάχνει και σε άλλα μέρη για να βρει τα χρήματα. Δυο μήνες μετά, τον Δεκέμβριο του 1956, στην περιοχή της Αμφίκλειας, ο δάσκαλος σκοτώθηκε σε τροχαίο δυστύχημα. Τότε ο λοχαγός έμαθε όλη την αλήθεια[244].

Στις Σπέτσες

Ο μητροπολίτης Ύδρας, Σπετσών και Αιγίνης Προκόπιος Καραμάνος (1874-1965) κάλεσε τον γέροντα Πορφύριο, τότε που βρισκόταν στην Πολυκλινική Αθηνών, να πάει στις Σπέτσες και να επισκεφτεί τη γυναικεία Μονή των Αγίων Πάντων. Τριακόσια μέτρα πιο πάνω από τη μονή λειτουργούσε ένα εξοχικό κέντρο και ιδίως τα βράδια είχαν πολύ δυνατά το ραδιόφωνο. Οι μοναχές δυσκολεύονταν πολύ στην προσευχή τους. Ακόμα και μέσα στον ναό δεν μπορούσαν να ησυχάσουν και να κάνουν τον Εσπερινό, το Απόδειπνο και τις άλλες ακολουθίες. Είχαν προσπαθήσει με την αστυνομία και με γνωστούς τους πολιτικούς να το κλείσουν, αλλά χωρίς αποτέλεσμα. Ο ιδιοκτήτης του κέντρου είχε πολύ ισχυρό μέσον και συνέχιζε τη λειτουργία του. Οι μοναχές ήθελαν να φύγουν.

Γι' αυτό ο μητροπολίτης Ύδρας και Σπετσών κάλεσε τον γέροντα. Δεν

ήθελε οι μοναχές να εγκαταλείψουν το μοναστήρι. Είχε ακούσει από τον ιερέα της μονής ότι ο μόνος που θα μπορούσε να τις επηρεάσει και να μείνουν εκεί ήταν ο γέροντας Πορφύριος. Ο γέροντας δεν ήθελε να πάει, γιατί δεν ήξερε τι να τους πει, αλλά, κάνοντας υπακοή στον μητροπολίτη, αποφάσισε να πάει. Πήρε το πλοίο για τις Σπέτσες, έχοντας μαζί του ένα πνευματικό του παιδί. Σε όλη τη διάρκεια του ταξιδιού έλεγε την ευχή του Ιησού και σκεφτόταν τι να τους πει. Δεν έβρισκε όμως κάτι σημαντικό και αισθανόταν πως δε θα μπορούσε να τις πείσει να μείνουν και να ευχαριστήσει τον μητροπολίτη.

Έφτασαν στο μοναστήρι και κάθισαν στην τράπεζα, όπου είχαν πολύ ωραίο φαγητό: χταπόδι με κοφτό μακαρονάκι. Ο ευλαβής ιερέας διάβασε ένα ωφέλιμο ανάγνωσμα στην τράπεζα. Μετά το γεύμα αποσύρθηκαν για να ξεκουραστούν λίγο.

Το απόγευμα συγκεντρώθηκε η μοναχική αδελφότητα με τον ιερέα για να ακούσουν τον γέροντα. Άλλες μοναχές κάθισαν κάτω σταυροπόδι, άλλες γονατιστές, πάντως όλες περίμεναν με αγωνία τι θα τους έλεγε. Ο γέροντας άρχισε, όπως συνήθιζε, με κάποιο περιστατικό από τη ζωή του. Μίλησε για τη ζωή του στα Καυσοκαλύβια και την ερμηνεία που άκουσε για το Ευαγγέλιο της Κυριακής των Δέκα Λεπρών και τον ζήλο που του δημιουργήθηκε να παρηγορήσει πονεμένες ψυχές. Και αυτό που επιθυμούσε, το ζούσε. Τους μίλησε για την αρρώστια του που τον ανάγκασε να φύγει από το Άγιο Όρος. Έμεινε στην αρχή σε ένα μοναστήρι στην Εύβοια. Από εκεί πήγε στην Πολυκλινική Αθηνών και πήρε τη θέση του ιερέα στην εκκλησία του Αγίου Γερασίμου, μετά την επιμονή του καθηγητή Θεολογίας Αμίλκα Αλιβιζάτου. Αντιμετώπισε τις πρώτες δυσκολίες του από τον πρωτοσύγκελο της Αρχιεπισκοπής Αθηνών, αυτό όμως δεν τον πείραξε. Η μεγάλη δυσκολία του προήλθε από ένα κατάστημα δίπλα στην Πολυκλινική που έβαζε πολύ δυνατά τη μουσική και η λειτουργία ήταν πολύ «τεταραγμένη». Τους εξήγησε πώς το αντιμετώπισε.

«Γιατί να φύγετε και να αφήσετε το μοναστήρι;» είπε στις μοναχές. Ζήτησε να κάνουν προσευχή, μια αγρυπνία. Ένα βράδυ, πριν αρχίσουν να καταφτάνουν οι πελάτες στο κοντινό κέντρο, να πάνε όλες μαζί και να βρουν τον ιδιοκτήτη. Να του μιλήσουν με αγάπη Χριστού. Να του ζητήσουν να μη βάζει τόσο δυνατά τη μουσική, γιατί πιο κάτω οι μοναχές προσεύχονται για τον κόσμο. «Ήρθαμε να σε παρακαλέσομε, πρέπει να μας ακούσεις». Αν το κάνετε, θα δείτε ότι ο Θεός θα τον φωτίσει και θα βάλει

πιο σιγανά τα μεγάφωνά του. «Ούτε με την αστυνομία ούτε με πολιτικά μέσα». Θα ακούνε μετά σιγανά έναν ήχο και δε θα του δίνουν σημασία, τους είπε. Αποτελούσε μία αιτία για να γίνουν πιο προσεκτικές στη σκέψη και στην πνευματική ζωή τους. Αν εγκατέλειπαν το μοναστήρι, ο Διάβολος που έβαλε τον άνθρωπο αυτόν να φτιάξει το κέντρο εκεί κοντά τους θα ευχαριστιόταν. Θα ντροπιάζονταν μπροστά στον Θεό.

Οι μοναχές τον άκουσαν, έκαναν αυτό που τους είπε και έμειναν στο μοναστήρι τους. Ο γέροντας την επόμενη μέρα έφυγε με το πλοίο από τις Σπέτσες και επέστρεψε στην Πολυκλινική Αθηνών[245].

4. Στην Πάτμο, «κάτι το μοναδικό»

«Έχω δει πολλά στη ζωή μου. Αλλά αυτό που είδα στην Πάτμο με την Αποκάλυψη είναι κάτι το μοναδικό»

Ένα καλοκαίρι, τότε που λειτουργούσε στην εκκλησία του Αγίου Γερασίμου στην Πολυκλινική Αθηνών, πήγαν με ένα πνευματικό του παιδί και τη γυναίκα του, με τη «Χριστιανική Γωνιά», για προσκύνημα στην Πάτμο. Το πρωί, μόλις κατέβηκαν από το πλοίο, επισκέφτηκαν το Σπήλαιο της Αποκάλυψης στην Πάτμο. Αισθάνθηκε έντονα τη Χάρη του Θεού και βγήκε έξω από την εκκλησία. Φοβόταν ότι όσοι έβλεπαν το βίωμά του, θα έλεγαν πως τρελάθηκε!

Το απόγευμα ξαναπήγαν στο Σπήλαιο της Αποκάλυψης. Εκεί δε βρήκαν άλλους προσκυνητές. Ο γέροντας είπε στους δυο συνοδούς του: «Θα πάμε να προσευχηθούμε, αν δείτε τίποτα, μη μιλήσετε καθόλου, ούτε να κουνηθείτε». Γονάτισαν και οι τρεις, έπεσαν μπρούμυτα, όπως οι απόστολοι κατά τη Μεταμόρφωση, με τον γέροντα στη μέση. Προσευχήθηκε με το Κύριε Ιησού Χριστέ: «απαλά, δεν ήταν ανάγκη να βιάσω κανένανε, ούτε τον Θεό, τίποτα. Δεν πρέπει· ούτε το περίμενα να έρθει ούτε το ήθελα και όμως το ήθελα». Παρέμεινε «άδειος» για δεκαπέντε λεπτά. Ενώ το πρωί τον «έπνιγε» η χάρη του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου, τώρα «ερημιά». Τίποτα. Δε γίνονται πάντα αυτά τα «πράγματα». Το πνευματικό πρέπει να βασίζεται στην απλότητα. Είναι «απλό και απαλό». Για να το καταλάβεις, πρέπει να έχεις τις προϋποθέσεις. Προσεύχονταν, αλλά δεν είχε ακόμα αίσθηση της παρουσίας του Θεού. Απλώς συνειδητοποίησε πως δε γίνεται, ότι παρεμβαίνει κάτι το αντίθετο.

Σηκώθηκε, πήγε μέσα στο εκκλησάκι και έβαλε στο θυμιατό λίγα

καρβουνάκια. Τα άναψε με το κερί από το καντήλι, έβαλε λιβάνι και έλεγε απαλά το «Κύριε Ιησού Χριστέ», για να φύγει από μέσα του κάθε άλλη σκέψη. Αν και δεν ερχόταν «εκείνο», το καταλάβαινε μυστικά «ότι είναι εκείνο, δηλαδή ότι υπάρχει αντίδρασις». Θύμιασε με ένα ωραίο θυμίαμα. Πήγε και άφησε το θυμιατό και έπεσε «απαλά πρηνής». Αμέσως πετάχτηκε πάνω, άνοιξε τα χέρια του και παρακαλούσε τον Άγιο Ιωάννη τον Θεολόγο και την «Παναγίτσα μου». Καθώς ήταν όρθιος και είχε μείνει όχι απλώς ακίνητος αλλά «ξερός», είχε γίνει «σταυρός ξύλινος», «ξύλο» και «έβλεπα τον Άγιο Ιωάννη, την προφητεία του, τον μαθητή του, το μυστήριο, το φως! Ζούσα μέσα στη χαρά, στο μεθύσι, μέσα στο Πνεύμα του Θεού»! Η φωνή της Αποκάλυψης του Θεού ακουγόταν απέναντι από τον μαθητή του Ιωάννη τον Πρόχορο και όχι από το σημείο της σχισμής. Εκείνη τη μέρα ο γέροντας είχε δάκρυα και δε μιλούσε. Ήταν όλο προσευχή. «Όχι, δεν μπορείς να τα πεις αυτά, δεν μπορείς να τα διατυπώσεις»! «Στην πραγματικότητα καταλαβαίνω ότι δεν μπορείτε να τα καταλάβετε. Ίσως αύριο ή έπειτα από έναν χρόνο κι εσείς να τα καταλάβετε. Και να σας έρθουν τα ίδια»[246].

Μετά το Σπήλαιο της Αποκάλυψης πήγαν σε μια εκκλησία μακριά από τη πόλη, στις Μανταρινιές, όπου είχε πάλι πολλή ευλογία. Άρχισε να ψάλλει με ωραία φωνή, αγγελική, και στο πρόσωπό του φάνηκε μια όμορφη αλλοίωση.

5. Επιστροφή στην έκφραση της αγάπης στην Πολυκλινική – Στο Άγιο Όρος – Ορισμένα σχέδιά του

Η αγάπη του γέροντα αγκάλιαζε όλους τους ανθρώπους, παντού, στα πέρατα της Γης. «Εγώ ήθελα να πάω να ζήσω μαζί με τους χίπηδες στα Μάταλα, χωρίς βέβαια αμαρτίες». Για να τους δείξει την αγάπη του Χριστού. Πόσο μεγάλη είναι και πώς μπορεί να τους αλλάξει, να τους μεταμορφώσει. «Η αγάπη είναι πάνω απ’ όλα»[247]!

Μια μέρα ο γέροντας Πορφύριος κατέβαινε την οδό Μητροπόλεως προς το Μοναστηράκι. Ο μητροπολίτης Καρυστίας Παντελεήμων Φωστίνης ανέβαινε προς το Σύνταγμα. Όπου σε έβλεπε, ήταν πολύ εκδηλωτικός. Τον «βούτηξε», τον φίλησε και πήγαν μαζί προς τα πάνω. Του ζήτησε να τον πάρει μαζί του στη Χίο. (Από το 1946 είχε εκλεγεί μητροπολίτης Χίου, Ψαρών και Οινουσσών). «Να δεις αγκαλιά, να δεις άνθρωπο που σου έδινε

την ψυχή του»… ο «Φωστίνης ο άγιος»[248]! Είχε πει κάποια φορά για τον μητροπολίτη Φωστίνη: «Είμαι πνευματικό του παιδί». (Αργότερα ζήτησε από πνευματικά του παιδιά να ψάξουν στα βιβλιοπωλεία της Αθήνας και να του βρουν όλα τα βιβλία του, για να τα επανεκδώσει για τις ανάγκες του μοναστηριού που σχεδίαζε να οικοδομήσει σε λίγο καιρό)[249].

Από το Πολυτεχνείο της Αθήνας, κάποιοι καθηγητές Μεταλλουργίας είχαν πάει πολλές φορές στην Πολυκλινική και ζητούσαν να τους εξηγήσει, με το χάρισμά του, πώς γίνεται η μεταβολή των μορίων του σιδήρου. Ο γέροντας τους είπε: «Αυτά δεν είναι ούτε επιστήμη, ούτε τέχνη, ούτε ανθρώπινη γνώση. Εγώ είχα χύσει αίμα για να έρθει αυτό το πράγμα και ήρθε μόνο του». Το χάρισμά του δεν το χρησιμοποιούσε ούτε στην εξομολόγηση. Είναι μια «δωρεά του Θεού» και έχει δοθεί μόνο για την Εκκλησία, προς δόξα Θεού. Γι’ αυτό δεν είναι επιτρεπτό να περιεργάζεται αυτές τις αποκαλύψεις, γιατί υπάρχει φόβος να χάσει τη Θεία Χάρη που αναπαύεται στην απλότητα και στην ταπείνωση. Αν ήθελαν, θα μπορούσαν να έρθουν να εξομολογηθούν και να τους πει λεπτομέρειες για τα πάθη τους και την αντιμετώπισή τους[250].

Μια Κυριακή πήγαν στην Πολυκλινική ένα παιδί τρεισήμισι χρονών, το οποίο δεν είχε αρχίσει να μιλά. Ο γέροντας έβαλε το χέρι του στο κεφαλάκι του και έκανε τη διάγνωσή του. Τους είπε ότι το παιδί θα μιλήσει όταν γίνει έξι χρονών και θα λέει τόσα πολλά, ώστε θα το πιέζετε για να σταματήσει! Τους είπε ακόμα να μην το πάνε σε γιατρούς και ότι το επέτρεψε ο Θεός για να γίνουν οι γονείς του καλύτεροι. (Πράγματι, στα έξι του χρόνια άρχισε το παιδί να μιλά και όλα έγιναν όπως είχε πει ο γέροντας)[251].

Για να ξεφεύγει λίγο από τη δύσκολη ζωή του στην Ομόνοια, πήγαινε μερικές φορές στην Πάρνηθα, κοντά στο Μον Παρνές. Έπαιρνε μαζί του δυο κουβέρτες, ψωμί, ντομάτες, κρεμμύδι, ελιές και αισθανόταν ασκητική ζωή στην Αθήνα. Κατέβαινε στην Αγία Τριάδα και μετά με τα πόδια, φορτωμένος με τα λίγα ψώνια του, πήγαινε στο «ασκητήριο». Είχε όμως μεγάλα κουνούπια, «να σε φάνε». Σκέπαζε το πρόσωπό του και ήταν «μόνος, μονότατος». Αναλόγως με την άδεια που του έδιναν από την Πολυκλινική, έμενε στην Πάρνηθα δυο, τρεις ή τέσσερις μέρες[252].

Μια φορά ένιωσε πάλι τα «μυστήρια του Θεού» καθώς ταξίδευε με το λεωφορείο. Φοβήθηκε πως θα γινόταν «ρεζίλι» σε όλο τον κόσμο. «Αυτά είναι για όταν είσαι στην έρημο»[253]!

Δυο συγκλονιστικές ιστορίες με ταξιτζήδες

1. Ο γέροντας Πορφύριος έψαχνε ταξί για μια επίσκεψή του. Μαζί του ήταν η θεολόγος καθηγήτρια κυρία Λίβα. Έκανε σήμα σε ένα ταξί και σταμάτησε. Μέσα στο ταξί υπήρχαν δυο κοπέλες. Μόλις μπήκαν στο ταξί, ο ταξιτζής άρχισε να μιλά άσχημα. Η καθηγήτρια στενοχωρήθηκε και του είπε πως δεν είναι καλό να μιλά με αυτό τον τρόπο, γιατί είναι μαζί τους και ιερέας. «Κάνουν και οι παπάδες!» απάντησε. Οι δυο κοπέλες γέλαγαν με αυτά που άκουγαν από τον οδηγό και συμφωνούσαν μαζί του. Ο γέροντας δε μίλαγε.

Έπειτα από λίγο όμως ο γέροντας ρώτησε το όνομα του ταξιτζή και συνέχισε λέγοντάς του πως είναι πολύ καλός άνθρωπος και ο Χριστός τον αγαπάει πάρα πολύ. Απόρησε πώς τα ξέρει αυτά. Ο γέροντας του μίλησε για το χωριό του κοντά στη Δωδώνη, που κάτω από τον ποταμό έχει κάποια αρχαία. Προς τα πάνω είναι γεμάτο δέντρα, ολόκληρο δάσος. Εκεί συναντάμε έναν μεγάλο πλάτανο και μια βρύση που τρέχει νερό. («Εγώ όμως το είδα, το Πνεύμα του Θεού με εκέντρισε και του είπα αυτό και ήταν πολύ ωραίο», είπε αργότερα). Ο ταξιτζής σταμάτησε αμέσως το αυτοκίνητό του. Του λέει: «Ποιος είσαι; Συγχώρα με». Η καθηγήτρια άρχισε να κλαίει, οι δυο άλλες γυναίκες φοβήθηκαν.

Του επανέλαβε ο γέροντας ότι ο Θεός τον αγαπάει πολύ. «Έβλεπε» ένα μεγάλο γεγονός που του γλίτωσε τη ζωή. Τον είχαν βάλει στον πλάτανο για να τον σκοτώσουν και άρχισε να κλαίει και να φωνάζει. Κατά σύμπτωση, παρουσιάστηκε ένας και έβαλε τις φωνές να μη σκοτώσουν αυτό τον άνθρωπο που έχει επτά παιδιά! Και έτσι ο Θεός τον έσωσε. Ήταν συγκινημένος ο ταξιτζής, συγκινημένος και ο γέροντας. Ο ταξιτζής ύστερα απ’ όλα αυτά τον ρώτησε πού μένει, ποιο είναι το χωριό του, ποιος είναι ο παππούς του. Του είπε ο γέροντας ότι ο παππούς του έχει πεθάνει και έχει πάει στον «ουρανό», «από κει πάνω είμαι κι εγώ. Περιμένω να πάω κι εγώ εκεί πάνω. Εκεί είναι η πατρίδα μου, εδώ είμαι πρόσφυγας»[254].

2. Μια άλλη φορά ο γέροντας Πορφύριος με δυο κυρίες, πνευματικά του παιδιά, πήγαν να κάνουν τον Εσπερινό σε ένα μοναστήρι. Ξεκίνησαν να πάνε με τα πόδια, αλλά καθώς διαπίστωσαν πως ο γέροντας ήταν πολύ κουρασμένος και το μοναστήρι κάπως μακριά, αποφάσισαν να σταματήσουν ένα ταξί που είδαν από μακριά να έρχεται. Ο γέροντας τους

είπε να μη φοβούνται και ο οδηγός του ταξί θα σταματήσει από μόνος του. Αλλά όταν θα μπουν μέσα στο ταξί, να μη μιλήσουν στον οδηγό, παρά μόνο θα μιλά ο γέροντας. Πράγματι, σταμάτησε από μόνος του ο ταξιτζής και ο γέροντας του είπε πού θα τους πήγαινε.

Ο ταξιτζής, βλέποντας τον γέροντα, άρχισε να λέει στις κυρίες: «Γυναικούλες που σας παρασέρνουν οι παπάδες και τρέχετε από πίσω τους για να σας τραβούν τα χρήματα, να σας αδειάζουν τις τσέπες»! Κάθε φορά που έλεγε κάτι, στρεφόταν στις δυο γυναίκες που κάθονταν στο πίσω κάθισμα και τις ρωτούσε αν συμφωνούν. Εκείνες όμως δε μίλαγαν. Αφού είδε, ύστερα από πολλές προσπάθειες, πως δεν έλεγαν το παραμικρό, στράφηκε στον γέροντα και τον ρώτησε αν είναι όπως τα λέει, αν είναι αλήθεια τα όσα γράφουν οι εφημερίδες εναντίον των παπάδων.

Ο γέροντας του είπε πως θα του πει μια ιστορία και δε θα χρειαστεί να την πει δεύτερη φορά. Άρχισε να αφηγείται για ένα ευλογημένο ζευγάρι στην Κρήτη, που ο σύζυγος ήταν πρόεδρος της κοινότητας και δεν είχαν παιδιά. Αυτοί όμως ήταν καλοί χριστιανοί και ζούσαν αγαπημένοι. Είχαν ένα μικρό περιβόλι, όπου ασχολούνταν τα απογεύματα και φύτευαν λαχανικά. Στα δεκαεπτά χρόνια του γάμου τους, ο σύζυγος έπαθε ανακοπή καρδιάς και πέθανε. Η κυρία πόνεσε, αλλά επειδή είχε μεγάλη πίστη στον Θεό, το αντιμετώπιζε με υπομονή.

Πήγαινε σ’ εκείνο το περιβολάκι, όπως τότε που ζούσε ο άντρας της, και έχυνε τα δάκρυά της με τις ενθυμήσεις της. Μόλις έγινε το τεσσαρακονθήμερο μνημόσυνο, άρχισε να την επισκέπτεται ένας ξένος που είχε αγοράσει το διπλανό οικόπεδο. Έπειτα από αρκετές μέρες την κάλεσε στο κτήμα του και με ένα μαχαίρι τη σκότωσε! Την έριξε σε έναν λάκκο και την έθαψε γρήγορα. Μέχρι σήμερα η αστυνομία ψάχνει να βρει τον φονιά. Και σαν να μην έφτανε αυτό, με ψεύτικα χαρτιά που έκανε, πήρε το κτήμα της χήρας που σκότωσε. Το πούλησε μαζί με το δικό του και ήρθε στην Αθήνα. «Και ξέρεις τι αγόρασε με τα χρήματα τα οποία πήρε πουλώντας αυτό το κτήμα; Αγόρασε ένα ταξί. Μήπως τον ξέρεις;»

Ο ταξιτζής συγκλονίστηκε με αυτά που άκουσε και σταμάτησε το ταξί του στην άκρη του δρόμου και φώναξε: «Μην πεις τίποτε, παππούλη· μόνο εγώ το ξέρω κι εσύ». Ο γέροντας του απάντησε: «Το ξέρει και ο Θεός. Εκείνος μου το είπε, για να σου το πω και να φροντίσεις απ’ εδώ κι εμπρός ν’ αλλάξεις ζωή». Την επόμενη μέρα στις δώδεκα το μεσημέρι τού είπε να πάει για εξομολόγηση. «Κρίμα ήταν να χαθεί κι αυτός ο καημένος»[255].

Στο Άγιο Όρος για λίγες μέρες

Έπειτα από πολλά χρόνια ως ιερέας στην Πολυκλινική Αθηνών, στον Άγιο Γεράσιμο, με το που τέλειωσε το καλοκαίρι, του έδωσαν άδεια. Δεν του έδιναν ποτέ, γιατί δεν ήθελαν να πληρώσουν κάποιον άλλον ιερέα να τον αντικαταστήσει. Επειδή όμως ήταν «μαλακός και υπάκουος», κατάφερε αυτή τη φορά να τον αφήσουν για λίγο να φύγει.

Έφτασε στις 3 Σεπτεμβρίου στο Άγιο Όρος, για πρώτη φορά ύστερα από πολλά χρόνια στην Αθήνα. Από τις Καρυές, την πρωτεύουσα του Αγίου Όρους, αν και κουρασμένος, κατηφόρισε μαζί με έναν άλλον προσκυνητή με τα πόδια –τότε δεν είχε ακόμα αυτοκίνητα– στη Μονή Ιβήρων, που ήταν ακόμα ιδιόρρυθμη. Χάρηκε που πήγε, αλλά έφτασαν αργά το απόγευμα και είχε τελειώσει ο Εσπερινός και το Απόδειπνο. Τους έβαλαν να φάνε και πήγαν να ξεκουραστούν. Ήθελε να σηκωθεί νωρίς, λίγο μετά τα μεσάνυχτα, για να κατέβει στην εκκλησία για την ακολουθία του Μεσονυκτικού και του Όρθρου.

Μόλις άκουσε το πρωί, πολύ πριν ξημερώσει, να χτυπά το τάλαντο –δε γνώριζε καλά την εκεί κοινοβιακή ζωή, το τυπικό τους–, σηκώθηκε αμέσως, ντύθηκε και έτρεξε κάτω στον ναό, αφιερωμένο στην Κοίμηση της Θεοτόκου. (Στο παρεκκλήσιο της αυλής υπάρχει η θαυματουργή εικόνα της Παναγίας της Πορταΐτισσας). Η εκκλησία ήταν ανοιχτή, «έρημη», και μπήκε μέσα. Σε λίγο ήρθε ο εκκλησιαστικός (υπεύθυνος για τη φροντίδα του ναού) και άναψε τα καντήλια. Ο γέροντας περίμενε εκεί, ώσπου ήρθε ένα καλογεράκι πολύ περιποιημένο, καλοντυμένο και όμορφο με μαύρα γενάκια, και άναψε με ένα κεράκι τον μανό με το λάδι. Μετά πήρε το βιβλίο Μέγα Ωρολόγιο που υπήρχε εκεί. Ήρθαν πέντε ηλικιωμένοι μοναχοί και κάθισαν στα στασίδια.

Σε λίγα λεπτά ήρθε ένας ιερέας και ξεκρέμασε ένα πετραχήλι από τη λιτή (πρόναο), που το είχαν για να το χρησιμοποιούν στις διάφορες ακολουθίες, και το φόρεσε. Άρχισε να διαβάζει πολύ γρήγορα και χωρίς να γίνονται κατανοητά αυτά που διάβαζε. Είπε μετά το «Εὐλογητός ὁ Θεός πάντοτε», χωρίς πάλι να ακουστεί. «Από τα πολλά διαβάσματα είχε μπερδέψει τη γλώσσα του», γιατί τα έκανε γρήγορα και δεν τα καταλάβαινε. Άρχισε μετά να διαβάζει το καλογεράκι, ο υποτακτικός του. Πάλι δεν ακουγόταν το παραμικρό. Κάθε λίγο άνοιγε το στόμα του και χασμουριόταν. Διάβαζε, διάβαζε και πάλι το ίδιο. Ο γέροντας δεν άκουγε. «Πω, τι έπαθα», είπε. Καθώς τέλειωνε η ακολουθία του Μεσονυκτικού, πήγε ο ιερέας και άφησε

στη θέση του το πετραχήλι και μπροστά στην εικόνα του Χριστού έκανε την απόλυση του Μεσονυκτικού: «Εὐξώμεθα ὑπὲρ εἰρήνης τοῦ κόσμου…» Πεταγόταν ένας γέρος μοναχός και έλεγε: «Κυριλάς, κυριλάς, κυριλάς». Αφού το είπε δέκα φορές, συνέχισε ένας πολύ γέρος με πολύ λεπτή φωνή και έλεγε κι αυτός: «Κυριλάς, κυριλάς, κυριλάς». Άρχισε ένας άλλος με πιο χοντρή φωνή και έλεγε το ίδιο. Στο τέλος ένας υψηλόφωνος επανέλαβε με τον ίδιο τρόπο. Ο γέροντας πάλι τα έχασε, γιατί δεν ήξερε τι ήταν αυτό που έλεγαν. Τελικά, κατάλαβε πως το κυριλάς ήταν το Κύριε ελέησον που λένε οι ψάλτες, κι αυτοί το έλεγαν πολύ γρήγορα και το παραποιούσαν. «Πώς δε γελούσανε, πώς δεν ντρεπόντουσαν»!

Μετά πέρασαν στον κυρίως ναό. Πάλι δεν άκουγε τίποτε απ’ όσα διάβαζαν. Ο γέροντας είχε στενοχωρηθεί απ’ όλα αυτά και προσευχόμενος είπε: «Φώτισέ τους»! Ήθελε να τα λένε καθαρά, γιατί οι ψάλτες αντιπροσωπεύουν όλο το εκκλησίασμα. Το κύριο έργο του μοναχού είναι η προσευχή και για τα άλλα θα τρέξει όταν τελειώσει η εκκλησία, αφού «ο καλόγερος πρέπει να είναι αεικίνητος, να μην έχει τεμπελιά». Άρχισαν μετά την ανάγνωση του εξάψαλμου στον Όρθρο και έφτασαν στην ανάγνωση του βίου του αγίου της ημέρας: «Τοῦ Ἁγίου Μάρτυρος Βαβύλα καὶ τῆς συνοδείας αὐτοῦ». Αυτός που διάβασε τον βίο, τα έλεγε πολύ ωραία και φαινόταν πως τα έλεγε από την ψυχή του. Ο γέροντας ευχαριστήθηκε και έμαθε απέξω όλο τον βίο του μάρτυρα Βαβύλα. Η ζωή του «μπήκε μέσα μου»[256].

Στη Μονή του Αγίου Παύλου στο Άγιο Όρος, ο γέροντας προσκύνησε τμήμα από τα Τίμια Δώρα των Μάγων προς τον Χριστό. Στο αρχονταρίκι διάβασε τη φράση: «Αν πεθάνεις, πριν πεθάνεις, δεν θα πεθάνεις, όταν πεθάνεις». Το εξηγούσε ότι ήδη από την εδώ ζωή, θα ζεις την αιώνια. Εκεί όπου δεν υπάρχει θάνατος[257].

Και άλλες φορές άφησε την Αθήνα και πήγε στο Άγιο Όρος. Είχε αναπτύξει επικοινωνία με Αγιορείτες πατέρες και, όπως μπορούσε, τους βοηθούσε. Κάποτε ανέβαινε από τα Καυσοκαλύβια (180 μέτρα υψόμετρο) στην Κερασιά (700 μέτρα υψόμετρο) μία απότομη ανηφόρα, μέσα από δύσβατη περιοχή. (Αυτή τη διαδρομή την είχε κάνει πολλές φορές ως δόκιμος και νέος μοναχός). Ξαφνικά, συνάντησε τον γέροντα Νικάνορα από την καλύβη του Τιμίου Σταυρού, ο οποίος έκοβε ξύλα και τρόμαξε με το που τον είδε μπροστά του. Του είπε πως πηγαίνει στην καλύβη του Αγίου Δημητρίου, στην Κερασιά, και συνέχισε τον δρόμο του, χωρίς να

καθυστερήσει με τον γέροντα Νικάνορα. Το είχε ως αρχή να μη χάνει χρόνο στη ζωή του όταν είχε έναν σκοπό, ό,τι και να συναντούσε. Στον προορισμό του δεν πήγαινε τις περισσότερες φορές από τα φυσικά μονοπάτια, αλλά από τα δύσβατα και κακοτράχαλα μέρη. Ο τρόπος του είχε και μεταφορική σημασία, καθώς όλη του η ζωή ήταν η επιλογή του δύσκολου και σκληρού δρόμου[258]!

Στο Άγιο Όρος ανέβαινε λοιπόν σε αραιά διαστήματα. Καθόταν λίγες μέρες, αλλά τον «έπιαναν φρικτοί πόνοι στο στομάχι του» και δεν μπορούσε να τους αντιμετωπίσει. Έλεγε: «Το έβαζα στα πόδια. Ντρέπομαι που δεν μπορούσα να νικήσω αυτόν τον πειρασμό. Και έλεγα: ‟Πορφύριε, έξω, γρήγορα”»[259]!

Ο γέροντας επέστρεψε στην Πολυκλινική Αθηνών. Επιθύμησε όμως να μεταβεί πάλι στο Άγιο Όρος, σε κάποιες σκήτες και καλύβες όπου υπήρχαν μοναχοί που κρύωναν, για να τους πάει κουβέρτες. Και πράγματι τις πήγε και γύρισε στην Πολυκλινική! Χωρίς να σκεφτεί ούτε τις πολλές του ασθένειες ούτε την αδύνατη κράση του[260].

Ορισμένα σχέδιά του

Ο γέροντας Πορφύριος πάντα είχε πολλά σχέδια. Ένα σχέδιό του ήταν να «ζητιανεύει» στα σπίτια της Αθήνας! Απεριποίητος και αχτένιστος, με ένα «σκουφάκι παλιό από πάνω και μια μαγκούρα», να πηγαίνει στα σπίτια και να ζητά ελεημοσύνη. Ό,τι μαζεύει να τα δίνει σε χήρες, σε φτωχούς, σε πεινασμένους.

Ένα άλλο σχέδιό του ήταν τα πνευματικά του παιδιά να κάνουν έρανο μεταξύ τους για να αγοράσουν τα υλικά και να κατασκευάσουν πολυκατοικίες. Θα πούλαγαν την πρώτη και τη δεύτερη, στην τρίτη θα δώριζαν διαμερίσματα σε φτωχούς νέους που θα παντρεύονταν. «Θα τους φτιάχναμε φωλιές». Θα έμπαιναν για να γεμίσουν την οικογένειά τους, την εν Χριστώ. Όλοι θα δουλεύουν ανιδιοτελώς. Θα τους διαλέγει ο ίδιος και, επειδή θα είναι πνευματικά του παιδιά, θα προσφέρονται. Να μην αφήνουν όμως τις εργασίες τους, αλλά παράλληλα να εφαρμόζουν το σχέδιό του[261].

Η αρχαιολόγος και ο αρωματοποιός

Ο γέροντας Πορφύριος πήγε κάποτε για φαγητό σε ένα εστιατόριο στην Ομόνοια. Όλα τα τραπέζια ήταν γεμάτα, έτσι ο σερβιτόρος τον έβαλε να καθίσει με μια κοπέλα. Μέχρι να φέρουν το φαγητό, τη ρώτησε για την

εργασία της. Εκείνη του είπε πως είναι αρχαιολόγος. Με το που έφεραν το φαγητό, μόνον ο γέροντας έκανε τον σταυρό του. Ενώ έτρωγαν, της είπε με το χάρισμά του πως πιο ψηλά από εκεί όπου εργάζεται, βλέπει έναν «άνθρωπο ψηλό με γενειάδα, πολύ γέρο, σαν τον προφήτη Ησαΐα, και τον χειραγωγούν». Συνέχισε λέγοντας πως οι αρχαιολόγοι έχουν βρει εκεί έναν τάφο γεμάτο με χρυσαφικά, κομμένα και τριμμένα. Η κοπέλα συγκινημένη με όσα άκουσε, του λέει: «Τι άνθρωπος είσαι εσύ; Από την πρώτη στιγμή που ήρθες και κάθισες εδώ, αισθάνθηκα μια δύναμη μέσα μου»! Του είπε ακόμα η αρχαιολόγος πως πάνω από τον τάφο είχαν βρει το σπίτι του μάντη Τειρεσία από τη Θήβα, ο οποίος ήταν ψηλός με γενειάδα, σαν τον προφήτη Ησαΐα, αλλά ήτανε τυφλός και –όπως το είδε– τον «χειραγωγούσαν»[262]!

Από ένα κατάστημα στο κέντρο της Αθήνας αγόραζε ο γέροντας τα αρώματα για το θυμίαμα που έφτιαχνε. Μάλιστα, κατά τη δεκαετία του 1970, είχε κάνει μια πρωτότυπη εφεύρεση και ενοποίησε το καρβουνάκι με το άρωμα του θυμιάματος. Το καρβουνάκι σιγόκαιγε και απέπνεε ευωδία πνευματική. (Τις λεπτομέρειες αυτής της εφεύρεσης δεν τις αποκάλυψε)[263]. Ο αρωματοποιός, καθώς προσευχόταν ο γέροντας, θυμήθηκε τι άσχημο είχε συμβεί πριν από πενήντα τέσσερα χρόνια, όταν ήταν δεκαοκτώ χρονών, που τον έκανε να φύγει από το χωριό του. Ήρθε στην Αθήνα και πήγε υπάλληλος σε ένα μαγαζί που πούλαγε αρώματα. Μετά έγινε εισαγωγέας αρωμάτων. Ήταν ένα τραύμα που έμενε μέσα του για το κακό που είχε κάνει και εκδηλώθηκε πενήντα χρόνια αργότερα! Εξομολογήθηκε, συμφιλιώθηκε με τον Θεό και έγινε καλά.

Τριάντα τρία χρόνια στην Ομόνοια σαν μια μέρα

«Πολλή δουλειά και τρέξιμο, πω, πω! Τρέξιμο», έλεγε ο γέροντας Πορφύριος. Κάθε μέρα λειτουργούσε στην Πολυκλινική και δεν αισθανόταν τίποτε από τον θόρυβο του κόσμου. «Ήρθα στον κόσμο και τέλος πάντων πολλά εγνώρισα και εδώ». Τριάντα τρία χρόνια στην έρημο της Ομόνοιας αντί στην έρημο του Αγίου Όρους, όπως ποθούσε η ψυχή του. Και ενώ νόμιζε ότι θα βλαφτεί στον κόσμο, ο Θεός τον αξίωσε να ωφεληθεί και να ταπεινωθεί πιο πολύ μπροστά Του. «Και προσπάθησα εκεί και έζησα με τους άρρωστους πολύ. Εκεί έζησα ζωή χαρισάμενη. Τριάντα τρία χρόνια εκεί μέσα σαν μία μέρα… Δεν κατάλαβα πώς πέρασαν»[264]!

Έλεγε ακόμα: «Τα διάφορα γεγονότα που ’χω ζήσει στην Ομόνοια ποικίλα. Καλύτερα στην Ομόνοια παρά σε μια σπηλιά. Στη σπηλιά μπορεί να σε τυραννήσει ο διάβολος, ξυπνώντας όλα τα ένστικτα. Στην Ομόνοια, όταν δοθείς στην αγάπη του πλησίον, θα αισθανθείς την ηρεμία»[265].

Στις 16 Μαρτίου 1970, έλαβε μικρή σύνταξη από το Ταμείο Ασφαλίσεως Κληρικών, καθώς συμπλήρωσε τριάντα πέντε έτη υπηρεσίας, και αποχώρησε τυπικά από την Πολυκλινική. Παρέμεινε λίγο ακόμα, μέχρι την πρόσληψη άλλου ιερέα. Συνέχισε όμως να μεταβαίνει για τρία χρόνια ακόμα στην Πολυκλινική, κάπως περιορισμένα, για να εξυπηρετήσει τα πολλά πνευματικά του παιδιά από την Ελλάδα και τον κόσμο που τον αναζητούσαν εκεί.

Ο γέροντας Πορφύριος συνήθιζε να πηγαίνει στη Θεολογική Σχολή και στις άλλες σχολές του Πανεπιστημίου Αθηνών ως ακροατής σε διάφορα μαθήματα. Έκανε τέτοιες επισκέψεις[266]. Κατά τα έτη 1970-1972, παρακολουθούσε το μάθημα της Βιβλικής Θεολογίας και Ιστορίας, το οποίο δίδασκε ο καθηγητής Νικόλαος Μπρατσιώτης. Την ίδια εποχή πήγαινε στην Ιατρική Σχολή και παρακολουθούσε τα μαθήματα του καθηγητή Κουρέτα. Πάντα μελετούσε με ενδιαφέρον πολλά επιστημονικά βιβλία[267].

Από το 1973, περιόρισε στο ελάχιστο τη μετάβασή του στην Πολυκλινική Αθηνών και στον Άγιο Γεράσιμο και άρχισε να αποσύρεται στα Καλλίσια της Πεντέλης.

172. Συνέντευξη από τον κύριο Φώτη Παπαγεωργίου, θεολόγο και ψάλτη του Αγίου Πορφυρίου στην εκκλησία του Αγίου Γερασίμου της Πολυκλινικής, κατά τα χρόνια που λειτουργούσε εκεί ο Άγιος Πορφύριος (1958-1973), Λαύκα Κορινθίας, 17-06-2019.

173. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 284-286, 302,330.

174. Συνέντευξη από τον κύριο Φώτη Παπαγεωργίου, ψάλτη του Αγίου Πορφυρίου στην εκκλησία του Αγίου Γερασίμου της Πολυκλινικής, κατά τα χρόνια που λειτουργούσε εκεί ο Άγιος Πορφύριος (1958-1973), Λαύκα Κορινθίας, 17-06-2019. Τις πληροφορίες που προηγούνται της ανάληψης του αναλογίου στον ναό της Πολυκλινικής, ο κύριος Παπαγεωργίου τις

άκουγε από τον ψάλτη του Αγίου Σπύρο Χίο, βοηθό του Σπυρίδωνα Περιστέρη. Ο Σπύρος Χίος πήγαινε κάθε μέρα στον ναό και γνώριζε πολλά για τη δεκαετία του 1940 και τη ζωή του γέροντα. Ο Περιστέρης έψελνε μόνο τις Κυριακές στην Πολυκλινική και από το 1951 ανέλαβε πρωτοψάλτης στον Μητροπολιτικό Ναό Αθηνών.

175. Βλ. *Θα σας πω…,* σ. 294-296.

176. Συνέντευξη από τον ψάλτη του Αγίου Πορφυρίου στην εκκλησία της Πολυκλινικής κύριο Φώτη Παπαγεωργίου, Λαύκα Κορινθίας, 17-06-2019.

177. Βλ. *Μαθητεία στον Άγιο Πορφύριο*, σ. 83.

178. Συνέντευξη από τον ψάλτη του Αγίου Πορφυρίου στην εκκλησία της Πολυκλινικής κύριο Φώτη Παπαγεωργίου, Λαύκα Κορινθίας, 17-06-2019.

179. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Θα σας πω…,* σ. 300-301, 306 και *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 298-300, 312-313.

180. Συνέντευξη από τον ψάλτη του Αγίου Πορφυρίου στην εκκλησία της Πολυκλινικής κύριο Φώτη Παπαγεωργίου, Λαύκα Κορινθίας, 17-06-2019.

181. Συνέντευξη από τον ψάλτη του Αγίου Πορφυρίου στην εκκλησία της Πολυκλινικής κύριο Φώτη Παπαγεωργίου, Λαύκα Κορινθίας, 17-06-2019.

182. Βλ. Αγαπίου, *Η θεϊκή φλόγα…*, σ. 52, 53. Αναφερόταν στην προέλευση της λέξης από το προς και ήλος (=καρφί) και θα πει καρφωμένος όπως με καρφιά σ’ αυτό που αγαπάς.

183. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 652 και *Αγίου Πορφύριου, Θα σας πω…,* σ. 113-114.

184. Συνέντευξη από τον ψάλτη του Αγίου Πορφυρίου στην εκκλησία

της Πολυκλινικής κύριο Φώτη Παπαγεωργίου, Λαύκα Κορινθίας, 17-06-2019.

185. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 300-301.

186. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 352-353.

187. Συνέντευξη από τον ψάλτη του Αγίου Πορφυρίου στην εκκλησία της Πολυκλινικής κύριο Φώτη Παπαγεωργίου, Λαύκα Κορινθίας, 17-06-2019.

188. Αρχιμ. Δανιήλ Γούβαλης, στο *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 93.

189. Βλ. *Αγίου Πορφύριου, Θα σας πω…,* σ. 333.

190. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 314.

191. Συνέντευξη δεύτερη από τον ψάλτη του Αγίου Πορφυρίου στην εκκλησία της Πολυκλινικής κύριο Φώτη Παπαγεωργίου, Λαύκα Κορινθίας, 23-06-2019.

192. Συνέντευξη δεύτερη από τον ψάλτη του Αγίου Πορφυρίου στην εκκλησία της Πολυκλινικής κύριο Φώτη Παπαγεωργίου, Λαύκα Κορινθίας, 23-06-2019.

193. Συνέντευξη δεύτερη από τον ψάλτη του Αγίου Πορφυρίου στην εκκλησία της Πολυκλινικής κ. Φώτη Παπαγεωργίου, Λαύκα Κορινθίας, 23-06-2019.

194. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 306 και *Αγίου Πορφύριου, Βίος και Λόγοι*, σ. 127.

195. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 309-312.

196. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 345.

197. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Θα σας πω…,* σ. 271-272.

198. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 305-306.

199. Βλ. Γεωργίου Παπαζάχου, «Δεκατέσσερα χρόνια κοντά του», στο *Σύναξη* 41 (1992), σ. 95.

200. Συνέντευξη από τον ψάλτη του Αγίου Πορφυρίου στην εκκλησία της Πολυκλινικής κύριο Φώτη Παπαγεωργίου, Λαύκα Κορινθίας, 17-06-2019.

201. Συνέντευξη από τον ψάλτη του Αγίου Πορφυρίου στην εκκλησία της Πολυκλινικής κύριο Φώτη Παπαγεωργίου, Λαύκα Κορινθίας, 17-06-2019.

202. Συνέντευξη δεύτερη από τον ψάλτη του Αγίου Πορφυρίου στην εκκλησία της Πολυκλινικής κύριο Φώτη Παπαγεωργίου, Λαύκα Κορινθίας, 23-06-2019.

203. Βλ. *Αγίου Πορφύριου, Βίος και Λόγοι*, σ. 126.

204. Βλ. *Αγίου Πορφύριου, Θα σας πω…,* σ. 336-337.

205. Βλ. Ηλία Κουρούμαλη, «Ο Γέροντας Πορφύριος και οι ιατρικές του εμπειρίες», στο *Γέροντας Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης, Ορόσημο αγιότητος στο σύγχρονο κόσμο*, Εκδόσεις Ιεράς Μονής Χρυσοπηγής, Χανιά 2008, σ. 227-228.

206. Βλ. *Αγίου Πορφύριου, Θα σας πω…,* σ. 337-338.

207. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 352-353.

208. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 353-355.

209. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 338-339.

210. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου*, σ. 334.

211. Βλ. *Αγίου Πορφύριου, Θα σας πω…,* σ. 340-342.

212. Βλ. Αρχιμ. Δανιήλ Γούβαλης, στο *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 83.

213. Βλ. *Αγίου Πορφύριου, Θα σας πω…,* σ. 68-70, 338-339 και *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 295-296.

214. Βλ. *Αγίου Πορφύριου, Θα σας πω…,* σ. 354-355.

215. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 346-347, 349-350.

216. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 348.

217. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 332-335.

218. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 329-330

219. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Βίος και Λόγοι,* σ. 303.

220. Βλ. *Αγίου Πορφύριου, Θα σας πω…,* σ. 344-345.

221. Βλ. *Αγίου Πορφύριου, Θα σας πω…,* σ. 342-344.

222. Βλ. *Αγίου Πορφύριου, Θα σας πω…,* σ. 345-348 και *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 322.

223. Βλ. *Αγίου Πορφύριου, Θα σας πω…,* σ. 349-352 και *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 323-327.

224. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 328-329.

225. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 320-321.

226. Βλ. *Αγίου Πορφύριου, Θα σας πω…,* σ. 348.

227. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Θα σας πω…,* σ. 142 και *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 86, 291.

228. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 334-335, 414.

229. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 316-317.

230. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Θα σας πω…,* σ. 306-307 και *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 344-346.

231. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 355.

232. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Ανθολόγιον θαυμάτων*, σ. 182-183.

233. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Θα σας πω…,* σ. 306-311, 314-315.

234. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 378-379 και Ιωαννίδη, *Ο Γέρων Πορφύριος, Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 33.

235. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Ανθολόγιον θαυμάτων*, σ. 64-65.

236. Συνέντευξη από τον ψάλτη του Αγίου Πορφυρίου στην εκκλησία της Πολυκλινικής κ. Φώτη Παπαγεωργίου, Λαύκα Κορινθίας, 17-06-2019.

237. Βλ. Ευγενίου, μητροπολίτη Ιεραπύτνης και Σητείας, «Ο Γέροντας Πορφύριος και η σχέση του με την Κρήτη, τους αγίους και τα ασκητήρια της», στο *Γέροντας Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης, Ορόσημο αγιότητος στο σύγχρονο κόσμο*, Εκδόσεις Ιεράς Μονής Χρυσοπηγής, Χανιά 2008, σ. 154.

238. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Θα σας πω…,* σ. 121-122, 130-132.

239. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 135-136.

240. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Θα σας πω…,* σ. 355-356.

241. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Θα σας πω…,* σ. 375-386.

242. Ιερομόναχος Γεώργιος Καυσοκαλυβίτης, *Ομιλία για τον Άγιο Πορφύριο*, Ναός Κοιμήσεως Θεοτόκου, Βούτες Ηρακλείου, 2-12-2018.

243. Βλ. Γεωργίου Παπαζάχου, «Για τον Γέροντα Πορφύριο», στο Κλείτου Ιωαννίδη, *Γεροντικόν του εικοστού αιώνος,* Εκδόσεις Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Μήλεσι [2]2008, σσ. 85-86 και Τζαβάρα, *Αναμνήσεις από τον Γέροντα Πορφύριο,* σ. 17-20.

244. Βλ. *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 151-159.

245. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Θα σας πω…,* σ. 285-287, 294, 302-304.

246. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 630, 632-637, 639-640 και *Αγίου Πορφυρίου*, *Θα σας πω…,* σ. 359-362.

247. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 398-399.

248. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 250.

249. Βλ. Τζαβάρα, *Αναμνήσεις από τον Γέροντα Πορφύριο,* σ. 85.

250. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 371-374.

251. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Ανθολόγιον θαυμάτων*, σ. 396-398.

252. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 389-390.

253. Βλ. Ιερόν Γυναικείον Ησυχαστήριον Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, *Από το Σημειωματάριο ενός Υποτακτικού*, Εκδόσεις Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Μήλεσι 2016, σ. 42.

254. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 375-376.

255. Βλ. *Όσιος Πορφύριος, Μαρτυρίες-Διηγήσεις…,* σ. 33-35 και μια παρόμοια διήγηση αναφέρει ο Παναγιώτης Σωτήρχος, στο *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 142-143.

256. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 613-616.

257. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 586.

258. Βλ. *Πνευματική Ολυμπιάδα*, σ. 80, 127, 200.

259. Ιερομόναχος Γεώργιος Καυσοκαλυβίτης, *Ομιλία για τον Άγιο Πορφύριο*, Ναός Κοιμήσεως Θεοτόκου, Βούτες Ηρακλείου 2-12-2018.

260. Βλ. Παναγιώτα Γκίκα-Δοϊτσίνη, στο *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 215.

261. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 335-337.

262. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 337-339.

263. Βλ. Ιωαννίδη, *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 32-33.

264. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Θα σας πω…,* σ. 302, 305.

265. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 394.

266. Συνέντευξη δεύτερη από τον ψάλτη του Αγίου Πορφυρίου στην εκκλησία της Πολυκλινικής κύριο Φώτη Παπαγεωργίου, Λαύκα Κορινθίας, 23-06-2019.

267. Βλ. Π. Κωνσταντίνου Παπαδόπουλου, «Η ανθρωπολογία και η ασκητική διδασκαλία του Γέροντος Πορφυρίου του Καυσοκαλυβίτου», στο *Γέροντας Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης, Ορόσημο αγιότητος…*, σ. 209.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ – ΚΑΛΛΙΣΙΑ: ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ (1973-1979)

1. Στα Καλλίσια της Πεντέλης – Η εκκλησία του Αγίου Νικολάου – Υψηλοί επισκέπτες

Στα Καλλίσια, στην ερημική περιοχή της Πεντέλης, στο Όρος των Αμώμων, στο πιο ήρεμο και φιλικό βουνό της Αττικής, πήγε ο Άγιος Πορφύριος για πρώτη φορά το 1955. «Ακούτε που σας λέω, μες στην ορθοδοξία δεν υπάρχει αγιότερος τόπος», έλεγε για τη μονή ο Άγιος. Οι οσιομάρτυρες της μονής αγίασαν όχι μόνο με το μαρτύριό τους, αλλά και με την αγία τους ζωή. Είχε πολλά ασκητήρια που έφταναν μέχρι τον Μαραθώνα. Ζήτησε από τον ηγούμενο της Ιεράς Μονής Αγίας Τριάδας στην Πεντέλη, Αθανάσιο Κοντογιάννη, να του ενοικιάσει τη Μονή Παντοκράτορος Ταώ (Νταού Πεντέλης). Ο ηγούμενος όμως δε θέλησε να του παραχωρήσει τη Μονή Παντοκράτορος και τον έδιωξε! Έτσι ο γέροντας μίσθωσε ένα άλλο μετόχι της Μονής της Αγίας Τριάδας, το μονύδριο του Αγίου Νικολάου με την αγροτική του περιοχή, που βρισκόταν στην Παλαιά Πεντέλη[268]. Ο γέροντας εγκαταστάθηκε το 1973 στα Καλλίσια.

Η περιοχή της Παλαιάς Πεντέλης ήταν κατάφυτη με πεύκα, πλατάνια, θάμνους, θυμάρι, αγριολούλουδα, κυκλάμινα και ανεμώνες. Είχε πολλά πουλάκια. Από ένα δύσβατο μονοπάτι έφτανες στα Καλλίσια, στην εκκλησία του Αγίου Νικολάου, η οποία είναι χτισμένη σε έναν βραχώδη λοφίσκο.

«Για να φτάσεις στον Άγιο Νικόλαο, πρέπει να αφήσεις το αυτοκίνητο σ' ένα ξέφωτο κι από εκεί να περπατήσεις κάτι λιγότερο από μισή ώρα. Το μονοπάτι ξεκινάει στο ίσιωμα. Έπειτα στενεύει και περπατάς στο φρύδι σχεδόν του βράχου. Κυκλάμινα συμπαραστέκονται στον οδοιπόρο. Παραπέρα, αφού κατέβεις την κατηφόρα και διαβείς το μικρό ρυάκι, μπαίνεις σε σκιερό πευκόδασος. Έπειτα ανηφορίζεις πάλι και αφού

περάσεις δίπλα από χαλάσματα, βρίσκεσαι σε βραχόσπαρτο ξέφωτο, όπου έχει κτιστεί, πριν από τριακόσια ίσως χρόνια, το μοναστηράκι, από το οποίο σήμερα σώζεται κυρίως ο χαριτωμένος μικρός τρουλωτός ναός του Αγίου Νικολάου», περιέγραφε ο καθηγητής Ιστορίας της Τέχνης στο Πανεπιστήμιο Αθηνών Νίκος Ζίας (1939-)[269].

Την πρώτη φορά που πήγε ο γέροντας Πορφύριος στα Καλλίσια, το 1955, ήταν μόνος του. Ηλεκτρικό ρεύμα δεν υπήρχε. Καθώς πέρασε η ώρα και βράδιασε, δεν μπορούσε να επιστρέψει στην Αθήνα. Γι’ αυτό έμεινε στο εκκλησάκι του Αγίου Νικολάου. Έπειτα από λίγο άκουσε ένα χτύπημα πάνω από το κεφάλι του, όπου κρεμόταν η εικόνα του Αγίου Νικολάου! Κατάλαβε ότι ο Άγιος Νικόλαος του ζητούσε με τον τρόπο του να εγκατασταθεί εκεί. Στα Καλλίσια καθάρισε και τακτοποίησε τα κελάκια. Αργότερα έφερε κοντά του τους συγγενείς του από τα Τουρκοβούνια.

Από τις πρώτες μέρες στα Καλλίσια, θέλησε να φτιάξει μια δεξαμενή για να συγκεντρώνει το νερό και να ποτίζει τα δέντρα που υπήρχαν και αυτά που είχε αρχίσει να φυτεύει. Νερό πόσιμο είχαν άφθονο, γιατί σε μια ρεματιά γεμάτη με πλατάνια υπήρχε μια πηγή με πόσιμο νερό. Πήρε και έναν εργάτη, τον Γιώργο, για τη δεξαμενή. Του εξήγησε την εργασία του, πού θα σκάψει και πού θα πετά τα χώματα. Του άφησε τα τρόφιμα που θα χρειαζόταν. Έπειτα από μια βδομάδα που τον συνάντησε στα Καλλίσια, ο εργάτης τού είπε πως δεν ήθελε να μείνει άλλο στην ερημιά. Ο γέροντας του ζήτησε να εργαστεί άλλη μια βδομάδα. Έμεινε τελικά. Όταν ξαναπήγε, του είπε πως δεν κατάλαβε πώς τον έπεισε να μείνει εκεί, ενώ ούτε τους παππάδες ήθελε ούτε τις εκκλησίες, γιατί κοροϊδεύουν τον κόσμο! Ο γέροντας, με το χάρισμά του, άρχισε να του μιλά για τη ζωή του: για το πώς είναι το χωριό του, για τους γονείς και την οικογένειά του. Η καρδιά του Γιώργου άρχισε να μαλακώνει και να αποκτά πίστη. Εργάστηκε σκληρά για έναν ακόμα μήνα, μέχρι να την ολοκληρώσει. Μόλις τέλειωσε η δεξαμενή, έβαλε ο γέροντας μια πομόνα και ανέβαζε το νερό ψηλά στον λοφίσκο[270].

Άνοιξε ένα δρομάκι για να μπορούν να μεταφέρουν τα πράγματά τους. Έφτιαξε κήπο και τον καλλιεργούσε. Αγόρασε ένα μικρό χειροκίνητο τρακτέρ και το χειριζόταν ο ίδιος. Φύτεψε τετρακόσια δέντρα: κορομηλιές, αχλαδιές, ροδακινιές, καρυδιές, αμυγδαλιές, ροδιές, φουντουκιές. Αγόραζε από τα φυτώρια της Πεντέλης υλικά και τα μετέφερε στην πλάτη του.

Στα Καλλίσια υπήρχαν πολλά ποντίκια, γι’ αυτό θέλησε να πάρει μια μικρή γάτα. Γνώριζε στην Αθήνα έναν νέο που τον αγαπούσε πολύ και του

ζήτησε να του βρει ένα γατάκι. Βρήκε ένα που όμως ήταν άγριο, και καθώς το έπιασε, τον γρατζούνισε και τον δάγκωσε. Με την αδελφή του γέροντα (μετέπειτα ηγουμένη Πορφυρία) κατάφεραν να το βάλουν σε μια σακούλα και το πήραν μαζί τους στα Καλλίσια.

Τα πουλάκια στο δάσος τον ενέπνεαν πολύ. «Να πάτε μια μέρα στα Καλλίσια ν' ακούσετε τ' αηδόνια. Πέτρινη καρδιά να έχεις, θα συγκινηθείς»! Να εμβαθύνετε στον σκοπό τους ο οποίος είναι βαλμένος από τον Πλάστη. «Η σκοπιμότητα της δημιουργίας δείχνει το μεγαλείο του Θεού και την πρόνοιά Του»[271].

Κάποια φορά ο γέροντας Πορφύριος επέστρεφε στα Καλλίσια, μετά την ανάρρωση από κάποια ασθένειά του. Η κυρα-Μαρία η τσοπάνισσα πήγε στο μέρος όπου σταμάταγε το αυτοκίνητο για να τον μεταφέρει με το γαϊδουράκι της μέχρι το εκκλησάκι. Στον δρόμο προς τον Άγιο Νικόλαο, τη ρώτησε για τις ομορφιές, τα λιβάδια, τα χρώματα, τις πεταλούδες, τα αρώματα, τα αηδόνια. Του απάντησε πως δεν υπάρχει τίποτε από αυτά! Επέμεινε: «Μάιος μήνας και δεν υπάρχει τίποτα;» Σε λίγο άρχισαν να βλέπουν λουλούδια και πεταλούδες. Στα πλατάνια τα αηδόνια χαλούσαν τον κόσμο. «Κυρα-Μαρία, μου είπες ψέματα», της λέει. Εκείνη του απάντησε: «Δεν τα είχα προσέξει καθόλου». Κάποτε και ο ίδιος ήταν «χοντρός» και δεν καταλάβαινε τις ομορφιές, μέχρι που ο Θεός τού έδωσε τη Χάρη Του. Τότε άλλαξαν όλα. (Στη Μυτιλήνη που είχε πάει, εντυπωσιάστηκε από τα απολιθωμένα δέντρα και τους κορμούς τους. Έβλεπε τα απολιθώματα και δόξαζε το μεγαλείο του Θεού)[272].

Σε ένα κτήμα της Μονής Πεντέλης που ενοικίασε, απέναντι από το Αστεροσκοπείο, έβαλε χίλιες κότες. Έκανε στη συνέχεια εμπόριο, γιατί είχε αρχίσει να μαζεύει χρήματα για το μοναστήρι που σχεδίαζε να χτίσει.

Έφτιαξε στα Καλλίσια μόνος του ένα ραδιόφωνο, όπως είχε φτιάξει παλιότερα στην Εύβοια. Ήθελε να ακούει τη λειτουργία, να μαθαίνει για τον καιρό, να ακούει ειδήσεις, να πληροφορείται τι συμβαίνει στον κόσμο και να προσεύχεται για τον κόσμο. Την κεραία την έβαλε σε ένα πεύκο με δεκαπέντε μέτρα ύψος και στήριξε το καλώδιο στον τοίχο της εκκλησίας. Το ραδιόφωνο, επειδή δεν είχε διακόπτη, λειτουργούσε συνεχώς. Γι' αυτό το είχε ρυθμίσει σε χαμηλή ένταση, για να μην τους ενοχλεί[273].

Η λειτουργία στον Άγιο Νικόλαο στα Καλλίσια

Άρχισε να λειτουργεί στο εκκλησάκι του Αγίου Νικολάου, όπου πήγαιναν

οι πρώτοι πιστοί για τη Θεία Λειτουργία, τις άλλες ακολουθίες και για να εξομολογηθούν. Εκατοντάδες πιστοί βρήκαν εκεί τη θεραπεία των ψυχικών και σωματικών παθών τους. Τις πιο πολλές ώρες στα Καλλίσια τις διέθετε για την εξομολόγηση των προσκυνητών. Είχε όμως και πολύ χρόνο για προσευχή, ιδίως το βράδυ.

«Κεριά και λίγα καντήλια στο εκκλησάκι την ώρα του Εσπερινού αχνοφωτίζουν τις εξίτηλες μορφές των αγίων και τις γυμνές πέτρες. Πετρόλαμπα φώτιζε τα λίγα κελιά και το μικρό αρχονταρίκι, που το ζέσταινε τον χειμώνα αυτοσχέδια σόμπα για καυσόξυλα», έγραψε ο Νίκος Ζίας[274].

Ο γέροντας ξεκίνησε από την Αθήνα για τα Καλλίσια με την ανιψιά του Ελένη (τη σημερινή ηγουμένη Φεβρωνία, η οποία από τα δώδεκα χρόνια της έμενε κοντά στον γέροντα και στην αδελφή του) με δυνατή βροχή, για τη γιορτή του Αγίου Νικολάου. Ήταν ακόμα νύχτα. Η ανιψιά του έβλεπε, καθώς ακολουθούσε τον γέροντα, μπροστά του ένα φως, «φως μεγάλο»! Ενθουσιάστηκε. Ο γέροντας το αισθανόταν, αλλά δε μιλούσε. Κάποια στιγμή η Ελένη φώναξε στον γέροντα για το φως. Προχώρησαν με αυτό το φως στο σκοτάδι, για να λειτουργήσει στον Άγιο Νικόλαο. «Πόσα έχουν συμβεί απάνω, στον Άγιο Νικόλαο; Πάρα πολλά», έλεγε η Ελένη[275].

Με την αδελφή του θέλησε να πάει μία άλλη νύχτα για να προσευχηθούν στην εκκλησία του Αγίου Νικολάου. Είχε αρχίσει να μένει στα Καλλίσια από το 1973, έχοντας μαζί του τον πατέρα του και τη μητέρα του, την αδελφή του και την ανιψιά του: είχε φέρει τους γονείς του για να τους περιποιηθεί. Ήθελε να έχει αυτή τη συντροφιά, γιατί πίστευε πως οι μοναχοί που μένουν στον κόσμο μόνοι τους «χάνονται». Με τη μητέρα του έμενε στο ίδιο δωμάτιο. Είπε στην αδελφή του πρώτα να φάνε, να ησυχάσουν λίγο και μετά να σηκωθούν να πάνε στην εκκλησία. Η μητέρα του τους είδε που έφυγαν.

Στην εκκλησία προσευχήθηκαν με το κομποσχοίνι, με την ευχή του Ιησού, το «Κύριε Ιησού Χριστέ». Έκαναν αρκετή ώρα την προσευχή τους, έχοντας χάσει την αίσθηση του χρόνου. Κάποια στιγμή τούς πλημμύρισε ένα φως, θείο φως. Συνέχισαν να προσεύχονται και ένιωθαν χαρά, μιαν άρρητη χαρά. Έμειναν αρκετές ώρες μέσα στο θείο φως. Μόλις επέστρεψαν από την προσευχή, η Χαρίκλεια άνοιξε την πόρτα και είδε τη μητέρα της να είναι ξαπλωμένη. Η μητέρα της δεν κοιμόταν και φώναξε στην κόρη της πως τους είδε που πήγαν στην εκκλησία. Από το παράθυρο που κοίταζε,

είδε ένα φως στην εκκλησία που πήγαινε προς τα πάνω, ενώ η πόρτα ήταν κλειστή! Το έβλεπε και έκλαιγε. Τα μάτια της ήταν γεμάτα δάκρυα. Την εκκλησία την είδαν και κάποιοι άλλοι, που έμεναν κοντά στα Καλλίσια, να είναι μέσα στο φως. Ο γέροντας με την αδελφή του ένιωθαν χαρά για το φως που είχε πλημμυρίσει την εκκλησία. Πήγαιναν συχνά και προσεύχονταν. Η γριούλα μητέρα τους, η οποία είχε γίνει ευσεβέστατη, τα είδε όλα.

Κάποια Χριστούγεννα που έμεναν στην Πεντέλη, σηκώθηκε μέσα στη νύχτα η μητέρα του για να πάει να ανάψει τα καντήλια του Αγίου Νικολάου, που τα είδε σβησμένα. Τη ρώτησε πού πάει. Αυτή του είπε για τα καντήλια και επέμενε να πάει. Η μητέρα του ήταν «αμόρφωτη, αγράμματη… λίγο στενάχωρη, αλλά ευσεβέστατη»[276].

Στη Βρύση του Κρυστάλλη

Ήθελε να ανεβαίνει στο βουνό για να προσεύχεται, αλλά επειδή κρύωνε εύκολα, έφτιαξε ένα ξύλινο κιβώτιο που έκλεινε (180 πόντους μήκος, 70 πλάτος και 70 βάθος). Το πήγε σε έναν λόφο με πεύκα, στην τοποθεσία Βρύση του Κρυστάλλη. Έμενε εκεί τα βράδια. Αν δεν είχε κρύο και υπήρχε ησυχία, έμενε πάνω στο κουτί. Τα βράδια που έλεγε τους ψαλμούς, κοίταζε τον ουρανό και προσευχόταν. Αν η βραδιά δεν ήταν καλή, έβαζε μέσα στο κιβώτιο το στρώμα, σκεπαζόταν με την κουβέρτα του, αφήνοντας να μπαίνει λίγος αέρας, και έμενε εκεί. Ακόμα και να έβρεχε, η βροχή δεν πέρναγε μέσα. Μόλις έφευγε, έβαζε στο κιβώτιο το στρώμα και την κουβέρτα του για να μην του τα πάρουν οι τσοπάνηδες.

Κάποια φορά πέρασε από τη Βρύση του Κρυστάλλη ένας ορειβάτης που μαζί με άλλους μαζεύονταν απέναντι σε έναν λόφο. Είδε τον γέροντα και «ζήλεψε», γιατί είχε οικογένεια και δεν μπορούσε να ζήσει τέτοια ελεύθερη ζωή. Ο ορειβάτης τού είπε ένα ποίημα του Λάμπρου Πορφύρα. Οι δυο τελευταίοι στίχοι της πρώτης στροφής πρόσεξε ότι έλεγαν: «Να ’φτιαχνα σε μιαν άκρη δίπλα τους, τη φτωχική μου κι έρημη καλύβα». Άρεσε πολύ στον γέροντα και ζήτησε να του γράψει όλο το ποίημα.

Έπειτα από δέκα μέρες πέρασε ξανά ο ορειβάτης και ο γέροντας του είπε απέξω το ποίημα που του είχε γράψει την προηγούμενη φορά. Θυμόταν αργότερα τους τελευταίους στίχους του: «Κι όταν θα ’σβηνε έτσι η ζωή μου από χαρά γεμάτη/ λίγα κλαδιά τους πάλι να μου δίνανε/ να γίνουν το στερνό μου το κρεβάτι»[277].

Η εξομολόγηση και οι ατέρμονες συζητήσεις στα Καλλίσια

Ένα ανοιξιάτικο απόγευμα τον συνάντησε στα Καλλίσια ο καθηγητής Ιστορίας της Τέχνης στο Πανεπιστήμιο Αθηνών Νίκος Ζίας, σχεδόν ξαπλωμένο στη γη και να φροντίζει τις φράουλές του. Διάλεξε ωραίες φράουλες και του πρόσφερε για να γευτεί τους καρπούς της γης. Του είχε πρωτομιλήσει για τον γέροντα ο Αγιορείτης ηγούμενος της Μονής Γρηγορίου πατέρας Γεώργιος Καψάνης (†2014). Πήγε με επιφύλαξη. Ο καθηγητής έλεγε για τον γέροντα ότι ήταν κοντός, με άσπρα γένια και φορούσε συνήθως έναν μάλλινο σκούφο. Η πρώτη συνάντηση ήταν «πολύ ήρεμη και φιλική. Γαλήνιος και συγκαταβατικός, άκουγε τις αιχμηρές αποκαλύψεις των άστατων ψυχών». Καμία απάνθρωπη αυστηρότητα. Μόνο φιλάδελφη αγάπη και συγχωρητικότητα. «Μεγάλο πράγμα ο πνευματικός», θα τους πει αργότερα. «Γι’ αυτό στην ορθοδοξία δεν υπάρχει απελπισία. Δεν υπάρχει αδιέξοδο. Γιατί υπάρχει ο πνευματικός, που έχει τη χάρη να συγχωρεί».

Τις χειμωνιάτικες νύχτες μαζεύονταν μέσα στην εκκλησία του Αγίου Νικολάου, έχοντας μια ξυλόσομπα δικής του έμπνευσης, και άρχιζαν ατέρμονες συζητήσεις, μέχρι που ερχόταν η ώρα να τους δει κατά μόνας. Η αδελφή του γέροντα τους φρόντιζε. Μαζεύονταν εκεί θεολόγοι, κληρικοί Έλληνες και Σέρβοι, δικαστές, φιλόσοφοι, γιατροί, παιδαγωγοί, καθηγητές, φοιτητές! «Και είχε μια ζεστασιά η συντροφιά, που και να έσβηνε η σόμπα, δε θα το νιώθαμε»! Ο Παναγιώτης Νέλλας τον ρωτούσε συχνά για το περιοδικό *Σύναξη*. Άλλες φορές καθισμένος ο γέροντας στα βράχια ή κατάχαμα, αποκάλυπτε τα μυστήρια και τις αλήθειες της πίστης και της πνευματικής ζωής.

Κάποια βραδιά είχε συγκεντρωθεί μαζί με τον καθηγητή και μια ομάδα επισκεπτών με έναν Αγιορείτη. «Ο καιρός ήταν ανταριασμένος και απειλητικός. Όμως, κοντά στον γέροντα και για όσους ακόμα δεν ήταν μαθημένοι στη σκοτεινή νύχτα της φύσης, δεν ταραζότανε η γαλήνη». Μίλαγε για τη διαφορά της ταπεινοφροσύνης από την κατωτερότητα. Ο ταπεινός, έλεγε, δεν είναι διαλυμένη προσωπικότητα, έχει συνείδηση της κατάστασής του, αλλά δεν έχει χάσει το κέντρο της προσωπικότητάς του. Ξέρει την αμαρτωλότητά του, τη μικρότητά του, και δέχεται τις παρατηρήσεις του πνευματικού και των αδελφών του. Ο κυριευμένος από το πλέγμα της κατωτερότητας στην αρχή μοιάζει εξωτερικά με τον ταπεινό. Αν όμως λίγο τον θίξεις ή τον συμβουλέψεις, τότε το αρρωστημένο εγώ

εξανίσταται, ταράζεται, χάνει και αυτή τη λίγη ειρήνη που έχει. Το ίδιο συμβαίνει και με τον παθολογικά μελαγχολικό. Ο μελαγχολικός περιστρέφεται και ασχολείται με τον εαυτό του και μόνο. Ο αμαρτωλός που μετανοεί και εξομολογείται, βγαίνει από τον εαυτό του. Αυτό το μεγάλο έχει η πίστη μας: τον εξομολόγο, τον πνευματικό. «Έτσι και το ’πες στον γέροντα κι έλαβες τη συγχώρεση, μη γυρνάς πίσω».

Ένα καλοκαιριάτικο απόγευμα ο καθηγητής πανεπιστημίου Νίκος Ζίας με κάποιους άλλους επισκέπτες βιάζονταν να φύγουν από τα Καλλίσια. Θα πήγαιναν να παρακολουθήσουν μια συναυλία στο Ηρώδειο. Το ανέφερε σχεδόν επίτηδες, για να δει τις αντιδράσεις του γέροντα. Έμεινε κατάπληκτος, όταν και τον μουσουργό γνώριζε και τον ερμηνευτή και έκανε εύστοχες παρατηρήσεις[278]!

Με τον Σέρβο μητροπολίτη Μπάτσκας Ειρηναίο στα Καλλίσια

Το 1973, με κάποιους φίλους του, πνευματικά παιδιά του γέροντα, βρέθηκε στο εκκλησάκι του Αγίου Νικολάου στα Καλλίσια ο μετέπειτα μητροπολίτης Μπάτσκας Ειρηναίος Μπούλοβιτς, ως μεταπτυχιακός φοιτητής στη Θεολογική Σχολή Αθηνών. Μια φορά λειτούργησε και στον Άγιο Νικόλαο. Διατυπώθηκε απ’ όλους εκεί η επιθυμία, καθώς η υγεία του γέροντα ήταν κλονισμένη, να λειτουργεί ο πατέρας Ειρηναίος για να μπορεί ο γέροντας να αντέχει να εξομολογεί τον κόσμο που πήγαινε. Για επτά χρόνια, έως το 1979, κάθε Κυριακή και γιορτή λειτουργούσε στα Καλλίσια. Λίγες μόνο φορές συλλειτούργησαν. Ο γέροντας τις περισσότερες φορές συμπροσευχόταν. Μεταλάμβανε σε κάθε Θεία Λειτουργία. Μετά δεχόταν τον κόσμο. Ο Σέρβος ιερέας δεν αισθάνθηκε ποτέ να τον διαχωρίζει ο γέροντας από τους Έλληνες, όπως συνέβαινε και με άλλους λαούς και φυλές της Γης που πήγαιναν εκεί ή μιλούσε μαζί τους στο τηλέφωνο.

Σε μια επίσκεψη κάποιων Ολλανδών, οι οποίοι πήγαν για προβλήματα υγείας του παιδιού τους, ο γέροντας κάλεσε τον πατέρα Ειρηναίο να εκτελέσει χρέη διερμηνέα. Πριν του πουν οτιδήποτε, τους είπε ο γέροντας να μην αγωνιούν για το παιδί τους, γιατί θα γίνει καλά. Περιέγραψε με λεπτομέρειες το σπίτι τους στην Ολλανδία, ενώ αυτοί απλώς επιβεβαίωναν. Συγκλονισμένοι και συγκινημένοι, ευχαρίστησαν τον γέροντα και έφυγαν.

Μία άλλη μέρα τηλεφώνησε στα Καλλίσια κάποια κυρία από τη Νότια Αφρική, για να ζητήσει τη βοήθεια του γέροντα σε ένα θέμα υγείας. Μόλις

σήκωσε ο γέροντας το ακουστικό, της είπε πως είναι άρρωστος και δεν μπορεί να μιλήσει, γι’ αυτό θα της μεταφέρει όσα έχει να της πει ο πατέρας Ειρηναίος, στον οποίο έδωσε το ακουστικό. Ο γέροντας άρχισε χαμηλόφωνα να της περιγράφει την κατοικία της, τον καταπράσινο λοφίσκο, το ποταμάκι που κυλούσε μέσα από το κτήμα και της έδωσε την ανάλογη συμβουλή, πριν του πει η κυρία το θέμα που τη στενοχωρούσε. Στο τέλος της είπε: «Ε, να ήμουν πιο νέος, θα έπαιρνα εδώ τον πατέρα Ειρηναίο και θα ερχόμασταν εκεί, να χτίσουμε μοναστήρι επάνω σ’ αυτόν τον όμορφο καταπράσινο λοφίσκο»!

Ο γέροντας ήθελε οι λίγοι Σέρβοι ιερομόναχοι που βρίσκονταν στην Ελλάδα να επιστρέψουν στη Σερβία, ώστε να κάνουν κάτι για τον επανευαγγελισμό των Σέρβων, ύστερα από δεκαετίες βίαιης αθεϊστικής προπαγάνδας. Ο πατέρας Ειρηναίος εξέφρασε την επιθυμία του να μείνει κοντά στον γέροντα ή να πάει στο Άγιο Όρος και από μακριά, με διάφορους τρόπους, να βοηθήσει τον λαό του. «Εγώ είμαι ένας αγράμματος παπάς, δεν έχω τη δική σου μόρφωση, αλλά τα βλέπω λίγο διαφορετικά», άρχισε ο γέροντας. Του είπε πως αν έμενε εκεί, δε θα καρποφορούσε για τον Χριστό. Εδώ υπάρχουν αρκετοί «εργάτες», αλλά στη Σερβία είναι πολύ ολίγοι. Οι αγροί είναι «έτοιμοι προς θερισμόν, αλλά οι εργάται ολίγοι». Όλοι εκεί τώρα διψούν για τον Χριστό, άλλοι συνειδητά και άλλοι υποσυνείδητα. «Ο Χριστός περιπατεί στη χώρα σας και προσκαλεί τους ιδικούς Του· και πάρα πολλοί πηγαίνουν κοντά Του. Γι’ αυτό νομίζω πως πρέπει να πας εκεί. Να βοηθήσετε τους ανθρώπους».

Ο πατέρας Ειρηναίος Μπούλοβιτς έφυγε από τον γέροντα θλιμμένος και προβληματισμένος. Έπειτα από λίγες μέρες τον επισκέφτηκε πάλι, με μια μικρή ελπίδα μήπως ανακαλέσει όσα του είχε πει την πρώτη φορά. Ο γέροντας τον είδε στενοχωρημένο και του είπε πως τον αγαπά και δεν τον διώχνει. «Σε θέλω, μωρέ, εγώ εδώ κοντά μου· θα περνούσαμε ωραία εδώ πέρα». Με τρόπο αργό και αποφασιστικό συνέχισε: «Άκουσε όμως τι θα σου πω. Ο ίδιος ο Χριστός ήλθε και μου είπε ότι πρέπει να επιστρέψεις στην πατρίδα σου! Ο ίδιος ο Χριστός, το ακούεις;» Έτσι επέστρεψε στη Σερβία με την ευχή και την ευλογία του γέροντα. Ήταν ο πνευματικός και ο γέροντάς του.

Ο γέροντας Πορφύριος είχε πνευματική σχέση με τον νέο Άγιο της Σερβικής Εκκλησίας Ιουστίνο Πόποβιτς (1894-1979). Τον συναντούσε μέσω της προσευχής και της Χάριτος του Θεού, όπως συναντούσε τον

γέροντα Σωφρόνιο και άλλες πνευματικές προσωπικότητες της εποχής μας. Έλεγε για τον γέροντα Ιουστίνο πως ήταν «ζηλωτής, αγωνιστής, φλογερός». «Ήτο ατρόμητος έναντι όλων και έναντι των κομμουνιστών». Μερικά από τα πνευματικά παιδιά του προσπαθούν να τον μιμηθούν και συγκρούονται στη Σερβία. Εκείνος όμως ήταν άγιος και μπορούσε να ενεργεί έτσι. Όχι όμως οι άλλοι, που έχουν μεν ζήλο, αλλά τα βάζουν με τους αντιθέτους και έτσι δε γίνεται το έργο του Χριστού. Ο γέροντας Ιουστίνος είχε παρρησία και μπορούσε να τα λέει αυτά, εσείς όμως νομίζω ότι δεν πρέπει να το κάνετε.

Συμβούλευε τον πατέρα Ειρηναίο τον Σέρβο να πορεύεται κάπως διαφορετικά. Να μην αντιπαρατίθεται στους άθεους, στους κομμουνιστές και σε άλλους, να μην τα βάζει μαζί τους, να μην τους προκαλεί. Έτσι θα γίνεται το έργο του Χριστού και θα ωφελούνται και θα σώζονται και αυτοί. Να μην τους λέει πολλά, να μην τους εξαγριώνει, να μην τους κάνει εχθρούς του, γιατί έτσι θα τον απομονώσουν και δε θα μπορέσει να κάνει πλέον τίποτα. Θα έρχονται στη Σερβία πολλοί και θα του δημιουργούν προβλήματα και θα του λένε διάφορα. Να μην τους ανταποδίδει, να μην προσπαθεί να τους εξηγεί για την πίστη. Όσο θα του επιτίθενται, αυτός θα σιωπά και θα προσεύχεται μυστικά. «Ακόμα και αν κάποιος μπροστά σου φτύσει την εικόνα, το πρόσωπο του Χριστού, εσύ να σιωπήσεις. Μην υπερασπίζεσαι τον Χριστό. Δεν έχει ανάγκη ο Χριστός να Τον υπερασπισθείς εσύ. Τι λες εσύ γι’ αυτά; Θέλει ο Χριστός να σωθούν και οι άθεοι και οι κομμουνισταί ή όχι;» Ο Χριστός, έλεγε, θέλει να Τον γνωρίσουν και αυτοί που Τον αρνούνται και να σωθούν.

Ο γέροντας συνέχιζε: «Ξέρεις τι μπορεί να συμβεί, αν υπακούσεις εμένα τον αγράμματο και τηρήσεις τη συμβουλή που σου δίδω, τι θαύματα μπορούν να γίνουν, αν βαδίσεις την οδό αυτή; Αυτός ο άθεος που έφτυσε στο πρόσωπο του Χριστού, όταν χωρίσετε και πάει στο σπίτι του, μπορεί να σκεφτεί και να πει καθ’ εαυτόν τα εξής: “Για δες. Και τι δεν είπα σ’ αυτόν τον παπά, έφτυσα και ό,τι είναι γι’ αυτόν το πλέον ιερό και δε μου είπε ούτε μια λέξη, δε μου ανταπέδωσε, ενώ μπορούσε”. Και δεν αποκλείεται να έλθει να σε βρει και να πει: “Εσένα σε χρειάζομαι για την ψυχή μου”. Έτσι ενδέχεται να τον κερδίσεις για τον Χριστό και αυτό είναι σπουδαιότερο, παρά να δείξεις κάποιον ηρωισμό και κάποια παρρησία». Επίσης του έλεγε πως μόνο αν ερωτηθεί για κάτι, να πει ταπεινά την άποψή του, χωρίς να την επιβάλει. Έτσι ωφελούνται πιο πολύ οι άνθρωποι. Θα πουν: «Μωρέ, δες τι

ωραία μας τα είπε! Και αν δεν τον ερωτούσαμε, ο ίδιος θα σιωπούσε»!

«Οι ψυχές των ανθρώπων μόνον τον Χριστόν ποθούν», είπε ο γέροντας στον Σέρβο πατέρα Ειρηναίο και συνέχισε: «Τους βλέπεις πώς κλαίνε καμιά φορά, όταν ακούουν κήρυγμα στην εκκλησία;» Στην απάντηση του πατέρα Ειρηναίου πως δεν τους βλέπει, είπε ακόμα: «Δεν τους βλέπεις εσύ. Εγώ όμως από εδώ τους βλέπω που κλαίνε. Ο λαός σου είναι ταλαιπωρημένος, τσακισμένος. Ο κομμουνισμός έχει κάνει πολύ μεγάλη ζημιά. Αβάπτιστοι, ακαθοδήγητοι, είναι ως "πρόβατα μη έχοντα ποιμένα"… Μια μέρα θα ορμήσουν εκεί όλοι ξαφνικά στην εκκλησία και δε θα ξέρετε τι να κάνετε»! Γι' αυτό του έλεγε: «Να τρέχεις παντού, όπου χρειάζεται. Να μη λυπάσαι τη νεότητά σου. Να πέφτεις από κούραση»[279].

Ο γέροντας είχε πει στον πατέρα Ειρηναίο πως ορισμένες φορές είχε «επισκεφτεί» τη Σερβία. Πολλές φορές στις συζητήσεις τους περιέγραφε με κάθε λεπτομέρεια «ιερές μονές και κατοικίες, τόπους, πηγές και ποταμούς, αρχαιολογικούς χώρους και ευρήματα, καταστάσεις, γεγονότα. Ανέλυε τα συστατικά του νερού διαφόρων πηγών»! Του είχε πει ακόμα: «Κάθισα μία ημέρα πάνω σε μια γέφυρα εκεί στα μέρη σας. Παρατηρούσα τους ανθρώπους που περνούσαν. Και με τη χάρη του Θεού τούς έβλεπα διάφανους, και τα σώματα και τις ψυχές τους. Τι να σου πω, Ειρηναίε! Είδα ψυχές άδειες, μοναχικές, πληγωμένες, τσακισμένες. Έβλεπα εκεί να περνούν αγόρια και κορίτσια πιασμένα χέρι χέρι, χωρίς όμως οι ψυχές τους να έχουν δύναμη να αγαπήσουν αληθινά»[280].

Στα Καλλίσια τον γνώρισε και ο μητροπολίτης Μαυροβουνίου Αμφιλόχιος Ράντοβιτς. Πήγαινε στις αγρυπνίες που γίνονταν με διάφορους θεολόγους της Αθήνας και με τον πατέρα Βασίλειο Γοντικάκη, προηγούμενο της Μονής Ιβήρων. Ο γέροντας ήταν πάντοτε μια πολύ «ταπεινή παρουσία, που ποτέ δε ζήτησε να επιβληθεί». Άνθρωποι όπως ο Άγιος Πορφύριος μας φανερώνουν τον αληθινό Θεό και τον αληθινό άνθρωπο, έλεγε[281].

Γέροντας Μωυσής Αγιορείτης – Γεώργιος Αρβανίτης – Βηρυτού Ηλίας
Στα Καλλίσια τον είδε για πρώτη φορά, το 1970, ο γέροντας Μωυσής ο Αγιορείτης (1952-2014), πονεμένος νέος δεκαοκτώ χρονών. «Όσο πιο πολύ θ' αγαπάς τον Χριστό, τόσο πιο λίγο θα αμαρτάνεις και θα πονάς», του είπε. Του έπιασε τον καρπό και του πήρε τον σφυγμό. Του ελευθέρωνε την καρδιά. Παρελθόν, παρόν και μέλλον, όλα ήταν μπροστά

του. Έβλεπες στον γέροντα Πορφύριο πως ο πόνος «λειαίνει, ωραιοποιεί τον άνθρωπο, τον κάνει πρόσωπο ιερό, μοναδικό, ανεπανάληπτο, πρόσωπο αγάπης και σοφίας». Ο Παράδεισος είναι γεμάτος από πονεμένους. Όλοι οι άγιοι ήταν πονεμένοι[282]!

Στην Πολυκλινική τον γνώρισε το 1973 ο Γεώργιος Αρβανίτης, πρόεδρος Εφετών, ο οποίος μέχρι τότε είχε ως πνευματικό τον γέροντα Παΐσιο τον Αγιορείτη. Συνομίλησαν αρκετή ώρα στον διάδρομο που είναι ως μπαλκόνι και οδηγεί από την εκκλησία του Αγίου Γερασίμου προς την Πολυκλινική. Ο γέροντας Παΐσιος είχε γράψει στον δικαστικό για τον γέροντα Πορφύριο: «Τώρα που έχετε τον καθηγητή εκεί, μη ρωτάτε εμένα, να ρωτάτε τον καθηγητή». Από τότε προσκολλήθηκε στον γέροντα Πορφύριο. Άρχισε να πηγαίνει στα Καλλίσια για να τον συναντά και να τον μεταφέρει με το αυτοκίνητό του[283].

Στα τέλη της δεκαετίας του 1970, επισκέφτηκε τον γέροντα ο μετέπειτα μητροπολίτης Βηρυτού Ηλίας, ο οποίος είχε έρθει για μεταπτυχιακές σπουδές στην Ελλάδα. Λειτουργούσε κάποιες φορές στα Καλλίσια και ήταν στη συντροφιά του γέροντα. Προς το τέλος της παραμονής του στην Αθήνα, του είπε ο γέροντας: «Εσύ μόλις τελειώσεις από εδώ, θα επιστρέψεις αμέσως στην Αντιόχεια και θα γίνεις επίσκοπος». Πράγματι, ύστερα από δύο ή τρεις βδομάδες έγινε επίσκοπος. Ήδη από το 1993 τιμούσαν στη Συρία ως Άγιο τον γέροντα Πορφύριο. Έπειτα από λίγα χρόνια έχτισε ναό αφιερωμένο στον Άγιο Πορφύριο και έβαλε την εικόνα του. Ο μητροπολίτης Βηρυτού έχει πάρει από τον αναπληρωτή καθηγητή Μικροβιολογίας Γεώργιο Πιπεράκη αίμα του Αγίου. Το είχε προφητεύσει ο γέροντας στον γιατρό: «Θα έλθει ένα μεγάλο πρόσωπο και θα πάρει το αίμα από σας»[284].

2. Προσκύνημα στα Ιεροσόλυμα και στο Σινά

Ο γέροντας Πορφύριος επισκέφτηκε στις αρχές του 1973 τα Ιεροσόλυμα, μαζί με το πνευματικό του παιδί παπα-Φώτη Κερασιώτη. Ο παπα-Φώτης κανόνισε να λειτουργήσει ο γέροντας στον Πανάγιο Τάφο. Ο γέροντας όμως του απάντησε πως δεν μπορεί, «φοβάται» την υπέρμετρη συγκίνησή του!

Πήγαν μετά στη Μονή Σινά, στο «μεγαλείο του Θεού». Στην Αγία Κορυφή του Σινά, στο εκκλησάκι της Μεταμόρφωσης του Σωτήρα, του

είπαν πάλι αν ήθελε να λειτουργήσει. Φοβόταν να μη συγκινηθεί και πάθει η καρδιά του. Μια μέρα, με κάτι που «έβλεπε», είπε: «Με έπιασε ευσυγκινησία και επειδή κινδύνευε η ζωή μου, θα έπρεπε να παραιτηθώ»[285].

Ο σημερινός αρχιεπίσκοπος Σινά Δαμιανός (κατά κόσμον Δημήτριος Σαμαρτζής, 1935-) ήταν τότε ιερομόναχος και γραμματέας στη Μονή Σινά. Είχε γνωρίσει ως ιερομόναχος τον γέροντα ένα βράδυ στο σπίτι του στα Τουρκοβούνια, όπου τον είχε οδηγήσει ο δικαστικός Παναγιώτης Δροσίνης. Εκεί έκανε και την πρώτη του εξομολόγηση στον γέροντα. Στο Σινά είχε τότε κάποια προβλήματα με τους μοναχούς και με τον ηγούμενο της μονής και είχε πάρει την απόφαση να φύγει για το Άγιο Όρος. Ο γέροντας του είπε να μείνει στο Σινά και τα πράγματα θα αλλάξουν σύντομα. Του έκανε υπακοή, δείχνοντάς του εμπιστοσύνη.

«Εγώ είμαι Σιναΐτης, γιατί όχι μόνο πήρα το όνομα από τον Σιναίου τον Πορφύριο, αλλά ζούσα και στο Σινά», είχε πει ο γέροντας στον πατέρα Δαμιανό κατά την επίσκεψή του αυτή. Στην ερώτησή του πώς ζούσε στο Σινά, αφού δεν είχε πάει άλλη φορά εκεί, είπε: «Ε να, έβλεπα πολλές φορές τι γινόταν εδώ, τι γινόταν στην Αγία Κορυφή. Τι σπουδαία πράγματα γίνονται στην Κορυφή του! Τι Άγιος Τόπος!» Του είπε ακόμα: «Έτσι κάνετε τις λειτουργίες, αφού ήμουν παρών». Συνέχισε να του αποκαλύπτει πράγματα «θαυμαστά» για το Σινά. Πριν αναχωρήσει από το Σινά για την Ελλάδα, ζήτησε από τη μονή ένα χαρτί ότι είναι Σιναΐτης. Το ήθελε αυτό το χαρτί γιατί έδειχνε πως ανήκει σε ένα μοναστήρι, για να μπορέσει να πάρει κάποια καλύβη στο Άγιο Όρος. Ο αρχιεπίσκοπος Σινά Γρηγόριος Β΄ έλειπε στο Κάιρο και ο γραμματέας Δαμιανός του ετοίμασε το χαρτί. Έγραψε σε μια κόλλα αναφοράς, το υπέγραψε ως γραμματέας, το σφράγισε με τη σφραγίδα της μονής και του το έδωσε. Το αντίγραφό του παρέμεινε στο αρχείο της μονής.

Παρά το ότι ο γέροντας Πορφύριος ήταν εξήντα επτά χρονών τότε που πήγε στο Σινά, με σοβαρά προβλήματα στην υγεία του, ανέβηκε στην Αγία Κορυφή του Όρους Σινά. «Βρε, παιδί μου, εκεί που κατέβαινα, μετά την πύλη στάθηκα και ο τόπος έχει αγιότητα!» Ένιωθε έντονα τη Χάρη του Θεού.

Θέλησε ακόμα να πάει για προσκύνημα στα μέρη της Ραϊθού, όπου υπήρχαν εκεί και οι μάρτυρες οι εν Ραϊθώ αναιρεθέντες. Πήραν ένα αυτοκίνητο της μονής με μικρή καρότσα. Οδηγούσε ο πατέρας Δαμιανός, έχοντας δίπλα του τον δόκιμο Γεώργιο (μετέπειτα ονομαστό πατέρα Παύλο

Σιναΐτη) και πίσω κάθονταν ο γέροντας Πορφύριος με τον παπα-Φώτη. Ο δρόμος ήταν κακοτράχαλος και το αυτοκίνητο αναπηδούσε. Πήγαν με τον γέροντα εκεί που υπάρχουν τα ερείπια της παλιάς Λαύρας της Ραϊθού και πέρασαν τον φράχτη που είχαν βάλει Αιγύπτιοι αρχαιολόγοι. Σε ένα σημείο που στάθηκε, είπε: «Πω, πω, πω! Εδώ αισθάνομαι πολλή Χάρη». Τις επόμενες μέρες ο γέροντας αναφερόταν στην πολλή Χάρη του Σινά[286].

Το 1973, τον επισκέφτηκε πάλι στην Ελλάδα ο ιερομόναχος Δαμιανός, ήθελε να τον ρωτήσει για την απόφασή του να εγκαταλείψει το Σινά. Ο γέροντας του είπε: «Κάνε υπομονή, σου είπα». Πράγματι, επιστρέφοντας στο Σινά, συνέβη ο αιφνίδιος θάνατος του αρχιεπισκόπου Σινά Γρηγορίου Β΄ και στις 23-12-1973 εξελέγη ο πατέρας Δαμιανός ηγούμενος της Μονής και αρχιεπίσκοπος Σινά, Φαράν και Ραϊθώ.

Σε μία άλλη επίσκεψη του αρχιεπισκόπου Σινά Δαμιανού στον γέροντα Πορφύριο στην Αθήνα, τον είδε να κρατά το βιβλίο του Αγίου Ιωάννη της Κλίμακας, το οποίο μόλις είχε εκδοθεί από τη Ιερά Μονή Παρακλήτου με το κείμενο και την ερμηνεία του. «Βρε, παιδί μου, αυτό δεν μπορεί… εγώ το έχω δει ποιος Άγγελος είχε πιάσει το χέρι του και έγραφε». Του είπε ακόμα να βρει τρόπο να πάει πάλι στην Αγία Κορυφή: «Να πας ακριβώς σε εκείνο το σημείο και να κάτσεις πάνω σε εκείνον τον βράχο, ο ήλιος να δύει όμως, να χτυπάει ο ήλιος το εκκλησάκι της Αγίας Κορυφής και εκεί θα δεις πράγματα και θαύματα»! Αργότερα ο αρχιεπίσκοπος Σινά έμαθε ότι ο πατριάρχης Ιεροσολύμων Νεκτάριος, πρώην Σιναίου, ανέφερε σε βιβλίο του για ένα «θαυμαστό σημείο» κοντά στην Αγία Κορυφή, όπου αν σταθείς εκεί κατά τη δύση του ήλιου, βλέπεις «εξαιρετικά πράγματα»[287].

Στη Μονή Προυσού

Ο γέροντας Πορφύριος επισκέφτηκε το μοναστήρι της Παναγίας της Προυσιώτισσας στο Καρπενήσι. Ο ηγούμενος της μονής, οι δυο μοναχοί και κάποιοι που βοηθούσαν εκεί δεν του έδωσαν καμιά σημασία. Όχι ότι ήθελε να του δώσουν. Τον έβαλαν να μείνει ψηλά. Στην εκκλησία ο γέροντας είδε τους αγιογράφους που εργάζονταν στις τοιχογραφίες και τους μίλησε για τα διαλυτικά των χρωμάτων. Εξεπλάγησαν που ένας καλόγερος γνώριζε αυτά που είχαν σπουδάσει στην Ιταλία.

Ήταν εκεί και ένας δεκαεπτάχρονος νέος, ο Σταύρος. Κάτι τραβούσε τον νέο κοντά στον γέροντα. Ο γέροντας του έδειξε πώς να ανάβει το θυμιατό. Βρήκαν ξερά φυλλαράκια, έβαλαν φωτιά, τα σκέπασαν και ξεράθηκαν. Τα

έβαλαν μετά στο θυμιατό. Το σκέπασαν με στάχτη και το άφησαν. Έμεινε αναμμένο για τέσσερις ώρες το θυμιατό, με μια κουταλιά κάρβουνο. Είπε στον Σταύρο πως λυπάται πολύ που δεν μπορεί να τον πάρει μαζί του στο ησυχαστήριό του. Τον ήθελε για μαθητή του, γιατί είχε μεγάλη ψυχή. Του είπε ακόμα αυτά που «είδε» για την ψυχή του, τους γονείς του, τα αδέλφια του. Μόλις τα άκουσε αυτά, ο νέος έπιασε το πρόσωπό του και άρχισε να κλαίει σαν μικρό παιδί! Έμαθε αργότερα πως ύστερα από έναν χρόνο ο Σταύρος έφυγε για το Άγιο Όρος. Ο γέροντας δεν έψαξε να βρει πού πήγε, αλλά «οπωσδήποτε αυτό το παιδί θα γίνει άγιος»![288]

Ο γέροντας συνιστούσε στους ανθρώπους να επισκέπτονται τα μοναστήρια, όπου οι μοναχοί προσεύχονται και υπάρχει Χάρη. Έλεγε πως αν επιχειρούσε με την προσευχή του να φτάσει σε κάποια πνευματική κατάσταση, χρειαζόταν κάποιος χρόνος. Όταν όμως γινόταν σε ένα «αγιασμένο μέρος», όπως στο σπήλαιο του Αγίου Νήφωνα ή στον Άγιο Νείλο στο Άγιο Όρος ή στο Σπήλαιο της Αποκάλυψης στην Πάτμο, δεν προλάβαινε να αρχίσει την προσευχή του και αμέσως ο αγιασμένος τόπος τον «ανέβαζε στα ύψη»[289]!

Άλλα γεγονότα στην Ομόνοια

Στην Ομόνοια, στην αρχή της οδού Σταδίου στη δεξιά πλευρά, ο γέροντας είδε δύο άντρες που μάλωναν. Ο ένας έλεγε πολλά και φώναζε, ενώ ο άλλος έμενε ατάραχος και από μέσα του ψιθύριζε κάποιο χωρίο από τη Γραφή. Ο γέροντας στάθηκε και θαύμασε τον άντρα για την πραότητά του. Του ζήτησε το τηλέφωνό του, γιατί επιθυμούσε να τον γνωρίσει.

Ήταν ένας οικογενειάρχης από τον Πειραιά. Ευχαριστήθηκε με την τηλεφωνική επικοινωνία μαζί του. Τον κάλεσε την ερχόμενη Κυριακή να πάει στα Καλλίσια, στον Άγιο Νικόλαο. Πράγματι, πήγε την Κυριακή κρατώντας κρέας, σακούλες με κάρβουνα και άλλα καλά. Μετά τη λειτουργία άναψε τη φωτιά και έψησε. Αν και βιοπαλαιστής, ήξερε καλά τη Γραφή και τους Πατέρες. Ξεκίνησαν μια φιλία που κράτησε πολύ καιρό. Όλα είχαν αρχίσει από την πραότητά του[290].

Ορισμένες φορές ο γέροντας επισκεπτόταν καταστήματα της Ομόνοιας που δεν πήγαιναν καλά οι δουλειές τους. Έκανε αγιασμό ή απλώς προσευχόταν και αμέσως άρχιζε να έρχεται πολύς κόσμος. Μερικοί ψώνιζαν μεγάλες ποσότητες![291] Είχε μάλιστα πει κάποια άλλη φορά, χωρίς να εξηγήσει αν πρόκειται για τον ίδιο ή για άλλους: «Υπάρχουν γέροντες

που όταν απλώσουν τα χέρια τους σε προσευχή, μπορούν να σκεπάσουν όλη την Ελλάδα»[292]!

Στην Κρήτη

Ο γέροντας Πορφύριος πήγε τρεις φορές την Κρήτη. Είχε πει για την Κρήτη: «Τι δεν πέρασε αυτός ο τόπος! Πόσα δεν υπέφεραν οι Κρητικοί! Έγιναν πολλές μάχες, πόλεμοι, σφαγές μεγάλες. Ποταμός έτρεχε το αίμα των Κρητικών».

Για πρώτη φορά επισκέφτηκε την Κρήτη τον Φεβρουάριο του 1977, κατά τη Μεγάλη Τεσσαρακοστή, ύστερα από πρόσκληση του πνευματικού του παιδιού ιερέα Ελευθέριου Καψωμένου. Έλεγε γι' αυτόν ο γέροντας ότι «είναι άγιος άνθρωπος», καλός πνευματικός, στον οποίο έστελνε πολλούς. Τον συμβουλευόταν και ο ίδιος. (Κοιμήθηκε στα πενήντα επτά του χρόνια. Την ώρα της ταφής του αποκάλυψε ο γέροντας πως τώρα μπορούμε να λέμε: «Άγιε του Θεού Ελευθέριε, πρέσβευε υπέρ ημών»). Ήταν το διάστημα που έψαχνε τόπο για να χτίσει το μοναστήρι του.

Πήγε στην Ιεράπετρα για να συναντήσει έναν νεοδιόριστο καθηγητή μαθηματικών και πνευματικό του παιδί, ο οποίος αργότερα έγινε ιερομόναχος με το όνομα Πορφύριος Παπαρούπας. Κατευθύνθηκαν, ύστερα από επιθυμία του γέροντα, στη Μονή Τιμίου Προδρόμου Καψά Σητείας. Παρατήρησε τα σπήλαια και τα ερημητήρια και είπε: «Εδώ ζούσαν πάρα πολλοί ασκητές, μωρέ, είναι συνέχεια της Αιγύπτου εδώ!»

Πέρασε από τη Βιάννο, τον κάμπο της Μεσσαράς, την Αγία Βαρβάρα και πήγε στη Μονή Παλιανής, στο Βενεράτο Ηρακλείου. Ο γέροντας τους υπέδειξε ένα μέρος όπου έκαναν γεώτρηση και βρήκαν άφθονο νερό. Επισκέφτηκε το Αγιοφάραγγο, στη Μονή Οδηγήτριας στη Μεσσαρά, για το οποίο έλεγε πως μοιάζει με τη Μονή του Αγίου Σάββα στα Ιεροσόλυμα. Πήγε στις σπηλιές της Μονής Κουδουμά, όπου φιλοξενούνταν παλιά οι δόκιμοι και οι επισκέπτες. Μόνο αν κάποιος γινόταν μοναχός, έμπαινε σ' αυτό το μοναστήρι. Είχαν αυστηρή τάξη, γιατί ήθελαν να αρχίζουν οι δόκιμοι από την ερημητική ζωή και όχι από την πολυπραγμοσύνη των διακονημάτων και την άμεση επικοινωνία με τους προσκυνητές.

Στα Χανιά επισκέφτηκε τη Μονή Χρυσοσκαλίτισσας στο Ελαφονήσι και είπε: «Όταν έσφαξαν οι Σαρακηνοί τους ασκητές στη Χρυσοσκαλίτισσα, το πέλαγος βάφηκε όλο κόκκινο!»[293] Έμεινε για πέντε μέρες στα Χανιά. Με τον πατέρα Ελευθέριο Καψωμένο πήγαν στους Καλούς Λιμένες, στο μέρος

όπου βγήκε ο Απόστολος Παύλος όταν πέρασε από την Κρήτη με πλοίο για να πάει να δικαστεί στη Ρώμη. Ο γέροντας Πορφύριος, πριν μπουν στην εκκλησία των πρωτοκορυφαίων Αποστόλων Πέτρου και Παύλου που υπάρχει εκεί και ψάλουν το τροπάριό τους, έσκυψε και έκοψε ένα λουλουδάκι. «Το λουλουδάκι αυτό με το άρωμά του δοξάζει τον Κύριον», είπε[294].

3. Το έμφραγμα του μυοκαρδίου

Την Κυριακή 20 Αυγούστου 1978, πριν ξημερώσει, ενώ ο γέροντας Πορφύριος βρισκόταν στον Άγιο Νικόλαο στα Καλλίσια, υπέστη έμφραγμα του μυοκαρδίου. Ο αντισμήναρχος Αναστάσιος Τζαβάρας με άλλα πνευματικά του παιδιά τον ανέβασαν σ’ ένα γαϊδουράκι για να τον πάνε εκεί όπου σταματούσαν τα αυτοκίνητα. Τον μετέφεραν στο Νοσοκομείο Υγεία. Κινδύνευε η ζωή του.

Στο διπλανό κρεβάτι στο Υγεία νοσηλευόταν κάποιος ασθενής με υδρωπικία, ο κύριος Δημήτρης, ένας πολύς σκληρός άνθρωπος. Είχε εργαστεί πολύ στη ζωή του, αλλά και είχε ταλαιπωρήσει τους δικούς του. Στα τελευταία χρόνια της ζωής του, μάλωνε συνεχώς με τη σύζυγο και τα παιδιά του: για τα χαρτιά του, για το πορτοφόλι του, για τα συμβόλαιά του που τα έπαιρναν οι γιοι του. Τα παιδιά του δεν του έδιναν καμιά σημασία. Η γυναίκα του ήταν σε άσχημη κατάσταση. Ο άρρωστος είχε πολλά χρόνια να κοινωνήσει. Τους έλεγε πως πεθαίνει στο νοσοκομείο, ενώ έχει δουλειά στη Θεσσαλονίκη που, αν την παρατήσει, θα χάσει πολλά χρήματα! Ο γέροντας του ζήτησε να εξομολογηθεί. Εκείνος δέχτηκε και έκανε μια «εξαιρετική εξομολόγηση, από τις σπάνιες»! Την άλλη μέρα θα ερχόταν ο παπάς για να κοινωνήσει τον γέροντα. Ζήτησε από τον κύριο Δημήτρη, αν ήθελε, να μεταλάβουν την επομένη το πρωί μαζί, για να είναι «έτοιμοι» είτε ζήσουν είτε πεθάνουν. «Αλλά εμείς δε θα κοινωνήσουμε για να κοιμηθούμε. Θα κοινωνήσουμε για να ζήσουμε», του είπε ακόμα. Ύστερα όμως από δύο μέρες ο κύριος Δημήτρης πέθανε.

Στο Νοσοκομείο Υγεία νοσηλεύτηκε ο γέροντας για είκοσι μέρες. Αφού πήρε εξιτήριο και καθώς ήταν αδύνατη η παραμονή του στα Τουρκοβούνια, όπου δε διέθετε τις στοιχειώδεις ανέσεις, ή στα Καλλίσια, όπου ελλείψει δρόμου έπρεπε να διανύει με τα πόδια μεγάλη απόσταση, φιλοξενήθηκε σε σπίτια πνευματικών του παιδιών στην Αθήνα[295].

Ένας καθηγητής της Ιατρικής κάλεσε τον μετέπειτα γιατρό του γέροντα, επίκουρο καθηγητή της Καρδιολογίας Γεώργιο Παπαζάχο (1935-2001), να γνωρίσει τον γέροντα στο σπίτι όπου τον φιλοξενούσαν και για να τον περιθάλψει μετά την έξοδό του από το νοσοκομείο. Ο καθηγητής έλεγε για τον γέροντα: «Ήταν κοντόσωμος, μ’ ένα γλυκύτατο πρόσωπο, γαλανά μάτια και πλούσια γενειάδα». Για δεκατέσσερα χρόνια υπήρξε ο γιατρός του. Οι καρδιολόγοι κάνουν πάντα στους ασθενείς τους ψηλάφιση της καρδιακής ώσεως. Βάζουν δηλαδή το χέρι τους πάνω στο αριστερό προκάρδιο και ψηλαφίζουν πώς χτυπά η καρδιά. Ο γιατρός αγκάλιαζε τον γέροντα, βάζοντας το ένα χέρι του στο αριστερό προκάρδιό του και το άλλο στην καρωτίδα. Έλεγε ο γιατρός του ότι έκανε κάτι «πονηρό»: «Έβαζα τα χέρια μου επάνω του περισσότερη ώρα απ’ όση χρειαζόμουν για να τον εξετάσω, έχοντας την αίσθηση ότι ψηλάφιζα έναν αυριανό Άγιο της Εκκλησίας μας»[296]! Ύστερα από το έμφραγμα που υπέστη στα Καλλίσια, δεν ξαναπήγε εκεί.

4. Η αναζήτηση τόπου για το ησυχαστήριό του – Στην καλύβη του Αγίου Δημητρίου στην Κερασιά – «Είδε» το Μήλεσι

Το σχέδιό του για το ησυχαστήριο
Στο ησυχαστήριο που σχεδίαζε να οικοδομήσει, ήθελε να εγκαταστήσει κάποιες ευλαβείς γυναίκες, πνευματικά του παιδιά από χρόνια και συμπαραστάτριες στο έργο του, για τις οποίες είχε υποσχεθεί στον Θεό να μην τις εγκαταλείψει ποτέ. Θα έκανε ένα πνευματικό εργαστήρι, όπου θα καλλιεργούνταν οι ψυχές και θα αγιάζονταν οι άνθρωποι.

Με τη βοήθεια μερικών πνευματικών του παιδιών, κατάρτισε το καταστατικό του υπό ίδρυση ησυχαστηρίου και το υπέβαλε προς έγκριση στην αρμόδια εκκλησιαστική αρχή. Όρισε, μέχρι να γίνει η οριστική επιλογή του χώρου, να έχει την έδρα του στα Τουρκοβούνια της Αθήνας, στο φτωχό του σπίτι, στο μικρό, λιθόκτιστο και ασοβάτιστο, στο οποίο έμενε από το 1948. Το 1978, ζήτησε την κανονική έγκριση από τον αρχιεπίσκοπο Αθηνών Σεραφείμ Τίκα (1913-1998) και την Ιερά Σύνοδο.

Ο γέροντας Πορφύριος αγαπούσε πάρα πολύ τον αρχιεπίσκοπο Αθηνών Σεραφείμ (Βησσαρίων Τίκας, 1913-1998) και εκείνος σεβόταν πολύ τον γέροντα. Το 1975, γινόταν πολλή συζήτηση σε κάποιους πολιτικούς κύκλους για το αν θα παρέμενε στη θέση του αρχιεπισκόπου ο Σεραφείμ.

Μερικοί πήγαν στον γέροντα Πορφύριο και τον ρώτησαν: «Τι θα γίνει με τον Σεραφείμ; Θα τον διώξουν;» Ο γέροντας τους είπε: «Ποιονε, τον Σεραφείμ; (σταμάτησε) Όσο κανένας αρχιεπίσκοπος απάνω (σταμάτησε για λίγο). Ο διάδοχός του όμως, αν και νεότερος, ούτε τα μισά»! Ο μακαριστός Σεραφείμ παρέμεινε στον αρχιεπισκοπικό θρόνο των Αθηνών επί είκοσι τέσσερα έτη. Ο διάδοχός του αρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος (Χρήστος Παρασκευαΐδης, 1939-2008) είχε αναφέρει ότι γνωριζόταν με τον γέροντα και πολλές φορές τού είχε εξομολογηθεί. Παρέμεινε αρχιεπίσκοπος Αθηνών για δέκα χρόνια (1998-2008), «ούτε τα μισά» του προκατόχου του[297].

Έλεγε πως αν τον είχαν αφήσει, θα έφτιαχνε με τη Χάρη του Θεού ένα «πρωτοφανές» έργο, ισάξιο με όσα περιγράφονται στις Πράξεις των Αποστόλων! Ένα τέλειο ησυχαστήριο, όπου μέσα στην ησυχία θα ενώνονταν οι ψυχές με τον Θεό. Οι μοναχές θα περιποιούνταν τους γέροντες κατά ομάδες, ημέρες και ώρες. Γιατί τα παιδιά πολλές φορές, αν και αγαπούν τους γονείς τους, δεν μπορούν να τους φροντίσουν. Θα έβρισκε και άλλα κατάλληλα στελέχη. Η εκκλησία που θα κατασκεύαζαν θα στοίχιζε κοντά στα τριακόσια εκατομμύρια δραχμές, γιατί θα επρόκειτο για νέο ίδρυμα.

Υπήρξαν όμως «φοβερά εμπόδια» για το ησυχαστήριο! Το εμπόδισαν οι άνθρωποι. «Ο Θεός τώρα θα βάλει το χέρι Του φανερά», έλεγε. «Έφτασε ο καιρός. Τώρα θα βγει ο ήλιος, θα πιάσουν τα ρόδια». Θα βρεθούν «μεγιστάνες» που θα δώσουν γενναίες δωρεές και δε θα χρειαστεί να μαζέψουν «πενταροδεκάρες»[298].

Στο ησυχαστήριό του ήθελε όλες οι μοναχές να είναι κοντά του και να τον αγαπάνε εν Χριστώ και να τις αγαπά εν Χριστώ. Να έχουν ένα πρόγραμμα με προσευχή, μελέτη, καλή ανάγνωση. Να διαβάζουν την Αγία Γραφή και τους Αποστόλους. Πιο πολύ να διαβάζουν εκείνον που αγάπησε περισσότερο τον Χριστό, τον Απόστολο Παύλο. «Τι ελιγμούς έχει στα λόγια του, τι μεγάλη σοφία!» Η Αγία Γραφή είναι το «ανώτερο». Οι Πατέρες και οι Βίοι των Αγίων είναι μέσα στην Αγία Γραφή. Να καταγίνονται στα γράμματα, δηλαδή στο Πανεπιστήμιο της Εκκλησίας: Ψαλτήρι, Παρακλητική, Μεσονυχτικά, Μεσώρια, Μηναία, Θεοτοκάρια, Τριώδια, Πεντηκοστάρια. Το Ψαλτήρι, κατ' οικονομία, να μην το διαβάζουν τη νύχτα οι μοναχές και κουράζονται.

Ο γέροντας θα εξομολογεί τον κόσμο που θα έρχεται στο ησυχαστήριο.

Αν κάποιος είναι ασθενής, προπάντων από κάποιον πειρασμό, θα τον εξομολογήσει και μετά οι μοναχές, με ευλάβεια, θα του κάνουν την Παράκληση. Πίστευε ότι ο Κύριος θα κάνει πολλά θαύματα με αυτή την αγάπη που θα δείχνουν ο ίδιος και οι μοναχές. Οι αδελφές θα έχουν πνεύμα μοναχικής ζωής: τάξη, αγάπη, χωρίς ζήλιες και άλλα παρόμοια.

Θα υπάρχει και τηλέφωνο που θα λειτουργεί μέρα και νύχτα, για να μπορούν οι μοναχές να παρηγορούν τους «απελπισμένους της ζωής» και να τους οδηγούν με τα λόγια τους στον μεγάλο Παρηγορητή, τον Χριστό, «και να σώζονται έτσι οι ψυχές και να γεμίζουν φως ουράνιο». (Αργότερα θα εφαρμόσει ο ίδιος αυτή την ποιμαντική με το τηλέφωνο). Μια ώρα πριν από το φαγητό ή το απόγευμα, θα κάθονται όλες οι μοναχές μαζί για μία ή μιάμιση ώρα για να διαβάζουν από τους μεγάλους Πατέρες. Στο κελί τους, πάλι ορισμένη ώρα, θα έχουν ατομική ανάγνωση. Και αγράμματη να είναι κάποια, αν έρθει στην ανάγνωση, θα μάθει το Πάτερ ημών, το Πιστεύω. Θα έχει και μία άλλη αδελφή κοντά της για να τη βοηθά. Ήθελε όμως να διαβάζουν όλες «ωραία, δηλαδή καθαρά και με την καρδιά τους».

Κάποια συγκεκριμένη ώρα η καμπάνα θα χτυπά τρεις φορές για δέκα λεπτά και όπου κι αν βρίσκεται κάποιος ή κάποια, θα γονατίζει και θα λέει το «Κύριε Ιησού Χριστέ». Πόσο ωραίο θα είναι, αν και κάπως δύσκολο στην εφαρμογή του, να ποτίζει η μοναχή τον κήπο ή να κάνει κάτι άλλο και να γονατίζει εκείνη τη στιγμή που θα ακούει την καμπάνα για να προσευχηθεί. Να προσεύχονται όλοι μαζί, όπου κι αν βρίσκονται, ως ένας άνθρωπος και να ενώνονται στη νοερή προσευχή με τον Χριστό. Μετά θα συνεχίζουν την εργασία τους.

Οι μοναχές θα κάνουν το εργόχειρό τους το πρωί για τρεις ώρες, για να ασχολούνται με κάτι. Αργότερα ο γέροντας ζήτησε να μην κατασκευαστούν εργαστήρια για βιοπορισμό, αλλά εργόχειρα που ωφελούν τον μοναχό: μελέτη, ψαλτική, ακολουθίες, κήπος, φροντίδα εκκλησίας, βιβλιοθήκη κτλ.[299]

Στο ησυχαστήριο θα αρχίσουν με τον καιρό να έρχονται πουλιά. Θα είναι «οι σύντροφοί μας του δάσους», που θα ακούνε το καμπανάκι και θα έρχονται για να φάνε. Θα κάθονται έξω και θα ακούνε τον Εσπερινό και θα συμμετέχουν στις προσευχές[300].

Στην καλύβη του Αγίου Δημητρίου στην Κερασιά (1979)

Ο γέροντας Πορφύριος ήθελε να οργανώσει μια καλύβη στο Άγιο Όρος,

να την επανδρώσει με λίγους μοναχούς και όποτε μπορέσει, να πάει να μείνει και ο ίδιος. Στην καλύβη της μετανοίας του στον Άγιο Γεώργιο στα Καυσοκαλύβια έμενε ένας άλλος υποτακτικός των γερόντων του, Παντελεήμονα και Ιωαννίκιου, ο παραδελφός του γερο-Δαβίδ, ο οποίος είχε εμπλακεί με τον ζηλωτισμό. Μάλιστα, δεν άφηνε τον γέροντα να μείνει μαζί του στην καλύβη, κατηγορώντας τον ως «πλανεμένο και αιρετικό»! Ο γέροντας τον αντιμετώπιζε με μεγάλη αγάπη.

Ο γέροντας Πορφύριος με το που έμεινε χωρίς μοναχούς η καλύβη του Αγίου Δημητρίου στην Κερασιά του Αγίου Όρους, πιο ψηλά από τα Καυσοκαλύβια, αποφάσισε να τη ζητήσει από τη Μονή της Μεγίστης Λαύρας στην οποία ανήκε. Αυτή ήταν η ιστορική καλύβη του γέροντα Χατζηγιώργη και πήγαιναν συχνά οι γέροντές του, τότε που ως νέος ζούσε στα Καυσοκαλύβια. Το 1979, του παραχωρήθηκε η καλύβη του Αγίου Δημητρίου. Την επάνδρωσε με τους μοναχούς Φώτιο και Συμεών, ο οποίος γηροκομήθηκε στη Μεγίστη Λαύρα. Λίγο αργότερα επιχείρησε να εγκατασταθεί εκεί και ο ίδιος. Αλλά το σοβαρό πρόβλημα με την καρδιά του, μετά το έμφραγμα του μυοκαρδίου που είχε υποστεί το 1978 στα Καλλίσια, δεν του επέτρεψε να μείνει στο επτακοσίων μέτρων υψόμετρο και τον ανάγκασε να επιστρέψει στον κόσμο. Φάνηκε πως ήταν το σχέδιο του Θεού για να μας φανερώσει περισσότερο τα χαρίσματά του.

Στην αρχή έμενε με τον υποτακτικό του παπα-Φώτη Κερασιώτη[301]. Το έκανε όχι επειδή είχε την ανάγκη από κάποιον που θα τον υπηρετεί, αλλά για να μην είναι «αδέσποτος». Θεωρούσε πολύ ωραίο να ζει ο ασκητής με τουλάχιστον έναν ή και παραπάνω «ομοψύχους ομοϊδεάτες» του. Να ορέγεται ο ένας, να ορέγεται και ο άλλος. Να προχωρεί ο ένας στα πνευματικά, να προχωρεί και ο άλλος. Ο υποτακτικός του στην καλύβη της Κερασιάς ήταν κατά είκοσι επτά χρόνια νεότερός του και είχε περισσότερες δυνάμεις. Πήγαιναν να λειτουργήσουν ψηλά στον Προφήτη Ηλία και ενώ ήξερε ο γέροντας πως θα κουραζόταν, τον ακολουθούσε. Αν και θα μπορούσε κάποιος να του πει: «Τι γέροντας ήσουνα;» «Εμείς –έλεγε– έτσι ζούσαμε και περάσαμε όμορφα. Έτσι θέλω να ζείτε και εσείς»[302].

Στην Κερασιά τον συνάντησε ένα πνευματικό του παιδί από την Αθήνα, ο αναπληρωτής καθηγητής Μικροβιολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών Γεώργιος Πιπεράκης, λίγο πριν γεννηθεί το τρίτο του παιδί. Πέρασαν μέσα στην καλύβη του Αγίου Δημητρίου και του πρόσφερε ένα μεγάλο αχλάδι. Έψαξαν μαζί και έφτιαξαν ξύλινα κουτάκια, στα οποία έβαλε μέσα λίγο

λιβάνι από αυτό που έφτιαχνε ο γέροντας για να κάνει τις μπομπονιέρες για τη βάφτιση του παιδιού του. Έπειτα από λίγη ώρα ο γέροντας ζήτησε από τον επισκέπτη του στην Κερασιά να φύγει αμέσως με τα πόδια για την Αγία Άννα και από εκεί να κατηφορίσει για τη Νέα Σκήτη, για να μείνει εκεί το βράδυ. Το πρωί να φύγει αμέσως για την Αθήνα, γιατί είναι μεγάλη ανάγκη! Πράγματι, ο καθηγητής έφυγε αμέσως από την Κερασιά. Φτάνοντας στη Νέα Σκήτη, πήγε στην καλύβη των Αβραμαίων και αμέσως άρχισε πολύ δυνατή βροχή. Έκανε ό,τι του είπε ο γέροντας και έφυγε την επόμενη μέρα για την Αθήνα. Η γυναίκα του είχε εισαχθεί επειγόντως στο μαιευτήριο για να γεννήσει, γιατί κινδύνευε άμεσα η υγεία του παιδιού. Πράγματι, όλα πήγαν καλά και ο γέροντας έκανε αργότερα τη βάφτιση του παιδιού[303].

Το γυναικείο ησυχαστήριό του

Η αρχική σκέψη του ήταν το ησυχαστήριό του να χτιστεί στην περιοχή των Καλλισίων, στην Πεντέλη. Αν και κατέβαλε πολλές προσπάθειες να πείσει τους αρμόδιους για να του παραχωρήσουν ή να του πουλήσουν κάποια έκταση, δεν υπήρξε αποτέλεσμα. Ύστερα όμως από το έμφραγμα που υπέστη το 1978, άλλαξε το αρχικό σχέδιό του. Η υγρασία στα Καλλίσια και η κακή κατάσταση της υγείας του τον ανάγκασαν να μην ξαναπάει εκεί.

Μόλις συνήλθε ο γέροντας από το έμφραγμα του μυοκαρδίου και ανέλαβε κάπως τις δυνάμεις του, άρχισε να αναζητά κατάλληλο μέρος για να ανεγείρει το γυναικείο ησυχαστήριό του, το οποίο πάντοτε ήταν ο διακαής πόθος του. Περιόδευσε με αυτοκίνητα πνευματικών του παιδιών σε όλη την Αττική, τη Βοιωτία, την Εύβοια. Εξέτασε το ενδεχόμενο να κάνει το ησυχαστήριο στην Κρήτη ή σε άλλο νησί. Μόχθησε αφάνταστα.

Ο γέροντας, αναζητώντας τόπο, με ένα πνευματικό του παιδί κατευθύνθηκε προς τη Βουλιαγμένη. Στη Λίμνη της Βουλιαγμένης ο γέροντας είπε ότι σε σαράντα μέτρα βάθος υπάρχει μια αρχαία πόλη που βυθίστηκε. Λίγο πιο πέρα, σε μια τετράγωνη τρύπα την οποία γνώριζαν μόνο οι ειδωλολάτρες ιερείς, ήταν ο τόπος λατρείας. Από τα σκαλοπάτια της αριστερά και δεξιά ανέβαιναν και κατέβαιναν οι ιερείς. Επάνω στην τετράγωνη τρύπα είχαν ένα μεγάλο λίθινο κάθισμα, το οποίο αφού σήκωναν, κατέβαινε ένας και έμπαινε στον λαβύρινθο. Τους έδειξε το μέρος, σε μια τεχνητή χαράδρα σε βάθος τεσσάρων μέτρων, όπου έκαναν

τις θυσίες. Από κάτω βρισκόταν κάποιος που με έναν γάντζο τράβαγε ό,τι ήθελε. Όταν γίνονταν μεγάλες συγκεντρώσεις, κατέβαινε ένας από τους ιερείς και, αφού σήκωνε μια πέτρα, έμπαινε στον λαβύρινθο. Από εκεί φώναζε δυνατά και οι προσκυνητές δεν καταλάβαιναν από πού ερχόταν η φωνή. Οι ιερείς έλεγαν πως η Ήρα άκουγε τις επιθυμίες τους. Παρά ταύτα, ο γέροντας ανέφερε πως γίνονταν θαύματα! Ο αληθινός Θεός έβλεπε την πίστη αυτών των ανθρώπων και τους θεράπευε.

Άλλη φορά αναζήτησαν τόπο για το μοναστήρι στα μέρη της Βοιωτίας. Είχαν μαζί τους και την ανιψιά του Ελένη. Ο γέροντας τους έδειξε να κατευθυνθούν προς ένα άγριο και κακοτράχαλο μέρος. Τους είπε πως του αρέσει να περπατά σ' αυτά τα μέρη, γιατί «κάτι άγιο» τον τραβά. Ανεβαίνοντας, συνάντησαν ένα πέτρινο εκκλησάκι που είχε μια πόρτα κι έναν μικρό φεγγίτη. Άρχισε να ψέλνει το απολυτίκιο της Μεταμόρφωσης του Κυρίου. Το μέρος είναι άγιο, ασκηταριό με πολλούς ασκητές. Ανέβηκε στο πάνω μέρος της εκκλησίας. «Είδε» πως σε μια ευθεία μπροστά του, σε απόσταση οκτώ με δέκα μέτρων, είναι θαμμένος ένας Άγιος με το όνομα Αρσένιος! Ο Θεός δεν επιτρέπει τώρα να βρουν τα λείψανά του, παρά μόνο ύστερα από εκατό χρόνια. Θα φανερωθεί σε κάποιον και θα τον βγάλουν. Αυτό θα γίνει για να μη χαθεί και για να αναζωογονηθεί η πίστη των ανθρώπων. Λίγο πιο κάτω ήταν ένα χτιστό και στενό μνημείο, σκεπασμένο στο πάνω μέρος με μακρόστενες πέτρες. Βγάζοντας μια πέτρα, φάνηκε ένας τάφος με οστά. «Πληροφορήθηκε» από τον Θεό πως τον μοναχό τον έλεγαν Γεράσιμο[304]!

«Είδε» το Μήλεσι

Ο γέροντας Πορφύριος έψαξε σε πολλά μέρη ακόμα για να βρει τόπο για το ησυχαστήριό του. Ήθελε να είναι υπήνεμο, αλλά και με θέα. Ενώ προσευχόταν, «είδε» ένα μέρος, έναν λόφο που του άρεσε! Πήγε επιτόπου για να το δει, γιατί δεν του άρεσε να καταφεύγει σε μεσίτες. Προσευχόταν διαρκώς με το «Κύριε, Ιησού Χριστέ», για να τον βεβαιώσει ο Θεός αν είναι καλό το μέρος. Έμαθε από έναν τσοπάνο πως το μέρος αυτό λέγεται Αγιά Σωτήρα. Το χωριό που είναι λίγο πιο κάτω λέγεται Σκίμθι, μάλλον στα αρβανίτικα, επειδή εκεί ήταν και το Μήλεσι της Μαλακάσας, κοντά στον Ωρωπό, όπου μιλούσαν αρβανίτικα. Του είπε ότι πωλείται το κτήμα του Μπαλόκα από το Μήλεσι, το οποίο είχε δώσει στις κόρες του Ελένη και Σπυριδούλα.

Ο γέροντας μόλις έμαθε ότι πωλείται το κτήμα, πλησίασε σ’ αυτό το μέρος και έκανε την προσευχή του. «Κοίταξε» εάν έχει νερό. Βρήκε ότι υπάρχει, ένα περίεργο νερό που είναι σε μεγάλο βάθος, γιατί ο λόφος είναι ψηλός και απέχει αρκετά από την επιφάνεια της θάλασσας. Κοιτάζοντας το βάθος, φοβήθηκε! Πήγε και σε άλλο σημείο, σε ενάμιση χιλιόμετρο απόσταση, και «βρήκε» σχεδόν στο ίδιο βάθος το νερό. Σκέφτηκε πως θα μπορούσε να κατέβει πιο κάτω σε άλλο κτήμα και να ανοίξει εκεί πηγάδι και να ανεβάσει το νερό από εκεί.

Κοίταξε ακόμα για το κτήμα που θα αγόραζε, αν μπορούσε να περάσει δρόμος, αν μπορούσε να πάει ηλεκτρικό ρεύμα, τηλέφωνο. Αν είναι μεσημβρινό, να μην το πιάνει ο βοριάς. Αν έχει υγρασία. Είδε την πορεία του ήλιου για να μην υπάρχουν ανήλιαγα δωμάτια τον χειμώνα. Είδε πώς είναι την ανατολή, το μεσημέρι, τη δύση. Ήθελε «η τελευταία του ακτίδα να πέφτει πάνω στο μοναστήρι». Αφού είδε πως τα είχε όλα αυτά, το αγόρασε[305].

Ο γέροντας έλαβε την άδεια από τον οικείο μητροπολίτη Αττικής Δωρόθεο και έφτιαξε ένα μικρό ξύλινο ναΰδριο, στο οποίο γίνονταν μόνο Παρακλήσεις. Δεν το λειτούργησαν ποτέ. Ήταν φορητό, το σήκωνε ο γερανός και το πήγαινε όπου ήθελαν. Στο αρχικό σχέδιο δύο αρχιτεκτονισσών που έφτιαξαν τη μακέτα, ήταν ένας ναός για εκατό ανθρώπους. Ο τότε μητροπολίτης Κεφαλληνίας Προκόπιος (κατά κόσμον Δημήτριος Μενούτης, 1917-2003) είπε στον γέροντα να μη φτιάξει μικρό ναό, γιατί όλα τα μοναστήρια γύρω από την Αθήνα γκρεμίζουν τους μικρούς ναούς τους και φτιάχνουν μεγάλους. Τον προέτρεψε να πάει στη Σουρωτή, στην Ορμύλια, στη Μεταμόρφωση Χαλκιδικής, στον πατέρα Γρηγόριο και να τους ρωτήσει αν έφτιαχναν σήμερα την εκκλησία τους, πώς θα την έφτιαχναν. Πράγματι, τους ρώτησε και όλοι είπαν πως θα την έφτιαχναν μεγαλύτερη. Τότε είπε στους αρχιτέκτονες: «Άλλα σχέδια, απ’ την αρχή, να γίνει εκκλησία μεγάλη».

Έσκαψαν το μέρος και μετά πήγαν οι μηχανικοί. Είδαν πως στη βορινή πλευρά, εκεί που τέλειωνε η πέτρα, άρχιζε χώμα και φοβήθηκαν ότι θα γείρει ο ναός, αν το χώμα ήταν μαλακό. Αναγκάστηκαν να κάνουν εννιά γεωτρήσεις. Έσπασαν την πέτρα για να τη φέρουν στο ίδιο σημείο με την υπόλοιπη και έτσι δημιουργήθηκε ένα σκάμμα δώδεκα μέτρων. Γι’ αυτό έκαναν τρία υπόγεια. Ο γέροντας ήθελε ένα υπόγειο απομονωμένο ηχητικά, για να μπορεί να διδάσκεται εκεί και να τελείται η νοερή προσευχή. Τα

παρεκκλήσια είναι δεκατρία. Το μοναστήρι δεν είναι μεγάλο, ο ναός όμως είναι μεγάλος. Είναι χτισμένο με τη λογική μιας ευθείας όπου όλα τα δωμάτια είναι ηλιόλουστα[306].

Ένα αρχαίο ησυχαστήριο στην Αχλαδερή της Εύβοιας και ένα «Μεγάλο Ίδρυμα»

Το ησυχαστήριο στο Μήλεσι το προόριζε για τις γυναίκες, γι' αυτό ερευνούσε άλλες τοποθεσίες για να φτιάξει ένα άλλο ησυχαστήριο για άντρες. Ένα είδος αρχαίου ησυχαστηρίου! Θα ακολουθούσαν το τυπικό των Αγίων Αντωνίου, Μακαρίου του Αιγυπτίου, Εφραίμ του Σύρου και των άλλων αγίων της παλαιάς εποχής. «Ούτε κόσμο ούτε τίποτα». Θα ασχολούνται μόνο με τη μοναχική ζωή, αλλά ο νους τους θα είναι για όλο τον κόσμο. «Μακράν του κόσμου και μέσα στον κόσμο με την προσευχή και με την αγάπη του Χριστού». Δε θα ξεχάσουν ποτέ τον κόσμο. Θα ζουν μέσα στον κόσμο, θα προσεύχονται για τον κόσμο, ενωμένοι με τον Θεό και δοσμένοι στην αγάπη Του.

Ως κατάλληλο μέρος για το σχέδιό του αυτό βρήκε την Αχλαδερή της Εύβοιας, «κοντά στο Αιγαίο Πέλαγος που βλέπω και το Άγιον Όρος». Ήθελε μόνο να έχουν λίγα χρήματα στην τράπεζα –ούτε περιουσίες, ούτε κτήματα, ούτε τίποτα– για την τροφή τους, τις αρρώστιες και τα φάρμακά τους. Ψαλμωδία, δυο ή τρεις ώρες εργόχειρο, μελέτη και προσευχή. Ακολουθίες, Μηναία.

Έξω θα έχουν τον κήπο, τα δέντρα τους. Θα φυτέψουν βερικοκιές, ροδακινιές, αχλαδιές, δαμασκηνιές, μηλιές. Θα έχουν λαχανικά και άφθονο νερό. Θα βάλουν απ' όλα στον κήπο. Θα έχουν ζωή ειρηνική και όλες τις ευκολίες: θερμοσίφωνο, τηλέφωνο. Ο καθένας θα έχει το κελί του. Θα δοθούν στη μελέτη και στον αγιασμό και δε θα χρειάζεται να μιλούν. Ένας θα έχει αυτοκίνητο και θα πηγαίνει να κάνει τα ψώνια. Τα φαγητά τους θα είναι μόνο νερόβραστα με λάδι ωμό και φρούτα.

Η εξωτερική πόρτα του κήπου θα είναι κλεισμένη. Ούτε καφέδες ούτε λουκούμια. Εκτός αν υπάρχει μεγάλη ανάγκη για να μπει κάποιος. Έξω από τα κάγκελα θα έχουν μια πινακίδα σε γραμματοκιβώτιο που θα λέει: «Δε δεχόμαστε. Ό,τι θέλετε, αφήστε σημείωμα, γράψτε το όνομά σας, πείτε μας το πρόβλημα που έχετε, να κάνουμε την ταπεινή μας προσευχή για σας». Θα παίρνουν τα σημειώματα οι μοναχοί και θα κάνουν το καθήκον τους. Θα έχουν ένα «εκκλησάκι μυστικό», στο οποίο θα έρχεται ο ιερέας για να

λειτουργεί και να κοινωνεί τους μοναχούς. Θα τον κεράσουν κάτι, αν θελήσει ακόμα και φαγητό, θα του δίνουν κάτι για τον κόπο του και θα φεύγει. Το σχέδιο όμως αυτό του γέροντα δεν πραγματοποιήθηκε, για λόγους που ο Θεός και ο ίδιος γνωρίζουν.

Ένα «Μεγάλο Ίδρυμα» σχεδίαζε να φτιάξει στις Καρυές της Εύβοιας. Αυτά τα μέρη τα γνώριζε καλά από το διάστημα που υπηρέτησε παλιότερα ως ιερέας εκεί. Έβαλε μεσίτες και βρήκε την τοποθεσία. Από «ένα μακρινάρι» πάνω από το μοναστήρι, θα κατεβαίνουν να λειτουργούν στον Άγιο Ιωάννη. Οι κάτοικοι του Αυλωναρίου θα τον βοηθήσουν, άλλος θα φτιάξει τα κεραμίδια και άλλος τα τούβλα. Θα γίνει ένα πολύ ωραίο ίδρυμα. Επίσης, θα έρχονται από την Οκτωνιά, το Μπούζι, το Λιοχώρι, τα Λέπουρα. Τοπικοί όμως παράγοντες δεν του επέτρεψαν ούτε αυτό το σχέδιό του να πραγματοποιήσει.[307]

268. Βλ. *Όσιος Πορφύριος, Μαρτυρίες-Διηγήσεις…*, σ. 19-20.

269. Βλ. Νίκος Ζίας, στο: *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 235.

270. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Ανθολόγιον θαυμάτων*, σ. 102-104.

271. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 463.

272. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 463-464.

273. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 398-399.

274. Βλ. Νίκος Ζίας, στο *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 236.

275. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 401-402.

276. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 403-404.

277. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Θα σας πω…,* σ. 327-330 και *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 406-407.

278. Βλ. Ζίας, στο *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 236-239.

279. Βλ. Ειρηναίου Νεοφύτου και Μπάτσκας, «Η πνευματική σχέση του Γέροντα Πορφυρίου με τον Σερβικό λαό», στο *Γέροντας Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης, Ορόσημο αγιότητος στο σύγχρονο κόσμο*, Εκδόσεις Ιεράς Μονής Χρυσοπηγής, Χανιά 2008, σ. 278-288, 291, 298.

280. Βλ. Ειρηναίου, «Για τον Γέροντα Πορφύριο», σ. 295-296.

281. Βλ. Αμφιλόχιου Ράντοβιτς, Μητροπολίτη Μαυροβουνίου, «Για τον πόνο και για τον Γέροντα Πορφύριο», στο Κλείτου Ιωαννίδη, *Γεροντικό του εικοστού αιώνος,* Εκδόσεις Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Μήλεσι [2]2008, σ. 74-75.

282. Βλ. Γέρων Μωυσής Αγιορείτης, «Ο Γέροντας Πορφύριος και ο ανθρώπινος πόνος», στο *Γέροντας Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης, Ορόσημο αγιότητος στο σύγχρονο κόσμο*, Εκδόσεις Ιεράς Μονής Χρυσοπηγής, Χανιά 2008, σ. 465, 467.

283. Βλ. *Όσιος Πορφύριος, Μαρτυρίες-Διηγήσεις-Νουθεσίες*, Εκδόσεις Ενωμένη Ρωμιοσύνη, Θεσσαλονίκη [2]2017, σ. 97-98.

284. Βλ. Ηλία Βηρυττού, «Η παρουσία του Γέροντα Πορφυρίου στο Πατριαρχείο Αντιοχείας», στο *Γέροντας Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης, Ορόσημο αγιότητος στο σύγχρονο κόσμο*, Εκδόσεις Ιεράς Μονής Χρυσοπηγής, Χανιά 2008, σ. 309-312, 315.

285. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Θα σας πω…,* σ. 372 και *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 467.

286. Βλ. Αρχιεπίσκοπος Σινά Δαμιανός, στο *Όσιος Πορφύριος, Μαρτυρίες-Διηγήσεις-Νουθεσίες*, Εκδόσεις Ενωμένη Ρωμιοσύνη, Θεσσαλονίκη [2]2017, σ. 176-180.

287. Βλ. Αρχιεπίσκοπος Σινά Δαμιανός, στο *Όσιος Πορφύριος,*

Μαρτυρίες-Διηγήσεις…, σ. 180.

288. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 510-511.

289. Βλ. Αρχιμ. Δανιήλ Γούβαλη, στο *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 95.

290. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 410-411.

291. Βλ. Αρχιμ. Δανιήλ Γούβαλης, στο *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 88.

292. Βλ. Παναγιώτης Σωτήρχος, στο *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 145.

293. Βλ. Ευγενίου, μητροπολίτη Ιεραπύτνης, «Ο Γέροντας Πορφύριος…», σ. 156-165.

294. Βλ. Πατέρας Ελευθέριος Καψωμένος, στο *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 197.

295. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 411-412.

296. Βλ. Γεώργιος Παπαζάχος, «Για τον Γέροντα Πορφύριο», στο Κλείτου Ιωαννίδη, *Γεροντικό του εικοστού αιώνος,* σ. 83.

297. Συνέντευξη από τον ψάλτη του Αγίου Πορφυρίου στην εκκλησία της Πολυκλινικής κύριο Φώτη Παπαγεωργίου, Κόρινθος 17-06-2019.

298. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 418-419.

299. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Θα σας πω…,* σ. 407-409.

300. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 178.

301. Ο παπα-Φώτης (κατά κόσμον Αντώνιος Σκάνδαλος 1933-2013) εγκατέλειψε τον δικαστικό κλάδο και έγινε μοναχός στην καλύβη του Αγίου Δημητρίου, στην Κερασιά του Αγίου Όρους. Έπειτα από προτροπή του

γέροντα Πορφυρίου, έφυγε από το Άγιο Όρος και ανέλαβε τον Άγιο Νικόλαο στα Καλλίσια, μετά το έμφραγμα που είχε υποστεί το 1978 ο γέροντας και δεν μπορούσε να μείνει άλλο εκεί. Ο παπα-Φώτης ασκήθηκε στα Καλλίσια για είκοσι χρόνια. Μετά ανέλαβε πνευματικός στη γυναικεία Μονή Δαμάστας, όπου παρέμεινε τα τελευταία δεκαεπτά χρόνια της ζωής του. Η ταφή του έγινε στον Άγιο Δημήτριο στην Κερασιά του Αγίου Όρους, εκεί όπου πήγαιναν συχνά οι γέροντες του Αγίου Πορφυρίου και είχε μείνει ο ίδιος ο Άγιος για κάποιο διάστημα.

302. Βλ. *Πνευματική Ολυμπιάδα*, σ. 189.

303. Βλ. https://www.pemptousia.gr/video/o-giatros-tou-agiou-porfiriou-milai-gia-ta-thavmasta-gegonota-pou-ezise-konta-ston-agio/ (τελευταία ανάκτηση 15-5-2019).

304. Βλ. Παρασκευά Λαμπρόπουλου, *Οι εμπειρίες μου κοντά στον Άγιο Πορφύριο,* Εκδόσεις Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Μήλεσι 2015, σ. 169-175, 178-183.

305. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Θα σας πω…,* σ. 410-412.

306. Βλ. Γεωργίου Αρβανίτη, *Όσιος Πορφύριος, Μαρτυρίες-Διηγήσεις-Νουθεσίες*, Εκδόσεις Ενωμένη Ρωμιοσύνη, Θεσσαλονίκη [2]2017, σ. 99-102.

307. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 415-416, 421-427.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ – ΤΟ ΗΣΥΧΑΣΤΗΡΙΟ ΣΤΟ ΜΗΛΕΣΙ ΩΡΩΠΟΥ (1979-1991)

1. Το ησυχαστήριο στο Μήλεσι

Ο Άγιος Πορφύριος εγκαταστάθηκε το καλοκαίρι του 1979 στα κτήματα που είχε αγοράσει για να οικοδομήσει το ησυχαστήριό του στο χωριό Μήλεσι του Ωρωπού, σαράντα οκτώ χιλιόμετρα βορειοανατολικά της Αθήνας. Ήταν εβδομήντα τεσσάρων χρονών, κουρασμένος και ταλαιπωρημένος από τις πολλές αρρώστιες του, χωρίς την παλιά ενεργητικότητά του. Προτίμησε το μέρος αυτό επειδή ήταν κοντά στην Αθήνα και παρείχε εύκολη πρόσβαση στους πολλούς που ήθελαν να τον συναντούν. Δεν ήταν ευχαριστημένος με το πνευματικό περιβάλλον της περιοχής, όπως αυτό που είχε συναντήσει στη Βραΐλα Φωκίδας (1948) και στο Μάζι Φθιώτιδας (1954) και ο δεσπότης τού έφερνε πολλές δυσκολίες. Έλεγε: «Δεν έτυχα εγώ σε καλό μέρος. Μας έτυχε και ο δεσπότης δύσκολος και έφερε μεγάλη δυσχέρεια στο έργο μου, όπως το σκεφτόμουνα και όπως ο Θεός θα το έφερνε».

Στο τροχόσπιτο και σε ένα μικρό δωμάτιο
Στην αρχή στο Μήλεσι, περισσότερο από έναν χρόνο (έως το 1980), έμενε σε ένα τροχόσπιτο, κάτω από πολύ δύσκολες συνθήκες, ιδίως τον χειμώνα.

Μια μέρα πέρναγαν με το αυτοκίνητο του δικαστικού Γεωργίου Αρβανίτη από ένα μέρος όπου κάποιος έμπορος πούλαγε σκηνές. Αγόρασαν δυο: μία για τον γέροντα και μία για τον δικαστικό. Πήραν μαζί τους τη μια, την οποία τοποθέτησαν στη σκάρα του αυτοκινήτου, αλλά την άλλη, επειδή δε χώραγε, την πλήρωσαν και την άφησαν εκεί για να περάσουν μία άλλη μέρα να την πάρουν. Έπειτα από λίγες μέρες που πέρασε ο γέροντας, δε βρήκε τον πωλητή. Με τη διόρασή του, τον ανακάλυψε σε ένα άλλο μέρος και του ζήτησε τη σκηνή. Ο πωλητής είπε πως την έχει πουλήσει σε άλλον και τα χρήματα δεν μπορεί να του τα δώσει, γιατί τα είχε ξοδέψει! Ο

γέροντας έφυγε. Έτσι έμεινε χωρίς σκηνή και αποφάσισε να αγοράσει ένα τροχόσπιτο, στο οποίο εγκαταστάθηκε και υπάρχει εκεί μέχρι σήμερα[308].

Μετά το τροχόσπιτο άρχισε να μένει σε ένα μικρό πλινθόκτιστο δωμάτιο, απλό και απεριποίητο, έχοντας δίπλα του τον χειμώνα μια σόμπα σε υψηλή θερμοκρασία, όπως το απαιτούσε η κλονισμένη υγεία του. Στον χώρο αυτό πέρασε την ταλαιπωρία του επί τρεις μήνες με τις συνεχιζόμενες γαστρορραγίες και τις πολλαπλές μεταγγίσεις αίματος. Το αίμα που χρειάστηκε του το πρόσφεραν τα πνευματικά του παιδιά με πολλή αγάπη[309].

2. Οι εργασίες στο ησυχαστήριο – Η εκκλησία της Μεταμόρφωσης του Σωτήρα

Το 1980, άρχισε τις οικοδομικές εργασίες για την ανέγερση του ησυχαστηρίου και τις παρακολουθούσε από κοντά.

Ο γέροντας δε σκεφτόταν από την αρχή να χτίσει μεγάλο μοναστήρι. Ήθελε να φροντίσει κάποιες γυναίκες που τον είχαν ακολουθήσει: την αδελφή του, την ανιψιά του, τη Φιλοθέη, την Πηνελόπη, την Ισιδώρα κ.ά. Όλες μαζί ήταν οκτώ. Ύστερα από αυτές τις πρώτες οκτώ αδελφές, ελάχιστες δέχτηκαν στο ησυχαστήριο. Ο γέροντας δεν ήθελε να κάνει μια δική του «ομάδα» και δεν ενδιαφερόταν για την υστεροφημία του. Έστελνε μοναχές σε άλλα μοναστήρια, όπου καταλάβαινε πως θα αναπαύονταν.

Τα κτήματα στο Μήλεσι τα αγόρασε στο όνομα αυτών των γυναικών. Για τις οκτώ αυτές «ψυχές» έφτιαξε ένα κτίριο με οκτώ δωμάτια και μια κουζίνα. Όταν τέλειωσαν την κουζίνα, παρατήρησαν πως ήταν λίγο μικρή και της έκαναν μια προσθήκη. Μετά έφτιαξαν την τραπεζαρία, η οποία κατά περίεργο τρόπο έγινε μεγάλη και χώραγε περίπου διακόσια άτομα[310].

Τα υλικά που χρησιμοποίησε για τη μονή ήταν ακριβά, γιατί ήθελε να υπάρχει καλή μόνωση και να μην την επηρεάζει το κρύο ή η ζέστη. Δεν έβαλε καθόλου ξύλο ούτε στα μπαλκόνια, γιατί το θεώρησε επικίνδυνο για φωτιά. Με αυτό τον τρόπο θα μπορούσε να διατηρηθεί το κτίριο για πολλά χρόνια και να γίνει ύστερα από εκατό χρόνια Ιερατική Σχολή[311].

Από το Μήλεσι, για λίγο πάλι στην Κρήτη

Τον Ιανουάριο του 1980, ο γέροντας άφησε για λίγο το Μήλεσι και βρέθηκε για δεύτερη φορά στην Κρήτη, τρία χρόνια μετά την πρώτη επίσκεψή του. Έμεινε δέκα μέρες στα Χανιά, στο σπίτι του πατέρα

Ελευθέριου Καψωμένου, στον «μεγάλο αυτόν Άγιο και υψηλά ιστάμενο ενώπιον του Θεού». Με τη συνοδεία ενός πνευματικού του παιδιού, του αντισμήναρχου Αναστάσιου Τζαβάρα, ο οποίος υπηρετούσε στην 115 Πτέρυγα Μάχης στα Χανιά, πήγε πάλι στη Μονή Καψά, κοντά στην Ιεράπετρα, με το καλό και ξηρό κλίμα της. «Ο Καψάς είναι μια γωνιά της Αγίας Άννας του Αγίου Όρους», είπε ο γέροντας. Στον ναό προσκύνησε τον τάφο του Αγίου Ιωσήφ Γεροντογιάννη. Πήγε μπροστά στην εικόνα του Προδρόμου, σήκωσε τα χέρια ψηλά και είπε: «Εδώ πέρα, σ' αυτό το σημείο, όλα είναι άγια!» Παλιότερα είχε εκφράσει την επιθυμία να συστήσει σ' αυτή τη γωνιά της Κρήτης, στον Καψά, μια γυναικεία αδελφότητα. Στην Παναγία στο Καλό Νερό, κοντά στη Μονή Καψά, θα έκανε ένα ανδρικό μοναστήρι. Αργότερα θα πει: «Το θέλημα του Θεού ήταν να πάω στον Ωρωπό»[312].

Την άνοιξη του 1980, άφησε πάλι το ησυχαστήριό του, για να επισκεφτεί για τρίτη φορά την Κρήτη, προσκεκλημένος από τον παπα-Γιώργη Χιωτάκη, πατέρα δώδεκα παιδιών. Έμεινε για δεκατρείς μέρες στα Σφακιά. Το Φραγκοκάστελλο άρεσε πολύ στον γέροντα και αποκάλυψε πως «ο τόπος ήταν ιερός, ως τόπος ασκήσεως παλαιών ασκητών». Στο χωριό Αγία Ρουμέλη, στον ναό της Αγίας Τριάδας, παρατήρησε στο τέμπλο μια πολύ καλή εικόνα της Αγίας Τριάδας. Είπε στον παπα-Γιώργη κάπως επιτακτικά: «Να προσέξεις αυτή την εικόνα, γιατί θα σου την κλέψουν. Τέτοια εικόνα δεν υπάρχει άλλη. Το χαρακτηριστικό της είναι πως ο Πατήρ και ο Υιός εικονίζονται έχοντας την ίδια ηλικία!» Στο μέρος αυτό συνάντησαν μια μεγάλη ομάδα προσκόπων από το εξωτερικό. Ο γέροντας όρθιος, καθώς περνούσαν δίπλα του, τους ευλογούσε και είπε: «Ξέρεις τι καλά παιδιά είναι αυτά, παπα-Γιώργη; Αλλά είναι "ως πρόβατα μη έχοντα ποιμένα"»[313].

Η αναζήτηση νερού σε μεγάλο βάθος

Άρχισε να οικοδομεί το ησυχαστήριό του στο Μήλεσι, χωρίς να έχει νερό. Έχτισε μια δεξαμενή που χώραγε εξακόσια σαράντα κυβικά και τη γέμιζε με βρόχινο νερό. Επειδή είχε φυτέψει πολλά δέντρα, δεν έφτανε το νερό. Αναγκάζονταν να αγοράζουν πολύ νερό, με συνέπεια να δίνουν πολλά χρήματα τον χρόνο. Ένας Κύπριος προσκυνητής της μονής ανέλαβε να κάνει μια γεώτρηση, αλλά πριν αρχίσει, τον τραυμάτισε θανάσιμα ένα αυτοκίνητο. Για να κάνει μόνος του μεγάλη γεώτρηση, χρειάζονταν πολλά χρήματα. Μελετούσε συνεχώς αυτό το θέμα. Έψαχνε να βρει

άλλον κατάλληλο άνθρωπο. Περισσότερο από έξι χρόνια αγόραζαν νερό από την Κηφισιά.

Κάποια μέρα, στα τέλη του Αυγούστου του 1986, ένας επισκέπτης του ησυχαστηρίου, ο Νικόλαος Μυττάς, ζήτησε τη συμβουλή του. Με τη Χάρη του Θεού, του ανέφερε ορισμένα πράγματα από τη ζωή του που μόνο ο ίδιος γνώριζε. Ο άνθρωπος αυτός έκπληκτος είπε: «Τι είναι αυτό που βλέπω σήμερα, γέροντα. Αυτά που μου λες δεν τα ξέρει κανείς παρά μόνο εγώ. Και είναι τόσο μυστικά!» Ευχαριστήθηκε πολύ και ρώτησε αν ήθελε να του φέρει κάτι για φαγητό ή κάποιο ποτό. Ο γέροντας του είπε πως δεν ήθελε, γιατί έκανε τη δική του δίαιτα. Ο επισκέπτης τού φίλησε το χέρι και φεύγοντας τον ρώτησε αν έχουν νερό στο μοναστήρι. Μόλις έμαθε πως δεν έχουν, είπε πως έχει γεωτρύπανο και θα τους βγάλει νερό. Ο γέροντας τον ρώτησε πόσο θα στοιχίσει. Απάντησε πως δε θα στοιχίσει τίποτα, θα αναλάβει ο ίδιος όλα τα έξοδα: γεώτρηση, τρόμπα κτλ. Ο γέροντας του είπε πως αυτά τα λέει μπροστά στον Χριστό και να βιαστεί να φέρει το μηχάνημα, γιατί πληρώνουν ακριβά το νερό.

Ο Νικόλαος Μυττάς έφερε ένα μηχάνημα, με το οποίο έφτασε μέχρι τα τριάντα οκτώ μέτρα. Μετά βρήκε έναν σκληρό βράχο και δεν μπορούσε να προχωρήσει. Ο γέροντας τον παρακάλεσε να φέρει ένα μεγαλύτερο μηχάνημα, γιατί έχουν μεγάλη ανάγκη από νερό και θα είναι το μεγαλύτερο καλό που θα του κάνει. Πράγματι, έφερε ένα καλύτερο γεωτρύπανο και υπολόγισαν πως θα έβρισκαν νερό στα ογδόντα μέτρα. Αν και έφτασαν στα μέτρα αυτά, το μόνο που βρήκαν ήταν σκληρός βράχος με κενά μέσα. Ο άνθρωπος αυτός ήθελε να τα παρατήσει και να φύγει. Ο γέροντας του ζήτησε να μείνει, του είπε ότι δεν έπρεπε να φύγει.

Ο γέροντας Πορφύριος όταν ήταν νέος, είχε βρει σε πολλούς νερό και το δοκίμαζε κιόλας. «Ο Θεός επέτρεψε μέσα σε όλα να έχω κι αυτό το χάρισμα, να βλέπω μέσα στη γη βαθιά», έλεγε. Μια φορά τον είχαν πάει στον Θεολόγο και «είδε» πως υπήρχε νερό, μέτρησε το βάθος, αλλά μόλις το δοκίμασε, άρχισε να το φτύνει γιατί ήταν αρμυρό! Τους είχε πει από πού έρχεται το νερό και ότι περνά μέσα από ένα κτήμα. Οι κάτοικοι διαπίστωσαν, στο πηγάδι που άνοιξαν, ότι ήταν αλμυρό. Έβρισκε το νερό χωρίς κάποιο μηχάνημα, χωρίς καμιά δική του προσπάθεια, χωρίς «τέχνη και επιστήμη». Είχε τον τρόπο του! Προσευχόταν, έκανε τον σταυρό του και με τη Χάρη του Θεού «έβλεπε». Αισθανόταν μεγάλη χαρά, όταν έβρισκε το νερό. Έλεγε για τον ίδιο: «Ναι, ο Θεός φωτίζει και τον

αμαρτωλό και τον φωτίζει για να ιδεί κάτι, ένα θαύμα, για να γίνει καλός». Πάντως, ό,τι τους έλεγε για το νερό, αποδεικνυόταν σωστό.

Από μια μοναχή στο Μήλεσι ζήτησε να τον πάει κρυφά περίπου είκοσι πέντε μέτρα πιο πίσω από το σημείο όπου είχε ο Νικόλαος Μυττάς το γεωτρύπανο. Το μεσημέρι η μοναχή τον πήρε από το χέρι, γιατί είχε τυφλωθεί. Κατέβηκαν τις σκάλες και πήγαν κρυφά στο κάτω μέρος πίσω από τα πεύκα, στον γκρεμό, στις καρυδιές, για να δει το βάθος. Εκεί έκανε προσευχή, «πήγε» και βρήκε το ρεύμα του νερού, το οποίο ήταν μακριά από εκεί όπου έκαναν τη γεώτρηση. Έκανε τον σταυρό του και προσευχόμενος, μέτρησε πόσο βαθιά ήταν το νερό. Αισθάνθηκε μεγάλη χαρά μόλις το βρήκε. Φαινόταν ότι το νερό ήταν πολύ βαθιά, γι’ αυτό άρχισε πάλι να μετρά. Ήθελε να πιει κιόλας. Έσκυψε, ήπιε και ήταν πάρα πολύ ωραίο!

Ο μηχανικός Νικόλαος Μυττάς είχε αποφασίσει να εγκαταλείψει την επίπονη προσπάθειά του και να φύγει, θεωρώντας πως είναι βράχος και δεν υπάρχει νερό. Ο γέροντας του υπενθύμισε τα όσα του είχε πει με τη φώτιση του Θεού. Και τότε του είπε πόσα μέτρα θα πάει ακόμα για να βρει νερό. Του ζήτησε να πάει να φέρει μεγαλύτερους σωλήνες. Την άλλη μέρα έφερε τους σωλήνες και τους πήγε στο βάθος που του υπέδειξε ο γέροντας. Βρήκε το νερό και ήταν «ευλογία Κυρίου». «Ένα θαύμα»! Χάρηκαν όλοι. Έβαλαν την τρόμπα και έβγαλαν πολύ ωραίο νερό. Έκαναν Παράκληση στη Μεταμόρφωση του Σωτήρος για να ευχαριστήσουν τον Κύριο για το «θαύμα του νερού», για το «πολύ ωραίο και χωνευτικό νερό»[314].

Η εκκλησία του ησυχαστηρίου

Ήθελε να οικοδομήσει μια «μεγάλη και καλή εκκλησία», με τέχνη στο τέμπλο, στις εικόνες, στις τοιχογραφίες. «Μια μέρα μπορεί εδώ να ’ρχονται πολλοί να εξομολογούνται, να αγρυπνούν, να προσεύχονται, να σπουδάζουν τη νοερή προσευχή», έλεγε.

Ο «δεσπότης δύσκολος» δυσχέραινε το χτίσιμο της εκκλησίας. Ήταν μέχρι τότε το «μεγάλο εμπόδιο», το «φοβερό εμπόδιο»! Αλλά «συγχωρεμένος». Ίσως από άγνοια ή ο Θεός τον έβαλε να δοκιμάσει την πίστη και την επιμονή του κτήτορα. Στη Θεία Λειτουργία, όταν μνημονευόταν το όνομα του μητροπολίτη Δωρόθεου, ο γέροντας προσευχόταν ένθερμα γι’ αυτόν. «Είναι πατέρας μας. Πρέπει να προσευχόμαστε γι’ αυτόν», έλεγε. Ο γέροντας έκανε μεγάλο αγώνα,

«μυστικό», για να ξεπεραστεί η δυσκολία. Μετά τη μεγάλη προσπάθειά του, έβλεπε τον Θεό να ανοίγει τον δρόμο. Χρειαζόταν ακόμα λίγη, όχι πολλή, υπομονή. Θα έκανε ακόμα και ένα γηροκομείο, το μεγαλύτερο των Βαλκανίων. «Μα θα δείτε, βρε παιδιά, εδώ πολλά θαύματα»[315]!

Ο μητροπολίτης Αττικής Δωρόθεος Γιανναρόπουλος (1910-1993) είχε λειτουργήσει στον ναό της Αγίας Παρασκευής στη Μαλακάσα και με το που τέλειωσε η λειτουργία, ένα παιδάκι έξω από την εκκλησία τον πλησίασε για να πάρει την ευχή του. Εντυπωσιάστηκε από την ευλάβεια του μικρού παιδιού και το ρώτησε πώς το λένε. «Πορφύριο», απάντησε το παιδί. Ο δεσπότης το ρώτησε πάλι χαριτωμένα: «Τι τον έχεις τον τρελόγερο που πήρε τα βουνά;» Το παιδάκι με θάρρος τού είπε: «Δεν είναι τρελόγερος, είναι Άγιος. Και χάρη σ' αυτόν ζω. Και γι' αυτό φέρω το όνομά του και δεν τον αφήνεις να φτιάξει και εκκλησία»! Αυτό συνέβη μπροστά σε πολλούς ανθρώπους, στο προαύλιο της εκκλησίας. Ο δεσπότης συγκλονίστηκε! Ζήτησε κάποιον να τον οδηγήσει στον γέροντα Πορφύριο. Όταν τον συνάντησε, του είπε: «Πορφύριε, βάλε μπρος για την εκκλησία»[316].

Η έγκριση για την ανέγερση τον ναού στο ησυχαστήριο του Μήλεσι δόθηκε ύστερα από εννιά χρόνια αναμονής από τον μητροπολίτη Αττικής Δωρόθεο, με την κανονική παρέμβαση του αρχιεπισκόπου Αθηνών Σεραφείμ, τον οποίο πολύ αγαπούσε ο γέροντας και στον οποίο υπαγόταν η έδρα του ησυχαστηρίου. Καταρτίστηκε και εγκρίθηκε η σχετική μελέτη από το αρμόδιο μητροπολιτικό συμβούλιο και την αρμόδια επιτροπή ναοδομίας.

Ο γέροντας λαχταρούσε να αρχίσουν οι εργασίες! Βρέθηκε ο Σωτήριος Κούκης, μηχανικός από το Άργος, ο οποίος θα έκανε την εκχωμάτωση. Του τον έφερε ο Θεός και φαινόταν άγιος άνθρωπος. Τον ναό, ανέφερε ο γέροντας, θα τον φτιάξουν με τσιμέντο και απ' έξω θα τον χτίσουν με πολυμεθάνη. Το πάτωμα θα είναι εξήντα εκατοστά οπλισμένο. Θα πατάει στη γη και, αν γίνει σεισμός, να «βουλιάξει» η εκκλησία και να μην γκρεμιστεί. Ο υπόγειος διάδρομος θα οδηγεί σε μια πόρτα στη βορινή πύλη του ιερού και από εκεί στον σολέα που θα είναι τρία σκαλοπάτια πιο ψηλά. Οι πιστοί θα είναι κάτω, πιο ψηλά θα είναι τα στασίδια απ' όπου θα ψάλλουν και δε θα φαίνονται.

Οι εκσκαφές του ναού άρχισαν το 1989. Η θεμελίωσή του έγινε τα μεσάνυχτα της 25ης προς την 26η Φεβρουαρίου 1990, κατά τη διάρκεια της αγρυπνίας προς τιμήν του Αγίου Πορφυρίου Γάζης. Ο γέροντας ασθενής

και αδυνατώντας να κατέβει σε βάθος έντεκα μέτρων όπου θα έβαζαν τον θεμέλιο λίθο, παρέδωσε συγκινημένος τον σταυρό του και ζήτησε από τον Θεό να ενθυμείται τον ίδιο, τη συνοδεία του και τους συνεργάτες του. «Σταυρέ του Χριστού, στερέωσον τον οίκον τούτον. Σταυρέ του Χριστού, σώσον ημάς τη δυνάμει Σου. Μνήσθητι, Κύριε, του ταπεινού δούλου Σου Πορφυρίου και της συνοδείας αυτού…» Έδωσε οδηγίες να μπουν τα ονόματα σε ειδική θέση του ναού για την αιώνια μνημόνευσή τους[317].

Ένας τεχνίτης που έμενε στο Μήλεσι έκανε διάφορες εργασίες στο ησυχαστήριο και πληρωνόταν γι’ αυτές. Ξαφνικά, μια μέρα άρχισε να βρίζει τον γέροντα μπροστά σε όλους μέσα στο μοναστήρι. Τον κατηγορούσε στον κόσμο που πήγαινε στο μοναστήρι, αλλά και έξω από αυτό! Ο γέροντας σκέφτηκε πώς να τον βοηθήσει. Κάποια μέρα τού έκανε επίσκεψη στο σπίτι του. Μόλις τον είδε ο τεχνίτης γείτονάς του, τα έχασε. Μαζεύτηκε και κιτρίνισε. Νόμισε ότι πήγε για να τον μαλώσει. Ο γέροντας άρχισε να του λέει για τα δέντρα του, να επαινεί τους άφθονους καρπούς τους! Μίλησαν για τη φιλοξενία. Αυτό ήταν. Θερμάνθηκε η καρδιά του. Από τότε άλλαξε. Δεν έλειψε ποτέ από το μοναστήρι και έτρεχε για όλες τις δουλειές του. Έλεγε ο γέροντας πως «χρειάζεται ένας καλός τρόπος»[318].

Ένας ιερομόναχος που αγάπησε πολύ τον γέροντα, του δώρισε μια εικόνα του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου, η οποία έχει βάρος σαράντα πέντε κιλά. Ο γέροντας έλεγε για τον αγιογράφο της εικόνας πως είναι άγιος, αν και ζει μέσα στον κόσμο. Πριν τελειώσει ο ναός, θα αρχίσουν να γίνονται θαύματα[319].

Η μυστική φιλοσοφία

Στο υπόγειο της εκκλησίας σχεδίαζε να διδάσκεται η νοερή προσευχή. Οι μοναχές όποια ώρα θελήσουν, θα περνούν από αυτούς τους διαδρόμους και θα πηγαίνουν κάτω για να προσευχηθούν. Εκεί θα γίνονται πνευματικές εργασίες.

Το όνειρό του ήταν να φέρει στο ησυχαστήριο μοναχούς που έχουν ασχοληθεί «πολύ σθεναρά» με τη νοερή προσευχή, με τη μυστική φιλοσοφία, μέσα στην έρημο. Πολλοί ερημίτες δε θέλουν να φύγουν από την ησυχία τους, δε θέλουν να δουν κόσμο και δε θέλουν να είναι με τον κόσμο. Αυτοί μπορεί να έρθουν μια μέρα μόνο για να μιλήσουν και να φύγουν. Θα φέρουν από το Άγιο Όρος αυτούς που είναι ασκητές, τον ονομαστό γέροντα Παΐσιο, τον λόγιο γέροντα Θεόκλητο Διονυσιάτη, τον

ηγούμενο της Μονής Γρηγορίου πατέρα Γεώργιο Καψάνη και έναν άλλο Αγιορείτη με τον οποίο κουβέντιαζε μαζί του τα βράδια.

Θα βάλουν στην εφημερίδα την ώρα της αγρυπνίας. Θα γίνονται ομιλίες και αγρυπνίες, «για να μαζέψουμε τα παιδιά μας» που τα πήραν οι γκουρού και με αυτά που τους λένε τα τρελαίνουν και τα αποξένωσαν από την Εκκλησία. Να μάθουν το κομποσχοίνι, τις μετάνοιες, την ευχή του Ιησού. Μια σύναξη επηρεάζει, κάνει θαύματα. Θα έρχονται εκεί λεωφορεία με μαθητές για να βλέπουν τα «μεγαλεία»! Και από φυσικής άποψης το ησυχαστήριο θα είναι ωραίο. Θα γεμίσουν όλες τις γλάστρες με τριανταφυλλιές. Μόλις ανθίσουν, θα ευωδιάζει όλο το μέρος [320].

Ο ίδιος προσευχόταν συχνά σε μια «φυσική κρύπτη» στο ησυχαστήριο, στη μεγάλη κουφάλα ενός πεύκου, την οποία είχε μετατρέψει σε ασκητήριο. Έστρωνε μάλιστα μια κουβέρτα για να κάθεται και να προσεύχεται για όλο τον κόσμο. «Να, εδώ έρχομαι και προσεύχομαι για όλο τον κόσμο και για την πατρίδα μου την Εύβοια που είναι εδώ απέναντι. Εύχομαι και γι’ αυτούς ιδιαιτέρως»[321]. Έλεγε ακόμα: «Εγώ λέω τα ονόματα όλων αυτών που έχουν έλθει και μου έχουν μιλήσει. Παρακαλώ για τους άντρες, τις γυναίκες, τα παιδιά, τους γονείς και τους συγγενείς τους. Μετά παρακαλώ τον Θεό να ευσπλαχνιστεί και να βοηθήσει και όλους αυτούς που έχουν έρθει ή μου έχουν μιλήσει και δε θυμάμαι τα ονόματά τους. Περνώ πολλή ώρα μ’ αυτούς και έχω πίστη και βεβαιότητα ότι ο Θεός μ’ ακούει»[322].

Ο μικρός παπαγάλος

Είχε έναν μικρό παπαγάλο και μόλις άναβε το βράδυ το φως, ο παπαγάλος ξύπναγε και φώναζε σαν μικρό παιδί: «Γέροντα, ευλόγησον». Τον είχε μέσα στο κελί του μέχρι να φτιάξει ο καιρός, μετά τον έβγαζε έξω στο παράθυρο. Ο παπαγάλος από μικρός άκουγε μόνο ανθρώπινη φωνή κι όχι φωνές πουλιών. Τους επισκέφτηκε ένας δεσπότης και κάθισε στην καρέκλα που δίπλα βρισκόταν ο παπαγάλος. Κάποια στιγμή άκουσε τον παπαγάλο να λέει: «Γέροντα, ευλογείτε. Γέροντα, ευλόγησον». Ο δεσπότης νόμιζε πως τον γνωρίζει και απευθυνόταν σ’ αυτόν. Αισθάνθηκε χαρά[323].

Αρκετό καιρό πριν, του είχε δωρίσει κάποιος έναν δεύτερο παπαγάλο, ο οποίος ήταν πάρα πολύ άγριος, «πολύ ατίθασος», και δε δεχόταν να τον πλησιάσεις. Αν δεν πρόσεχες, μπορούσε να χώσει το ράμφος του βαθιά στο

χέρι σου. Ο γέροντας, με την ευχή του Ιησού, το «Κύριε Ιησού Χριστέ», και με το άγγιγμά του, κατάφερε να τον ημερέψει. Στο τέλος γνωρίστηκαν! Τον έβγαλε έξω από το κλουβί και καθόταν στον ώμο του και έκαναν περίπατο στον διάδρομο. Όταν έτρωγε, ερχόταν και έτρωγαν μαζί. Του έδινε το μήλο και το έτρωγε δίπλα του. Κάποτε ήρθε στο Μήλεσι ένας παπάς με τα έξι παιδιά του. Τα παιδιά άνοιξαν το κλουβί και ο παπαγάλος έφυγε.

Του έφεραν έναν τρίτο παπαγάλο που κι αυτός ήταν άγριος. Με τον ίδιο τρόπο και με την ευχή, τον ημέρεψε. Άρχισε να φωνάζει Γιώργο. Του έμαθε να μπαίνει στο κλουβί του που είχε σύρτη και μετά τον έκλεινε. Όταν του έδειχνε να πάει στο κλουβί του, άνοιγε τον σύρτη και έμπαινε μέσα. Έδωσε τον παπαγάλο σε έναν δεσπότη, αλλά εκείνος δεν τον πρόσεξε. Το μόνο που φώναζε ήταν «παππού», ενώ προηγουμένως έλεγε πολλά. Τον περιφρόνησαν. Ο παπαγάλος όμως είναι πολύ έξυπνο πουλί και «εγωιστής». Θέλει να τον προσέχεις, να του καλομιλάς, να μη μιλάς και να μην αγαπάς άλλον, γιατί ζηλεύει πολύ[324].

3. Η εγχείρηση του καταρράκτη και οι παρενέργειές της – Άλλες αρρώστιες

Ο γέροντας Πορφύριος έμενε στο μικρό πλινθόκτιστο δωμάτιο στο Μήλεσι, όταν άρχισε να θολώνει η όρασή του από καταρράκτη. Για να αποκατασταθεί η όρασή του, ένας οφθαλμίατρος και πνευματικό παιδί του επέμενε να χειρουργηθεί. Έπειτα από πολλές παρακλήσεις του, δέχτηκε ο γέροντας, με τον όρο όμως να μην του χορηγηθεί κορτιζόνη, γιατί ο οργανισμός του είχε μεγάλη ευαισθησία στα φάρμακα, ιδίως στην κορτιζόνη.

Ο γέροντας υποβλήθηκε το 1983 σε εγχείρηση καταρράκτη στο αριστερό του μάτι. Αν η εγχείρηση δε γίνει με ορθό τρόπο, αντί να κλείσει η πληγή, ανοίγει μεγαλύτερη. Κατά τη διάρκεια της εγχείρησης, ο γιατρός, χωρίς την έγκριση του γέροντα, του έκανε «μικρή έγχυση κορτιζόνης». Η έγχυση κορτιζόνης πίσω από τον βολβό του ματιού είναι η συνήθης πρακτική. Ο γιατρός που τον εγχείρησε νόμισε πως ο γέροντας εννοούσε να μην του χορηγηθεί συστηματικά κορτιζόνη στις συνήθεις δόσεις και όχι μια μικρή έγχυσή της[325].

Ο γέροντας είχε πει γι’ αυτή την εγχείρηση: «Να, πήγαν να μου φτιάξουν

τον καταρράχτη και έχυσαν το υγρό του οφθαλμού και μέσα εκεί, για να συμπληρώσουν, έβαλαν ένωση κορτιζόνης διαρκείας μέσα στον ιστό και τώρα βασανίζομαι, έπαθα διάφορα».

Το αποτέλεσμα από τη χρήση κορτιζόνης κατά την εγχείρηση ήταν να εμφανιστεί «κατακλυσμιαία γαστρορραγία», μοναδική περίπτωση στην παγκόσμια ιατρική βιβλιογραφία! Οι γαστρορραγίες επαναλαμβάνονταν για ένα τρίμηνο. Ο γέροντας, αν και ρωτήθηκε αρκετές φορές από διάφορους, δε θέλησε να αποκαλύψει το όνομα του γιατρού που έκανε την ανεπιτυχή εγχείρηση, ούτε το νοσοκομείο στο οποίο έγινε η επέμβαση. Πάντως, από το αριστερό μάτι του έβλεπε με «λίγο φως», ενώ από το δεξί μάτι έβλεπε τους ανθρώπους «σαν σιλουέτες». (Το 1987 επήλθε η πλήρης τύφλωσή του).

Στο Μήλεσι του έγιναν δώδεκα μεταγγίσεις αίματος. Η κατάσταση του συνεχώς αιμορραγούντος στομάχου, κάποια φορά με 600 γραμμάρια αίματος, τον έκανε να μην μπορεί να τρέφεται κανονικά και αδυνάτισε πάρα πολύ. Για τρεις με τρεισήμισι μήνες κόπηκε η όρεξή του και ζούσε με τρεις κουταλιές της σούπας κατσικίσιο γάλα τη μέρα. «Μια κατσίκα με έσωσε», έλεγε. Αλλά με όλη αυτή την ταλαιπωρία, έμεινε «πετσί και κόκαλα»! Δεν ήξερε αν είναι μέρα ή νύχτα. Δεν καταλάβαινε ακόμα και αν κοιμόταν[326].

Ο γέροντας είχε αναφερθεί σ’ αυτό το «ιατρικό λάθος» κατά την εγχείρηση του καταρράκτη του, το οποίο του προξένησε σοβαρή βλάβη στην υγεία του. «Εγώ που κάνω τον σοφό, την έπαθα σαν χωριάτης»! Έλεγε ακόμα ότι «είναι άλλο να σου έλθει κάτι εκ Θεού κι άλλο να πάθεις μία ζημιά για λόγους απροσεξίας, που δεν επιτρέπεται να το παθαίνει κανένας»[327].

Ένα χειμωνιάτικο βράδυ, ενώ έβρεχε και έκανε πολύ κρύο, ο καθηγητής Γαστρεντερολογίας Ηλίας Κουρούμαλης ειδοποιήθηκε από έναν φίλο του οφθαλμίατρο να πάνε στον Ωρωπό για να εξετάσουν τον γέροντα Πορφύριο. Τον είδαν με «εμφανώς μεγάλη απώλεια αίματος». Ο γέροντας αρνήθηκε κατηγορηματικά να μεταφερθεί στο νοσοκομείο, επιμένοντας πως μια τέτοια μεταφορά θα τον οδηγούσε στον θάνατο. Ο γιατρός σεβάστηκε την παράκλησή του, αν και εκείνη τη στιγμή τη θεώρησε υπερβολική. Δέχτηκε να πάρει τα συνήθη φάρμακα, αλλά επέμενε να τα λαμβάνει σε δόσεις λιγότερες από το μισό, δόσεις που χορηγούν σε βρέφη. Αν δεν είχε δει με τα ίδια του τα μάτια την απίστευτη ευαισθησία του

οργανισμού του γέροντα στα φάρμακα, δε θα μπορούσε να πιστέψει για τις φοβερές παρενέργειες των φαρμάκων στον οργανισμό του[328].

Σε μία άλλη επίσκεψή του στο Μήλεσι, σε μια δύσκολη στιγμή για τον γέροντα, ο γιατρός Ηλίας Κουρούμαλης βρέθηκε σε δίλημμα αν έπρεπε να γίνει μετάγγιση αίματος στον γέροντα ή όχι, φοβούμενος «εμπλοκή» του οργανισμού του. Αποφάσισε να αφήσει τη μετάγγιση για την επόμενη μέρα και βγήκε από το κελί κλαίγοντας για την πολύ δύσκολη κατάσταση του γέροντα. Ο γέροντας έχασε τις αισθήσεις του. Εκείνη τη στιγμή τηλεφώνησε στο ησυχαστήριο από την Αθήνα ο καρδιολόγος του Γεώργιος Παπαζάχος, για να δει τι κάνουν. Ο γέροντας πιο πριν δεν τους άφηνε να τον πάρουν τηλέφωνο και ο γιατρός πήρε μόνος του.

Ο Γεώργιος Παπαζάχος πήρε από το Λαϊκό Γενικό Νοσοκομείο Αθηνών δυο φιάλες αίματος και σε μία ώρα πήγε από το Γουδί στο Μήλεσι. Είπαν να καλέσουν ιερέα, γιατί ο παπα-Φώτης Κερασιώτης, συνεχιστής του έργου του στα Καλλίσια, είχε φύγει πριν από μια ώρα. Κάλεσαν τον πατέρα Δανιήλ Γούβαλη, ο οποίος τους είπε ότι θα πήγαινε πρώτα από τον ναό της Αγίας Παρασκευής στη Μαλακάσα να την παρακαλέσει για την αποκατάσταση της υγείας του και μετά θα πήγαινε κοντά του. Έφτασε ο γιατρός του και του έκανε τη μετάγγιση αίματος. Ο γέροντας άρχισε να συνέρχεται. Ήρθε και ο πατέρας Δανιήλ και έμεινε κοντά του μέχρι τη 1.00 μετά τα μεσάνυχτα. Τις επόμενες μέρες, οι γιατροί του Γεώργιος Παπαζάχος και Ηλίας Κουρούμαλης του έκαναν μεταγγίσεις αίματος στο Μήλεσι με περισσότερες από τριάντα φιάλες! Ο γέροντας αναφερόμενος σ' αυτό το γεγονός είπε: «Τι μυστήριο. Πόσο με αγαπάει ο Θεός! Πολύ κρυφά κάνει ο Θεός τα έργα Του και δίνει τη βοήθειά Του»[329].

Μήνες ολόκληρους ζούσε ο γέροντας με την αναμονή της αναχώρησής του από τον κόσμο. «Δεν ήθελα, μα ντρεπόμουν, να βάλω στον νου μου τα αέρια τελώνια, την Κόλαση και όλα αυτά. Δεν ήθελα να φύγω με την Κόλαση μέσα στον νου μου». Δεν ήθελε να έχει τέτοιες σκέψεις, ύστερα από τόσα χρόνια που είχε ως «καλόγερος», μέσα στην έρημο, με λαχτάρα και αγάπη στον Χριστό και, σύμφωνα με το πνευματικό «μικροσκόπιό» του, με «παρεκτροπές αμαρτιών»! Αισθανόταν ότι από ώρα σε ώρα θα «έφευγε», αλλά είχε μια χαρά που δεν μπορεί να περιγραφεί, γιατί θα πήγαινε κοντά στον Χριστό.

Μέσα σε όλη αυτή τη δύσκολη κατάσταση του παρουσιάστηκε κάτι πολύ σπουδαίο. Μόλις του ερχόταν η αδυναμία και αισθανόταν ότι θα

ξεψυχήσει, έβλεπε «ένα άστρο στον ουρανό, που ήτανε πάρα πολύ ωραίο. Είχε κάτι ακτίνες, κάτι… μία γλυκύτητα, όταν το έβλεπα, το καμάρωνα πάρα πολύ». Αυτό το άστρο τον παρηγορούσε, τον γέμιζε χαρά, αν και αισθανόταν τη φυγή του. Μόνο μια φορά αισθάνθηκε το άστρο αυτό να μη λάμπει, να μην είναι γεμάτο. Κατάλαβε πως ήταν από τον πειρασμό και το περιφρόνησε. Στράφηκε αλλού, μίλησε με την αδελφή του για δουλειές και σε λίγο το φως του επέστρεψε.

Για την αναχώρησή του δεν είχε κάποια πληροφορία, ούτε σκεφτόταν ότι θα μπορούσε να έχει. Έβλεπε τους Αγιορείτες Αγίους Μάξιμο, Νήφωνα, Ακάκιο. Ερχόταν πάλι το άστρο. Τι γλυκύτητα! Είχε ένα χρώμα σιέλ ανοιχτό, ωραίο και πολύ γλυκό, όπως είναι κάτι διαμάντια. Όταν ερχόταν το άστρο, «αναπτερούτο η ψυχή μου». «Ήρθε το άστρο μου», έλεγε. Το έβλεπε μέσα στο χάος. Σαν να τον τραβούσε, σαν να ήταν να πάει σε αυτό, όταν θα έφευγε από εδώ και χαιρόταν. Λαμπρό άστρο[330].

Παρά το ότι θεωρούσε τον εαυτό του πολύ αμαρτωλό, δε σκεφτόταν τις αμαρτίες του. Τις είχε πει και περίμενε ο Θεός να τον συγχωρέσει. Επαναλάμβανε από την ευχή της Θείας Μετάληψης το «Οἶδα, Σῶτερ, ὅτι ἄλλος, ὡς ἐγώ, οὐκ ἔπταισέ σοι…», κάθε φορά που αισθανόταν ότι θα έφευγε από τον κόσμο. Το έλεγε με λαχτάρα, για να φύγει με αυτούς τους λογισμούς. Δεν κουραζόταν να το επαναλαμβάνει. Θα έφευγε όχι με αγωνία αλλά με χαρά. Όποτε θα ήθελε ο Θεός, θα έφευγε. Αισθανόταν «ετοιμοθάνατος», «άταφος νεκρός»!

Θυμόταν μόνο την αγάπη του Θεού και χαιρόταν. «Για την αγάπη Σου, Θεέ μου, να είμαι κι εγώ εκεί». Αν όμως ο Θεός τού πει: «Εταίρε, πώς εισήλθες ώδε μη έχων ένδυμα γάμου; Τι θέλεις εσύ εδώ;» θα απαντούσε: «Ό,τι θέλεις, Κύριέ μου, ό,τι θέλει η αγάπη Σου, όπου θέλει η αγάπη Σου ας με βάλει. Παραδίδομαι στην αγάπη Σου. Αν θέλεις και στην Κόλαση να με βάλεις, βάλε με, αρκεί να μη χάσω την αγάπη Σου!»[331]

Για πρώτη φορά πέρασε το κατώφλι του θανάτου στην Πολυκλινική Αθηνών. Τη δεύτερη φορά στο Μήλεσι απλώς κοιμήθηκε. Εμπιστεύτηκε στον πατέρα Ελευθέριο Καψωμένο την εμπειρία του και αυτό που είπε στον Κύριο: «Δούλος του Θεού Πορφύριος ζητώ παράταση μετανοίας»! Οι αδελφές στο Μήλεσι, όταν είδαν ότι πέθανε, τον έκλαιγαν. Με το που επέστρεψε και τις είδε, τις ρώτησε: «Γιατί κλαίγατε;» «Για να γίνεις καλά», του είπαν. «Να κλαίτε να γίνω καλός»[332]!

Ο γέροντας είχε και άλλα μικρότερα θέματα με την υγεία του, όπως με τα

δόντια του, τα οποία τον ταλαιπώρησαν πολύ. Αναγκάστηκε να τα αφαιρέσει και να χρησιμοποιεί τεχνητή οδοντοστοιχία. Έλεγε: «Τώρα δεν έχω και σίδηρο και μόλις φορέσω αυτά, μωλωπίζονται τα ούλα». Πόναγε πολύ και δεν μπορούσε να μασά την τροφή. Γι’ αυτό άρχισαν να του αλέθουν τις τροφές, για να μπορεί να τις καταπίνει. Κάποτε ο γέροντας έκανε μια εξαγωγή δοντιού και ο οδοντίατρος πήρε το δόντι με πρόθεση να το φυλάξει για ευλογία. Ο γέροντας όμως από ταπεινότητα δεν ήθελε και απαίτησε από τον γιατρό να του το δώσει. Πράγματι, πήρε το δόντι του και το πέταξε[333].

Κάποια πνευματικά παιδιά του τον προέτρεψαν να παρακαλέσει τον Θεό να δώσει λύση σε αυτή την επίπονη κατάσταση με τα δόντια του και για τις άλλες αρρώστιες του. Ο ίδιος απαντούσε: «Το αφήνω στον Θεό και Τον παρακαλώ μόνο για τις αμαρτίες μου. Έχει πολλά αυτό μέσα, αλλά δεν μπορώ να τα πω. Πολλά. Βάθος. Βιβλίο ολόκληρο»! Αν παρακαλούσε γι’ αυτό, πίστευε πως «εκβιάζει» τον Θεό. Δε θεωρούσε κακό αν αρρωστήσει κάποιος ή χάσει κάτι, να παρακαλέσει τον Θεό. Τον Θεό όμως είναι καλό να Τον παρακαλείς «όταν νιώθεις ότι είσαι μακριά Του και δεν Τον έχεις αγαπήσει καθώς πρέπει. Γιατί δεν ανοίγεις τα χέρια σου να πεις: Θεέ μου, σε αγαπώ, σε λαχταράει η ψυχή μου; Μα δεν μπορώ να τα ανοίξω, να σε αγαπήσω όπως Εσύ θέλεις»[334].

Η κήλη τον ταλαιπωρούσε με φρικτούς πόνους. Του δημιουργήθηκε η κήλη, γιατί παλιά στα Καυσοκαλύβια σήκωνε «80 οκάδες» βάρος και το ανέβαζε από τον αρσανά στην καλύβη τους, αλλά και στην Εύβοια και στα άλλα μέρη όπου έμεινε, συνέχιζε να μεταφέρει μεγάλα φορτία για τις εργασίες του. «Εγώ αν αντέχω τόσες αρρώστιες που έχω, είναι που δούλεψα, που έτρεχα. Και τα νεύρα μου, τα αγγεία μου»[335]. Η κήλη τον ταλαιπωρούσε περισσότερο απ’ ό,τι οι άλλες αρρώστιες του. Όταν η κήλη έβγαινε έξω, ήταν σαν ένα πεπόνι δυο ή τριών κιλών και δύσκολα, ύστερα από δύο ή τρεις ώρες, έμπαινε στη θέση της. Μια μέρα παιδευόταν τρεις ώρες μόνος του, αλλά δε γινόταν τίποτα. Ίδρωσε, πόνεσε υπερβολικά. Όλοι εκεί πίστεψαν πως θα πεθάνει. Φώναξαν τον γιατρό, ο οποίος ήρθε αμέσως. Μόλις έφτασε, πριν ακόμα τον αγγίξει, η κήλη επανήλθε στη θέση της[336].

Κάποτε του έφεραν ένα στατικό ποδήλατο στο Μήλεσι για να ασκείται στο κελί του. Ρώτησε τον καρδιολόγο του και του είπε ότι θα έκανε καλό στην καρδιά του, αρκεί να ασκούνταν με μέτρο. Το πρωί ξύπναγε από τις δύο ή τις τρεις η ώρα και, καθώς είχε διαύγεια νου, προσευχόταν. Ύστερα,

αντί για να κάνει μετάνοιες, ασκούνταν στο ποδήλατο και έλεγε συνεχώς την ευχή του Ιησού, το «Κύριε Ιησού Χριστέ»[337].

4. Οι επισκέπτες του στο Μήλεσι: Καθηγητές πανεπιστημίου και απλοί άνθρωποι – Ιστορίες ζωής

«Έρχεται όλη η Ελλάδα»

Στο ησυχαστήριό του στο Μήλεσι «έρχεται όλη η Ελλάδα». Το θεώρησε «ως οικονομία του Θεού» να πάει εκεί, γιατί «εμείς εδώ αλλιώς τα λέμε και ο Θεός αλλιώς τα σχεδιάζει». Πολλές φορές έρχονταν γεμάτα λεωφορεία από διάφορα μέρη, όχι μόνο από την Αθήνα και τον Πειραιά, αλλά και από τη Θεσσαλονίκη, τα Γιάννενα, το Αγρίνιο, την Ξάνθη, την Κομοτηνή, την Καβάλα. «Ο κόσμος μού φιλούσε τα πόδια και εγώ έκλαιγα», έλεγε. Συγκινούνταν που η Χάρη του Θεού ευαισθητοποιούσε τους ανθρώπους και πήγαιναν εκεί! Έβλεπε τον Χριστό που προσκυνούνταν από τον κόσμο! Δεν αισθανόταν ότι τιμούν τον ίδιο, αλλά έβλεπε ότι τιμούν τον Χριστό[338].

Ο γέροντας προσέλκυε τους ανθρώπους με «την απλότητα, τη λιτότητα του βίου του και την καταδεκτικότητα», αρετές που τον διέκριναν. Στο μικρό κελί του είχε μια μεγάλη εικόνα της Παναγίας της Κεχαριτωμένης. Δεχόταν «τους πάντας»! Κανέναν δεν απωθούσε. Δημιουργούσε μία ατμόσφαιρα άνεσης και εμπιστοσύνης[339].

Στο Μήλεσι, αφότου έμεινε ξαπλωμένος στο κελάκι του, είχε ένα κουδουνάκι και με αυτό καλούσε τις μοναχές και τα πνευματικά του παιδιά. Το φαγητό του σε όλη του τη ζωή ήταν λιτό. Του έφερναν στο κελάκι του στο Μήλεσι το λιγοστό φαγητό του αλεσμένο. Το ψωμί ήταν μέσα τριμμένο. Του έβαζαν την πετσετούλα με στοργή, του έδιναν το κουτάλι στο χέρι, γιατί τότε δεν έβλεπε. Έκανε τον σταυρό του πολλές φορές καθιστός και άρχιζε να τρώει. Όταν τέλειωνε το φαγητό, ζητούσε νερό· τον χειμώνα το έβαζε πάνω στη σόμπα να είναι ζεστό για τον λαιμό του. Ξέπλενε καλά το στόμα του και σκουπιζόταν. Χτύπαγε το κουδουνάκι και ερχόταν μια μοναχή για να πάρει το πιάτο του. Έκανε τον σταυρό του πάλι πολλές φορές, ευχαριστώντας τον Θεό[340].

Χιλιάδες άνθρωποι πήγαιναν για να τον δουν και να ακούσουν τις συμβουλές του. Η πόρτα του κελιού του ήταν ανοιχτή για όλους. Δε μίλαγε όμως για όλα σε όλους, γιατί πολλές φορές αισθανόταν πως κάποιοι δεν

ήταν ακόμα έτοιμοι να ακούσουν. Εξομολογούσε λιγότερο, αλλά συνέχισε το έργο του πνευματικού συμβούλου σε πολλούς. Έλεγε για τον εαυτό του ότι τον πέρασαν για καλό, διαδόθηκε ότι είναι καλός, όχι ότι είναι καλός, γι’ αυτό πήγαινε ο κόσμος. Θεωρούσε τον εαυτό του έναν απλό άνθρωπο. Έρχονταν και από το εξωτερικό για να τον δούνε.

Η συμπεριφορά του

Η συμπεριφορά του γέροντα προς τους επισκέπτες του στις περισσότερες περιπτώσεις ήταν η ίδια. Με ένα απλό «άγγιγμα» του χεριού, πιάνοντας τον σφυγμό στον καρπό και προσευχόμενος, δεχόταν αμέσως την αποκάλυψη του Θεού για το πρόβλημα που είχες. Και τότε σου μιλούσε για τις αρρώστιες που πέρασες, αλλά και για αρρώστιες που θα περνούσες στο μέλλον, για τα ευαίσθητα σημεία του οργανισμού σου και από τι έπρεπε να προσέχεις. Άλλες φορές έπαιρνε το κεφάλι σου μέσα στα χέρια του και το κρατούσε στη στάση αυτή για μερικά λεπτά. Ένιωθες εκείνη την ώρα τη θερμή προσευχή του. Ήταν πραγματικά «μια ιερή στιγμή». Μετά σου έδινε τις κατάλληλες συμβουλές[341].

Τον κατηγορούσαν που έπιανε τον σφυγμό των επισκεπτών. Ο ίδιος υπενθύμιζε πως η Αγία Γραφή αναφέρει ότι ο Χριστός «ἥψατο τῆς χειρὸς αὐτῆς» (*Ματθ*. 8, 15). Δεν ξέρουν οι άνθρωποι. Από άγνοια κατηγορούν[342].

Λειτουργούσε, σύμφωνα με τον καθηγητή της Παιδαγωγικής Γεώργιο Κρουσταλάκη, στο πλαίσιο της λεγόμενης «παιδαγωγικής του προσώπου». Πίστευε πως η πιο σημαντική βοήθεια προς τον άλλο έγκειται στο «να τον ακούεις» την ώρα της καταλυτικής μοναξιάς του, του πόνου και της απόρριψής του από τους άλλους. Δεχόταν κάθε συντετριμμένο ψυχικά και με τη βαθιά «ενσυναίσθηση» που διέθετε, μοιραζόταν το πρόβλημά του[343].

«Το πλησίασμα αυτό γινόταν με τον λόγο και τη σιωπή, με τη διδαχή και την προσευχή, με το ψάλσιμο και τους στεναγμούς, με τα τηλέφωνα και τις επισκέψεις, με τις θεραπείες και τα θαύματα κτλ.» [344] Σε μερικούς ρώταγε: «Πόσα παιδιά έχεις; Πώς τα λένε;» Έβλεπε καθένα από τα παιδιά και τους έλεγε γι’ αυτά. «Και όταν δε ρωτήσω, τα βλέπω, αλλά είναι πιο δύσκολο. Θέλει πιο πολύ κόπο»[345].

Ο ηλεκτρολόγος που του έφτιαχνε τα ηλεκτρικά στην παράγκα όπου έμενε στην αρχή, ένας απλοϊκός άνθρωπος, απόρησε γιατί τον επισκεπτόταν τόσος κόσμος. Μια μέρα τού είπε: «Καλά, γέροντα, τι θέλει όλος αυτός ο κόσμος που περιμένει απ’ έξω από έναν γέρο σαν και σένα;»

Ο γέροντας του απάντησε πως τους λέει από ένα «παραμύθι» και φεύγουν! Του ζήτησε να ακούσει κι αυτός ένα παραμύθι. Ο γέροντας άρχισε να του μιλά για την οικογένειά του, για τα ελαττώματά του. Ο ηλεκτρολόγος τού ζήτησε να σταματήσει, γιατί όσα έλεγε για τον ίδιο κάθε άλλο παρά παραμύθι ήταν[346].

Μια γυναίκα που πήγε στον γέροντα για να τον συναντήσει, τον έκανε να χαρεί πάρα πολύ. Γιατί «είδε» την ψυχή της να είναι «ολόλευκη, φωτόλαμπρη». Άστραφτε! Ήταν καθαρή όπως το χιόνι. Του ερχόταν να σηκωθεί από το κρεβάτι και να την ασπαστεί. Έλεγε: «Υπάρχουν άγιες ψυχές!»[347]

Τον επισκέφτηκε μια κοπέλα που είχε γνωρίσει έναν νέο και είχε μείνει έγκυος. Ο γέροντας της είπε να μη «χαλάσει» το παιδί, να το κρατήσει και να στείλει ένα γράμμα στον πατέρα του. Μόλις το πληροφορήθηκε ο πατέρας, χάρηκε και άρχισε να αλληλογραφεί με την κοπέλα, γιατί έμενε σε άλλη πόλη. Ο γέροντας την πήγε με έναν γνωστό του και γέννησε σε χριστιανικό περιβάλλον. Όταν έγινε τριών μηνών το παιδί, του έβγαλαν φωτογραφίες και τις έστειλαν στον πατέρα του που δεν είχε παρουσιαστεί. Οι γονείς του όμως δεν ήθελαν την κοπέλα, γιατί ήταν φτωχή. Ο νέος αυτός, άβουλος καθώς ήταν, πείστηκε από τους γονείς του.

Ο γέροντας με την κοπέλα πήγαν στον μητροπολίτη (παλιότερα οι άνθρωποι πολλές φορές σε προβλήματά τους κατέφευγαν στον επίσκοπό τους και ζητούσαν τη βοήθεια και την προσευχή του) και του ανέφεραν το γεγονός. Ο μητροπολίτης κάλεσε τον πατέρα του παιδιού και του εξέθεσε το πρόβλημα. Ο πατέρας, έχοντας αλλάξει γνώμη, ταράχθηκε, αλλά επέμενε πως δεν είναι δικό του το παιδί. Ο γέροντας του είπε πως είναι ο πνευματικός της κοπέλας και ξέρει καλά ότι το παιδί είναι δικό του. «Για κοίταξε πόσο σου μοιάζει», του είπε! Αφού ο πατέρας δεν ήθελε να αναλάβει την ευθύνη του, του είπε ότι κάποιοι δικοί του θα φροντίσουν το παιδί. Αν κάποτε θελήσει, ας πάει να δει το παιδί για να χαρεί κι αυτός. Είπε ακόμα ο γέροντας: «Όταν ήμουν νέος, έκαμα κι εγώ κανένα καλό. Τώρα το παιδί είναι προσωπικότης, μεγάλη ευφυΐα»![348]

Καθηγητές πανεπιστημίου και απλοί άνθρωποι στο Μήλεσι

Ο γέροντας, όταν συναντούσε στο Μήλεσι κάποιον που ήταν καθηγητής πανεπιστημίου, έλεγε: «Αυτός, παιδί μου, είναι πολύ σπουδαίος. Είναι καθηγητής πανεπιστημίου. Εμείς δεν είμαστε τίποτα μπροστά του»[349].

Μια μέρα πήγε στο Μήλεσι ο καθηγητής πανεπιστημίου κύριος Κωνσταντίνος Μουρατίδης, «συνταξιούχος, πολύ σοβαρός άνθρωπος και πολύ καλός». Στον τρόπο του έμοιαζε του μακαρίτη Παναγιώτη Τρεμπέλα. Γνώριζε τον γέροντα από τότε που ήταν στην Πολυκλινική. Είχε μαζί του έναν άλλο καθηγητή και συζητούσαν. Στην αρχή ο γέροντας δε μιλούσε, αισθανόμενος «φτωχός και αγράμματος». Ο καθηγητής όμως μάλλον επίτηδες έλεγε κάτι στρεβλό, για να κάνει τον γέροντα να πάρει θάρρος, να μιλήσει και να συζητήσει. Ο καθηγητής στο τέλος της συζήτησής τους είπε: «Να σου πω, αυτή τη στιγμή αισθάνομαι ότι μίλησα μ’ έναν γέροντα του Γεροντικού, του Λαυσαϊκού»[350]!

Τον επισκέφτηκε ένας άλλος καθηγητής πανεπιστημίου και του παραπονιόταν για κάποια προβλήματά του. Ο γέροντας του είπε: «Κύριε καθηγητά, αυτά τα προβλήματα τα έχεις από την κοιλιά της μητέρας σου»! Τότε ο καθηγητής άρχισε να κλαίει! «Εσύ, ένας καθηγητής πανεπιστημίου, να κλαις;» τον ρώτησε πάλι ο γέροντας. Ο καθηγητής τού είπε πως έχει δίκιο, τα λόγια του έχουν βαθιά σημασία. Η μητέρα του έλεγε πως όταν ήταν έγκυος, ο πατέρας του την κλοτσούσε στην κοιλιά για να αποβάλει! Ο γέροντας αναφέροντας αυτό το περιστατικό, επισήμανε: «Εγώ, παιδί μου, ήμουν στην κοιλιά της μητέρας αυτού του καθηγητή; Ο Θεός με φωτίζει για να λέω αυτά που λέω»[351].

Στο Μήλεσι τον συνάντησε για πρώτη φορά ο καθηγητής της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, πρωτοπρεσβύτερος Γεώργιος Μεταλληνός. Ο γέροντας ήταν κλινήρης, όντας άρρωστος. Του μίλησε με πολλή γλυκύτητα και ταπεινότητα. Η ταπεινότητά του φάνηκε και στο πώς προέβαλλε συνεχώς επιστημονικές εργασίες του καθηγητή, χωρίς να τον έχει πληροφορήσει γι’ αυτές κάποιος άλλος. «Συνιστώ την τάδε εργασία σας» ή «έχετε γράψει και γι’ αυτό το θέμα», έλεγε.

Άρχισε να αναφέρεται σε γεγονότα της ζωής του καθηγητή και ιερέα, να του μιλά για την οικογένειά του και να του υποδεικνύει τρόπους συμπεριφοράς απέναντι στα παιδιά του. Είχε ενώπιόν του όλη την οικογένεια! Όσα έλεγε, του έρχονταν αυθόρμητα. Του είπε για το ένα του παιδί: «Όσα θα έλεγες σ’ αυτό το παιδί σου, αφού έχει κάποιες αντιδράσεις λόγω του χαρακτήρα του, να τα λες στον Θεό. Γονάτιζε στον Θεό και διά της Χάριτος του Θεού, τα λόγια σου θα μεταβιβάζονται στο παιδί σου». Ενώ για το άλλο του παιδί τού είπε πως: «Δέχεται τα λόγια σου, αλλά εύκολα τα ξεχνά. Οπότε πάλι θα γονατίζεις και θα ζητάς τη χάρη του Θεού,

ώστε ο πατρικός λόγος σου να πέφτει σε γη αγαθή, για να μπορεί να καρποφορήσει»[352].

Ο παραπάνω καθηγητής στις πανεπιστημιακές του παραδόσεις, σε ερωτήσεις των φοιτητών για το αν υπάρχουν και στην εποχή μας άνθρωποι που να έχουν τα Χαρίσματα του Αγίου Πνεύματος, αναγκαστικά έκανε αναφορά στον γέροντα Πορφύριο, στον γέροντα Παΐσιο και σε άλλους Αγιορείτες και μη. Μια μέρα όμως πήγε στη Θεολογική Σχολή εκ μέρους του γέροντα ο καθηγητής της Ιατρικής Γεώργιος Παπαζάχος και χαμογελαστός «μάλωσε» τον πατέρα Γεώργιο λέγοντάς του: «Ο πατήρ Πορφύριος μου είπε να μην τον προβάλλεις τόσο έντονα στα μαθήματά σου»[353]!

Ο καθηγητής της Καινής Διαθήκης στο Πανεπιστήμιο Αθηνών Γεώργιος Γαλίτης τον είχε γνωρίσει στα Καλλίσια το 1976. Δόξαζε τον Θεό που αξιώθηκε να τον γνωρίσει. Κάθε επίσκεψη ήταν «πηγή δύναμης» όχι μόνο για τον ίδιο, αλλά και για όλη την οικογένειά του. Θυμόταν τους περιπάτους που έκαναν με τον γέροντα παλιότερα, όταν η υγεία του το επέτρεπε. Μετά τα Καλλίσια άρχισε να πηγαίνει στο Μήλεσι. Τα τελευταία χρόνια της ζωής του γέροντα τον έβλεπε σε έναν «θερμοθάλαμο», στο δωμάτιό του όπου υπήρχε πάντα υψηλή θερμοκρασία, η οποία του ήταν απαραίτητη για να κρατηθεί στη ζωή. Σ’ αυτό το «δωματιάκι» αισθανόσουν την παρουσία του Αγίου Πνεύματος, αισθανόσουν το άρωμά Του. Ήταν ο «άνθρωπος της προσευχής και της δοξολογίας»[354].

Ο ψάλτης του Αγίου Πορφυρίου στον Άγιο Γεράσιμο της Πολυκλινικής Αθηνών, κύριος Φώτης Παπαγεωργίου, συχνά τον επισκεπτόταν, μετά την οριστική αποχώρησή του από την Πολυκλινική, στα Καλλίσια και στο Μήλεσι. Ήταν ο πνευματικός όλης της οικογένειάς του και είδαν σε δύσκολες στιγμές τους τα σημάδια της δυνατής προσευχής του στον Θεό. Μια φορά πήγε με τη σύζυγό του στο κελί του στο Μήλεσι. «Ποιος είσαι;» τον ρώτησε ο γέροντας. «Ο Φώτης». «Ποιος Φώτης;» «Ο Φώτης, γέροντα, ο ψάλτης του Αγίου Γερασίμου». Άπλωσε το χέρι του σε μια σαρανταριά κασέτες που είχε, ενώ είχε χάσει το φως του, έπιασε μία και την έβαλε στο κασετόφωνο. Ήταν από την Ακολουθία των Θεοφανίων, στην οποία έψελνε ο παλιός ψάλτης του[355]!

Η Τατιάνα Γκορίτσεβα, γνωστή συγγραφέας από τη Ρωσία, είχε γράψει ότι στην Ελλάδα υπάρχει «ένας στάρετς Πορφύριος» που τον έχουν κυκλώσει και οι δεξιοί και οι αριστεροί. Αλλά αυτός τους αγαπάει όλους

και τους προσέχει όλους, δεν ενδίδει σε κανέναν. Δηλαδή έλεγε ότι δεν είναι ούτε δεξιός ούτε αριστερός[356]. Στο βιβλίο της «Η αθέατη πλευρά της Ρωσίας» αναφέρει τη συνάντησή της με τον γέροντα Πορφύριο. Μαζί της ήταν η Μαρία Μεμλέγιεβα, συγγραφέας από τους εμιγκρέδες του Παρισιού. Ο καθηγητής Ιατρικής Γεώργιος Πιπεράκης, ο οποίος γνώριζε ρωσικά, έκανε τον μεταφραστή στο κελί του γέροντα. Αν και ο γέροντας πολλές φορές τον διόρθωνε, κατανοώντας μια γλώσσα την οποία δε γνώριζε. Στους φόβους της Μεμλέγιεβα για το ότι η Αμερική θα μπορούσε να καταστρέψει τη Ρωσία με τις ατομικές βόμβες, ο γέροντας είπε: «Η Ρωσία τώρα θα γίνει μεγάλη, πολύ μεγάλη, και δεν εννοώ μεγάλη έτσι σαν κράτος, αλλά μεγάλη πνευματικά». (Πράγματι, λίγα χρόνια αργότερα άρχισε η Ορθοδοξία να θριαμβεύει στη Ρωσία)[357].

Κάποια άλλη φορά πήγε στο κελί του στο Μήλεσι ο ιερομόναχος Δανιήλ Γούβαλης (1940-2009), πνευματικό παιδί του. Χωρίς να το θέλει, διέκοψε τον γέροντα, ο οποίος «βρισκόταν» εκείνη την ώρα στην Κεφαλονιά, την ώρα του Εσπερινού για τον πολιούχο Άγιο Γεράσιμο. «Έβλεπε» τους ιερείς, τους επισκόπους, πολύ μεγάλο αριθμό προσκυνητών και άκουγε τις ψαλμωδίες. Περιέγραφε με κάθε λεπτομέρεια όσα γίνονταν στον ναό[358]!

Ο πατέρας Δανιήλ Γούβαλης έμενε στη Μαλακάσα στο δωμάτιο που είχαν για τον ιερέα, πίσω από τον ναό της Αγίας Παρασκευής. Είχε μια γατούλα, την οποία έβλεπε συχνά να γλείφεται. Ο γέροντας του εξήγησε ότι δε γλείφεται μόνο για να είναι καθαρή. Έχει κι άλλη σημασία. Κάθε φορά που αλλάζει ο καιρός, έχει διαφορετικό γλείψιμο, για να αντιμετωπίσει τον καιρό. Επίσης, ότι η γάτα σκεπάζει τα περιττώματά της έχει τη σημασία του. Τα διάφορα ζώα που είναι σε άγρια κατάσταση, δε θέλουν να προδίδουν την παρουσία τους, η οποία προδίδεται με τα περιττώματά τους. Γι' αυτό τα σκεπάζουν, για να προστατεύονται από τους εχθρούς[359].

Ο Αγιορείτης μοναχός Μαρτινιανός από την Καψάλα πήγε στην Αθήνα από το Άγιο Όρος, για να τον συναντήσει. Καταγόταν από την Κυπαρισσία και πριν πάει στο Άγιο Όρος, είχε γίνει μοναχός στη Μονή του Αγίου Σάββα, κοντά στα Ιεροσόλυμα. Χαράματα έφτασε στο Μήλεσι. Δε χτύπησε την πόρτα, επειδή ήταν πολύ πρωί και περίμενε απ' έξω. Κάποια στιγμή άνοιξε το παράθυρο και μια γυναίκα, αφού τον ρώτησε αν είναι Αγιορείτης, του είπε πως ο γέροντας ζήτησε να περάσει μέσα στο ησυχαστήριο. Ο γέροντας τον ρώτησε από πού έρχεται. Στην απάντηση του μοναχού πως είναι Αγιορείτης, ο γέροντας είπε: «Μα δεν είσαι Αγιοσαββίτης;» Στην

επιμονή του μοναχού πως είναι Αγιορείτης, είπε πάλι ο γέροντας: «Στον Άγιο Σάββα δεν είναι που έγινες μοναχός;» Του αποκάλυψε ακόμα ότι στη Μονή του Αγίου Σάββα στα Ιεροσόλυμα υπάρχει μια σπηλιά, περιγράφοντάς του με ακρίβεια το συγκεκριμένο σημείο. Στη σπηλιά υπάρχουν λείψανα πατέρων της μονής, τα οποία δεν έχουν ακόμα βρεθεί. Του ανέφερε ακόμα περιστατικά από τη ζωή του, που τον άφησαν άφωνο, αφού δεν είχαν ποτέ συναντηθεί[360]!

Πήγε στο Μήλεσι να τον γνωρίσει ο τότε διάκονος Ιερώνυμος από τη Μονή της Σιμωνόπετρας του Αγίου Όρους. Όταν τον είδε ο γέροντας, του έβαλε μετάνοια, του φίλησε το χέρι και του κρατούσε το δεξί: έπιασε τον σφυγμό. Του είπε: «Διάκο μου, είσαι είκοσι επτά χρονών, παιδί μου, και το όνομά σου είναι Ιερώνυμος»! Τον ρώτησε για το χωριό του και ο διάκος απάντησε πως το χωριό του είναι το Δεντροχώρι Τρικάλων. Ο γέροντας έκλεισε τα μάτια του και του είπε: «Α, το έπιασα, το έπιασα. Ας ακολουθήσουμε την πορεία πώς μπαίνει κανείς στο χωριό σας. Να, αφήνουμε τα πλατάνια, εκεί στην τσιμεντένια γέφυρα που μπαίνουμε δεξιά, κάπου τριακόσια μέτρα είναι τρία μεγάλα δέντρα… Ανάμεσα στα δέντρα αυτά τα μεγάλα και στη γέφυρα τι νεκροταφείο είναι εκεί;» Περιέγραφε τα σπίτια του χωριού. Στους πρόποδες είδε ένα εκκλησάκι του Αγίου Γεωργίου, το οποίο είχε χτίσει η μητέρα του διάκου. Το είχε χτίσει γιατί, όπως πίστευε, σ’ αυτό το σημείο είχαν σκοτώσει το 1944 οι αντάρτες έναν θείο τους, τον οποίον έλεγαν Γιώργο. Ο γέροντας του είπε: «Να πεις στη θεία σου ότι δεν τον σκοτώσανε εκεί τον θείο σου, τον σκότωσαν στο ποταμάκι το μικρό και τον τράβηξαν, κι εκεί τον άφησαν και ξεψύχησε»! Όταν αργότερα το μετέφερε στη θεία του, συμφώνησε. Γιατί είχαν βρει τα ίχνη στο χώμα και ότι το αίμα είχε χυθεί αλλού[361].

Το 1979, ένα πνευματικό παιδί του γέροντα Πορφυρίου επιστρέφοντας από το Άγιο Όρος, όπου είχε συναντήσει τον γέροντα Παΐσιο, τον επισκέφτηκε στο Μήλεσι. Του μετέφερε τον λόγο του άλλου αγίου: «Σαν τον γέροντα Πορφύριο, παιδί μου, κάθε διακόσια χρόνια στέλνει ο Θεός τέτοιον άνθρωπο στον κόσμο»! Ακούγοντάς το ο γέροντας Πορφύριος, απάντησε: «Βρε, τι είναι αυτά που λες; Λίγοι είναι αυτοί σαν τον πατέρα Παΐσιο με τέτοια χαρίσματα»[362]. Μάλιστα, κατά τα έτη 1980-1983, ήρθε στο Μήλεσι ο Άγιος Παΐσιος ο Αγιορείτης και με τον Άγιο Πορφύριο τον Καυσοκαλυβίτη προσευχήθηκαν για τον κόσμο[363].

Ένα άλλο πνευματικό του παιδί, ο Εμμανουήλ Ρουσάκης, πρωτοετής

φοιτητής της Θεολογίας, το 1980 επισκεπτόταν συχνά τον γέροντα στο Μήλεσι. Καθόταν μπροστά του με την απόλυτη βεβαιότητα ότι μιλά σε άγιο. Ο γέροντας προσπαθούσε να τον «διορθώσει». Την πρώτη φορά τού είπε: «Έλα, μωρέ, σαν και σένα είμαι και εγώ»! Την άλλη φορά τού λέει: «Κάνε μου προσευχή»! Ο φοιτητής γέλασε. «Μη γελάς, σοβαρά σου το λέω». Πολλά τέτοια έλεγε, γιατί δεν ήθελε να τον πλησιάζουν ως άγιο, αλλά όπως όλους τους άλλους ανθρώπους. Σε μία άλλη επίσκεψή του στο Μήλεσι, ο Εμμανουήλ Ρουσάκης πιστεύοντας στην αγιότητα του γέροντα, τον βρήκε να τρώει. Ο γέροντας, ενώ έτρωγε το φαγητό του, στράφηκε στην ανιψιά του και της λέει: «Ελένη, φέρε να φάω! Φέρε και κεράσια, φέρε και γιαούρτι». Τον είδε ο φοιτητής να τρώει με βουλιμία! «Τι κάθεσαι εδώ; Πεινάω. Θέλω να φάω», του είπε ο γέροντας. Εκείνη τη στιγμή όπως τον έβλεπε να τρώει, επηρεάστηκε: «Άνθρωπος είναι κι αυτός σαν εμάς». Όταν όμως άρχισε να τον πλησιάζει απλά και ταπεινά, με «αφελότητα καρδίας», τότε «άνοιγε ο ουρανός»[364]!

Ο γέροντας Πορφύριος αντιμετώπιζε με διάκριση τον άνθρωπο και τα προβλήματά του. Δεν υποτιμούσε κανένα θέμα που απασχολούσε τους επισκέπτες του και τα πνευματικά του παιδιά. Συμβούλευε, για παράδειγμα, σε ποιο μέρος να χτίσει ένας το σπίτι του για να έχει τον κατάλληλο προσανατολισμό, ηλιοφάνεια όλη τη μέρα, πώς έπρεπε να είναι η θέρμανση κτλ. Μια γνωστή του κυρία ήθελε να αγοράσει σπίτι και βρήκε ένα σε πολύ καλή τιμή. Ζήτησε την ευλογία του. Εκείνος της είπε ότι περνούν από πάνω του ηλεκτροφόρα καλώδια υψηλής τάσης, τα οποία θα της δημιουργήσουν πολλά προβλήματα υγείας! Της πρότεινε να μην το αγοράσει. Πράγματι, διαπίστωσε την αλήθεια όσων «έβλεπε» ο γέροντας και δεν προχώρησε στην αγορά αυτού του σπιτιού[365].

Ήρθαν στο Μήλεσι δύο γονείς από την Εύβοια με τα πέντε παιδιά τους. Τους ρώτησε τα ονόματά τους. Ένα από τα παιδιά τους, τον Χαράλαμπο, το μικρότερο, που ήταν δέκα χρονών, το είχαν για άγιο παιδί, το έβαζαν στο ιερό και το προόριζαν για παπά. Ο γέροντας τους είπε πως αυτό το παιδί δεν είναι καλά και συνέχισε: «Θα φάτε ξύλο απ᾽ αυτόν. Δεν τον αγαπάτε με την αγάπη του Χριστού και του κάνετε κακό»! Τότε η γυναίκα φώναξε τον άντρα της και του ζήτησε να φύγουν, γιατί ο παπάς είναι απατεώνας και δεν ξέρει τι λέει! Έφυγε θυμωμένη και βγαίνοντας από την πόρτα, είπε στον κόσμο που περίμενε, να μην κάθεται, γιατί ο παπάς δεν ξέρει τι λέει. Πέρασαν λίγα χρόνια και το παιδί από την Εύβοια είχε γίνει «αγρίμι». Μια

μέρα άρπαξε ένα ξύλο που προοριζόταν για τη σόμπα και το πέταξε στον πατέρα του για να τον χτυπήσει. Κάποια άλλη φορά τούς χτύπησε. Μετά έφυγε από το σπίτι και εξαφανίστηκε για πέντε με έξι μέρες. Τότε, ξαναήρθαν στο Μήλεσι για να βρουν τον γέροντα και να του ζητήσουν συγγνώμη, γιατί τον είχαν κατηγορήσει για όσα τους είχε πει παλιά. Ο γέροντας ήταν άρρωστος και στην αρχή δεν μπορούσε να τους δεχτεί. Μπήκαν τελικά στο κελί κλαίγοντας. Τον ρώτησαν αν το παιδί θα επιστρέψει στο σπίτι τους και αν θα γίνει καλά[366].

Πιο παλιά, ένας μητροπολίτης πήγαινε στο ησυχαστήριο στο Μήλεσι για να δει τον γέροντα, αλλά έχασε τον δρόμο. Έπειτα από πολύ κόπο βρήκε πάλι τον δρόμο. Μόλις συνάντησε τον γέροντα, του είπε γελώντας: «Μα εσείς δε βάλατε ούτε μια ταμπέλα». Ενώ μερικοί άλλοι μοναχοί φτιάχνουν μια καλύβη και γεμίζουν τους δρόμους ταμπέλες για να τους βρίσκουν, κάποιες φορές μάλιστα για οικονομικό όφελος[367].

Σε έναν φοιτητή της Ιατρικής, τον Δημήτρη από τη Ζάκυνθο, ανέφερε για έναν γιατρό στη Ζάκυνθο ο οποίος ήταν πολύ απρόσεκτος και αμελής και οι ασθενείς του «μπαίνανε σε περιπέτειες». Οι μετακινήσεις εκείνα τα χρόνια για εξεύρεση άλλων γιατρών ήταν δύσκολες. Του εφιστούσε την προσοχή, όταν αργότερα θα έγραφε τις συνταγές του. Γιατί αν έδινε λάθος φάρμακα, θα ταλαιπωρούσε τον ασθενή. Στο τέλος ρώτησε τη γνώμη του για τη μοριακή δυναμική. Στην επιμονή του φοιτητή πως δεν έχει σχέση με τη επιστήμη του, ο γέροντας είπε: «Έχει σχέση με το αντικείμενό σου». Ο φοιτητής από τη Ζάκυνθο πήρε το πτυχίο της Ιατρικής το 1994 και το 2009 πήγε για μεταπτυχιακές σπουδές στο Λονδίνο. Το θέμα της μεταπτυχιακής εργασίας που του ανατέθηκε από τον καθηγητή Ντιέγκο Βεργκάνι (δρ Ιατρικής, Φυσικής και Ιατροδυναμικής) ήταν η μοριακή δυναμική. Η συγκίνησή του Έλληνα γιατρού ήταν τόσο μεγάλη, ώστε βγήκε έξω από την αίθουσα κλαίγοντας[368].

Σε έναν παιδίατρο που τον επισκέφτηκε, του εξήγησε πώς να εξετάζει τα παιδιά. Την ώρα που θα εξετάζει κάθε παιδάκι, θα κάνει μέσα του ένθερμη προσευχή. Με αγάπη να λέει: «Κύριε Ιησού Χριστέ, ελέησε τον δούλο Σου». Με ανοιχτή καρδιά θα παρακαλεί για κάθε παιδάκι. «Είναι μια ψυχούλα που έστειλε ο Θεός στα χέρια σου»! Καθώς θα ακουμπά το χέρι του στο κεφαλάκι τους, θα προσεύχεται από μέσα του ένθερμα και η Χάρη του Θεού θα μεταγγίζεται στην ψυχούλα του παιδιού. Όλα αυτά θα γίνονται μυστικά, χωρίς να το καταλαβαίνουν οι άλλοι. Θα τους δίνει τα φάρμακα

που λέει η επιστήμη του, αλλά τελικά ο Χριστός θα θεραπεύει το παιδί. «Το πιστεύεις αυτό;» του είπε στο τέλος[369].

Στο Μήλεσι επισκέφτηκε τον γέροντα, στις 27 Δεκεμβρίου 1985, η Σπυριδούλα Μόσχου, μετέπειτα μοναχή Πορφυρία. Τη ρώτησε από πού είναι. Εκείνη του είπε πώς λένε το χωριό της. Αμέσως πήρε τον λόγο ο γέροντας. Της είπε πως δεν έχει πάει ποτέ στο χωριό της, αλλά «έβλεπε» ένα αεροδρόμιο κοντά στο χωριό της, το πέτρινο σπίτι πάνω-κάτω, το δωμάτιο όπου κοιμόταν, τα μέλη της οικογένειας. Πιο πέρα, μακριά, είναι το ποτάμι και μια μεγάλη γέφυρα. Ψηλά στο βουνό είδε κάποια αρχαία, αρχαίο θέατρο και ναό. Από την άλλη μεριά, κοντά στην πόλη, «είδε» ένα δασάκι (το δασάκι του Αγίου Χριστοφόρου) και μια εκκλησούλα (ο παλιός Άγιος Χριστόφορος). «Βλέπω και σένα μικρή»! Στις εκδρομές με το σχολείο σου στο δασάκι, πρώτα πήγαινες στο εκκλησάκι, άναβες το κεράκι σου, έκανες την προσευχή σου και μετά πήγαινες να παίξεις.

Στα μέσα του Ιουλίου του 1986, ο γέροντας ήταν ξαπλωμένος στο κρεβατάκι του, στο κελί του. Ζήτησε από τη Σπυριδούλα Μόσχου που ήταν εκεί να τον βοηθήσει να σηκωθεί. Έβαλε τα παπούτσια του και της ζήτησε να του τα δέσει. Πήρε το μπαστούνι του, εκείνη τον κράταγε και βγήκαν από τη μπαλκονόπορτα. Προχώρησαν προς το καινούργιο κτίριο, το οποίο ήταν ακόμα «στα μπετά». Ανέβηκαν μερικά σκαλιά και της έδειξε τα καινούργια κελιά. Ανέβηκαν σε ένα κελάκι «πολύ όμορφο και ασκητικό», με χτιστό κρεβάτι, που από το παράθυρό του φαινόταν η θάλασσα. Της μίλησε για το πόσο αγαπά τους ασκητές, ότι ο νους του είναι συνεχώς στα Καυσοκαλύβια. «Δε με αφήνουν να πάω εκεί. Κάποτε όμως θα πάω και θα μείνω εκεί», είπε. Όσοι είδαν όρθιο τον γέροντα στον διάδρομο, τα έχασαν. Μερικοί πρώτη φορά τον έβλεπαν όρθιο. Συγκινήθηκαν και έτρεξαν να πάρουν την ευχή του.

Για τη φωτογραφία που του ζήτησε η Σπυριδούλα Μόσχου, της είπε: «Θα προσπαθήσω να βρω να σου δώσω μια φωτογραφία. Αν δε βρω, μια μέρα που θα έχει ήλιο, θα βάλω το καλό μου ράσο και θα σταθώ όρθιος δίπλα στην Παναγία και θα τους πω να τραβήξουν μια στάση, να βγάλουν μερικές φωτογραφίες, να σου δώσω και εσένα και να δώσω και σε μερικούς άλλους που ζητούν. Κάποτε τα κορόιδευα αυτά, αλλά τώρα βλέπεις τα παθαίνω από την αγάπη που σας έχω»[370]!

Απευθυνόμενος στα πνευματικά του παιδιά, ζήταγε να πηγαίνουν ξημερώματα να τον επισκέπτονται, κατά τις πέντε η ώρα. Παρότρυνε για

πρωινό ξύπνημα. Να παρατηρούν την ανατολή του ήλιου και να ακούν τα πουλάκια που κελαηδούν. Να θαυμάζουν τη φύση για να γνωρίσουν το μεγαλείο του Θεού[371].

Στους Δελφούς

Στις 18 Ιουλίου 1986, επισκέφτηκε πάλι με πνευματικά του παιδιά τους Δελφούς και τη Μονή του Προφήτη Ηλία στην Άμφισσα. Ενώ βρισκόταν στο ιερό της μονής, ήταν συγκινημένος και έτρεχαν δάκρυα από τα μάτια του. Με το διορατικό χάρισμά του «δόθηκε» στο παρελθόν, ταξίδεψε και είδε «μεγαλοπρεπείς λειτουργίες».

«Είδε» μια λειτουργία που του έκανε εντύπωση, την αισθάνθηκε και γύρισε πίσω. Έβλεπε την Αγία Τράπεζα. Όλοι λειτουργούσαν γύρω με δάκρυα πολλά. Τι λειτουργία ήταν αυτή! «Με τράβηξε αυτή. Πάντα με τραβάει το δυνατό». Ένα θέαμα εξαιρετικό, συγκινητικό, να βλέπεις όλους τους ιερείς γύρω από την Αγία Τράπεζα, να τρέχουν τα μάτια τους δάκρυα. Όλοι έκλαιγαν σαν να τους συλλάμβαναν μόλις θα τέλειωνε η λειτουργία, για να τους κόψουν το κεφάλι! Εδώ όλα ήταν χαριτωμένα[372].

Δεν ήθελαν να φύγουν από κοντά του

Ήρθε στο ησυχαστήριο στο Μήλεσι ένας επισκέπτης από τα Αθίκια Κορινθίας και αφού του είπε το πρόβλημά του, ο γέροντας του ζήτησε να φύγει. Εκείνος του είπε: «Γιατί με διώχνεις;» και παρακάλεσε τον γέροντα να καθίσει σε μιαν άκρη, χωρίς να μιλάει. Ο γέροντας του έδωσε ένα σκαμνί για να καθίσει. Έπειτα από πολλή ώρα, πέρασε όλος ο κόσμος που ήταν εκεί και έφυγε αυτός ο κύριος. Ύστερα όμως από μία ώρα ξαναγύρισε. Εξήγησε πως πήγε στη στάση και περίμενε να περάσει το λεωφορείο, αλλά μόλις το είδε που ερχόταν, δεν το σταμάτησε και επέστρεψε στο ησυχαστήριο. «Γέροντα, μου λέει, εσύ δε θα το καταλαβαίνεις που έχεις δύναμη μεγάλη, μία χάρη και, καθώς σε πλησίασα, αισθάνομαι μέσα μου ένα δέος που σε βλέπω. Ένα δέος μυστηριώδες, που έχει μέσα του μια χαρά». Ο γέροντας του είπε πως δεν υπάρχει απόσταση στους χριστιανούς, να σκέφτεται τον Χριστό και όχι τον ίδιο. Ο άνθρωπος αυτός είπε πως βλέποντάς τον, τα αισθάνθηκε αυτά, γιατί «τον Χριστό ακόμα δεν τον έχω γνωρίσει»[373].

Ένας αστυνομικός πήρε την ευχή του, αλλά βγαίνοντας έξω από το κελί, δεν κατέβηκε και κάθισε έξω από την πόρτα του γέροντα σε μια καρέκλα.

Προσπάθησαν να τον πείσουν να φύγει, αλλά χωρίς αποτέλεσμα! Ο γέροντας που τον ρώτησαν και του είπαν πως δεν τους ενοχλεί, τους ζήτησε να τον αφήσουν. Τους είπε ότι ο άνθρωπος αυτός δεν μπορεί να φύγει από εκεί, γιατί τον τραβάει η Χάρη του Θεού που είναι μέσα του[374]!

Ένας στρατηγός στο Μήλεσι

Στο ησυχαστήριο στο Μήλεσι πήγε κάποτε ένας στρατηγός. Όπως άκουγε τον γέροντα, τον θεώρησε πολύ μορφωμένο εγκυκλοπαιδικά. Ο γέροντας του εξήγησε πως δεν έχει σπουδάσει. Στην έρημο των Καυσοκαλυβίων διάβαζε μόνο τα βιβλία της Εκκλησίας. Δεν ήθελε να τον πιστέψει ο στρατηγός. Επέμενε για τη μόρφωση του γέροντα. Άρχισαν να συζητούν για διάφορα θέματα. Ο γέροντας έλεγε: «Εμένα μου ήρθε μια ιδέα, έτσι χωρίς να το θέλω».

Άρχισε να λέει στον στρατηγό για το χωριό του, το οποίο είναι στους πρόποδες ενός βουνού. Αριστερά κατεβαίνει ένας ποταμός, αριστερά του ποταμού είναι ένα άλλο βουνό και μέσα από τα δυο βουνά βγαίνει κι άλλος ποταμός. Ο στρατηγός συμφώνησε πως «έτσι είναι που μου τα λες». Συνέχισε ο γέροντας: Ανεβαίνουμε προς το βουνό και στον πρώτο λόφο βρίσκουμε κάτι πέτρες που δεν είναι περιποιημένες και τις έχουν φέρει από μακριά. Πιθανότατα να ήταν κάποιος ειδωλολατρικός ναός. («Του Προφήτη Ηλία» το έλεγαν στο χωριό του και οι χριστιανοί το έκαναν μετά εκκλησία και ήταν πεταμένες όλες εκεί). Ο γέροντας του είπε ακόμα ότι υπάρχει ένας τοίχος μακρύς μέσα στο δάσος, περίπου τριάντα μέτρα μήκος. Είναι αρχαίος τοίχος και έχει «αγκωνάρια πώρινα». Ρώτησε τον στρατηγό αν είναι σωστά αυτά που του είπε.

Ο στρατηγός απάντησε πως όλα είναι σωστά, εκτός από εκείνο τον τοίχο! Ότι έχει μεγαλώσει σ’ αυτό το χωριό και ο τοίχος δεν υπάρχει. Ο γέροντας του είπε πως αυτός ο τοίχος υπάρχει πιο πολύ απ’ όλα. Από το τηλέφωνο δίπλα του μπορεί να πάρει στο χωριό και να ρωτήσει για τον τοίχο. Ο στρατηγός πήρε τηλέφωνο τη γυναίκα του και τη ρώτησε αν υπάρχει κάποιος τοίχος μετά τον Προφήτη Ηλία, επάνω δεξιά. Η γυναίκα του στρατηγού είπε πως υπάρχει. Ως κοπέλα πήγαινε εκεί πάνω με τα άλλα κορίτσια και τον ήξερε. Τον είχε δει πολλές φορές και κάθονταν εκεί και κεντούσαν.

Ο γέροντας ξαναρώτησε τον στρατηγό αν έχει πάει στο χωριό του και εκείνος του είπε: «Όχι, δεν πρέπει να έχεις πάει, γιατί δεν ξέρεις από πού

είμαι»! Ο γέροντας είπε ακόμα: «Εκείνα που λέω μπορεί ο Θεός να μου τα βάζει τώρα που συζητάω και τα λέω. Ενώ δεν έχω πάει στο χωριό σου και όμως στο περιέγραψα: τις εκκλησίες τις παλιές, τις χαλασμένες, τις ανακαινισμένες».

Πολύ σκεφτικός ο στρατηγός είπε: «Όντως, φώτισις Θεού. Κι εγώ το δέχομαι αυτό… Πω! Πω! Διάβαζα συναξάρια κι έλεγα: Τι παραμύθια βάζουνε! Δύναται άνθρωπος τέτοια; Φαντασίες! Για τους απλοϊκούς ανθρώπους τα γράφουνε». Ο γέροντας κατέληξε πως δεν είναι καθόλου φαντασία αυτά. Είναι όλα αλήθειες!»[375]

Ο γιατρός του Γεώργιος Παπαζάχος στο Μήλεσι

Το 1989, ο καθηγητής Ιατρικής Γεώργιος Παπαζάχος ήρθε στο Μήλεσι, επιστρέφοντας από ένα ιατρικό συνέδριο στην Ιερουσαλήμ, όπου πήγε και προσκύνησε τρεις φορές στον Πανάγιο Τάφο. Ήθελε ως γιατρός του να του κάνει ένα καρδιογράφημα και να του μιλήσει για το ταξίδι του στους Αγίους Τόπους. Ο γέροντας του ζήτησε να πάει κοντά του και του έπιασε το χέρι. Ο γιατρός νόμισε ότι θα έκανε αυτό που έκανε σε άλλους, που τους έπιανε τον σφυγμό και τους μίλαγε για τον χαρακτήρα τους, για τα παιδιά τους, τη δουλειά τους. Πετάχτηκε μάλιστα από το κρεβάτι του, στο οποίο ήταν ξαπλωμένος τα τελευταία χρόνια, πήρε το χέρι του γιατρού και το φίλησε! Ο γιατρός διαμαρτυρήθηκε και το τράβηξε με δύναμη. Ο γέροντας του είπε: «Αυτό το χέρι δεν ακούμπησε τον Πανάγιο Τάφο; Αφού λοιπόν αυτό το χέρι ακούμπησε τον Πανάγιο Τάφο, δεν πρέπει ο Πορφύριος να το φιλήσει;»[376]

Ο καθηγητής Καρδιολογίας Γεώργιος Παπαζάχος είχε την απορία αν θα μπορούσε, στο μάθημα για το καρδιογράφημα που το αμφιθέατρο γέμιζε με φοιτητές, να τους μιλήσει για τον Χριστό. Να τους πει να Τον αγαπήσουν, να εξομολογούνται, να κοινωνούν, να πηγαίνουν στην εκκλησία; Να τους πει να κάνουν ένα βήμα προς τον Χριστό; Ο γέροντας του απάντησε: «Γιατί να έχεις αυτό το δίλημμα; Όταν πας να κάνεις το μάθημα, είσαι κοινωνημένος;» Ο γιατρός είπε πως με την ευχή του κοινωνεί κάθε Κυριακή. Ο γέροντας συνέχισε: «Τότε, Γιωργάκη, πηγαίνει ο Χριστός μέσα στο αμφιθέατρο. Τι τα θέλεις τα λόγια, αφού κουβαλάς τον Χριστό μέσα εκεί, αφού είσαι Χριστοφόρος την ώρα που μιλάς στην έδρα; Τι να πεις στα παιδιά για τον Χριστό; Άφησε τα παιδιά όπως είναι. Τίποτε να μην τους πεις»[377]!

Ο καθηγητής είχε δει δυο ή τρεις φορές στο Μήλεσι τον γέροντα να κλαίει. Τη μια φορά ήταν τότε που πέθανε το παιδί ενός φίλου του στην Αθήνα σε τροχαίο δυστύχημα. Ήταν το πρώτο κορίτσι μιας πολύτεκνης οικογένειας και ο γέροντας το αγαπούσε πάρα πολύ. Την ώρα της νεκρώσιμης ακολουθίας, τηλεφώνησαν στον γιατρό οι μοναχές και του ζήτησαν να τρέξει γρήγορα στο Μήλεσι, γιατί ο γέροντας έχει λιποθυμήσει και πεθαίνει. Τους έδωσε οδηγίες για τις πρώτες βοήθειες, ώσπου να φτάσει εκεί. Όταν έφτασε, ο γέροντας είχε συνέλθει και συνομιλούσε με τον πατέρα του κοριτσιού, ο οποίος μετά την κηδεία πήγε αμέσως στον γέροντα. Ύστερα από λίγο, όταν ο γιατρός έμεινε μόνος με τον γέροντα, τον άκουσε να του λέει κλαίγοντας πως την ώρα της κηδείας έβλεπε ένα δυνατό φως, ένα φωτεινό άστρο πάνω από την εκκλησία! Καθώς μετέφεραν το κορίτσι για την ταφή, αυτό το φως το ακολουθούσε και χάθηκε μόνον όταν έγινε η ταφή[378].

Ο καθηγητής Γεώργιος Παπαζάχος έπασχε από έλκος στομάχου, το οποίο του είχε προκαλέσει δεκαεννιά γαστρορραγίες. Στην τελευταία γαστρορραγία, οι φίλοι του γιατροί τού είπαν πως με τίποτα δε θα απέφευγε την εγχείρηση. Τηλεφώνησε στον γέροντα Πορφύριο για να τον συμβουλευτεί. Εκείνος του είπε: «Πες στους συναδέλφους σου να σε παλέψουν όπως τις άλλες φορές, γιατί σε μια βδομάδα θα βρεθεί το φάρμακο, θα θεραπευτείς και δε θα ξανακάνεις γαστρορραγία ποτέ»! Πράγματι, σε μια εβδομάδα ανακοινώθηκε ότι τα έλκη έχουν και μικροβιακή αιτία. Ο γιατρός έλαβε την κατάλληλη αγωγή και θεραπεύτηκε, χωρίς ποτέ ξανά να αιμορραγήσει[379].

Μία αδικία

Ένα ζευγάρι τον συνάντησε στο Μήλεσι. Αφού εξομολογήθηκαν και οι δυο σύζυγοι, γονάτισαν και έβαλε επάνω τους το πετραχήλι για να τους διαβάσει τη συγχωρητική ευχή. Με το χάρισμά του, «είδε» πως υπήρχε «κάτι» που εμπόδιζε τον άντρα να κοινωνήσει! Του ζήτησε να σηκωθεί και δεν του διάβασε τη συγχωρητική ευχή. Το Άγιο Πνεύμα φώτισε τον γέροντα και «είδε» το χωριό αυτού του άντρα. Άρχισε να το περιγράφει με ακρίβεια, σε σημείο που το ζευγάρι αναρωτήθηκε αν έχει πάει στο χωριό τους. «Όχι, δεν έχω πάει ποτέ στο χωριό αυτό. Ο Θεός με φωτίζει και το βλέπω τώρα μπροστά μου», τους ανέφερε.

Στον άντρα εκείνο είπε ακόμα ότι βλέπει «πως κάτι κακό είχε κάνει στη

ζωή του»! Εκείνος απάντησε ότι δεν ένιωθε να τον ενοχλεί η συνείδησή του σε οτιδήποτε κι ότι, τριάντα χρόνια που βρισκόταν στην Αθήνα και είχε εμπορικό κατάστημα, υπήρξε τίμιος έμπορος. Δε θυμόταν λοιπόν να έχει κάνει κάτι κακό.

Ο γέροντας τον ρώτησε μήπως είχε κάνει κάποιο κακό έξω από την Αθήνα, παλιότερα, στο χωριό του. Όχι, απάντησε. Καταγόταν από πλούσια οικογένεια και όταν πέθανε ο πατέρας του, έμεινε σ' αυτόν ως νόμιμο κληρονόμο όλη η περιουσία. Και για να δώσει στον γέροντα να καταλάβει πως είναι καλός άνθρωπος, του ανέφερε ένα παράδειγμα από το χωριό του. Ο επιστάτης που είχε στα κτήματα, κάποια φορά τού έκλεψε ένα μεγάλο ποσό για την εποχή εκείνη. Δεν τον κατήγγειλε όμως στην αστυνομία. Αλλά βέβαια τον απέλυσε, γιατί δεν μπορούσε να αφήσει έναν κλέφτη στα κτήματά του. Στην ερώτηση του γέροντα αν τον είδε ο ίδιος να κλέβει το ποσόν αυτό, απάντησε πως όχι, αλλά ήταν σίγουρος ότι το είχε κλέψει, γιατί μόνο εκείνος ήξερε πού είχαν τα χρήματα. Του λέει τότε ο γέροντας: «Όχι, δεν ήταν αυτός που τα έκλεψε. Κι εσύ, απολύοντάς τον, αμαύρωσες το δικό του όνομα και ολόκληρης της οικογένειάς του. Κι εκείνη η πράξη σου σ' εμποδίζει τώρα να δεχθείς το Σώμα και το Αίμα του Χριστού μας»!

Τότε ο έμπορος πήγε στο χωριό του και ενώπιον των συγχωριανών του αποκατέστησε τον επιστάτη, τον οποίο εν αγνοία του είχε τόσο πολύ αδικήσει. Αμέσως μετά πήγε και κοινώνησε[380].

Στο Ψυχιατρείο στο Δαφνί

Κάποτε ο γέροντας περπατούσε με μια κυρία ανάμεσα στα δέντρα που είχε φυτέψει στο Μήλεσι και μιλούσε μαζί της. Δυο καλοντυμένοι κύριοι, με ένα πολυτελέστατο αυτοκίνητο, τους πλησίασαν. Περίμεναν λίγο πιο πέρα για να του μιλήσουν, γιατί έψαχναν για κάποιον κρυμμένο θησαυρό και είχαν ακούσει πως με το χάρισμά του θα μπορούσε να τους πει πού ακριβώς βρίσκεται.

Με το που πλησίασαν οι κύριοι αυτοί, ο γέροντας άρχισε να διηγείται την παρακάτω ιστορία: Μια φορά στο Ψυχιατρείο στο Δαφνί, ένας άρρωστος είχε πάρει έναν κουβά με νερό και μια βούρτσα, από αυτές που βάφουν, και «έβαφε» έναν τοίχο με το νερό. Ένας επισκέπτης του ιδρύματος που τον κοίταζε, παραξενεύτηκε και τον ρώτησε τι κάνει. Ο ψυχασθενής απάντησε: «Δε βλέπεις; Βάφω» και συνέχισε λέγοντας πως τον έχουν κλείσει εκεί μέσα οι συγγενείς του για να του φάνε τα χρήματα, γιατί έχει χιλιάδες

λίρες! Αλλά σαν πιο έξυπνος που είναι, τους την έφερε. Στο δεντράκι που φαίνεται στην κορυφή του λόφου, στη ρίζα του, έχει σκάψει και έχει κρύψει τις χιλιάδες λίρες του. Όταν θα έβγαινε από το ψυχιατρείο, θα πήγαινε να τις πάρει. Ο «υγιής» κοίταξε καλά με γουρλωμένα μάτια τον λόφο και το δεντράκι. Σε ερώτησή του προς τον άρρωστο αν του έλεγε αλήθεια, εκείνος απάντησε πως του έλεγε την αλήθεια και γιατί να του πει ψέματα. Έπειτα από λίγο ο επισκέπτης έφυγε.

Τη νύχτα ο επισκέπτης πήρε μια τσάπα και ένα φτυάρι και πήγε και έσκαψε σε όλο τον τόπο γύρω από το δεντράκι του λόφου, εκεί όπου του υπέδειξε ο ψυχασθενής, για να βρει τις λίρες. Αλλά δεν τις βρήκε.

Την άλλη μέρα πήγε ξανά στο Δαφνί, όπου βρήκε τον ασθενή να κάνει την ίδια δουλειά, δηλαδή να βάφει τον τοίχο με το νερό. Του έπιασε πάλι την κουβέντα και δήθεν αδιάφορα τον ρώτησε για το δεντράκι που του είχε πει χθες ότι είχε κρύψει τις λίρες. Ο ασθενής τού έδειξε πάλι το ίδιο δεντράκι που του είχε δείξει την προηγούμενη μέρα. Τότε ο υγιής τον ρώτησε μήπως έκανε λάθος, γιατί όλη τη νύχτα έσκαβε εκεί και δε βρήκε τίποτα. Και ο ασθενής τού απάντησε με βαθύ νόημα: «Πάρε τον κουβά και βάφε»[381]!

Από την Αμερική και τον Καναδά

Στο Μήλεσι έφτασαν κάποια στιγμή, λίγο μετά τις πέντε το πρωί, τρεις άντρες και μια γυναίκα από την Αμερική. «Είδα ότι ήρθαν να προσκυνήσουν τον Χριστό μέσω εμού», είπε. Τους μίλησε με τη Χάρη του Θεού. «Μεγάλο θαύμα». Έφυγαν και τον πήραν τηλέφωνο από την Αμερική στις πέντε το πρωί, ενώ εκεί η ώρα είναι δέκα το βράδυ. Το όνομά του διαδόθηκε στην Αμερική και στον Καναδά. Του ζήτησαν να πάει στον Καναδά, για να του δώσουν ένα κτήμα εκατόν πενήντα στρεμμάτων σε ωραία τοποθεσία. «Είδε» με τη Χάρη του Θεού το μέρος και από το τηλέφωνο τους το περιέγραψε, πως πιο κάτω έχει μια μεγάλη λίμνη. Αυτοί φώναζαν ενθουσιασμένοι! Αν αποφάσιζε να πάει στην Αμερική, τον χειμώνα θα πήγαινε στη Φλόριντα. Το καλοκαίρι θα ερχόταν στην Ελλάδα, για να μείνει τρεις μέρες στο Μήλεσι και τις υπόλοιπες θα πήγαινε στην Αχλαδερή της Εύβοιας. «Και να δεις πηγαίνω εκατόν πενήντα χρόνια και ξάπλα»[382]!

Κάποιοι άλλοι από το εξωτερικό τον επισκέφτηκαν στο Μήλεσι. Ήθελαν να ακούσουν από το στόμα του έναν πνευματικό λόγο, αλλά ο γέροντας δεν

τους μιλούσε. Πέρασε πολλή ώρα, αλλά ο γέροντας εξακολουθούσε να μην τους λέει κάτι. Του εξήγησαν πως είχαν έρθει από πολύ μακριά για να τον δουν και να ωφεληθούν. Τότε έλυσε τη σιωπή του και τους είπε: «Στενοχωρούμαι και στενάζω, διότι δεν αγάπησα τον Θεό όσο πρέπει»[383]!

Προς τους ασθενείς και τους άλλους επισκέπτες του

Ο τρόπος που αντιμετώπιζε τους ασθενείς που τον επισκέπτονταν στο Μήλεσι ήταν πολύ χαρακτηριστικός. Πρώτα έκανε τη διάγνωσή του, με τη βοήθεια του προορατικού του χαρίσματος. Μετά έδινε τις κατάλληλες για κάθε περίπτωση προσωπικές συμβουλές. Σε άλλους έλεγε πως δεν έχουν κάτι οργανικό, αλλά πρόκειται για ψυχολογικό πρόβλημα και τους υποδείκνυε την πνευματική θεραπεία. Εάν διαπίστωνε οργανικά προβλήματα, συνήθως τους πρότεινε να απευθυνθούν σε αρμόδιους γιατρούς. Σε περιπτώσεις που ήταν προς το συμφέρον των ασθενών, παρενέβαινε με το ιαματικό του χάρισμα και τους θεράπευε. Πάντως, δεν έσπευδε να δώσει αμέσως λύση στα προβλήματα που απασχολούσαν τους επισκέπτες του. Ορισμένες φορές έλεγε: «Δεν έχω αυτή τη στιγμή πληροφορία, δεν μπορώ να σας πω». Οπότε επανέρχονταν δεύτερη ή και τρίτη φορά, να τους μιλήσει για το πρόβλημά τους[384].

Στο Μήλεσι τον επισκέφτηκε ως σοβαρά ασθενής για να πάρει την ευχή του και να τον συμβουλευτεί ο λόγιος μοναχός Μωυσής ο Αγιορείτης (1952-2014). Ο γέροντας του είπε από τι ακριβώς υπέφερε, αν και οι γιατροί για πολλά χρόνια δυσκολεύονταν να κάνουν ασφαλή διάγνωση. Επιστρέφοντας από τους γιατρούς, πήγε πάλι στον γέροντα για να του αναφέρει πως όσα του είχε πει κατά την προηγούμενη επίσκεψή του είχαν επιβεβαιωθεί. «Το χάρισμα, παιδί μου, δεν είναι δικό μου· είναι του Θεού. Λέω αυτό που μου λέει ο Θεός κι όχι αυτό που λέει ο νους μου, η φαντασία μου, η γνώση μου, η δική μου δυνατότητα», του ανέφερε χαρακτηριστικά[385].

Ένας φοιτητής που έκανε τη στρατιωτική του θητεία στη Μαλακάσα, επισκέφτηκε το Μήλεσι. Ο γέροντας τον ρώτησε από πού καταγόταν και ο φοιτητής τού απάντησε πως ήταν από ένα χωριό της δυτικής Πελοποννήσου. Ο γέροντας του είπε τότε: «Τι δυνατοί αέρηδες φυσούν σ' εκείνα τα βουνά του χωριού σου»! Ο φοιτητής τού ανέφερε πως στο χωριό του αυτά τα βουνά τα ονόμαζαν Αεροβούνια[386].

Ήρθε ένας επισκέπτης στο ησυχαστήριο και τον ρώτησε για το παλαιό και

το νέο ημερολόγιο. Ο γέροντας του είπε: «Εδώ που ζεις πρέπει ν' ακολουθείς το νέο ημερολόγιο. Αν πας στα Ιεροσόλυμα ή στο Άγιο Όρος, θα εορτάζεις με το παλαιό. Τόσοι ιερείς και αρχιερείς και λαός που ζουν στην Ελλάδα ακολουθούν το νέο ημερολόγιο». Ο γέροντας παλιά που έμενε στο Άγιο Όρος και όταν πήγαινε εκεί, εόρταζε με το παλαιό. Εδώ στον κόσμο ακολουθούσε το νέο. Είπε στον επισκέπτη του να κάνει κάτι παρόμοιο. «Ο Χριστός μάς σώζει, δε μας σώζει το ημερολόγιο»[387].

«Αναρχικοί και χίπηδες»
Μια ομάδα «αναρχικών» έφτασε στο ησυχαστήριο στο Μήλεσι με τις μηχανές τους, τις οποίες άφησαν απ' έξω, σε σημείο που δε φαίνονταν. Πλησίασαν στο κελί του γέροντα και μπήκαν αμέσως μέσα, χωρίς να τηρήσουν κάποια σειρά προτεραιότητας. Ένας από την ομάδα τους στράφηκε στον γέροντα και του ζήτησε να τους πει κάτι. Ο γέροντας του είπε: «Τι να σου ειπώ, Δημήτρη; Ότι η μοτοσικλέτα σου είναι μάρκας (τάδε);» Η αποκάλυψη του ονόματος και της μάρκας της μηχανής τούς συγκλόνισε. Ο γέροντας είπε για τους ιδιότυπους επισκέπτες του: «Οι πιο αγνές και ανιδιοτελείς ψυχές απ' όσους με επισκέπτονται είναι αυτά τα παιδιά»[388]!

Μια μέρα επισκέφτηκε το Μήλεσι ένας «χίπης», ντυμένος με «παράξενα ρούχα». Οι μοναχές με το που τον είδαν, ανησύχησαν. Το ανέφεραν αμέσως στον γέροντα. Τους είπε να τον αφήσουν να περάσει στο κελί του. Μόλις κάθισε απέναντι του, «είδε» την ψυχή του, «καλή ψυχή, αλλά πληγωμένη και γι' αυτό επαναστατημένη». Του είπε το όνομά του, χωρίς να τον έχει δει άλλη φορά, του μίλησε με αγάπη. Ο νέος συγκινήθηκε: «Γέροντα, κανείς μέχρι σήμερα δε μου μίλησε έτσι». Ο γέροντας του είπε ακόμα πως γνωρίζει πως έχει ταξιδέψει στην Ινδία, όπου γνώρισε γκουρού και τους ακολούθησε. Του μίλησε κι άλλο για τον εαυτό του.

Σε μια εβδομάδα ήρθε πάλι στο Μήλεσι ο νέος αυτός με την παρέα του. Ανάμεσά τους ήταν και μια κοπέλα, η Μαρία. Τους συμπάθησε. Δεν τους μίλησε για τον Χριστό, γιατί είδε πως δεν ήταν έτοιμοι να ακούσουν. Τους μίλησε στη γλώσσα τους για πράγματα που τους ενδιέφεραν. Όταν σηκώθηκαν να φύγουν, του ζήτησαν να τους αφήσει να του φιλήσουν τα πόδια! Του άφησαν ως δώρο μια κουβέρτα και την κράτησε.

Έπειτα από καιρό τον επισκέφτηκε μόνη της η κοπέλα της παρέας. «Είδα ότι η Μαρία ήταν πιο προχωρημένη στην ψυχή από τους φίλους της και της

πρωτομίλησα για τον Χριστό». Δέχτηκε τα λόγια του. Ήρθε κι άλλες φορές. Είπε η Μαρία στους φίλους της: «Βρε παλιόπαιδα, δε φαντάστηκα ποτέ ότι θα γνώριζα τον Χριστό μέσα από μια χίπικη παρέα»[389]!

Ένα απόσπασμα και ένα σημείωμά του

Είχε ζητήσει να γράψουν με ωραία γράμματα ένα απόσπασμα από τον Άγιο Συμεών τον Νέο Θεολόγο, με κάποια δικά του λόγια, και να το βάλουν σε μια κορνίζα και να το κρεμάσουν στο κελί του. Αναφερόταν στην αγάπη προς τον συνάνθρωπο, η οποία πρέπει να είναι τέτοια, ώστε να τον βλέπουμε όπως τον εαυτό μας. Το έδωσε και το έβγαλαν σε φωτοαντίγραφα, τα οποία μοίραζε στους προσκυνητές στο Μήλεσι προς ωφέλειά τους. Το απόσπασμα έγραφε:

Όλους τους πιστούς οφείλομε να τους βλέπομε σαν έναν, και να σκεπτόμαστε ότι στον καθένα από αυτούς είναι ο Χριστός. Και να έχουμε για τον καθένα τέτοια αγάπη, ώστε να είμαστε έτοιμοι να θυσιάσομε για χάρη του και τη ζωή μας. Γιατί οφείλουμε να μη λέμε, ούτε να θεωρούμε κανένα άνθρωπο κακό, αλλά όλους να τους βλέπομε ως καλούς.

Κι αν δεις έναν αδελφό να ενοχλείται από πάθη, να μην τον μισήσεις αυτόν· μίσησε τα πάθη που τον πολεμούν. Κι αν τον δεις να τυραννείται από επιθυμίες και συνήθειες προηγουμένων αμαρτιών, περισσότερο σπλαγχνίσου τον, μη τυχόν δοκιμάσεις και συ πειρασμό, αφού είσαι από υλικό που εύκολα γυρίζει από το καλό στο κακό.

Η αγάπη προς τον αδελφό σε προετοιμάζει ν' αγαπήσεις περισσότερο τον Θεό. Το μυστικό, λοιπόν, της αγάπης προς τον Θεό είναι η αγάπη προς τον αδελφό. Γιατί, αν δεν αγαπάς τον αδελφό σου που τον βλέπεις, πώς είναι δυνατόν ν' αγαπάς τον Θεό που δεν Τον βλέπεις; «Ὁ γὰρ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν ὅν ἑώρακε, τὸν Θεόν, ὅν οὐχ ἑώρακε πῶς δύναται ἀγαπᾶν;» (*Α΄ Ιω.*, 4, 20)[390].

Κάποιες φορές δεν μπορούσε να μιλήσει ή και να δεχτεί τους επισκέπτες του στο ησυχαστήριο στο Μήλεσι, γι' αυτό ζήτησε από τις μοναχές να βάλουν στην είσοδο ένα σημείωμά του:

Αδελφοί μου, σας μιλάει ο γέροντας. Λέει ο γέροντας, παιδιά μου, μη με παρεξηγείτε, δεν μπορώ να σας μιλήσω. Όμως βεβαιωθείτε ότι η ταπεινότης μου με τη Χάρη του Θεού τον κάθε ένα σας που έρχεται και με χαιρετάει, τον βλέπει και νοερώς προσεύχεται για τα προβλήματά σας. Χρόνια πολλά και καλή μετάνοια[391].

Στο ησυχαστήριο στο Μήλεσι, τη μέρα της γιορτής του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου, το 1987, ευχήθηκε σε όλους όσοι πήγαν: «Χρόνια πολλά και να έχουμε την ευλογία της Παναγίας. Είμαι πολύ χαρούμενος για την Παναγία μας». Φίλησε «μυστικά όλους»: τον Δημοσθένη, τον Κοσμά, τον Θωμά[392].

Στις 25 Δεκεμβρίου, κατά τη γιορτή των Χριστουγέννων, αναφέρθηκε στο Μυστήριο της Θείας Ενανθρώπησης. Έλεγε από μέσα του το απολυτίκιο «Ἡ Γέννησίς Σου Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν» και έκλαιγε. Αυτό και το «Σήμερον τῆς σωτηρίας ἡμῶν τὸ κεφάλαιον» δεν τα έγραψε άνθρωπος αλλά το Άγιο Πνεύμα. Είναι πλούσια σε νοήματα και βάθος, με πολύ δυνατές λέξεις και πολύ βαθύ περιεχόμενο. Έκλαιγε κάθε φορά που τα άκουγε. Πάντα συγκινούνταν πολύ και μόνο που τα σκεφτόταν. Όλη τη μέρα να του τα έλεγαν, θα συγκινούνταν συνεχώς. Γέμιζαν δάκρυα τα μάτια του και, επειδή ήταν ξαπλωμένος, δεν κυλούσαν προς τα κάτω, αλλά έμεναν τα μάτια του γεμάτα δάκρυα. Ήθελε να βάλει δυο μεγάφωνα στα πεύκα και να βάλει στο μαγνητόφωνο τα παραπάνω τροπάρια των Χριστουγέννων για να τα πάρει ο αέρας να τα πάει στον βοριά και στον νοτιά. Να τα ακούσει όλη η κτίση, όλη η φύση[393]!

5. Με το τηλέφωνο

Ο γέροντας Πορφύριος είχε πάντοτε δίπλα στο λιτό του κρεβάτι το τηλέφωνό του και απαντούσε σε όλους που του τηλεφωνούσαν (ο αριθμός του είχε γίνει γνωστός στους πάντες). Δεν υπήρχε ωράριο ησυχίας. Του τηλεφωνούσαν πολλοί από το Άγιο Όρος, ακόμα και στις τρεις με τέσσερις το πρωί. Τον έπαιρναν τηλέφωνο απ’ όλο τον κόσμο. Από την Αμερική, τον Καναδά, την Αυστραλία, μέχρι και από το Ακρωτήριο της Καλής Ελπίδας. Μεσάνυχτα του τηλεφώνησε ένας πατέρας από κάποιο νησί στον Ειρηνικό Ωκεανό. Στις πέντε το πρωί μίλησε με έναν ηγούμενο από το Άγιο Όρος και μετά με έναν μητροπολίτη από την Κρήτη. Μίλαγε στο τηλέφωνο από τις τέσσερις ή πέντε το πρωί και αυτό συνεχιζόταν όλη μέρα. «Ξηραινόταν» η γλώσσα του. Λίγες φορές έβγαζε το τηλέφωνο από την πρίζα, γιατί χτύπαγε συνέχεια[394].

Στη Σκήτη της Αγίας Άννας, στην καλύβη του Αγίου Νικάνορα, έχουν στις 25 Ιουλίου αγρυπνία για τη γιορτή της Κοίμησης της Αγίας Άννας. Συνάζονται πολλοί ασκητές και οι πιο καλοί ψάλτες από τα Κατουνάκια. Ο

γέροντας της καλύβης παπα-Νικάνωρ ήταν φίλος του. Ο γέροντας Πορφύριος «πήγε» εκεί και τους «έβλεπε»! «Και τώρα είναι μέσα στις ψαλμωδίες και στην ευλάβεια όλοι τους. Και το αισθάνθηκα και πήγα εκεί και τους βλέπω. Όλα εκεί ήταν θεϊκά, κάτι φαναράκια, κάτι λαμπάκια, κάτι… Και μέσα όλοι ψάλλουν. Είναι πάνω στα ανοιξαντάρια».

Του τηλεφώνησε στις τρεις τα ξημερώματα ένας ασκητής από το Άγιο Όρος. Ο γέροντας αισθάνθηκε ότι πράγματι βρέθηκε εκεί, στο Άγιο Όρος, και έλαβε τη Θεία Κοινωνία! Είχε μεγάλη χαρά «με τη βοήθεια της Παναγίας».

Ένας άλλος Αγιορείτης ασκητής τού διάβαζε από το τηλέφωνο ύμνους προς τη Θεοτόκο με ωραίο ύφος. Ο γέροντας ευχαριστήθηκε πάρα πολύ. «Αχ, λέω, αν είναι να διαβάζουν έτσι, να πάω εκεί πέρα. Και να με κατεβάζει ο γέροντας στο στασίδι να ακούω αυτή την ψαλμωδία. Όλα να ακούγονται. Αυτό θέλω». (Ενώ έλεγε για τον παπα-Παναγιώτη πως το «Σ» που είναι κεφαλαίο και αναφέρεται στον Θεό, στο «ὅτι πρέπει Σοι», το «τρώει» και δεν ακούγεται)[395].

Τον πήρε στο τηλέφωνο ένας μοναχός από το Άγιο Όρος, από τη Μονή της Μεγίστης Λαύρας, και του επαναλάμβανε πως ο Διάβολος πολύ τον πολεμάει. Ο Άγιος του είπε: «Παιδί μου, ε, κοίτα αυτού να αγαπάς τον Χριστό»[396]!

Ο γέροντας τηλεφώνησε μια μέρα στον μητροπολίτη Ναυπάκτου Ιερόθεο να τον ρωτήσει για την επίσκεψη που είχε κάνει στη Μονή του Τιμίου Προδρόμου στο Έσεξ της Αγγλίας. Ζήτησε να του δώσει κάποιες πληροφορίες για τον τρόπο επικοινωνίας του γέροντα Σωφρόνιου και των μοναχών με τους επισκέπτες, για να εφαρμόσει κάτι παρόμοιο στο ησυχαστήριό του. Σε ένα επόμενο τηλεφώνημα του γέροντα στον μητροπολίτη Ναυπάκτου, ενώ δεν είχαν βρεθεί ποτέ από κοντά, του είπε ότι εκείνος τον «γνώριζε». Τον είχε συναντήσει για πρώτη φορά πριν από είκοσι χρόνια (γύρω στο 1965), όταν ως νέος φοιτητής επισκεπτόταν το Άγιο Όρος. Στο καραβάκι από το λιμάνι της Δάφνης προς την έρημο του Αγίου Όρους, έτυχε να καθίσει δίπλα του, χωρίς καθόλου να συζητήσουν. Του είπε ακόμα: «Τότε είδα την ψυχή σου»[397]!

Τον ζήτησε στο τηλέφωνο η κυρία Μαρία, εξήντα πέντε χρονών, από ένα χωριό των Σερρών. Ο γέροντας χάρηκε πάρα πολύ που την «είδε» με πολύ ωραία πράγματα, να έχει κανονίσει πολύ καλά τη ζωή της. Είχε γεννήσει εννιά παιδιά, από τα οποία είχαν ζήσει τα οκτώ, και απέκτησε δεκαέξι

εγγόνια και τέσσερα δισέγγονα! «Κυρία Μαρία, με τρέλανες τώρα», της είπε! Και εκείνη χάρηκε πολύ, του είπε πως μόλις άκουσε τη φωνή του, «σκίρτησε» η καρδιά της: «Από τον ουρανό σού μιλάω τώρα». Η χαρά και οι συγκινήσεις ταξιδεύουν τον άνθρωπο του Θεού. Δεν υπάρχει απόσταση. Γι’ αυτό ο γέροντας συγκινήθηκε και «κόπηκε» η φωνή του και έκλεισε το τηλέφωνο. Έπειτα από λίγο η κυρία Μαρία τον ξαναπήρε στο τηλέφωνο. Αισθανόταν πως απέκτησε «μια νέα ερωμένη», μια «νέα αγαπητικιά», μια «φίλη ψυχή του Θεού», που την αγαπούσε! Της είπε ότι θα αποκτούσε πενήντα ένα εγγόνια. Όλα τα παιδιά έχουν μοιάσει σ’ αυτήν και είναι παιδιά του Θεού. «Είναι να μην κλάψεις;» έλεγε συγκινημένος ο γέροντας. Ενώ έβλεπε άλλους να κάνουν γάμο και να μη θέλουν να κάνουν παιδιά[398].

Μίλησε στο τηλέφωνο, στις 7 Ιανουαρίου 1985, με πνευματικό του παιδί που βρισκόταν στο χωριό Μάζι Αταλάντης, λίγο μετά τον θάνατο της μητέρας του. Ο ιερέας πατέρας του είχε κοιμηθεί δεκατρία χρόνια νωρίτερα. Ο γέροντας του είπε: «Πω! Πω! Τι βλέπω! Ο παπα-Γιάννης με την πρεσβυτέρα του βρίσκονται μέσα στο φως! Βρίσκονται μέσα στον Παράδεισο! Και αγκαλιάζονται και φιλιούνται και χαίρονται χαρά μεγάλη! Πω! Πω! Τι χαρά που έχουν! Δεν περιγράφεται! Μακάρι ο Κύριος να μας αξίωνε να παίρναμε και εμείς αυτή τη χαρά! Τι άλλο να θέλαμε!»[399]

Μια κυρία από την επαρχία πήρε τηλέφωνο τον γέροντα, γιατί η διάγνωση του γιατρού της για ένα γυναικολογικό πρόβλημά της δεν ήταν σαφής. Ο γέροντας της είπε πως αυτά που της λέει ο γιατρός δεν είναι σωστά και να πάει να την εξετάσει πάλι. Ξαναπήγε στον γιατρό και ανέφερε πάλι η γυναίκα στον γέροντα τη νέα διάγνωσή του. Ο γέροντας της είπε: «Μάλλον δεν έχετε καλούς γιατρούς εκεί» και συνέχισε λέγοντας πως ο γιατρός κάνει λάθος και να πάει σε άλλο γιατρό. Αν και αυτός της πει τα ίδια, να έρθει στην Αθήνα. Η γυναίκα πήγε σε άλλο γιατρό και τηλεφώνησε στον γέροντα για να του πει τη διάγνωση. Ο γέροντας συμφώνησε αυτή τη φορά και τη διαβεβαίωσε πως στην επέμβαση που ήταν απαραίτητη να γίνει, θα πήγαιναν όλα καλά και να μην ανησυχεί. Της ζήτησε να του τηλεφωνήσει πάλι, όταν θα έβγαινε από το χειρουργείο. Πράγματι, όλα πήγαν καλά με την επέμβασή της. Ο γέροντας τη ρώτησε για τα φάρμακα που της έγραψε ο γιατρός. Ανάμεσα στα φάρμακα ήταν κάποιο το οποίο τόνισε ο γιατρός ότι έπρεπε οπωσδήποτε να πάρει. Ο γέροντας όμως της είπε αυτό το φάρμακο να μην το πάρει, γιατί προκαλεί παρενέργειες και πολλές γυναίκες έπαθαν ακόμα και σχιζοφρένεια. «Βρε, αυτοί οι γιατροί!

Ανοίγουν το βιβλίο τους και ό,τι φάρμακο βρουν, το δίνουν στον κόσμο», της είπε. Της ζήτησε πάλι να μην το πιει. «Άφησε, παιδί μου, το σώμα σου και αυτό θα ξαναλειτουργήσει μόνο του, ύστερα από κάποιες μέρες». Τελικά, δεν πήρε το φάρμακο, υπακούοντας στον γέροντα και στις μέρες που της είπε, ξαναλειτούργησε μόνο του το σώμα της[400].

Μια γνωστή του έγκυος του τηλεφώνησε, γιατί πόναγε στην κοιλιά και φοβόταν για την υγεία του εμβρύου. Της είπε να μη φοβάται και το παιδί είναι πάρα πολύ καλά. Ο πόνος της «έβλεπε» ότι δεν ήταν από το έμβρυο, αλλά από το έντερό της. «Να πεις στο γιατρό ότι πονάς στον τρίτο έλικα του λεπτού εντέρου και να προσέξει τι θα σου δώσει, για να μην πειραχτεί το έμβρυο»[401]!

Ένα απόγευμα τηλεφώνησε ο γέροντας στον γιατρό του Γεώργιο Παπαζάχο, ο οποίος την ώρα εκείνη βρισκόταν στο ιατρείο του και μόλις είχε δεχτεί την υπερβολική έκφραση αγάπης από ένα ζευγάρι ασθενών που είχε περιθάλψει. «Γιωργάκη, είμαι ο γέροντας. Εμείς οι δυο θα πάμε μαζί στην κόλαση. Θα ακούσουμε: ‘‘Ἄφρων, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχήν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἡτοίμασας τίνι ἐσται;» (*Λουκ.* 12, 20). Τον διέκοψε ο γιατρός λέγοντάς του: «Τι απολαύσαμε, γέροντα, το σαράβαλο αυτοκίνητο, το άδειο βιβλιάριο ή τον ανύπαρκτο ύπνο μας;» Ο γέροντας απάντησε απότομα: «Τι είναι αυτά που λες; Δε σου λέει ο κόσμος τι καλός γιατρός που είσαι, μας αγαπάς, μας φροντίζεις και δε μας γδέρνεις; Και εσύ τα αποδέχεσαι, τα χάφτεις. Ε, τον έχασες τον μισθό σου. Το ίδιο παθαίνω και εγώ. Μου λένε πως έχω χαρίσματα, πως μπορώ να ακουμπήσω και να κάνω θαύματα, πως είμαι άγιος. Και τα χάφτω, ο ανόητος και αδύναμος. Ε, γι’ αυτό σου είπα ότι μαζί θα πάμε στην κόλαση… Καλή μετάνοια και στους δυο μας»[402]!

Πολλές φορές τηλεφωνούσε και στον άλλο γιατρό του, Ηλία Κουρούμαλη, προσποιούμενος ανάγκη για ιατρικές συμβουλές. Με τον δικό του μοναδικό τρόπο απαντούσε στα προβλήματα του γιατρού, χωρίς να προλαβαίνει να τον ρωτήσει, διηγούμενος μια ιστορία που αφορούσε κάποιον άλλο[403].

Τηλέφωνα από το εξωτερικό

Τον έπαιρναν στο τηλέφωνο από το Ντέρμπαν, τη δεύτερη σε πληθυσμό πόλη της Νότιας Αφρικής, με το πιο πολυσύχναστο λιμάνι, δυο ώρες μακριά από το Γιοχάνεσμπουργκ. «Για τους ανθρώπους του Θεού δεν

υπάρχει απόσταση, έστω κι αν είναι χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά», επαναλάμβανε ο γέροντας. Οφείλουμε να συμπαραστεκόμαστε στους συνανθρώπους μας, όσο μακριά κι αν βρίσκονται. Οι άνθρωποι από το Ντέρμπαν πέρασαν κάποια φορά από το Μήλεσι. Είχαν μαζί τους έναν άρρωστο που τον πήγαιναν στην Αγγλία και ήθελαν να του διαβάσει μια ευχή. Συγκινήθηκε πολύ ο γέροντας[404]!

Του τηλεφώνησε μια γυναίκα από το Κέιπ Τάουν για κάποιο θέμα της. Ο γέροντας της είπε πως η πόλη της είναι πολύ όμορφη και της περιέγραψε όλη την περιοχή με τα κτίρια, τα ποτάμια και το σπίτι της. (Ένας επισκέπτης που τον γνώριζε και άκουγε όσα έλεγε, του είπε: «Λες και είσαι σε ελικόπτερο»)[405]!

Ένας Έλληνας από το Μαλάουι τον πήρε τηλέφωνο για να τον συμβουλευτεί. Ο γέροντας, χωρίς να έχει μιλήσει άλλη φορά μαζί του, του είπε πως έχει μια μεγάλη φάρμα εκεί, το σπίτι του είναι πάνω σε λόφο και περνά από κάτω ένα ποτάμι και πολλά ακόμα! Ο άνθρωπος απόρησε πώς γνώριζε τα μέρη του. Ο γέροντας, όπως έκανε κάθε άλλη φορά, τελειώνοντας τη διήγησή του, έκανε τον σταυρό του και δόξασε τον Θεό που τον αξίωσε να έχει αυτό το χάρισμα[406].

Ο Έλληνας καπετάνιος ενός μεγάλου πλοίου τού τηλεφώνησε από τη Βραζιλία και του είπε πως κινδύνευαν από μεγάλη τρικυμία, πως χάνονται! «Σας βλέπω», του απάντησε ο γέροντας! Επί δυο ώρες μίλαγε στο τηλέφωνό μαζί του. Έκανε πολλή προσευχή στον Θεό για να σταματήσει η τρικυμία. Το καράβι όμως έμεινε ακυβέρνητο από κάποια σοβαρή βλάβη. Είπε στον καπετάνιο να πει στους μηχανικούς ότι το πρόβλημα βρίσκεται στο τιμόνι του πλοίου και να επιμείνει. Οι τεχνικοί δυσανασχέτησαν με τον καπετάνιο που πήγε να τους υποδείξει για τη βλάβη και έψαξαν αλλού. Στο τέλος οι τεχνικοί κατάλαβαν ότι εκεί βρισκόταν το πρόβλημα. Μάλιστα, ρώτησαν τον καπετάνιο πώς το κατάλαβε. Αργότερα επισκέφτηκε τον γέροντα στο Μήλεσι. Έβαλε στο κελί του τη φωτογραφία του και του ζήτησε κάθε φορά που θα τη βλέπει, να εύχεται[407].

Μία άρρωστη κυρία τον πήρε στο τηλέφωνο από την Αμερική. Επειδή τα χέρια του γέροντα ήταν δεμένα, είχε την ανοιχτή ακρόαση. Οπότε, μια πνευματική κόρη του που βρισκόταν στο κελί, άκουσε τη συνομιλία. «Γέροντα, έχω καρκίνο στα κόκαλα. Πονάω, πονάω». Ο γέροντας της είπε: «Εύχομαι». Εκείνη παρακαλούσε να της σταματήσουν λίγο οι πόνοι. Ο γέροντας είπε τρεις φορές: «Εύχομαι, εύχομαι, εύχομαι». Έπειτα από λίγο,

όσοι ήταν μπροστά, είδαν τον γέροντα να χτυπιέται από τους πόνους επάνω στο κρεβάτι του και να λέει: «Πω, πω! Πόσο πονούσε! Είχε δίκιο, είχε δίκιο. Πονούσε πολύ». Για αρκετή ώρα ο γέροντας πονούσε φοβερά πάνω στο κρεβάτι. Μετά ησύχασε λίγο. Ζήτησε από την παρευρισκόμενη να μην πει τι είχε δει. Ο γέροντας είχε πάρει τους πόνους της γυναίκας. Μετά τη συνομιλία σταμάτησαν οι πόνοι της γυναίκας. Η κυρία έζησε έναν μήνα ακόμα χωρίς καθόλου πόνους και πέθανε στην Αμερική ήσυχη[408].

Από το Οικουμενικό Πατριαρχείο της Κωνσταντινούπολης του τηλεφώνησε ένας αρχιμανδρίτης και συζήτησαν για την προσευχή. Ο γέροντας τον ρώτησε γιατί όταν γίνεται η ακολουθία του μικρού αγιασμού για να αγιαστούν τα σπίτια, τα υπάρχοντα, οι ζώντες, διαβάζεται ένα νεκρώσιμο τροπάριο που λέει: «Φεῖσαι, Σῶτερ, τῶν ψυχῶν τῶν τεθνεώτων ἐπ' ἐλπίδι ζωῆς ἀδελφῶν ἡμῶν καὶ ἄνες, ἄφες αὐτοῖς τὰ ἐγκλήματα». Η απάντηση του γέροντα ήταν ότι υπάρχει αυτό το τροπάριο «για να είναι τέλεια η προσευχή μας, περιλαμβάνοντας και τους τεθνεώτας»[409]!

Ακόμα και όταν «στας δυσμάς του βίου του» βρισκόταν στην κλίνη του πόνου, έλεγε ο επίκουρος καθηγητής της Θεολογικής Σχολής Αθηνών πατέρας Γεώργιος Ευθυμίου, πάσχοντας από διάφορες ασθένειες, ακόμα και τότε με το τηλέφωνο ασκούσε την ποιμαντική του διακονία. Χιλιάδες άνθρωποι εξακολουθούσαν να του τηλεφωνούν, νύχτα και μέρα, απ' όλα τα μήκη και τα πλάτη της Γης, για να ζητήσουν την προσευχή του και τις συμβουλές του. Δεν μπορούσε να λησμονήσει κάποια χαρακτηριστικά τηλεφωνήματα από τον γέροντα σε κρίσιμες προσωπικές του στιγμές. Χωρίς να προλάβει να του θέσει το πρόβλημα, τον έπαιρνε στο τηλέφωνο, και μάλιστα σε απίθανες ώρες, όπως στις έξι το πρωί, και ρωτούσε για το συγκεκριμένο πρόβλημα και του έδινε σημαντική συμβουλή[410].

6. Η επάνδρωση της καλύβης του Αγίου Γεωργίου στα Καυσοκαλύβια (1984)

Με το που έφυγε από την καλύβη του Αγίου Γεωργίου ο μοναχός Νικήτας (Πορφύριος), το 1925, οι γέροντές του Παντελεήμων και παπα-Ιωαννίκιος πήραν έναν άλλο υποτακτικό, τον Δαβίδ. Τη δεκαετία του 1920, οι γέροντές του με αφορμή την αλλαγή του ημερολογίου έγιναν ζηλωτές, φανατικοί. Ο γερο-Δαβίδ, ο παραδελφός του, μετά τον θάνατο των γερόντων του κράτησε την καλύβη. Ο γέροντας Πορφύριος ήθελε να

μείνει μαζί του, αλλά ο γερο-Δαβίδ δεν τον ήθελε. Τον καλούσε σε μετάνοια και του ζητούσε να ξαναβαπτιστεί! Ο γέροντας Πορφύριος δεν τον κατηγορούσε ότι είναι πλανεμένος και του έστελνε ό,τι του χρειαζόταν. Βοηθούσε και όλους τους πατέρες της σκήτης. Ήθελε να φτιάξει «γέφυρες» για να επιστρέψει στην πνευματική του γενέτειρα, στην πνευματική του Ιθάκη. Παρά το ότι τα πολλά πνευματικά παιδιά που είχε αποκτήσει στον κόσμο ήθελαν τη μέριμνά του. Γιατί μπορεί να είμαστε μεγάλοι στην ηλικία, αλλά στην πνευματική ηλικία είμαστε μικροί. Ήθελε να μας χτίσει πνευματικά και να αποκτήσουμε πνευματική ωριμότητα[411].

Ο γέροντας ενώ βρισκόταν στο Μήλεσι, πάντα ευχαριστιόταν να συζητά με τα πνευματικά του παιδιά και τους επισκέπτες του για τα αγαπημένα του Καυσοκαλύβια, για τα γεγονότα που είχαν διαδραματιστεί στην καλύβη της μετανοίας του. Επιθυμούσε, είχε ζήλο και έρωτα να είναι στο Άγιο Όρος. Να κάνει μετάνοιες, να προσεύχεται, να λειτουργεί, να είναι με έναν ακόμα ασκητή. Θυμόταν τον λόγο του Κυρίου: «Οὖ γάρ εἰσι δύο ἤ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν» (*Ματθ.* 18, 20).

Είχε στείλει σε κάποιους πατέρες στο Άγιο Όρος, στα Καυσοκαλύβια, λίγα χρήματα. Όταν έφτασε ένα γράμμα από εκεί, όπου έγραφε πως είχαν πάρει τα χρήματα, το πήρε στα χέρια του με λαχτάρα, φίλησε τη σφραγίδα των Καυσοκαλυβίων που υπήρχε πάνω και δάκρυσε[412]!

Κατά διαστήματα πήγαινε στο Άγιο Όρος, στην καλύβη του Αγίου Δημητρίου στην Κερασιά, όπου ασκείτο ο παπα-Φώτης, ο υποτακτικός του. Το 1984 όμως πληροφορήθηκε πως έφυγε από την καλύβη του Αγίου Γεωργίου στα Καυσοκαλύβια ο τελευταίος κάτοχός της, ο μοναχός Δαβίδ, παραδελφός του, για τη Μονή Εσφιγμένου.

Έσπευσε στη Μονή της Μεγίστης Λαύρας, στην οποία υπαγόταν η καλύβη, να του την παραχωρήσει. Εκεί άλλωστε, σ’ αυτή την καλύβη είχε δώσει πριν από εξήντα τέσσερα χρόνια τις μοναχικές του υποσχέσεις και πάντα επιθυμούσε, αν ο Θεός τού το επέτρεπε, να επιστρέψει για να ζήσει τον υπόλοιπο χρόνο του βίου του και να κοιμηθεί. Επειδή όμως ακόμα δε θα έμενε εκεί και φαινόταν ως Σιναΐτης μοναχός, μπόρεσε και πήρε την καλύβη στο όνομα ενός πνευματικού του παιδιού, του πατέρα Πορφυρίου Παπαρούπα, ο οποίος πολύ άδικα συκοφαντήθηκε λίγα χρόνια αργότερα και είχε μαρτυρικό τέλος. Τον στενοχώρησαν πολλοί μέχρι να του δώσουν την καλύβη. Είχε κάνει μεγάλο αγώνα για να μη χαθεί το κελί. Το

θεωρούσε πολύ βαρύ να μην το πάρει. Πίστευε ότι έπρεπε να ταπεινωθεί πολύ απέναντι στον Θεό για να του το παραχωρήσουν! Πράγματι, στις 21 Σεπτεμβρίου 1984 του παραχωρήθηκε η καλύβη του Αγίου Γεωργίου, με ενσφράγιστη μοναστηριακή ομολογία και εγκατέστησε τον πρώτο υποτακτικό του. (Αργότερα, το 1988, ανέφερε πως η προς τον Κύριο εκδημία του θα γίνει όταν ο αριθμός των μοναχών της καλύβης θα είναι πέντε)[413].

Στις αρχές Δεκεμβρίου του 1985, τον επισκέφτηκε για πρώτη φορά στο Μήλεσι ο Θεόδωρος Αλευράς, μετέπειτα μοναχός της συνοδείας του στα Καυσοκαλύβια. Ο γέροντας του μίλησε για το κτήμα του στο χωριό του στα Τρίκαλα, το οποίο βρίσκεται σε μια πλαγιά, σε δυο επίπεδα. Επάνω και γύρω έχει ελιές. Δεξιά πάνω στον βράχο είναι το μοναστήρι, το Κόρμποβο. Μεταξύ του μοναστηριού και του κτήματος υπάρχει ένα μεγάλο ρέμα που δεν έχει πάντα νερό. Μέσα στο κτήμα είναι ένα μικρό ρέμα και εκεί έχει μια πηγή. Ο γέροντας δεν είχε πάει ποτέ σ’ αυτά τα μέρη, αλλά «να τώρα ήμουνα εκεί». Το κτήμα του έχει μεγάλη υγρασία και του είπε πως αν ο ίδιος ήταν εκεί, θα είχε πεθάνει! «Εγώ θα πάω στα Καυσοκαλύβια. Τα ξέρεις;» τον ρώτησε. Του είπε ακόμα, τελειώνοντας αυτή τη συνάντηση, να μην πάει να πει όσα του είχε αποκαλύψει και αρχίσουν «να έρχονται με τα λεωφορεία»!

Μια φορά ο Θεόδωρος (μοναχός Γεώργιος Καυσοκαλυβίτης) βρισκόταν γονατιστός μπροστά του στο κελάκι του στο Μήλεσι και ο γέροντας του ζήτησε να τον πλησιάσει για να του πει κάτι. Για δεύτερη φορά τού ζήτησε να πλησιάσει περισσότερο. Το ξαναζήτησε για τρίτη φορά. Και του είπε: «Εγώ δε θα μεταβώ στα Καυσοκαλύβια για να πεθάνω, αλλά για να ζήσω»[414]!

7. Η αρχαία ελληνική γλώσσα

Άκουσε ένα απόγευμα στο ραδιόφωνο μια ομιλία για τα αρχαία ελληνικά από τον Φιλολογικό Σύλλογο Παρνασσό. Προσπαθούν να επαναφέρουν τη γλώσσα μας. Ακούστηκαν «ωραία πράγματα».

«Εγώ λέω, δεν μπορεί, θα τη φέρουνε τη γλώσσα πάλι». Τα παιδιά πηγαίνουν στην εκκλησία και αρχίζουν να μην καταλαβαίνουν το Ευαγγέλιο. «Εμένα κλοτσάει η καρδιά μου». Να φωνάξουμε και να τονίσουμε ότι δεν πρέπει να ξεχάσουμε την ελληνική γλώσσα. Το τι θα

γίνει, εξαρτάται από τους καθηγητές. Με αγάπη να μιλούν στα παιδιά για τα ελληνικά, χωρίς να προκαλούν τους υπεναντίους. Ζήτησε να πάνε να του αγοράσουν το σχολικό βιβλίο για την Αρχαία Ελληνική Γλώσσα που έγραψε ο καθηγητής Γλωσσολογίας Γεώργιος Μπαμπινιώτης. «Μεγάλα συγχαρητήρια» αξίζουν στον καθηγητή για την προσπάθειά του να διατηρήσει στο σχολείο τη γλώσσα των Ευαγγελίων και των Πατέρων, αλλά και για τη σοφία που μεταχειρίστηκε. «Αναίμακτα, απλά, απαλά, σιωπηλά» αγωνίστηκε να κάνει τα Ελληνόπουλα να αγαπήσουν τη γλώσσα των προγόνων τους[415].

«Η ελληνική γλώσσα είναι μουσική». Όσοι παλιά ήξεραν καλά τη γλώσσα, όπως τη μιλούσαν ή έψαλλαν, μετέδιδαν ακριβώς με τους τόνους, τη βαρεία, την οξεία, την περισπωμένη, όλα τα νοήματα της ψυχής τους. Η γλώσσα μας έχει πολύτιμους θησαυρούς, την εμπλούτισαν οι Έλληνες Πατέρες και την «ἐτόρνευσαν». Την έκαναν τόσο τέλεια, σαν να είναι «ισοδομική». (Ισοδομικό σημαίνει πως κάτι έχει «σειρά, ομαλότητα, γραμμή». Οι λίθοι είναι βαλμένοι όπως πρέπει, χωρίς να εξέχει κάποιος προς τα έξω ή προς τα μέσα ή να έχει κενό). Οι αρχαίοι συγγραφείς –μπορούμε να τους πούμε «Πατέρες του Έθνους»– ήξεραν τόσο καλά τη γλώσσα, ώστε όταν τη μιλούσαν, κάθε λέξη που χρησιμοποιούσαν ταίριαζε με το θέμα που έλεγαν. Οι λόγοι του Αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου, του Αγίου Ιωάννη του Χρυσοστόμου στην αρχαία γλώσσα μοιάζουν με τους λόγους του Δημοσθένη και όλων των ρητόρων. Οι Πατέρες τούς είχαν μελετήσει, «τους είχανε φάει, τρόπον τινά». Επειδή ζούσαν με το Πνεύμα του Θεού, έχουν τα έργα τους τέλειο περιεχόμενο και το εξέφραζαν με την τέλεια γλώσσα τους. Τους αρχαίους τούς ξεπέρασαν στη δομή[416].

Είχε ένα μεγάλο λεξικό, επίτομο, από την αρχαία, τη βυζαντινή και τη νέα ελληνική γλώσσα. Όποτε διάβαζε κάποιον ύμνο και συναντούσε μια δύσκολη λέξη, για παράδειγμα τη λέξη αναφή (=εκείνος που δεν μπορείς να πιάσεις), κοίταζε το λεξικό και έβρισκε τη σημασία της. Πολλές φορές έφερνε σε δύσκολη θέση φιλόλογους επισκέπτες του[417].

«Αισθάνομαι πόσο έντονα εργάζονται μυστικά για την καταστροφή της Ελλάδος», κατέληξε. Άρχισαν με τη γλώσσα. «Όσο ξεπέφτει η γλώσσα, τόσο ξεπέφτει ο λαός»! Λένε ότι θέλουν να διευκολύνουν τα παιδιά. Τα παιδιά δε θα μάθουν γράμματα, γιατί άλλο είναι το αίτιο: η ορφάνια, η έλλειψη του πατέρα, η απομάκρυνση από τον Θεό[418].

8. Τα τραγούδια που αγαπούσε

Πολλές φορές που βρισκόταν στην εξοχή και ήταν πιο ήρεμος, προέτρεπε τα πνευματικά του παιδιά να του τραγουδήσουν κάποια τραγούδια στα οποία έδινε άλλο νόημα. Υπήρχαν φορές που τα τραγούδαγε ο ίδιος.

Του άρεσε πάρα πολύ το τραγούδι, ιδίως όταν άρχισε να μη βλέπει με τα μάτια του:

Τα μάτια σου είναι μάτια μου,
τα φρύδια σου δικά μου,
τα δυο σου χέρια είναι κλειδιά,
που ανοίγουν την καρδιά μου.

Έλεγε ακόμα αστειευόμενος:

Να ζήσει κι ο Πετράκης μας που βρίσκει ό,τι γυρεύει.
Στη θάλασσα πιάνει λαγούς και στα βουνά ψαρεύει.

Του άρεσε πολύ ένα τραγούδι του Κρητικού βιολάτορα Νικόλαου Γενειατάκη (1939-1999), στο οποίο έδινε πνευματική σημασία:

Μη μου ζητάς να σ' αγαπώ,
η αγάπη δε ζητιέται,
μέσα στα φύλλα της καρδιάς
αμοναχή γεννιέται.

Ρώταγε έναν επισκέπτη του αν ήξερε το παρακάτω τραγούδι:

Εμείς και αν εμαλώσαμε,
πάλι θ' αγαπηθούμε.
Πάλι θα σμίξουμε τα δυο,
να γλυκοφιληθούμε.

Είχε ακούσει στο μαγνητόφωνο ένα τραγούδι που έλεγε:

Στην ακρογιαλιά είμαστ' αγκαλιά
και χωρίς μιλιά μου δίνες φιλιά.

«Μεγάλη έννοια», έλεγε πως έχει αυτό το τραγούδι. Πολύ μεγάλη, αλλά μέσα στα θεία. Έξω στον έρωτα μπορεί να είναι κάτι στιγμιαίο, κάτι σημερινό, όχι όμως και αυριανό. Το «χωρίς μιλιά» είναι αποφατικό. Όταν πέσεις σ' αυτή την κατάσταση, είσαι άλλος. Δε χρειάζονται τα λόγια. Είναι κάτι που το ζεις, κάτι που δεν μπορείς να το εξηγήσεις[419].

Αναφερόταν στο πόσο ωραία γράφει ο Γ. Βερίτης (Αλέξανδρος Γκιάλας, 1915-1948). Αυτός ήταν «πνευματοφόρος», γιατί τα νοήματα των ποιημάτων του έβγαιναν από τη αγία του ζωή. Μέσα στα ποιήματά του υπάρχουν άγια νοήματα:

Συντροφιά με τον Χριστό λαχτάρησα να ζήσω,
Την αγάπη Του θερμή στα στήθια μου να κλείσω.
Και τα στήθια είναι στενά κι ανοίγουν και πλαταίνουν
κι όσο πιο πολύ αγαπούν, τόσο και δε χορταίνουν.

Σε μια πρεσβυτέρα, θέλοντας να της πει πως κατανοεί τη δυσκολία της, ανέφερε το δίστιχο: «Υποφέρεις, υποφέρω. Και το ξέρεις και το ξέρω».

Μια μέρα ο γέροντας ήταν πολύ χαρούμενος για την αγάπη που του έδειχναν πολλοί. Από τη χαρά του θέλησε να τραγουδήσει. Του ήρθε στον νου μια κρητική μαντινάδα, την οποία είχε ακούσει από μια ομάδα παιδιών στο μαγνητόφωνό τους στο δάσος, το καλοκαίρι στο Μήλεσι. Ήταν κοσμικό τραγούδι, αλλά του έδωσε άλλη σημασία:

Σταθείτε σεις βάσανα,
πόνοι και καημοί, σταθείτε
κι αφήστε με να ζήσω,
τώρα που βρήκα ν' αγαπήσω[420].

Είχε δει έναν πολίτικο συρτό χορό. Ένας νέος έσερνε τον χορό. Όλες οι κοπέλες είχαν τα μαντιλάκια τους. Ο νέος με το δικό του μαντιλάκι να στριφογυρίζει. Οι κοπέλες «σαν περιστεράκια» χόρευαν γύρω γύρω. «Ένα ωραίο, αγιότατο πράγμα»[421].

Κάποια φορά θέλησε να ακούσει από το ραδιόφωνο τα τραγούδια που άκουγαν οι νέοι στις μέρες του. Η «υλοποίηση των πάντων». Έχουν γραφτεί τόσο πολλά τραγούδια για τον σαρκικό έρωτα, ενώ τόσες λέξεις και τρόποι δεν έχουν γραφτεί για τον θείο έρωτα. Οι άνθρωποι ενδιαφέρονται μόνο για τα χρήματα και τα καταναλώνουν αμέσως. «Μακριά από τη δημιουργία, μακριά από την οικογένεια»[422]!

9. Με τον γέροντα Σωφρόνιο του Έσεξ

Ο γέροντας Πορφύριος έστειλε στις 31 Αυγούστου 1980, με ένα πνευματικό του παιδί, την παρακάτω επιστολή στον πατέρα Σωφρόνιο του Έσεξ:

Γέροντα Σωφρόνιε,

Σ' ασπάζομαι εν Χριστώ.

Η (τάδε) μου 'πε ότι θέλετε να συναντηθούμε. Και ότι με καλείτε να 'ρθω στην Αγγλίαν και ότι εάν δεν μπορώ να 'ρθώ εγώ εκεί, θα έρθετε εσείς στην Ελλάδα. Επειδή εγώ δεν μπορώ να 'ρθώ, αλλά και δε θέλω να υποβληθείτε εσείς στον κόπο να έρθετε, και επειδή για τους χριστιανούς δεν υπάρχουν αποστάσεις, θα μπορούσαμε να συναντηθούμε στην προσευχή, λέγοντας το «Κύριε Ιησού Χριστέ, ελέησόν με», στις 31 Αυγούστου, Κυριακή, 1980 και από ώρας 12 μεσονυκτίου έως 12.30 μετά μεσονύκτιο (10.00-10.30 ώρα Ελλάδος).

Εκτός αν έχετε άλλη δουλειά και έρθετε στην Ελλάδα.

Σ' ασπάζομαι εν Κυρίω μετά της συνοδείας σου, ευχόμενος υγείαν ψυχής και σώματος.

Μετά της εν Κυρίω αγάπης
Ιερομόναχος Πορφύριος Μπαϊρακτάρης

Στα τέλη του Αυγούστου του 1986, είχε ζητήσει ο γέροντας Πορφύριος από ένα πνευματικό του παιδί που θα πήγαινε στο Έσεξ, τη Σπυριδούλα Μόσχου, να σημειώσει τα πάντα για τη λειτουργία της μονής. Να δώσει ακόμα στον γέροντα Σωφρόνιο μια παραγγελία του. Επειδή ήθελε να έρθει στην Ελλάδα για να τον δει και είναι κι αυτός μεγάλος στην ηλικία, να του πει ότι δε χρειάζεται να έρθει στην Ελλάδα για να ιδωθούν.

Μπορούν να ιδωθούν στην προσευχή τους. Της είπε πως, όταν θα πάει, θα είναι έγκλειστος. Αν σε τρεις μέρες δε βγει, να του στείλει ένα γράμμα με κάποιον και να τον ενημερώσει πως τη στέλνει ο γέροντας Πορφύριος: «Εύχεται ο πατήρ Πορφύριος ταπεινά για σας και ζητεί τας αγίας σας ευχάς». Όταν δει ότι το γράμμα είναι από τον γέροντα, τότε θα έρθει το μεσημέρι και θα τη συναντήσει.

Πράγματι, ο Ρώσος γέροντας για τρεις μέρες δε βγήκε από το κελί του στο Έσεξ. Του έγραψε ένα σημείωμα και του το έστειλε με έναν μοναχό. Όταν είδε ότι είναι σταλμένη από τον γέροντα Πορφύριο, βγήκε το μεσημέρι στην τράπεζα. Στο τραπέζι των λαϊκών ήταν πάρα πολλοί. Μόλις τέλειωσαν την τράπεζα, μέσα από τους πολλούς την κάλεσε να πάει κοντά του. Είχε καταλάβει ποιος του έδωσε το σημείωμα. Η κοπέλα τού είπε τι της είχε παραγγείλει ο γέροντας από τον Ωρωπό.

Δίνοντάς της το βιβλίο για τον Άγιο Σιλουανό τον Αθωνίτη, το οποίο ο ίδιος ο γέροντας Σωφρόνιος είχε γράψει, είπε: «Ο Θεός σάς ευλόγησε πάρα πολύ και χάρισε στους Έλληνες έναν Πορφύριο! Σαν τον γέροντα Πορφύριο αυτή τη στιγμή δεν υπάρχει άλλος σ’ ολόκληρο τον κόσμο. Όμως δεν έχετε καταλάβει τι σας χάρισε ο Θεός και τον στενοχωρείτε. Πρέπει όλοι να του κάνετε υπακοή. Δεν έχετε καταλάβει τι θησαυρό έχετε στα χέρια σας και τον κατασπαράζετε. Του δημιουργείτε προβλήματα και τον στενοχωρείτε, όταν τα αισθάνεται. Λίγοι μόνον επηρεάστηκαν από αυτόν και βελτιώθηκαν».

Όταν το πνευματικό του παιδί επέστρεψε από το Έσεξ, είπε στον γέροντα Πορφύριο όσα είδε στο μοναστήρι του. «Τον είδα. Συναντηθήκαμε στην προσευχή. Τον βρήκα στην εκκλησία που αγιογραφούσε. Μείναμε μέσα στην εκκλησία και τα είπαμε αρκετή ώρα. Είναι άγιος άνθρωπος. Είπαμε πολλά πράγματα, περάσαμε πολύ ωραία!» απάντησε ο γέροντας[423].

Ο γέροντας Σωφρόνιος ανέφερε τον Νοέμβριο του 1990 σε επισκέπτες του στη Μονή του Τιμίου Προδρόμου στο Έσεξ της Αγγλίας πως συναντιόταν κάθε βράδυ στις προσευχές τους με τον γέροντα Πορφύριο. «Γνωρίζονταν» καλά μεταξύ τους, χωρίς να έχει δει ποτέ ο ένας τον άλλο! Είχε πει ακόμα για τον γέροντα του Ωρωπού: «Ταπεινότερος άνθρωπος από τον γέροντα Πορφύριο στη γη δεν υπάρχει»! Ζήτησε, λόγω του προχωρημένου της ηλικίας του, από έναν υποτακτικό του ιερομόναχο να γράψει μεταξύ άλλων τα ακόλουθα: «Προ δεκαετίας περίπου, κατά την πρωτοβουλία του πατρός Πορφυρίου και τη μεσολαβήσει κάποιου κοινού

γνωστού, είχεν ορισθή ημερομηνία και ώρα κοινής προσευχής. Έκτοτε δε εδραιώθη μεταξύ ημών η αμοιβαία προσευχή»[424].

Στις 3 ή 4 Αυγούστου 1991, άκουσαν ξαφνικά τον γέροντα Σωφρόνιο, ενώ ήταν στο Έσεξ της Αγγλίας και προσευχόταν, να λέει: «Πατέρα Πορφύριε, κινδυνεύει ένα πολύ μεγάλο πλοίο κάτω από την Αφρική! Πάρε μαζί σου και τον πατέρα Παΐσιο και να πάμε όλοι μαζί να τους σώσουμε». (Το πλοίο ονομαζόταν *Ωκεανός* και άρχισε να μπάζει νερά στις 9.00 μ.μ. Βυθίστηκε ύστερα από 16 ώρες, στη 1.00. μ.μ., μεταξύ Πορτ Ελίζαμπεθ και Ντέρμπαν, ανατολικά της Νότιας Αφρικής. Οι 550 επιβάτες, ανάμεσά τους και μέλη του πληρώματος, σώθηκαν)[425].

Ο γέροντας Πορφύριος αγαπούσε πολύ το μοναστήρι του Τιμίου Προδρόμου στο Έσεξ της Αγγλίας. Έλεγε πως είναι πολύ ωραία εκεί, αν και δεν είχε πάει ποτέ στην Αγγλία. Για το παλιό εκκλησάκι του μέσα στο παλιό κτίριο είπε: «Είναι σκοτεινό, έτσι, κατανυκτικό. Μου αρέσει πολύ να πηγαίνω εγώ εκεί, την ώρα που κάνουνε ακολουθία το πρωί, το βράδυ, και να προσεύχομαι μαζί τους. Είναι πάρα πολύ ωραία!»[426]

10. Το δύσκολο τέλος του στο ησυχαστήριο στο Μήλεσι: Το γήρας και οι ασθένειές του

Το γήρας: «Τώρα γήρασα, ρε παιδιά»

Το 1988, είχε πει πως αντιμετωπίζει «γερατειά πολύ σκληρά και επίμονα»[427]. «Εγώ είμαι γέρος και δεν έχω καθόλου δυνάμεις, δε θα ζήσω πολλά χρόνια ακόμα. Θα πεθάνω», έλεγε[428]. «Είμαι κουρασμένος και εξακολουθώ να κουράζομαι αλύπητα. Εξακολουθώ…»[429] Μεγαλώνοντας, αυθόρμητα του ερχόταν ένα αχ. Προερχόταν μάλλον από την εξασθένηση του οργανισμού του. Θυμόταν έναν μοναχό στο Άγιο Όρος, ενενήντα οκτώ χρονών, που άκουγες το αχ του, είτε πήγαινε να καθίσει είτε να κάνει οτιδήποτε άλλο[430]!

«Η ζωή μου κρέμεται σε μία κλωστή και το κρύβω και προσεύχομαι να μην κουραστώ, να μην κρυώσω», έλεγε. Λίγο να έβγαινε στην παγωνιά ή λίγο να στεκόταν στη ζέστη, θα «έσβηνε». Για να μπορεί να βγαίνει λίγο έξω με κακό καιρό, είχε ένα γυάλινο δοχείο, στο οποίο έβαζε ζεστό νερό, το σκέπαζε με μια πετσέτα και το κράταγε κοντά στη μύτη του, για να ζεσταίνεται ο αέρας που αναπνέει. Το «μεγάλο πράγμα» όμως είναι ότι έκανε τον περίπατο, έναν «περίπατο θανάτου», αλλά για τον ίδιο γινόταν

«περίπατος ζωής». Η καρδιά του δούλευε για να κάνει τον περίπατο. «Πολύ μεγάλο θαύμα». «Θεέ μου, Θεέ μου, τι να κάνω, παντού πονάω»! Οι αρθρώσεις του ήταν σε άσχημη κατάσταση. Είχε σκεφτεί ένα σχέδιο για να αντιμετωπίσει το βάρος, την καταπόνηση των γηρατειών. Να σηκώνεται και να μένει όρθιος ένα λεπτό στις δέκα ή στις έντεκα η ώρα το πρωί, ένα λεπτό στις δύο μετά το μεσημέρι και ένα λεπτό στις πέντε το απόγευμα[431].

Οι ασθένειές του

«Με έχει ρημάξει ο πόνος. Δεν είμαι όπως ήμουνα. Κλαίω σαν το μικρό παιδί», έλεγε[432]! «Παιδί μου, πονάω παντού: στα χέρια, στην πλάτη, στο στομάχι, στο συκώτι, στο κεφάλι, στο αυτί. Και μου έρχεται να κλαίω και να φωνάζω, μόνο του έρχεται το κλάμα από τον πόνο… Το πιο ωραίο είναι να μετατρέπει κανείς τον πόνο σε χαρά, να δοξολογεί τον Θεό, να τον κάνει προσευχή»[433].

Ο αδύναμος οργανισμός του γέροντα Πορφυρίου προσβαλλόταν συνεχώς από διάφορες ασθένειες που τον κρατούσαν στο κρεβάτι του στο τροχόσπιτο στην αρχή και μετά στο πρόχειρο σπιτάκι κοντά στο πεύκο ή στο νέο κτίριο του ησυχαστηρίου του. «Είμαι πολύ άρρωστος, θέλεις να σου πω τι έχω; Η καρδιά μου έχει πάθει τόσα σοβαρά εμφράγματα, το στήθος μου πονάει, έχω μια βαριά αρρώστια στην υπόφυση, που είναι πολύ λεπτό σημείο και επικίνδυνο, το συκώτι μου πονάει, το στομάχι μου πονάει, τα έντερά μου. Ύστερα εκείνο που με κουράζει περισσότερο είναι η κήλη… Υποφέρω τόσο, που κανένας δεν το καταλαβαίνει όσο κι αν το πω. Τα μάτια μου δε βλέπουν»[434].

Οι αρρώστιες του γέροντα αυξάνονταν με το πέρασμα του χρόνου. Όλη του η ζωή ήταν μέσα στον πόνο! Ο γιατρός του Γεώργιος Παπαζάχος τις είχε αναφέρει σε επιστολή του: «Ήταν πραγματικά άρρωστος. Με πλήθος αρρώστιες επάνω του. Τα περισσότερα συστήματα έπασχαν. Προσωπικά διεπίστωσα: έφραγμα μυοκαρδίου, χρόνια νεφρική ανεπάρκεια, έλκος δωδεκαδακτύλου (με επανειλημμένες γαστρορραγίες), χειρουργηθείς καταρράκτης (με αποβολή του φακού και τύφλωση), έρπης ζωστήρ στο πρόσωπο, σταφυλοκοκκική δερματίτιδα στο χέρι, βουβωνοκήλη, χρόνια βρογχίτιδα και αδένωμα της υποφύσεως»[435].

Η «φοβερή» ισχαιμία του μυοκαρδίου

Μετά το έμφραγμα του μυοκαρδίου που υπέστη το 1978, τότε που έμενε

στα Καλλίσια, απέκτησε μόνιμες ενοχλήσεις στην καρδιά. Η ισχαιμία τον ταλαιπωρούσε συνεχώς και τον εμπόδιζε στην ομιλία. Επηρέαζε τους πνεύμονες και τον εγκέφαλο, λόγω της κακής οξυγόνωσης, και του προκαλούσε βήχα και βραχνάδα. Δεν μπορούσε να φύγει από το ησυχαστήριο, αν ο καιρός δεν ήταν καλός. Έπρεπε συνεχώς να προφυλάσσει τον εαυτό του και γι’ αυτό διατηρούσε πάντα την κατάλληλη θερμοκρασία στο κελί του. Είχε μάλιστα φτιάξει ο ίδιος μια σόμπα με τούβλα για τον χειμώνα. Έπρεπε ακόμα να αποφεύγει τις συγκινήσεις από τη συμπόνια για τα δύσκολα προβλήματα που του εμπιστεύονταν και από τις συγκινήσεις που ένιωθε όταν ο Θεός τού αποκάλυπτε τα μυστήρια του κόσμου[436], γιατί υπήρχε ο κίνδυνος να πεθάνει την ίδια στιγμή! Ένα γιατρός τού είπε ότι η ισχαιμία του είναι «φοβερή» και την ώρα που μίλαγαν, θα μπορούσε να μείνει στον τόπο!

Έλεγε γι’ αυτή την αρρώστιά του: «Είναι πολύ κακιά αρρώστια αυτό, καρδιακή ανεπάρκεια ή ισχαιμία. Δεν οξυγονώνει την καρδιά, δεν υπάρχει εδώ στην εισπνοή να πάρει οξυγόνο, να το πάρει εκεί μέσα και να το στείλει στον οργανισμό. Να οξυγονωθούν οι ιστοί». Το καλύτερο θα ήταν να μη μίλαγε στους επισκέπτες του, γιατί έχανε πέντε με έξι εισπνοές, κι έτσι επηρεαζόταν το μυαλό, η καρδιά, όλος ο οργανισμός του. Άλλη φορά είχε αναφερθεί στον πόνο που αισθανόταν όταν αναγκαζόταν να μιλήσει δυνατά. Ακόμα και το νερό, αν δεν το έπινε ακριβώς στην ώρα που έπρεπε, του προκαλούσε δυνατό πόνο στην καρδιά[437]!

«Ο Μουσικός είναι καλλικέλαδος, αλλά εγώ, η κιθάρα, είμαι ξεχαρβαλωμένος. Η καρδιά έχει να κάνει πολύ και μάλιστα στους γέρους. Όταν η καρδιά δε δουλεύει καλά, δε στέλνει αίμα στον εγκέφαλο για να τον οξυγονώσει και να τον ζωοποιήσει και έτσι δε θυμάται καλά. Και αυτή η καρδιά πολλές φορές συγκινείται από τον κόσμο. Θέλω όλους να τους βοηθήσω, όμως είμαι άρρωστος και δεν μπορώ. Τότε με λένε σκληρό. Σου λέει ο άλλος ξεκίνησα από τόσο μακριά και να μη μου μιλήσει; Έτσι συγκινείται η καρδιά»[438].

Το υψόμετρο επηρέαζε τη λειτουργία της καρδιάς του, καθώς δεν προσαρμοζόταν εύκολα στις αλλαγές του υψομέτρου του τόπου στον οποίο διέμενε. Αισθανόταν καλύτερα στο υψόμετρο του ησυχαστηρίου στο Μήλεσι. Οι ηλικιωμένοι και όσοι έχουν ευαισθησία στην καρδιά πρέπει να προσέχουν, γιατί οι απότομες αλλαγές του υψομέτρου μπορεί να προκαλέσουν δυσλειτουργία της καρδιάς, ακόμα και θάνατο. Είχε ένα

αλτόμετρο, μια μικρή συσκευή που μετρά την υψομετρική διαφορά από ένα σημείο της Γης σε ένα άλλο, με βάση τη βαρομετρική πίεση. Μηδένιζε το όργανο στην αφετηρία και έβλεπε, όταν είχε ανέβει, την ένδειξη σε πόσα μέτρα είχε φτάσει. Με αυτό τον τρόπο δεν ξεπερνούσε τα όρια που άντεχε η καρδιά του, τα εκατό μέτρα διαφοράς ανόδου-καθόδου[439].

«Τώρα με πονάει η καρδιά μου, δε δέχεται τη χαρά. Και το κρύο με βλάπτει και η ζέστη με βλάπτει. Θέλει μια ήρεμη ζωή, μέσης καταστάσεως», έλεγε. Παρά την αγιότητά του, αισθανόταν ότι είναι αμαρτωλός. Είχε εξομολογηθεί, αλλά κανένας δεν μπορεί να θεωρήσει τον εαυτό του «εντάξει».

Η σταφυλοκοκκική δερματίτιδα

Μία άλλη αρρώστια που τον βασάνιζε ήταν η σταφυλοκοκκική δερματίτιδα. Ο έρπης είχε προχωρήσει πολύ και τον Μάρτιο του 1988 είχαν καλύψει τα χέρια του με άσπρες γάζες, για να μη φαίνονται οι πληγές. Κάποιοι που δεν το γνώριζαν, το παρεξήγησαν, νομίζοντας πως δεν ήθελε να του φιλούν το χέρι.

Όταν τον έπιανε η φαγούρα στα χέρια, η κατάσταση γινόταν ανυπόφορη και τον ανάγκαζε να ξύνει τα χέρια του μέχρι λιποθυμίας. Κάποτε που ο έρπης του ήταν σε έξαρση και το δεξιό μέρος του προσώπου ήταν μια ανοιχτή πληγή, είπε στον γιατρό Γεώργιο Παπαζάχο πως αισθανόταν τόσο πόνο, σαν να ακουμπούσε το δεξί του μάγουλο σε τηγάνι με ζεματιστό λάδι! Ήταν όμως απολύτως ήρεμος και δεν άφηνε στους άλλους ούτε υποψία ότι υποφέρει. Ούτε ένα βογκητό. Θεωρούσε αυτή την αρρώστια όχι κάτι απλό. «Αυτό που έχω είναι πειρασμικό πράγμα. Μανία». Μια σατανική ενέργεια, όπως στην περίπτωση του Ιώβ[440].

Ενώ το είχε προσπαθήσει, «έπεσε» και άρχισε πάλι το ξύσιμο στα χέρια και στο σώμα για μία ώρα. Μετάνιωσε, αλλά πόναγε στο στομάχι και σε όλο του το σώμα. Στενοχωριόταν, γιατί «σκότωνε» τον εαυτό του. Ήξερε ότι με αυτό που έκανε, τραυματιζόταν και κινδύνευε με γενική μόλυνση του οργανισμού του. Αν το μικρόβιο πήγαινε στην καρδιά, θα πέθαινε.

Δυο άνθρωποι «σαν άγγελοι από τον Θεό» ήταν πρόθυμοι να τον πάνε παντού με το αυτοκίνητό τους, για να ηρεμήσει από την ταλαιπωρία του. Στα βουνά, στα λαγκάδια, για να αναζητήσουν ερημητήρια, μοναστήρια, ησυχαστήρια. Να υπάρχει «μία ιδέα, μία επιδίωξις εκεί που πηγαίνω». Να έχει αντίκρισμα το ταξίδι! Ήθελε πολύ να πηγαίνει στην Εύβοια: στην

Αχλαδερή, στους Στρόμπονες, στην Οκτωνιά, στη Λάριμνα και σε κάποια άλλα μέρη. «Ο αέρας τι ωραίος που είναι! Αυτός είναι γεμάτος υγρασία του Αιγαίου Πελάγους».

Επέστρεφε το βράδυ στο ησυχαστήριο στο Μήλεσι και ήταν τόσο κουρασμένος, ώστε έπεφτε αμέσως στο κρεβάτι για ύπνο, χωρίς να ξύσει τα χέρια και το σώμα. «Να με πηγαίνετε το βράδυ, να με πετάτε στο κελί μου, να τρώω ό,τι είναι να φάω και αμέσως να κλείνω τα μάτια μου». Θα το κάνει για πέντε μέρες, μήπως φύγει ο πειρασμός. Η αρρώστια αυτή είχε τη δύναμη να τον πεθάνει. Με αυτή τη φλεγμονή ταλαιπωρήθηκε όλος ο οργανισμός του. Την αρρώστια αυτή τη θεωρούσε «παραχώρηση του Θεού» και ζητούσε από τον Θεό να τον ελεήσει[441].

Έλαβε κάποια φαρμακευτική αγωγή. Αισθάνθηκε μερικές αντιδράσεις και ο γιατρός τού είπε να περιορίσει την αλοιφή. Πονούσε, έτσουζαν τα μάτια του. Τόνισε ότι για να πετύχει η θεραπεία, χρειαζόταν όλοι γύρω του να του κάνουν υπακοή και να ζει ειρηνικά. Οι επισκέπτες όμως με τα προβλήματα και τις στενοχώριες τους του μεταβίβαζαν τον πόνο τους[442].

Κάποτε τον πήραν τηλέφωνο από τη Ρώμη δυο αδέλφια, ένα αγόρι και ένα κορίτσι που σπούδαζαν ιατρική εκεί, να τον ρωτήσουν για κάποια υπόθεσή τους. Ο γέροντας τους είπε πως έχει βγάλει έρπη και το πρόσωπό του έχει επηρεαστεί. Να ρωτήσουν τον καθηγητή τους τι φάρμακα να πάρει. Του τηλεφώνησαν την άλλη μέρα και του είπαν να μην πάρει καθόλου φάρμακα. Να μη στενοχωριέται και να τρώει καλή και καθαρή τροφή[443].

Μιλώντας άλλη φορά για την αρρώστια, είχε πει: «Όλες οι αρρώστιες προέρχονται από τις στενοχώριες. Ακόμα και η πέτρα στα νεφρά». Επίσης, «αρρωσταίνει κανείς όταν δένεται με πρόσωπα και πράγματα»[444].

Η αντιμετώπιση της ασθένειας και τα φάρμακα

Ο γέροντας αντιμετώπιζε την ασθένεια με διαφορετικό τρόπο από ό,τι ο σύγχρονος άνθρωπος. «Ευχαριστώ τον Θεό που μου έδωσε πολλές αρρώστιες. Πολλές φορές Τού λέω: "Χριστέ μου, η αγάπη Σου δεν έχει όρια"», έλεγε. Το πώς ζούσε ήταν ένα «θαύμα». Πονούσε, αλλά θεωρούσε «πολύ ωραία» την ασθένειά του. Την αισθανόταν ως «αγάπη του Χριστού». Πίστευε πως οφειλόταν στις αμαρτίες του και ο Θεός προσπαθούσε να τον εξαγνίσει.

Όταν πόναγε, έλεγε: «Συγχώρα με, Κύριε. Αν είναι ανάγκη πας στον

γιατρό βέβαια, αλλά αυτό δεν είναι ότι ξεχνάς και τον Θεό και… την ελπίδα». Δόξαζε τον Θεό που οικονόμησε η αγαθότητα και η Αγάπη Του να είναι άρρωστος! «Τι θα κάνεις, θα αγανακτήσεις εναντίον του Θεού;» Οι δικές του αρρώστιες έλεγε πως δεν ήξερε αν είναι από αμαρτίες ή από δοκιμασίες. Θυμόταν τον Ιώβ. «Άκου, ό,τι θέλει ο Θεός. Τα έχω αφήσει έτσι. Όταν πονάω, λέω: Θεέ μου, συγχώρεσέ με. Κι όλο ζητάω συγγνώμη στον Κύριο στους πόνους μου»[445].

Ωστόσο, ποτέ δεν αρνήθηκε την ιατρική βοήθεια των πολλών γιατρών-πνευματικών του παιδιών. «Είναι εγωισμός –πονηρή ενέργεια– να νομίζεις ότι ο Θεός θα κάνει, κατ' εξαίρεση από τους πολλούς, θαυματουργική επέμβαση για σένα. Ο Θεός κάμνει θαύματα και τώρα, αλλά εσύ δεν πρέπει να το προσδοκάς για σένα. Είναι εγωιστική εξαίρεση. Άλλωστε και μέσω των γιατρών ο ίδιος ο Θεός ενεργεί. "Ἰατροὺς καὶ φάρμακα Κύριος ἔδωκε"». Δεχόταν μόνο την κλασική ιατρική, για την οποία γνώριζε πολλά[446]. Ανέφερε ακόμα: «Τίμα ἰατρὸν πρὸς τὰς χρείας αὐτοῦ τιμαῖς αὐτοῦ· …Κύριος ἔκτισεν ἐκ γῆς φάρμακα… Καὶ ἰατρῷ δὸς τόπον» (*Σοφ, Σειρ*. 38, 1, 4, 12).

Ο γέροντας δεν υπέκυπτε στην αρρώστια, αν και αισθανόταν το σώμα του «σάπιο»! Η σιωπή τού ήταν απαραίτητη. «Ναι, και εγώ κάνω υπακοή στο θέλημα του Θεού, στην αρρώστια». Επομένως, αν αρρωστήσει κάποιος, το θέμα δεν είναι να πάρει φάρμακα ή να πάει να προσευχηθεί στον Άγιο Νεκτάριο. Υπάρχει ένα άλλο μυστικό. Να αγωνιστείς να αποκτήσεις τη Χάρη του Θεού. Όλο το μυστικό είναι η πίστη. Να είναι «αδιάκριτη, απαλή, απλή και αφελής». Να έχουμε πίστη ότι ο Θεός μάς υπεραγαπά και θέλει να γίνουμε δικοί Του. Να αγαπήσουμε τον Χριστό και όλα θα αλλάξουν στη ζωή μας. Ο Θεός επιτρέπει τις ασθένειες για να παραδοθούμε με εμπιστοσύνη σ' Αυτόν. Αν η πίστη είναι πραγματική, θα ενεργήσει, ανεξαρτήτως αν πάρεις ή δεν πάρεις φάρμακα[447].

Από ένα φάρμακο που έπαιρνε, είχε αποφασίσει να μην πάρει την τελευταία κουταλιά. Μια κυρία στο ησυχαστήριο του είπε ότι είναι καλό να το πάρει και μία άλλη του ανέφερε ότι και η ίδια το είχε χρησιμοποιήσει. Του έβαλε μια μεγάλη κουταλιά, για να το πάρει το βράδυ. Με αυτό το φάρμακο όμως κόντεψε να πεθάνει! Πόνεσαν τα νεφρά του, το στομάχι, πιάστηκαν τα κόκαλά του, πόνεσε όλο το σώμα του. Του προκάλεσε βλάβη στο έντερο και από εκεί προήλθαν τα άλλα προβλήματά του. Εκείνη έλεγε στον γέροντα πως ήταν η ιδέα του!

Σε έναν γιατρό που τον επισκέφτηκε, ανέφερε για το συγκεκριμένο φάρμακο. Ο γιατρός τού σύστησε να μην το πίνει, γιατί το είχε πιει κάποτε και πόνεσε στον προστάτη, στην ουροδόχο κύστη, στο στομάχι, στα νεφρά και αλλού. Κάποιο άλλο φάρμακο προκάλεσε στον γέροντα πόνο δυνατό στο κεφάλι[448]. Είχε πει κάποτε ο γέροντας για τα φάρμακα: «Εγώ δεν παίρνω φάρμακα, γιατί μ’ έχουν ζεματίσει. Από τα φάρμακα στραβώθηκα». Μόνο σε ειδική περίπτωση πιεζόταν να πάρει κάποιο φάρμακο, «για να ενισχύσω το παλιοσώμα»[449].

Στο Μήλεσι, κάποια μέρα έβγαλε στην πλάτη του ένα σπυράκι πολύ μικρό, σαν τη μύτη της βελόνας, αλλά τον πονούσε πάρα πολύ. Ο πόνος απλωνόταν στην αριστερή πλευρά της πλάτης του και είχε γίνει αφόρητος. Του σταύρωσαν το σπυράκι με το ευχέλαιο που είχε στο κελί του και αμέσως πέρασε ο πόνος. Είχε ευχαριστηθεί πολύ με «την επίσκεψη του Θεού». Σε όποιον πήγαινε να τον δει, του έδινε από αυτό το ευχέλαιο, λέγοντάς του να το βάζει για κάθε πόνο[450].

Ανέφερε ακόμα από τον σοφό Σολομώντα το μυστικό για να έχεις υγεία, χαρά και να ζήσεις πολλά χρόνια: «Ἀρχὴ σοφίας φόβος Κυρίου, καὶ βουλὴ ἁγίων σύνεσις, τὸ δὲ γνῶναι νόμον διανοίας ἐστὶν ἀγαθῆς· τούτῳ γὰρ τῷ τρόπῳ πολὺν ζήσεις χρόνον, καὶ προστεθήσεταί σοι ἔτη ζωῆς σου» (*Παροιμ*. 9, 10-11). Να αποκτήσεις αυτή τη σοφία, αυτή τη γνώση, και όλα θα λειτουργούν καλά[451].

Ο καρκίνος στην υπόφυση

Ένα βράδυ στο Μήλεσι, μετά την καρδιολογική εξέταση και ένα ηλεκτροκαρδιογράφημα, ανέφερε ο γιατρός του Γεώργιος Παπαζάχος: «με συνεκλόνισε». Του είπε: «Θα σου εξομολογηθώ κάτι, αλλά να μείνει μυστικό. Έχω καρκίνο στην υπόφυση. Ήδη αισθάνομαι τη γλώσσα μου μεγαλωμένη και δε γυρίζει καλά μέσα στη στοματική κοιλότητα»! Ύστερα ανέλυσε ιατρικά και σωστά τη λειτουργία των ενδοκρινών αδένων.

Υπενθύμισε στον γιατρό του πως όταν ήταν «καλογεράκος» στο Άγιο Όρος, ίσως δεκαέξι χρονών, είχε ζητήσει από τον Κύριο να του «χαρίσει» έναν καρκίνο για να υποφέρει μαζί Του! «Αλλά τώρα, Γιωργάκη μου, μου τον έστειλε τον καρκίνο. Καταλαβαίνεις την ευεργεσία; Έστω και αργά, θα υποφέρω λίγο μαζί Του»! Ο γιατρός έμεινε έκπληκτος. Για πρώτη φορά στην ιατρική του σταδιοδρομία άκουγε τη φράση: «Δόξα τω Θεώ, έχω

καρκίνο»[452]!

Επίσης, παλιότερα είχε επισκεφτεί τον γέροντα στο ησυχαστήριό του στο Μήλεσι ένας πατέρας με δυο μικρά παιδιά, ο οποίος είχε καρκίνο καλπάζουσας μορφής και του έμενε λίγος χρόνος ζωής. Ο γέροντας στράφηκε προς τη μεγάλη εικόνα της Παναγίας της Κεχαριτωμένης που είχε απέναντι από το κρεβάτι του, ύψωσε τα χέρια του και ικετευτικά είπε: «Σε παρακαλώ, Παναγία μου, πάρε τον καρκίνο από αυτόν τον πατέρα· πρέπει να ζήσει, έχει δυο παιδάκια να μεγαλώσει. Πάρε τον και δώσε τον σ' εμένα. Εγώ ας υποφέρω, εγώ είμαι πτωχός καλογεράκος, εγώ ας υποφέρω, αυτός πρέπει να ζήσει»[453]!

Ο εκ των γιατρών του Ηλίας Κουρούμαλης συνέστησε στον γέροντα κάποιον πρόσθετο έλεγχο, για το ενδεχόμενο καρκίνου στο στομάχι. Ο γέροντας του είπε πάλι αυτό που συνήθιζε να λέει: «Ο καρκίνος είναι για εκείνους που ο Θεός ευνοεί, δεν είναι για τον καθένα»! Συμβούλευε ακόμα τον γιατρό του: «Η ιατρική δεν είναι μόνο γνώσεις, είναι και μυστήριο, που εσείς οι γιατροί δε γνωρίζετε. Έχετε να μάθετε πολλά ακόμα». Για τη χορήγηση ορμονών στον οργανισμό ζητούσε από τους γιατρούς να είναι πολύ προσεκτικοί, γιατί υπάρχουν πολλές άλλες ορμόνες που αγνοούν και οι οποίες ρυθμίζουν τη λειτουργία του οργανισμού. Οπότε επεμβαίνουν σε συστήματα που αγνοούν[454].

Ο γέροντας Πορφύριος, όπως πρώτος είχε διαγνώσει, υπέφερε από καρκίνο στην υπόφυση. Ο όγκος μεγάλωνε και πίεζε το οπτικό νεύρο. Γι' αυτό δεν έβλεπε και πονούσε φοβερά. Σήκωνε με υπομονή τον σταυρό του και προσευχόταν στον Θεό όχι για να τον κάνει καλά, αλλά για να τον κάνει καλό!

Η αντιμετώπιση του καρκίνου

Για την αντιμετώπιση του καρκίνου είχε πάρει την απόφαση να μην πάει στους γιατρούς και να μην κάνει κάποια θεραπεία. Άφηνε τον Θεό να το «κανονίσει». Δεν τον απασχολούσε πόσο θα ζούσε, ούτε αν θα ζούσε! Το είχε αφήσει στην αγάπη του Θεού. Έλεγε ακόμα πως έχουμε πολλή ωφέλεια από τις ασθένειες, αν τις υπομένουμε χωρίς γογγυσμό, αν δοξάζουμε τον Θεό και ζητούμε το έλεός Του. Να μη λέμε «Κύριε, κάνε με καλά», αλλά «Κύριε Ιησού Χριστέ, ελέησόν με», με ανιδιοτέλεια, με αγάπη, χωρίς να περιμένουμε τίποτα.

Ανέφερε ο ίδιος: «Έχω καρκίνο της υποφύσεως. Δεν πήγα ούτε για

εγχείρηση, ούτε για εξετάσεις, ούτε φάρμακα». Οι επεμβάσεις στον οργανισμό δεν είναι καλό πράγμα, είναι «μυστηριώδεις». Πρέπει να είσαι καθαρός από φάρμακα. Δεν ήθελε να πάρει κάποιο φάρμακο, δεν είχε κάποια πληροφορία για να πάρει. Αισθανόταν ότι το φάρμακο θα τον πειράξει. Οι γιατροί όμως του έγραψαν φάρμακα και βιταμίνες και τον παρακαλούσαν να τα πάρει. Ο ίδιος ήθελε μόνο να τρώει καθαρή και τονωτική τροφή, όπως λίγο κοτόπουλο και ψάρι, και να πίνει νερό. Φρόντιζε, όσο το μπορούσε, να μη στενοχωριέται[455].

Παλιότερα, ένας γιατρός τον επισκέφτηκε στο Μήλεσι, συνοδευόμενος από τον ιερέα του ναού Αγίου Γερασίμου Ιλισίων Γεώργιο Καλαντζή. Η γυναίκα του γιατρού είχε πεθάνει από καρκίνο. Πριν από επτά χρόνια είχε κάνει εγχείρηση, αλλά τελικά έγιναν μεταστάσεις και κατέληξε. Ο γέροντας τον «μάλωσε» λέγοντάς του: «Είσαι και γιατρός, μωρέ, και δεν ξέρεις ότι αυτά δεν τα πειράζουμε;»[456] Είχε ακόμα συμβουλεύσει κάποια κυρία που υπέφερε από καρκίνο και ο γιατρός τής συνέστησε να κάνει εγχείρηση: «Γιατί να κάνεις εγχείρηση; Ξέρεις, αυτά τα πράγματα, όταν τα πειράξεις, καμιά φορά θυμώνουν. Εγώ λέω να μην το πειράξεις, να το δεχθείς σαν σκόλοπα τη σαρκί»[457]! (Ίσως αυτά να έχουν σχέση με μια προσωπική ποιμαντική του Αγίου Πορφυρίου και δεν είναι καθόλου απαραίτητο να γενικεύονται).

Έλεγε πως του ήρθε «ο καρκίνος ο κακός», ο οποίος όμως μπορεί «να μεταβληθεί». Πόναγε όλο το σώμα του και κοιμόταν με αυτό τον πόνο. Έπρεπε να το αφήσει να το κανονίσει ο οργανισμός. Να καταλάβει ότι εγκατέλειψε την προσπάθειά του να επεμβαίνει και να αναλάβει ο οργανισμός την έρευνα και τη φροντίδα[458]!

Ο γέροντας Πορφύριος έλεγε πως ο «καρκίνος είναι η καλύτερη αρρώστια»! Γιατί τις άλλες αρρώστιες δεν τις παίρνεις στα σοβαρά. Ελπίζεις ότι θα θεραπευτείς και συνήθως δεν αλλάζεις. Με τον καρκίνο όμως λες: «Ως εδώ ήταν, πάει, τέλειωσαν τα ψέματα, τώρα φεύγω»! Οι άνθρωποι δεν μπορούν να σε βοηθήσουν και βρίσκεσαι μόνος ενώπιον του Θεού. Η μόνη ελπίδα που σου μένει είναι ο Θεός. Γαντζώνεσαι από αυτή την ελπίδα και σώζεσαι[459].

Για τη θεραπεία του καρκίνου είχε μιλήσει στον καθηγητή της Ιατρικής Ηλία Κουρούμαλη: «Η θεραπεία του καρκίνου ευρίσκεται μπροστά στα μάτια των ιατρών και πρόκειται για κάτι όχι σπάνιο»[460]! Είχε μιλήσει ακόμα σε μοναχούς για το φάρμακο με το οποίο καταπολεμάται ο καρκίνος, ότι

είναι «εύκολο και οι γιατροί το συναναστρέφονται καθημερινά και το έχουν μπροστά στα μάτια τους»! Ο ίδιος το γνώριζε με τη Χάρη του Θεού! «Ο Θεός όμως δεν τους το αποκαλύπτει, γιατί τα τελευταία χρόνια εξαιτίας αυτής της ασθένειας έχει γεμίσει ο Παράδεισος!»[461]

Σε έναν άλλο γιατρό που του είχε πει πως θα μπορούσε να πεθάνει ανά πάσα στιγμή, ανέφερε κάτι από τον βίο του Μεγάλου Βασιλείου: Ο Άγιος Βασίλειος ήταν πάντα ασθενής και ασκητικός, αλλά κάποια φορά αρρώστησε πολύ βαριά. Πήγε ο γιατρός του και του είπε πως θα πεθάνει. Ο Άγιος του απάντησε: «Ε, ό,τι θέλει ο Θεός». Την άλλη φορά τού λέει ο γιατρός: «Σ' το είπα ότι φεύγεις από στιγμή σε στιγμή». «Ό,τι θέλει ο Θεός», είπε πάλι ο Άγιος. Πήγε μια τρίτη φορά ο γιατρός και ο Μέγας Βασίλειος του είπε: «Γιατρέ μου, δε μου είπες τώρα ότι θα πεθάνω;» Και ο γιατρός τού είπε: «Ε, όποτε θέλει ο Θεός»! Σκέφτηκε ο γιατρός ότι αυτόν τον φυλάει ο Θεός! Ο γέροντας είπε ακόμη στον γιατρό του, αναφερόμενος στον ίδιο: «Άσ' τον αυτόν, δε γράφουν τα χαρτιά μας». Ο Θεός κράταγε στη ζωή τον γέροντα. Σύμφωνα με τους γιατρούς και τις αρρώστιες που είχε, θα έπρεπε να είχε πεθάνει σε πέντε χρόνια από τότε που εκδηλώθηκαν και είχαν περάσει ήδη οκτώ[462].

«Ταξίδι» στο Άγιο Όρος

«Πετάω στο Άγιον Όρος πάνω απ' τον Άθω και προσεύχομαι μαζί με τους Αγιορείτες πατέρες», έλεγε. Αυτό γινόταν πολλές φορές από παλιά. Τα θυμιάματά τους ευωδιάζουν καθώς ανεβαίνουν στον ουρανό και κάνουν σύννεφα γύρω από τον Άθω! Τα μέρη αυτά τα βάδιζαν κάποτε «άγιοι με μεγάλη αφοσίωση και προσευχή στον Θεό». Και οι πέτρες έχουν εμποτιστεί από τη Χάρη του Θεού που είχαν προσελκύσει αυτοί οι άγιοι. Τα πρόσωπα αυτά ήσαν «άγγελοι του Θεού» στη Γη, γιατί έζησαν ζωή αγγελική, με έρωτα στον Θεό, με αγάπη, με αφοσίωση.

Καθώς ξύπναγε μέσα στη νύχτα, από το λίγο που κοιμόταν, στο ησυχαστήριο στο Μήλεσι, «έβλεπε» το Άγιο Όρος να έχει πλημμυρίσει από τις εωθινές προσευχές των Αγιορειτών πατέρων. Μόλις χτυπήσει το τάλαντο, τρέχουν στην εκκλησία να ακούσουν το «Ἐξεγερθέντες τοῦ ὕπνου». Αρχίζουν με λαχτάρα, με αγάπη, με χαρά τις προσευχές τους. «Ανοίγει ο Παράδεισος»!

Τις νύχτες επικοινωνούσε από το τηλέφωνο με έναν Αγιορείτη ασκητή, ο οποίος είχε μελετήσει πολύ τους Πατέρες. Συζητούσαν για μισή ώρα ωραία

πνευματικά θέματα και εξηγούσε στον γέροντα πολλά ενδιαφέροντα πράγματα. Ευχαριστούσε τον Θεό γι’ αυτή τη συνομιλία και αισθανόταν μεγάλη χαρά, άφατη. Τότε άκουσε τις καμπάνες που χτυπούσαν στο Άγιο Όρος. Ο ασκητής τού είπε πως ήθελε να τρέξει στην εκκλησία, να προλάβει. Ο γέροντας Πορφύριος όμως τον παρακάλεσε να μην τον αφήσει! Ο ασκητής τον κάλεσε να πάνε μαζί στην εκκλησία, να βλέπουν τα μεγαλεία του Θεού, τη Θεία Λειτουργία. «Έλα, δεν υπάρχει απόσταση εν Χριστώ Ιησού τω Κυρίω ημών. Καμία απόσταση!»

Ο γέροντας «πήγε» μαζί του στην εκκλησία! Ήταν Χριστούγεννα. Όλες τις ώρες της Λειτουργίας προσευχόταν μαζί του. Έβλεπε τις άγιες εικόνες, τις λαμπάδες, τα κεράκια, τα καντηλάκια να τρεμοσβήνουν. Οι ιερείς λειτουργούσαν μεταρσιωμένοι. Η εκκλησία ήταν γεμάτη από ασκητές που είχαν μεγάλη χαρά και έψαλλαν τους χριστουγεννιάτικους ύμνους: «Η Παρθένος σήμερον», «Χριστός γεννάται δοξάσατε». Ο ασκητής, με τον οποίο προηγουμένως συνομιλούσε, πήγε στο «Μετά φόβου Θεού» για να μεταλάβει. Ο γέροντας με τη Χάρη του Θεού βρισκόταν συγκινημένος δίπλα του! «Έβλεπε» τους άλλους μοναχούς να προσεύχονται. Αισθανόταν μεγάλη αγαλλίαση με όσα συνέβαιναν. Ήταν μια «πνευματική πανδαισία» με τους άγιους ασκητές και τις χαρούμενες ψυχούλες τους, οι οποίοι ζούσαν έντονα τη γιορτή των Χριστουγέννων[463].

Ένα άλλο βράδυ στο Μήλεσι, καθώς ήταν σκεπασμένος με τις κουβέρτες του, έλεγε σε έναν επισκέπτη: «Τώρα χιονίζει στα Καυσοκαλύβια»! Τόσο έντονα ένιωθε την παρουσία του εκεί, ώστε κατέβασε χαμηλά τον σκούφο του σαν να κρύωνε. Μια άλλη φορά είπε στον πατέρα Γεώργιο Καυσοκαλυβίτη πως πηγαίνει στα Καυσοκαλύβια και τους βλέπει τι κάνουν και τι σκέφτονται. Κάποτε «ανέβηκε» πάνω στην Κερασιά, στην καλύβη του Αγίου Δημητρίου, για να δει τι κάνει ένας μοναχός, και αυτός τον κατάλαβε! (Μάλιστα, όταν ο μοναχός ρωτήθηκε γι’ αυτό που είχε πει ο γέροντας, ανέφερε λίγο τρομαγμένος πως πράγματι είδε τον γέροντα εκεί, αλλά νόμισε πως επρόκειτο για «πειρασμό»)[464].

Προς το τέλος της ζωής του μίλαγε τη νύχτα στο τηλέφωνο από το Μήλεσι με έναν μοναχό στο Άγιο Όρος. Του έλεγε: «Προσευχήσου για μένα, εγώ σε αγαπάω, αγάπησέ με και εσύ και λυπήσου με και προσευχήσου για μένα ο Θεός να μ’ ελεήσει»! Του είπε ακόμα ότι υστερεί σε όλα αυτά που έκανε τόσα χρόνια: «Ὁ νοὺς τετραυμάτισται, τὸ σῶμα μεμαλάκισται, νοσεῖ τὸ πνεῦμα, ὁ λόγος ἠσθένησεν, ὁ βίος νενέκρωται, τὸ

τέλος ἐπὶ θύραις»[465].

11. Στην Αχλαδερή της Εύβοιας

Η Αχλαδερή
Λίγα χρόνια πριν πάει ο γέροντας Πορφύριος να εγκατασταθεί στην καλύβη της μετανοίας του στα Καυσοκαλύβια, για το «κύκνειο άσμα» της ζωής του, πήγαινε στην Αχλαδερή.

Η Αχλαδερή είναι ένα μικρό χωριό στα βορειοανατολικά, κοντά στο Αυλωνάρι και στη Μονή του Αγίου Χαραλάμπους Λευκών, όπου ο γέροντας είχε μείνει για δώδεκα χρόνια (1925-1938), στη νεότητά του, από τα είκοσι μέχρι τα τριάντα δύο του χρόνια. Η Αχλαδερή είναι χτισμένη στη δυτική πλευρά του λόφου Φακίδι, ανάμεσα στα δυο μικρά ποτάμια Κούμπουλα και Κανδάλου. Απέχει δυόμισι χιλιόμετρα από τη θάλασσα και βρίσκεται σε υψόμετρο εκατόν είκοσι ένα μέτρων. Σ' αυτήν υπάγονται οι οικισμοί Περιβόλια, Μαντράκι (Συκιές), Κάλαμος, Κορασίδα.

Ο γέροντας έμενε έξω από το χωριό της Αχλαδερής, κοντά στο εκκλησάκι του Αγίου Αντωνίου. Το μέρος αυτό έχει το ίδιο κλίμα και παρόμοιο υψόμετρο με τα Καυσοκαλύβια του Αγίου Όρους. Πάντοτε τον απασχολούσε πώς θα μπορέσει να συνηθίσει ο οργανισμός του, για να αντέξει κάποια στιγμή το βαρύ κλίμα των Καυσοκαλυβίων. Δεχόταν την αύρα του Αιγαίου Πελάγους και αισθανόταν μια «μαλακότητα στον λαιμό του, όπως την εισπνοή του Αιγαίου Πελάγους». Το κλίμα είναι πάρα πολύ υγιεινό. Από την Αχλαδερή φαίνεται το Άγιο Όρος και όλο το Αιγαίο Πέλαγος.

«Εγώ έρχομαι εδώ, για να είμαι κρυμμένος. Να μη με βλέπει ο κόσμος», έλεγε. Άρχισε να πηγαίνει μια μέρα την εβδομάδα στην Αχλαδερή και να μένει έξι στο Μήλεσι. Μετά θα πήγαινε δυο εκεί και πέντε στο Μήλεσι και σιγά σιγά θα το αύξανε, μέχρι να εγκλιματιστεί. Για να φεύγει λίγο από την Αθήνα και από τον κόσμο που τον κούραζε, για να αναπνέει καθαρό αέρα και να επιτυγχάνει καλύτερη οξυγόνωση της καρδιάς του, πήγαινε σ' αυτό το μέρος. Στον Άγιο Αντώνιο έλεγε πως «τον σηκώνει το κλίμα». Είχε πίεση 12 και σταθερούς σφυγμούς 72. Ενώ στο Μήλεσι, η πίεση και οι σφυγμοί ανέβαιναν και διαταράσσονταν. Από τα μέσα του Οκτωβρίου 1988, που σταμάτησε λόγω του κρύου να πηγαίνει στην Εύβοια, άρχισε πάλι να έχει την έντονη φαγούρα στα χέρια του[466].

Στο Μήλεσι ο πολύς κόσμος τον εξουθένωνε. «Έμπλεξα με τον κόσμο. Πες, πες, πες, ξενύχτια, ναι μεν καλά λόγια, αλλά τώρα μένω μέχρι το βράδυ, πήγα μέχρι τις 12.00». Την προηγουμένη το πρωί, ενώ βρισκόταν στην Αχλαδερή, είχαν πάει στο Μήλεσι από την Πάτρα. Αν μάθαιναν πού βρισκόταν, θα άρχιζαν να πηγαίνουν εκεί και θα τον ανάγκαζαν να φύγει. Ήθελε να βρει ένα κτήμα που θα έχει λίγο νερό, για να φυτεύει ντομάτες, κολοκύθια και άλλα. Θα ησύχαζε εκεί, λίγο πιο κάτω από το μέρος όπου γεννήθηκε, ή μπορεί να έφτιαχνε μια καλύβη.

Πήγαινε συνήθως μονοήμερες αποδράσεις και πιο σπάνια τριήμερες, συνήθως τα σαββατοκύριακα, με δυο ανάπηρους συνοδούς του, που δε φτάνονταν στην αγιοσύνη! Ο ένας έψαλλε συνεχώς. Όλοι οι άλλοι φοβούνταν τη δύσκολη υγεία του και δεν ήθελαν να τον αφήνουν να πηγαίνει. Μαζί τους ερχόταν συνήθως μια κοπέλα, πότε η Κατερίνα (η μετέπειτα μοναχή Αντωνία) και πότε η Πηνελόπη, για να τους μαγειρεύει και για να μετρά την πίεση του γέροντα. Έλεγε: «Το ότι βγαίνω έξω είναι (ιατρικά) παράνομο, όμως βγαίνω με πίστη»! Θα μπορούσε ακόμα και στον δρόμο να πεθάνει. Αυτό το ταξίδι τον ξεκούραζε, αν και τρίβονταν οι αρθρώσεις του[467].

Το αυτοκίνητο κύλαγε μέσα στην όμορφη φύση: με τα φυτά, τα δέντρα, τα άνθη από την αριστερή πλευρά του δρόμου και με την απέραντη θάλασσα στα δεξιά. Όλα είναι ωραία, καθαρά[468]. Έπαιρναν το φεριμπότ από τον Ωρωπό στην Ερέτρια και παρέμεναν στο γκαράζ του πλοίου μέχρι να περάσουν απέναντι.

«Σήμερα θα φύγω, θα πάω στην έρημο. Στις 9.00 θα έρθουν και θα πάω. Θα πάω στη βόρεια Εύβοια που φαίνεται το Άγιο Όρος. Θα πάω το πρωί και θα γυρίσω το βράδυ. Το σώμα έχει (αδυνατίσει) από την κατάκλιση… Αλλά επειδή ζαλίζομαι στο αυτοκίνητο, ηύρα μία μέθοδο να φεύγω από εδώ ξαπλωμένος. Στο ταξίδι να είμαι ξαπλωμένος. Να μην καταλαβαίνω τις στροφές του αυτοκινήτου. Άμα είμαι έτσι, δε ζαλίζομαι πολύ. Μόνο που με ταράζει, γιατί είναι χωματόδρομος. Αλλά το έχω αντί για μετάνοιες. Χάρηκα πάρα πολύ».

Επέμενε να μη λένε σε κανέναν το μέρος που πηγαίνει να ησυχάζει, ούτε στον δεσπότη ούτε στις μοναχές στο Μήλεσι. Δυστυχώς δεν μπορούσε να βρει «κρυφό μέρος». Έλεγε: «Τώρα βγήκα στο παζάρι»[469].

Ο αετός Ιωάννης και ο βοσκός

Το μέρος όπου πήγαινε το ονόμασε αετοφωλιά. Πράγματι, είναι αετοφωλιά, γιατί είδαν έναν μεγάλο αετό με ανοιχτά τα φτερά του να περιφέρεται ήσυχα. Ήθελε να τον κάνει φίλο. Ο αετός ξανάρθε. Ο γέροντας είχε το σχέδιό του. Τρεις θα πήγαιναν πολύ πρωί στον βράχο και θα διάβαζαν λίγους ψαλμούς του Όρθρου. Δύο θα έψελναν αίνους. Ο γέροντας θα έβαζε λίγο θυμίαμα. Με ένα ξύλο ενάμισι μέτρο, θα χτυπούσε το τάλαντο και θα φώναζε τον αετό με το όνομα Ιωάννης[470].

Σε ένα χαρτί θα είχε μικρά κομμάτια κρέας και θα έβαζε πέτρες γύρω γύρω για να μην το πάρει ο αέρας. Ο γέροντας θα πήγαινε εκατόν πενήντα με διακόσια μέτρα πιο μακριά. Ο αετός θα έτρωγε το κρέας. Την άλλη μέρα θα έκαναν το ίδιο. Θα ερχόταν κοντά τους για να φάει το φαγητό του. Όπως είχε ημερέψει στο Μήλεσι τον παπαγάλο, θα ημέρευε και τον αετό. Μόλις πλησίαζε για να φάει το κρέας, θα έλεγε το «Κύριε Ιησού Χριστέ» και θα έβαζε τη βέργα στη ράχη του αετού. Μετά θα έβαζε στη ράχη το μπαστούνι του Αγίου Γερασίμου. Ο αετός όμως είναι θηρίο. Τα πόδια του είναι μεγάλα. Άμα καθίσει στον ώμο σου, ακόμα και από αγάπη, και σε αρπάξει με τα νύχια, θα σου πληγώσει τον ώμο[471]!

Στην Αχλαδερή γνώρισε έναν βοσκό εβδομήντα χρονών που τον αγαπούσε και έμενε εκεί με τη γυναίκα του. Έβοσκε τα γίδια του σαν εικοσάχρονος! Του αγόρασε από την Αθήνα και του έδωσε ένα ραδιόφωνο ηλιακό που ήταν στερεοφωνικό. Πιο κάτω είχε έναν ψαρότοπο. Ο βοσκός πήγαινε και του έφερνε ψάρια, που του άρεσαν. Δεν είχαν τηλέφωνο. Κάθε Κυριακή πήγαιναν για να κοινωνήσουν σε ένα χωριό που βρισκόταν κάπως μακριά, για να μη μάθουν οι κάτοικοι της περιοχής το μέρος όπου έμεναν[472].

Η διαμονή του στην Αχλαδερή

Στην Αχλαδερή είχε ερημιά, χωματόδρομους και δεν πήγαιναν αυτοκίνητα. Για τη διαμονή του τα βράδια ζήτησε από τους ανθρώπους της περιοχής να του επιτρέψουν να φτιάξει κοντά στα χωράφια τους ένα πρόχειρο καλυβάκι ή να φέρει εκεί ένα τροχόσπιτο και να το βάλει σε μιαν άκρη του μεγάλου δρόμου. Μάλιστα, είχε βρει ένα τροχόσπιτο. Φάνηκε όμως το αφιλόξενο πνεύμα των κατοίκων και του το αρνήθηκαν!

Αναγκάστηκε να μείνει στο μικρό εκκλησάκι του Αγίου Αντωνίου. Πάλι αντέδρασαν. «Παπάς άνθρωπος να κοιμάσαι μέσα στην εκκλησία;» του είπαν. Είναι αμαρτία. Ήρθαν οι επίτροποι και τον έβγαλαν έξω!

Παρουσιάστηκαν πως γνωρίζουν καλύτερα την πίστη από τον ίδιο, τον άνθρωπο του Θεού. «Η Εκκλησία μας δεν απαγορεύει ένας ασθενής να κοιμηθεί μέσα στην εκκλησία», τους είπε. Οι πιο πολλοί κάτοικοι είχαν μια ιδιότυπη καχυποψία, και μάλιστα προτιμούσαν να μην πηγαίνει στο μέρος τους! Ορισμένοι έφτασαν στο σημείο να πιστεύουν πως ο γέροντας παλιότερα είχε κρύψει χρήματα και τα αναζητούσε! Αυτά τον λύπησαν, αν και κατανοούσε τις αδυναμίες τους.

Μερικές φορές προσπάθησε να τους εξηγήσει πως αισθανόταν Αχλαδεριώτης, γιατί παλιότερα που είχε υπηρετήσει ως ιερέας (1925-1938) σ’ αυτά τα μέρη, είχε εργαστεί πνευματικά, με την προσευχή και την εξομολόγηση, γι’ αυτούς, για τους παππούδες και τους γονείς τους. «Μωρέ, εδώ οι παππούδες σας με αγαπούσανε πολύ και εξομολογιόντουσαν και τους έβαζα και κοιμόντουσαν στον Άγιο Χαράλαμπο και τώρα εσείς θέλετε να με διώξετε από τον Άγιο Αντώνιο; Δεν πειράζει, εγώ δε στενοχωριέμαι. Αλλά θέλω να σας πω. Εγώ σας αγαπάω, δεν πικραίνομαι, θα φύγω, δε θέλω να στενοχωρηθείτε», έλεγε.

Όλο τον κόσμο της περιοχής τον γνώριζε παλιά, αλλά αυτός ο κόσμος δεν υπήρχε πια: ο παπα-Γιάννης ο Καγκέλης που είχε τον Λούστρο, ο παπα-Δημήτρης, ο Γιαννάκης που πήγε πάνω από εκατό χρονών, ο Μουρίκης, η κυρα-Επιστήμη, όλη η Αχλαδερή. «Αυτοί περπατάνε στα βουνά, γι’ αυτό ζούνε πολλά χρόνια», έλεγε για τους κατοίκους. Μέσα τους, ενώ δεν είναι καλοί, υπάρχει από τον Θεό κάτι καλό που κρύβεται. «Και αν βρεθεί άνθρωπος και φυσήξει και φύγει, να δεις τι γίνεται! Αυτό είναι το μυστικό το μεγάλο. Αλλά ποιος θα φυσήξει»[473]!

Τελικά, αποφάσισε να κατασκηνώσει κοντά στην εκκλησία του Αγίου Αντωνίου. Πέντε μέτρα πιο κάτω από το εκκλησάκι, σε ένα πλάτωμα, τοποθέτησε ένα παλιό ασθενοφόρο χωρίς ρόδες. Έβαλε μια σόμπα υγραερίου έξω και πέρασε ένα μπουρί μέσα για να ζεσταίνεται. Το καλοκαίρι έβγαζε το οριζόντιο μπουρί και άφηνε το κάθετο, έτσι λειτουργούσε για εξαερισμό, περνώντας μέσα τον κρύο αέρα και βγάζοντας έξω τον ζεστό. Στα δεκαπέντε με είκοσι μέτρα πίσω από το μέρος όπου κατασκήνωσε, υπάρχει μια ελιά υπεραιωνόβια, η οποία πριν από χρόνια είχε καεί, αλλά έχει στο εσωτερικό της μια τρύπα περίπου ενάμισι μέτρο. Εκεί έμεναν οι δυο κοπέλες, η Κατερίνα και η Πηνελόπη. Όταν ο καιρός ήταν πολύ κακός, έμπαιναν κι αυτές στο εκκλησάκι του Αγίου Αντωνίου και έμεναν στον πρόναο[474].

Την ταλαιπωρία του, ακόμα και σε αυτό το δύσκολο στάδιο της ζωής του, τη θεωρούσε καλή. Απεναντίας, δεν ήθελε την ευκολία. Δεν ήθελε να του βάλουν κάποιο κρεβάτι, αλλά να του στρώσουν κάτω, στο τσιμέντο! Τελικά, έβαλε ένα φελιζόλ κάτω και πάνω του έβαλε ένα στρώμα. Παιδευόταν πολύ για να σηκωθεί. Τον βοηθούσαν, στηριζόταν και στο μπαστούνι και σηκωνόταν. Αυτό όμως τον ωφελούσε σωματικά[475].

Με τους δυο συνοδούς του διάβαζαν και έψαλλαν στο εκκλησάκι. «Δεν υπάρχει ανώτερο από την αδελφοσύνη που έχουμε», τους έλεγε[476].

Τη νύχτα έκανε τον περίπατό του, αν και είχε χάσει πια το φως του. Τα πόδια του μούδιαζαν και δυσκολευόταν να περπατήσει. Έλεγε την ευχή του Ιησού περπατώντας. «Κάθε βήμα και μια λέξη. Τι ωραία που είναι!» Έκανε ψύχρα, έτσι πήρε ένα μπουκάλι με ζεστό νερό και το κρατούσε στο στήθος, για να τον διατηρεί ζεστό. Πήγαινε από βράχο σε βράχο και έκανε τις πνευματικές του ασκήσεις. Χαιρόταν την προσευχή. Κανείς δεν τον ενοχλούσε. Αισθανόταν πως βρίσκεται στο Άγιο Όρος. «Ξέρεις, από κείνη τη γωνία της Εύβοιας, όταν είναι καθαρός ο ορίζοντας, φαίνεται η χερσόνησος του Αγίου Όρους. Δε μου κάνει καρδιά να φύγω»[477].

Πέρασαν τρία χρόνια από τότε που άρχισε να πηγαίνει στην Αχλαδερή. Είχε το πρόγραμμά του: την ώρα που θα φάει, που θα κοιμηθεί, που θα πιει νερό και θα ξεκουραστεί. Εκεί δεν υπήρχαν επισκέψεις. Μερικές φορές τον έπιανε μια «φλυαρία» και η συνοδεία του τον σταματούσε, για να μην κουράζεται.

Στην Αχλαδερή συναντούσε χωριανούς και θυμόταν παλιά ευχάριστα γεγονότα. Σε κάποια επίσκεψή του στο εξοχικό εκκλησάκι του Αγίου Αντωνίου, μόλις προσκύνησε την εικόνα του Αγίου Αντωνίου, αισθάνθηκε μεγάλη χαρά. Είχε αρχίσει αυτή η χαρά δυο μέρες νωρίτερα. Έλεγε πως η χαρά του ήταν παρόμοια με εκείνη που είχε αισθανθεί όταν έγινε μοναχός στα Καυσοκαλύβια! Θυμόταν την παιδική του ηλικία στο Άγιο Όρος. Ήθελε να έχει μια φωτογραφία από τότε που ήταν ερημίτης. «Ένα παιδάκι, να βλέπεις, με το παλιοράσο». Συγκινούνταν. «Πού είναι αυτά τα ωραία πράγματα! Να βλέπεις ένα έρημο πλάσμα και αυτό το έρημο πλάσμα να μιλάει για τον Θεό»[478].

«Τα ζώα οι σύντροφοί μου»

Στην Αχλαδερή έλεγε πως «μας πήραν είδηση οι φίλοι μας τα ζώακια, τα ζώα οι σύντροφοί μου». Τα ζώα της Αχλαδερής αναγνώριζαν την

αγιότητα του γέροντα!
Ένα πουλάκι ερχόταν στις δώδεκα τα μεσάνυχτα πάνω στο αυτοκίνητο όπου έμενε και κελαηδούσε. Ο άνθρωπος, έλεγε, πρέπει να αγαπήσει τα πάντα. «Η έχθρα είναι των αγρίων»[479]!
Ένας μεγάλος βάτραχος άρχισε να πηγαίνει την ώρα της προσευχής του, στις 2.00 μετά τα μεσάνυχτα, και παρέμενε ατάραχος στην προσευχή. «Αυτός δόξαζε τον Θεό. Μας ντρόπιασε. Δεν πρέπει να τα σιωπάμε αυτά», έλεγε για τον βάτραχο.
Ένα φίδι με φιλικές διαθέσεις πλησίαζε στο κατάλυμα του γέροντα. «Είναι φαινόμενο, κάτι θέλει να μας πει». Έπινε μάλιστα το λίγο γάλα που του έβαζαν, αλλά δεν τον πείραζε.
Παλιά σε αυτά τα μέρη είχαν γίδια. Την εποχή που πήγαινε ο γέροντας ήταν τα «μαντριά χαλασμένα». Η θάλασσα είναι κοντά και οι ακτές βραχώδεις, ενώ σε ένα σημείο έχει άμμο. Ήθελε να πάει εκεί για να μαζέψει πεταλίδες, αχινούς, χταπόδια. Είναι πολύ ωραίο να βγάζεις με το κουταλάκι το αυγό από τον αχινό και να προσθέτεις λίγο ξίδι[480].
Μια μέρα στην Αχλαδερή, εκεί που καθόταν στο τσιμέντο, ήρθε μια τσοπάνισσα και του έφερε τα γίδια της. Ζήταγε από τον γέροντα να κάνει μια προσευχή για τα γίδια, γιατί δεν πήγαιναν καλά. Τα κατάφερε και σηκώθηκε μόνος του. Εκείνη πήγε και έφερε τα γίδια της κοντά του. Σήκωσε τα χέρια του και διάβασε μια ευχή από τους Ψαλμούς που αναφέρεται στα ζώα: «Ανθρώπους και κτήνη σώσεις, Κύριε, σώσεις». Τα γίδια άρχισαν να πλησιάζουν κοντά του. Σήκωσαν το κεφάλι τους και τον κοίταζαν. Ένας τράγος τον πλησίασε περιμένοντας το χάδι του. Τον τριγύρισαν όλα τα ζώα και τον κοίταζαν στο πρόσωπο και ο γέροντας τα ευλογούσε, έκανε προσευχή!

Λόγος για τον Χριστό και θεραπείες ασθενών στην Αχλαδερή
Τον Ιούλιο του 1988, στις τρεις το πρωί, στο εκκλησάκι του Αγίου Αντωνίου, στην Αχλαδερή, μίλαγε στους δυο συνοδούς του για τον Χριστό: «Κι ενώ είμαστε χριστιανοί, τίποτε δεν ξέρουμε, ρε παιδιά, τίποτα… τίποτα δεν ξέρουμε από Χριστό!» Μπορεί να διαβάζουμε έναν ωραίο λόγο από κάποιον γέροντα ή άγιο και όμως μένουμε στη «νωθρότητά» μας, στην «απερισκεψία» μας και «ζούμε χωρίς Χριστό». «Ο Χριστός είναι άλλο πράγμα». Όταν έρθει ο Χριστός στην ψυχή μας, η ψυχή γίνεται αλλιώς. «Ζει παντού, ζει στ’ άστρα, ζει στον κόσμο τον

πνευματικό, ζει στο χάος, ζει στο σύμπαν, ζει…» Θυμόταν ένα τραγούδι: «Συν Χριστώ πανταχού, φόβος ουδαμού». «Ο Χριστός είναι φίλος μας, είναι αδελφός μας, είναι ό,τι καλό και ωραίο. Είναι το παν»[481].

Βρισκόταν στην Αχλαδερή, όταν αρρώστησε το παιδί της κυρα-Βασιλικής. Δεν μπορούσε να αναπνεύσει και φοβήθηκαν ότι θα πέθαινε. Το μετέφεραν εσπευσμένα στο Νοσοκομείο Παίδων. Μια θεία του παιδιού έτρεξε στον γέροντα. Με κλάματα τον παρακαλούσε να προσευχηθεί για το παιδί. Ο γέροντας της είπε πως το παιδί θα γίνει καλά και αυτός θα είναι εκεί όπου έχουν το παιδί. «Εγώ με την προσευχή μου ενθυμήθηκα το παιδί και δόθηκα με απλότητα», ανέφερε. Πήγε «επιτόπου» και βοήθησε το παιδί. Πράγματι, τον είδαν εκεί! Στο τηλέφωνο του είπαν πως τον είδε στο νοσοκομείο η κυρα-Βασιλική, η μητέρα του παιδιού. «Τον είδα τον γέροντα, ήρθε στο μαξιλάρι του παιδιού, τον είδα ολοσώματο», επαναλάμβανε. Τον είδε και το παιδί! Το παιδί έγινε καλά. Ήθελαν να πουν παντού γι’ αυτό που έγινε. Ο γέροντας τους είπε πως δεν κάνει να τα λένε, γιατί αυτά είναι του Χριστού[482].

Παρά ταύτα, παρέμενε ταπεινός. Από ένα πνευματικό του παιδί ζήτησε στην εκκλησία που θα πήγαινε να του ανάψει από τα πιο φτηνά κεράκια και να πει: «Μνήσθητι, Κύριε, τοῦ γέροντος Πορφυρίου. Ὑπὲρ φωτίσεως καὶ συγχωρήσεως τῶν παραπτωμάτων αὐτοῦ»[483].

Επισκέψεις σε μονές και ερημοκκλήσια

Ο γέροντας με δυο κοπέλες, τη Βασιλική και την Παναγιώτα, πήγε στο ερημοκκλήσι της Αγίας Τριάδας, στο χωριό Αγόριανη Παρνασσού. «Είδε» την εκκλησία, τη ζωή της, τις λειτουργίες που είχαν γίνει. «Είδα πολλά παλαιά εκεί»: ιερείς που λειτουργούσαν σε πανηγύρια, προσευχές αγίων ανθρώπων, τα βάσανα πολλών πονεμένων. Σε μια παλιά λειτουργία είδε έναν άγιο δεσπότη. Ενθουσιάστηκε τόσο πολύ, ώστε έψαλε πολλούς τριαδικούς ύμνους με χαρά, με φωνή πρωτάκουστη και δυνατή, ως φωνή «πολλών υδάτων». Δεν είχαν ακούσει οι κοπέλες άλλη φορά τέτοια φωνή όπως τη δική του! Με τη Χάρη, ο άνθρωπος γίνεται αλλιώτικος, μιλά και ψάλλει διαφορετικά. Ακούει τη φωνή του και τέρπεται η ψυχή του. Η μια κοπέλα έβγαλε το κασετόφωνό της για να τον ηχογραφήσει. Ο γέροντας το κατάλαβε και έκανε νόημα με το χέρι να σταματήσει. Επειδή ήταν «θείο» και το αισθανόταν, δεν ήθελε να αποτυπωθεί. «Μα ήταν τόσο ωραία, κάτι το αφάνταστο, το ουράνιο»! Αυτό το πάθαινε πολλές φορές

παλιότερα στο Άγιο Όρος, όταν ήταν μόνος του. «Άλλαζε η φωνή του, αλλάζανε όλα»[484]!

Επισκέφτηκε την Ιερά Μονή Παντάνασσας στον Άγιο Στέφανο της Αττικής. Πριν από πολλά χρόνια, μια μοναχή της μονής που πήγαινε στο Μήλεσι, του μετέφερε πως η ηγουμένη τον αγαπάει πολύ και του ζητά να πάει να τη δει. Δεν είχε καταφέρει όμως να πάει. Τότε τον αξίωσε ο Θεός να βρεθεί εκεί. Στη σύναξη που έγινε στη μονή, αναφέρθηκε στο ψαλμικό: «Ως αγαπητά τα σκηνώματά Σου». Τόνισε τη λαχτάρα του ψαλμωδού προς τον Θεό. Σε ποθώ, Θεέ μου, και λιώνει η ψυχή μου κοντά Σου. Όλα είναι με σοφία φτιαγμένα. Ο μοναχός που είναι κοντά στον Θεό δεν κουράζεται. Να αφήσουμε τον εαυτό μας στα χέρια του Θεού. Διαφορετικά, σου έρχεται ο πειρασμός και σου λέει, τι θα γίνεις, πού θα καταντήσεις. Αύριο έρχεται μία άλλη ηγουμένη και σε πετάει εκεί, αρχίζει να σου φωνάζει, σε μαλώνει. Πώς θα αντέξεις αυτή την κατάσταση; Πρέπει να φύγεις. Πού θα πας, τι θα κάνεις, πού θα καταλήξεις; Κι αν αρρωστήσεις; Και ζεις μέσα στην αγωνία, επειδή έχεις απομακρυνθεί από τον Θεό. Είναι «το χειρότερο πράγμα» το να μην έχεις επαφή με τον Θεό, να μην ακουμπάς στον Θεό, να μην έχεις ελπίδα στον Θεό. Από εκεί πηγάζουν όλα τα κακά. «Κύριε, οἱ μακρύνοντες ἑαυτοὺς ἀπὸ Σοῦ ἀπολοῦνται» (*Ψαλμ.* 72, 27)[485].

Προαισθανόμενος το τέλος του, πήγε στη γυναικεία Μονή της Κοίμησης της Θεοτόκου, στο Μάντζαρη της Κύμης, για «να αποχαιρετήσει τους αγίους». Μια μοναχή διάβαζε πολύ ωραία και καθαρά. Του άρεσε να την ακούει. Στο «Κύριε, ελέησον» ακούγονται δυο έψιλον. Όχι όπως αλλού που το λένε «Κύριελέησον» και ψάλλουν πολύ γρήγορα, χωρίς να τα καταλαβαίνει κανείς. Μόλις άκουσαν τη μοναχή να ψάλλει ωραία το «οικτιρμών Σου» με τονισμένο το ν, είπε ο γέροντας στους συνοδούς του να καθίσουν σε όλο τον Εσπερινό. Θυμόταν από παλιά τη Μονή της Κύμης. Πόσο πολλά λουλούδια υπήρχαν! Μια φορά σε όλο το χωριό σήμανε «συναγερμός» και μετέφεραν τις πέτρες στους ώμους ψηλά στο βουνό, για να χτιστεί αυτό το μοναστήρι. Συγκινήθηκε ενθυμούμενος όλα αυτά. «Θέλω να πω πόσα πράγματα χάσαμε, τώρα χάλασε ο κόσμος»[486]!

12. Προετοιμασία για το «μεγάλο ταξίδι»: Τα τρία τελευταία χρόνια του στο Μήλεσι – Οι εντολές για την κοίμησή του

«Όλοι φύγανε. Κι εγώ μονότατος. Ο Φωστίνης, ο παπα-Σπύρος, ο πατήρ

Γρηγόριος, ο Αγαπητός, ο παπα-Παύλος, η Κασσιανή. Τον Νίκο τον Μπαλάφα τον είχα ξάδελφο, τον καθηγητή. Τώρα από την παλιά (γενιά) εγώ έχω μείνει. Δεν έχουμε άλλους. Τον παπα-Σίμωνα είχαμε, έφυγε. Τώρα ποιος άλλος είναι; Εγώ είμαι τώρα. Ο Θεός να με ελεήσει. Έχω πολλές αμαρτίες και μου λέει ο Θεός, "Μωρέ, τόσα έχεις κάνει και όμως δεν επέτυχες τον σκοπό σου"», έλεγε!

«Πόσους ανθρώπους ήξερες που ήσαν και τώρα δεν είναι. Δεν το ξέρεις ότι έτσι είναι; Θα φύγουμε. Εδώ δε θα μείνουμε και πρέπει οπωσδήποτε να ετοιμαστούμε, αυτό είναι όλο. Και το μυστικό είναι, όταν ετοιμαστούμε, να γίνουμε τέτοιοι που να λέμε, είμαστε ευτυχείς. Δε φοβούμαστε».

Τον Απρίλιο του 1987, ζήτησε να τον πάνε μετά το Πάσχα στα παλιά του μέρη, στην Εύβοια, όπου έζησε ως νέος: «Θα αποχαιρετήσω για πάντα»[487]!

«Τώρα βαδίζω προς το τέλος», έλεγε πάλι στις 18 Αυγούστου 1988. «Πολύ κοντά είμαστε». «Να με αγαπάτε και να με υπακούετε». Τις τελευταίες μέρες επαναλάμβανε πως ετοιμαζόταν για το «μεγάλο ταξίδι». Δε γνώριζε ακόμα πότε θα φύγει. Αν θα έφευγε σε ένα, δύο ή είκοσι χρόνια. Ήθελε όμως να απομακρυνθεί από τον κόσμο και να δοθεί περισσότερο στην προσευχή[488].

Τα τρία τελευταία χρόνια του στο Μήλεσι: Σαφείς εντολές για την κοίμησή του

Τα τρία τελευταία χρόνια της επίγειας ζωής του, όλο και συχνότερα μιλούσε για την προετοιμασία και την απολογία του ενώπιον του φοβερού βήματος του Θεού. Είχε δώσει αυστηρές εντολές, αν κοιμηθεί στο ησυχαστήριο του Μήλεσι, το σώμα του να μεταφερθεί αμέσως, αθόρυβα και μυστικά, για να ενταφιαστεί στα Καυσοκαλύβια!

Λίγο πριν κλείσει τα ογδόντα τρία του χρόνια, τη μέρα της γιορτής του Αγίου Αντωνίου, στις 17 Ιανουαρίου 1989, ο γέροντας μίλησε εμπιστευτικά σε έναν υποτακτικό του στην καλύβη του Αγίου Γεωργίου, τον πατέρα Γεώργιο Καυσοκαλυβίτη, ο οποίος είχε πάει να τον δει στο ησυχαστήριό του στο Μήλεσι: «Θόδωρε (το κοσμικό του όνομα), εδώ σκοπεύουν να κάνουν πολύ άσχημα πράγματα για μένα. Θέλουν να με βάλουν σε μια γυάλα και να με προσκυνούν οι άνθρωποι σαν τον Άγιο Νεκτάριο. Αλλά εγώ δεν είμαι κουτός να βρω τον μπελά μου από τους Αγίους, θα έρθω επάνω στα Καυσοκαλύβια. Μπορείς να με βοηθήσεις και να περιποιείσαι τους κήπους; Να φυτεύεις παντζάρια, σπανάκια, κολοκυθάκια; Άντε και να

ψαρεύεις, να πιάνεις και κανένα ψαράκι». Ελάχιστοι πίστευαν ότι θα μπορούσε να μεταβεί στα Καυσοκαλύβια για να παραμείνει και να κοιμηθεί. Κάποιοι ισχυρίζονταν πως, αφού υπήρξε ο κτήτορας στο ησυχαστήριο στο Μήλεσι, εκεί θα ήταν και ο τάφος του, ώστε οι άνθρωποι να τον προσκυνούν και να λαμβάνουν την ευλογία του[489].

Λίγα καιρό πριν κοιμηθεί, ο γέροντας κάλεσε ένα αγαπημένο πνευματικό του παιδί, τον δικαστικό Γεώργιο Αρβανίτη, και του ζήτησε, αν κοιμηθεί στο ησυχαστήριο στο Μήλεσι, με άλλα πνευματικά παιδιά του να τον μεταφέρουν στα Καυσοκαλύβια. Να τον βάλουν στο μπροστινό κάθισμα του αυτοκινήτου, να τον τυλίξουν σε μια κουβέρτα και να κάνουν το κάθισμα πίσω, όπως συνήθιζε να ταξιδεύει, ξαπλωμένος, και με αυτό τον τρόπο να τον πάνε εκεί. «Όχι όμως νεκρόν, αλλά ως κοιμώμενον και εξαντλημένον λόγω ασθενείας». Για κάθε όμως ενδεχόμενο, αν συμβεί και διαπιστώσουν τον θάνατό του, να έχει πάρει από έναν γνωστό του γιατρό ένα πιστοποιητικό θανάτου στο οποίο θα συμπληρώσουν μόνο την ημερομηνία που είναι κενή!

«Θα μπορέσετε να τα κάνετε αυτά;» ρώτησε τον δικαστικό ο γέροντας. Εκείνος του απάντησε ότι μάλλον θα είναι δύσκολο, γιατί οι μοναχές δε θα αφήσουν να πάρουν το σώμα του από το ησυχαστήριο στο Μήλεσι. Θα φωνάζουν και θα γίνει φασαρία. Έπειτα από αυτό τον διάλογο και τη δυσκολία που είδε ότι υπήρχε για τη μετάβασή του με αυτό τον τρόπο στα Καυσοκαλύβια, ξανασκέφτηκε το θέμα και σχεδίασε να φύγει μόνος του για το Άγιο Όρος[490]!

Μια μέρα ζήτησε από ένα πνευματικό του παιδί να τον πάει με το αυτοκίνητό του από το Μήλεσι στον πνευματικό του στην Αθήνα. Τον έψαξαν στο τηλέφωνο, αλλά δεν μπόρεσαν να τον βρουν. Ίσως να τον πήγαν στο νοσοκομείο. Έλεγε ο γέροντας Πορφύριος: «Εγώ έχω έναν πνευματικό που εξομολογούμαι, καλόν. Τώρα είναι άρρωστος πολύ και μ' έχει παρακαλέσει να τον εξομολογήσω»[491]. (Μάλλον επρόκειτο για τον γέροντα Ευμένιο Σαριδάκη [1931-1999] που λειτουργούσε στο Νοσοκομείο Λοιμωδών, στην Αγία Βαρβάρα Αττικής. Ο γέροντας Ευμένιος ερχόταν παλιότερα στο Μήλεσι. Κάποια φορά, συνοδευόμενος από τον μητροπολίτη Μόρφου Νεόφυτο, πήγε πάλι στο Μήλεσι. Ο γέροντας Πορφύριος τον είχε ζητήσει για να εξομολογηθεί σ' αυτόν. Μόλις βγήκε από το κελί του γέροντα, έχοντας λάβει από τη Χάρη του Αγίου, ο πατέρας Ευμένιος έλαμπε για πρώτη φορά τόσο έντονα)[492].

Στις 9 Απριλίου 1989, στις τρεις τα ξημερώματα, ενώ βρισκόταν στο Μήλεσι, αισθάνθηκε πως τρεις άνθρωποι από τη Βοστόνη της Αμερικής ήταν θλιμμένοι και ζητούσαν την προσευχή του. Αμέσως άρχισε να παρακαλεί τον Κύριο για να τους βοηθήσει[493].

Στις 25 προς 26 Φεβρουαρίου 1990, γιορτή της Αγίας Φωτεινής και του Αγίου Πορφύριου Γάζης, έκαναν αγρυπνία στο ησυχαστήριο στο Μήλεσι. Εκείνη τη μέρα έριξαν τον θεμέλιο λίθο για την εκκλησία του ησυχαστηρίου. Μετά έγινε τραπέζι σε όλους τους προσκυνητές.

Τον Σεπτέμβριο του 1990, τον επισκέφτηκαν στο Μήλεσι κάποιοι γονείς για να τον ρωτήσουν για έναν νέο που τον Αύγουστο, χωρίς να ακούσει κανέναν, έφυγε για την Ινδία. Ο γέροντας, αφού προσευχήθηκε, είπε με πόνο: «Τον βλέπω. Είναι σε ένα χωριό της Ινδίας πολύ φτωχό. Είναι αυτή τη στιγμή πεινασμένος και πολύ στενοχωρημένος. Το μετάνιωσε που πήγε, αλλά δεν έχει εισιτήρια να γυρίσει. Αλλιώς τα φαντάστηκε και αλλιώς τα βρήκε, είναι απελπισμένος. Του έκλεψαν τα λεφτά του. Θα κάνουμε προσευχή και θα τον φέρουμε πίσω. Το πάθημα όμως να του γίνει μάθημα»! Πράγματι, σε λίγες μέρες επέστρεψε ο νέος από την Ινδία[494].

Στο Μήλεσι, στην εξώπορτα του ησυχαστηρίου του, κατ’ εντολή του γέροντα Πορφυρίου αναρτήθηκε στις αρχές του 1991 η παρακάτω ανακοίνωση:

Ο γέροντας πατήρ Πορφύριος είναι ασθενής και παρ’ όλη την αγάπη του και τη σφοδρή του επιθυμία να δη και ακούση όλους τους επισκέπτας, δεν μπορεί, δεν έχει αντοχή να μιλήση και να συζητήση. Εύχεται όμως ταπεινά στον Κύριο να βοηθήση κάθε άνθρωπο που ζητά το έλεός Του.

Αν θέλετε να τον χαιρετήσετε, χωρίς να σας μιλήσει, μπορείτε να περιμένετε. Αυτός θα ευχηθεί σιωπηλά για το θέμα σας και αν έχετε πίστη ο Θεός μπορεί να σας φωτίση και να δώση λύσι στο πρόβλημά σας. Ώρα που θα δεχθεί δεν μπορούμε να σας πούμε. Όταν μπορέσει θα πει ο ίδιος να ανοίξουμε για να περάσετε. Μερικοί έρχονται από μακρυά ή αφήνουν τη δουλειά τους και αγανακτούν για την καθυστέρησι. Έτσι όμως χάνουν τον κόπο που έκαναν. Ο γέροντας λυπάται πολύ για τη στενοχώρια που σας προκαλούν οι ασθένειές του.

Όποιος βιάζεται καλόν είναι να φεύγει, για να μη περιμένει και χάνει τη δουλειά του και νομίζει ότι ο γέροντας θα του μιλήσει και στενοχωρηθή όταν τελικά, αφού περίμενε τόσο, διαπιστώσει ότι ο γέροντας δεν μπόρεσε να του μιλήσει. Ο γέροντας δεν μπορεί να μιλήσει, αλλά δείχνει την αγάπη του και

κάνει το καθήκον του με τη σιωπηλή προσευχή του για όλους[495].

Εξακολουθούσαν να έρχονται στο ησυχαστήριό του από διάφορα μέρη του κόσμου. Έλεγε: «Είμαι ανάπηρος και δεν πρέπει να στενοχωριέμαι». Οι άνθρωποι όμως έχουν «μεγάλη ανάγκη». Άλλοι αγανακτούν, άλλοι υβρίζουν. Βλέπουν ένα γράμμα, μία ανακοίνωση, αλλά αυτοί θέλουν κάποιον για να μιλήσουν. Βρίσκουν αφορμή οι κακοί και λένε παλιόλογα. Άλλοι έχουν μεγάλη πίστη και περιμένουν πολλές ώρες για να τον χαιρετήσουν, να του φιλήσουν το χέρι. Εκείνος όμως δεν μπορεί να τους μιλήσει, αλλά αυτοί λαμβάνουν από τις μυστικές ευχές του και φεύγουν ωφελημένοι και θεραπευμένοι από τις αρρώστιές τους. «Μη νομίσετε ότι αυτοί έρχονται και κάνουν μάταιο κόπο. Αυτοί φεύγουνε με τη χάρη του Θεού»[496].

Τον τελευταίο καιρό στο Μήλεσι, επειδή δεν μπορούσε να πηγαίνει στην εκκλησία, ζητούσε από ένα πνευματικό του παιδί, τον πατέρα Δανιήλ Γούβαλη, να του πηγαίνει τη Θεία Κοινωνία μετά τη Θεία Λειτουργία. Είχε λαχτάρα και αγάπη για τα Άχραντα Μυστήρια. Την ώρα που ετοιμαζόταν να κοινωνήσει, έβλεπες μια «ουράνια κατάσταση». Έπαιρνε το Άγιο Ποτήριο στο χέρι του, το κρατούσε σφιχτά και έλεγε αργά και πολύ καθαρά δύο με τρία τροπάρια, όπως το «Ω Πάσχα το μέγα και ιερώτατον, Χριστέ· ω σοφία και λόγε του Θεού και δύναμις». Κάποια φορά μίλησε για το «άρωμα», την «ευωδία» της Θείας Κοινωνίας. Αυτό το αισθανόταν κάθε φορά[497].

Στις 26 Φεβρουαρίου 1991, γιορτή του Αγίου Πορφυρίου Γάζης, γιόρτασε ο γέροντας στο Μήλεσι. Έγινε πάλι αγρυπνία στο εκκλησάκι του Αγίου Γεωργίου. Όλοι ήταν πολύ χαρούμενοι. Μετά την αγρυπνία όλοι οι προσκυνητές πέρασαν και ευχήθηκαν στον γέροντα και πήραν την ευλογία του. Τους έδωσε την άδεια να του βγάλουν φωτογραφίες, καθιστός όπως ήταν στο κρεβάτι του. Ήταν πολύ χαρούμενος. Μετά κατέβηκαν όλοι στην τράπεζα και έφαγαν νόστιμο φαγητό. Σε ορισμένους πέρναγε η σκέψη: Άραγε θα ζει ο γέροντας και του χρόνου τέτοια μέρα[498];

Λίγο καιρό πριν από την οριστική του αναχώρηση για το Άγιο Όρος, το 1991, ενώ ήταν ήδη ογδόντα πέντε χρονών, κάποιος τον ρώτησε πώς και κάνει ακόμα σχέδια για το μοναστήρι, παρά τη μεγάλη ηλικία του. Ο γέροντας του απάντησε: «Εγώ είμαι αιώνιος»! Ήθελε να νιώθουμε και να εργαζόμαστε ως αθάνατοι και να ζούμε ως ετοιμοθάνατοι. Να φυτεύουμε, να χτίζουμε, να προσφέρουμε, χωρίς να σκεφτόμαστε αν θα προλάβουμε να

τα απολαύσουμε εμείς οι ίδιοι[499].

Καθώς πλησίαζε προς το τέλος της ζωής του, δεν είχε άγχος και αγωνία. «Θέλω να φύγω με το μυαλό μου στον Χριστό», επαναλάμβανε. «Είμαι πολύ αδύνατος. Δεν έχω κατορθώσει ν’ αγαπήσω τόσο πολύ τον Χριστό, να Τον λαχταρήσει η ψυχή μου». Αισθανόταν, παρά τον αγώνα του τόσων χρόνων, πως δεν έφτασε εκεί που θα ήθελε: «Το ξέρω, δεν είμαι άξιος»! «Και στην Κόλαση να με βάλεις, αρκεί να είμαι μαζί Σου. Ένα θέλω, ένα επιθυμώ, ένα ζητώ, να είμαι μαζί Σου, όπου και όπως θέλεις Εσύ»[500]. «Δεν μπορείς να πεις ότι εγώ έκανα χίλιες μετάνοιες κάθε βράδυ και να ελπίζεις σ’ αυτές. Μετάνοιες γίνανε, αλλά ο σκοπός είναι πώς ο Θεός θα υπολογίσει τις μετάνοιες»[501].

Ο γέροντας έλεγε προς το τέλος της ζωής του, ενώ βρισκόταν στο Μήλεσι, στον υποτακτικό του μοναχό Γεώργιο Καυσοκαλυβίτη: «Βρε Γιώργο, τι ζητάω εγώ εδώ στον κόσμο; Εγώ εκεί στα Καυσοκαλύβια γεννήθηκα και μεγάλωσα και εκεί θέλω να πάω να πεθάνω. Εγώ για τον κόσμο είμαι ξένος. Στα Καυσοκαλύβια, με τα δυο μέτρα κύματα στη θάλασσα και με τα δυο μέτρα χιόνι στον Άθωνα». Πολλές φορές είχε ακόμα πει: «Ό,τι έχω ζητήσει από τον Θεό, μου το έδωσε. Ένα πράγμα ακόμα δε μου έδωσε, να πάω στα Καυσοκαλύβια μόνιμα και εκεί να πεθάνω»[502]!

Τον τελευταίο καιρό μιλούσε με ενθουσιασμό για το Άγιο Όρος. Έμενε πλέον μόνο μια μέρα την εβδομάδα στο ησυχαστήριό του στο Μήλεσι και τις υπόλοιπες τις περνούσε στην Αχλαδερή της Εύβοιας, στο ασκητήριό του. «Νομίζω ότι έχω συνηθίσει το κλίμα. Σε λίγο θα φύγω για τη σκήτη της μετανοίας μου. Με περιμένουνε εκεί άλλα καλογέρια, καλά και πνευματικά. Να με αξιώσει ο Θεός εκεί να κλείσω τα μάτια μου»!

Σε ερώτηση που του έγινε για το αν θα στενοχωρηθούν οι μοναχές στο ησυχαστήριό του στο Μήλεσι, οι οποίες τόσο τον αγαπούν, μόλις μάθουν ότι θα φύγει οριστικά από εκεί για τα Καυσοκαλύβια, απάντησε: «Θα στενοχωρηθούν, αν η αγάπη τους είναι ανθρώπινη. Όταν η αγάπη μας είναι εν Χριστώ, θέλουμε εκείνο που επιθυμεί το πρόσωπο που αγαπούμε. Κι εγώ έχω την πληροφορία ότι ο Χριστός θέλει να γυρίσω στη μονή της μετανοίας μου»[503]!

308. Βλ. *Όσιος Πορφύριος, Μαρτυρίες-Διηγήσεις…*, σ. 98-99.

309. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 413-415, 420-421.

310. Βλ. Γεωργίου Αρβανίτη, στο: *Όσιος Πορφύριος, Μαρτυρίες…*, σ. 99-102.

311. Βλ. *Όσιος Πορφύριος, Μαρτυρίες-Διηγήσεις…*, σ. 90.

312. Βλ. Ευγενίου, μητροπολίτη Ιεραπύτνης, «Ο Γέροντας Πορφύριος…», σ. 166-168.

313. Βλ. Ιερέας Γεώργιος Χιωτάκης, στο *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 121-124.

314. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Θα σας πω...,* σ. 412, 414-421.

315. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 419-420, 428-429.

316. Βλ. *Πνευματική Ολυμπιάδα*, σ. 145.

317. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 430-432, 437-438.

318. Βλ. Αγαπίου, *Η θεϊκή φλόγα…*, σ. 54.

319. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 434-435.

320. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 432-433.

321. Βλ. *Όσιος Πορφύριος, Μαρτυρίες-Διηγήσεις…*, σ. 43.

322. Βλ. Τζαβάρα, *Αναμνήσεις από τον Γέροντα Πορφύριο,* σ. 123.

323. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Θα σας πω...,* σ. 426-427.

324. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Θα σας πω...,* σ. 427-431.

325. Βλ. Κουρούμαλη, «Ο Γέροντας Πορφύριος και οι ιατρικές του εμπειρίες», σ. 222-223.

326. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 440.

327. Βλ. *Γέροντος Πορφυρίου Ιερομονάχου, Ανθολόγιο Συμβουλών*, Εκδόσεις Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Μήλεσι Αττικής, [3]2003, σ. 114.

328. Βλ. Κουρούμαλη, «Ο Γέροντας Πορφύριος και οι ιατρικές του εμπειρίες», σ. 222-223.

329. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 446-449.

330. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Θα σας πω…,* σ. 482-486 και *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 442-448.

331. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 477.

332. Π. Γεώργιος Καυσοκαλυβίτης, *Ομιλία για τον Άγιο Πορφύριο*, Ναός Κοιμήσεως Θεοτόκου, Βούτες Ηρακλείου 2-12-2018.

333. Βλ. *Από το Σημειωματάριον ενός Υποτακτικού*, σ. 66-67.

334. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 456-457.

335. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 472.

336. Βλ. *Μαθητεία στον Άγιο Πορφύριο*, σ. 59, 65-66.

337. Βλ. Αγαπίου, *Η θεϊκή φλόγα…*, σ. 54-55.

338. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 415-416.

339. Βλ. π. Γεωργίου Ευθυμίου, «Ο Γέρων Πορφύριος ως πνευματικός πατήρ», στο *Γέροντας Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης, Ορόσημο αγιότητος στο σύγχρονο κόσμο*, Εκδόσεις Ιεράς Μονής Χρυσοπηγής, Χανιά 2008, σ. 264.

340. Βλ. Αγαπίου, *Η θεϊκή φλόγα…*, σ. 74-75.

341. Βλ. Μαίρη Κοντογιάννη-Ιωαννίδου, στο *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 265.

342. Βλ. *Μαθητεία στον Άγιο Πορφύριο*, σ. 113.

343. Βλ. Κρουσταλάκη, «Ο Γέροντας Πορφύριος ως παιδαγωγός», σ. 195-196.

344. Βλ. Ιεροθέου Ναυπάκτου, «Η επικοινωνία του Γέροντος Πορφυρίου με τον λαό του Θεού», στο *Γέροντας Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης, Ορόσημο αγιότητος στο σύγχρονο κόσμο*, Εκδόσεις Ιεράς Μονής Χρυσοπηγής, Χανιά 2008, σ. 94.

345. Βλ. *Από το Σημειωματάριο ενός Υποτακτικού*, σ. 40.

346. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Ανθολόγιον θαυμάτων*, σ. 184-185.

347. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Ανθολόγιον θαυμάτων*, σ. 238.

348. Βλ. *Όσιος Πορφύριος, Μαρτυρίες-Διηγήσεις…*, σ. 76-77.

349. Βλ. Τζαβάρα, *Αναμνήσεις από τον Γέροντα Πορφύριο,* σ. 50.

350. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 507-508.

351. Βλ. Μοναχός Μωυσής, στο *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 105.

352. Βλ. *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 63-64.

353. Βλ. *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 65.

354. Βλ. Γεωργίου Γαλίτη, «Για τον Γέροντα Πορφύριο», στο Κλείτου Ιωαννίδη, *Γεροντικό του εικοστού αιώνος,* Εκδόσεις Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Μήλεσι [2]2008, σ. 76-78.

355. Συνέντευξη από τον ψάλτη του Αγίου Πορφυρίου στην εκκλησία της Πολυκλινικής κύριο Φώτη Παπαγεωργίου, Λαύκα Κορινθίας 17-06-2019.

356. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 512.

357. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Ανθολόγιον θαυμάτων*, σ. 263.

358. Βλ. Αρχιμ. Δανιήλ Γούβαλη, στο *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 86.

359. Βλ. Αρχιμ. Δανιήλ Γούβαλη, «Για τον Γέροντα Πορφύριο», στο Κλείτου Ιωαννίδη, *Γεροντικόν του εικοστού αιώνος,* Εκδόσεις Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Μήλεσι [2]2008, σ. 143.

360. Βλ. Μοναχού Νικόδημου Μπιλάλη, στο *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 112.

361. Βλ. Στυλιανού Παπαδόπουλου, «Για τον Γέροντα Πορφύριο», στο Κλείτου Ιωαννίδη, *Γεροντικό του εικοστού αιώνος,* Εκδόσεις Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Μήλεσι [2]2008, σ. 136-137.

362. Βλ. Τζαβάρα, *Αναμνήσεις από τον Γέροντα Πορφύριο,* σ. 68.

363. Βλ. *Από το Σημειωματάριο ενός Υποτακτικού*, σ. 48-49.

364. Συνέντευξη από το πνευματικό παιδί του αγίου, θεολόγο Εμμανουήλ Ρουσάκη, στις 2-6-2019.

365. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Ανθολόγιον θαυμάτων*, σ. 125.

366. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 425 και *Από το Σημειωματάριο ενός Υποτακτικού*, σ. 39-40.

367. Βλ. *Μαθητεία στον Άγιο Πορφύριο*, σ. 66.

368. Βλ. *Όσιος Πορφύριος, Μαρτυρίες-Διηγήσεις…*, σ. 136-137.

369. Βλ. Αγαπίου, *Η θεϊκή φλόγα…*, σ. 109-110.

370. Βλ. *Μαθητεία στον Άγιο Πορφύριο*, σ. 30-31, 37, 45-47, 72.

371. Βλ. Ιωάννου Γ. Αγγελάκη- Ανθή Λ. Τσέλιου, *Ο Άγιος Πορφύριος για τα Σεμινάρια Ψυχοδυναμικής*, Εκδόσεις Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Μήλεσι 2015, σ. 28-29.

372. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 660-661, 663.

373. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 509-510.

374. Βλ. *Πνευματική Ολυμπιάδα*, σ. 51.

375. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 444-448.

376. Βλ. Γεωργίου Παπαζάχου, «Για τον Γέροντα Πορφύριο», στο Κλείτου Ιωαννίδη, *Γεροντικόν του εικοστού αιώνος,* σ. 90-91.

377. Βλ. Παπαζάχου, «Για τον Γέροντα Πορφύριο», σ. 91-92.

378. Βλ. Παπαζάχου, «Για τον Γέροντα Πορφύριο», σ. 92-93.

379. Βλ. *Όσιος Πορφύριος, Μαρτυρίες-Διηγήσεις…*, σ. 198-199.

380. Βλ. *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες,* σ. 179-180.

381. Βλ. *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 150-151.

382. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 416-417.

383. Βλ. Σωτηρόπουλου, στο *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 134.

384. Βλ. *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 78-80.

385. Βλ. Μοναχού Μωυσή, στο *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 105.

386. Βλ. Αρχιμ. Δανιήλ Γούβαλη, στο *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 85.

387. Βλ. *Μαθητεία στον Άγιο Πορφύριο*, σ. 98-99.

388. Βλ. Μοναχού Νικόδημου Μπιλάλη, στο *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 118-119.

389. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Ανθολόγιον θαυμάτων*, σ. 125-127.

390. Βλ. *Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 47 και *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 390-391.

391. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 448.

392. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Βίος και Λόγοι*, σ. 575.

393. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Βίος και Λόγοι*, σ. 576-577.

394. Βλ. *Μαθητεία στον Άγιο Πορφύριο*, σ. 43.

395. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 607, 609, 629-630.

396. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 590.

397. Βλ. Ιεροθέου Ναυπάκτου, «Η επικοινωνία του Γέροντος Πορφυρίου με τον λαό του Θεού», στο *Γέροντας Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης, Ορόσημο αγιότητος στο σύγχρονο κόσμο*, Εκδόσεις Ιεράς Μονής Χρυσοπηγής, Χανιά 2008, σ. 87-89.

398. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 513-514.

399. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Ανθολόγιον θαυμάτων*, σ. 101.

400. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Ανθολόγιον θαυμάτων*, σ. 392-394.

401. Βλ. *Μαθητεία στον Άγιο Πορφύριο*, σ. 83.

402. Βλ. Παπαζάχου, «Δεκατέσσερα χρόνια κοντά του», στο *Σύναξη* 41 (1992), σ. 96.

403. Βλ. Κουρούμαλη, «Ο Γέροντας Πορφύριος και οι ιατρικές του εμπειρίες», σ. 223.

404. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 198.

405. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Ανθολόγιον θαυμάτων*, σ. 86.

406. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Ανθολόγιον θαυμάτων*, σ. 159.

407. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Ανθολόγιον θαυμάτων*, σ. 286-287.

408. Βλ. *Μαθητεία στον Άγιο Πορφύριο*, σ. 128-129.

409. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 589.

410. Βλ. *Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 74, 76.

411. Ιερομόναχος Γεώργιος Καυσοκαλυβίτης, *Ομιλία για τον Άγιο Πορφύριο*, Ναός Κοιμήσεως Θεοτόκου, Βούτες Ηρακλείου 2-12-2018.

412. Βλ. *Από το Σημειωματάριον ενός Υποτακτικού*, σ. 59-60.

413. Βλ. *Μαρτυρίες και εμπειρίες,* σ. 37-38.

414. Βλ. *Πνευματική Ολυμπιάδα*, σ. 95-96, 99.

415. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Βίος και Λόγοι*, σ. 561-562.

416. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Βίος και Λόγοι*, σ. 562-564.

417. Βλ. Αρχιμ. Δανιήλ Γούβαλη, «Για τον Γέροντα Πορφύριο», στο

Κλείτου Ιωαννίδη, *Γεροντικόν του εικοστού αιώνος,* σ. 146.

418. Βλ. *Από το Σημειωματάριον ενός Υποτακτικού*, 2016, σ. 70.

419. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 658 και *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…*, σ. 442-443.

420. Βλ. *Μαθητεία στον Άγιο Πορφύριο*, σ. 78-79.

421. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 584-585.

422. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 576-582.

423. Βλ. *Μαθητεία στον Άγιο Πορφύριο*, σ. 53-56.

424. Βλ. *Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 183-184.

425. Βλ. *Πνευματική Ολυμπιάδα*, σ. 90-92.

426. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Ανθολόγιον θαυμάτων*, σ. 291-292.

427. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 439.

428. Βλ. *Μαθητεία στον Άγιο Πορφύριο*, σ. 96.

429. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 485.

430. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 115, 164.

431. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 489-491.

432. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 485.

433. Βλ. *Από το Σημειωματάριον ενός Υποτακτικού*, σ. 52.

434. Βλ. *Μαθητεία στον Άγιο Πορφύριο*, σ. 59.

435. Βλ. Παπαζάχου, «Δεκατέσσερα χρόνια κοντά του», στο *Σύναξη* 41 (1992), σ. 93.

436. Η Θεία Χάρη, έλεγε ο γέροντας Πορφύριος, φέρνει ενθουσιασμό και με τον ενθουσιασμό εκδηλώνεται η συγκίνηση, «ένα είδος φιλικότητος, οικειότητος, αδελφότητος, ενώσεως».

437. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 457-458.

438. Βλ. Πορφυρία, *Μαθητεία στον Άγιο Πορφύριο*, σ. 105.

439. Βλ. *Από το Σημειωματάριο ενός Υποτακτικού*, σ. 51-52.

440. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 474-477.

441. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 437-442.

442. Βλ. *Από το Σημειωματάριον ενός Υποτακτικού*, σ. 52-53.

443. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 436-437.

444. Βλ. *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 194.

445. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 496-497.

446. Βλ. Παπαζάχου, «Δεκατέσσερα χρόνια κοντά του», στο *Σύναξη* 41 (1992), σ. 93-97.

447. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Βίος και Λόγοι*, σ. 473-475, 479, 481.

448. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 433-434.

449. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 494.

450. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Βίος και Λόγοι*, σ. 203.

451. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Βίος και Λόγοι*, σ. 485.

452. Βλ. Παπαζάχου, «Δεκατέσσερα χρόνια κοντά του», στο *Σύναξη* 41 (1992), σ. 93.

453. Βλ. Αρχιμ. Πορφύριος Μαχαιριώτης, «Η ευλάβεια του Κυπριακού λαού προς τον Γέροντα Πορφύριο», στο *Γέροντας Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης, Ορόσημο αγιότητος στο σύγχρονο κόσμο*, Εκδόσεις Ιεράς Μονής Χρυσοπηγής, Χανιά 2008, σσ. 427.

454. Βλ. Κουρούμαλη, «Ο Γέροντας Πορφύριος και οι ιατρικές του εμπειρίες», σ. 224-227.

455. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 436.

456. Βλ. *Όσιος Πορφύριος, Μαρτυρίες-Διηγήσεις…*, σ. 171.

457. Βλ. *Γέροντος Πορφύριου, Ανθολόγιο Συμβουλών*, σ. 109.

458. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 434-435.

459. Βλ. *Γέροντος Πορφύριου, Ανθολόγιο Συμβουλών*, σ. 110.

460. Βλ. Κουρούμαλη, «Ο Γέροντας Πορφύριος και οι ιατρικές του εμπειρίες», σ. 227.

461. Βλ. Ιερομονάχου Χριστοδούλου Αγιορείτου, *Σκεύος Εκλογής*, Άγιον Όρος, 1996, σ. 358.

462. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 371-372 και *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 462.

463. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Βίος και Λόγοι*, σ. 498-500.

464. Βλ. *Πνευματική Ολυμπιάδα*, σ. 134.

465. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Θα σας πω…,* σ. 270-271. Από τον Μεγάλο Κανόνα του Αγίου Ανδρέα Κρήτης (ωδή θ΄, 1ο τροπάριο).

466. Βλ. *Από το Σημειωματάριον ενός Υποτακτικού*, σ. 57-58.

467. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 526.

468. Βλ. Αγαπίου, *Η θεϊκή φλόγα…*, σ. 94.

469. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 460-461, 504.

470. Από τον Ευαγγελιστή Ιωάννη που συμβολίζεται ως αετός.

471. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 451-454.

472. Βλ. *Όσιος Πορφύριος, Μαρτυρίες-Διηγήσεις…*, σ. 209-211.

473. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 526, 537, 549.

474. Βλ. *Όσιος Πορφύριος, Μαρτυρίες-Διηγήσεις…*, σ. 173-174.

475. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 449-450.

476. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 532-533.

477. Βλ. Αγαπίου, *Η θεϊκή φλόγα…*, σ. 94-95.

478. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 127, 130, 564.

479. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 539-541.

480. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 456-458.

481. Βλ. *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 49-50.

482. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 522-525.

483. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 458.

484. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 367-370.

485. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 594-597.

486. Βλ. *Μαθητεία στον Άγιο Πορφύριο*, σ. 96-97 και *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 243, 599.

487. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 253-254, 669-671.

488. Βλ. *Από το Σημειωματάριον ενός Υποτακτικού*, σ. 53, 57.

489. *https://www.romfea.gr/katigories/10-apopseis/11766-apokatastasi-tis-alitheias-gia-ton-agio-porfurio* (τελευταία ανάκτηση 29-1-2019).

490. Βλ. *Από το Σημειωματάριον ενός Υποτακτικού*, σ. 65-66.

491. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 532-533.

492. Βλ. *Από το Σημειωματάριο ενός Υποτακτικού*, σ. 47

493. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 656-657.

494. Βλ. *Μαθητεία στον Άγιο Πορφύριο*, σ. 118-119.

495. Βλ. *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 53.

496. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 498-501.

497. Βλ. Αρχιμ. Δανιήλ Γούβαλη, στο: *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 94 και Αρχιμ. Δανιήλ Γούβαλη, «Για τον Γέροντα Πορφύριο», στο Κλείτου Ιωαννίδη, *Γεροντικόν του εικοστού αιώνος,* Εκδόσεις Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Μήλεσι [2]2008, σ. 148-149.

498. Βλ. *Μαθητεία στον Άγιο Πορφύριο*, σ. 126.

499. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Βίος και Λόγοι*, σ. 584.

500. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Βίος και Λόγοι*, σ. 217.

501. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 672.

502. Βλ. *Πνευματική Ολυμπιάδα*, σ. 135.

503. Βλ. Αγαπίου, *Η θεϊκή φλόγα…*, σ. 100-101.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ – ΣΤΑ ΚΑΥΣΟΚΑΛΥΒΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΤΟΥ ΒΙΟΥ (1991)

1. «Θέλω να πάω στα Καυσοκαλύβια»

«Θα πάω πάλι πίσω στα Καυσοκαλύβια, στο κελί του Αϊ-Γιώργη, όπου κουρεύτηκα μοναχός. Απ' όπου ξεκινάς, εκεί και να επιστρέφεις»[504]! Η μεγάλη επιθυμία του Αγίου Πορφυρίου ήταν να κλείσει τα μάτια του στην καλύβη της μετανοίας του, στο Άγιο Όρος. Πάντα του άρεσε η έρημος. Αν μπορούσε, θα είχε μείνει για πάντα στα Καυσοκαλύβια.

Η καλύβη του Αγίου Γεωργίου στα Καυσοκαλύβια
Το 1985, ανέλαβε από τη Μονή Μεγίστης Λαύρας την καλύβη του Αγίου Γεωργίου στα Καυσοκαλύβια, ως γέροντάς της. Από εκεί είχε ξεκινήσει δωδεκάχρονο παιδί τη μοναχική του ζωή. Με πολλές δυσκολίες την επάνδρωσε. Τη συνοδεία του αποτέλεσαν ο ιερομόναχος Ιωαννίκιος, οι μοναχοί Παντελεήμων και Νικήτας, οι δόκιμοι Θεόδωρος (Γεώργιος μοναχός) και Μιχαήλ (Ακάκιος μοναχός). Επίσης, έμεινε πολύ καιρό μαζί τους ο μοναχός Πορφύριος από την καλύβη της Κερασιάς, πνευματικό παιδί του παπα-Φώτη.

Ο γέροντας Πορφύριος, αναφερόμενος στην καλύβη του, έλεγε: «Λοιπόν, πάνω στα Καυσοκαλύβια πήρα ένα κελάκι που το λένε καλύβι. Και πήρα κι έναν υποτακτικό που τον λένε πατέρα Γεώργιο και του έχω πει να τα διαβάζει καθαρά όλα. Και όταν πήγα πάνω, είχαν ετοιμάσει ένα νοσοκομειακό, γιατί είναι δύσκολα»[505]. Επισήμανε ακόμα στον υποτακτικό του να δείχνει μεγάλη προσοχή στα άγια λόγια, γιατί μιλά με τον Θεό «πρόσωπο προς πρόσωπο». Αν του πούνε να διαβάζει πιο γρήγορα απ' ό,τι του έχει υποδείξει, ακόμα και στο κυριακό της σκήτης να είναι, ευγενικά να αρνείται να συνεχίσει, λέγοντας πως ο γέροντάς μου έτσι μου έχει πει.

Μερικοί θεώρησαν άστοχη την ενέργεια του γέροντα να στείλει στην

έρημο των Καυσοκαλυβίων «μικρά παιδιά» για μοναχούς και ο ίδιος να βρίσκεται μακριά τους, κάτω στο ησυχαστήριο του Μήλεσι. Για τον Θεό όμως και τους αγίους δεν υπάρχουν αποστάσεις. Ο γέροντας δεν μπορούσε ακόμα να αφήσει το ησυχαστήριο που ίδρυσε. Στο Μήλεσι είχε αποκτήσει πολλά πνευματικά παιδιά, τα οποία δεν μπορούσε να αφήσει. Οι άνθρωποι είχαν γίνει «βαρίδια» στον γέροντα. Ακόμα εκεί γίνονταν απίστευτα γεγονότα. Ο γέροντας αναφερόμενος στα όσα συνέβαιναν, είπε: «Δε βλέπεις εδώ τι γίνεται; Κάθε λεπτό και θαύμα. Όσο όμως είμαι εδώ στη Γη, δεν μπορώ να κάνω πολλά πράγματα. Από τον ουρανό θα κάνω περισσότερα»!

Από παλιά έκανε όνειρα για τα Καυσοκαλύβια με τον πατέρα Ησύχιο. Να γίνονταν ερημίτες. Τώρα με τη μικρή του συνοδεία στην καλύβη του Αγίου Γεωργίου ήθελε να παραγγείλει σιτάρι για να το αλέθουν και να φτιάχνουν ψωμί. Να πάρουν ακόμα διάφορα όσπρια, τα οποία αφού τα αλέσουν, θα τα ανακατεύουν με το σιτάρι, το ρύζι, τη σόγια, τις φακές. Θα καλλιεργούν κολοκύθια, ντομάτες, πατάτες και όλα τα χορταρικά[506].

«Να τρέχεις. Από μένα να πάρεις τη γρηγοράδα μου!» ήταν η πρώτη συμβουλή που έδωσε στον υποτακτικό του Γεώργιο. Ο γρήγορος άνθρωπος είναι όπως το τρεχούμενο νερό, καθαρό και χρήσιμο. (Κάποτε η αδελφή του τον έχασε στους δρόμους της Αθήνας από το γρήγορο περπάτημά του· δεν μπορούσε να τον ακολουθήσει). Ο Θεός το πρώτο πράγμα που είχε ζητήσει από τον Αδάμ, όταν ήταν στον Παράδεισο –υπενθύμιζε ο γέροντας– ήταν να εργάζεται. Αν λοιπόν ο Θεός είδε την εργασία ως πρώτη αρετή πριν από την Πτώση του Αδάμ, που ο άνθρωπος ήταν ακόμα υγιής, «πόσο μας χρειάζεται τώρα που είμαστε ασθενείς;» Πολλές φορές έλεγε: «Εργασιοθεραπεία! Αλλά με τον Χριστό!» Τόνιζε ότι πρέπει να καταβάλλουμε όλη μας τη δύναμη σε αυτό που προσπαθούμε να κάνουμε. Ενδιαφερόταν και για τον χρόνο. Είχε ως αρχή του να γίνονται όλα σε σύντομο χρόνο[507].

«Οι Άγιοι με τις μακριές γενειάδες τους εκεί είναι μαζί σας, ας μην τους βλέπετε, κυκλοφορούν ανάμεσά σας», είπε στον πατέρα Γεώργιο και του τόνισε ακόμα: «Να δοξάζεις τον Θεό, παιδί μου, που βρίσκεσαι σε αυτό το μέρος». Η περιοχή των Καυσοκαλυβίων λέγεται το «ιερό βήμα» του Αγίου Όρους, για τη μεγάλη αγιότητα που έχει. «Το να μένεις στο Άγιο Όρος χωρίς ταπείνωση, δεν ωφελεί τίποτα», έλεγε. «Υπάρχουν μοναχοί που με το σώμα τους είναι στο Άγιο Όρος, ενώ με τον νου τους και την καρδιά τους

είναι στην Ομόνοια, αλλά υπάρχουν όμως και μοναχοί που ενώ είναι στην Ομόνοια με το σώμα τους, ο νους τους και η καρδιά τους είναι μέσα στο Άγιο Όρος»![508]

«Όποιος με γνώση και επίγνωση επήγε στα Καυσοκαλύβια αγίασε όντως». Γι’ αυτό πρότεινε σε έναν άλλο μοναχό να πηγαίνει στο κοιμητήριο της σκήτης, δίπλα στο κυριακό, να κάνει μετάνοιες και να προσεύχεται, γιατί όλοι εκεί είναι άγιοι! «Επί των ημερών μου όλοι οι μοναχοί ήσαν άγιοι. Δεν το λέω έτσι. Εγώ τους είδα. Τώρα είναι διαφορετικά τα πράγματα»[509].

Θεωρούσε πολύ ευχάριστο και ωφέλιμο να προσεύχεται ο πιστός όσο περισσότερο μπορεί, «στις ψηλές κορυφές», έχοντας μόνο τον ουρανό από πάνω ή να προσεύχεται μέσα στα δάση. Προέτρεπε τους μοναχούς της καλύβης του να πηγαίνουν και να προσεύχονται σε μια συγκεκριμένη κορυφή των Καυσοκαλυβίων που είναι «σαν αετοφωλιά», και πολύ του άρεσε. Η κορυφή αυτή είναι τόσο απότομη, ώστε νομίζεις, όπως έλεγε και ο γέροντας, πως αν ρίξεις μια πέτρα, θα φτάσει στη θάλασσα[510].

Ο γέροντας επισκέφτηκε για λίγες μέρες την καλύβη του Αγίου Γεωργίου στα Καυσοκαλύβια. Εκεί είχε εγκαταστήσει ως μοναχό και τον πατέρα Παντελεήμονα, ο οποίος πολύ τον αγαπούσε. Δεν ήθελε όμως τον γέροντά του στο Άγιο Όρος, γιατί φοβόταν ότι θα πεθάνει από την εκεί σκληρή ζωή. Μια μέρα τού χάρισε ο γέροντας ως ευλογία τον σκούφο που φόραγε. Τον πρόσεχε πολύ, τον είχε «για κειμήλιο». Πηγαίνοντας στο πυκνό δάσος για να βρουν ελιές, κάπου ακούμπησε τον σκούφο και, όσο και αν τον έψαξαν, δεν μπόρεσαν να τον βρουν. Ο υποτακτικός ήταν περίλυπος, γιατί ο σκούφος που χανόταν ήταν ο δεύτερος. Επιστρέφοντας στην καλύβη, το ανέφεραν στον γέροντα. Την επόμενη μέρα το πρωί ο γέροντας βγήκε στην αυλή της καλύβης και στάθηκε σε ένα πεζούλι. Κοίταζε τη θάλασσα και έβλεπε το Αιγαίο Πέλαγος, απ’ όπου ο άνεμος έφερνε ψηλά το άρωμα της θάλασσας. «Είχε φέξει καλά. Πηγαίνω εκεί. Ανοίγω τα χέρια και κάνω προσευχή και στον αέρα η σκούφια ήρθε και έπεσε μπροστά μου. Την είδαμε. Εγώ με τον Απόστολο πήγαμε να τη δούμε. Αυτά είναι θαύματα», έλεγε ο γέροντας. Είχε κάνει προσευχή στον Άγιο Μηνά για να τον βρει. Ο Θεός, ό,τι ήθελε, του το έκανε. «Βλέπω το χέρι του Θεού ολοφάνερο σε πολλά πράγματα»[511].

Στην πόρτα της καλύβης στα Καυσοκαλύβια, όπου είχε εγκαταστήσει τη μικρή αδελφότητα, υπήρχε ένας σύρτης. Για να ανοίξει η πόρτα, έπρεπε να

πιέσεις τον σύρτη και αν δεν πρόσεχες, τότε έκανε πολύ δυνατό θόρυβο, που ακουγόταν σε «εκατό μέτρα απόσταση». Ενώ ήταν εύκολο να μάθει κάποιος να τον ανοίγει και τους το είχε δείξει και το δοκίμασαν, πάλι έκαναν θόρυβο. Τους τόνιζε την προσοχή που χρειάζεται να υπάρχει για όλα τα πράγματα και κυρίως για τα πνευματικά[512].

Ενώ ήταν στο Μήλεσι, έστειλε επιστολή σε έναν μοναχό της καλύβης του στα Καυσοκαλύβια και του ζητούσε να ασχοληθεί με την «ιχνηλασία». Δηλαδή να παρακολουθεί τα ίχνη των Αγίων της Σκήτης των Καυσοκαλυβίων (Μάξιμος, Νήφων, Ακάκιος κ.ά.)[513]. Τα «καλογέρια» της καλύβης του τον έπαιρναν τηλέφωνο στο Μήλεσι τη νύχτα και μιλούσαν πολλές ώρες πάνω σε πνευματικά θέματα και τον ευχαριστούσε πολύ. Έκαναν συλλογή από χωρία της Αγίας Γραφής, της Υμνολογίας, των Πατέρων που μιλούν για τη μυστική θεολογία, για τη μυστική ζωή και την ένωση της ψυχής με τον Θεό. Από αυτά διάβαζαν στον γέροντα και χαιρόταν η ψυχή του[514].

«Προπονήσεις» για την οριστική επιστροφή του στα Καυσοκαλύβια
Για όσα είχε ζήσει στα Καυσοκαλύβια, έλεγε: «Α, τώρα δεν μπορώ να τα πω. Αλλά μέσα στ’ αυτιά μου ηχούν, τα ζω»[515].

Με όλες τις «προπονήσεις» που έκανε, με τις εκδρομές ή την παραμονή του σε μέρη που μοιάζουν με τα Καυσοκαλύβια, όπως στην Αχλαδερή, προετοίμαζε τον εαυτό του για την οριστική επιστροφή του στο Άγιο Όρος. Όλο τον χειμώνα ήταν ξαπλωμένος. Μετά τον βοήθησαν να βγει έξω και να κινηθεί, να «ταραχθεί» και να ετοιμαστεί. «Θέλω να πάω στα Καυσοκαλύβια, αν μπορέσω. Να καθίσω κανένα μήνα εκεί, να χαρώ εκεί που εμεγάλωσα. Είχα πάει και πέρσι και πρόπερσι, αλλά ε, κάνω έτσι προπονήσεις τώρα»[516].

2. Η οριστική επιστροφή του στο Άγιο Όρος, στην καλύβη της μετανοίας του στα Καυσοκαλύβια (1991)

Στις 23 Απριλίου του 1991, η καλύβη του Αγίου Γεωργίου στα Καυσοκαλύβια ανέλαβε επίσημα τη διακονία του κυριακού, αν και ο γέροντας δεν είχε επιστρέψει οριστικά στη σκήτη. Ο γέροντας Πορφύριος ως ο γέροντας της καλύβης θα είχε τον τίτλο του δικαίου της σκήτης. Ο προηγούμενος δικαίος, πατέρας Νικάνωρ, είπε κάτι που επαληθεύτηκε:

«Άντε, έχουμε ξανακηδεύσει και παλαιότερα δικαίο». Όταν πληροφορήθηκε ο γέροντας, ενώ βρισκόταν στο Μήλεσι, ότι ανέλαβε δικαίος, είπε: «Τώρα αλλάζει η δικαιοσύνη του Θεού» και «οι έσχατοι θα γίνουν πρώτοι και οι πρώτοι έσχατοι».

Πρώτη επιστροφή στα Καυσοκαλύβια, στις 26-5-1991 για δυο μήνες

Το 1991, ο γέροντας Πορφύριος επιχείρησε τρεις φορές να φύγει από το ησυχαστήριό του στο Μήλεσι για να εγκατασταθεί στα Καυσοκαλύβια. Παραμονή της Κυριακής της Πεντηκοστής (26 Μαΐου 1991), αφού προηγουμένως εξομολογήθηκε στην Αθήνα στον πνευματικό του, πατέρα Ευμένιο Σαριδάκη, αναχώρησε για την καλύβη του στα Καυσοκαλύβια με την πρόθεση να μην επιστρέψει στον κόσμο. Σε αρκετά πνευματικά του παιδιά μίλησε με τέτοιο τρόπο, ώστε να καταλάβουν πως βλέπονται για τελευταία φορά! Σε άλλα αναφέρθηκε με υπονοούμενα, των οποίων το νόημα κατανόησαν αργότερα. Σε εκείνα που δεν άντεχαν τον αποχωρισμό, δε μίλησε για την επικείμενη οριστική αναχώρησή του.

Έφτασε με το καραβάκι της γραμμής, τον «Καπετάν Παρασκευά», στον αρσανά των Καυσοκαλυβίων, με το ημερολόγιο του Αγίου Όρους, στις 13 Μαΐου του 1991. Με το κοινό πασχάλιο εορτολόγιο, γιόρταζαν και εκεί την Πεντηκοστή και πανηγύριζε το κυριακό της Αγίας Τριάδας. Δοκίμασε να ανέβει με τα πόδια το ανηφορικό μονοπάτι προς την καλύβη του Αγίου Γεωργίου, παρά το γήρας και τις σοβαρές αρρώστιες του. Δεν τα κατάφερε. Αλλά προσπάθησε να κάνει πράξη αυτό που ζήταγε απ' όλους, να είμαστε σε «συνεχή εγρήγορση με όλη μας τη δύναμη». Οι μοναχοί της καλύβης του δεν ήθελε να χρησιμοποιούν για τη μεταφορά τους ζώα, ακόμα και για μεγάλες αποστάσεις. Στα Καυσοκαλύβια ακόμα και σήμερα δεν υπάρχουν αυτοκίνητα.

Επίσης, βλέποντας στην καλύβη του να τον εγκαταλείπουν οι δυνάμεις του κατά την άσκησή του, για να παραμένει όρθιος και να βοηθήσει το σώμα του να δυναμώσει, ζήτησε και του έφτιαξαν «κρεμαστήρες» από κλαδιά ελιάς. Τις έδενε κάπου ψηλά, «έτσι ώστε βιάζοντας τον εαυτό μου με την προσευχή, δυναμώνω την ψυχή μου περισσότερο, ώστε να παρασύρει και το αδύναμό μου σώμα δυναμώνοντάς το»[517]!

Μια φορά ρώτησε τον υποτακτικό του μοναχό Γεώργιο αν έχει φυτέψει στον κήπο σπανάκι, παντζάρια, καρότα, κολοκύθια. Όταν ο μοναχός απάντησε πως τα έχει φυτέψει, του είπε πως και αυτός του έχει ευχές και

ευλογίες, ότι «από εμένα αργότερα μπορείς να πάθεις κανένα άλλο καλό».

Τη Δευτέρα 17 Ιουνίου 1991 (4 Ιουνίου με το ημερολόγιο του Αγίου Όρους) υπαγόρευσε σε έναν μοναχό της συνοδείας του στην καλύβη του Αγίου Γεωργίου στα Καυσοκαλύβια την Πνευματική Διαθήκη του, μια αποχαιρετιστήρια και συμβουλευτική επιστολή προς όλα τα πνευματικά του παιδιά. Με αυτήν έδειχνε προς όλους έναν δρόμο που αν τον ακολουθήσουμε, θα βρούμε ένα στήριγμα σημαντικό στις δύσκολες μέρες που διανύουμε. (Η επιστολή βρέθηκε στα μοναχικά ενδύματα που προορίζονταν για την ταφή του, κατά την ημέρα της κοίμησής του)*:*

Αγαπητά πνευματικά μου παιδιά,

Τώρα που ακόμα έχω τας φρένας μου σώας, θέλω να σας πω μερικές συμβουλές.

Από μικρό παιδί όλο στις αμαρτίες ήμουνα. Και όταν με έστελνε η μητέρα μου να φυλάξω τα ζώα στο βουνό –γιατί ο πατέρας μου, επειδή ήμασταν πτωχοί, είχε πάει στην Αμερική για να εργασθεί– εκεί που έβοσκα τα ζώα, συλλαβιστά διάβαζα τον Βίο του Αγίου Ιωάννου του Καλυβίτου και πάρα πολύ αγάπησα τον Άγιο Ιωάννη και έκανα πάρα πολλές προσευχές σαν μικρό παιδί που ήμουνα –δώδεκα-δεκαπέντε χρόνων, δε θυμάμαι ακριβώς καλά– και θέλοντας να τον μιμηθώ, με πολύν αγώνα έφυγα από τους γονείς μου κρυφά και ήλθα στα Καυσοκαλύβια του Αγίου Όρους και υποτάχθηκα σε δύο γέροντες αυταδέλφους, Παντελεήμονα και Ιωαννίκιο. Μου έτυχε να είναι πολύ ευσεβείς και ενάρετοι και τους αγάπησα πάρα πολύ και γι’ αυτό, με την ευχή τους, τους έκανα άκρα υπακοή. Αυτό με βοήθησε πάρα πολύ· αισθάνθηκα και μεγάλη αγάπη και προς τον Θεό· και πέρασα πάρα πολύ καλά.

Αλλά κατά παραχώρηση Θεού για τις αμαρτίες μου, αρρώστησα πολύ και οι γέροντές μου μου είπαν να πάω στους γονείς μου, στον Άγιο Ιωάννη Ευβοίας. Και ενώ από μικρό παιδί είχα κάνει πολλές αμαρτίες, όταν ξαναπήγα στον κόσμο, συνέχισα τις αμαρτίες, οι οποίες μέχρι σήμερα έγιναν πολλές. Ο κόσμος, όμως, με πήρε από καλό και όλοι φωνάζουνε ότι είμαι άγιος. Εγώ όμως αισθάνομαι ότι είμαι ο πιο αμαρτωλός άνθρωπος του κόσμου.

Όσα αμαρτήματα ενθυμόμουνα, βεβαίως τα εξομολογήθηκα και γνωρίζω ότι γι’ αυτά που εξομολογήθηκα με συγχώρησε ο Θεός· αλλά, όμως, τώρα έχω ένα συναίσθημα ότι και τα πνευματικά μου αμαρτήματα είναι πάρα

πολλά και παρακαλώ, όσοι με έχετε γνωρίσει, να κάνετε προσευχή για μένα, διότι και εγώ –όταν ζούσα– πολύ ταπεινά έκανα προσευχή για σας· αλλά όμως τώρα που θα πάω για τον ουρανό, έχω το συναίσθημα ότι ο Θεός θα μου πει: «Τι θέλεις εσύ εδώ;» Εγώ ένα έχω να Του πω: «Δεν είμαι άξιος, Κύριε, για εδώ, αλλ' ό,τι θέλει η αγάπη Σου ας κάνει για μένα». Από κει και πέρα δεν ξέρω τι θα γίνει. Επιθυμώ, όμως, να ενεργήσει η αγάπη του Θεού.

Και πάντα εύχομαι τα πνευματικά μου παιδιά να αγαπήσουν τον Θεό, που είναι το παν, για να μας αξιώσει να μπούμε στην επίγειο άκτιστη Εκκλησία Του. Γιατί από εδώ πρέπει να αρχίσουμε.

Εγώ πάντα είχα την προσπάθεια να προσεύχομαι και να διαβάζω τους ύμνους της Εκκλησίας, την Αγία Γραφή και τους βίους των αγίων μας· και εύχομαι κι εσείς να κάνετε το ίδιο.

Παρακαλώ όλους σας να με συγχωρέσετε για ό,τι σας στενοχώρησα.

Ιερομόναχος Πορφύριος
Εν Καυσοκαλυβίοις,
τη 4η/17η Ιουνίου 1991

Κατά την πρώτη επάνοδο στα Καυσοκαλύβια, έμεινε σχεδόν έναν μήνα. Αναχώρησε για το ησυχαστήριό του στο Μήλεσι στα τέλη Ιουνίου του 1991.

Τη μέρα της αναχώρησης του γέροντα από τα Καυσοκαλύβια, συνέπεσε να αναχωρεί και ο αρχιεπίσκοπος Αυστραλίας Στυλιανός Χαρκιανάκης (1935-2019). Ο αρχιεπίσκοπος είχε εκφράσει την επιθυμία να δει τον γέροντα. Μεσολάβησε ένας κοινός γνωστός ιερομόναχος για να συνταξιδέψουν μέχρι την Ουρανούπολη και να δοθεί η ευκαιρία να συζητήσουν με την ησυχία τους κάποια σοβαρά πνευματικά θέματα που απασχολούσαν τον αρχιεπίσκοπο. Τον γέροντα μετέφεραν οι μοναχοί της καλύβης με φορείο στον αρσανά της σκήτης. Εκεί περίμεναν το καραβάκι της γραμμής για τη Δάφνη. Κάποιοι από τη συνοδεία του αρχιεπισκόπου προσπάθησαν να τον φωτογραφίσουν. Τα πνευματικά παιδιά του γέροντα, που γνώριζαν ότι δεν ήθελε να τον φωτογραφίζουν, επιχείρησαν με απότομο τρόπο να τους εμποδίσουν. Όταν όμως το αντιλήφθηκε ο γέροντας, είπε να τους αφήσουν. Οι μοναχοί δε διόρθωσαν την προηγούμενη κακή συμπεριφορά τους προς τους συνοδούς του αρχιεπισκόπου. Ο γέροντας τους είχε μιλήσει άλλη φορά για το ότι τα

«αντίθετα πράγματα» αποτελούν μεγάλο μυστικό στο να φτάσεις στην ταπείνωση. Τους ανέφερε μάλιστα το εξής παράδειγμα: Αν μου πεις να πάω ένα ποτήρι εκεί, εγώ θα το πάω. Αν μετά μου πεις γιατί το πήγες, δε θα με πειράξει και θα το γυρίσω πίσω!

Μια πολύ ωραία φωτογραφία του γέροντα έχει βγει έξω από την καλύβη του Αγίου Γεωργίου, κάτω από μια ελιά, όπου τον τελευταίο καιρό καθόταν συχνά στον ίσκιο της, απολαμβάνοντας τη φύση και οι υποτακτικοί του τη διδασκαλία του. Ελάχιστες φορές δέχτηκε να φωτογραφηθεί, ύστερα από πολλές παρακλήσεις των πνευματικών του παιδιών. Κάποτε τον είχαν φωτογραφίσει ως ηγούμενο και είπε: «Πώς με καταφέρανε και με κάνανε έτσι;» Το τελευταίο διάστημα της ζωής του στα Καυσοκαλύβια δεν ήθελε να τον φωτογραφίζουν. Τώρα ήταν ανυποχώρητος. Έλεγε: «Όχι, πλέον δε θέλω φωτογραφίες». Ένας επισκέπτης στην καλύβη του έβγαλε κρυφά κάποιες φωτογραφίες. Μόλις το έμαθε ο γέροντας, έδωσε εντολή να σβηστούν και είπε: «Μας φωτογραφίζει συνεχώς ο Θεός»[518].

Μετάβαση πρώτη στο ησυχαστήριο στο Μήλεσι για λίγες μέρες (στα τέλη Ιουνίου 1991)

Ο γέροντας Πορφύριος αναγκάστηκε να ακούσει τις παρακλήσεις πολλών πνευματικών του παιδιών και παρά την αρχική απόφασή του να μη φύγει από τα Καυσοκαλύβια, επέστρεψε δυο φορές στον κόσμο, στο Μήλεσι, για λίγες μέρες κάθε φορά. Πάντα όμως βιαζόταν να επιστρέψει το συντομότερο δυνατόν στο Άγιο Όρος.

Την πρώτη φορά επανήλθε στο Μήλεσι στα τέλη Ιουνίου 1991 για λίγες μόνο μέρες. Ο γέροντας τηλεφωνούσε στα πνευματικά του παιδιά, μιλούσε μαζί τους και τα αποχαιρετούσε, γιατί δεν ήθελε να φύγει κρυφά για τα Καυσοκαλύβια. Τηλεφώνησε στην κόρη του καθηγητή της Ιατρικής Γεωργίου Πιπεράκη για να τη χαιρετήσει και της ζήτησε να του πάει μια Φυσιολογία του ανθρώπινου σώματος για να την πάρει μαζί του στα Καυσοκαλύβια. Αν και πήγαινε για να κοιμηθεί εκεί, τον ενδιέφερε η γνώση. Μάλιστα, κάποια φορά είχε πει στον καθηγητή πως αν δε γινόταν παπάς, θα ήθελε να είχε γίνει γιατρός[519]!

Στις 10 με 11 η ώρα τη νύχτα, στα τέλη του Ιουνίου, η Κλεονίκη Παγώνη από το Χαλάνδρι της Αθήνας δέχτηκε ένα τηλεφώνημα από τον γέροντα. «Κλεονίκη, αύριο πρωί πρωί φεύγω για το Άγιο Όρος». Του εξέφρασε τη λύπη της που θα άφηνε μόνα όλα τα πνευματικά του παιδιά και

προσπάθησε να του πει διάφορα. Ο γέροντας τη διέκοψε λέγοντας: «Τώρα θα είμαστε πιο κοντά, θα επικοινωνούμε με την προσευχή μας κάθε στιγμή και όλα θα πάνε καλά… Σας αγαπώ και εύχομαι» και έκλεισε το τηλέφωνο. Ήταν το τελευταίο τηλεφώνημα προς αυτή την κυρία, πριν επιστρέψει για δεύτερη φορά στο Άγιο Όρος[520].

Δεύτερη επιστροφή στα Καυσοκαλύβια (Ιούλιος και Αύγουστος 1991)
Τους μήνες Ιούλιο και Αύγουστο του 1991, τους πέρασε στο Άγιο Όρος. Τις τελευταίες μέρες είχε πόνους στο στομάχι, έπινε μόνο γάλα και ήταν εξαντλημένος. Δε δεχόταν εκείνες τις μέρες τηλεφωνήματα από κανέναν.

Μετάβαση για δεύτερη και τελευταία φορά στο Μήλεσι (9 Σεπτεμβρίου έως 28 Σεπτεμβρίου 1991)
Τη Δευτέρα 9 Σεπτεμβρίου 1991, επέστρεψε για λίγες μέρες στο ησυχαστήριο στο Μήλεσι από την καλύβη του στο Άγιο Όρος. Ο δρ Φιλοσοφίας και θεολόγος Ανδρέας Τηλλυρίδης (μητροπολίτης Κένιας Μακάριος) τον συνάντησε στο Μήλεσι ξαπλωμένο στο κρεβάτι του να κρατά έναν σταυρό στο χέρι. Τον δέχτηκε με πολλή χαρά, όπως τον δεχόταν πάντα, μίλησαν για λίγο, τον ευλόγησε με τον σταυρό και του έδωσε την ευχή του[521].

Μια κοπέλα με αφόρητο άγχος εδώ και πολύ καιρό τον συνάντησε το τελευταίο του διάστημα στον κόσμο. Ο γέροντας της είπε ότι χαίρεται πολύ που τη βλέπει. Τη συμβούλεψε να αγαπήσει τον Χριστό, να στηρίξει την ασφάλειά της σ’ Αυτόν και όλα θα περάσουν. Έβαλε τα χέρια του στο κεφάλι της και τη σταύρωσε. Της είπε: «Να, εδώ μέσα να μπει ο Χριστός»! Η κοπέλα ύστερα από αυτή τη συνάντηση ηρέμησε και έφυγε το φοβερό άγχος της[522].

Την τελευταία μέρα που έφευγε για το Άγιο Όρος, απ’ όπου και δεν ξαναγύρισε, τον συνάντησε στο Μήλεσι μια κυρία με την ανιψιά της, την οποία αγαπούσε πάρα πολύ ο γέροντας. Στην ερώτησή της αν πονά, ο γέροντας απάντησε: «Ναι, πονώ παντού». Σε άλλη ερώτησή της τι να κάνει για να βρει χαρά στη ζωή της, απάντησε: «Να διαβάζεις την Αγία Γραφή, να πηγαίνεις στην εκκλησία, να έχεις πνευματικό, να κοινωνείς. Βλέπεις ότι εγώ τώρα πονώ, αλλά είμαι ευτυχισμένος»[523]!

Ο γέροντας Πορφύριος ενώ ήταν στο Μήλεσι και σχεδίαζε την οριστική αναχώρησή του από τον κόσμο, αναφέρθηκε σε έναν Σιναΐτη ασκητή, ο

οποίος ήταν εκατό χρονών και πληροφορήθηκε από τον Θεό ότι θα πεθάνει. Ζούσε μαζί με τον υποτακτικό του στην έρημο του Σινά, ανεβαίνοντας αριστερά προς το μέρος Γουβά, σε ένα από τα πολλά ασκητήρια που υπάρχουν εκεί. Και λέγει στον υποτακτικό του να πάει πιο κάτω σε μια κατωφέρεια, γιατί εκεί όπου βρίσκονταν δεν είχε χώμα, και να του σκάψει έναν λάκκο. Επέστρεψε ο υποτακτικός και του είπε ότι έκανε αυτό που του ζήτησε. Ο Σιναΐτης γέροντας του ζήτησε να περιμένει λίγο, για να τελειώσει την προσευχή του. Ξαφνικά, φώναξε στον υποτακτικό του να πάει επάνω, να τον πιάσει από το χέρι και να τον μεταφέρει εκεί κάτω, διότι θα πέθαινε και δε θα μπορούσε να έρθει κάποιος άλλος να τον βοηθήσει. Τον έπιασε από το χέρι ο υποτακτικός και ο γέροντας, κρατώντας το μπαστουνάκι του, κατέβηκε την απότομη κατηφόρα. Όταν έφτασαν, φιλήθηκαν και ο Σιναΐτης ασκητής τού ζήτησε να τον κρατήσει για να μπει μέσα στον λάκκο, που θα γινόταν ο τάφος του! Του είπε ακόμα όταν του μιλήσει και διαπιστώσει ότι τον κάλεσε ο Κύριος, τότε να τον σκεπάσει για να μην τον φάνε τα άγρια θηρία. Πράγματι, μπήκε στον τάφο, ξάπλωσε, έκλεισε τα ματάκια του και παρέδωσε το πνεύμα του[524]! Όλα έδειχναν ότι αυτό που διηγήθηκε ο γέροντας Πορφύριος για τον Σιναΐτη ασκητή είχε σχέση με τον ίδιο και τη δική του αναχώρηση.

Το ταξίδι της τρίτης και οριστικής επιστροφής στα Καυσοκαλύβια, στις 2-10-1991

Η τελευταία φορά που αναχώρησε ο γέροντας από το ησυχαστήριο στο Μήλεσι και τον κόσμο ήταν το βράδυ του Σαββάτου 28 Σεπτεμβρίου 1991 (νέο ημερολόγιο). Οι μοναχές κάθε φορά που αναχωρούσε από το ησυχαστήριο, πληροφορούσαν τους επισκέπτες που τον αναζητούσαν για την απουσία του.

Η ανακοίνωση πληροφορούσε γι’ αυτή την αναχώρηση του γέροντα από το Μήλεσι, η οποία ήταν η τελευταία και παρέμεινε αναρτημένη έως στις 3 Δεκεμβρίου του 1991, την επόμενη μέρα της κοίμησής του. Η τελευταία ανακοίνωση του ησυχαστηρίου έγραφε:

Ο γέροντας πατήρ Πορφύριος από σήμερα το απόγευμα απουσιάζει και δε μας είπε σε πόσες μέρες θα επιστρέψη. Αν θέλετε κάτι, μπορείτε να αφήσετε ένα σημείωμα μέσα στο γραμματοκιβώτιο και όταν επιστρέψη, θα του το δώσουμε. Να γνωρίζετε ότι ο ίδιος θα προσευχηθή με πολλή αγάπη για το πρόβλημά σας. Τελευταία φορά έφυγε το βράδυ της 28/9/91 που άλλαξε η

ώρα[525].

Η οριστική επιστροφή του γέροντα Πορφυρίου στο Άγιο Όρος έγινε την Τετάρτη 2 Οκτωβρίου 1991 (19 Σεπτεμβρίου με το ημερολόγιο του Αγίου Όρους). Από τη Δάφνη, το λιμάνι του Αγίου Όρους, πήρε το σιδερένιο καραβάκι της γραμμής «Καπετάν Παρασκευάς»[526] με καπετάνιο τον Ιορδάνη Κοκώνα, άνθρωπο ευλαβή, πεισματάρη με τη θάλασσα και καλό γνώστη των καιρικών συνθηκών. Ο Άγιος Πορφύριος, οι γέροντες Εφραίμ Κατουνακιώτης, Αιμιλιανός Σιμωνοπετρίτης και ο Άγιος Παΐσιος Αγιορείτης μόνο με τον καπετάν Ιορδάνη ταξίδευαν. Εκείνη τη μέρα φύσαγε δυνατός νοτιάς και η θάλασσα είχε μεγάλη τρικυμία. Γι’ αυτό ο καπετάνιος φώναζε: «Τελευταίος σταθμός Αγία Άννα». Επομένως, ο γέροντας δεν μπορούσε να φτάσει στα Καυσοκαλύβια.

Ο γέροντας Πορφύριος βρισκόταν στο κάτω μέρος του καραβιού, σκεπασμένος με μια κουβέρτα, μάλλον την αγαπημένη του κουβέρτα που του έκαναν δώρο οι γέροντές του όταν είχε φύγει οριστικά από τα Καυσοκαλύβια, το 1925, και ποτέ δεν αποχωρίστηκε. Μόλις που ξεπρόβαλλε ο καλογερικός σκούφος του. Τον συνόδευε ο παπα-Φώτης Σκάνδαλος, ο συνεχιστής του έργου του στον Άγιο Νικόλαο στα Καλλίσια.

Στο καραβάκι προς τα Καυσοκαλύβια επέβαιναν δυο ακόμα μοναχοί και δέκα προσκυνητές. Ο καπετάν Ιορδάνης έκανε τον σταυρό του και αναχώρησε, φωνάζοντας πάλι: «Το καράβι θα πάει μέχρι την Αγία Άννα και εκεί θα κατεβείτε όλοι. Έχει φουρτούνα και καιρό και εγώ δε θα σας πνίξω».

Το πλοίο έπλεε κοντά στην παραλία και διέσχιζε τα μεγάλα κύματα. Όλοι παρέμεναν στους πάγκους ακίνητοι, γιατί ήταν αδύνατον να μετακινηθεί κάποιος από το δυνατό κούνημα του πλοίου. Έπειτα από λίγο ο καπετάν Ιορδάνης κατέβηκε τη μικρή σκάλα προς τα ύφαλα του καραβιού και μαζί με τον παπα-Φώτη τακτοποίησαν τον γέροντα Πορφύριο πάνω στο σκέπαστρο της μηχανής. Απευθυνόμενος ο καπετάνιος στον γέροντα, του είπε με τον δωρικό τρόπο της ομιλίας του: «Γερο-Πορφύρη, μη σκεφτείς να πας πέρα από την Αγία Άννα. Καυσοκαλύβια το καΐκι μου δεν πηγαίνει, να σε πνίξω δε θέλω, να με πνίξεις δε θέλεις. Λοιπόν, κατεβαίνεις στην Αγία Άννα, μένεις σε κάποιο κελί κοντά στην παραλία και όταν φτιάξει ο καιρός αύριο-μεθαύριο, σε πάω στα Καυσοκαλύβια». Ο γέροντας δε μίλησε.

Κούναγε τόσο πολύ το καραβάκι, ώστε με δυσκολία πέρασαν, όσοι αντιλήφθηκαν την παρουσία του γέροντα, για να πάρουν την ευχή του.

Εκείνος με ιλαρό βλέμμα κοίταζε τους επιβάτες και τη θάλασσα. Το καραβάκι έπιασε στον αρσανά της Μονής Γρηγορίου, για να κατέβουν τέσσερις από τους επιβάτες του. Ο γερο-Συμεών από τη Γρηγορίου έσυρε το καραβάκι στο μουράγιο. Μόλις είδε τον γέροντα, ανέβηκε τη μικρή ανηφόρα προς τη μονή και χτύπησε το καμπανάκι φωνάζοντας: «Ο Πορφύρης, ο Πορφύρης, ελάτε να τον χαιρετήσετε και να πάρετε την ευχή του. Ο Πορφύρης μπαίνει μέσα (στο Άγιο Όρος)». Σε λίγο, καμιά σαρανταριά μοναχοί άρχισαν να τρέχουν προς τη θάλασσα. Ο καπετάν Ιορδάνης, φοβούμενος να μην αναποδογυρίσει το πλοίο του, τους έβαζε σε τάξη για να πάρουν την ευχή του. «Ο γέροντας με προσήνεια και οφθαλμό χαρούμενο τους χαιρετούσε όλους και ασπαζόταν όλων το χέρι»!

Στη Μονή Διονυσίου υπήρξε ανάλογη υποδοχή και χαρά για τον ερχομό του γέροντα. Στη Μονή Αγίου Παύλου, το πλοίο δεν μπόρεσε να δέσει στον αρσανά της. Στη Νέα Σκήτη, πολλοί μοναχοί από τις διάφορες καλύβες που είχαν ειδοποιηθεί τηλεφωνικά από τη Μονή Γρηγορίου για το πέρασμα του γέροντα, κατέβηκαν στον αρσανά για να πάρουν την ευλογία του. Με μεγάλη δυσκολία έφτασε το καραβάκι στον αρσανά της Σκήτης της Αγίας Άννας. Ο καπετάν Ιορδάνης φώναξε: «Τέρμα. Κατεβαίνετε όλοι εδώ».

Μόλις κατέβηκαν όλοι οι άλλοι επιβάτες, πήρε αγκαλιά τον γέροντα Πορφύριο και τον έβγαλε έξω από το καραβάκι. Άκουσε τον γέροντα να του λέει: «Θα πάμε, Ιορδάνη, θα καλυτερέψει ο καιρός»! Ο Ιορδάνης είπε πως τόσα χρόνια δεν είδε να καλυτερεύει μια τέτοια φουρτούνα και κατέληξε: «Παπά, εσύ τη δουλειά σου την ξέρεις και εγώ τη δικιά μου». Έστρωσε τρεις-τέσσερις κουρελούδες και τον ακούμπησε στο πεζούλι, λέγοντάς του πως θα ειδοποιούσε κάποιο σπίτι της παραλίας για να τον φιλοξενήσει. Ο καιρός χειροτέρευε, αλλά ο γέροντας δεν έφευγε από το πεζουλάκι στον αρσανά της Αγίας Άννας. Ήρθαν μοναχοί από τις γύρω καλύβες και του έφεραν φασκόμηλο. Κουβέντιαζαν με χαρά μαζί του, περιμένοντας μήπως καλυτερεύσει ο καιρός.

Μία ώρα μετά, ο καπετάν Ιορδάνης είδε με την πείρα του στη θάλασσα ότι το καραβάκι του μπορούσε να συνεχίσει το «μεγάλο ταξίδι» του για τα Καυσοκαλύβια, παρά τα μανιασμένα κύματα που βρίσκονταν πίσω του. Μπροστά από το καραβάκι η θάλασσα φαινόταν ήρεμη. Μια δεκαριά δελφίνια ήταν δίπλα τους και ο γέροντας είχε το χέρι του μέσα στο νερό και τα χάιδευε. Βλέποντάς τα αυτά, ο γιατρός πατέρας Ευάγγελος Παπανικολάου, ο οποίος κατέβηκε στη Σκήτη της Αγίας Άννας και συνέχιζε

με τα πόδια, αναφώνησε: «Τούτος είναι άγιος»[527]! Έφτασε στον αρσανά της Σκήτης των Καυσοκαλυβίων και από τότε ο γέροντας δεν ξαναβγήκε στον κόσμο.

Ανέβηκε στην καλύβη του Αγίου Γεωργίου στα Καυσοκαλύβια. Οι μοναχοί χάρηκαν που ο γέροντάς τους επέστρεψε κοντά τους. Ο πατέρας Γεώργιος Καυσοκαλυβίτης, ο οποίος βρισκόταν στην καλύβη όταν ήρθε ο γέροντας, ανέφερε πως αυτή τη φορά έφτασε ο γέροντας μόνος στην καλύβη, ενώ άλλες φορές τον συνόδευε έως εκεί ο παπα-Φώτης ή κάποιο άλλο πνευματικό του παιδί! Πέρασαν εβδομήντα τρία χρόνια από τότε, Κυριακή 15 Σεπτεμβρίου 1918, που μικρό παιδί είχε έρθει για πρώτη φορά στο Άγιο Όρος, στα Καυσοκαλύβια, με τον άγιο γέροντά του Παντελεήμονα. Έπειτα από λίγες μέρες τον είχε πάρει ο γέροντάς του στην αγρυπνία στο κυριακό της Σκήτης των Καυσοκαλυβίων για τη γιορτή του Αγίου Ευσταθίου. Μάλλον δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι έγινε η οριστική επάνοδός του στην καλύβη της μετανοίας του το ίδιο διάστημα, για να παρευρεθεί πάλι στη γιορτή του Αγίου Ευσταθίου. Ζήτησε από τους μοναχούς της συνοδείας του, επειδή ήταν πολύ άρρωστος, και του ανέβασαν το λείψανο του Αγίου Ευσταθίου από το κυριακό της σκήτης στην καλύβη του για να το προσκυνήσει[528].

3. Το τελευταίο διάστημα της ζωής του στα Καυσοκαλύβια – Οι επισκέπτες των τελευταίων ημερών – Οι τελευταίες ημέρες του βίου του

«Ήλθα εδώ με σκοπό να προετοιμαστώ για το τέλος μου. Δε βλέπεις τα χάλια μου; Τι ψυχή θα παραδώσω έτσι όπως είμαι;» έλεγε στους μοναχούς του από ταπείνωση.

Στα Καυσοκαλύβια, στην καλύβη του Αγίου Γεωργίου, έμενε σε ένα μικρό και φτωχικό κελί, όπου πάνω σε ένα απέριττο κρεβάτι ανάπαυε το τελευταίο διάστημα της ζωής του το αγιασμένο και πονεμένο σώμα του. Ενώ του πρότειναν να φτιάξουν καινούργια την καλύβη ή να την επισκευάσουν, το αρνήθηκε. Δεν ήθελε να κατηγορηθούν ότι αγαπούν την πολυτέλεια. Συμβούλευε τα πνευματικά του παιδιά να ζουν όπως έζησε ο ίδιος με τους γέροντές του Παντελεήμονα και Ιωαννίκιο.

Ήταν κουραστικό το τελευταίο διάστημα για τον γέροντα, γιατί εκτός των άλλων υπήρχαν πολλές ελλείψεις. Ακόμα και το κρεβάτι του ήταν

σκοροφαγωμένο και μολονότι του ζήτησαν να το αλλάξουν, δε δέχτηκε. Ήθελε το παλιό, αυτό που ίσως είχε κοιμηθεί το 1952 ο γέροντάς του Παντελεήμων. Μόνο μια ντουλάπα δέχτηκε, για να βάζει μέσα τα λίγα πράγματά του. Γι' αυτό και πολλοί πίστευαν πως δε θα καταφέρει να ζήσει στα Καυσοκαλύβια το τελευταίο διάστημα της ζωής του, λόγω και των πολλών προβλημάτων της υγείας του. Δεν περιγράφονται οι δυσκολίες που αντιμετώπιζαν! Αυτά έκαναν πολλούς να λένε: «Θα αντέξουμε μέχρι το τέλος;»

Ο γέροντας νουθετούσε τα πνευματικά παιδιά της καλύβης του. Τους τόνιζε, όταν πηγαίνουν στο εκκλησάκι του Αγίου Γεωργίου ή στο κυριακό, να προσεύχονται και να μην έχουν αλλού το μυαλό τους. Αλλιώς, καλύτερα να μην πάνε καθόλου. Γι' αυτό ζήτησε και εγκατέστησαν στην εκκλησία του Αγίου Γεωργίου και στο κελί του σύστημα με το οποίο μπορούσαν να επικοινωνούν άμεσα κατά τη διάρκεια των ακολουθιών. Αν τους άκουγε να μη διαβάζουν σωστά, τους σταματούσε και τους διόρθωνε. Έδινε μεγάλη σημασία στο πώς διάβαζαν στις ακολουθίες. Γι' αυτό, ακούγοντας μια φορά από το ραδιόφωνο μια Παράκληση από ένα μοναστήρι του κόσμου, είπε: «Αυτός δεν είναι καλός». Κατάλαβε από τον τρόπο που διάβαζε πως δεν αγαπά τον Θεό!

Ο γέροντας χρειάστηκε ένα χαλί για το κελάκι του. Κάλεσε τον πατέρα Γεώργιο και του είπε πως οι γιατροί τού έχουν πει ότι ακόμα και το βράδυ πρέπει να σηκώνεται και να περπατά έστω και λίγο μέσα στο κελί του. Του κάνει καλό να μην είναι πολλές ώρες ακίνητος στο κρεβάτι . Ήθελε λοιπόν ένα μάλλινο χαλί για να περπατά πάνω σε αυτό και να είναι πιο αθόρυβος, μήπως και τους ενοχλεί και εκείνοι ντρέπονται να του το πουν. Έκανε «διδασκαλία» περί ταπείνωσης και ησυχίας, δείχνοντας τη μεγάλη ευγένειά του[529].

Πλησιάζοντας στο τέλος της ζωής του, ανησύχησε μήπως η αγάπη των πολλών πνευματικών του παιδιών κάμψει την τελευταία επιθυμία του να επιστρέψει οριστικά στα Καυσοκαλύβια και να παραμείνει για να κοιμηθεί στην καλύβη της μετανοίας του. Άλλωστε, ήταν χαρακτηριστική σε όλη του τη ζωή η υπακοή του όχι μόνο προς τους γέροντές του, αλλά και προς τους άλλους ανθρώπους όταν του ζητούσαν κάτι, για να μην τους στενοχωρήσει. Είπε λοιπόν στον υποτακτικό του Μιχαήλ (Ακάκιος) στο Άγιο Όρος, την τρίτη φορά που επέστρεψε εκεί: «Ήλθα για να μείνω μέχρι το τέλος μου. Αν θελήσω να φύγω, να ξέρεις ότι θα 'ναι από τον πειρασμό.

Γι' αυτό κάνε ό,τι μπορείς να με εμποδίσεις», μας είπε ο πατέρας Ακάκιος.

Στις 2 Οκτωβρίου 1991, ο γέροντας Πορφύριος, ενώ είχε αναλάβει δικαίος της Σκήτης των Καυσοκαλυβίων, πληροφορήθηκε τον θάνατο του Οικουμενικού Πατριάρχη Κωνσταντινούπολης Δημητρίου (Δημήτριος Παπαδόπουλος, 1914-1991). Εκφράστηκε με θερμά λόγια για τον πατριάρχη, λέγοντας ακόμα ότι: «ήταν μια μεγάλη πνευματική προσωπικότητα και ένας ευλογημένος άνθρωπος».

Μόλις έμαθε για την εκλογή του νέου Οικουμενικού Πατριάρχη Βαρθολομαίου (Δημήτριος Αρχοντώνης, 1940-), στις 22 Οκτωβρίου 1991, δόξασε τον Θεό και είπε: «Στις ημέρες μας θα έχουμε έναν καλό τιμονιέρη στο καράβι της Εκκλησίας»[530].

Τους τελευταίους μήνες της ζωής του επαναλάμβανε τον λόγο του Αποστόλου Παύλου: «Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγὼ ζῇ ἐν ἐμοὶ Χριστός». Όταν τον επισκέπτονταν στο κελί του ο δόκιμος Ακάκιος και άλλοι μοναχοί, τους έλεγε συνεχώς αυτό τον λόγο και συνέχιζε: «Μπορούμε να γίνουμε σαν τον Παύλο. Γιατί να μη γίνουμε σαν τον Παύλο;»

Ζούσε, αν και στο τέλος της ζωής του, ως αρχάριος μοναχός. Ζήταγε από τον δόκιμο Ακάκιο να του διαβάζει τον Κανόνα του αγγελικού σχήματος του μεγαλόσχημου μοναχού, για να ακούσει τις υποσχέσεις που είχε δώσει στον ίδιο τον Θεό. Καθώς του διάβαζε, τον σταμάταγε και του εξηγούσε αυτά που άκουγε. Μετά, πάλι από την αρχή. Αυτό κράτησε σχεδόν έναν μήνα. Στο τέλος του είπε: «Ξέρεις γιατί σε βάζω και τα διαβάζεις; Θέλω και εγώ να δω τον εαυτό μου. Να δω αν τήρησα τις υποσχέσεις μου προς τον Θεό. Να δω αν ήμουν σωστός μοναχός». Ζύγιζε τον εαυτό του και ζητούσε από τον Θεό να συγχωρέσει τις «αμαρτίες» του.

Μια μέρα λέει στον δόκιμο Ακάκιο: «Θέλω να ακούσω λίγο από τη Νεκρώσιμη Ακολουθία του Θεόδωρου Βασιλικού, από μια συναυλία που είχε δώσει στο Παρίσι». Όταν ο υποτακτικός του είπε πως έχει στα πράγματά του την κασέτα, του ζήτησε: «Τρέξε γρήγορα. Φέρε την». Μόλις άρχισε να ακούει την κασέτα με τη Νεκρώσιμη Ακολουθία, πάτησε το κουμπί και ξέσπασε σε κλάματα. «Έκλαιγε, έκλαιγε και μετά βυθίστηκε. Σαν να τον έχασα» [531]!

Επισκέπτες στα Καυσοκαλύβια λίγο πριν από την κοίμησή του

Στους επισκέπτες που πήγαιναν στην καλύβη του στα Καυσοκαλύβια για να τον συναντήσουν, έλεγε ότι ετοιμαζόταν να αναχωρήσει από τον

κόσμο και τους ζητούσε να προσεύχονται, για να έχει –όπως ακριβώς έλεγε– «Καλήν απολογίαν επί του φοβερού βήματος του Χριστού». Τον απασχολούσε η παράστασή του ενώπιον του θρόνου του Θεού. Μετά αποχαιρετούσε τους επισκέπτες, λέγοντάς τους συνεχώς: «Να προσεύχεστε, να προσεύχεστε»!

1. Στα μέσα του Οκτωβρίου του 1991, λιγότερο από δυο μήνες πριν από την κοίμηση του γέροντα, βρέθηκε στην έρημο των Καυσοκαλυβίων ο καθηγητής πανεπιστημίου Κωνσταντίνος Γρηγοριάδης, δρ Θεολογίας και γνωστός συγγραφέας (και του σχολικού βιβλίου Χριστιανική Ηθική της Γ΄ Λυκείου, με πρώτη έκδοση το 1974). Στο κυριακό έμαθε για την επιστροφή του γέροντα στην καλύβη του Αγίου Γεωργίου. Οι μοναχοί της καλύβης του Αγίου Γεωργίου, οι οποίοι είχαν τη διακονία του κυριακού της σκήτης, του είπαν πως ο γέροντας είναι πολύ άρρωστος και δεν μπορεί να τον δει. Ο γέροντας όμως διέβλεψε τη συζήτηση με τους μοναχούς και έδωσε την ευλογία του να πάει στο κελί του.

Για σχεδόν τρεις ώρες έκαναν με τον καθηγητή μια καταπληκτική πνευματική συζήτηση, με μεγάλη συγκίνηση. Στην ερώτηση προς τον γέροντα πού οφείλεται αυτή η χαρά, απάντησε ως εξής: «Οφείλεται σε δύο λόγους. Δε φαντάστηκα ότι μπορούσαμε να συναντηθούμε εδώ στα Καυσοκαλύβια. Η χαρά μου είναι μεγάλη από αυτή τη συνάντηση, γι’ αυτό και συγκινούμαι. Ύστερα, αυτό το δωματιάκι είναι το μέρος απ’ όπου ξεκίνησα, όταν ήμουν δώδεκα ετών και ανέβηκα εδώ στους αείμνηστους γεροντάδες μου Παντελεήμονα και Ιωαννίκιο. Ο Θεός επέτρεψε και ξαναγύρισα εδώ». Όσο τα έλεγε αυτά, τα μάτια του που ήταν κλειστά γέμιζαν με δάκρυα χαράς και ευγνωμοσύνης στον Θεό.

Στην ερώτηση του καθηγητή Κωνσταντίνου Γρηγοριάδη προς τον γέροντα, αν θα έμενε για πολύ εκεί στην έρημο, επειδή ο κόσμος τον περίμενε στο ησυχαστήριο στο Μήλεσι, με χαμόγελο, καλοσύνη και αγάπη τού είπε: «Άλλαξε κουβέντα, γιατί αυτό που ρωτάς δεν εξαρτάται ούτε από μένα ούτε από σένα»! Όταν αποχαιρέτησε τον γέροντα, τα τελευταία λόγια του ήταν: «Στην ευχή του Χριστού. Η παρουσία σας μου εύφρανε αφάνταστα την ψυχή μου»[532]!

2. Τον Νοέμβριο του 1991, τον συνάντησε για τελευταία φορά στην καλύβη του στα Καυσοκαλύβια ο Ιωάννης Γ. Αγγελάκης, πνευματικό παιδί του και συγγραφέας βιβλίου για τον Άγιο Πορφύριο. Είχαν φιλοξενηθεί στη Μονή Γρηγορίου και από εκεί μαζί με τέσσερις προσκυνητές πήγαν με

καΐκι για να τον δουν. Στον καθένα είπε κάτι για την κατάστασή του. Όταν τον ρώτησαν πότε θα επιστρέψει στο Μήλεσι, τους είπε: «Της Αγίας Τριάδας», απορώντας τι εννοούσε. Του έβαλαν μετάνοια, του φίλησαν το χέρι και πήραν την ευχή του. «Το πρόσωπό του ήταν ήρεμο, ροδαλό, παρά τους πόνους και την ταλαιπωρία του». Φεύγοντας, κύλησε ένα δάκρυ, παρακαλώντας να μην αργήσει η επόμενη συνάντησή τους[533]!

3. Ο γέροντας Αθανάσιος Βατοπαιδινός, Πρωτεπιστάτης του Αγίου Όρους (από 1-6-1991 έως 31-5-1992) κατά το διάστημα της οριστικής επιστροφής και της κοίμησης του γέροντα Πορφυρίου στα Καυσοκαλύβια, λίγο πριν από την κοίμησή του, τον επισκέφτηκε στην καλύβη του Αγίου Γεωργίου. Πήγε με άλλους μοναχούς με μια βάρκα για να τον συναντήσουν. Τον είδαν για λίγο, γιατί ο γέροντας ήταν πολύ άρρωστος. Είδαν ένα άνθρωπο σωματικά «νεκρό», αλλά με μια «καταπληκτική διαύγεια και με μια εκπληκτική διορατική ικανότητα και προφητεία». Ο γέροντας τους είδε πολύ λίγο και τους προέτρεψε να φύγουν. Πράγματι, έφυγαν αμέσως, αφού το μόνο που ήθελαν ήταν να τον δουν και να πάρουν την ευχή του.

Φεύγοντας από την καλύβη προς το κυριακό της σκήτης, τους συνόδεψε ένας υποτακτικός του γέροντα ο οποίος νόμισε ότι λυπήθηκαν που ο γέροντας τους είχε πει να φύγουν. Κάποια στιγμή ο υποτακτικός τούς είπε να περιμένουν λίγο, γιατί ο γέροντας συνήθως το πρωί έχει κάποια αδιαθεσία, αλλά το μεσημέρι αισθάνεται καλύτερα. Οπότε, το απόγευμα θα μπορούσαν να τον δουν περισσότερο. Μόλις όμως τα έλεγε αυτά, χτύπησε το τηλέφωνο στο αρχονταρίκι του κυριακού της σκήτης. Ο αρχοντάρης φώναξε τον υποτακτικό του γέροντα ότι τον ήθελε ο γέροντάς του στο τηλέφωνο. Ο γέροντας του είπε να μη λέει στους επισκέπτες του ότι το απόγευμα θα γίνει καλά και θα τους μιλήσει. Εκείνος τους ζήτησε να φύγουν, γιατί το απόγευμα θα έχει φουρτουνιασμένη θάλασσα και δε θα μπορέσουν. Να τους πει να φύγουν αμέσως! Ο πατέρας Αθανάσιος και οι άλλοι μοναχοί υπάκουσαν στα όσα τους μετέφερε ο υποτακτικός και έφυγαν αμέσως. Πράγματι, σε λίγη ώρα άρχισε μεγάλη θαλασσοταραχή και, αν βρίσκονταν στη βάρκα τους, θα κινδύνευαν[534]!

4. Ένας Αγιορείτης ιερομόναχος πήγε στα Καυσοκαλύβια, στην καλύβη του Αγίου Γεωργίου, λίγο πριν κοιμηθεί ο γέροντας. «Τι ακούς, παπά;» τον ρώτησε ο γέροντας. Ο ιερομόναχος είπε πως ακούει τη θάλασσα, τα κουδούνια και τα ζώα. «Δεν ακούς τον Άγιο Μάξιμο τον Καυσοκαλύβη, τον

Άγιο Νείλο τον Μυροβλήτη;» του είπε πάλι ο γέροντας[535]!

5. Μιλώντας στο τηλέφωνο με ένα πνευματικό του παιδί, του είπε: «Εδώ τώρα ήρθα για να κλάψω γι’ αυτά που η Χάρις του Θεού έδωσε σ’ εμένα». Ενώ σε άλλο τηλεφώνημά του ανέφερε τη φράση: «Κουράστηκα να αγαπάω»! Φαινόταν ότι η αποστολή του εδώ στη Γη τέλειωνε[536].

Οι τελευταίες μέρες στα Καυσοκαλύβια

Πολλά πνευματικά του παιδιά έκαναν πολλές προσπάθειες να τον φέρουν πίσω στο Μήλεσι, εκτός των άλλων επειδή πλησίαζε ο βαρύς χειμώνας του 1991 στα Καυσοκαλύβια και η υγεία του γέροντα συνεχώς χειροτέρευε. Δεχόταν αφόρητες πιέσεις από το ησυχαστήριο στο Μήλεσι, από αγάπη προς τον γέροντα. Με κλάματα τον παρακαλούσαν να γυρίσει πίσω! Ένα πρωινό λέει στον υποτακτικό του Ακάκιο: «Ετοίμασε τα πράγματά μου, σε μία ώρα αναχωρούμε! Το καράβι κατευθύνεται ήδη προς τα Καυσοκαλύβια». Ο υποτακτικός προσευχήθηκε και έκρινε ότι έπρεπε να εκτελέσει την πρώτη εντολή που του είχε δώσει με γαλήνη, όταν είχε πρωτοέρθει στην καλύβη. «Όχι, γέροντα. Δεν τα ετοιμάζω, γιατί τέτοια εντολή μού δώσατε»[537]!

Όταν ερχόταν ιερέας στο κελί του, τον παρακαλούσε να φορέσει το πετραχήλι και να του διαβάσει τη συγχωρητική ευχή «διά πάσαν αμαρτίαν σαρκός και πνεύματος και εγωισμού». Και επαναλάμβανε: «σαρκός και πνεύματος και εγωισμού».

Έναν μήνα πριν από την κοίμησή του, ζήτησε από τον υποτακτικό του δόκιμο Ακάκιο: «Να βρεις ένα τετράδιο και ένα στιλό και να τα έχεις κοντά σου, και μόλις θελήσω να σου πω κάτι, εσύ θα το καταγράφεις. Και θα σου λέω κάθε μέρα και ένα μικρό κομμάτι και εσύ θα το καταγράφεις και θα σου πω τι θα το κάνεις». Αμέσως ο υποτακτικός έφερε τετράδιο και στιλό. Κατέγραψε το πρώτο κομμάτι, που δυστυχώς ήταν και το τελευταίο, γιατί μετά ο γέροντας δεν κατάφερε να μιλήσει. Ίσα ίσα έβγαζε τη μισή λέξη με πάρα πολλή μεγάλη προσπάθεια[538]. Έλεγε:

Εγώ ο ταπεινός δούλος του Κυρίου μας ήμουν στον κόσμο και προσπαθούσα ό,τι μπορούσα να κάνω στον κόσμο, αλλά είδα τον κόσμο τι ήταν. Εγώ ο ταπεινός δούλος του Κυρίου και Θεού μας, ορθόδοξος, της Τρισυποστάτου Θεότητος πιστός δούλος και από μικρό παιδί στο Άγιον Όρος, για να σώσω την ψυχή μου και να ευχηθώ για όλο τον κόσμο, ο Θεός να τον φωτίσει, να ευνοήσει και όλοι να τραβήξουμε προς τον Θεό να ενωθούμε,

διότι μόνο στον Θεό θα μπορέσουμε να σωθούμε. Γιατί καθένας σηκώνει μια δικιά του παντιέρα, να επιδράσει στον κόσμο και έτσι κάνουν όλοι και κανένας μας δε θα σωθεί με αυτόν τον τρόπο. Πρέπει όλοι να ενωθούμε κοντά στον Θεό, να γίνουμε ορθόδοξοι, να μας ενώσει η Αγία Τριάδα, ο αληθινός Θεός, γιατί μόνο σ' Αυτήν υπάρχει η αλήθεια, και αν δεν ενωθούμε όλοι με τον Θεό, να γίνουμε ένα, κανείς δε θα σωθεί· και όλοι πρέπει να ενωθούμε μέσα στην Άκτιστη Εκκλησία του Χριστού… Τώρα πολλοί θέλουν να έρθουν να με δουν με μαγνητόφωνα στο χέρι, για να πάρουν τάχα συνέντευξη. Εγώ είμαι ένας αγράμματος ιερομόναχος, τι μπορώ να τους πω; Τίποτε δεν έχω να τους πω, παρά μόνο να προσευχηθώ να τους φωτίσει ο Θεός, να ενωθούμε όλοι με την Αγία Τριάδα και να προσευχηθώ ο Θεός να φωτίσει και εμάς και όλο τον κόσμο να Τον γνωρίσει[539].

Λίγο μετά υπέστη την πρώτη μεγάλη κρίση, η οποία κράτησε επτά ώρες: από τις 9.00 το βράδυ μέχρι τις 4.00 τα ξημερώματα. Την ονόμαζε «κρίση της Λαμίας», γιατί ένας γνωστός γιατρός του από τη Λαμία του είχε περιγράψει αυτή τη γενική κρίση η οποία προέρχεται από την υπόφυση και δημιουργεί δυσλειτουργία σε όλο τον οργανισμό[540].

Στις 21 Νοεμβρίου 1991 (8 Νοεμβρίου με το ημερολόγιο του Αγίου Όρους), κοιμήθηκε ο γέροντας Ιάκωβος Τσαλίκης στη Μονή του Οσίου Δαβίδ της Εύβοιας. Μόλις το πληροφορήθηκε ο γέροντας Πορφύριος στο κελί του στα Καυσοκαλύβια, δέκα μέρες πριν από τη δική του κοίμηση, έκανε τον σταυρό του και είπε: «Μεγάλος άγιος, και είναι μεγάλος γιατί ήταν απλός. Τώρα είναι πνεύμα, τώρα είναι παντού, τώρα είναι δικός μας»! Ένα πνευματικό παιδί του γέροντα Ιακώβου μετέφερε κάτι που του είχε αποκαλύψει ο γέροντάς του Ιάκωβος. Του είχε εμφανιστεί ο Διάβολος και θέλοντας να του προκαλέσει το πάθος της ζήλιας, του είπε: «Δυο ανθρώπους φοβούμαι πάνω στη Γη, τον Πορφύριο και τον Παΐσιο»! Χωρίς να το θέλει, είπε μια μεγάλη αλήθεια! Ο γέροντας Ιάκωβος όμως ήταν απλός και δε ζήλεψε καθόλου επειδή δεν αναφέρθηκε και στον ίδιο.

Μια από τις επόμενες μέρες, μεταφέροντας ο μοναχός Γεώργιος μια φιάλη με νερό από τον αρσανά της σκήτης, έφτασε κάτω από την καλύβη τους σε ένα συγκεκριμένο σημείο του δρόμου και αισθάνθηκε πολύ έντονα για πρώτη φορά μια ευωδία. Επανειλημμένως ο γέροντας είχε υποδείξει το σημείο αυτό, ότι υπάρχει πολλή ευωδία, άρωμα Θεού! Τώρα, στο τέλος του επίγειου βίου του, αποκάλυψε στους μοναχούς ότι εκεί πήρε τη μεγαλύτερη Χάρη από τον Θεό, επιστρέφοντας από κάποια εργασία του, σε ηλικία

δεκαεπτά χρονών! Ήταν η δεύτερη επίσκεψη του Αγίου Πνεύματος στον μικρό μοναχό Νικήτα (Πορφύριο), μετά το περιστατικό με τον γερο-Δημά στο κυριακό της σκήτης. Από εκείνη τη στιγμή έλεγε πως τελειώθηκε ως χριστιανός και έμεινε και η ευωδία της Χάριτος σε αυτό το σημείο[541].

Τη μέρα που υπέστη στην καλύβη του την πρώτη καρδιακή κρίση, ζήτησε από τους υποτακτικούς του Χαράλαμπο Διονυσιάτη και Γεώργιο Καυσοκαλυβίτη να πάνε στο εκκλησάκι του Αγίου Γεωργίου και να διαβάσουν την Παράκληση της Παναγίας και την Παράκληση των Αγίων Πάντων. Ο πατέρας Γεώργιος προσευχόταν με όλη του τη δύναμη και παρακαλούσε τον Θεό να αποκαταστήσει την υγεία του γέροντά του. Όταν λίγο αργότερα βρέθηκε στο κελί του γέροντα, εκείνος του εξέφρασε με δυνατή φωνή την ευχαριστία του.

Ένα βράδυ στην καλύβη ο γέροντας είδε πως ένας μοναχός ήταν πολύ λυπημένος. Αν και ήταν καταβεβλημένος από το γήρας και τις πολλές αρρώστιες, άρχισε να λέει προς όλους τους μοναχούς της καλύβης ένα αυτοσχέδιο τραγούδι:

Ψεύτικη είναι η αγάπη σου
σαν του Μαγιού το χιόνι,
όπου το ρίχνει αποβραδίς
και το πρωί το λιώνει.

Και χαμογελώντας, πρόσθεσε: «Να, μωρέ παιδιά, και οι Κρητικοί έτσι βγάζουν τις αυτοσχέδιες μαντινάδες και με τις λύρες τους τις παίζουν». Αμέσως άρχισε να τραγουδάει σαν Κρητικός που λέει με τη λύρα τη μαντινάδα του! Άρχισαν όλοι να χαμογελούν και η λύπη από τον μοναχό εξαφανίστηκε.

Ένα άλλο βράδυ ζήτησε να μαζευτούν όλοι οι μοναχοί της καλύβης του Αγίου Γεωργίου κοντά του για να τους ανακοινώσει κάτι. Ένας ηγούμενος ήθελε να τους δωρίσει μια μεγάλη γεννήτρια ρεύματος, αλλά του είπε πως δεν την ήθελε, γιατί η παλιά που έχουν τους φτάνει. Αν και τη χρειαζόταν για τη θέρμανσή του, γιατί από την έλλειψη σιδήρου στο αίμα του πάγωνε όλο το σώμα του. Παρά τη δική του γνώμη, ρώτησε και τους μοναχούς της συνοδείας του. Ένας μοναχός πήρε την πρωτοβουλία και είπε εκ μέρους όλων ότι χρειάζονται τη γεννήτρια. Ο γέροντας σεβάστηκε την απόφασή

τους και επικοινώνησε με τον ηγούμενο, λέγοντάς του ότι τελικά τη θέλουν τη μεγάλη γεννήτρια.

Τους μοναχούς της καλύβης τούς άφηνε ελεύθερους και δεν τους πίεζε να δεχτούν την άποψή του, ακόμα και όταν ήταν ολοφάνερα η ορθή. Ένας άλλος μοναχός τού ζήτησε να πάρουν ηλεκτρικό φουρνάκι και ο γέροντας πάλι δεν του το αρνήθηκε. Χαρακτηριζόταν από ελευθερία και διακριτικότητα[542].

Όλο το ενδιαφέρον του βρισκόταν, κατά το τελευταίο διάστημα της επίγειας ζωής του, στην ενότητα της Εκκλησίας και όλων των ανθρώπων. Ο γέροντας επανέλαβε, λίγο πριν από το τέλος της ζωής του, σε κάποιο πνευματικό του παιδί χαριτολογώντας: «Κουράστηκα να αγαπάω»! Τους δυο τελευταίους μήνες είχε σκληρή δοκιμασία πρώτα από τις πολλές αρρώστιες του και ύστερα από τα άλυτα προβλήματα της συνοδείας του. Όλα έδειχναν ότι έπρεπε να καταρρεύσει, να ηττηθεί! Στάθηκε όμως όρθιος και ανίκητος μέχρι την ώρα της αναχώρησής του[543].

Τις τελευταίες μέρες επέμενε να του διαβάζουν συχνά από τον Προφήτη Ησαΐα τη φράση: «Ἱμάτιον ἔχεις, ἀρχηγὸς ἡμῶν γενοῦ» (*Ησ.* 3, 6). «Αυτά ισχύουν στην εποχή μας», έλεγε. Η εποχή μας είναι ίδια στην κακία με την εποχή που γεννήθηκε ο Χριστός. Την εποχή του Ησαΐα υπήρχε μια κατάσταση αποστασίας. Κυβερνούσαν όχι οι καλοί και ενάρετοι αλλά οι τυχόντες[544].

Έπειτα από μια δυνατή νυχτερινή βροχή, το πρωινό, λίγες μέρες πριν κοιμηθεί ο γέροντας και ενώ η θάλασσα είχε τεράστια κύματα, έστειλε τον υποτακτικό του μοναχό Γεώργιο, θέλοντας να τον ασκήσει πνευματικά, σε ένα πιο μακρινό μέρος που λέγεται Καραβοστάσι. Είναι το λιμάνι κάτω από το Ασκητήριο του Αγίου Νείλου, εκεί όπου ο ίδιος ως δόκιμος μοναχός είχε αισθανθεί την εξαίσια «μελωδία», ένα μέρος όμορφο, με μια λωρίδα θάλασσας να εισχωρεί σε ένα μεγάλο φαράγγι, γεμάτο γύρω του από γκρεμούς. Φτάνοντας ο μοναχός Γεώργιος στο Καραβοστάσι, είδε να έχει πολύ μεγάλα κύματα. Από μακριά προσπάθησε να πιάσει ψάρια, γιατί ήταν πολύ επικίνδυνο να πλησιάσει. Θα τον έπαιρναν τα κύματα. Μέσα σε δέκα λεπτά έπιασε έναν σαργό που ζύγιζε σχεδόν μισό κιλό και χαρούμενος επέστρεψε στην καλύβη. Μόλις έφτασε, άκουσε τον γέροντα να του φωνάζει: «Φωνάξτε μέσα τον ψαρά». Ο γέροντας αστειευόμενος του είπε πως από κάπου τον αγόρασε, γιατί οι ψαράδες και οι κυνηγοί λένε πολλά ψέματα! Έκανε τον σταυρό του και είπε: «Ο Θεός να με ελεήσει, το είχα

πολύ ανάγκη σήμερα». Τον ευχαρίστησε, όπως και όλους τους άλλους υποτακτικούς του μοναχούς για την αγάπη που του έδειχναν[545].

Λίγες μόνο μέρες πριν κοιμηθεί ο γέροντας, ένα πνευματικό του παιδί, που είχε μάλιστα προσφέρει σημαντική οικονομική βοήθεια για την ανέγερση του ησυχαστηρίου στο Μήλεσι, τηλεφώνησε στον Γεώργιο Δημητρίου, διευθυντή των Κυπριακών Αερογραμμών. Του ζήτησε να στείλει ένα ελικόπτερο στο Άγιο Όρος, τα έξοδα του οποίου θα κάλυπτε ο ίδιος, για να μεταφέρει τον γέροντα στο ησυχαστήριό του στο Μήλεσι, προκειμένου να περάσει εκεί τα Χριστούγεννα του 1991. Τον παρακάλεσε να πάει και ο ίδιος ο διευθυντής με το ελικόπτερο για να τον συνοδέψει. Ο διευθυντής των Κυπριακών Αερογραμμών ρώτησε το πνευματικό παιδί του γέροντα αν έχει συνεννοηθεί μαζί του. Τον διαβεβαίωσε πως έχει τηλεφωνήσει στα Καυσοκαλύβια και έχει αναφέρει την επιθυμία του. Ο γέροντας στην αρχή τού απάντησε: «Κουράστηκα, παιδί μου· αφήστε με εδώ στο Άγιο Όρος». Στην επιμονή του όμως προς τον γέροντα για να δεχτεί να έρθει για λίγο στον κόσμο, του είπε: «Να ξανατηλεφωνήσεις αρχές Δεκεμβρίου». (Η επιθυμία αυτή του πνευματικού του παιδιού να τον μεταφέρουν για λίγο στο Μήλεσι δεν πραγματοποιήθηκε, γιατί λίγες μέρες μετά ο γέροντας κοιμήθηκε)[546].

Στις 30 Νοεμβρίου 1991, δυο μέρες πριν από την κοίμηση του γέροντα, τηλεφώνησε ένας μοναχός από την καλύβη του Αγίου Γεωργίου των Καυσοκαλυβίων στο ησυχαστήριο στο Μήλεσι. «Ο γέροντας δεν είναι καλά και έκανε εμετό», τους είπε. Η γερόντισσα Φεβρωνία ζήτησε από ένα πνευματικό παιδί του γέροντα να πάει στο Άγιο Όρος, γιατί με το να πίνει ο γέροντας μόνο γάλα εβαπορέ, έχει εξαντληθεί και θα πεθάνει. Μια μοναχή είπε πως πρέπει να επιστρέψει ο γέροντας στο Μήλεσι για να τον περιποιηθούν οι αδελφές που γνωρίζουν την κατάστασή του. Ένας μοναχός όμως από το Άγιο Όρος που πριν από λίγες μέρες τούς είχε τηλεφωνήσει, τους είπε να μη λένε στον γέροντα να κατέβει στο ησυχαστήριο, γιατί στενοχωριέται. Παρότι ο γέροντας είπε πως θα κατέβει για να κάνει την πρώτη λειτουργία στον νέο ναό της Μεταμόρφωσης του Σωτήρος στο Μήλεσι ή έστω να βάλει το «Ευλογητός» στη Θεία Λειτουργία, όλα έδειχναν πως ο γέροντας βάδιζε προς τον ουρανό[547].

4. Η οσιακή κοίμησή του – Η εξόδιος ακολουθία και η ταφή του

Ο Άγιος Πορφύριος είχε «απόλυτη πληροφόρηση» από τον Θεό για την ακριβή ώρα της οσιακής κοίμησής του. Καθοδήγησε με απόλυτη ακρίβεια τους μοναχούς της καλύβης του Αγίου Γεωργίου στα Καυσοκαλύβια για όσα έπρεπε να γίνουν. Είναι γνωστό ότι η επιθυμία του ήταν να τον βρει το τέλος της ζωής του στον αγαπημένο χώρο της μετάνοιάς του, στα Καυσοκαλύβια του Αγίου Όρους. Επίσης, διακαής πόθος του ήταν να κρυφτεί τις τελευταίες στιγμές του από τα μάτια του κόσμου, επιβεβαιώνοντας στις ύστατες στιγμές του βίου του την ταπείνωσή του. Ο Θεός, άλλωστε, τον είχε δοξάσει στον κόσμο και η φήμη του είχε ξεπεράσει τα σύνορα της χώρας μας[548].

Ο τάφος του

«Τον είδες τον τάφο μου; Θα με σκεπάσουν με τι νομίζεις; Με κοπριά από δαφνόφυλλα και από κυπαρίσσια», είχε πει. Ο τάφος του ήθελε να είναι απλός και ταπεινός, όπως ήταν όλη του η ζωή. Να τον σκεπάσουν με ξερά φύλλα από βάγια και κυπαρίσσια, που έχει πολλά στα Καυσοκαλύβια, που όταν σαπίσουν, γίνονται λίπασμα. «Εκεί πάνε τα αηδόνια και ψάλλουνε»[549]!

Αρκετές μέρες πριν φύγει, άφησε εντολή για το τι θα γίνει με την κηδεία του. Είπε στον δόκιμο Ακάκιο: «Πάρε μολύβι και χαρτί, φώναξέ τους όλους και ό,τι σου λέω, θα το καταγράφεις. Ο πατέρας Ιωαννίκιος και εσύ θα με αλλάξετε. (Αυτοί) θα με πάνε στο κυριακό. Θα γίνει αγρυπνία. Θα μεταλάβετε όλοι. (Αυτοί) θα με πάνε στον τάφο. Θα κλείσετε τα τηλέφωνα και δε θα ειδοποιήσετε κανέναν έξω από τα Καυσοκαλύβια και θα γίνει έτσι ήσυχα και ταπεινά η κηδεία μου». Αφού τα έγραψαν, του τα διάβασαν, τα ενέκρινε και τα καθαρόγραψαν. Τα διάβασαν στους πατέρες. «Θα μπουν στην εικόνα της Παναγίας και ο Μιχάλης (δόκιμος Ακάκιος) θα τα τραβήξει από την εικόνα και θα σας διαβάσει πάλι τι θα γίνει με την κηδεία»[550].

Στο κοιμητήριο των Καυσοκαλυβίων, πίσω από το κυριακό της Αγίας Τριάδας, όπως είχε ζητήσει, ανοίχθηκε ο τάφος του. «Ζήτησε να ταφεί στον τάφο όπου είχαν βάλει προηγουμένως έναν χοντρό και γελαστό μοναχό, για να πάρει κάτι από την αγιότητά του»[551]! Έδωσε σαφείς οδηγίες: με «ποιον τρόπο να σκαφτεί το μνήμα, σε ποιο βάθος, πώς να τοποθετηθούν μεγάλες πλάκες Πηλίου, πού θα εναποτεθεί το σώμα του, ώστε να υπάρχει άμεση επαφή με το χώμα για να λιώσει σύντομα». Η προετοιμασία του θανάτου

υπήρξε «γιορτή» για τον Άγιο Πορφύριο[552]!

Ο ιερομόναχος της καλύβης Ιωαννίκιος πήρε το θάρρος και ρώτησε τον γέροντα: «Τι θα γίνει με τα οστά σου; Τι θα τα κάνουμε;» «Κι αυτά να τα πετάξετε στην ερημιά, να μη με βρούνε και με κάνουνε Άγιο»! Πάντα ήθελε και τους το ζητούσε αυτό. Δε δέσμευσε όμως κάποιον υποτακτικό του με ρητή εντολή. Ήταν μια επιθυμία του[553].

Είχε πίστη στην Ανάσταση του Κυρίου και στην αιώνια ζωή. «Δεν είναι αλήθεια», τόνιζε, «αυτό που λένε ορισμένοι πως δεν υπάρχει η αιώνια ζωή. Την αιώνια ζωή τη βλέπουμε και τη ζούμε κάθε μέρα. Το ότι υπάρχει είμαι πιο σίγουρος να το βεβαιώσω απ' ό,τι ο ήλιος θ' ανατείλει αύριο το πρωί!» Έλεγε ακόμα: «Εγώ, με τη χάρη του Θεού, "βλέπω" ανθρώπους κεκοιμημένους να ζουν και να χαίρονται μέσα στο φως. Είναι πολύ όμορφη η άλλη ζωή»[554]!

Η τελευταία νύχτα του επίγειου βίου του

Γνωρίζοντας από τον Θεό ότι θα αναχωρούσε από τον κόσμο, είχε ζητήσει τις δυο προηγούμενες μέρες της κοίμησής του να μην τον ενοχλήσει κανένας. Δε δεχόταν πλέον επισκέπτες, ούτε απαντούσε στα τηλεφωνήματα, κάτι που έκανε σε όλη την προηγούμενη ζωή του. Μια γνωστή του κυρία τον πήρε στο τηλέφωνο της καλύβης του Αγίου Γεωργίου στα Καυσοκαλύβια, αλλά οι μοναχοί τής είπαν πως δεν μπορεί να της μιλήσει. Άκουσε όμως τη δυνατή φωνή του γέροντα από μακριά: «Εύχομαι, εύχομαι»! Δεχόταν μόνο τους μοναχούς της συνοδείας του.

Την Κυριακή 1 Δεκεμβρίου 1991, το πρωί στη λειτουργία, στην εκκλησία του Αγίου Γεωργίου, ο γέροντας Πορφύριος κοινώνησε για τελευταία φορά του Σώματος και του Αίματος του Κυρίου. Το βράδυ της ίδιας μέρας άρχισε πάλι να επιδεινώνεται η κατάσταση της υγείας του. Κάλεσε τους μοναχούς της συνοδείας του και τους ζήτησε να κάνουν προσευχή στον Θεό για να τον βοηθήσει να παραδώσει την ψυχή του στον Κύριό της.

Πριν υποστεί τη δεύτερη κρίση με την καρδιά του, ζήτησε από τον υποτακτικό του μοναχό Γεώργιο να πάει κοντά του. «Θέλω αύριο να ρίξεις τα κοφίνια σου στη θάλασσα και τα ψάρια που θα πιαστούνε να τα στείλεις στο μοναστήρι κάτω στο Μήλεσι», του είπε συμβολικά και δεν τον άφηνε να φύγει από κοντά του.

Ο γέροντας, αναφερόμενος στο τέλος του, είπε: «Θέλω να φύγω όπως ο Χριστός, γιατί αγαπώ πολύ». Δηλαδή να φύγει και ο ίδιος μαρτυρικά όπως

ο Κύριος. Να είναι ο πόνος του μεγάλος. Κάποιοι μάλιστα έμειναν έκπληκτοι από το πόσο επώδυνες ήταν οι τελευταίες ώρες του βίου του. Οι άλλοι μοναχοί της καλύβης, μόλις τέλειωσαν τον Εσπερινό και το Απόδειπνο, ήρθαν στο κελί του γέροντα[555].

Την τελευταία νύχτα της ζωής του, στις 9.00 το βράδυ, προσπαθούσε να πει κάτι στον υποτακτικό του Μιχαήλ, αλλά εκείνος δεν το καταλάβαινε, γιατί ο γέροντας δεν μπορούσε να αρθρώσει τη λέξη. Κατάλαβε τελικά ότι ζήταγε τον άλλο υποτακτικό του Θεόδωρο (μοναχό Γεώργιο). Τον φώναξε και τους άφησε μόνους για να πάει να του φτιάξει ένα γάλα. Δεν πρόλαβε να το τελειώσει και ο υποτακτικός φώναξε ότι πεθαίνει ο γέροντας. Υπέστη τη δεύτερη και πιο ισχυρή καρδιακή κρίση, παρόμοιας διάρκειας με αυτή που είχε συμβεί πριν από έναν μήνα.

Στις 2.00 μετά τα μεσάνυχτα, ξημερώνοντας η Δευτέρα 2 Δεκεμβρίου, ο γέροντας είπε στον πατέρα Ακάκιο με δυσκολία: «Φώναξε όλους τους πατέρες να έλθουν εδώ, να πέσετε πάνω μου να προσευχηθείτε, γιατί φεύγω»! Τους φώναξε και συγκεντρώθηκαν οι πέντε μοναχοί της καλύβης στο κελάκι του, δίπλα στο εκκλησάκι του Αγίου Γεωργίου. Είχε βρέξει και η θάλασσα είχε μεγάλα κύματα από τον νότιο άνεμο. Του διάβασαν από το Ψαλτήρι, το οποίο σε όλη του τη ζωή αγαπούσε, τον πεντηκοστό ψαλμό της μετανοίας και άλλους ψαλμούς, σύμφωνα με τις δικές του οδηγίες. Ζήτησε από τον πατέρα Ακάκιο να λέει δυνατά την ευχή και οι άλλοι μοναχοί να τη λένε από μέσα τους: «Πρώτα να λες την ευχή χίλιες φορές, Κύριε Ιησού Χριστέ, ελέησόν με». Με το που τέλειωσε, του ζήτησε με δυσκολία: «Να πεις χίλιες φορές το Κύριε Ιησού Χριστέ, ελέησον τον κόσμο Σου». Μόλις τέλειωσε κι αυτό: «Να πεις χίλιες φορές το Δέσποτα Χριστέ, ανάπαυσον τους δούλους Σου». Συνήλθε λίγο. Ο γέροντας έκανε μια τελευταία δημόσια εξομολόγηση προς τους μοναχούς της καλύβης και ο ιερομόναχος της καλύβης τού διάβασε τη συγχωρητική ευχή! Ζήτησε ακόμα και του διάβασε ο ιερομόναχος την ευχή εις Ψυχορραγούντα, για να διευκολύνει την ψυχή να χωρίσει από το σώμα της.

Άρχισε να μην μπορεί πια να αναπνεύσει, να μην μπορεί να κάνει τίποτα. Ζήτησε να τον σηκώσουν. Μόλις τον σήκωσαν, έχασε τις αισθήσεις του και δυσκολευόταν να αναπνεύσει. Τον συνέφεραν. Ζήτησε πάλι να τον σηκώσουν. Τον σήκωσαν για τελευταία φορά. Του είπαν: «Γέροντα, θα χάσεις πάλι τις αισθήσεις σου». Είπαν μεταξύ τους να μην τον σηκώσουν άλλο. Έλεγαν από μέσα τους την ευχή του Ιησού. Κατά τα τελευταία

τριάντα πέντε λεπτά της επίγειας ζωής του, ψιθύριζε διαρκώς από την αρχιερατική προσευχή του Ιησού τη φράση: «ἵνα ὦσιν ἕν» (*Ιω*. 17, 22). Τον άκουσαν ακόμα να λέει συνεχώς μια λέξη-πρόσκληση προς τον Κύριο, η οποία υπάρχει και στην Αποκάλυψη: «Έλα» («ναὶ ἔρχου, Κύριε Ἰησοῦ», *Αποκ.* 22, 20). Το βλέμμα του γέροντα «έφευγε». Γύρισε το πρόσωπό του προς τα δεξιά. Το πρόσωπό του άρχισε να γαληνεύει, να ηρεμεί και να εκπέμπει ένα απαλό, απαλό φως. Μετά έγειρε και άρχισε να κλείνει τα μάτια. Ο δόκιμος Ακάκιος, όπως είχε ζητήσει από τον Θεό και του είχε υποσχεθεί ο γέροντας, του έκλεισε τα μάτια και το στόμα. Είχε έρθει το επίγειο τέλος του Αγίου τη Δευτέρα 2 Δεκεμβρίου (19 Νοεμβρίου με το παλιό ημερολόγιο του Αγίου Όρους) του 1991, στις 4.31 το πρωί[556].

Ο Θεός αξίωσε τον Άγιο Πορφύριο, μετά τη χαρισματική πορεία του, να έχει και ένα οσιακό τέλος, μέσα σε ύψιστη ταπείνωση και αφάνεια: μόνος με τους εν Αγίω Όρει υποτακτικούς του και προσευχόμενος μαζί τους προς τον Κύριο, τη Θεοτόκο και τους αγίους του Θεού.

Η εξόδιος ακολουθία και η ταφή του

Οι πατέρες της καλύβης εκτέλεσαν με ακρίβεια όσα τους είχε πει ο Άγιος Πορφύριος, τα οποία είχαν καταγράψει και παρέμεναν στην εικόνα της Παναγίας. Οι πατέρες Ιωαννίκιος και Ακάκιος τον άλλαξαν και οι άλλοι πατέρες βγήκαν έξω από το κελί. Βρήκαν στα ρούχα του την επιστολή που αναφέραμε πιο πάνω, την πνευματική διαθήκη του, την οποία έστειλαν στη συνέχεια στο ησυχαστήριο στο Μήλεσι. Πήραν μύρο του Επιταφίου, όπως είχε ζητήσει, και τον άλειψαν και έσμιξε με τον Ιησού[557].

Ο Άγιος Πορφύριος είχε ζητήσει από τους υποτακτικούς του να μην κάνουν γνωστή την κοίμησή του πριν από την ταφή του, ούτε και στους άλλους Αγιορείτες πατέρες, πέρα από τους μοναχούς της Σκήτης των Καυσοκαλυβίων. Μιμήθηκε σ’ αυτό τον Όσιο Μάξιμο τον Καυσοκαλυβίτη, στον οποίο έτρεφε μεγάλη αγάπη, ο οποίος έκαιγε την καλύβη του και μετά χανόταν για να μην τον βρίσκουν και τον τιμούν.

Το τίμιο σώμα του, το ταλαιπωρημένο από πλήθος ασθενειών από τότε που είχε φύγει, λίγο μετά τα δεκαεννιά του χρόνια, από τα Καυσοκαλύβια και σε όλη την επίγεια διαδρομή του, μεταφέρθηκε στο κυριακό της Αγίας Τριάδας της Σκήτης των Καυσοκαλυβίων, στο κυριακό όπου πριν από εβδομήντα ένα χρόνια είχε γίνει μοναχός και δυο χρόνια μετά είχε λάβει από τον Θεό το μέγα χάρισμά του. Οι ιερομόναχοι της σκήτης διάβαζαν

στον ναό όλη τη μέρα από το Ευαγγέλιο. Ακολούθησε ολονύχτια αγρυπνία. Μέχρι να τον κατεβάσουν στον τάφο, «η θάλασσα κυριολεκτικά μαινόταν και δεν μπορούσε τίποτα να πλησιάσει στα Καυσοκαλύβια. Μόλις τον κατέβασαν στον λάκκο, σταμάτησε η θάλασσα. Η μέρα έμοιαζε ανοιξιάτικη. Ήρθαν οι πρώτοι, αλλά δεν τον πρόλαβαν. Έγιναν όλα σεμνά και ταπεινά». Κατά την ημέρα της κοίμησής του, οι μοναχοί της συνοδείας του αισθάνονταν την ευλογία του.

Η ταφή του αγίου σώματός του έγινε την Τρίτη 3 Δεκεμβρίου 1991, στις 7.00 το πρωί, με την παρουσία μόνο των λίγων πατέρων της Σκήτης των Καυσοκαλυβίων. «Ήταν η ώρα που ο ουρανός ρόδιζε στην ανατολή από την ανταύγεια της ημέρας που ερχόταν, σύμβολο, για μερικές ψυχές, της από τον θάνατο στο φως και τη ζωή μεταβάσεως του μακαριστού γέροντος»[558]. Λίγο μετά, σύμφωνα με την εκπεφρασμένη επιθυμία του, ανακοινώθηκε το γεγονός της κοίμησής του.

«Ο γέροντας εκοιμήθη»

Τη Δευτέρα 2 Δεκεμβρίου 1991, στις 7.40 το βράδυ, τη μέρα που το πρωί της κοιμήθηκε ο Άγιος Πορφύριος και ενώ όλα ήταν έτοιμα στα Καυσοκαλύβια για να γίνει, ξημερώνοντας η άλλη μέρα, η ταφή του αγίου σώματός του, τηλεφώνησε ένας μοναχός από την καλύβη του Αγίου Γεωργίου στα Καυσοκαλύβια σε έναν υποτακτικό του γέροντα στο ησυχαστήριο στο Μήλεσι. Μάλλον πρόκειται για την πρώτη ανακοίνωση έξω στον κόσμο για την κοίμηση του Αγίου Πορφυρίου, λίγες ώρες πριν από την εξόδιο ακολουθία στο Άγιο Όρος και ενώ ήταν αδύνατον λόγω και της μεγάλης θαλασσοταραχής στον αρσανά των Καυσοκαλυβίων να πάει οποιοσδήποτε:

«Σου τηλεφωνώ από το δωμάτιο του γέροντα».

«Προσκυνώ, να ’χουμε την ευχή του».

«Τ’ ακούει ο γέροντας, είναι κοντά στον Θεό»!

«Την ευχή του να ’χουμε, προσκυνώ».

«Ο γέροντάς μας εκοιμήθη το πρωί. Τώρα τον έχουμε στο κυριακό, όπου οι πατέρες τού διαβάζουν το Ευαγγέλιο. Αύριο το πρωί θα ταφεί ταπεινά και απλά, όπως ήθελε. Δε θέλει να το μάθει κανείς πριν γίνει η κηδεία του. Σου το λέω για να το πεις στις αδελφές (στο Μήλεσι) όπως ξέρεις»[559].

Η τραγική είδηση της κοίμησης του Οσίου Πορφυρίου μεταφέρθηκε γρήγορα από τα Καυσοκαλύβια του Αγίου Όρους στον κόσμο. Ένα

πνευματικό του παιδί είπε από το ραδιόφωνο: «Ο στάρετς του Ωρωπού εκοιμήθη. Είδηση συγκλονιστική. Ακόμα έχουμε στο κεφάλι μας την προστατευτική κίνηση του χεριού του, που μας δίνει την ευχή· στο χέρι μας την αίσθηση του χεριού του, που μετρά τον σφυγμό μας· στην καρδιά μας τη μορφή του»[560]!

«Ο γέροντας εκοιμήθη, να έχουμε την ευχή του»: «Σαν ηχώ που αντήχησε απ' άκρου σε άκρο σ' όλη την Ελλάδα και σ' όλο τον κόσμο ακούστηκε η είδηση. Άκουσμα απίστευτο και όμως αληθινό. Όλοι περιμέναμε πως θα συνέβαινε κάποτε. Αυτό το κάποτε ετοποθετείτο μακρινό στο μέλλον, απρόσιτο. Μέσα μας όμως μας έτρωγε η σκέψη για το τι θ' απογίνουμε όταν θα φτάσει εκείνη η ώρα. Γιατί δασκάλους έχουμε πολλούς, ου πολλούς όμως πατέρας. Ποιος λοιπόν θα μας παρηγορήσει αυτές τις δύσκολες ώρες;… Μου είναι αδύνατο να τον φαντασθώ νεκρό. Το σώμα του αποθεμένο στην καλή αθωνική γη θα αποδώσει καρπόν εκατονταπλασίονα στις καρδιές των παιδιών του»[561]!

Ο γέροντας Σωφρόνιος του Έσεξ, όταν πληροφορήθηκε την κοίμηση του Οσίου Πορφυρίου, είπε: «Τώρα στον ουρανό έχει φτάσει τη δόξα του Αγίου Σεραφείμ του Σάρωφ»[562].

Ένας πολύ μορφωμένος άνθρωπος από την Αθήνα, πνευματικό παιδί του Αγίου Πορφυρίου, απουσίαζε στο εξωτερικό τη μέρα που κοιμήθηκε ο γέροντας και δεν είχε πληροφορηθεί την κοίμησή του. Επιστρέφοντας στην Αθήνα, αντιμετώπισε ένα οικογενειακό πρόβλημα και θέλησε, όπως έκανε πάντα, να τον συμβουλευτεί. Σχημάτισε τον αριθμό του τηλεφώνου του γέροντα και άκουσε τον ίδιο να του απαντά! Τον χαιρέτησε και ζήτησε την ευχή του και ακολούθως του εξέθεσε το πρόβλημά του και ζήτησε τη συμβουλή του. Ο γέροντας του είπε τι να κάνει και τι να αποφύγει. Τον ευχαρίστησε και του είπε πως θα πάει να τον δει, μόλις μπορέσει. Τότε άκουσε τον γέροντα να του λέει: «Να μη με ξαναπάρεις στο τηλέφωνο, διότι έχω αποθάνει»[563]!

Το μνημόσυνό του

Το μνημόσυνο των Σαράντα ημερών από την κοίμηση του γέροντα Πορφυρίου έγινε στο Άγιο Όρος, το Σάββατο 11 Ιανουαρίου (29 Δεκεμβρίου με το ημερολόγιο του Αγίου Όρους) του 1992. Τη μέρα του μνημοσύνου, οι μοναχοί της συνοδείας του έζησαν θαυμαστά γεγονότα. Εντονότερα ένιωσαν μια απερίγραπτη Χάρη μέσα στην εκκλησία του

Αγίου Γεωργίου, στην καλύβη τους, την ώρα που διαβάζονταν τα Καθίσματα του Ψαλτηρίου και γινόταν η Παράκληση της Παναγίας! Εκείνη τη μέρα πολλοί μοναχοί και επισκέπτες αντίκρισαν στην κορυφή του Άθω μία ασυνήθιστη ολόλαμπρη νεφέλη!

Ο τάφος του στα Καυσοκαλύβια ήταν πολύ ταπεινός και απέριττος. Οι μοναχοί της συνοδείας του τον άφησαν απεριποίητο, γεμάτο με χόρτα, για να μη φανούν υπερβολικοί σε σχέση με ό,τι συνέβαινε στο κοιμητήριο της σκήτης. Δεν ήξεραν πώς να φερθούν, γιατί ο γέροντας τους είχε μάθει να μην ξεχωρίζουν από κανένα[564].

Την Κυριακή 12 Ιανουαρίου 1992, στο γυναικείο ησυχαστήριο της Μεταμόρφωσης του Σωτήρος στο Μήλεσι, τελέστηκε το Τεσσαρακονθήμερο μνημόσυνο του γέροντα. Το αποστολικό (*Εφεσ.* 4, 7-13) και το ευαγγελικό ανάγνωσμα (*Ματθ*. 4, 12-17) έκαναν αισθητή την παρουσία του Αγίου Πορφυρίου[565]! Ο Κύριος «ἔδωκε τοὺς μὲν ἀποστόλους, τοὺς δὲ προφήτας, τοὺς δὲ εὐαγγελιστάς, τοὺς δὲ ποιμένας καὶ διδασκάλους, πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἁγίων εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, μέχρι καταντήσωμεν οἱ πάντες εἰς τὴν ἑνότητα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ» (*Εφεσ*. 4, 11-13) και «Ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει φῶς εἶδε μέγα, καὶ τοῖς καθημένοις ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς» (*Ματθ*. 4, 16).

5. Η εκταφή του αγίου λειψάνου του

Στα Καυσοκαλύβια, η εκταφή των κεκοιμημένων μοναχών, σύμφωνα με την παράδοση, γίνεται συνήθως τρία χρόνια μετά την ταφή. Η ανακομιδή του λειψάνου του Αγίου Πορφύριου από το κοιμητήριο των Καυσοκαλυβίων έγινε την Τετάρτη 3 Νοεμβρίου 1994 με το ημερολόγιο του Αγίου Όρους (16 Νοεμβρίου με το νέο ημερολόγιο), ημέρα που γιόρταζε η καλύβη του Αγίου Γεωργίου. Έλαβαν μέρος οι μοναχοί της καλύβης Ιωαννίκιος, Νικήτας και Γεώργιος.

Ο υποτακτικός του Αγίου Πορφύριου πατέρας Γεώργιος Καυσοκαλυβίτης, ο οποίος ήταν παρών στην ανακομιδή, μας μετέφερε κάποιες πληροφορίες: «Σκεφτήκαμε η ανακομιδή των λειψάνων του Αγίου γέροντά μας να πραγματοποιηθεί λίγες μέρες πριν από την ολοκλήρωση της τριετίας. Η καταλληλότερη ημερομηνία βρέθηκε. Συνέπιπτε μάλιστα με την

ανακομιδή των λειψάνων του Αγίου Γεωργίου, αφού στον Αϊ Γιώργη είναι αφιερωμένος ο ναός στο κελί μας. Ήταν αργά το βράδυ όταν ολοκληρώθηκε η ανακομιδή».

Οι μοναχοί Ιωαννίκιος και Νικήτας μετέφεραν τα άγια λείψανα σε κοντινό δάσος, όπου μυστικά κρύφτηκαν. Ο μοναχός Γεώργιος αρνήθηκε να τους ακολουθήσει, θέλοντας να αγνοεί τον νέο τόπο ταφής των αγίων λειψάνων. «Σαφέστατα δεν πετάχτηκαν και δε διασκορπίστηκαν στα τέσσερα σημεία του ορίζοντα. “Φυλάσσει Κύριος πάντα τὰ ὀστὰ αὐτῶν, ἐν ἐξ αὐτῶν οὐ συντριβήσεται”» (*Ψαλμ*. 33, 21), εξήγησε. Η ταπεινή ανακομιδή των αγίων λειψάνων του, καθώς και η απόκρυψή τους από τα μάτια του κόσμου, συμβαδίζουν με όσα έλεγε ο Άγιος εν ζωή: «Δε θέλω να με βάλετε σε φωτογραφίες, θέλω να με βάλετε στην καρδιά σας. Όποιος θα με έχει στην καρδιά του, θα είμαι πάρα πολύ κοντά του»[566]!

Μετά την εκταφή του αγίου λειψάνου του, στον τάφο του Αγίου Πορφυρίου έβαλαν τον παπα-Νικάνορα. Έγινε ήδη και εκείνου η εκταφή. Δε θα βρείτε προσωπικό τάφο του Αγίου Πορφυρίου, παρά μόνο τη φωτογραφία του τάφου του στα Καυσοκαλύβια. Τα άγια λείψανά του, κατ’ εντολή του, κρύφτηκαν στο δάσος της Κερασιάς ή, κατ’ άλλους, στην περιοχή του Αγίου Νήφωνα.

Ο Άγιος Πορφύριος ο Καυσοκαλυβίτης ενόσω ζούσε στον κόσμο, έλεγε στα πνευματικά του παιδιά: «Όταν με θέλετε και δεν μπορείτε να με βρείτε, φωνάξτε με, πέστε μου τι θέλετε κι εγώ θα το ακούσω»[567]!

Πολλές φορές μίλησε για τα μετέπειτα της κοίμησής του χρόνια: «Μόλις με καλέσετε, θα έρχομαι αμέσως εδώ, εδώ μπροστά σας και θα σας ακούω. Θα είμαι μπροστά σας, αλλά δε θα με βλέπετε. Θα σας μιλάω, αλλά δε θα με ακούτε. Θα με ακούτε μέσα σας και θα σας κατευθύνω για ό,τι ανάγκη ή πρόβλημα έχετε. Μέσα από την προσευχή σας θα σας μιλώ και θα σας βοηθώ»[568]. «Όταν μας συνδέει ο Χριστός, αποστάσεις δεν υπάρχουν. Όταν φύγω απ’ τη ζωή αυτή, θα ’ναι πιο καλά. Θα είμαι πιο κοντά σας»[569]!

504. Βλ. Ευγενίου, Μητροπολίτη Ιεραπύτνης και Σητείας, «Ο Γέροντας Πορφύριος και η σχέση του με την Κρήτη, τους αγίους και τα ασκητήριά της», σ. 161.

505. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 613.

506. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Βίος και Λόγοι*, σ. 334.

507. Βλ. *Πνευματική Ολυμπιάδα*, σ. 106-107, 113, 213-214, 221.

508. Βλ. *Πνευματική Ολυμπιάδα*, σ. 56.

509. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…*, σ. 476.

510. Βλ. *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 27.

511. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 364-367.

512. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Βίος και Λόγοι*, σ. 299.

513. Βλ. *Πνευματική Ολυμπιάδα*, σ. 123.

514. Βλ. Αγαπίου, *Η θεϊκή φλόγα…*, σ. 97.

515. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…*, σ. 179.

516. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 495.

517. Βλ. *Πνευματική Ολυμπιάδα*, σ. 200.

518. Βλ. *Πνευματική Ολυμπιάδα*, σ. 129-130.

519. Βλ. https://www.pemptousia.gr/video/o-giatros-tou-agiou-porfiriou-milai-gia-ta-thavmasta-gegonota-pou-ezise-konta-ston-agio/ (τελευταία ανάκτηση 28-5-2019).

520. Βλ. *Όσιος Πορφύριος, Μαρτυρίες-Διηγήσεις…*, σ. 147-148.

521. Βλ. *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες,* σ. 165.

522. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Ανθολόγιον θαυμάτων*, σ. 448-449.

523. Βλ. Ιωαννίδης, *Μαρτυρίες και εμπειρίες,* σ. 173-174.

524. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 626-627.

525. Βλ. *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες,* σ. 270.

526. Για το όνομα του πλοίου («Καπετάν Παρασκευάς») και το επώνυμο του καπετάν Ιορδάνη (Κοκώνας) μας πληροφόρησε στις 28-5-2019 ο ανιψιός του Παρασκευάς Κοκώνας, καπετάνιος στο σύγχρονο καραβάκι «Αγία Άννα», το οποίο εκτελεί στις μέρες μας το δρομολόγιο από τη Δάφνη στα Καυσοκαλύβια.

527. Βλ. π. Ευάγγελου Παπανικολάου, «Η τελευταία είσοδος του Οσίου στο Άγιον Όρος», στο *Όσιος Πορφύριος, Μαρτυρίες-Διηγήσεις-Νουθεσίες*, Εκδόσεις Ενωμένη Ρωμιοσύνη, Θεσσαλονίκη [2]2017, σ. 193-198. Βλ. και https://www.aegeanews.gr/news/ekklisia/40613/agios-gerontas-porfirios-teleftea-isodos-sto-agion-oros-martiria-evangelou-papanikolaou-iatrou/# (τελευταία ανάκτηση 8-4-2019).

528. Βλ. *Πνευματική Ολυμπιάδα*, σ. 82-83.

529. Βλ. *Πνευματική Ολυμπιάδα*, σ. 108-109, 125, 128-129.

530. Βλ. https://www.romfea.gr/katigories/10-apopseis/24790-ta-tria-gegonota-pou-ezise-o-agios-porfurios-os-dikaios-ton-kausokalubion (τελευταία ανάκτηση 5-2-2019).

531. Βλ. https://www.youtube.com/watch?v=V0afUjBRThY (τελευταία ανάκτηση 20-6-2019).

532. Βλ. *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες,* σ. 247.

533. Βλ. Ιωάννου Γ. Αγγελάκη, *Ο Άγιος Πορφύριος Για τα Σεμινάρια Ψυχοδυναμικής*, Εκδόσεις Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Μήλεσι 2015, σ. 81-82.

534. Βλ. *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες,* σ. 57, 60.

535. Βλ. Γέρων Μωυσής Αγιορείτης, «Ο Γέροντας Πορφύριος και ο

ανθρώπινος πόνος», στο *Γέροντας Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης, Ορόσημο αγιότητος στο σύγχρονο κόσμο*, Εκδόσεις Ιεράς Μονής Χρυσοπηγής, Χανιά 2008, σ. 468-469.

536. Βλ. *Πνευματική Ολυμπιάδα*, σ. 87-88.

537. Συνέντευξη με τον μοναχό της τελευταίας συνοδείας του Αγίου Πορφυρίου, Ακάκιο Καυσοκαλυβίτη, στις 21-6-2019, Καυσοκαλύβια.

538. Συζήτηση με τον μοναχό Ακάκιο Καυσοκαλυβίτη στις 21-6-2019, Καυσοκαλύβια.

539. Βλ. http://www.diapoimansi.gr/PDF/peiraikh%20ekklhsia.pdf (τελευταία ανάκτηση 22-6-2019).

540. Βλ. https://www.youtube.com/watch?v=V0afUjBRThY (τελευταία ανάκτηση 20-6-2019).

541. Βλ. *Πνευματική Ολυμπιάδα*, σ. 83, 92, 108-110.

542. Βλ. *Πνευματική Ολυμπιάδα*, σ. 57-58, 84-85, 112.

543. Βλ. *Πνευματική Ολυμπιάδα*, σ. 135-136.

544. Βλ. https://www.youtube.com/watch?v=V0afUjBRThY (τελευταία ανάκτηση 20-6-2019).

545. Βλ. *Πνευματική Ολυμπιάδα*, σ. 110-112.

546. Βλ. *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες,* σ. 181.

547. Βλ. *Από το Σημειωματάριον ενός Υποτακτικού*, σ. 62-63.

548. Βλ. https://www.romfea.gr/katigories/10-apopseis/11766-apokatastasi-tis-alitheias-gia-ton-agio-porfurio (τελευταία ανάκτηση 29-1-2019).

549. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 422, 676-

677.

550. Βλ. https://www.youtube.com/watch?v=V0afUjBRThY (τελευταία ανάκτηση 20-6-2019).

551. Βλ. Βασιλείου, προηγουμένου Ι. Μονής Ιβήρων, «Ο Γέροντας Πορφύριος…», σ. 78.

552. Βλ. https://www.romfea.gr/katigories/10-apopseis/11766-apokatastasi-tis-alitheias-gia-ton-agio-porfurio (τελευταία ανάκτηση 29-1-2019).

553. Βλ. https://www.youtube.com/watch?v=V0afUjBRThY (τελευταία ανάκτηση 20-6-2019).

554. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Βίος και Λόγοι*, ό.π., σ. 586.

555. Βλ. *Πνευματική Ολυμπιάδα*, σ. 103-105.

556. Βλ. https://www.youtube.com/watch?v=V0afUjBRThY (τελευταία ανάκτηση 20-6-2019).

557. Βλ. https://www.youtube.com/watch?v=V0afUjBRThY (τελευταία ανάκτηση 20-6-2019).

558. Βλ. *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 40-41.

559. Βλ. *Από το Σημειωματάριον ενός Υποτακτικού*, σ. 63.

560. Βλ. Παναγιώτα Γκίκα-Δοϊτσίνη, στο *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 209.

561. Βλ. Κωνσταντίνος Σκουτέρης, *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 227-228.

562. Βλ. *Πνευματική Ολυμπιάδα*, σ. 65.

563. Βλ. Παναγιώτης Σωτήρχος, στο *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες*

και εμπειρίες, σ. 137-138. Δεν μπορέσαμε να βρούμε ποιος τηλεφώνησε στον γέροντα. Ίσως και άλλοι να είχαν παρόμοιες εκπλήξεις. Ο ίδιος ο Άγιος είχε πει πως μετά την κοίμησή του θα είναι πιο κοντά με τους ανθρώπους, γιατί οι αποστάσεις καταργούνται.

564. Βλ. *Πνευματική Ολυμπιάδα*, σ. 141.

565. Βλ. Κωνσταντίνος Σκουτέρης, *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 230.

566. Βλ. https://www.romfea.gr/katigories/10-apopseis/11766-apokatastasi-tis-alitheias-gia-ton-agio-porfurio (τελευταία ανάκτηση 29-1-2019).

567. *Αγίου Πορφυρίου, Ανθολόγιον θαυμάτων*, σ. 216.

568. Βλ. *Όσιος Πορφύριος, Μαρτυρίες…,* σ. 148.

569. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Βίος και Λόγοι*, σ. 198.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ – Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΤΟΥ ΚΑΥΣΟΚΑΛΥΒΙΤΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ – Η ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΤΟΥ ΚΑΥΣΟΚΑΛΥΒΙΤΗ

1. Λόγος για τον Θεό – Η πίστη – Οι δυο δρόμοι προς τον Θεό

Η πίστη στον Θεό

Όλα γύρω μας, έλεγε ο Άγιος Πορφύριος, είναι «σταλαγματιές της αγάπης του Θεού»: τα έμψυχα, τα άψυχα, τα φυτά, τα ζώα, τα πουλιά, τα βουνά, η θάλασσα, το ηλιοβασίλεμα, ο έναστρος ουρανός. Όλα να τα χαίρεστε, γιατί μας διδάσκουν και μας οδηγούν στον Θεό. Να εκμεταλλεύεστε τις ωραίες στιγμές, οι οποίες προδιαθέτουν την ψυχή για προσευχή και την καθιστούν λεπτή, ευγενική, ποιητική. Να ξυπνήσετε το πρωί να δείτε τον βασιλιά ήλιο να βγαίνει «ολοπόρφυρος» από το πέλαγος. Ο ενθουσιασμός σας για ένα ωραίο τοπίο, ένα εκκλησάκι, κάτι ωραίο, να μη μένει μόνο σ' αυτό, αλλά να προχωρείτε σε όλα τα ωραία και να ζείτε «τον μόνον Ωραίον». «Όλα είναι άγια»: η θάλασσα, το μπάνιο, το φαγητό. Όλα μας οδηγούν στη μεγάλη Αγάπη, στον Χριστό[570]. Η πίστη στον Θεό, έλεγε ακόμα, είναι «αναπόδεικτος γνώσις», «σχέσις υπέρ φύσιν»[571].

Ο Θεός γνωρίζει τα πάντα με ακρίβεια, σε όλο το βάθος και το πλάτος τους. «Πάντα δὲ γυμνὰ καὶ τεραχηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς Αὐτοῦ» (*Εβρ*. 4, 13) Ο Κύριος μας γνωρίζει, πριν γνωρίσουμε εμείς τον εαυτό μας. Μας γνώριζε καλά πριν από τη σύλληψή μας, προ καταβολής κόσμου! Γνωρίζει τις διαθέσεις μας, την παραμικρή μας σκέψη, τους λογισμούς, τις αποφάσεις μας, πριν τις πάρουμε! Η άπειρη Γνώση του Θεού προς όλα τα όντα (ορατά και αόρατα, έσχατα και αρχαία) είναι ασύλληπτη από τον νου μας. «Ο Θεός προγνωρίζει, αλλά δεν προορίζει»[572].

Δυο δρόμοι προς τον Θεό

Ο Άγιος Πορφύριος αναφερόταν σε δυο δρόμους που οδηγούν προς τον Θεό. Ο πρώτος δρόμος είναι ο σκληρός και κουραστικός: με τις άγριες επιθέσεις κατά του κακού, με το να θυμάσαι τον θάνατο, την Κόλαση, τον Διάβολο. Αυτό τον δρόμο διάλεξαν πολλοί και «έχυσαν αίμα, για να

λάβουν πνεύμα» και έφτασαν σε μεγάλη αρετή.

Ο δεύτερος δρόμος είναι πιο «εύκολος», σύντομος και σίγουρος: με την αγάπη! Δεν πολεμάς να διώξεις το σκοτάδι από το δωμάτιο της ψυχής σου, αλλά ανοίγεις μια τρυπούλα, για να έρθει το φως και τότε φεύγει το σκοτάδι. Αυτός ο τρόπος επιτυγχάνεται με τη μελέτη των Κανόνων των αγίων, όπου υπάρχουν οι τρόποι που μεταχειρίστηκαν οι άγιοι, οι όσιοι, οι μάρτυρες. Είναι καλό να κάνουμε αυτή την «κλοπή». Με τη συνεχή «μνήμη του Θεού» ο νους αποκτά ευλυγισία.

Ο άνθρωπος πηγαίνει προς τον Θεό με «απλότητα και αφελότητα». Η απλότητα είναι η αγία ταπείνωση. Να έχουμε απόλυτη εμπιστοσύνη στον Χριστό. Αυτό που λέμε στη Θεία Λειτουργία: «πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα» και «Σοὶ παρακατιθέμεθα τὴν ζωὴ ἡμῶν ἅπασαν καὶ τὴν ἐλπίδα, Δέσποτα φιλάνθρωπε, καὶ παρακαλοῦμεν σε καὶ δεόμεθα καὶ ἱκετεύομεν». Αυτά είναι τα «ανώτερα μαθηματικά» της θρησκείας μας!

Ο Θεός βρίσκεται «τοῖς μὴ πειράζουσιν Αὐτόν» (*Σοφ. Σολ*. 1, 2). Οι «πειράζοντες» είναι αυτοί που αμφιβάλλουν, διστάζουν ή αρνούνται την παντοδυναμία και την πανσοφία Του. Η ψυχή δεν είναι καλό να λέει γιατί το έκανε αυτό έτσι ο Θεός, δεν μπορούσε να το κάνει αλλιώς… Όλα αυτά δείχνουν εσωτερική μικροψυχία και αντίδραση, δείχνουν τη μεγάλη ιδέα που έχουμε για τον εαυτό μας, τον μεγάλο εγωισμό μας. Αυτά τα «γιατί» βασανίζουν πολύ τον άνθρωπο και μπορεί να του προκαλέσουν νευρώσεις. Επίσης, πειράζουμε τον Θεό, όταν ζητάμε κάτι από Εκείνον, αλλά η ζωή μας είναι «μακράν του Θεού», δεν είναι σύμφωνη με το θέλημά Του, έχει άγχος και αγωνία.

Ο Θεός είναι αγάπη. Δεν είναι απλός θεατής της ζωής. Ως Πατέρας, προνοεί και ενδιαφέρεται για όλα τα παιδιά Του, αλλά σέβεται και την ανθρώπινη ελευθερία. Ο Θεός είναι «πολύ μυστικός». Δεν μπορούμε να καταλάβουμε τις ενέργειές Του. Μη νομίσετε πως ο Θεός έκανε κάτι και μετά το διόρθωσε. Είναι αλάθητος ο Θεός[573].

2. Η Εκκλησία: Έννοια, σκοπός, Μυστήρια

Η Εκκλησία είναι το «Μυστήριο των Μυστηρίων». Υπήρχε «προ πάντων των αιώνων», πριν από τη δημιουργία των αγγέλων και του κόσμου. Είναι «άναρχη, ατελεύτητη, αιώνια, άκτιστη» όπως ο Τριαδικός Θεός, ο

ιδρυτής της. Την αποτελούν τα τρία πρόσωπα του Τριαδικού Θεού. Οι άγγελοι και οι άνθρωποι υπήρχαν προ των αιώνων στη σκέψη, στην αγάπη, στην «παντογνωσία» του Θεού. Η διαφορά τους βρίσκεται στο οι άγγελοι αποτελούν πνευματικές υπάρξεις, ψυχές χωρίς υλικό σώμα, ενώ οι άνθρωποι εδώ στη Γη έχουν το σώμα τους. Η Εκκλησία, η επουράνιος και η επίγειος, η θριαμβεύουσα και η στρατευομένη είναι μία[574].

Η Εκκλησία είναι η «θρησκεία των θρησκειών, η εξ αποκαλύψεως, η αληθινή θρησκεία». Είναι η «Νύμφη του Χριστού», ο Παράδεισος επί της Γης, όπου κατοικεί το πλήρωμα της θεότητας. Είναι αγάπη, έρωτας, ενθουσιασμός, τρέλα, λαχτάρα του Θεού. Αν δεν καταλάβει ο άνθρωπος το βάθος της και δεν τη ζήσει, η θρησκεία καταντά φοβερή αρρώστια. Τόσο μεγάλη αρρώστια, ώστε ο άνθρωπος χάνει τον έλεγχο των πράξεών του, γίνεται άβουλος και αδύναμος, έχει αγωνία και άγχος. Ορισμένοι τέτοιοι άνθρωποι ζουν τη θρησκεία σαν ένα «είδος κόλασης». Η Εκκλησία όμως θέλει να μεταβάλει τον άνθρωπο και να τον θεραπεύσει. Για να διακρίνει ο άνθρωπος αυτή την αλήθεια, απαραίτητη προϋπόθεση είναι η ύπαρξη της ταπείνωσης και της αγάπης (το ανώτερο για την Εκκλησία)[575].

Ο Θεός από αγάπη αρχικά έπλασε τον άνθρωπο «κατ’ εικόνα και καθ’ ομοίωσίν Του». Ο άνθρωπος κάνοντας κακή χρήση της ελευθερίας του, αποκόπηκε από την Εκκλησία και έχασε το αρχέγονον κάλλος, την αρχέγονη δικαιοσύνη, τον Παράδεισο. «Έξω όμως από την Εκκλησία δεν υπάρχει σωτηρία, δεν υπάρχει ζωή», έλεγε. Η σπλαγχνική καρδιά του Θεού δεν άφησε τον άνθρωπο έξω από την αγάπη Του. Με τη Σάρκωση του Υιού του Θεού, άνοιξαν πάλι οι πύλες του Παραδείσου και φανερώθηκε το προαιώνιο σχέδιό Του για τη σωτηρία του ανθρώπου. Ο Θεός με την άπειρη αγάπη Του ένωσε πάλι τον άνθρωπο με την Εκκλησία Του στο πρόσωπο του Χριστού. «Μπαίνοντας στην άκτιστη Εκκλησία, ερχόμαστε στον Χριστό, μπαίνομε στο άκτιστον». Οι πιστοί καλούνται να γίνουν «άκτιστοι κατά χάριν», μέτοχοι των ενεργειών του Θεού και να εισέλθουν στο μυστήριο της Θεότητας[576].

Ο σκοπός της Εκκλησίας

Ο απώτερος σκοπός της Εκκλησίας είναι αυτό που είπε ο Κύριος κατά την αρχιερατική προσευχή Του: «ἵνα ὦσιν ἓν» (*Ιω*. 17, 22). Το να γίνουμε ένα το είπε πολλές φορές ο Κύριος και αυτό τόνισαν παντού οι Απόστολοι. «Αυτό είναι το μεγαλύτερο βάθος, η μεγαλύτερη έννοια που

έχει η Εκκλησία». Στην Εκκλησία γίνεται η «θεία συνουσία» και γινόμαστε ένθεοι. Είμαστε όλοι ένα, γιατί ο Θεός είναι Πατέρας μας και είναι παντού.

Να μην ξεχωρίζεις τον εαυτό σου, έλεγε ο Άγιος Πορφύριος. Να μη λες αυτός είναι γκρινιάρης, αυτός είναι ζηλιάρης, θυμώνει. Να μη λες ποτέ δεν μπορώ να κάνω μαζί του. Αυτός δεν είναι τρόπος. Αυτό δεν είναι ορθόδοξο, χριστιανικό. Έτσι δεν είσαι καθόλου στην αγάπη του Θεού. Έτσι ξεχωρίζεις τον εαυτό σου από τη Χάρη του Θεού, διότι τον ξεχώρισες από τους αδελφούς σου. Αντίθετα, θα παραβλέπεις τις αδυναμίες των άλλων και χωρίς να τους μιμείσαι, θα γίνεσαι ένα με αυτούς στη συνεργασία. «Ό,τι θέλουν και όπως το θέλουν»! Έτσι το θέλουν; Έτσι. Αλλιώς; Αλλιώς. Με αυτό τον τρόπο καταστρέφονται τα τείχη που μας χωρίζουν από τους αδελφούς! Έτσι συνδεόμαστε με τον Χριστό[577].

Είναι σπουδαίο να μπούμε στην Εκκλησία και να ενωθούμε με τους συνανθρώπους μας, με τις χαρές και τις λύπες τους. Να γίνουμε «ένα» με κάθε δυστυχισμένο και πονεμένο. Είμαστε ένα ακόμα και με τους ανθρώπους που είναι μακριά από την Εκκλησία. Ο Χριστός που «βρέχει επί δικαίους και αδίκους», μας λέγει να αγαπάμε τους εχθρούς μας. Κανείς δεν πρέπει να θέλει να σωθεί μόνος του, χωρίς να σωθούν και οι άλλοι[578]. Όλοι «ενσωματούμεθα» μέσα στην άκτιστη Εκκλησία, στο άκτιστο έργο του Κυρίου. Εκεί μέσα γίνεται «σύντηξις», δηλαδή είναι όλοι ένα και παράγεται δύναμη. Είναι πολύ μεγάλη η δύναμη, η οποία όμως δεν είναι ατιθάσευτη[579].

Για να διατηρηθεί η ενότητά μας είναι απαραίτητη η υπακοή στην Εκκλησία και στους επισκόπους της. Ο Χριστός θέλει να γίνουμε μια ποίμνη με έναν ποιμένα (*Ιω,* 10, 16). Να μην πιστεύουμε αυτούς που κατηγορούν τους ιερείς, τους ιεροκατηγόρους. Με τα μάτια μας να δούμε να γίνεται κάτι αρνητικό από έναν ιερέα, να μην το πιστεύουμε, ούτε να το σκεφτόμαστε, ούτε να το μεταφέρουμε! Αυτό οφείλουμε να κάνουμε και για κάθε άνθρωπο[580].

Τα Μυστήρια της Εκκλησίας

Ο Άγιος Πορφύριος ήθελε «να ζούμε» τα Μυστήρια της Εκκλησίας, ιδίως το Μυστήριο της Θείας Κοινωνίας. Ο Χριστός προσφέρεται στην Εκκλησία με τα Μυστήριά Του[581]. «Δεν πρέπει να πιέζουμε κάποιον να πάει στην Εκκλησία. Ο Χριστός είπε: "ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν"»[582].

Ο άνθρωπος με την αμαρτία «μπερδεύεται» πολύ ψυχικά. Αυτή η κατάσταση δεν μπορεί να φύγει με κανέναν άλλο τρόπο, παρά μόνο με το φως του Χριστού. Την πρώτη κίνηση κάνει ο Κύριος: «Δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες…» (*Ματθ*. 11, 28). Με την αγαθή του προαίρεση, ο άνθρωπος αποδέχεται αυτό το φως και εκφράζεται με την αγάπη προς τον Θεό, την προσευχή, τα Μυστήρια. Η αγάπη του Θεού «θα κάνει το παν» για να μετανοήσει ο άνθρωπος. Μπορεί να μεταχειριστεί ακόμα και μια ασθένεια ή «κάτι άλλο» για να τον οδηγήσει στη μετάνοια[583].

Ως προς τη Θεία Κοινωνία συμβούλευε: «Πρόσεχε να μη μεταλαμβάνεις από συνήθεια. Να είναι για σένα η κάθε κοινωνία όπως την πρώτη φορά που μετάλαβες και σαν να είναι και η τελευταία σου, πριν πεθάνεις»[584]!

«Με την Εξομολόγηση και τη Θεία Κοινωνία έχουν θεραπευτεί πολλοί άνθρωποι». Δεν υπάρχει ανώτερο πράγμα από αυτό που λέγεται μετάνοια και εξομολόγηση. Το Μυστήριο της Εξομολόγησης είναι η προσφορά της αγάπης του Θεού στον άνθρωπο. Στην ορθοδοξία δεν υπάρχει αδιέξοδο, γιατί υπάρχει ο εξομολόγος που έχει τη Χάρη και συγχωρεί. «Μεγάλο πράγμα ο πνευματικός!» (Άλλη φορά αναφερόμενος σε ιερείς είχε πει: «Ο καλός πνευματικός είναι πρώτα καλός εξομολογούμενος»)[585].

Από μικρός στο Άγιο Όρος, όταν συνέβαινε να κάνει κάποια μικρή αμαρτία, την εξομολογιόταν και έφευγε αμέσως και πετούσε από τη χαρά του. Έλεγε: «Όταν κάτι εξομολογηθώ, πάει. Αισθάνομαι μια χαρά μέσα μου και ξεγράφεται ολόκληρο από την ψυχή μου»[586]. Αυτό το κράτησε έως το τέλος της ζωής του.

Ο άνθρωπος δεν είναι καλό να γυρίζει πίσω στις αμαρτίες που εξομολογήθηκε. Επίσης, να μη γυρίζει πίσω και να λέει τι δεν έκανε. Σημασία έχει τι θα κάνει τώρα, από αυτή τη στιγμή και μετά. Όπως έλεγε ο Απόστολος Παύλος: «Τὰ μὲν ὀπίσω ἐπιλανθανόμενος, τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος» (*Φιλ*. 3, 14)[587].

Κατά καιρούς είναι καλό να γίνεται μια «γενική εξομολόγηση», διότι διάφορα ψυχολογικά τραύματα ή σοβαρά συμβάντα δημιουργούν σωματικές ασθένειες. Στην Εξομολόγηση να μη λέμε μόνο τα αμαρτήματά μας, αλλά και τους λογισμούς μας: φόβος, λύπη, χαρά, στενοχώρια, οι οποίοι προέρχονται από διάφορα συμβάντα της ζωής μας (σεισμοί, θάνατοι, γάμοι, ολιγοπιστίες)[588].

3. Ο Χριστός είναι «το παν»

Ο Χριστός είναι το «ἂκρον ἐφετόν, τὸ ἂκρον ἐπιθυμητόν». Είναι η κεφαλή της Εκκλησίας και το Σώμα Του είναι οι άνθρωποι, οι χριστιανοί. Είναι το Α και το Ω, η αρχή και το τέλος. Χωρίς τον Χριστό δεν υπάρχει Εκκλησία. Ο Χριστός είναι ο Νυμφίος και νύμφη Του είναι κάθε ψυχή. Όποιος ζει τον Χριστό, γίνεται ένα μαζί Του. «Ζει μια τρέλα!» Η ζωή του είναι διαφορετική από τη ζωή των άλλων ανθρώπων. Είναι χαρά, φως, αγαλλίαση, ανάταση. Ο Χριστός είναι «η χαρά, το φως το αληθινόν, η ευτυχία, η ελπίδα μας». Αυτό που θέλει ο Χριστός είναι να γεμίζει τον άνθρωπο με χαρά, γιατί είναι η πηγή της χαράς. Η σχέση με τον Χριστό είναι αγάπη, έρωτας, ενθουσιασμός, λαχτάρα του θείου. Ο Χριστός είναι ο Παράδεισος. «Ο Χριστός είναι το παν»[589].

Να προσπαθούμε να μπούμε μέσα στο φως του Χριστού. Ο άνθρωπος δεν μπορεί να γνωρίσει τον Χριστό αν Εκείνος δεν τον γνωρίσει πρώτα. Αυτό έγραφε στους Ψαλμούς του ο Δαβίδ: «Ἐὰν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον, εἰς μάτην ἐκοπίασαν οἱ οἰκοδομοῦντες· ἐάν μὴ Κύριος φυλάξῃ πόλιν, εἰς μάτην ἠγρύπνησεν ὁ φυλάσσων» (*Ψαλμ.* 126, 1).

Ο Χριστός κάθεται έξω από τη θύρα της ψυχής και την κρούει. Περιμένει τον άνθρωπο να Του ανοίξει, για να μπει μέσα. Δε θέλει να εκβιάσει την ελευθερία που ο Ίδιος έχει δώσει. («Ἰδοὺ ἕστηκα ἐπὶ τὴν θύραν καὶ κρούω», *Αποκ*. 3, 20). Ο Χριστός είναι ευγενής. Αν Του ανοίξουμε, θα έρθει μέσα μας και θα μας δώσει τα πάντα, τον Ίδιο, μυστικά και αθόρυβα!

Να αγαπάμε τον Χριστό μόνο γι' Αυτόν. Ποτέ για μας. Ας μας βάλει όπου θέλει. Ας μας δώσει ό,τι θέλει. Να μην Τον αγαπάμε για τα δώρα Του. Ο Χριστός είναι ο φίλος μας. Το βεβαιώνει ο Ίδιος όταν λέει: «Ὑμεῖς φίλοι μού ἐστε» (*Ιω*. 15, 14). Να Τον αισθανόμαστε και να Τον ατενίζουμε ως φίλο. Να μη μας χωρίζει απ' τον Χριστό η αμαρτία. Ισχύει εκείνο του Παύλου: «Τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; Θλῖψις ἢ στενοχωρία ἢ διωγμὸς ἢ λιμὸς ἢ γυμνότης ἢ κίνδυνος ἢ μάχαιρα;» (*Ρωμ*. 8, 35). Είναι μια σχέση ανώτερη, μοναδική. Ο έρωτας προς τον Χριστό είναι το κάτι άλλο. Δεν έχει τέλος, δεν έχει κορεσμό. Είναι μια «ακόρεστος ηδονή». Όταν βρεις τον Χριστό, δε θέλεις τίποτε άλλο. Ζεις παντού: στα άστρα, στο άπειρο, στον ουρανό με τους αγγέλους, με τους αγίους, στη Γη με άλλους ανθρώπους, με τα φυτά, με τα ζώα, με όλους και με όλα. Όπου υπάρχει η αγάπη στον Χριστό, φεύγει η μοναξιά, η αρρώστια, η

μελαγχολία, η πίεση, το άγχος, η κατήφεια, η Κόλαση[590].

«Δε γίνεται τίποτα χωρίς τον Χριστό. Βγάλαμε τον Χριστό, ζούγκλα η ζωή, ζούγκλα ο κόσμος»[591]. Ζωή χωρίς τον Χριστό είναι θάνατος, κόλαση, μελαγχολία, θλίψη, άγχος, στενοχώρια. Δεν είναι ζωή. Τότε παρουσιάζονται πολλές ανωμαλίες στον οργανισμό οι οποίες επηρεάζουν το σώμα, τους ενδοκρινείς αδένες, το συκώτι, τη χολή, το πάγκρεας, το στομάχι. Το μεγάλο φάρμακο είναι να δοθεί κανείς στη λατρεία του Χριστού και τότε όλα θεραπεύονται. «Η αγάπη του Θεού όλα τα μεταβάλλει, τα μεταποιεί, τα αγιάζει, τα διορθώνει, τα αλλάζει, τα μεταστοιχειώνει». Ο Χριστός είναι η Ζωή. Θα είσαι στη Ζωή ή στον θάνατο[592].

Όσοι αγαπούν τον Χριστό, πάλι δεν έχουν δοθεί σ’ Αυτόν. Ενώ έχουμε «μεγάλη δύναμη», γιατί ο Χριστός είναι πιο δυνατός από τον Διάβολο. Αφού ο Χριστός είναι «το παν»[593]. Πρέπει να αγαπήσουμε πολύ τον Χριστό. Κυρίως οι μοναχοί, αλλά και πολλοί άνθρωποι, με ευκολία εύχονται: «Καλό Παράδεισο». Το λένε όμως τυπικά, χωρίς να ξέρουν τι λένε. Ο Χριστός είναι ο Παράδεισος και ο Παράδεισος είναι μέσα μας[594].

4. Η προσευχή προς τον Θεό: Το «Κύριε Ιησού Χριστέ, ελέησόν με» – Η δοξολογία

Η προσευχή προς τον Θεό

Να στρέφουμε διαρκώς τον νου μας στον Θεό, έλεγε ο Άγιος Πορφύριος. «Αγαπήστε την προσευχή, την κουβέντα με τον Κύριο». Το παν είναι η αγάπη, ο έρωτας με τον Κύριο, τον Νυμφίο Χριστό. Για να αποφύγει ο άνθρωπος το σκοτάδι, ας γυρίσει τον διακόπτη της προσευχής για να έρθει θείο φως στην ψυχή. Όταν δοθείς στην αγάπη του Θεού, όλα γίνονται αγάπη, λαχτάρα, θείος έρωτας, χαρά! «Μετουσιώνονται, μεταποιούνται, μεταστοιχειώνονται». Όταν η αγάπη του Χριστού έρθει μέσα στον άνθρωπο, τον αλλάζει: ούτε θυμός ούτε νεύρα, τίποτα.

«Να εύχεσαι για όλους τους αδελφούς», έλεγε. Δεν είναι βαθιές θεολογίες, αλλά είναι πολύ απλά. «Απλά και απαλά να τα ζει ο χριστιανός». Αυτά δεν είναι μόνο για τους μοναχούς, αλλά για όλους τους πιστούς. Το να λέει κάποιος ότι πηγαίνει στον πνευματικό, μεταλαμβάνει, δεν ενοχλεί κανένα, είναι καλό, αλλά δεν αρκεί αυτό. «Άμα δεν έρθει ο Κύριος και η αγάπη και η λατρεία και η λαχτάρα προς τον Θεόν, εποιήσαμεν ουδέν». Η ένωση με τον Θεό και η ένωση με την Εκκλησία είναι ο επί Γης

παράδεισος. Τίποτα δεν μπορείτε να κάνετε χωρίς τη Θεία Χάρη. Πρέπει πρώτα να την αποσπάσετε και μετά όλα είναι εύκολα. Όλα είναι χαρούμενα. Όλα είναι ευλογία Κυρίου[595].

Το Άγιο Πνεύμα διδάσκει την ψυχή πώς να προσεύχεται. Να απευθυνόμαστε στον Θεό με ύφος ταπεινού δούλου, με φωνή παρακλητική και ικετευτική. Πριν από την προσευχή, η ψυχή να ετοιμάζεται με προσευχή. «Προσευχή για την προσευχή». Χρειάζεται το κατάλληλο κλίμα: η συναναστροφή με τον Χριστό, η συζήτηση, η μελέτη, η ψαλτική, το καντηλάκι, το θυμίαμα. Να φέρουμε στον νου ωραίες εικόνες από τοπία που είδαμε.

Να προσευχόμαστε «απλά και απαλά». Να μην εκβιάζουμε με τις προσευχές μας τον Θεό. Να μην Του ζητάμε να μας απαλλάξει από κάποια ασθένεια ή να μας δώσει λύση στα προβλήματά μας. Να ζητάμε δύναμη και ενίσχυση για να τα υπομένουμε. Όπως ο Κύριος κρούει με ευγένεια την πόρτα της ψυχής μας, έτσι και εμείς να ζητάμε ευγενικά αυτό που επιθυμούμε. Αν ο Κύριος δεν απαντά, να σταματάμε να το ζητάμε. Όταν ο Θεός δε μας δίδει κάτι που επίμονα ζητάμε, έχει τον λόγο Του. Έχει και ο Θεός τα «μυστικά» Του. Να Του δείχνουμε εμπιστοσύνη. Παρελθόν, παρόν και μέλλον, όλα είναι γνωστά στον Θεό.

Ο παραμικρός «γογγυσμός» κατά του πλησίον επηρεάζει την ψυχή και δεν την αφήνει να προσευχηθεί. Η προσευχή μας δεν εισακούγεται, γιατί δεν είμαστε άξιοι. Πρέπει να γίνεις άξιος για να προσευχηθείς. Δεν είμαστε άξιοι, αν δεν αγαπάμε τον πλησίον ως εαυτόν. Προσευχή, μετάνοια και ελεημοσύνη. Δώστε έστω και ένα ποτήρι νερό, αν δεν έχετε χρήματα. Χρειάζεται αγώνας για να παλέψουμε «με τους κοσμοκράτορες του σκότους του αιώνος τούτου», με τον «λέοντα τον ωρυόμενον[596].

Όταν έχουμε κάποιο πρόβλημα εμείς ή κάποιος άλλος, να ζητάμε και από άλλους τις προσευχές τους. Συνήθως λέμε απλώς στους άλλους: «Κάνε μια προσευχή για μένα». Να είμαστε όμως βέβαιοι πως ο Θεός ευαρεστείται με αυτές τις προσευχές και επεμβαίνει κάνοντας θαύματα. Η προσευχή που γίνεται με αγάπη για τον άλλο χαριτώνει πρώτα τον προσευχόμενο. Τα «κύματα της αγάπης» όμως πηγαίνουν και επηρεάζουν αυτόν για τον οποίο γίνεται η προσευχή και δημιουργείται γύρω του μια ασπίδα προστασίας που τον επηρεάζει προς το αγαθόν.

Στις πιο δύσκολες καταστάσεις, θα μας φωτίζει ο Θεός τι να κάνουμε. Ο Θεός θα μιλά μέσα μας, θα βρίσκει τρόπους. Να πιστεύουμε ακόμα ότι

γίνονται και σήμερα θαύματα. Διότι ο Χριστός «χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας». Είναι καλό να συνδυάζεται η προσευχή με τη νηστεία. «Έχω να φάω και να πιω νερό τρεις μέρες», είχε πει, κάνοντας πράξη την προσευχή με τη νηστεία. Έλεγε ακόμα πως η πολλή περίσπαση δε διευκολύνει την προσευχή. «Αφήστε τα τηλέφωνα, τις επικοινωνίες και τα πολλά λόγια με τους ανθρώπους». Καλύτερα τους βοηθάτε από μακριά με την προσευχή σας. Είναι ο πιο καλός, ο πιο τέλειος τρόπος.

Η προσευχή της νύχτας πολύ ωφελεί. Να σηκώνεστε τη νύχτα και να προσεύχεστε. Θεωρούσε «καλύτερη» αυτή την προσευχή. «Ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζει τὸ πνεῦμα μου πρὸς σε ὁ Θεός» (*Ησ.* 26, 9). Εκτός από την ησυχία της νύχτας, συμβαίνει ένα «περίεργο πράγμα». Υπάρχει διαφορά στην επίδραση που έχουν στον ανθρώπινο οργανισμό οι ώρες μέσα στο εικοσιτετράωρο. Ενώ ένα τραύμα παραμένει στην ίδια κατάσταση, ο πυρετός κυμαίνεται: το πρωί πέφτει, το μεσημέρι ανεβαίνει, το βράδυ ανεβαίνει πιο πολύ και τα μεσάνυχτα πάλι αλλάζει. Αυτό εξαρτάται από την κίνηση της Γης. Ομοίως επηρεάζεται και η ψυχή. Αυτός που αγρυπνεί τη νύχτα στην προσευχή, την άλλη μέρα μπορεί να εργαστεί πιο καλά, γιατί έχει και τη Χάρη του Θεού που τον ανανεώνει ψυχικά[597].

Το «Κύριε Ιησού Χριστέ, ελέησόν με»

Ως πιο αποτελεσματική προσευχή θεωρούν οι Πατέρες της Εκκλησίας τη μονολόγιστη ευχή: «Κύριε Ιησού Χριστέ, ελέησόν με». Έλεγε για την ευχή ότι είναι το κλειδί για την πνευματική ζωή.

Να λέτε την ευχή, το «Κύριε Ιησού Χριστέ, ελέησόν με», αργά, ταπεινά, απαλά, με θείο έρωτα, με γλυκύτητα. Να λέτε ανά μία τις λέξεις, τρυφερά, αγαπητικά, σιωπηλά, μυστικά, νοερά. Αλλά και με έξαρση, με λαχτάρα, με έρωτα, δίχως βία ή άπρεπη έμφαση. Όπως εκφράζεται η μάνα που αγαπά το παιδί της: «Παιδάκι μου, ψυχή μου!» Με λαχτάρα! Σημασία στην προσευχή έχει όχι η χρονική διάρκεια αλλά η ένταση. Έστω και πέντε λεπτά προσευχής, αλλά δοσμένα με αγάπη και λαχτάρα, μπορεί να είναι ανώτερα από την προσευχή που κάνει ένας όλη τη νύχτα[598]. Σχεδόν κάθε φορά που ο ίδιος προσευχόταν, από την ένταση ίδρωνε και άλλαζε φανέλες[599].

Έχει λοιπόν αξία να λέγεται η ευχή του Ιησού με τρυφερότητα ψυχής, με αγάπη, με λαχτάρα. Τότε δε φαίνεται κουραστική η προσευχή. Τα πάντα να γίνονται μέσα στην αγάπη. Όχι βία για να αποκτήσεις την ευχή. Να λες την ευχή χωρίς υπολογισμούς, χωρίς υστεροβουλίες, χωρίς να θέλεις να

κερδίσεις κάτι. Ο ίδιος ο Άγιος έλεγε καθαρά μέσα στον νου του το «Κύριε Ιησού Χριστέ» προσέχοντας τις λέξεις. Όταν συνέβαινε κάποιος πειρασμός, έβαζε στον νου του την εικόνα του Χριστού του Εσταυρωμένου, με καρφωμένα τα χέρια και τα πόδια να στάζουν αίμα, με το ακάνθινο στεφάνι να τρυπάει το μέτωπο! Εκεί που έλεγε με τον νου του την ευχή, η χαρά του δυνάμωνε. Αισθανόταν να πέφτει ο νους του στην καρδιά και εκεί ένιωθε όλη τη χαρά.

Προετοιμασία για την ευχή είναι να μάθετε να τηρείτε τις εντολές του Θεού. Μετά θα έρχεται η Χάρη, η οποία θα φέρνει τη χαρά και την ειρήνη. Να τους δέχεστε όλους με αγάπη. «Ἡ ἀγάπη οὐ περπερεύεται […] οὐκ ἀσχημονεῖ […] οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ· πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει. Ἡ ἀγάπη οὐδέποτε πίπτει» (*Α΄ Κορ*. 13, 4-8).

Την ευχή δεν μπορεί εύκολα να τη διδάξει κανείς, ούτε τα βιβλία περί προσευχής ούτε ο κάθε γέροντας. Έχουν αρρωστήσει πολλοί που πιέζονταν για την ευχή του Ιησού. Να μη χρησιμοποιείτε τεχνητούς τρόπους: σκαμνάκι, σκύψιμο της κεφαλής, κλείσιμο των ματιών. Ο μόνος διδάσκαλος είναι η Θεία Χάρη. Όπου κι αν βρίσκεστε, στην καρέκλα, στο αυτοκίνητο, στον δρόμο, στο σχολείο, στο γραφείο, στη δουλειά, μπορείτε να λέτε την ευχή «απαλά, χωρίς πίεση». Να μη δένεστε με τον τόπο. Το παν είναι ο έρωτας στον Χριστό. Η επανάληψη των λέξεων της ευχής δε χορταίνεται!

Η νοερά προσευχή μπορεί να γίνει μόνο με πνευματικό οδηγό, ο οποίος πρέπει να είναι έμπειρος σε αυτή την προσευχή. Να ζήσει κάποιος κοντά σε γέροντα που προσεύχεται και έχει αποσπάσει τη Χάρη του Θεού. Ό,τι σου πει για την προσευχή ένας πνευματικός που έχει εμπειρία, το καταλαβαίνεις, το ενστερνίζεσαι, μπαίνεις μέσα στην προσευχή και προσεύχεσαι χωρίς να το καταλάβεις. Είναι ο τρόπος, το άνοιγμα, το αγκάλιασμα[600].

Κάποιες φορές έλεγε, να λέτε δυνατά την ευχή του Ιησού για να την ακούνε οι αισθήσεις, το αυτί. Ο άνθρωπος είναι ψυχή και σώμα και υπάρχει αλληλεπίδραση. Αν και ο τελειότερος τρόπος προσευχής είναι ο σιωπηλός («σιγησάτω πᾶσα σὰρξ βροτεία»). Η αληθινή λατρεία γίνεται μέσα στη σιγή, στη σιωπή, στο μυστήριο[601].

Κάθε βράδυ, από τις 10.00 έως τις 10.15, είχε ορίσει ως ώρα προσευχής, συνάντησης και γνωριμίας με τα πνευματικά του παιδιά. Έκαναν νοερά την

προσευχή, το «Κύριε Ιησού Χριστέ, ελέησόν με», όπου κι αν βρίσκονταν. Άλλος ήταν στην Κρήτη, άλλος στην Πελοπόννησο, άλλος στη Θεσσαλονίκη και άλλος σε άλλα μέρη της Ελλάδας ή του κόσμου[602]. Είχε πει: «Κάθε βράδυ προσεύχομαι, καθώς και άλλα πνευματικά μου παιδιά. Θα προσεύχεσαι και εσύ την ίδια ώρα, για να ενώνουμε όλοι την ίδια ώρα τις δεήσεις μας στον Κύριό μας». Το βράδυ ήθελε ακόμα όλοι οι πιστοί να κάνουν το Απόδειπνο. «Όσο κουρασμένος και αν είσαι, να μην παραλείπεις ποτέ να κάνεις το βράδυ, πριν από τον ύπνο σου, το Απόδειπνο».

Πιο πολύ να προσεύχεστε για τους άλλους παρά για τον εαυτό σας. Θα λέτε το «Κύριε Ιησού Χριστέ, ελέησόν με» και θα έχετε μέσα σας πάντοτε τους άλλους. Όλοι είμαστε ένα ως παιδιά του ίδιου Πατέρα. Γι’ αυτό προσευχόμαστε για τους άλλους, για να τους κάνουμε ένα με τον εαυτό μας. Να λέμε «Κύριε Ιησού Χριστέ, ελέησόν με» και όχι «ελέησέ τους». Το ίδιο να λέμε και γι’ αυτούς που μας κατηγορούν, για να είναι και οι κατήγοροί μας μέσα στην προσευχή!

Η ευχή καθαρίζει την ψυχή και κρατά τον νου. Το τελειότερο έργο γίνεται στα «άδυτα της ψυχής του ανθρώπου, που είναι κλεισμένα ερμητικά, γνωστά μόνο στον Θεό». Όλα να τα προλαβαίνετε με την προσευχή. Αυτό είναι το «μεγάλο μυστικό». Έλεγε ακόμα: «Όταν φτάσει κάποιος σε υψηλή βαθμίδα προσωπικής κοινωνίας-σχέσης με τον Θεό, με την αδιάλειπτη νοερά προσευχή, ζει μέσα του το άκτιστον φως της Μεταμορφώσεως (η γνώση των άκτιστων ενεργειών του Θεού, όπως συνέβη με τους μαθητές του Χριστού κατά τη Μεταμόρφωσή Του)»[603].

Η δοξολογία

Η δοξολογία, το «Δόξα Σοι ο Θεός», είναι η «πιο ωραία προσευχή». Να αποβλέπετε πάντοτε, έλεγε, στη Δόξα του Θεού. Είναι μια ανιδιοτελής προσευχή. Όχι παράκληση όλη μέρα. «Μεγάλη η δοξολογία, μεγάλο πράγμα, μεγάλα και υψηλά λόγια». Ο Θεός θέλει τη δοξολογία. Ο ίδιος έλεγε από το πρωί πολλές φορές νοερώς το Πιστεύω, με γνώση, με επίγνωση. Μετά του άρεσε πάρα πολύ η δοξολογία, για την οποία έλεγε: «Δεν είμαι άξιος».

Ο Θεός να μας δίνει το έλεός Του να είμαστε πάντα κοντά Του, να Τον δοξάζουμε και να Τον αινούμε όπως οι άγγελοί Του. «Αχρείοι δούλοι» του Θεού είμαστε, ταπεινοί και ανάξιοι. Η αγαθότητά Του μας αξιώνει σε αυτή τη χαρά. «Αυτόν που υμνούν Άγγελοι και Αρχάγγελοι, Αρχαί και

Κυριότητες, τα Σεραφείμ και τα Χερουβείμ και πάσαι αι Ουράνιαι Δυνάμεις Αγγέλων και Αρχαγγέλων». Η Παναγία, η μητέρα μας, η Υπεραγία Θεοτόκος, είναι αμέσως μετά την Αγία Τριάδα. «Χαίροις μετὰ Θεὸν ἡ Θεός. Τὰ δευτερεία τῆς Τριάδος ἡ ἔχουσα»[604].

570. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 462.

571. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Θα σας πω…,* σ. 394.

572. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 404.

573. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 238, 254, 282, 288-289, 291-292, 330-331, 408-409.

574. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Θα σας πω…,* σ. 126-127.

575. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 206-208.

576. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 193-195.

577. Βλ. Αγαπίου, *Η θεϊκή φλόγα…*, σ. 60.

578. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 196-198.

579. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 370

580. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 202.

581. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 202-203.

582. Βλ. Τζαβάρα, *Αναμνήσεις από τον Γέροντα Πορφύριο,* σ. 115.

583. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 368.

584. Βλ. Τζαβάρα, *Αναμνήσεις από τον Γέροντα Πορφύριο,* σ. 104.

585. Βλ. Ανέστη Κεσελόπουλου, «Η πνευματική ζωή κατά τον Γέροντα Πορφύριο», στο *Γέροντας Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης, Ορόσημο αγιότητος*

στο σύγχρονο κόσμο, Εκδόσεις Ιεράς Μονής Χρυσοπηγής, Χανιά 2008, σ. 149.

586. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 123.

587. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 367-368, 372-373, 376.

588. Βλ. Τζαβάρα, *Αναμνήσεις από τον Γέροντα Πορφύριο,* σ. 33.

589. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 195, 200-201, 213-214, 221.

590. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 214-216, 219, 221-222, 228-229, 237.

591. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* 513.

592. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 215, 220.

593. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 535.

594. Βλ. *Μαθητεία στον Άγιο Πορφύριο*, σ. 33.

595. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Θα σας πω…,* σ. 174-175, 476-477.

596. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 246-247 και *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 246-247, 250-252.

597. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 276-277, 354-355.

598. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 270, 273.

599. Βλ. Τζαβάρα, *Αναμνήσεις από τον Γέροντα Πορφύριο,* σ. 79.

600. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 256, 258, 261-263, 265, 269.

601. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 271.

602. Βλ. Τζαβάρα, *Αναμνήσεις από τον Γέροντα Πορφύριο,* σ. 67.

603. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 265, 279, 316, 569.

604. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 422, 603-605.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ – Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΜΟΝΑΧΙΣΜΟ, ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Ο έγγαμος και ο άγαμος, έλεγε ο Άγιος Πορφύριος, είναι το ίδιο μπροστά στα μάτια του Θεού, αρκεί να τηρούν τις εντολές Του. Οι αρετές του μοναχού (παρθενία, ακτημοσύνη, υπακοή) βρίσκονται μέσα στην καρδιά του ανθρώπου. Μπορεί κάποιος να διατηρεί παρθενία στο σώμα και στην ψυχή του να είναι διεφθαρμένος από τις κακίες και τα πάθη. Μπορεί ένας να έχει πολυκατοικίες και μέσα του να είναι ελεύθερος από την ύλη και να ζει ως ακτήμων. Όπως μπορεί να είναι ένας φτωχός και μέσα του να μην είναι ακτήμων. Αυτό που μετρά δεν είναι η ποσότητα των αγαθών αλλά η «προσκόλληση της καρδιάς»[605].

1. Ο Μοναχισμός – Η μονή – Ο γέροντας – Οι άγιοι

Η μοναχική ζωή, έλεγε ο Άγιος Πορφύριος, είναι «μεγάλη, υψηλή ζωή». Ζωή εξαίσια. Γι’ αυτό τη λένε αγγελική ζωή και «είναι όντως τέτοια».

Η μοναχική ζωή απορρέει από την Αγία Γραφή, από το Ευαγγέλιο. Έχει τη βάση της σ’ αυτό το αιώνιο βιβλίο. Στην Παλαιά Διαθήκη καταγράφεται ο λόγος του Θεού προς τον Αβραάμ: «Ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου καὶ δεῦρο εἰς τὴν γῆν, ἣν ἂν σοι δείξω» (*Γεν.* 12, 1). Στην Καινή Διαθήκη ο Κύριος λέγει: «Ὃς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστι μου ἄξιος» (*Ματθ.* 10, 37-38)[606].

Του άρεσε πιο πολύ η ασκητική ζωή στην καλύβη: με τον κήπο, τα λουλούδια, τα δέντρα και τις άλλες εργασίες. Η καλύβη μπορεί να είναι πολύ ασκητική, φτωχική, με έναν ξύλινο κορμό για σκαμνάκι ή να είναι πιο άνετη. Το ράσο μπορεί να είναι κουρελιάρικο, αλλά και πιο ευπρεπές, όχι όμως πολυτελές. Το ζητούμενο είναι η εσωτερική Χάρη. Η ποικιλία των εργασιών και το εργόχειρο είναι στην πραγματικότητα μια προσευχή. Η

εργασία δεν εμποδίζει την προσευχή, απεναντίας την ενισχύει και την κάνει πιο δυνατή. Είναι όπως το να κάνεις μετάνοιες[607].

Ο μοναχός

Ο μοναχός βρίσκεται στη Γη, αλλά μπορεί να ταξιδεύει πάνω στα άστρα, στο χάος. Να ζει με τη φαντασία τον Θεό, τον ουρανό[608]. Συντροφιά του είναι όλη η φύση, τα πουλιά και τα ζώα, αλλά και οι άγιοι, οι μάρτυρες, οι άγγελοι. Κυρίως όμως η συντροφιά του είναι η Παναγία με τον Υιό Της[609].

«Όποιος θέλει να πάει μοναχός, πρέπει πρώτα από εδώ ν' αγαπήσει τους ανθρώπους. Η αγάπη προς τον Θεό περνάει πρώτα από την αγάπη προς τους ανθρώπους»[610]. Όλοι οι ασκητές λαχταρούν και ποθούν τον θείο έρωτα. «Μεθούν με τη θεία μέθη». Το σώμα γερνά και παρέρχεται, αλλά το πνεύμα παραμένει νέο και ανθεί[611].

Ο Άγιος Πορφύριος θέλοντας να τονίσει την αποκοπή του μοναχού από τον κόσμο, είχε αναφέρει από το Γεροντικό την ιστορία για ένα πολύ πλούσιο μοναχοπαίδι που είχε γίνει μοναχός παλιά στην Αίγυπτο. Όταν πέθαναν οι γονείς του, κάποιοι από το μέρος του τον έψαξαν και τον βρήκαν στην έρημο της Νιτρίας. Τον ενημέρωσαν πως πέθαναν οι γονείς του και του ζήτησαν να πάει να κληρονομήσει τη μεγάλη περιουσία τους. Ο μοναχός έσκυψε το κεφάλι και τους είπε: «Ἐγὼ πρὸ αὐτῶν ἀπέθανον τῷ κόσμῳ καὶ πῶς δύναται νεκρὸς νεκρὸν κληρονομῆσαι»[612]!

Η μονή

Μέσα στο μοναστήρι είναι όλα αγιασμένα, γιατί τόσες ψυχές προσεύχονται, ασκούνται, ζουν τη ζωή του Θεού. Ο μοναχός είναι μόνος του στο κελί, αλλά τα κύματα της προσευχής του φτάνουν σε όλους τους ανθρώπους, ακόμα και αν είναι μακριά. Με την προσευχή του ο μοναχός συμμετέχει σε όλα τα προβλήματα του κόσμου και μπορεί να κάνει θαύματα. «Οι αγιασμένες ψυχές» είναι το μεγαλείο του μοναστηριού. «Η ψυχή έχει φοβερές δυνάμεις, που τις αντανακλά στο περιβάλλον». Παρομοίως, οι αγιασμένοι τόποι επηρεάζουν και ανεβάζουν τις ψυχές στα ουράνια[613].

«Σε ένα μοναστήρι μπορεί να υπάρχει σειρά, αλλά να λείπει η μοναχική ζωή. Βλέπεις μερικούς ιεροκήρυκες να μαζεύουν μια παρέα και να χτίζουν μοναστήρι. Πού έκαναν αυτοί μοναχοί; Πού έκαναν υποτακτικοί;» έλεγε[614].

Ο γέροντας

Ο γέροντας παίζει σπουδαίο ρόλο στην πνευματική ζωή, είναι «ποδηγέτης». Μπορεί να είναι αγράμματος, να μην έχει πολλές γνώσεις, να μην έχει ευφράδεια λόγου, να μην έχει μελετήσει συγγράμματα, αλλά να έχει αποκτήσει τη Χάρη του Θεού. Να είναι ανώτερος από τον μορφωμένο. Όταν ο υποτακτικός αγαπά τον γέροντα και το αντίστροφο, τότε γίνονται ένα. Ανάμεσά τους είναι και ο Χριστός. Σε αυτή την κατάσταση δεν υπάρχουν αποστάσεις. Έτσι ζούσαν τα παλαιά χρόνια οι γέροντες και οι υποτακτικοί[615].

«Τα βιβλία βοηθούν βέβαια, αλλά όχι όσο λένε. Έχεις ανάγκη από έναν δυνατό γέροντα, που να μη σου λέει ο τάδε πατήρ λέει έτσι και το τάδε βιβλίο γράφει έτσι κι αλλιώς. Πρέπει ο ίδιος να βιώνει, να σου μιλάει εκ πείρας και συ να μάθεις κοντά του πώς να ελκύεις τη Χάρη βλέποντας τον ίδιο, πώς αυτός ελκύει τη Χάρη», έλεγε σε υποψήφια μοναχή[616].

Για τους ιερείς

Ο ιερέας είναι «αντιπρόσωπος, πατέρας του χωριού, αντιπρόσωπος της προσευχής». Προέτρεπε τους ιερείς να βάλουν μια σειρά, μιαν αρχή την ώρα που πρέπει. Να μην αφήνουν το πρόγραμμά τους, εκτός αν συμβεί κάτι απρόοπτο. Μόνο τότε αφήνει και δεν κάνει τον Εσπερινό, για να πάει να μεταλάβει μια ψυχή που πρόκειται να φύγει από αυτή τη ζωή. Μετά θα επιστρέψει, θα χτυπήσει την καμπάνα και θα κάνει τον Εσπερινό[617].

Μάρτυρες και άγιοι

Ο έρωτας προς τον Θεό μπορεί να οδηγήσει τον πιστό ακόμα και στο μαρτύριο. Με τον έρωτα αυτόν δε λογαριάζει και δε φοβάται τίποτα. Φεύγει μακριά στα σπήλαια και στις οπές της γης. «Αυτή τη θεία τρέλα είχε και ο Άγιος Ιωάννης ο Καλυβίτης, ο Άγιος που μ' ενέπνευσε», έλεγε. Οι μάρτυρες έτρεχαν στο μαρτύριο με ενθουσιασμό. Όποιος αγαπά λίγο δίνει λίγο. Όποιος αγαπά περισσότερο δίνει περισσότερο. Όποιος αγαπά πάρα πολύ, τι έχει αντάξιο να δώσει; Δίνει τον εαυτό του[618]!

«Ακρότης αρετής» ονόμαζε την τέλεια και απόλυτη αγάπη προς τον Θεό. Όταν ο άνθρωπος τρωθεί από τον θείο πόθο, μαραίνεται η ευπάθεια του σώματος και νικιέται ο πόνος. Ο κάθε πόνος μεταποιείται και γίνεται αγάπη Χριστού[619]. Αυτό έκαναν οι μάρτυρες. Για να αντέξουν τα «φρικτά βασανιστήρια» στα οποία τους υπέβαλλαν, είχαν δοθεί «ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς

καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας» στην αγάπη του Χριστού. Με την πολλή προσευχή και αφοσίωση δεν αισθάνονταν τους πόνους των μαρτυρίων. Να θυμηθούμε τους Τρεις Παίδες στην κάμινο, τον Άγιο Δημήτριο, την Αγία Βαρβάρα, την Αγία Παρασκευή, τους Άγιους Τεσσαράκοντα Μάρτυρες στην παγωμένη λίμνη. «Νέφος μαρτύρων» (*Εβρ*. 12, 1)[620].

Οι άγιοι άνοιγαν την ψυχή τους και επικοινωνούσαν με τον Κύριο, γιατί η Χάρη του Θεού τούς είχε καλύψει. Η Χάρη πότισε και το περιβάλλον που βρισκόμαστε εμείς και μας επηρεάζει απερίσκεπτα. Γι' αυτό και επισκεπτόμαστε αγίους τόπους, που τους έχει αγιάσει η Χάρη του Θεού. (Απεναντίας, αν πας σε μέρη όπου έζησαν ύπουλα οι άνθρωποι του «κακού πνεύματος» και είσαι ευαίσθητος, θα αισθανθείς φόβο, έναν κόμπο που σε αναγκάζει να φύγεις. Δε θέλεις να μείνεις, κάτι σε πειράζει, κάτι κακό!)[621]

Μίλησε για τον τόπο της άσκησης, αναφερόμενος στον Άγιο Γρηγόριο τον Παλαμά: «Βαθύς, πολύ βαθύς είναι». Στη Μονή της Μεγίστης Λαύρας του Αγίου Όρους πήγε και πήρε ένα μέρος, έναν λόφο που τον χτυπάνε όλοι οι άνεμοι, που ουρλιάζει ο βοριάς, και εκεί έφτιαξε το κελί του. Αν δούμε το κελί που είχε φτιάξει και ζούσε, θα γνωρίσουμε τον Παλαμά. «Από το κελί θα γνωρίσεις τον Άγιο» (όπως το δικό του ταπεινό κελί στο Μήλεσι και όπου έζησε). Πήγε εκεί για να έχει μόνο πίστη στον Θεό και αδιαφόρησε για τα στοιχεία της φύσης[622].

Όλοι οι άγιοι είχαν μεγάλη αγάπη προς τον Θεό. Τέτοια αγάπη είχε και ο Άγιος Πορφύριος, επίσκοπος Γάζης, που ο γέροντας έφερε το όνομά του. «Ἐφέσεως ἀληθούς ἐπέτυχες […] καὶ πρὸς Θεὸν προσεχώρησας χαίρων». Από το επιθυμητό, έλεγε, στο ανώτερο[623].

2. Γονείς, δάσκαλοι και παιδιά

Γονείς και παιδιά

«Η γονιμοποίηση είναι μυστήριο. Όλα τα μέρη της ύπαρξης του ανθρώπου λαμβάνουν μέρος στη συνουσία. Έχει σημασία αυτό. Τι παιδί θα βγει; Εξαρτάται από την ψυχική διάθεση των δύο, από την αγάπη τους. Αυτά επιδρούν στα νευρικά κύτταρα, στην κατάσταση των οργάνων, στο σπέρμα, στο ωάριο, στη σύλληψη»[624].

Η αγωγή των παιδιών αρχίζει από την ώρα της σύλληψης. Το έμβρυο ακούει και αισθάνεται μέσα στην κοιλιά της μητέρας του, αντιλαμβάνεται τις κινήσεις και τα συναισθήματά της. Αν η μητέρα δεν το θέλει και δεν το

αγαπά, το αισθάνεται και δημιουργούνται τραύματα στην ψυχούλα του, που το συνοδεύουν σε όλη του τη ζωή. Το αντίθετο συμβαίνει με τα «άγια συναισθήματα» της μητέρας: την αγάπη, τη χαρά, την ειρήνη. Γι’ αυτό είναι καλό η μητέρα να προσεύχεται πολύ, να χαϊδεύει την κοιλιά της, να ζει αγία ζωή. Η ίδια ωφελείται με αυτά, αλλά κάνει θυσίες για να αποκτήσει το παιδί από την αρχή άγιες καταβολές. «Πόση ευθύνη και πόση τιμή!»[625]

Η ζωή των παιδιών επηρεάζεται «από την ακτινοβολία» των γονιών. Η όμορφη ζωή των γονιών μέσα στο σπίτι κάνει καλά τα παιδιά. Οι γονείς πρέπει να γίνουν άγιοι κοντά στα παιδιά τους, με την πραότητα, την υπομονή, την αγάπη, το «άγιο παράδειγμά τους». «Γίνετε άγιοι και δε θα έχετε κανένα πρόβλημα με τα παιδιά σας», έλεγε. Οι γονείς κάθε μέρα να βάζουν «νέα σειρά, νέα διάθεση, ενθουσιασμό κι αγάπη στα παιδιά». Η χαρά και η αγιοσύνη που θα τους έρθει θα «εξακοντίσει» στα παιδιά τη Χάρη.

Απεναντίας, για την κακή συμπεριφορά των παιδιών φταίνε οι γονείς και δε σώζουν οι συμβουλές, η πειθαρχία, η αυστηρότητά τους. Τα παιδιά τα «βλάπτει» ακόμα η υπερπροστασία, δηλαδή η υπερβολική φροντίδα, η αγωνία και το άγχος των γονιών. Τα παιδιά δε θέλουν καταπίεση. Δε θα γίνουν καλά με τη βία.

Από τους γονείς δημιουργείται μια κατάσταση στην ψυχή των παιδιών που αφήνει ίχνη μέσα τους σε όλη τους τη ζωή. Αυτό φαίνεται και στις πιο μικρές εκφάνσεις της ζωής. Για παράδειγμα, η λαιμαργία είναι κάτι ψυχολογικό, που έχει εξήγηση. Μπορεί να μη γνώρισες πατέρα ή μητέρα, να είσαι στερημένος και πεινασμένος. Και αυτό, από πνευματικό γεγονός, εκδηλώνεται αντανακλαστικώς ως αδυναμία του σώματος.

Ως προς την Εκκλησία, δεν ήθελε οι γονείς να εξαναγκάζουν τα παιδιά τους να τους ακολουθούν. Η «καταπίεση» από τους «ευσεβείς» γονείς κάνει τα παιδιά ατίθασα όταν μεγαλώσουν και εγκαταλείπουν την Εκκλησία. «Αφήστε να μιλήσει στην ψυχή τους ο Θεός». Οι γονείς να προσεύχονται σιωπηλά με τα χέρια ψηλά προς τον Χριστό και να «αγκαλιάζουν» τα παιδιά. Όταν κάνουν αταξίες, να παίρνετε κάποια παιδαγωγικά μέτρα, αλλά να μην τα πιέζετε και να προσεύχεστε γι’ αυτά.

Οι μητέρες ξέρουν να αγχώνονται, να συμβουλεύουν, να λένε πολλά. Δεν έχουν μάθει όμως να προσεύχονται. «Οι πολλές συμβουλές και υποδείξεις κάνουν πολύ κακό. Όχι πολλά λόγια στα παιδιά». Τα λόγια χτυπάνε στα αυτιά, ενώ η προσευχή στην καρδιά. Να προτιμάτε λοιπόν την προσευχή.

«Να τα λέεις στον Θεό κι ο Θεός θα τα λέει μέσα τους»[626].

Απευθυνόμενος στους γονείς, τόνιζε: «Να σκέφτεστε πάντα αυτή την εικόνα που θα σας περιγράψω τώρα και θα καταφέρετε να φτιάξετε μια ευτυχισμένη οικογένεια· το παιδί σας να κρατά τον έναν σας από το ένα χέρι και τον άλλο από το άλλο, να προχωρεί εκείνο μπροστά, να σας δείχνει τον δρόμο κι εσείς να ακολουθείτε»[627]!

Οι δάσκαλοι

Αυτό που γίνεται με τους γονείς, μπορεί να γίνει και με τους εκπαιδευτικούς. Με την προσευχή και την αγιότητα του βίου τους, μπορούν να βοηθήσουν τα παιδιά στο σχολείο. Να τα επισκιάσει η Χάρη του Θεού, να πάει στην ψυχή τους και να τα αλλάξει.

Οι κακές καταστάσεις στο σχολείο δε διορθώνονται με ανθρώπινους τρόπους. Οι εκπαιδευτικοί, χωρίς να το καταλαβαίνουν, μεταδίδουν το άγχος τους στα παιδιά. Ενώ με την πίστη φεύγει το άγχος.

Στα δύσκολα τμήματα, πριν μπει ο δάσκαλος στην τάξη, να προσεύχεται με το «Κύριε Ιησού Χριστέ». Μέσα στην τάξη να αγκαλιάζει με το βλέμμα του όλα τα παιδιά, να προσεύχεται στον Θεό και μετά να μιλά προσφέροντας όλο τον εαυτό του. Να χαίρεται με αυτή την προσφορά του. Αν ένας μαθητής δημιουργήσει ένα πρόβλημα, μπορεί να του κάνει στην αρχή μια γενική παρατήρηση, απευθυνόμενος προς όλα τα παιδιά. Να τους πει: «Παιδιά, εδώ ήρθαμε για μάθημα, για σοβαρή δουλειά. Βρίσκομαι κοντά σας για να σας βοηθήσω. Κι εσείς κουράζεστε για να πετύχετε στη ζωή. Κι εγώ που σας αγαπάω πάρα πολύ, κοπιάζω. Γι’ αυτό, σας παρακαλώ, να κάνετε ησυχία, για να πετύχομε τον σκοπό μας». Αν ένα παιδί παραφερθεί, να μην το κοιτάζετε. Αν όμως συνεχίσει να παραφέρεται, να απευθύνεστε στο ίδιο σοβαρά και σταθερά, χωρίς όμως θυμό. «Θα προσέχετε να επιβάλλεσθε στην τάξη, για να μπορείτε να επιδράσετε και στην ψυχή τους». Δε φταίνε τα παιδιά που είναι δύσκολα. Αυτό οφείλεται στους μεγάλους.

Στα παιδιά να μη λέτε πολλά για τον Θεό, αλλά «να προσεύχεσθε στον Θεό για τα παιδιά». Να τους λέτε ότι έχουμε δυο εαυτούς: τον καλό και τον κακό. Εμείς πρέπει να καλλιεργήσουμε τον καλό. «Παιδιά, να είστε έξυπνα για τη μόρφωση, για το καλό, για την αγάπη. Μόνο η αγάπη τα κάνει όλα όμορφα και γεμίζει η ζωή μας και αποκτάει νόημα». Η αγάπη όμως απαιτεί θυσίες και συχνά θυσία χρόνου. Ο κακός μας εαυτός θέλει την τεμπελιά και

την αδιαφορία, αλλά αυτό κάνει «άνοστη» τη ζωή, χωρίς νόημα και ομορφιά[628]!

Χρειάζεται «τέχνη» πώς να φέρεται ο δάσκαλος στα παιδιά. «Όσο πιο επιθετικό είναι ένα παιδί, τόσο πιο ευαίσθητο είναι»[629]. Ένας δάσκαλος ήταν ευχαριστημένος με τους περισσότερους μαθητές του, αλλά υπέφερε από τις αταξίες ενός μαθητή του και γι' αυτό ήθελε να τον αποβάλει από το σχολείο. Ήρθε όμως ένας νέος δάσκαλος και ανέλαβε αυτή την τάξη. Του δόθηκαν οι σχετικές πληροφορίες για τον συγκεκριμένο μαθητή. Έμαθε ακόμα πως ο ζωηρός μαθητής είχε πάθος για το ποδήλατο. Τη δεύτερη μέρα που μπήκε στην τάξη, είπε στα παιδιά πως του είναι απαραίτητο να χρησιμοποιεί ποδήλατο, αλλά δεν ξέρει να το κινεί. Ζήτησε αν θα μπορούσε κάποιος που ξέρει να του μάθει. Πετάχτηκε ο άτακτος μαθητής και του είπε πως ξέρει ποδήλατο και μπορεί να του μάθει! Από τότε έγιναν πολύ καλοί φίλοι, μέχρι που στενοχωρήθηκε ο παλιός δάσκαλος που το έβλεπε αυτό.

Στο σχολείο αρκετές φορές υπάρχουν ορφανά παιδιά. «Δύσκολο πράγμα η ορφάνια». Όποιος στερήθηκε τους γονείς του, και μάλιστα σε μικρή ηλικία, έγινε δυστυχισμένος στη ζωή του. Αν όμως απέκτησε τον Χριστό και την Παναγία ως πνευματικούς γονείς του, έγινε άγιος. Στα ορφανά παιδιά να φέρεστε με αγάπη και κατανόηση, αλλά κυρίως να τα συνδέετε με τον Χριστό και την Εκκλησία[630].

Οι εκπαιδευτικοί να δίνουν την πρώτη θέση στην κατάρτισή τους. Αυτά όμως που σπουδάζουν οι καθηγητές (παιδαγωγική και ψυχολογία) για να φέρονται στα παιδιά στο σχολείο, έλεγε τότε ο Άγιος, είναι όλα «ανθυγιεινά» και αντίθετα του πνεύματος του Θεού και της ψυχολογίας των Πατέρων. «Όλα αυτά που διδάσκουν στα σχολεία είναι για άθεους, όχι για παιδιά χριστιανών»[631]! Για τους χριστιανούς η «οδήγηση γίνεται προς τον Θεό» και όλα τα άλλα έρχονται. Το παιδί τότε θα γίνει «καλό και αγαθό και τίμιο και άγιο κι έξυπνο»[632].

Στο σχολείο είναι απαραίτητο «να φτιάχνουμε ωραίο περιβάλλον». Με πολλά παραδείγματα, υποστήριζε πόσο πολύ επηρεάζει το εξωτερικό περιβάλλον τον άνθρωπο. Να είναι χαρούμενο, καλοσυνάτο, ευλογημένο. Η διδασκαλία μας να μην είναι αρνητική αλλά θετική. Να μη λέμε: «Να μην κάνεις αυτό», αλλά να λέμε: «Να κάνεις αυτό». Επέμενε πάρα πολύ στο να βλέπουμε τη θετική πλευρά της ζωής! Όλη μας η ζωή να κινείται με φόντο το καλό[633].

605. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 341.

606. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 339-340.

607. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Θα σας πω…,* σ. 175, 478.

608. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 175.

609. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 339.

610. Βλ. *Μαθητεία στον Άγιο Πορφύριο*, σ. 124.

611. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 222.

612. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 362.

613. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 360-361.

614. Βλ. *Μαθητεία στον Άγιο Πορφύριο*, σ. 61.

615. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 344-345.

616. Βλ. *Μαθητεία στον Άγιο Πορφύριο*, σ. 91-92.

617. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 277.

618. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 226-227.

619. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 225.

620. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Θα σας πω…,* σ. 315 και *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 227-228.

621. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 661.

622. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 265-266.

623. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 242.

624. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Ανθολόγιον θαυμάτων*, σ. 363.

625. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 411-417.

626. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 416-417, 420-421, 424, 429-431.

627. Βλ. *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 285.

628. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 432-435.

629. Βλ. Τζαβάρα, *Αναμνήσεις από τον Γέροντα Πορφύριο*, σ. 111.

630. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 436.

631. Βλ. *Μαθητεία στον Άγιο Πορφύριο*, σ. 107

632. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Θα σας πω…,* σ. 117-118.

633. Βλ. *Όσιος Πορφύριος, Μαρτυρίες-Διηγήσεις-Νουθεσίες*, σ. 172.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ – Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

1. Η πνευματική ζωή: Ο άνθρωπος, ο χριστιανός, ο θείος έρωτας

Ο άνθρωπος

Ο άνθρωπος, έλεγε ο Άγιος Πορφύριος, είναι ένα «μυστήριο» και φέρει μέσα του μια «κληρονομιά αιώνων», με όλο το καλό και το κακό. Το καλό από τους προφήτες, τους αγίους, τους μάρτυρες, τους αποστόλους και ιδιαιτέρως από τον Κύριο. Το κακό από τον Αδάμ μέχρι και σήμερα.

Ο Θεός έχει βάλει μια «δύναμη» μέσα στην ψυχή του ανθρώπου και εξαρτάται από τον ίδιο προς τα πού θα τη διοχετεύσει. Αν τη «δύναμη» την παρομοιάσουμε με το νερό, το καλό με ανθόκηπο γεμάτο με λουλούδια και το κακό με αγκάθια και διοχετεύσουμε το νερό προς τον ανθόκηπο, όλα τα φυτά αναπτύσσονται και ανθίζουν, ενώ τα αγκάθια μαραίνονται. Να μην ασχολούμαστε λοιπόν με τα αγκάθια, αλλά να κατευθύνουμε το νερό με όλη τη δύναμη της ψυχής μας προς τα λουλούδια. Για να χαρούμε την ομορφιά, την ευωδία και τη δροσιά τους[634].

Ο χριστιανός

Ο χριστιανός είναι απαραίτητο να είναι «ευγενής, να έχει λεπτή, ευαίσθητη, αισθηματική ψυχή». Να πετάει μέσα στο άπειρο, στα άστρα, στο μεγαλείο του Θεού, στη σιωπή, να ζει μέσα στο όνειρο! «Όποιος θέλει να γίνει χριστιανός, πρέπει πρώτα να γίνει ποιητής», έλεγε. «Να ανεβούμε ψηλά»!

Αν όμως η ψυχή γίνει ανάξια της αγάπης του Χριστού, ο Χριστός διακόπτει τη σχέση μαζί της. Ο Χριστός δε θέλει κοντά Του «χοντρές ψυχές»[635].

Ο θείος έρωτας

Η αγάπη προς τον Θεό, ο θείος έρωτας, έλεγε, είναι ένας «άλλος έρωτας». Ο άνθρωπος «αντέχει» να ερωτεύεται. Ο ανθρώπινος έρωτας αρκετές

φορές φθείρει, τσακίζει, μαραζώνει. Με τον θείο έρωτα όλα «μεταβάλλονται» προς το αγαθό. Ο θείος έρωτας δίνει ζωή, σθένος, υγεία[636].

Ο νους του ανθρώπου, ήθελε, να είναι πάντα στον Θεό και όλη τη δύναμη να τη δίνει σ' Αυτόν. Θυμόταν μια κοπέλα που είχε ερωτευτεί έναν νέο που τον έλεγαν Νίκο. Σηκωνόταν κάθε νύχτα και κρυφά από τους δικούς της, έφευγε από το παράθυρο και πήγαινε ξυπόλυτη μέσα από τα χωράφια που είχαν αγκάθια, ματώνοντας τα πόδια της, για να τον συναντήσει! Όταν γύριζε στο σπίτι, πάντα ο νους της ήταν στον Νίκο[637].

Ο άνθρωπος να αγωνίζεται στην πνευματική ζωή «απλά, απαλά, χωρίς βία». Να εφαρμόζει το «μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιά σου». Όταν θέλεις κάτι και εκβιάζεις το θείον, δεν έρχεται. Θα έρθει «ἐν ἡμέρᾳ ᾗ οὐ προσδοκᾷ καὶ ἐν ὥρᾳ ᾗ οὐ γινώσκει»[638].

Όλα έχουν τον σκοπό τους, τόνιζε ο Άγιος. Τίποτα δε γίνεται χωρίς να υπάρχει κάποια αιτία. Ούτε μια πευκοβελόνα δεν πέφτει από το πεύκο, αν δε θέλει ο Θεός. «Γι' αυτό πρέπει να μη στενοχωριέσαι για ό,τι σου γίνεται». Να μη στενοχωριέσαι με τα πρόσωπα του σπιτιού σου, να μη βασανίζεσαι πότε με τη γυναίκα σου και πότε με τα παιδιά σου. Αυτά είναι που σε κάνουν και ανεβαίνεις πνευματικά ψηλά. Έτσι αγιαζόμαστε. Αν δεν ήταν αυτοί, εσύ δε θα προχωρούσες καθόλου. Σου τους έχει δώσει ο Θεός για σένα. Έβλεπε τη φορτωμένη μπανανιά. Η σοφία του Θεού έχει φροντίσει τα πάντα κατά τρόπο θαυμάσιο. Η μπανανιά τον μίσχο της, λόγω του βάρους, δεν τον κατευθύνει προς τον ουρανό, αλλά τον στρέφει προς τη γη, συγκρατώντας έτσι τα τόσα σταφύλια της (μπανάνες), γιατί αλλιώς το δέντρο από το βάρος του σταφυλιού μπορεί και να ξεριζωνόταν[639].

2. Η στροφή προς το καλό

Όταν σας προσβάλλει το κακό, έλεγε ο Άγιος Πορφύριος, να έχετε ευλυγισία και να στρέφεστε προς το καλό. Το κακό να το μετατρέπετε, να το μεταστοιχειώνετε σε καλό. Θυμόταν τον πρωτομάρτυρα Στέφανο. Ενώ τον λιθοβολούσαν, έχοντας τη Χάρη του Θεού, είπε για τους διώκτες του στον Κύριο να μην τους προσμετρήσει αυτή την αμαρτία. Ο Στέφανος φέρθηκε με αυτό τον τρόπο, γιατί ήταν «αιχμάλωτος του καλού» και δεν μπορούσε να κάνει αλλιώς.

Αναφερόταν ακόμα στον Απόστολο Παύλο. Στην αρχή της πορείας του

αισθανόταν την ψυχή του ανίκανη να κάνει το καλό. Έκανε το κακό που δεν το ήθελε: «Οὐ γὰρ ὃ θέλω τοῦτο πράσσω, ἀλλ' ὃ μισῶ τοῦτο ποιῶ» (*Ρωμ*. 7, 15). Ερχόταν το πνεύμα του κακού να τον αποτρέψει από την προσπάθειά του. Μόλις όμως ενέσκηψε η Χάρη του Θεού στην ψυχή του, έφυγαν όλες οι δυσκολίες και φώναζε με ενθουσιασμό: «Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός», «τὸ ζῆν Χριστὸς καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος» (*Γαλ*. 2, 20· Φιλ. 1, 21). Ούτε θάνατος, ούτε Κόλαση, ούτε Διάβολος! Ενώ πρώτα ήταν ανίκανος να κάνει το καλό, μετά έγινε ανίκανος να κάνει το κακό[640]!

3. Η άσκηση: Η νηστεία, οι μετάνοιες, η εργασία

Κανένας δεν μπορεί να ανέλθει στην πνευματική ζωή χωρίς άσκηση: μετάνοιες, νηστεία, αγρυπνία. Ήθελε η άσκηση να γίνεται χωρίς βία, με χαρά, με έρωτα στον Χριστό. Ορισμένοι κάνουν την άσκηση για σωματική ωφέλεια και όχι για τον Θεό. Οι πνευματικοί άνθρωποι όμως κάνουν την άσκηση για ψυχική ωφέλεια, για τον Θεό.

«Να κάνετε υπακοή στο πρόγραμμα και να μην το χαλάτε. Να μη λέτε "Δεν μπορώ σήμερα, ας το κάνω αύριο". Ούτε η αρρώστια να σας χαλάει το πρόγραμμα. Μόνο η αρρώστια προς θάνατο»[641]. «Ο τρόπος είναι πολύ σπουδαίο πράγμα· είναι εκμετάλλευσις χρόνου, αλλά και επιτυχίας»[642]. Ήθελε οι πιστοί να προσέχουν. «Χρειάζεται αγώνας μέχρι τέλους που θα μας φύγει η ψυχή. Πρόσεχε!»[643]

Η νηστεία

Στη νηστεία αναφέρονται όλα τα πατερικά βιβλία. Οι Πατέρες κατακρίνουν ακόμα την πολυφαγία και την ηδονή από τα πλούσια φαγητά. Να είναι πιο απλά τα φαγητά και να μην ασχολούμαστε τόσο πολύ με αυτά. Να μην τρώμε δυσκολοχώνευτα φαγητά ή λιπαρά ή παχιά, γιατί κάνουν κακό στο σώμα και στην ψυχή. Το κρέας κάνει κακό στον άνθρωπο, ενώ τα φρούτα και τα χόρτα κάνουν καλό. Έλεγε: «Να τρως λίγο ή να τρως άχυρα (δηλαδή κολοκύθια, χόρτα), τέτοια που γεμίζουν το στομάχι, δεν είναι όμως λιπαρά»[644].

Η καλή υγεία δεν έχει τόσο σχέση με το φαγητό ή τις καλές συνθήκες διαβίωσης, αλλά με την «αγία ζωή»! Γνώριζε ασκητές που νήστευαν πολύ και δεν είχαν καμία αρρώστια. Μεταποιούσαν τον αέρα σε λεύκωμα και δεν τους πείραζε αυτή η ακραία νηστεία. «Οι νηστευταί νηστεύουν και δεν

παθαίνουν τίποτα· όχι απλώς δεν παθαίνουν, αλλά θεραπεύονται από αρρώστιες»! Αν όμως ο άνθρωπος είναι ασθενής, δεν είναι αμαρτία να φάει προς στήριξη του οργανισμού του ακόμα και μη νηστήσιμα φαγητά[645].

Η νηστεία είναι ένα χάρισμα. Είχε γνωρίσει έναν ασκητή στα Καυσοκαλύβια που δεν έτρωγε φαγητό όλη τη Μεγάλη Τεσσαρακοστή. Μόνο κοινωνούσε, έπαιρνε αντίδωρο και αγιασμό! Ο ασκητής αυτός ευωδίαζε. Έλεγε στην εκκλησία το Πάτερ ημών και το Πιστεύω καθαρά. Έπρεπε όμως να είσαι δίπλα του για να τον ακούσεις[646].

«Εγκράτεια της γλώσσης – μέγα πράγμα». Η σιωπή σε γλιτώνει πολλές φορές απ' όλα τα κακά και κατά έναν μυστικό τρόπο ακτινοβολεί στον πλησίον[647].

Οι μετάνοιες

Οι μετάνοιες χρειάζονται, γιατί είναι μεν «τύποι», αλλά μέσω αυτών των τύπων κατορθώνει ο πιστός να εισχωρήσει στην ουσία. Αν οι μετάνοιες γίνονται για τον Χριστό, η Χάρη επιδρά αμέσως στην ψυχή και φέρνει τη μετάνοια, τη γαλήνη, την ειρήνη, τη χαρά. Μετά ωφελείται και το σώμα, γιατί είναι και γυμναστική. Γίνεται καλή λειτουργία όλων των συστημάτων του οργανισμού: κυκλοφορικό, πεπτικό, αναπνευστικό, ενδοκρινολογικό, τα οποία έχουν άμεση σχέση με την ψυχή[648].

Η εργασία

«Η εργασία είναι προσευχή», λένε οι Πατέρες της Εκκλησίας. Ο Θεός, όταν έπλασε τον άνθρωπο, του είπε ότι πρέπει να εργάζεται[649]. Η εργασία είναι ευλογία και εντολή του Θεού. Γι' αυτό βλέπουμε ότι ο Θεός καλούσε τους μαθητές Του και τους προφήτες την ώρα που εργάζονταν, την ώρα που ψάρευαν ή έβοσκαν τα πρόβατά τους. Ο Κύριος αποκαλύπτει πως και ο Πατέρας ο Ουράνιος, όπως και ο Ίδιος, εργάζεται: «Ὁ Πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται, κἀγὼ ἐργάζομαι» (*Ιω*. 5, 17)[650].

Στην εργασία, όποια και αν είναι, μπορεί ο άνθρωπος να γίνει άγιος. Με την πραότητα, με την υπομονή, με την αγάπη. Να βάζετε κάθε μέρα νέα σειρά, νέα διάθεση, με ενθουσιασμό και αγάπη. Ό,τι και αν σας αναθέσουν, να το θεωρείτε ως «ευκαιρία αγιασμού»! Να εργάζεστε με εγρήγορση, απλά, απαλά, χωρίς αγωνία, με χαρά και αγαλλίαση, με αγαθή διάθεση[651].

4. Οι αρετές: Η ταπείνωση, η αγάπη, η υπακοή

Η απόκτηση της αρετής δεν είναι δύσκολη. Γιατί η αρετή και το καλό, η αγάπη, η πραότητα, η ειρήνη είναι το φυσικό στον άνθρωπο. Αφύσικο είναι η κακία: το να θυμώνεις, να ταράζεσαι, να υβρίζεις, να υποφέρεις[652].

Η ταπείνωση

Όταν μιλάμε για την ταπείνωση, πρέπει να λέμε «η αγία ταπείνωση», για να την ξεχωρίζουμε από την ταπεινολογία, που είναι παθολογική[653]. Η ταπείνωση είναι του Θεού και είναι απαραίτητη για την ψυχή του ανθρώπου. Είναι κάτι το οργανικό. Όταν λείπει η ταπείνωση, είναι σαν να λείπει η καρδιά. Η καρδιά δίνει ζωή στον οργανισμό και η ταπείνωση δίνει ζωή στην ψυχή[654]!

Να είμαστε ταπεινοί στη σκέψη, στα λόγια, στη συμπεριφορά. Ποτέ να μην παρουσιαζόμαστε ενώπιον του Θεού και να λέμε: «Έχω αρετές». «Ο Θεός δε θέλει την αρετή μας»! Πάντα να παρουσιαζόμαστε στον Θεό ως αμαρτωλοί, χωρίς όμως απελπισία, «θαρρών εις το έλεος της ευσπλαχνίας Του». Ταπείνωση είναι να πιστεύεις ότι «όλοι είναι καλοί» και αν ακούς κάτι αρνητικό για κάποιον, να μην το πιστεύεις[655]!

Ο ταπεινός δε μιλά πολύ και δε λέει ταπεινολογίες. Αυτά τα ταπεινόλογα, «ο αμαρτωλός, ο ανάξιος, ο ελάχιστος πάντων», δε χρειάζονται. Ο ταπεινός φοβάται μήπως με τις ταπεινολογίες του πέσει στο άλλο άκρο, στην κενοδοξία! Πολύ λεπτή η διάκριση. Ό,τι γίνεται, να γίνεται με τη Χάρη. Ο άνθρωπος αποκτά το συναίσθημα ότι αυτός είναι ένα τίποτα και μόνο η Χάρη του Θεού ενεργεί. «Χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν» (*Ιω.* 15, 5). Ο Θεός δίνει την πνοή και το παν. «Ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν (*Πραξ.* 17, 28)»[656].

Η αγάπη

Όταν κάνουμε προσευχή ή μια υπόδειξη σε κάποιον ή δίνουμε συμβουλή, καλό είναι να το κάνουμε με αγάπη. Χωρίς αγάπη «η προσευχή δεν ωφελεί, η συμβουλή πληγώνει, η υπόδειξη βλάπτει και καταστρέφει τον άλλο». «Αγάπη, αγάπη, αγάπη!»

Να σκορπίζουμε σε όλους την αγάπη, αδιαφορώντας για τη στάση τους. Εφόσον ο άνθρωπος έχει μέσα του τη Χάρη του Θεού, δε νοιάζεται αν τον αγαπούν οι άλλοι ή όχι, αν του μιλούν με καλοσύνη. Ας αφήσουμε τους άλλους να μας μιλάνε όπως αισθάνονται. «Ας μη ζητιανεύουμε την αγάπη»! Εμείς να αγαπάμε και να προσευχόμαστε με όλη μας την ψυχή για

εκείνους. Τότε θα προσέξουμε πως όλοι θα μας αγαπούν ελεύθερα και ειλικρινά από τα βάθη της καρδιάς τους. Θα μαζεύονται όλοι γύρω μας όπως οι μέλισσες.

Αν ο αδελφός σου σε ενοχλεί και σε κουράζει, να σκέφτεσαι πως τώρα με πονά το μάτι μου, το χέρι μου. Πρέπει να το περιθάλψω με όλη μου την αγάπη. Να αισθανόμαστε την κακία του άλλου όπως μια αρρώστια που τον βασανίζει, που τον κάνει να υποφέρει. Να βλέπουμε τους αδελφούς μας με συμπάθεια και να τους φερόμαστε με ευγένεια. Να λέμε μέσα μας την ευχή του Ιησού για να μας ενδυναμώσει την ψυχή και να μην κατακρίνουμε κανέναν. Στο πάθος του άλλου να ρίχνουμε ακτίνες αγάπης και ευσπλαχνίας[657].

Η υπακοή

Η υπακοή είναι «όντως κάτι σπουδαίο». Την εκθειάζει ο ίδιος ο Κύριος και οι απόστολοι[658].

Ο Άγιος Πορφύριος, χάρη στην υπακοή, αξιώθηκε του διορατικού και άλλων χαρισμάτων. Ήταν «δώρα του Θεού». Έκανε υπακοή στους γέροντές του στο Άγιο Όρος, χωρίς ποτέ να τον επιβραβεύουν. («Τι μεγάλοι φιλόσοφοι ήταν οι γέροντές μου», έλεγε). Η υπακοή του μοναχού στον γέροντά του είναι ανώτερη και από το να υπομείνει μαρτύριο ή τουλάχιστον είναι ισότιμη με το μαρτύριο! Δηλαδή γίνεται μάρτυρας. Δεν του άρεσε που έβλεπε τους ανθρώπους να θέλουν διαρκώς τον έπαινο και αν δεν τους επαινέσεις, τα παρατούν και φεύγουν[659]!

Να μην κρίνουμε

Να μη βιαζόμαστε να κρίνουμε επιφανειακά και εξωτερικά. Αν δείτε μια γυναίκα άσεμνα ντυμένη, να μη μένετε στο εξωτερικό, αλλά να μπαίνετε στο βάθος, στην ψυχή της. Μπορεί να είναι μια πολύ καλή ψυχή, με υπαρξιακές αναζητήσεις[660].

«Να μην κατακρίνεις. Όλους να τους βλέπεις αγίους», έλεγε. «Δεν μπορώ ποτέ να κατηγορήσω τους άλλους, γιατί είναι σαρξ εκ της σαρκός μου»[661].

Είναι ένα είδος προβολής του εαυτού μας το να κρίνουμε τους άλλους και να επιμένουμε να γίνουν οι άλλοι καλοί. Στην πραγματικότητα, θέλουμε εμείς να γίνουμε καλοί και επειδή δεν μπορούμε, το απαιτούμε από τους άλλους και επιμένουμε! Δεν πρέπει να εκβιάζεις τον άλλο. Θα έρθει η ώρα του, θα έρθει η στιγμή! Πολλές φορές με τους φόβους, την αγωνία μας και

την άσχημη ψυχολογική μας κατάσταση, κάνουμε, χωρίς να το θέλουμε, κακό στον άλλο[662].

«Λίγα λόγια», τόνιζε. Τα λόγια ηχούν στα αυτιά, εκνευρίζουν πολλές φορές και μένουν άκαρπα. «Η ζωή συγκινεί», το καλό παράδειγμα, η αγάπη, η πραότητα[663]!

5. Η υμνολογία και η μουσική της Εκκλησίας

Η υμνολογία της Εκκλησίας, έλεγε ο Άγιος Πορφύριος, έχει «τρόπους και μεγαλεία και λεπτότητες και ευαισθησίες και οράματα και μεταρσιώσεις». Στην υμνολογία συνάντησε όλα τα στοιχεία της προσευχής.

Θεωρούσε σπουδαίο το να είναι κάποιος ψάλτης στην εκκλησία, να έχει φωνή αγγελική και να ψάλλει «ανιδιοτελώς» στον Θεό, χωρίς να καμαρώνει ότι τόσες ψυχές τον ακούν. Αυτό δε γίνεται εύκολα. Γι’ αυτό πολλοί ψάλτες πλανήθηκαν. Κατά κανόνα, όλοι οι καλοί ψάλτες έχουν μεγάλο εγωισμό. Αν δεν είναι όλοι, είναι οι μισοί[664]!

Διαβάζοντας τον κανόνα ενός αγίου, θαύμαζε την αρετή του αγίου και τον ποιητή που έγραψε τον κανόνα. Ο ποιητής τα είχε ζήσει προηγουμένως αυτά. Όσοι ασχολούνται, ακόμα και μοναχοί, δε γνωρίζουν πολλές φορές το μεγαλείο των αγίων ποιητών που έχουν ασχοληθεί με την υμνολογία της Εκκλησίας. Έλεγε πως είναι όπως ο Άγιος Σάββας, ο Άγιος Εφραίμ, ο Άγιος Ιωάννης της Κλίμακας. Τέτοιοι είναι οι υμνογράφοι, μέσα στους ύμνους τους, στους κανόνες τους, στους όρθρους που έχουν φτιάξει. «Τι μεγαλεία! Εκεί μαθαίνει κανείς όλους τους τρόπους πώς να γίνει άγιος»! Οι υμνογράφοι επαινούσαν τον άγιο, χρησιμοποιώντας την πείρα τους και έγραφαν όλους τους τρόπους που μεταχειρίζονταν, «τρόπους να πολεμήσεις τον πολυμήχανο»[665].

Έδινε μεγάλη σημασία στο πώς να διαβάζονται οι Ακολουθίες: «Να διαβάζεις και να μην τρως τα νι και τα σίγμα, να μην τρως τις καταλήξεις! Ο χρόνος να είναι κανονικός, ούτε πολύ αργός ούτε γρήγορος… Να χρησιμοποιείς λόγια ερωτικά προς τον Χριστό. Μη με παρεξηγείς. Σου μιλώ για τον θείο Έρωτα»[666]. Οι λέξεις των Ψαλμών είναι γεμάτες χάρη. Τους τόνους τούς τονίζεις όταν τους λες από την καρδιά σου. Με αυτούς φαίνεται ο ενθουσιασμός και η παρακολούθηση της έννοιας των λόγων. Η χαρά αυτή αγιάζει τον άνθρωπο. Ισούται με θεία επίσκεψη, με τη Χάρη του Αγίου Πνεύματος. Είχε δει ανθρώπους που αγίασαν με αυτή τη ζωή[667].

Πίστευε στη μουσικότητα και στη μεγάλη αξία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, όπως έχουμε τονίσει. «Η γλώσσα η ελληνική είναι μουσική». Αυτοί που παλιά γνώριζαν καλά τη γλώσσα, όπως έψαλλαν, μετέδιδαν όλα τα νοήματα με τους τόνους, τη βαρεία, την οξεία, την περισπωμένη[668]. Τι βάθος έχει η γλώσσα μας! Κρίμα! Την κατάργησαν, ενώ έχει τόσο πλούτο. Χωρίς αυτό το βάθος της γλώσσας οι άνθρωποι γίνονται «κουτοί». Η γλώσσα βοηθά στη λεπτολόγηση των νοημάτων της Γραφής[669].

«Όταν μπαίνεις μέσα στο νόημα και κάνεις τον χρωματισμό, α! είναι να ξεσπάσουν όλοι σε δάκρυα. Εγώ τουλάχιστον, άμα μου το πεις έτσι, κλαίω. Το αισθάνομαι πολύ. Αυτά είναι ερωτικά λόγια, πρέπει να λεχθούνε με πάθος. Όχι όμως θεατρινίστικα», έλεγε. Παρατηρούσε ότι γίνονται λάθη και κακή ανάγνωση και σε μοναστήρια, ακόμα και στο Άγιο Όρος[670].

Επέμενε στη μελέτη της Αγίας Γραφής, με την οποία μαθαίνεις τα μυστικά του πνευματικού αγώνα. Μέσα από την Αγία Γραφή βγαίνουν όλα. Για να βρείτε τη χαρά στη ζωή σας, να διαβάζετε την Αγία Γραφή, να εκκλησιάζεστε, να πλησιάζετε τον Χριστό και να Τον αγαπήσετε. Να προσέχετε τις Ακολουθίες: Όρθρος, Ώρες, Εσπερινό, Απόδειπνο. Τα λόγια τους έχουν γραφεί από αγίους και είναι λόγια άγια, ερωτικά προς τον Χριστό και την Παναγία μας.

Το Άσμα Ασμάτων του Σολομώντα προήλθε από τη λατρεία προς τον Θεό. Το βιβλίο αυτό καλλιεργεί τον θείο πόθο, τη θεία αγάπη, την εγρήγορση, τη σχέση με τον ουράνιο Νυμφίο. Λόγια ερωτικά, γεμάτα αγάπη, πάθος, θείο έρωτα. «Ὅτι τέτρωμαι τῆς σῆς ἀγάπης ἐγώ»! Ο Χριστός ως ο Νυμφίος της ψυχής. Η ψυχή είναι η νύμφη Του και Τον ακολουθεί σε όλα, ακόμα και στο μαρτύριο. «Ἐγὼ καθεύδω καὶ ἡ καρδία μου ἀγρυπνεῖ. Φωνὴ ἀδελφιδοῦ μου κρούει ἐπὶ τὴν θύραν» (*Άσ. Ασ.* 5, 2). Η νύμφη αγρυπνεί και Τον σκέφτεται. Αν και κοιμάται, έχει συνεχώς Αυτόν στον νου της, στην καρδιά της[671]!

Στα Μηναία, στην Παρακλητική, στον Όρθρο, στο Τριώδιο, στο Πεντηκοστάριο κρύβονται θησαυροί. «Ερωτικοί θησαυροί». Μπορείς να διαβάζεις το Ευαγγέλιο, την Παλαιά Διαθήκη, το Ψαλτήρι και όλα τα άγια βιβλία και να λογίζονται αυτά ως προσευχή[672]. Αν μάλιστα τα διαβάζεις προσεκτικά, χωρίς να πέφτει μια λέξη κάτω, τότε σε τρία-τέσσερα χρόνια, χωρίς να το καταλάβεις, γίνεσαι δοχείο της Χάριτος. Είναι σαν να σπουδάζεις τέσσερα χρόνια Θεολογία στο πανεπιστήμιο. Γίνεσαι πράος, επιεικής, σοφός άνθρωπος, θεολόγος χαρισματικός[673].

Ο ίδιος ο Άγιος διάβαζε πολύ αργά τα εκκλησιαστικά κείμενα, ανά μία λέξη. Εξηγούσε ότι δεν τα διαβάζουμε για τον Θεό. Ο Θεός τα ξέρει. Αυτά τα διαβάζουμε για να προσευχηθούμε στον Θεό. Και δεν τα λέμε πολύ γρήγορα για να τελειώνουμε, αλλά τα λέμε αργά αργά για να τα ζούμε[674].

Η βυζαντινή μουσική

Η βυζαντινή μουσική, έλεγε, είναι πάρα πολύ ωφέλιμη. Δεν πρέπει να υπάρχει χριστιανός που να μη γνωρίζει αυτή τη μουσική. Είναι πάρα πολύ εύκολη, αν η ψυχή την ερωτευτεί. Έχει άμεση σχέση με την ψυχή. Ο βασιλιάς Σαούλ βασανιζόταν από το «δαιμόνιο της μελαγχολίας». Πήγαινε τότε ο Δαβίδ και του έπαιζε με το μουσικό όργανό του και έφευγε η μελαγχολία. Όσοι υποφέρουν από κατάθλιψη, μπορούν με τη βυζαντινή μουσική να διώξουν τη δύσκολη κατάστασή τους. Η δυσκολία τους γίνεται ύμνος προς τον Θεό.

Η μουσική αγιάζει τον άνθρωπο αναίμακτα, χωρίς κόπο, «αγαλλόμενος». Μέσα στην ψυχή του ανθρώπου υπάρχει η αρμονία. Υπήρχε στην «αρχέγονη ψυχική μας κατάσταση». Να ενστερνιστούμε την αρμονία και να αποφύγουμε τη «δυσαρμονία»[675].

634. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 285-287.

635. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 234-235, 389.

636. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 154.

637. Βλ. Τζαβάρα, *Αναμνήσεις από τον Γέροντα Πορφύριο,* σ. 26.

638. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 255.

639. Βλ. Τζαβάρα, *Αναμνήσεις από τον Γέροντα Πορφύριο,* σ. 42-43.

640. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 301-302, 312-313.

641. Βλ. *Μαθητεία στον Άγιο Πορφύριο*, σ. 50-51.

642. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 649.

643. Βλ. Τζαβάρα, *Αναμνήσεις από τον Γέροντα Πορφύριο,* σ. 80.

644. Βλ. *Μαθητεία στον Άγιο Πορφύριο*, σ. 52.

645. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 332-333.

646. Βλ. *Από το Σημειωματάριον ενός Υποτακτικού*, σ. 74.

647. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 392.

648. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 357-359

649. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 458.

650. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 338, 558.

651. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 303-304.

652. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Θα σας πω…,* σ. 138-139.

653. Βλ. *Από το Σημειωματάριον ενός Υποτακτικού*, σ. 70.

654. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 442-443.

655. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 322-323.

656. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Θα σας πω…,* σ. 478-479.

657. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 386-388.

658. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 79.

659. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Θα σας πω…,* σ. 137.

660. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 394.

661. Βλ. *Μαθητεία στον Άγιο Πορφύριο*, σ. 42, 50.

662. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 394-395.

663. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 396.

664. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Θα σας πω…,* σ. 109-110.

665. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 573-574, 591-592.

666. Βλ. *Μαθητεία στον Άγιο Πορφύριο*, σ. 58.

667. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 599, 603.

668. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 597-598.

669. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 557.

670. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 606, 612.

671. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 231-233, 240, 527.

672. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 170, 174.

673. Βλ. *Μαθητεία στον Άγιο Πορφύριο*, σ. 125.

674. Βλ. Παπαζάχου, «Για τον Γέροντα Πορφύριο», στο Κλείτου Ιωαννίδη, *Γεροντικόν του εικοστού αιώνος,* Εκδόσεις Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Μήλεσι [2]2008, σ. 89.

675. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 571-572.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ – Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΘΗ

Ο κάθε άνθρωπος έχει μέσα στα βάθη της ψυχής του στοιχεία από τη «ζωή του δάσους». Έτσι ονόμαζε ο Άγιος Πορφύριος την περίοδο εκείνη που ο άνθρωπος ζούσε σε ζωώδη κατάσταση και βρισκόταν «υπό τη ροπή των ενστίκτων».

«Να μην πολεμάτε τα πάθη, αλλά να τα μεταμορφώνετε», έλεγε. Γιατί, αν σκεφτόμαστε κάποιο πάθος, κάτι γίνεται στην ψυχή μας και μπλεκόμαστε περισσότερο. Το πάθος θα σε αγκαλιάσει και θα σε σφίξει. Η διάθεση για απαλλαγή θα υπάρχει, αλλά θα είναι πάρα πολύ «μυστική και λεπτή».

Οι «ψυχές οι πεπονημένες», οι ταλαιπωρημένες από τα πάθη τους κερδίζουν πολύ την αγάπη και τη χάρη του Θεού. Κάτι τέτοιοι γίνονται άγιοι και εμείς πολλές φορές τούς κατηγορούμε. Αυτό που έγραφε ο Απόστολος Παύλος: «Οὗ δὲ ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις» (*Ρωμ*. 5, 20). Όταν το θυμόμαστε αυτό, θα αισθανόμαστε πως οι άνθρωποι των παθών είναι οι πιο άξιοι[676]!

1. Περί παθών: Εγωισμός, νωθρότητα, στενοχώρια, απελπισία, κατάθλιψη, μοναξιά, άγχος

Ο εγωισμός

Ο εγωισμός σκοτίζει τον νου του ανθρώπου και τον μπερδεύει. Αποτελεί την αιτία της ψυχικής ακαταστασίας. Οι ψυχίατροι, αν το μελετήσουν, θα το καταλάβουν. Ο εγωιστής είναι άρρωστος.

Οι εγωιστές θέλουν διαρκώς όλοι να τους επαινούν, όλοι να τους αγαπάνε, όλοι να λένε καλά γι’ αυτούς. Αυτό όμως ο Θεός μας δεν το θέλει. «Οι εγωιστές δεν μπορούν να είναι ποτέ χριστιανοί»[677]!

Η κενοδοξία μάς κάνει ένα «κούφιο πράγμα». Αν κάνουμε κάτι για να επιδειχθούμε στους άλλους, γινόμαστε «κούφιοι». Ό,τι κάνουμε, να το κάνουμε «για να ευχαριστήσουμε και να αισθανθούμε τον Θεό»[678].

Η νωθρότητα
Η νωθρότητα είναι αρρώστια, είναι αμαρτία. Όπου βλέπετε νωθρότητα, έλεγε, ο άνθρωπος δεν είναι καλά στην ψυχή! Εμείς μόλις δούμε έναν άνθρωπο ήσυχο, εχέμυθο, κάπως διακριτικό, τον θεωρούμε πολύ καλό, άγιο άνθρωπο. Και όμως μπορεί να είναι νωθρός. Οι νωθροί, οι οκνηροί και οι τεμπέληδες δεν είναι εντάξει απέναντι στον Θεό. Ο χριστιανός δε δικαιολογείται να είναι νωθρός. Όπου και αν πάει, πρέπει να πετάει: με την προσευχή, με τη φαντασία του[679].

Η στενοχώρια
Η στενοχώρια δείχνει πως δεν εμπιστευόμαστε τη ζωή μας στον Χριστό. «Ἐν παντὶ θλιβόμενοι ἀλλ' οὐ στενοχωρούμενοι» (*Β΄ Κορ*. 4, 8). Όλα να τα αντιμετωπίζετε με αγάπη, καλοσύνη, πραότητα, υπομονή, ταπείνωση. «Να είστε βράχοι»! Όλα να ξεσπάνε πάνω σας όπως τα κύματα και να γυρίζουν πίσω. Να είστε ατάραχοι[680]. Τόνιζε ακόμα: «Η στενοχώρια δημιουργεί καρκίνο. Μη στενοχωριέσαι!»[681]

Η απελπισία
Η απελπισία είναι το «χειρότερο πράγμα»! Ένας πειρασμός για να χάσει ο άνθρωπος την προθυμία του για την πνευματική ζωή. Του δημιουργείται αίσθημα κατωτερότητας, ένας «άκαρπος αυτοεξευτελισμός». Η απελπισία, η θλίψη, η νωθρότητα, η τεμπελιά είναι «πειρασμικά πράγματα»[682].

Η κατάθλιψη
Το μεγάλο μυστικό για να απαλλαγεί κάποιος από την κατάθλιψη και τα άλλα αρνητικά είναι να δοθεί στην αγάπη του Χριστού.

Τον καταθλιπτικό μπορεί να τον βοηθήσει η εργασία, το ενδιαφέρον για τη ζωή, ο κήπος, τα φυτά, τα λουλούδια, τα δέντρα, η εξοχή, ο περίπατος στην ύπαιθρο. Αυτά βγάζουν τον άνθρωπο από την «αδράνεια» και επιδρούν σαν φάρμακα. Επίσης, θα τον βοηθήσει η ενασχόληση με την τέχνη, τη μουσική.

Μεγαλύτερη όμως σημασία έχει το ενδιαφέρον για την Εκκλησία, η μελέτη της Αγίας Γραφής, οι Ακολουθίες. Μελετώντας τον λόγο του Θεού, ο άνθρωπος που πάσχει από κατάθλιψη θεραπεύεται, χωρίς να το καταλάβει[683].

Η βλασφημία
Να μην πεις ποτέ για τον άλλο: «Να τον τιμωρήσει ο Θεός γι’ αυτό που κάνει». Ούτε στο μυαλό μας να βάζουμε ότι θα τον τιμωρήσει ο Θεός. Είναι «παραβίαση της αγάπης»! Να λέμε αυτό το άγιο που είπε ο πρωτομάρτυρας Στέφανος: «Κύριε, μὴ στήσης αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην».

Να μην καταριέστε. Όποιος ζητά από τον Θεό την τιμωρία του άλλου μολύνει την ψυχή του και εμποδίζει τον αγιασμό της. Δεν έχει καλή ψυχή. Αν τον εξετάσεις, θα τον βρεις αγχώδη, νευρικό, στενόχωρο. Είναι κάτι «μυστικό» πώς ενεργεί ο Διάβολος σε νευρωσικούς ανθρώπους, με πολύ μεγάλη αρνητική δύναμη[684]!

Η μοναξιά και το άγχος
Η απομάκρυνση από τον Θεό, είτε το πιστεύει κάποιος είτε όχι, ταλαιπωρεί τον άνθρωπο και φέρνει μοναξιά και άγχος. Γιατί αρνείσαι ένα «μυστήριο»! Το παν είναι η ένωση με τον Θεό, με την «πηγή της χαράς, την πηγή της ζωής». Να δοθείς, να ανοιχτείς στον Θεό: «Εἰς πάντας ἁρμούς, εἰς νεφρούς, εἰς καρδίαν» (ευχή μετά τη Θεία Μετάληψη)[685].

Για τις άλλες θρησκείες
Οι άλλες θρησκείες έλεγε πως είναι ανθρώπινες, άδειες. Δε γνωρίζουν το μεγαλείο του Τριαδικού Θεού. Γι’ αυτό δεν του άρεσε να διαβάζει βιβλία τους, γιατί ο καθένας έχει τα βιώματά του και τη δική του ψυχοσύνθεση πάνω στο θρησκευτικό συναίσθημα. Αυτό που έγραψαν οι συγγραφείς των άλλων θρησκειών δεν το έχουν γράψει με το Πνεύμα του Θεού αλλά με το δικό τους πνεύμα, τη δική τους νοοτροπία. Εμείς δεν πρέπει να παίρνουμε παραδείγματα από αυτούς τους συγγραφείς, αλλά μόνο από τους θεόπνευστους Πατέρες της Εκκλησίας[686].

Ο φανατισμός όμως δεν έχει σχέση με τον Χριστό. Τον άλλο οφείλεις να τον τιμάς με ευγενικό τρόπο, ασχέτως με τη θρησκεία του. Να υπάρχει σεβασμός στην ελευθερία του άλλου[687].

2. Το κακό: Η προέλευση και η «δύναμή» του

Το κακό υπάρχει και προέρχεται από τον Διάβολο. Μέσα μας γίνεται μια πάλη ανάμεσα στο καλό και στο κακό. Σε αυτή την πάλη ο άνθρωπος

είναι ελεύθερος να επιλέξει. Άρα, δεν είναι ο Θεός που προορίζει και αποφασίζει, αλλά η ελεύθερη βούληση του ανθρώπου.

Για τους άλλους να μη σκεφτόμαστε κάτι κακό. Ένα βλέμμα, η ελάχιστη αγανάκτηση, ένας στεναγμός επιδρούν στους συνανθρώπους μας. Όταν μελετάς το κακό, μια «κακή δύναμη» βγαίνει από μέσα και μεταδίδεται στον άλλο, όπως η φωνή μεταφέρεται με τα ηχητικά κείμενα! Ο άλλος παθαίνει κακό. Με μυστηριώδη και αφανή τρόπο μειώνεται στον άλλο η δύναμη να πάει στο καλό. Μπορεί να γίνεις η αιτία να αρρωστήσει, να χάσει τη δουλειά του, την περιουσία του…

Η βασκανία είναι πολύ κακό πράγμα. Με το να ζηλέψεις κάτι ή κάποιον, μπορεί να του κάνεις μεγάλο κακό. Αυτός που προκαλεί βασκανία, μπορεί να μην το βάζει στον νου του ότι κάνει κακό. Ο Θεός δεν τιμωρεί και ποτέ δε θέλει το κακό του ανθρώπου. Η κακή δύναμη όμως μεταδίδεται όσο μακριά και να βρίσκεται ο άλλος. Δεν έχει φραγμούς, δεν εμποδίζεται από κλειδαριές ή αποστάσεις. Και ένα αυτοκίνητο μπορεί να γκρεμίσει, χωρίς να υπάρχει κάποια βλάβη! Αυτό είναι «μυστήριο».

Ενώ αν εύχεται κάποιος για τον πλησίον, μια «καλή δύναμη» βγαίνει από αυτόν και στέλνει μυστικά και απαλά στους άλλους αυτή τη δύναμη, αυτό το φως. Ένας κύκλος προστασίας δημιουργείται γύρω του και τον προφυλάσσει από το κακό. Υπάρχει λοιπόν μια ζωή αόρατη, η «ζωή της ψυχής», η οποία είναι πολύ ισχυρή και μπορεί να επιδράσει στον άλλο, έστω και αν τον χωρίζουν χιλιόμετρα. Επομένως, «το καλό και το κακό δεν τα επηρεάζουν οι αποστάσεις»[688].

676. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 285, 288-289, 291-292, 393.

677. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 207, 438-440.

678. Βλ. *Μαθητεία στον Άγιο Πορφύριο*, σ. 43.

679. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 298-299.

680. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 306.

681. Βλ. *Μαθητεία στον Άγιο Πορφύριο*, σ. 102.

682. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 372-373, 377.

683. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 379.

684. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 279-281.

685. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Θα σας πω…,* σ. 330-331.

686. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω…,* σ. 128.

687. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 396.

688. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 405, 447-451, 454.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ – Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΙΩΝΙΑ ΖΩΗ

1. Ο χρόνος και ο θάνατος – Η Εκκλησία – Η «μετάβαση» και οι κεκοιμημένοι

Στη ζωή υπάρχει παρελθόν, παρόν και μέλλον. Το παρελθόν ζει στο παρόν, το παρόν σβήνει και «χάνεται» κάθε στιγμή. Το παρόν δε χάνεται, όταν βιώνεται στην αιωνιότητα! Αυτό είναι το μεγάλο μυστικό. Έτσι δε χάνεται τίποτα, γιατί «εν Θεώ» δεν υπάρχει χρόνος[689]!

Ο Άγιος Πορφύριος επανέλαβε τη διδασκαλία της Εκκλησίας για τον θάνατο και την κατάργησή του. Για τον άνθρωπο που είναι μέσα στην Εκκλησία δεν υπάρχει θάνατος. Ο Χριστός καταργεί τον θάνατο. Όποιος μπαίνει στην Εκκλησία και ακολουθεί τις εντολές του Χριστού, δεν πεθαίνει ποτέ. Πεθαίνει κατά τη σάρκα και τα πάθη, αλλά αξιώνεται να ζει από την εδώ ζωή μέσα στον Παράδεισο. Η απελπισία, ο φόβος του θανάτου, του Διαβόλου, της Κόλασης υπάρχουν γι' αυτούς που είναι «μακράν του Χριστού». Τον χριστιανό πρέπει να απασχολεί η αγάπη στον Χριστό και στον συνάνθρωπο. Όταν αισθανθεί τη χαρά, την αγάπη, τη λατρεία του Θεού, μπορεί να λέει τη φράση που του άρεσε να επαναλαμβάνει: «Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός» (*Γαλ.* 2, 20)[690].

Η κατάργηση του θανάτου μέσα στην Εκκλησία

Η κατάργηση του θανάτου έγινε όχι με τη δύναμη του ανθρώπου αλλά με την Ανάσταση του Χριστού, του Υιού του Θεού. «Νυνὶ δὲ Χριστὸς ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν, ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων ἐγένετο» (*Α΄ Κορ*. 15, 20).

Η Αγία Γραφή διαπνέεται από το πνεύμα της αιωνιότητας. Ο Θεός είναι αιώνιος και έπλασε τον άνθρωπο για να τον κάνει μέτοχο της Βασιλείας Του από εδώ, τη Γη. Ο Ευαγγελιστής Ιωάννης έγραψε στο Ευαγγέλιό του

τον λόγο του Κυρίου: «Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐάν τις τὸν ἐμὸν λόγον τηρήσῃ, θάνατον οὐ μὴ θεωρήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα» (*Ιω* 8, 51). Η Εκκλησία συνεχώς υπενθυμίζει την αιωνιότητα με τα Μυστήριά της, τις ακολουθίες, τα τροπάρια, τους ύμνους της. Κατά την ώρα της Θείας Κοινωνίας, ο ιερέας εύχεται στον πιστό, «εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καὶ εἰς ζωὴν αἰώνιον».

Στη Νεκρώσιμη Ακολουθία, κατά την ανάγνωση του Αποστόλου, υπάρχει ο λόγος του Παύλου: «Εἰ γὰρ πιστεύομεν ὅτι Ἰησοῦς ἀπέθανε καὶ ἀνέστη, οὕτω καὶ ὁ Θεὸς τοὺς κοιμηθέντας διὰ τοῦ Ἰησοῦ ἄξει σὺν αὐτῷ». «Το σκέφτηκες ποτέ το "ἄξει σὺν αὐτῷ";» έλεγε ο Άγιος Πορφύριος. Ο Θεός θα συγκεντρώσει κοντά Του ζωντανούς και όχι «πτώματα»! Στο πρόσωπο του Χριστού αναστήθηκε η ανθρώπινη φύση[691]. Στο Ευαγγέλιο του Ιωάννη της ίδιας Ακολουθίας αναφέρεται: «Ἀμήν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν· ὅτι ὁ πιστεύων τῷ πέμψαντί με ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ εἰς κρίσιν οὐκ ἔρχεται, ἀλλὰ μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν» (*Ιω*. 5, 24).

«Δεν υπάρχει θάνατος», επαναλάμβανε ο Άγιος. «Πόσο μας αγάπησε ο Θεός! Και αυτό το φρόντισε». «Ποῦ σου, θάνατε, τὸ κέντρον· ποῦ σου, ᾅδη, τὸ νίκος;» «Ἀδὰμ πεσών ἀνίσταται, διάβολος κατήργηται».

Στον Άγιο Πορφύριο άρεσε πολύ ο αναστάσιμος ύμνος: «Θανάτου ἑορτάζομεν νέκρωσιν, ᾅδου τὴν καθαίρεσιν, ἄλλης βιοτῆς, τῆς αἰωνίου, ἀπαρχήν· καὶ σκιρτῶντες ὑμνοῦμεν τὸν αἴτιον, τὸν μόνον εὐλογητὸν τῶν πατέρων Θεὸν καὶ ὑπερένδοξον». Αναφερόταν στο «σκιρτῶντες», που σημαίνει αναπηδώντας! Όπως τα κατσίκια που είναι στα χωράφια με τη μητέρα τους, αναπηδούν και πίνουν λίγο από το γάλα της. Αυτό είναι το σκίρτημα. Οι χριστιανοί πρέπει να λέμε το Χριστός Ανέστη και να σκιρτούμε, να αναπηδάμε για τη νέκρωση του θανάτου. Δεν υπάρχει μεγαλύτερη χαρά από αυτήν. Γι' αυτό συμβούλευε όποιον έχει αθυμία και είναι στενοχωρημένος, να λέει αυτό το τροπάριο. Να συγκεντρώσει τον νου του στα λόγια του και αμέσως θα αλλάξει η διάθεσή του[692].

Η «μετάβαση» στην άλλη ζωή

Η «μετάβαση» στην άλλη ζωή, έλεγε, γίνεται όπως όταν ανοίγεις μια πόρτα για να πας σε διπλανό χώρο ή όπως περνάς μια «γέφυρα» για να πας απέναντι. Είναι μια γέφυρα που θα κλείσουμε τα μάτια και θα τα ανοίξουμε στην αιωνιότητα, για να παρουσιαστούμε μπροστά στον Χριστό. Στην άλλη ζωή θα ζούμε «εκτυπώτερον» τη Χάρη του Θεού.

Κανονικά δεν πρέπει να λέμε «άλλη ζωή», γιατί μία είναι η ζωή. Αν

μάλιστα ο άνθρωπος ζει σύμφωνα με το θέλημα του Θεού εδώ στη Γη, θα του φανερωθεί πώς θα είναι η ζωή μετά τον θάνατο. «Είναι απερίγραπτο το τι θα μας αποκαλυφθεί στη ζωή μετά τον θάνατο»! Είναι αυτό που λέει ο Απόστολος Παύλος: «ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε […] ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν».

Οι άνθρωποι πολλές φορές δε θέλουν να θυμούνται τον θάνατο, γιατί επιθυμούν τη ζωή. Από μιαν άποψη αυτό αποτελεί ένδειξη της αθανασίας της ψυχής[693].

Οι κεκοιμημένοι

Με τους κεκοιμημένους υπάρχει τρόπος επικοινωνίας. Αυτό μπορεί να γίνει με την ελεημοσύνη, την προσευχή, τη συμμετοχή στη Θεία Λειτουργία και στη Θεία Κοινωνία. Όλα αυτά μας φέρνουν σε επικοινωνία με τους κεκοιμημένους, ασχέτως που εμείς δεν τους βλέπουμε. Οι κεκοιμημένοι όμως μας βλέπουν, μας αισθάνονται και χαίρονται!

Επαναλάμβανε, αναφερόμενος στον ίδιο: «Μετά θάνατον θα ’μαι πιο πολύ κοντά σας απ’ ό,τι τώρα, διότι θα ζω πιο κοντά με τον Χριστό»[694].

2. Ο Παράδεισος

«Του Παραδείσου η ζωή είναι αγάπη για όλα», έλεγε ο Άγιος Πορφύριος[695]. «Να ζείτε τον Παράδεισο και να μην το γνωρίζει ο κακός εαυτός σας και το φθονήσει. Μην ξεχνάτε ότι υπάρχει ο φθόνος του αντιθέτου»[696].

Κάποτε είχε βιώσει «για λίγο» τον θάνατο και πήγε στον «άλλο κόσμο». Είδε τις ομορφιές που υπάρχουν εκεί και δεν ήθελε να επιστρέψει. Στενοχωρήθηκε που γύρισε πίσω. «Εκεί ήταν όλα φωτεινά, χαρά απερίγραπτη. Παράδεισος!»[697]

Ο Παράδεισος που είναι στον ουρανό είναι ο ίδιος και εδώ στη Γη. Εκεί όλες οι ψυχές είναι ένα. Μη νομίζουμε ότι θα βρούμε εκεί κήπους με λουλούδια, βουνά, νερά, πουλιά. Είναι «κάτι άλλο, κάτι πολύ υψηλό»[698]!

3. Η Κόλαση και ο Διάβολος

Η Κόλαση

Το Ευαγγέλιο αναφέρεται με συμβολικές λέξεις στον άδικο, ότι θα βρεθεί εκεί όπου υπάρχει «ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων» (*Ματθ*. 8, 12). Οι νηπτικοί Πατέρες μιλούν για τον φόβο του θανάτου και της Κόλασης, αναφέροντας τη φράση: «Έχε μνήμην θανάτου διηνεκώς». Ο άνθρωπος κυριεύεται από τον φόβο του θανάτου, της Κόλασης και του Διαβόλου, προσπαθώντας να αποφύγει την αμαρτία. «Όλα έχουν τη σημασία τους, τον χρόνο και την περίστασή τους».

Ο φόβος του θανάτου και της Κόλασης είναι καλός, καθώς είμαστε υλικοί άνθρωποι και χαμερπείς, μόνον όμως για τα πρώτα στάδια. Είναι καλός για τους αρχάριους, που ζει ακόμα μέσα τους ο παλαιός άνθρωπος. Αυτό είναι ένα πρώτο στάδιο, ένας χαμηλός βαθμός σχέσης με το θείον.

Κάποιοι άλλοι κάνουν το καλό από «συναλλαγή»: για να κερδίσουν τον Παράδεισο και να αποφύγουν την Κόλαση. Αυτό όμως δείχνει ιδιοτέλεια, συμφέρον. Ούτε αυτός ο τρόπος τού άρεσε.

Ήθελε ο άνθρωπος να προχωρήσει και να μπει στην αγάπη του Θεού, όπου δε χρειάζεται ο φόβος. Ό,τι κάνει, να το κάνει από αγάπη. Αυτό έχει αξία. Αυτό που γράφει ο Ιωάννης ο Θεολόγος: «ἡ τελεία ἀγάπη ἔξω βάλλει τὸν φόβον, ὅτι ὁ φόβος κόλασιν ἔχει» (*Α΄ Ιω*. 4, 18)[699].

Ο Διάβολος

Ο Διάβολος είναι «ο μέγας εγωιστής, ο μέγας εωσφόρος». Κατόρθωσε να κάνει τη Γη «λαβύρινθο», για να μην μπορούμε να συνεννοηθούμε μεταξύ μας. «Τι είναι αυτό που πάθαμε και δεν το καταλάβαμε;» Καταντήσαμε την εποχή μας «σωστό ψυχιατρείο» και δεν καταλαβαίνουμε τι μας φταίει. Ο Διάβολος κατόρθωσε να εξαφανίσει τον εαυτό του. Και όμως υπάρχει. Είναι το «πνεύμα του κακού». Ο Διάβολος θέλει «να καταστρέψει τον άνθρωπο ψυχικά, θέλει την εξόντωσή του»!

Αν βγάλουμε από το Ευαγγέλιο την πίστη στην ύπαρξη του Διαβόλου, πάει το Ευαγγέλιο. «Εἰς τοῦτο ἐφανερώθη ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἵνα λύσῃ τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου (*Α΄ Ιω.* 3, 8). Και αλλού: «ἵνα διὰ τοῦ θανάτου καταργήσῃ τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, τοῦτ᾽ ἔστι τὸν διάβολον» (*Εβρ*. 2, 14).

Κάποιοι άνθρωποι βλέπουν τον Διάβολο να τους παρουσιάζεται με διάφορες μορφές, να κάνει θορύβους, να τους χτυπά. Αυτά γίνονται τις πιο πολλές φορές στους «μπερδεμένους». Οι μεγάλοι Πατέρες της Εκκλησίας Ιωάννης Χρυσόστομος, Μέγας Βασίλειος και άλλοι δε μας μιλάνε για τον

Διάβολο, πώς εμφανίζεται, γιατί πορεύτηκαν με την αγάπη στον Χριστό. Όταν κάποιος δεν αρχίζει με ορθό τρόπο την πνευματική του ζωή ή τον βαραίνει κάτι κληρονομικό, βλέπει τον Διάβολο να του παρουσιάζεται. Μπορεί να πάθει και σχιζοφρένεια, καθώς ο σχιζοφρενής επηρεάζεται από τα βιώματα της παλιάς ζωής των προγόνων.

«Να μη δίνομε στον Διάβολο δικαιώματα», τόνιζε. Ο ίδιος ενεργώντας με την «πείρα» του, παρά την αγία του ζωή, δεν άφηνε μέσα του ούτε μια σκέψη μνησικακίας ή εγωισμού, για να μη βρει «παράθυρο» ο Διάβολος! Όταν απομακρύνεσαι από τον Θεό, κινδυνεύεις. Γιατί σε βρίσκει «σκέτον» ο Διάβολος και κυριαρχεί πάνω σου[700].

Ο Αντίχριστος και οι ταυτότητες

«Μη σας βασανίζουν τα Έσχατα. Ούτε ο Αντίχριστος και τα σημάδια του. Να ξέρετε ότι αν εμείς έχουμε μέσα μας τον Χριστό, δεν μπορεί σε τίποτα να μας πειράξει ο Αντίχριστος», επέμενε ο Άγιος Πορφύριος[701].

Για τις ταυτότητες και το εξακόσια εξήντα έξι (χξς΄, *Αποκ.* 13, 18) έλεγε πως όσοι είναι στον κόσμο, θα κάνουν «ό,τι πει η επίσημη Εκκλησία», ενώ όσοι βρίσκονται στο Άγιο Όρος, θα κάνουν ό,τι πει η Ιερά Κοινότητα. «Να μη σηκώνει ο καθένας παντιέρα και λέει ό,τι θέλει»[702].

689. Βλ. *Από το Σημειωματάριον ενός Υποτακτικού*, σ. 69.

690. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 198-200.

691. Βλ. *Γέροντος Πορφυρίου, Ανθολόγιο Συμβουλών*, σ. 200.

692. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 581-582 και Παπαζάχου, «Για τον Γέροντα Πορφύριο», στο Κλείτου Ιωαννίδη, *Γεροντικόν του εικοστού αιώνος,* Εκδόσεις Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Μήλεσι [2]2008, σ. 90.

693. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 475-476, 583.

694. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 588.

695. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 542.

696. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 264.

697. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 583-584.

698. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 200-201.

699. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 229-230.

700. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 309, 318-319, 326, 442-443, 646.

701. Βλ. Τζαβάρα, *Αναμνήσεις από τον Γέροντα Πορφύριο,* σ. 105.

702. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Θα σας πω…,* σ. 467.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ – ΤΟ ΕΝΤΥΠΩΣΙΑΚΟ ΧΑΡΙΣΜΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

Ο Άγιος Πορφύριος ο Καυσοκαλυβίτης υπήρξε από τις «εντυπωσιακότερες χαρισματικές μορφές της εποχής μας»! Για λόγους που ο Θεός και ο ίδιος γνώριζαν, δεν έκρυβε το χάρισμα που είχε λάβει από τον Θεό. Ενώ έλεγε για τον Άγιο Ιάκωβο Τσαλίκη (1920-1991), ο οποίος ζούσε στη Μονή του Οσίου Δαβίδ κοντά στις Ροβιές στη βόρεια Εύβοια, πως ήταν από τους πιο προορατικούς της εποχής μας, αλλά κρυβόταν για να μη δοξάζεται από τους ανθρώπους, ο ίδιος δεν κρυβόταν. Προέλεγε χωρίς ουδεμία αναστολή. Ήταν ένας «ποταμός προορατικού χαρίσματος»! Ένας «πρωταθλητής»! Αυτό έκανε πολλούς που τον γνώρισαν να μιλάνε μόνο γι' αυτό[703]!

Στα Καυσοκαλύβια, στο κυριακό της Σκήτης της Αγίας Τριάδας, όπου το 1680 ο Όσιος Ακάκιος ο Καυσοκαλυβίτης ανέβλυσε αγίασμα στην άνυδρη γη, κοντά διακόσια πενήντα χρόνια αργότερα, το 1922, τον χρόνο της Μικρασιατικής Καταστροφής, ο Άγιος Πορφύριος ο Καυσοκαλυβίτης έλαβε από τον Θεό το χάρισμά του για να αγιάσει τις «άνυδρες ψυχές» του κόσμου (τριάντα τρία χρόνια στο κέντρο της Αθήνας, στην Ομόνοια)!

Στην Εύβοια θα αποκαλύψει στον αρχιεπίσκοπο Σινά Πορφύριο Γ΄, το 1927, τα γεγονότα που συνέβαιναν εκείνη τη στιγμή στο Σινά και απαντώντας στην έκπληξη του αρχιεπισκόπου, θα πει ολοφάνερα για πρώτη φορά: «Μου το αποκάλυψε ο Κύριος»! Και θα κάνει πράξη αυτό που άκουσε από τον αρχιεπίσκοπο: «Παιδί μου, ο Θεός σού έδωσε πολλή Χάρη, να τη χρησιμοποιήσεις για το καλό της Εκκλησίας».

Θα «βλέπει» στην Εξομολόγηση και θα βοηθά στο να μη χαθεί ούτε μια ψυχή: «Κοίταξε, από το χαρτάκι που έγραψες, μόνο το τρία και το πέντε είναι αμαρτίες· τα άλλα δεν είναι αμαρτίες. Πες μου λοιπόν γι' αυτά και άμα μείνει χρόνος, μου λες και για τα άλλα»! Όσοι τον γνώριζαν στην Εύβοια έμεναν έκπληκτοι από αυτά που άκουγαν και έλεγαν: «Πω, πω, ένας παπάς καρδιογνώστης»!

Από το 1948, όλο και πιο συχνά θα ενδίδει στην ανθρώπινη αγωνία για εύρεση νερού και θα αναγκάζεται, από αγάπη, να αφήνει τη διακονία του στην Πολυκλινική Αθηνών για να αποκαλύπτει με το χάρισμά του το μέρος που έχει νερό (Φωκίδα, Αττική, Εύβοια, Κρήτη κτλ.).

«Βλέπει» εγχειρήσεις που έγιναν (Μάζι Φθιώτιδας). Γνωρίζει πού υπάρχει ο κρυμμένος θησαυρός (Φράγμα Μέγδοβα Καρδίτσας), αλλά θα εγκαταλείψει αυτούς που τον πήγαν εκεί, για να μην κάνουν πράξη αυτό που μετά την εύρεση του θησαυρού, από αχαριστία, σχεδίαζαν: τον φόνο του. Για να μη χάσουν την ψυχή τους για το χρήμα.

Στην Πάτμο θα δει «κάτι το μοναδικό»! Τον Άγιο Ιωάννη τον Θεολόγο, την προφητεία του, τον μαθητή του Πρόχορο, το μυστήριο, το φως! «Ζούσα μέσα στη χαρά, στο μεθύσι, μέσα στο Πνεύμα του Θεού».

Στην Πολυκλινική Αθηνών θα κάνει ακριβή διάγνωση των ασθενειών και αρκετοί γιατροί τον συμβουλεύονταν. Πολλές φορές θα θεραπεύει τους ασθενείς. Στις μετακινήσεις του στην Αθήνα θα γνωρίζει από τον Θεό γεγονότα που προηγήθηκαν με απόλυτη ακρίβεια.

Ο Θεός τού έκανε φανερό το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον. «Έβλεπε» τι είχε συμβεί ακόμα και κατά την ενδομήτρια ζωή. Αυτό θα το πει στον καθηγητή πανεπιστημίου που τον επισκέφτηκε στο Μήλεσι.

1. Τι είναι το χάρισμα

Το χάρισμα είναι «δώρο του Θεού». Από τον άνθρωπο εξαρτάται αν θα το διατηρήσει. Αν δεν προσέξει, το χάρισμα χάνεται εύκολα. Τις πνευματικές του εμπειρίες δεν είναι καλό να τις λέει κάποιος στους άλλους, γιατί χάνεται η Χάρη. Η ίδια η Παναγία τηρούσε «σιγή» για τον Ευαγγελισμό ακόμα και προς τον Ιωσήφ. Ο ίδιος ο Θεός «κρύβεται πολύ, ώστε νομίζομε ότι δεν υπάρχει».

Το Άγιο Πνεύμα εισχωρεί παντού. Ο άνθρωπος που εμφορείται από το Άγιο Πνεύμα έχει τη γνώση του Θεού. Γνωρίζει το παρελθόν, το παρόν, το μέλλον, γιατί του τα φανερώνει το Άγιο Πνεύμα. Υπενθύμιζε την ευχή πριν από τη Θεία Μετάληψη του Συμεών του Νέου Θεολόγου: «Τὸ μὲν ἀκατέργαστόν μου ἔγνωσαν οἱ ὀφθαλμοί σου· ἐπὶ τὸ βιβλίον δέ σου, καὶ τὰ μήπω πεπραγμένα, γεγραμμένα σοι τυγχάνει» [704].

Ο Άγιος Πορφύριος απέδιδε όλα τα χαρίσματά του στον Θεό και στη δόξα Του. Πίστευε για τον ίδιο ότι είναι «μια παλιοσωλήνα σκουριασμένη» απ’

όπου όμως διοχετεύεται το «ύδωρ το ζων», το πεντακάθαρο, το οποίο πηγάζει από το Άγιο Πνεύμα[705]. Έλεγε ακόμα: «Μπορείς να μιλάς για τις αρετές σου και να ταπεινώνεσαι, ενώ αντιθέτως κάποιος άλλος να μιλά για τις αμαρτίες του και να υπερηφανεύεται»[706].

«Ο Θεός στους αξίους Του με τρόπο απλό και φυσικό κάνει μεγάλες αποκαλύψεις», είχε αναφέρει. Αποκαλύπτει γεγονότα του παρελθόντος, του παρόντος και του μέλλοντος, το βάθος της ψυχής των ανθρώπων, τους πόνους και τις χαρές τους, τις αμαρτίες και τα χαρίσματά τους, τις σωματικές και ψυχικές ασθένειές τους, τον χρόνο και τον τρόπο του θανάτου τους[707]!

2. Τα χαρίσματα του Αγίου Πορφυρίου: Διορατικό, προορατικό, προφητικό και ιαματικό – «Βλέπω πολλά πράγματα»

Διορατικό, προορατικό και ιαματικό χάρισμα

Ο Άγιος Πορφύριος έλαβε από τον Θεό το διορατικό, το προορατικό και το ιαματικό χάρισμα.

Το διορατικό χάρισμά του το απέκτησε στα Καυσοκαλύβια, όταν ήταν μόλις δεκαέξι χρονών! Πρόκειται για μια «εκπληκτική περίπτωση», ανέφερε ο αρχιμανδρίτης Δανιήλ Γούβαλης, γιατί αυτά τα χαρίσματα κατά κανόνα αποκτώνται ύστερα από άσκηση πολλών δεκαετιών. Και το χάρισμα αυτό, όπως και τα άλλα που του δόθηκαν στην πορεία της ζωής ή αναπτύχθησαν περισσότερο, τα κράτησε μέχρι το τέλος της ζωής του. Υπήρξαν άλλοι γέροντες που απέκτησαν διάφορα χαρίσματα, αλλά δε φάνηκαν άξιοι γι’ αυτά και κάποια στιγμή τα στερήθηκαν[708].

Με το διορατικό χάρισμα έβλεπε διαμέσου των προσώπων και των πραγμάτων. Με το προορατικό γνώριζε τα γεγονότα πριν γίνουν. Με αυτά τα χαρίσματα μπορούσε να διασπά τα στενά φυσικά ανθρώπινα όρια του χρόνου και του χώρου. Οι πνευματικές του αισθήσεις οξύνθηκαν. «Έβλεπε» τα μη ορώμενα και μη ακουόμενα φυσικώς. «Έβλεπε» στα πρόσωπα και στα πράγματα τα βαθύτερα αίτια των γεγονότων. Το διορατικό και το προορατικό χάρισμά του συμπληρωνόταν με το ιαματικό με το οποίο θεράπευσε πλήθος ασθενών. «Όλα αυτά που λέω γεννήθηκαν μετά την υπακοή. Πρώτα υπεβλήθην στην υπακοήν και μετά αισθάνθην αυτά τα οράματα», έλεγε[709].

«Έβλεπε» τα παρόντα, τα μέλλοντα και τα παρελθόντα γεγονότα
Ο Άγιος Πορφύριος είχε ξεπεράσει τη φυσική διάσπαση του χρόνου σε παρελθόν, παρόν και μέλλον, καθώς και του χώρου σε εδώ και σε εκεί! «Έβλεπε» τα παρόντα, τα μέλλοντα, αλλά και τα παρελθόντα γεγονότα. Όχι όμως πάντα αλλά «περιοδικώς».

Με την έντονη προσευχή του προς τον Θεό, ερχόταν στην κατάλληλη κατάσταση και «έβλεπε»: «στα βάθη της γης και στο χάος του ουρανού, νερά, πετρώματα, πετρέλαιο, ραδιενέργεια, θαμμένα αρχαία, κρυμμένους τάφους, ρωγμές στα έγκατα της γης, υπόγειες πηγές, χαμένες εικόνες, σκηνές που είχαν διαδραματιστεί αιώνες πριν, προσευχές που είχαν αναπεμφθεί, πνεύματα αγαθά και πονηρά, την ψυχή την ίδια, το κάθε τι»[710]!

«Βλέπω πολλά πράγματα, πάρα πολλά μάλιστα, αλλά περνάνε έτσι απαρατήρητα. Σαν να μην τα βλέπω. Και ξέρω ότι όλα αυτά είναι αληθινά. Αλλά δε μιλάω», έλεγε ο ίδιος ο Άγιος. Όσα του αποκάλυπτε ο Θεός, τα έλεγε μόνο σε λίγους, γιατί έπρεπε να είναι ο άνθρωπος πνευματικός για να τα καταλάβει. Ανέλυε σε κάποιον ότι πέρα από τα μάτια τα σαρκικά, με τα οποία μπορείς να βλέπεις μέχρι πιο πέρα, υπάρχουν και τα άλλα, τα «μάτια της ψυχής» που βλέπεις πίσω από το φεγγάρι! Ο ίδιος είχε χάσει την όρασή του, αλλά δε ζήταγε από τον Θεό να δει το φως του, γιατί Αυτός είναι παντογνώστης. Πολλές φορές έβλεπε με τα «μάτια της ψυχής». Κάποια φορά κοίταζε με άλλους, ενώ ο ίδιος ήταν τυφλός, προς το Σούνιο. Έβλεπε αυτά που έβλεπαν οι άλλοι, αλλά συγχρόνως «έβλεπε» με τη Χάρη του Θεού πιο καλά και πιο πολλά: έναν φάρο, έναν πύργο...[711]

«Έβλεπε μέσα στο ανθρώπινο σώμα τα όργανα και τη λειτουργία τους»! Είχε πει στον καθηγητή της Ιατρικής Ηλία Κουρούμαλη πως όταν πρωτάρχισε να βλέπει τα εσωτερικά όργανα, δε γνώριζε τι έβλεπε. Πήγε λοιπόν στο βιβλιοπωλείο του Ελευθερουδάκη και αγόρασε έναν Άτλαντα Ανατομίας και ένα βιβλίο Φυσιολογίας του ανθρώπου χιλίων σελίδων, γραμμένο σε καθαρεύουσα, και τα μελέτησε, ώστε να αποκτήσει τη θεωρητική υποδομή[712].

«Μ’ αυτή τη Χάρη, δεν είναι καλό που το λέω, αλλά άμα κοιτάξω, μπορούμε να βρούμε πού έχει υποβρύχια μέσα στη θάλασσα», έλεγε ο Άγιος σε κάποιον που τον συνόδευε στην εκδρομή του στη νότια Εύβοια.

Αποκάλυπτε ακόμα ότι ενώ δεν είχε δει ποτέ τη σελήνη με το τηλεσκόπιο, μπορούσε και «έβλεπε» όχι μόνο την πλευρά της που φαίνεται, αλλά ακόμα και την αθέατη πλευρά της! «Αλλά είχα δει και το πίσω μέρος. Τότε που

κοίταζα απ’ εδώ, κοίταζα και από πίσω». Είδε κάποιες χαράδρες που τον έκαναν να αισθάνεται δέος!

«Ειλικρινά σας λέγω. Εγώ, μπορεί να περπατάμε, βλέπω πολλά πράγματα». «Είδε» τον Χριστό, ενώ ταξίδευε με τα πνευματικά του παιδιά με το αυτοκίνητό τους προς την Αχλαδερή της Εύβοιας. Έλεγε ακόμα: «Έκλαψα χθες το βράδυ. Πω! Πω! Τι ήταν αυτό! Και μετά άρχισα να… να βλέπω τον θρόνο του Θεού (*Ησαΐας* 6, 1-5). Κι εγώ να μην είμαι καλός»[713]!

3. Μαρτυρίες για τα χαρίσματά του: «Είδε» στην Κύπρο, στη Σερβία, στη Ρουμανία, στον Περσικό Κόλπο – Οι καρποί των χαρισμάτων

Είναι «θεία πράγματα» αυτά, έλεγε ο Άγιος Πορφύριος, ξυπνάνε τον άνθρωπο και τον κάνουν καλό. Βλέπεις πράγματι να σου μιλά ο Θεός, να σου μιλά το μυστήριο. Ένας άνθρωπος να μην είναι κοντά, να είναι χιλιόμετρα μακριά, μέχρι τον Ινδικό Ωκεανό, και να σου μιλά με έναν άλλο τρόπο. Να σου λέει για το σπίτι σου, τα παιδιά σου, τα ονόματά τους![714]

Ο Άγιος Πορφύριος είχε, κατά τον Σέρβο μητροπολίτη Μπάτσκας Ειρηναίο Μπούλοβιτς, «πολλαπλά χαρίσματα». «Ήταν οπωσδήποτε προφητική μορφή, μεγάλη ασκητική μορφή, και είχε από τον Θεό το προφητικό χάρισμα. Μπορούσε να ξεκινήσει από εκεί όπου βρισκόταν για ένα “ταξίδι” στην Κρήτη ή στην Κύπρο, για παράδειγμα, προκειμένου να βοηθήσει μία ψυχή, για την οποία το Άγιο Πνεύμα τού είχε αποκαλύψει ότι είχε ανάγκη». Το χάρισμα που είχε ήταν «πολυσύνθετο και πολυμερέστατο», ένας αξιοθαύμαστος συνδυασμός όλων των χαρισμάτων[715].

Ο ομότιμος καθηγητής της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών Γεώργιος Γαλίτης είχε χαρακτηρίσει τον γέροντα «έναν σύγχρονο προφήτη». Είχε το «προφητικό πνεύμα», όχι μόνο με την έννοια του προορατικού και διορατικού χαρίσματος, αλλά με την έννοια της «προφητικής ισχύος», τον τρόπο με τον οποίο μιλούσαν οι προφήτες της Παλαιάς Διαθήκης «ως έχοντες εξουσίαν, εν δυνάμει»! Ο καθηγητής είχε «ιδίαν αντίληψιν» για το διορατικό χάρισμα του Αγίου. Πιάνοντας το κεφάλι της συζύγου του, έκανε τη σωστή διάγνωση για το πρόβλημα υγείας της. Υπέδειξε τι να γίνει και τι να αποφευχθεί κατά τη διάρκεια της θεραπείας. Μπορούσε να διαγνώσει από ποια ασθένεια έπασχε κάποιος,

κάνοντας μια δική του «ακτινογραφία». Περιέγραφε ακόμα διάφορα πρόσωπα και τοποθεσίες ακριβώς όπως αν τις είχε δει. Με το προορατικό χάρισμά του είχε την εκ των προτέρων γνώση. Γνώριζε, από το Άγιο Πνεύμα, την έκβαση μιας υπόθεσης[716].

Μια φορά επέστρεφε ο Άγιος με κάποια πνευματικά του παιδιά από τη Βραΐλα και το Μαλανδρίνο στην Αθήνα. Καθώς περνούσε από την τοποθεσία Κουτσουρός, στην Αμυγδαλιά Φωκίδας, «είδε» με το διορατικό του χάρισμα μια φοβερή μάχη που πριν από σαράντα χρόνια είχε διεξαχθεί εκεί, κατά τον Εμφύλιο Πόλεμο! «Μου συνέβησαν όλα αυτά τα γεγονότα», είπε. «Είδε» τις ψυχές αυτών που μάχονταν. Και οι δυο πλευρές είχαν γίνει σαν άγρια θηρία. «Είδα ανθρώπους που είχαν μεταβληθεί σε θηρία. Έβλεπα ψυχές αριστερών, δεξιών στις θέσεις Κουτσουρού. Είδα ότι ο ένας ήταν έτοιμος να ξεσχίσει τον άλλον και όποιος προλάβαινε ξέσχιζε»! Του έκανε εντύπωση πώς ο άνθρωπος γίνεται θηρίο[717].

Ο αρχιμανδρίτης Δανιήλ Γούβαλης τον γνώρισε για πρώτη φορά στο Άγιο Όρος. Ο Όσιος Πορφύριος «είδε» το χωριό του: τον Πανουργιά της ορεινής Παρνασσίδας, κοντά στην Άμφισσα. Κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας ζούσαν στα σπήλαια του χωριού αρματολοί και κλέφτες. Το χωριό του, είπε, έχει τρία ξωκλήσια, αν και τότε γνώριζαν για δύο. Λίγα χρόνια αργότερα βρήκαν και το τρίτο ξωκλήσι. «Είδε δηλαδή το χωριό μου στην παρούσα, στην παρελθούσα και στη μελλοντική φάση του», τόνιζε έκπληκτος ο πατέρας Δανιήλ[718].

Στη γερόντισσα Άννα (Ζωή Μαζλίμη), ηγουμένη της Μονής του Αγίου Πορφυρίου στην Ξάνθη, ο Άγιος είπε πως την παρακολουθεί και την αγαπά πολύ πριν τη γνωρίσει! Την «είδε», όταν ήταν παιδί, μια Κυριακή που δεν κυκλοφορούσε κανένας, καθώς προχωρούσε στην οδό Βασιλίσσης Σοφίας! Μόλις πέρασε από ένα περίπτερο, άκουσε να ψάλλουν τον αρχαγγελικό ύμνο: «Άγιος, Άγιος, Άγιος Κύριος Σαβαώθ» και ως παιδί τρόμαξε. Κοίταζε δεξιά και αριστερά για να δει ποιος είναι. «Θυμάσαι; Να από τότε, μωρέ, σε ξέρω, σε βλέπω. Εγώ από τότε σ’ αγαπώ»! Η γερόντισσα έμεινε άφωνη, γιατί αυτό δεν το ήξερε κανένας άλλος και η ίδια ποτέ δεν του το είχε διηγηθεί. Πράγματι, μια Κυριακή, όταν ήταν μικρή, γύριζε από την εκκλησία. Μόλις είχε δώσει σε φτωχούς πέντε χιλιάδες δραχμές που είχε πάρει από τον κουμπαρά της. Έκανε την προσευχή της και λίγα μέτρα πριν από την είσοδο του σπιτιού της, άκουσε να φωνάζουν το «Άγιος, Άγιος, Άγιος Κύριος Σαβαώθ». Σάστισε. Είπε τι είναι αυτό και από πού ακούγεται,

μα δεν είχε δει πουθενά κάποιον που να βγάζει τέτοια φωνή[719].

«Πήγα με την προσευχή και τον είδα», έλεγε ο Άγιος για μια ομιλία του ηγουμένου της Μονής Μεγίστης Λαύρας στην Αρχαιολογική Εταιρεία, στο κέντρο της Αθήνας. Παρακολούθησε για σχεδόν μισή ώρα την ομιλία του. Η αίθουσα ήταν γεμάτη κόσμο και ο ηγούμενος ήταν πολύ αφοσιωμένος και συγκινημένος. Ο ιδρώτας του «έτρεχε ποτάμι» καθώς μιλούσε. Πράγματι, όταν τον πήρε στο τηλέφωνο για να τον ρωτήσει πώς πήγε η ομιλία, ο ηγούμενος του είπε πως ο κόσμος είχε συγκινηθεί και ο ιδρώτας του «πήγαινε ποτάμι»[720].

Ένας Ελληνοαμερικανός, ύστερα από την επιμονή ενός γνωστού του καθηγητή πανεπιστημίου, πήγε στο Μήλεσι για να γνωρίσει τον Όσιο. Εκεί καθόταν και άκουγε δυο άλλους που συζητούσαν, χωρίς να μιλά. Στην ερώτηση του Οσίου: «Εσύ τι ξέρεις για τον Θεό;» απάντησε πως δεν ξέρει τίποτα. Ο Άγιος συνέχισε λέγοντάς του πως πράγματι δεν ξέρει για τον Θεό, αφού δεν ξέρει τι υπάρχει στο σπίτι του. Του είπε ακόμα: «Εσύ δε μένεις στην Καλιφόρνια; Δεν έχεις ένα σπίτι που ’χει μια αυλή μ’ ένα δέντρο; Εκεί κάτω από το δέντρο, άμα ψάξεις, θα βρεις θησαυρό. Αλλά να πας νύχτα και να μη σε δουν οι γείτονες. Και να μην αρχίσεις να ψάχνεις όλο τον κήπο. Μόνο εκεί υπάρχει». Ο άνθρωπος αυτός ξαφνιάστηκε πολύ. Επιστρέφοντας στην Αμερική, μια νύχτα έψαξε κάτω από το δέντρο που του είχε υποδείξει από το Μήλεσι ο Άγιος. Εκεί βρήκε ένα «λαγήνι λίρες». Ξαφνιασμένος και πολύ αναστατωμένος, πήρε την άλλη μέρα το αεροπλάνο για την Ελλάδα. Ήρθε στο Μήλεσι, έπεσε στα πόδια του και του είπε: «Τώρα πιστεύω» και άφησε ένα μέρος από τα χρήματα στο μοναστήρι[721]!

Δύο νέοι γονείς πήγαν με το μωρό τους στο Μήλεσι για να τον δουν. Με το προορατικό του χάρισμα είδε πως το μωράκι τους δε θα ζούσε για πολύ ακόμα. Χωρίς να το πει στους γονείς, τους ρώτησε αν το έχουν βαφτίσει. Όταν εκείνοι του είπαν πως το βρέφος ήταν αβάπτιστο, τους ρώτησε ποιο όνομα είχαν αποφασίσει να του δώσουν. Αφού του είπαν το όνομα που σκέφτονταν να του δώσουν, πήρε ο Άγιος το μωρό στα χέρια του και το ύψωσε τρεις φορές στον αέρα, λέγοντας αυτό το όνομα, και του έκανε αεροβάπτισμα. Έδωσε μετά το παιδί στους γονείς του και τους είπε: «Μη στενοχωρείσθε. Νέοι είστε. Θα κάνετε και άλλα παιδιά»! Σε λίγες μέρες το μωρό κοιμήθηκε και τότε οι γονείς του κατάλαβαν τα λόγια του[722].

Το χάρισμά του τον έκανε περισσότερο ευαίσθητο στον ανθρώπινο πόνο.

Ένα απόγευμα στο Μήλεσι, ο καθηγητής της Ιατρικής και γιατρός του Γεώργιος Παπαζάχος έκανε στον Άγιο καρδιολογική εξέταση. Οι μοναχές όμως διέκοψαν την εξέταση, γιατί έξω είχε συγκεντρωθεί πολύς κόσμος για να δει τον γέροντα. Ο γιατρός βγήκε έξω και οι επισκέπτες έμπαιναν και φιλούσαν μόνο το χέρι του γέροντα, αφού ήταν κουρασμένος και δεν μπορούσε να τους μιλήσει. Η τελευταία κυρία έφυγε κλαίγοντας. Όταν ο γιατρός μπήκε πάλι στο κελάκι του, είδε τον γέροντα να κλαίει: «Αυτά παθαίνω πάντα. Είδα τώρα αυτή την κυρία να τη δέρνει αύριο ο ναρκομανής γιος της, για να του δώσει χρήματα. Και η καημένη ασφαλώς θα σκανδαλίστηκε, που έχει τέτοιο πρόβλημα και έφυγε χωρίς βοήθεια. Τι μπορείς εσύ να κάνεις, φτωχέ Πορφύριε;» Και επανέλαβε πολλές φορές ψιθυριστά το όνομα του Ιησού[723].

Τον Δεκέμβριο του 1990, ο γιατρός του Γεώργιος Παπαζάχος ήταν άρρωστος στο κρεβάτι με «πολλοστή γαστρορραγία». Ενώ προβληματιζόταν αν θα έπρεπε να χειρουργηθεί ή όχι, δέχτηκε ένα τηλεφώνημα από τον Άγιο. «Αυτές τις μέρες σε επισκέπτομαι συχνά και με το χάρισμα που μου έδωσε ο Θεός, ενεργώ θεραπευτικά. Ποτέ δεν είχα μπει στο σπίτι σου τόσο πολλές φορές σε λίγες μέρες… Κάτι μου λέει να μην το χειρουργήσεις τώρα, αλλά να αλλάξεις τρόπο ζωής, να χαλαρώσεις. Άφησε το χειρουργείο να το σκεφτούμε αργότερα. Τι κάνω εγώ τώρα; Το γιατρό στο γιατρό;» και γέλασε[724].

Παλαιές λειτουργίες

Στο «παρελθόν το απώτατον», προχωρώντας, «δόθηκε» σ’ αυτό. Ταξίδεψε, είδε «μεγαλοπρεπείς λειτουργίες». «Έβλεπε» με τη διόρασή του μια παλαιά λειτουργία. Όλοι όσοι ήταν εκεί έκλαιγαν με πολλά δάκρυα. Ένα θέαμα εξαιρετικό, συγκινητικό. Από τα μάτια των ιερέων έτρεχαν δάκρυα. Δεν ήθελαν να τελειώσει η λειτουργία. «Είδε» διάφορα γεγονότα στην Αγία Τράπεζα. Έλεγε πως τον τράβηξε αυτή η λειτουργία. «Πάντα με τραβάει το δυνατό»! Σε ένα μέρος όλο ερείπια μπορούσε να βρει πού υπήρχε γκρεμισμένη εκκλησία. Εκεί που πήγαν ήταν όλα καμένα. Είδε μέσα από ένα παράθυρο το σημείο όπου είχαν ξαπλώσει τους νεκρούς. Μπορεί να είναι εκεί τα λείψανά τους[725].

Σε επίσκεψή του σε μονή της Άμφισσας, θαύμαζε το αρχαίο εικονοστάσι του ναού. Σκέφτηκε: «Τι λειτουργίες θα είδε το εικονοστάσι αυτό!» Αμέσως «άνοιξε» η όρασή του και έβλεπε παλαιές λειτουργίες που

γίνονταν εκεί. «Είδε» μια λειτουργία η οποία έγινε στα χρόνια της Επανάστασης και ήρθαν οι Τούρκοι για να σφάξουν τους μοναχούς. Έβλεπε την αγωνία των μοναχών, καθώς προσεύχονταν. Έβλεπε το εικονοστάσι γεμάτο με τα αίματά τους[726]!

«Είδε» ακόμα με το χάρισμά του μια πολύ παλιά «εκκλησία πετρόκτιστη», επτακοσίων πενήντα χρόνων, με ωραίο σχέδιο. Είπε: «Οι καημένοι, τους βλέπω που δουλεύουν. Πόσο βασανίζονταν. Έμεναν νηστικοί για να την τελειώσουν. Αν τους έβλεπες πώς ήταν. Κουρελιασμένοι και ταλαίπωροι. Ακούω και τη γλώσσα που μιλούσαν. Κι εμείς θέλουμε να τα γκρεμίσουμε»[727]!

«Είδε» με το χάρισμά του στην Κύπρο

Η Κύπρος δεν είχε την ευλογία να δεχτεί σωματικά τον Άγιο Πορφύριο. Για τον μακαριστό αρχιεπίσκοπο Κύπρου Μακάριο (1913-1977) έλεγε: «Ο μακαρίτης ο Μακάριος πριν γίνει μακαριώτατος πολύ με αγαπούσε». Ως φοιτητής στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας (1938-1942) ήταν εσωστρεφής και δε μιλούσε πολύ. Την Κατοχή την είχαν περάσει μαζί στην Αθήνα. Ο Μακάριος αγαπούσε πάρα πολύ την πατρίδα και ως φοιτητής είχε τρία καλά και δυναμικά κορίτσια που ήταν κοντά του –τη Μαρούλα, τη Μαριντώ και την Έλλη– που πήγαιναν κοντά στους Γερμανούς· είχαν πιάσει φιλία, χωρίς να εκδίδονται, επειδή γνώριζαν ξένες γλώσσες, και τους έκλεβαν τα μυστικά. Όταν ο Μακάριος έγινε αρχιεπίσκοπος Κύπρου (1950), άλλαξε τη συμπεριφορά του προς τον γέροντα[728].

Στις 15 Ιουλίου 1974, τη μέρα του πραξικοπήματος κατά του Μακαρίου στην Κύπρο (από την Εθνική Φρουρά, την ΕΛΔΥΚ, και τον ΕΟΚΑ Β΄, ύστερα από σχέδιο της Χούντας), ο γέροντας ταξίδευε με αυτοκίνητο, με τη συνοδεία δυο πνευματικών του παιδιών, του δικαστικού Γεωργίου Αρβανίτη και ενός φιλολόγου, προς το Άγιο Όρος. Βρίσκονταν στη Μακεδονία. Μέσα στο αυτοκίνητο άκουσαν από το ραδιόφωνο για το πραξικόπημα που έγινε στην Κύπρο και ότι ο αρχιεπίσκοπος Μακάριος είχε φονευθεί. Ο γέροντας στράφηκε στα πνευματικά του παιδιά και είπε: «Αυτό είναι λάθος. Δε φονεύθηκε ο Μακάριος». Στο επόμενο δελτίο ειδήσεων άκουσαν πως ο Μακάριος ήταν ζωντανός[729].

Στις 19 Ιουλίου 1974, βρισκόταν στο χωριό Μεταμόρφωση της Χαλκιδικής, όπου φιλοξενήθηκε από τον γέροντα Γρηγόριο, πνευματικό

της Μονής Τιμίου Προδρόμου. Τα ξημερώματα της 20ής Ιουλίου, πετάχτηκε από το κρεβάτι του και ξύπνησε τους συνοδούς του λέγοντας: «Αυτή την ώρα μπαίνουν οι Τούρκοι στην Κύπρο»! Μάλιστα, ζήτησε και του σχεδίασαν έναν χάρτη και πάνω εκεί τους υπέδειξε τα συγκεκριμένα σημεία από τα οποία οι Τούρκοι έκαναν απόβαση εκείνη την ώρα. Από το ραδιόφωνο στη Μονή του Προδρόμου Χαλκιδικής άκουσαν με τον ηγούμενο Γρηγόριο στη 1.00 μ.μ. την είδηση της τουρκικής εισβολής στην Κύπρο. Η κατάσταση αυτή αποτελεί εξέλιξη ενός μεγάλου σχεδίου, εξήγησε.

Ο γέροντας είπε: «Δε θα πάμε στο Άγιο Όρος. Θα γυρίσουμε πίσω να παρηγορήσουμε τον κόσμο. Ο κόσμος μάς έχει ανάγκη». Καθώς ανακοινώθηκε γενική επιστράτευση και ένας από τους συνοδούς του έπρεπε να παρουσιαστεί στον Τύρναβο, πήραν όλοι τον δρόμο της επιστροφής. Ο γέροντας διανυκτέρευσε με το πνευματικό του παιδί σε ξενοδοχείο στον Τύρναβο. Την επόμενη μέρα ξεκίνησαν για να επιστρέψουν στην Αθήνα. Το βράδυ τούς είπε ο γέροντας ότι την ώρα εκείνη ένας μεγάλος Τούρκος είναι πολύ εκνευρισμένος, γιατί η υπόθεση δεν πηγαίνει καλά γι’ αυτούς. Οι αξιωματικοί τους και άλλοι μεγάλοι περπατούσαν πάνω-κάτω, διαβουλεύονταν και έδιναν διαταγές και οδηγίες[730].

«Είδε» στη Σερβία, στη Ρουμανία, στον Περσικό Κόλπο

Ο Άγιος Πορφύριος προσευχόταν αδιαλείπτως για όλους τους ανθρώπους, μέρα και νύχτα. Συνέπασχε, όταν αντιμετώπιζαν κάποιο κίνδυνο. Επικοινωνούσε με το τηλέφωνο ή την προσευχή του για να τους ενημερώσει.

«Πληροφορήθηκε» από τον Θεό για το δηλητήριο που το αθεϊστικό καθεστώς της Γιουγκοσλαβίας έριξε, τον χειμώνα του 1983, στο υδραγωγείο της γυναικείας Μονής του Γιάζακ της Επισκοπής Σρεμ της Σερβίας! Ενημέρωσε αμέσως τις μοναχές της μονής. Υπέδειξε μάλιστα μια πηγή πόσιμου νερού σε ένα γειτονικό δάσος[731].

Το βράδυ της εξέγερσης του λαού στη Ρουμανία κατά του καθεστώτος του Νικολάε Τσαουσέσκου (16 Δεκεμβρίου 1989), όταν χιλιάδες νέοι δέχτηκαν επίθεση από τις αστυνομικές δυνάμεις και τραυματίστηκαν ή σκοτώθηκαν στο Βουκουρέστι, στην Τιμισοάρα και σε άλλες πόλεις, ο γέροντας πήρε τηλέφωνο τον γιατρό του Γεώργιο Παπαζάχο. Ήταν

ανήσυχος και του είπε: «Έλα έστω και αργά και θα δεις αλλοιώσεις στο καρδιογράφημα. Πονάω σήμερα πολλές φορές και ο πόνος είναι στηθαγχικός». Ο γιατρός του έτρεξε στο Μήλεσι και τον βρήκε να κλαίει. Διαπίστωσε πράγματι ισχαιμικές μεταβολές, γιατί με το χάρισμά του έβλεπε τους πυροβολισμούς και τους θανάτους στις πλατείες! Τα γεγονότα έγιναν γνωστά στην Ελλάδα τις επόμενες μέρες. Συνέχισε να κλαίει. Ο γιατρός τον παρακάλεσε να ζητήσει από τον Θεό να του αφαιρέσει για λίγο αυτή την «όραση», γιατί η καρδιά του βρισκόταν σε κίνδυνο από την ένταση. Θα μπορούσε να γίνει επέκταση του εμφράγματός του[732].

«Είδε» ακόμα τον πόλεμο στον Περσικό Κόλπο (2 Αυγούστου 1990) και είπε: «Παιδί μου, είναι αναπόφευκτος ο πόλεμος, το βλέπω. Βλέπω μεγάλη αιματοχυσία, κλαίω και θρηνώ». Από τα μάτια του έτρεχαν δάκρυα. Στο αποκορύφωμα του πολέμου είπε πάλι πως ετοιμάζονταν να κάνουν ειρήνη. Την επόμενη μέρα άρχισαν οι επιχειρήσεις των χερσαίων δυνάμεων. Αυτοί που είχαν ακούσει τον γέροντα να τους μιλά για τη συμμαχία, παρακολουθώντας οι ίδιοι την ειδησεογραφία, είπαν ότι έπεσε έξω αυτή τη φορά. Αλλά ύστερα από λίγο, στις 28 Φεβρουαρίου 1991, υπεγράφη πράγματι ειρήνη[733].

Ο Άγιος Πορφύριος προείδε την έκρηξη του πολέμου στη Σερβία (1991-1999) δυο μήνες πριν ξεσπάσει ο πόλεμος. Ειδοποίησε με ένα γνωστό του πρόσωπο τον Σέρβο μητροπολίτη Μπάτσκας Ειρηναίο, λέγοντάς του: «Πες στον σεβασμιότατο να γονατίσει και να προσευχηθεί, γιατί μόνο έτσι θα βοηθήσει τον λαό του. Τα βλέπω όλα μαύρα επάνω στη Σερβία. Φοβούμαι ότι θα ξεσπάσει πόλεμος». Όπως και έγινε δυο μήνες αργότερα[734].

Καρποί των χαρισμάτων

«Εγώ έτσι όπως παρουσιάζομαι τώρα ήμουν από μικρό παιδί», έλεγε ο Άγιος Πορφύριος. «Τώρα όμως που σαραβαλιάστηκα, έρχονται οι άνθρωποι και στενοχωριούνται μερικές φορές που δεν μπορώ να μιλήσω». Όταν όμως δεν είχε κάποια πληροφορία από τον Θεό, έλεγε: «Δε γνωρίζω τίποτε. Πού θέλετε να ξέρω;»[735]

Η Χάρη του Θεού εξηγούσε πως έρχεται «ἐν ἡμέρα ᾗ οὐ προσδοκᾷ καὶ ἐν ὥρα ᾗ οὐ γιγνώσκει» (*Ματθ.* 24, 50). Μόλις έρθει η Χάρη, έρχονται τα χαρίσματα του Αγίου Πνεύματος. Ο καρπός του Πνεύματος είναι αγάπη, χαρά, ειρήνη, μακροθυμία, χρηστότητα, αγαθοσύνη, πίστη, πραότητα, εγκράτεια. Αυτά χρειάζεται μια υγιής ψυχή εν Χριστώ.

Η ένωση με τη Θεία Χάρη τού έφερνε μεγάλη χαρά, τόση μάλιστα, που πήγαινε να σπάσει η καρδιά του. Φοβόταν να εκδηλωθεί. «Βλέπω, αλλά δε μιλάω». Ακόμα και αν η Χάρη τού βεβαίωνε πως ήταν αληθινά, δε μίλαγε. Μόνο αν η Χάρη τον πληροφορούσε πως έπρεπε να μιλήσει, μόνο τότε μίλαγε για όσα έβλεπε. Δε ζητούσε ποτέ από τον Θεό να του φανερώσει κάτι. Δεν του άρεσε να ρωτά τον Θεό. Το θεωρούσε αντίθετο με το θέλημά Του, ότι δεν είναι ευγενικό να εκβιάζει τον Θεό. Έλεγε το «Κύριε Ιησού Χριστέ, ελέησόν με» με παρακλητικό τρόπο και αφηνόταν στον Χριστό. Ό,τι φανερώσει Εκείνος. Άλλωστε, ο Θεός κρύβει τόσα μυστήρια![736]

Αυτά που «έβλεπε» και τα έλεγε, όταν επιβεβαιώνονταν από τους ανθρώπους τον έκαναν να έχει μεγάλη χαρά. Καταλάβαινε πως η γνώση αυτή δεν προερχόταν παρά μόνο από τον Θεό. Πάντως, καυχιόταν όχι για τα κατορθώματά του αλλά για τη Χάρη του Θεού. Με όσα μεγάλα ο Θεός τού παρουσίαζε στη ζωή του, ήθελε να τον «τραβήξει» κοντά Του. Αισθανόταν όμως –αν και είχε κάνει αυτή τη μοναδική του άσκηση από παιδί!– ότι δεν είχε κατορθώσει να ζήσει με λαχτάρα τον Χριστό. «Πόσο είμαι πίσω! Πόσο είμαι μακριά!»[737]

Ο Άγιος Πορφύριος ο Καυσοκαλυβίτης ήθελε όλοι οι άνθρωποι να αγωνιστούμε για τον Παράδεισο. Ο Θεός τού επέτρεψε να «δει» μέρος της δόξας Του, ενόσω ζούσε στον κόσμο. «Του Παραδείσου η ζωή είναι αγάπη για όλα»[738].

Στα δεκαέξι του χρόνια, ένα βράδυ στα Καυσοκαλύβια είχε δει στο όνειρό του ότι βρέθηκε στον Παράδεισο. «Είσαι ευχαριστημένος;» τον ρώτησε ο Θεός. «Όχι. Έτσι, εμένα μόνο, πρέπει να τους βάλεις όλους!» απάντησε. Αυτή η αγάπη του προς όλους τους ανθρώπους συνεχίστηκε σε όλη του τη ζωή. Ποτέ δεν ξεχώρισε τον εαυτό του από τους άλλους. Αυτή ήταν και η κατάληξη του βίου του. Κατά τα τελευταία τριάντα πέντε λεπτά της επίγειας ζωής του, ψιθύριζε διαρκώς τον λόγο του Κυρίου από την αρχιερατική προσευχή Του: «Ἵνα ὦσιν ἓν» (*Ιω*. 17, 22). Ο υπέρμετρος αγώνας της ζωής του σ’ αυτό απέβλεπε. Να μη χαθεί καμιά ψυχή! Το είχε πει πολλές φορές: «Πω! Πω! Τι ωραία που θα είναι όταν βρισκόμαστε όλοι μαζί στην άλλη ζωή, στη Βασιλεία των Ουρανών»[739].

703. Βλ. Στυλιανού Παπαδόπουλου, «Για τον Γέροντα Πορφύριο», στο Κλείτου Ιωαννίδη, *Γεροντικό του εικοστού αιώνος,* Εκδόσεις Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Μήλεσι [2]2008, σ. 81-82.

704. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 507-508.

705. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 404.

706. Βλ. *Πνευματική Ολυμπιάδα*, σ. 236.

707. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 493.

708. Βλ. Αρχιμ. Δανιήλ Γούβαλη, στο *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 86.

709. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 86, 142.

710. Βλ. *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 28.

711. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 492-493, 666.

712. Βλ. Ηλία Κουρούμαλη, «Ο Γέροντας Πορφύριος και οι ιατρικές του εμπειρίες», στο *Γέροντας Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης, Ορόσημο αγιότητος στο σύγχρονο κόσμο*, Εκδόσεις Ιεράς Μονής Χρυσοπηγής, Χανιά 2008, σ. 224.

713. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 652-654, 659-660.

714. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Θα σας πω…,* σ. 372-373.

715. Βλ. Ειρηναίος Μπούλοβιτς, επίσκοπος Νόβισαντ και Μπάτσκας, «Για τον Γέροντα Πορφύριο», στο Κλείτου Ιωαννίδη*, Γεροντικό του εικοστού αιώνος,* Εκδόσεις Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Μήλεσι [2]2008, σ.71-72.

716. Βλ. Γεωργίου Γαλίτη, «Για τον Γέροντα Πορφύριο», στο Κλείτου Ιωαννίδη, *Γεροντικό του εικοστού αιώνος,* Εκδόσεις Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Μήλεσι [2]2008, σ. 77-78.

717. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 665.

718. Αρχιμ. Δανιήλ Γούβαλη, στο *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 86.

719. Βλ. *Όσιος Πορφύριος, Μαρτυρίες-Διηγήσεις-Νουθεσίες*, σ. 70-71.

720. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 501.

721. Βλ. *Μαθητεία στον Άγιο Πορφύριο*, σ. 90-92.

722. Βλ. Σωτηρόπουλου, στο *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 131-132.

723. Βλ. Παπαζάχου, «Δεκατέσσερα χρόνια κοντά του», στο *Σύναξη* 41 (1992), σ. 95.

724. Βλ. Παπαζάχου, «Δεκατέσσερα χρόνια κοντά του», στο *Σύναξη* 41 (1992), σ. 94.

725. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Θα σας πω…,* σ. 374-375.

726. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Ανθολόγιον θαυμάτων*, σ. 164-165.

727. Βλ. Παρασκευά Λαμπρόπουλου, *Οι εμπειρίες μου κοντά στον Άγιο Πορφύριο*, Εκδόσεις Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Μήλεσι 2015, σ. 142.

728. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 393.

729. Βλ. Αρχιμ. Δανιήλ Γούβαλης, στο *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 86.

730. Βλ. Αρβανίτη, *Όσιος Πορφύριος, Μαρτυρίες-Διηγήσεις-Νουθεσίες*, σ. 110 και Σωτήρχος, στο *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 141-142.

731. Βλ. Κρουσταλάκη, *Γέρων Πορφύριος…,* σ. 65.

732. Βλ. Γεωργίου Παπαζάχου, «Δεκατέσσερα χρόνια κοντά του», στο

Σύναξη 41 (1992), σ. 94.

733. Βλ. Σωτηρόπουλου, στο: *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, σ. 132.

734. Βλ. Ειρηναίου, «Η πνευματική σχέση του Γέροντα Πορφύριου με τον Σερβικό λαό», σ. 302.

735. Βλ. *Πνευματική Ολυμπιάδα*, σ. 81.

736. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 209, 506, 522.

737. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου*, *Βίος και Λόγοι*, σ. 200-201, 500-501, 583-584.

738. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* σ. 542.

739. Βλ. Τζαβάρα, *Αναμνήσεις από τον Γέροντα Πορφύριο*, σ. 83.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΗΓΕΣ ΚΑΙ ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ

Άγιος Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης, *Βίος και Λόγοι,* Εκδόσεις Ιεράς Μονής Ζωοδόχου Πηγής-Χρυσοπηγής, Χανιά [11]2013.

Άγιος Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης, Θα σας πω…, Ηχογραφημένες διηγήσεις του αγίου για την ζωή του, Εκδόσεις Ιερού Ησυχαστηρίου Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Μήλεσι [2]2015.

Αγίου Πορφυρίου Καυσοκαλυβίτου, Ανθολόγιον θαυμάτων, (επ. Κωνσταντίνος Καρακόλης), Εκδόσεις Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Μήλεσι 2017.

Αγάπιος μοναχός, *Η θεϊκή φλόγα που άναψε στην καρδιά μου ο Γέρων Πορφύριος*, Εκδόσεις Ιερού Ησυχαστηρίου Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Αθήνα [3]2000.

Αγγελάκης Ιωάννης Γ. – Τσέλιου Ανθή Λ., *Ο Άγιος Πορφύριος για τα σεμινάρια ψυχοδυναμικής,* Εκδόσεις Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Μήλεσι 2015.

Ακάκιος Καυσοκαλυβίτης, Συνέντευξη στις 21-6-2019, Καυσοκαλύβια, Άγιο Όρος.

Αμφιλόχιος (Ράντοβιτς), Μητροπολίτης Μαυροβουνίου, «Για τον πόνο και για τον Γέροντα Πορφύριο», στο Κλείτου Ιωαννίδη*, Γεροντικό του εικοστού αιώνος,* Εκδόσεις Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Μήλεσι [2]2008.

Αρβανίτης Γεώργιος, στο *Όσιος Πορφύριος, Μαρτυρίες-Διηγήσεις-Νουθεσίες*, Εκδόσεις Ενωμένη Ρωμιοσύνη, Θεσσαλονίκη, [2]2017.

Βασίλειος (Γοντικάκης), προηγούμενος Ι. Μονής Ιβήρων, «Ο Γέροντας Πορφύριος ως Αγιορείτης», στο *Γέροντας Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης, Ορόσημο αγιότητος στο σύγχρονο κόσμο*, Εκδόσεις Ιεράς Μονής Χρυσοπηγής, Χανιά 2008.

Γαλανού Μιχαήλ, *Οι Βίοι των Αγίων*, τόμος 1, Εκδόσεις Αποστολικής Διακονίας, Αθήνα [4]1999.

Γαλίτης Γεώργιος, «Για τον Γέροντα Πορφύριο», στο Κλείτου Ιωαννίδη,

Γεροντικό του εικοστού αιώνος, Εκδόσεις Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Μήλεσι [2]2008.

Γέροντας Παΐσιος Αγιορείτης, *Ο Γέρων Χατζη-Γεώργης ο Αθωνίτης 1809-1886*, Εκδόσεις Ιερού Ησυχαστηρίου Ευαγγελιστής Ιωάννης ο θεολόγος, Σουρωτή Θεσσαλονίκης [4]1996.

Γεώργιος Καυσοκαλυβίτης (Γέροντας), *Πνευματική Ολυμπιάδα*, έκδοση του ίδιου, Αθήνα 2004.

Γεώργιος Καυσοκαλυβίτης (Ιερομ.), *Ομιλία για τον Άγιο Πορφύριο*, Ναός Κοιμήσεως Θεοτόκου, Βούτες Ηρακλείου 2-12-2018.

Γιαννιτσιώτης Κωνσταντίνος, *Κοντά στο Γέροντα Πορφύριο*, Εκδόσεις Ιερού Ησυχαστηρίου Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Αθήναι 1995.

Γκίκα-Δοϊτσίνη Παναγιώτα, στο *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, Εκδόσεις Ιερού Ησυχαστηρίου Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Αθήνα [3]1993.

Δανιήλ Γούβαλης Αρχιμανδρίτης, στο *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, Εκδόσεις Ιερού Ησυχαστηρίου Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Αθήνα [3]1993.

Δανιήλ Γούβαλης Αρχιμανδρίτης, «Για τον Γέροντα Πορφύριο», στο Κλείτου Ιωαννίδη, *Γεροντικόν του εικοστού αιώνος,* Εκδόσεις Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Μήλεσι [2]2008.

Δαμιανός, Αρχιεπίσκοπος Σινά, στο *Όσιος Πορφύριος, Μαρτυρίες-Διηγήσεις-Νουθεσίες*, Εκδόσεις Ενωμένη Ρωμιοσύνη, Θεσσαλονίκη.

Ειρηναίος (Μπούλοβιτς), Μητροπολίτης Νεοφύτου και Μπάτσκας, «Η πνευματική σχέση του Γέροντα Πορφύριου με τον Σερβικό λαό», στο *Γέροντας Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης, Ορόσημο αγιότητος στο σύγχρονο κόσμο*, Εκδόσεις Ιεράς Μονής Χρυσοπηγής, Χανιά 2008.

Ειρηναίος (Μπούλοβιτς), Επίσκοπος Νόβισαντ και Μπάτσκας, «Για τον Γέροντα Πορφύριο», στο Κλείτου Ιωαννίδη, *Γεροντικό του εικοστού αιώνος,* Εκδόσεις Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Μήλεσι [2]2008.

Ευγένιος, Μητροπολίτης Ιεραπύτνης και Σητείας, «Ο Γέροντας Πορφύριος και η σχέση του με την Κρήτη, τους αγίους και τα ασκητήριά της», στο *Γέροντας Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης, Ορόσημο αγιότητος στο σύγχρονο κόσμο*, Εκδόσεις Ιεράς Μονής Χρυσοπηγής, Χανιά 2008.

Ευθυμίου Γεώργιος πρεσβύτερος, «Ο Γέρων Πορφύριος ως πνευματικός πατήρ», στο *Γέροντας Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης, Ορόσημο αγιότητος στο σύγχρονο κόσμο*, Εκδόσεις Ιεράς Μονής Χρυσοπηγής, Χανιά 2008.

Ζίας Νίκος, στο Κλείτου Ιωαννίδη, *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, Εκδόσεις Ιερού Ησυχαστηρίου Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Αθήνα [3]1993.

Ζίας Νίκος, «Για τον Γέροντα Πορφύριο», στο Κλείτου Ιωαννίδη, *Γεροντικό του εικοστού αιώνος,* Εκδόσεις Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Μήλεσι [2]2008.

Ηλίας Βηρυτού, «Η παρουσία του Γέροντα Πορφυρίου στο Πατριαρχείο Αντιοχείας», στο *Γέροντας Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης, Ορόσημο αγιότητος στο σύγχρονο κόσμο*, Εκδόσεις Ιεράς Μονής Χρυσοπηγής, Χανιά 2008.

Hannu Poyhonen, «Ο Γέροντας Πορφύριος ως πνευματοφόρος χαρισματούχος», στο *Γέροντας Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης, Ορόσημο αγιότητος στο σύγχρονο κόσμο*, Εκδόσεις Ιεράς Μονής Χρυσοπηγής, Χανιά 2008.

Ιερόν Γυναικείον Ησυχαστήριον Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, *Από το Σημειωματάριο ενός Υποτακτικού*, Εκδόσεις Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Μήλεσι 2016.

Ιερόθεος Ναυπάκτου, «Η επικοινωνία του Γέροντος Πορφυρίου με τον λαό του Θεού», στο *Γέροντας Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης, Ορόσημο αγιότητος στο σύγχρονο κόσμο*, Εκδόσεις Ιεράς Μονής Χρυσοπηγής, Χανιά 2008.

Ιωαννίδης Κλείτος, *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, Εκδόσεις Ιερού Ησυχαστηρίου Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Αθήνα [3]1993.

Καψωμένος Ελευθέριος πρεσβύτερος, στο Κλείτου Ιωαννίδη, *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, Εκδόσεις Ιερού Ησυχαστηρίου Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Αθήνα [3]1993.

Κεσελόπουλος Ανέστης, «Η πνευματική ζωή κατά τον Γέροντα Πορφύριο», στο *Γέροντας Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης, Ορόσημο αγιότητος στο σύγχρονο κόσμο*, Εκδόσεις Ιεράς Μονής Χρυσοπηγής, Χανιά 2008.

Καραδήμος Ευάγγελος Χρ., *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου,* Εκδόσεις Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Μήλεσι 2011.

Κοντογιάννης Σπυρίδων, «Ο Γέρων Πορφύριος – Οδοδείκτης της μοναστικής ζωής», στο *Γέροντας Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης, Ορόσημο αγιότητος στο σύγχρονο κόσμο*, Εκδόσεις Ιεράς Μονής Χρυσοπηγής, Χανιά 2008.

Κοντογιάννη-Ιωαννίδου Μαίρη, στο *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και*

εμπειρίες, Εκδόσεις Ιερού Ησυχαστηρίου Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Αθήνα [3]1993.

Κουρούμαλης Ηλίας, «Ο Γέροντας Πορφύριος και οι ιατρικές του εμπειρίες», στο *Γέροντας Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης, Ορόσημο αγιότητος στο σύγχρονο κόσμο*, Εκδόσεις Ιεράς Μονής Χρυσοπηγής, Χανιά 2008.

Κρουσταλάκης Γεώργιος, «Ο Γέροντας Πορφύριος ως παιδαγωγός», στο *Γέροντας Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης, Ορόσημο αγιότητος στο σύγχρονο κόσμο*, Εκδόσεις Ιεράς Μονής Χρυσοπηγής, Χανιά 2008.

Κρουσταλάκης Γεώργιος, *Γέρων Πορφύριος, ο πνευματικός πατέρας και παιδαγωγός*, Εκδόσεις Ιχνηλασία, Αθήνα 1997.

Κωστόπουλος Νεκτάριος, *Ο όσιος Ιωάννης ο Καλυβίτης «ὁ διά Χριστόν πτωχός»*, έκδοση του ίδιου, Αθήνα 2000.

Λαμπρόπουλος Παρασκευάς, *Οι εμπειρίες μου κοντά στον Άγιο Πορφύριο*, Εκδόσεις Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Μήλεσι 2015.

Μπαϊρακτάρης Κωνσταντίνος, Συνέντευξη στις 12-6-2019, Άγιος Ιωάννης Αλιβερίου.

Μπαϊρακτάρης Βασίλειος, Συνέντευξη στις 20-5-2019, Άγιος Ιωάννης Αλιβερίου.

Μωυσής Αγιορείτης μοναχός, «Για τον πόνο και για τον Γέροντα Πορφύριο», στο Κλείτου Ιωαννίδη, *Γεροντικό του εικοστού αιώνος,* Εκδόσεις Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Μήλεσι [2]2008.

Μωυσής Αγιορείτης γέρων, «Ο Γέροντας Πορφύριος και ο ανθρώπινος πόνος», στο *Γέροντας Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης, Ορόσημο αγιότητος στο σύγχρονο κόσμο*, Εκδόσεις Ιεράς Μονής Χρυσοπηγής, Χανιά 2008.

Νικόδημος μοναχός (Μπιλάλης), στο Κλείτου Ιωαννίδη, *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, Εκδόσεις Ιερού Ησυχαστηρίου Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Αθήνα [3]1993.

Όσιος Πορφύριος, Μαρτυρίες-Διηγήσεις-Νουθεσίες, Εκδόσεις Ενωμένη Ρωμιοσύνη, Θεσσαλονίκη [2]2017.

Παπαγεωργίου Φώτης, Συνέντευξη από τον ψάλτη του Αγίου Πορφύριου στην εκκλησία του Αγίου Γερασίμου στην Πολυκλινική Αθηνών κατά τα έτη 1958-1973, Κόρινθος 17-6-2019.

Παπαδόπουλος Κωνσταντίνος πρεσβύτερος, «Η ανθρωπολογία και η ασκητική διδασκαλία του Γέροντος Πορφυρίου του Καυσοκαλυβίτου», στο *Γέροντας Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης, Ορόσημο αγιότητος στο σύγχρονο κόσμο*, Εκδόσεις Ιεράς Μονής Χρυσοπηγής, Χανιά 2008.

Παπαδόπουλος Στυλιανός, «Για τον Γέροντα Πορφύριο», στο Κλείτου Ιωαννίδη, *Γεροντικόν του εικοστού αιώνος,* Εκδόσεις Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Μήλεσι [2]2008.

Παπαζάχος Γεώργιος, «Για τον Γέροντα Πορφύριο», στο Κλείτου Ιωαννίδη*, Γεροντικόν του εικοστού αιώνος,* Εκδόσεις Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Μήλεσι [2]2008.

Παπαζάχος Γεώργιος, «Δεκατέσσερα χρόνια κοντά του», στο *Σύναξη* 41 (1992).

Παπαζάχος Γεώργιος, «Περιοδικό Πειραϊκή Εκκλησία», τ. 101, σ. 33 στο *Γέροντος Πορφυρίου Ιερομονάχου, Ανθολόγιο Συμβουλών* (επιμ. Κωνσταντίνος Καρακόλης), Εκδόσεις Ιερού Ησυχαστηρίου Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Μήλεσι Αττικής [3]2003.

Παπαθανασίου Θανάσης Ν., *Ένας ησυχαστής του Αγίου Όρους στην καρδιά της πόλης: όσιος Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης,* Εκδόσεις Ἐν πλῷ, Αθήνα 2014.

Παπανικολάου Ευάγγελος (πρεσβύτερος), «Η τελευταία είσοδος του Οσίου στο Άγιον Όρος», στο *Όσιος Πορφύριος, Μαρτυρίες-Διηγήσεις-Νουθεσίες*, Εκδόσεις Ενωμένη Ρωμιοσύνη, Θεσσαλονίκη [2]2017.

Πορφυρία μοναχή (Σπυριδούλα Μόσχου), *Μαθητεία στον Άγιο Πορφύριο*, Εκδόσεις Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Μήλεσι [4]2017.

Πορφύριος Ιερομόναχος Γέροντας, Ανθολόγιο Συμβουλών, επ. Κωνσταντίνος Καρακόλης, Εκδόσεις Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Μήλεσι Αττικής [3]2003.

Πορφύριος Μαχαιριώτης, «Η ευλάβεια του Κυπριακού λαού προς τον Γέροντα Πορφύριο», στο *Γέροντας Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης, Ορόσημο αγιότητος στο σύγχρονο κόσμο*, Εκδόσεις Ιεράς Μονής Χρυσοπηγής, Χανιά 2008.

Raffan John, «Η ανάγνωση του βιβλίου "Βίος και Λόγοι" στη Δύση», *Γέροντας Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης, Ορόσημο αγιότητος στο σύγχρονο κόσμο*, Εκδόσεις Ιεράς Μονής Χρυσοπηγής, Χανιά 2008.

Ρουσάκης Εμμανουήλ, Συνέντευξη στις 2-6-2019, Ηράκλειο.

Σκουτέρης Κωνσταντίνος, «Το φιλοκαλικό ήθος του Γέροντος Πορφυρίου», στο *Γέροντας Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης, Ορόσημο αγιότητος στο σύγχρονο κόσμο*, Εκδόσεις Ιεράς Μονής Χρυσοπηγής, Χανιά 2008.

Σωτηρόπουλος Νικόλαος, στο *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και*

εμπειρίες, Εκδόσεις Ιερού Ησυχαστηρίου Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Αθήνα [3]1993.

Σωτήρχος Παναγιώτης, στο *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, Εκδόσεις Ιερού Ησυχαστηρίου Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Αθήνα [3]1993.

Τζαβάρας Αναστάσιος, *Αναμνήσεις από τον Γέροντα Πορφύριο, τον διορατικό και πνευματικό μας πατέρα,* Εκδόσεις Επτάλοφος α.β.ε.ε., Αθήναι [4]1993.

Χερουβείμ Αρχιμανδρίτης (Καράμπελας), *Από το Περιβόλι της Παναγίας. Νοσταλγικές αναμνήσεις*, Εκδόσεις Ιεράς Μονής Παρακλήτου, Ωρωπός [6]1997.

Χιωτάκης Γεώργιος Ιερέας στο *Ο Γέρων Πορφύριος. Μαρτυρίες και εμπειρίες*, Εκδόσεις Ιερού Ησυχαστηρίου Η Μεταμόρφωσις του Σωτήρος, Αθήνα [3]1993.

Χριστόδουλος Αγιορείτης Ιερομόναχος, *Σκεύος Εκλογής*, έκδοση Άγιον Όρος, ίδιου 1996.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

https://www.aegeanews.gr/news/ekklisia/40613/agios-gerontas-porfirios-teleftea-isodos-sto-agion-oros-martiria-evangelou-papanikolaou-iatrou/# (τελευταία ανάκτηση 8-4-2019).

http://www.diapoimansi.gr/PDF/peiraikh%20ekklhsia.pdf (τελευταία ανάκτηση 22-6-2019)

https://www.pemptousia.gr/video/o-giatros-tou-agiou-porfiriou-milai-gia-ta-thavmasta-gegonota-pou-ezise-konta-ston-agio/ (τελευταία ανάκτηση 15-5-2019)

https://www.pemptousia.gr/video/pnevmatikes-empiries-ke-didagmata-apo-ton-vio-tou-osiou-porfiriou-tou-kafsokaliviti/ (ανάκτηση 20-5-2019)

https://www.romfea.gr/katigories/10-apopseis/11766-apokatastasi-tis-alitheias-gia-ton-agio-porfurio (τελευταία ανάκτηση 29-1-2019)

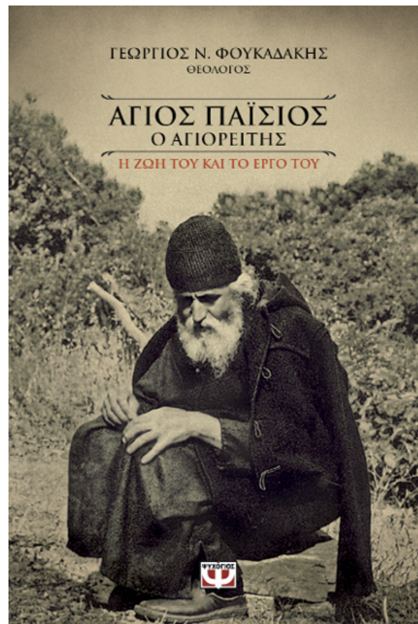
https://www.romfea.gr/katigories/10-apopseis/24790-ta-tria-gegonota-pou-ezise-o-agios-porfurios-os-dikaios-ton-kausokalubion (τελευταία ανάκτηση 5-2-2019).

https://www.youtube.com/watch?v=V0afUjBRThY (τελευταία ανάκτηση 20-6-2019).

ΤΕΛΟΣ

Στις Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ, όταν κλείνει ένα βιβλίο, ανοίγει ένας κύκλος επικοινωνίας, γι’ αυτό σας προσκαλούμε να μοιραστείτε μαζί μας κριτικές και σκέψεις σχετικές με το βιβλίο που μόλις διαβάσατε στην ιστοσελίδα
https://www.psichogios.gr/books/agios-porfyrios-o-kaysokalybiths-psyxogios.html

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΕΠΙΣΗΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΦΟΥΚΑΔΑΚΗΣ
ΑΓΙΟΣ ΠΑΪΣΙΟΣ Ο ΑΓΙΟΡΕΙΤΗΣ – Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ

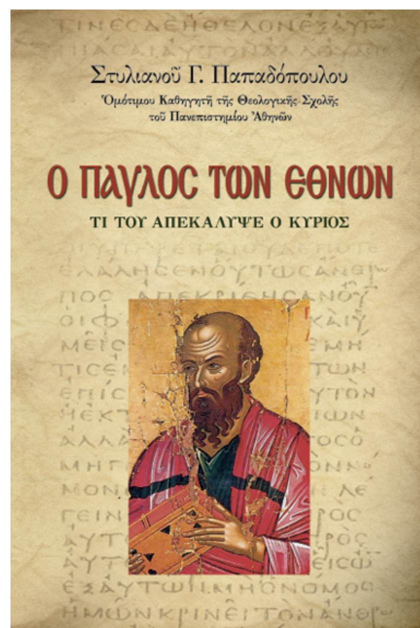
Βίος απίστευτος, αγγελικός, Θείου έρωτος, σύντομος. «Βία φύσεως» για το «ύπέρ φύσιν». Λόγος προφητικός, πλούσιος, ουράνιος, παρηγορητικός, προσωπικός. Ιστορίες ζωής, αληθινές, απλές, ως παραβολές, με βαθιά νοήματα βίου και πάλης προς τον Θεό. Αυτός ο Λόγος του, ο Αυτοβιογραφικός, χωρίς να αλλοιωθεί, χωρίς να χάσει τη γλυκύτητα και την απλότητά του, την ομορφιά του, θα αποτελέσει το κέντρο για να συλλαβίσουμε οι άνθρωποι του κόσμου τον Βίο και τον Λόγο του.

Ο Αρσένιος Εζνεπίδης (ο μετέπειτα Άγιος Παΐσιος) ήρθε από την Καππαδοκία και την αγκαλιά του Αγίου Αρσενίου, με την «ανταλλαγή» του 1924 –στην πιο ακριβή ανταλλαγή–, προσφυγόπουλο σαράντα ημερών στη Μητέρα Ελλάδα, παιδί του πόνου, για να αγκαλιάσει τους πονεμένους και να κάνει δικό του για εβδομήντα χρόνια και για πάντα τον πόνο τους. Γιατί

και η δική του εμπειρία από την ασθένεια ήταν «η πιο δύσκολη περίοδος της ασκητικής του ζωής». Γι’ αυτό και ήθελε να ζήσει λίγο ακόμα. Για την αγάπη! «Η αγάπη, η αγάπη. Μα αν δεν ήταν αυτή η αγάπη, ποιος ξέρει πού θα αλήτευα».

Ο ονομαστός Γέροντας Παύλος Σιναΐτης μάς το εξέφρασε συγκινημένος: «Η ζωή του ήταν θαυμαστή. Ό,τι και αν πει κανένας γι’ αυτόν τον ευλογημένο άνθρωπο είναι λίγο. Είχε πολλή αγάπη και το ακατάκριτο. Δεν κατηγορούσε τους ανθρώπους. Δεν κατέκρινε ποτέ του κανέναν. Είχε και πολλή ταπείνωση. Πάνω από όλα ήταν η αγάπη».

Το βιβλίο θα το βρείτε εδώ: https://www.psichogios.gr/books/agios-paisios-o-agioreiths-h-zwh-kai-to-ergo-toy-oyranos.html

ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ
Ο ΠΑΥΛΟΣ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ – ΤΙ ΤΟΥ ΑΠΕΚΑΛΥΨΕ Ο ΚΥΡΙΟΣ

Η θέση του ομότιμου καθηγητή της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών Στυλιανού Γ. Παπαδόπουλου για τον Απόστολο Παύλο και το έργο του. Το κείμενο περιλαμβάνεται στο δίτομο έργο «Απόστολος Παύλος και Κόρινθος. 1950 χρόνια από τη συγγραφή των Επιστολών προς Κορινθίους – Πρακτικά Διεθνούς Επιστημονικού

Συνεδρίου, Κόρινθος 2007», το οποίο θα κυκλοφόρησε τον Νοέμβριο του 2009 από τις Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ.

Το βιβλίο θα το βρείτε εδώ: https://www.psichogios.gr/books/o-paylos-twn-ethnwn.html

Ο ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΦΟΥΚΑΔΑΚΗΣ κατάγεται από την Παχιά Άμμο Ιεράπετρας. Είναι πτυχιούχος του τμήματος Θεολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, όπου συνάντησε μεγάλους δασκάλους (Αρχιεπίσκοπος Αλβανίας Αναστάσιος, Ν. Νησιώτης, Ν. Μπρατσιώτης, Κ. Παπαπέτρου κ.ά.) και σπουδαίους συμφοιτητές. Επίσης σπούδασε Δημοσιογραφία στο Εργαστήρι Επαγγελματικής Δημοσιογραφίας στην Αθήνα, όπου δίδασκαν γνωστοί των γραμμάτων και των τεχνών (Χρ. Γιανναράς, Κ. Γεωργουσόπουλος, Α. Λεντάκης κ.ά.).

Αυτό όμως που αναζητούσε δεν το βρήκε στην επιστήμη, αλλά στο Περιβόλι της Παναγίας, στο Άγιο Όρος. Στα πρόσωπα των αγίων μοναχών είδε να εφαρμόζεται και να τηρείται ο λόγος του Ευαγγελίου. Αυτό που εκεί γίνεται αδιάκοπα και μυστικά.

Δίδαξε Θεολογία και Φιλοσοφία για δέκα χρόνια σε λύκεια του κέντρου της Αθήνας. Αγάπησε την Αθήνα και τους ανθρώπους της. Περπάτησε και ονειρεύτηκε στους δρόμους της. Είναι σήμερα διευθυντής του Γενικού Λυκείου Γουβών, στο Ηράκλειο. Το 2014 έλαβε Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης (Master) στη Θεολογία με θέμα της διπλωματικής του διατριβής: «Η ασθένεια και ο θάνατος κατά τους Γέροντες Παΐσιο Αγιορείτη, Πορφύριο Καυσοκαλυβίτη και Ιάκωβο Τσαλίκη».
Το 2017 εκδόθηκε το ευπώλητο βιβλίο του: Άγιος Παΐσιος ο Αγιορείτης – Η ζωή του και το έργο του, από τις Εκδόσεις Ουρανός και τις Εκδόσεις Ψυχογιός.

Επικοινωνία με τον συγγραφέα: gfoukada@gmail.com